د کتاب پېژندنه

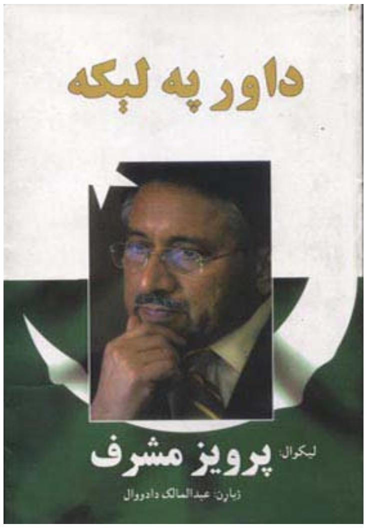

د کتاب نوم: د اور په لیکه
لیکوال: جنرال پرویز مشرف
ژباړن : عبدالمالک دادووال
دچاپ کال: ۱۳۸۵ لمریز کال
تیراژ: (2000) جلد

دژباړن سریزه

بسم الله الرحمن الرحیم
د پاکستان ولسمشر جنرال پرویز مشرف د نړۍ هغه څېره ده چې پا کستان یې په ربښتېني ډول په نړیواله کچه مطرح کړ. د نوموړي کلک هوډ د ستاېلو وړ دی. ما دا کتاب ددې لپاره وژباړه چې دافغانستان ، ترهری او دهغه څه په اړه ډېر څه لري چې باېد زموږ خلک پرې وپوهېږي. دمشرف دا کتاب دافغانستان د راتلونکي او اوسمهال سره ډېرې اړېکې لري.
دده له پوځي ژونده نیولې تر سیاسي ژونده پورې ټول دیوه گاونډي ولسمشر په توگه ضروري ده چې افغان چارواکي او زموږ د سیاست ټیکداران یې ولولي.
ښاغلي مشرف په دې کتاب کې له پیله ترپایه داسې هڅه کړې چې ځان د پاکستان یوازېنی خد متگار او خواخوږی وښیي. د د خپل کوچني والي په اړه داسې څه لیکلي چې وښیي نوموړی همغه مهال داسې بدماش او له تاو تریخوالي ډک ژوند درلود چې وروسته ټولې نړۍ ولېد. جنرال مشرف دخپلې کورنۍ انځور داسې کښلی چې گواکي مور او پلار ورسره ډېرې خواری گاللې. د دخپل ښونځي او کالج وختونه داسې انځور کړي چې گواکي لا همغه مهال یې د نورو همزولو مشري کړې ، هغوی یې غولولي او په لویه کې بې هغوی استعمال کړي. مشرف په واضحو ټکو کې لیکلي چې د کالج پر لېلیه کې د اوسېدو پر مهال یې بمونه جوړ کړي او دخپلو مشرانو لپاره یې خبښ کړي. دا کیسه ددې ښکاروند ویې کوي چې نو موړي لا هغه مهال د خلکو د ویرولو او دځان د ښولو لپاره له هیڅ ډول هڅو لاس نه دی اخیستی. خو دکتاب په وروستیو برخو کې یې بیا ډېره هڅه کړې چې خپل خلک او پاکستانیان نړۍ ته داسې وړاندې کړې چې د ترهری سره هیڅ اړیکه نه لري.
کتاب دمېنې خوږې کیسې هم لري چې په خپله جنرال په کې ښکېل شوی دی. پوځ ته دورتړ او بیا د پوځي ماموریت د شپو انځور یې داسې ایستلی چې تل د یوه پوځي افسر په توگه په هر ډگر کې ځلېدلی او دنورو پام یې ځانته را اړولی. ده د پاکستان او هندوستان تر منځ په څو جړو کې ځان نېغ په نېغه ښکېل گڼلی او د پاکستان د پوځ د لاس برۍ متالونه یې را وړي.
ښاغلي مشرف تر پایه پورې د پاکستان په پوځ ویاړ کړی او د یوه هیواد پا ل پوځ په توگه یې په زیاتو ځایونو کې بې دستاینې بېلې راوړې. د هند ، کشمېر او بیا د ترهری سره په روانه جړه کې ده د پاکستان د پوځ کار کړنې ستایلې . نوموړي د پولېسو څخه ډېره کمه یادونه کړې ، خو د یوه پوځي افسر په توگه یې د پاکستان پوځ ددغه هېواد د بقا ضامن بللی.
بله مهمه مسله دپاکستان سیاسي لوبې دي چې ښاغلي مشرف هڅه کړې په مستقیم ډول د پاکستان واکمن په خپله تله کې تللي او له ځان پرته دنورو ټولو څخه یې په یوه ډول سرټکولی چې گواکې د پاکستان د خلکو سره یې خیانت کړی.
ده یوازې د پاکستان بنسټ اېښودونکي قائد اعظم محمد علي جناح ډېر ټېنړ ستایلي. خو تر هغه وروسته یحیی خان. ایوب خان ، ذولفقار علي بوټو ، جنرال ضیا الحق ، غلام اسحق خان ، بینظیر بوټو او په نواز شریف باندې یې بېلا بېل تورونه لولي چې دده په وینا د بېلا بېلو لارو یې له پاکستان سره

خیانت کړی.
په دې ډله کې د ذوالفقار بوټو او نواز شریف تله درنه ده. دواړه یې د پاکستان د تباهی عاملین بللي. چې دده په وینا که وایي نو نن به پاکستان نه و.
د پاکستان هستوي وسلې یې دا ړتیا پر بنسټ جوړېدونکي بللي او داسې یې ښولې چې په څه ډول پاکستاني سیا ستوالو د تاریخ له حساسو شیبونه دخپل هېواد د پرمختې په ډګر کې ګټه اخېستې. افغانستان ته د شورویانو راتې دپاکستان داتومي بم دجوړېدو لامل شو چې لو بدیځ په چپه خوله ترې تېرشو.خو د قدیرخان موضوع ورته د سردرد جوړ کړی و. چې د ډېرو پاکستا نیانو په باور د دغه هېواد د اتومي بمب له پلار سره یې نا ځواني وکړه. دمشرف په وینا چې قدیر خان په پټه په نورو هستوي ټکنا لوژۍ پلورلې. اول خو داسې امکان نه لري ځکه مشرف دخپل پوځ او استخبارا تو ډېره ستاینه کړې ښا څرنګه داسې کیږي ، او که داسې شوي وي نو بیا داسې ښکاري چې پاکستاني چارواکي او اداري تردې زیاتې بې غوره دي. امکان لري دترهرو سره هم ورته چلند روان وي.

ښاغلي مشرف د پاکستان د پوځي نظام ښا مارشالا راتې هم تر ډېره بربېده د اړتیا سره سم بللی. ځکه چې دده پوځ پکې ونډه درلوده. وروستی کودتا چې دی یې واک ته رسولی داسې یې ښولې چې ګواکي دی ترې هېڅ خبرنه و. خو په ډاګه یې په څو ځایونو کې داسې اشارې ورکړي چې ګواکې د نواز شریف په کارونو کې یې د اړتیا پر بنسټ له پخوا ګوتې وهلي. داسې یې ښولې چې له ډېره پخوا راهیسې په دې پوهېده چې په پاکستان کې پوځي کودتا ته اړتیا شته. ددغې کودتا وروسته یې دخپلو تصمیمونو او رهبری څرګندونه کړې چې په څه ډول شرایطو کې یې واک تر لاسه کړ او د پاکستان په خیر یې څه ډول ټلاره غوره کړه.
ده دخپلو ډېرو پرېکړو او ټلاروڅخه د ښېلې په توګه ښادونه کړې چې د پاکستان د اقتصاد د ښا رغا ونې لپاره یې څومره خدمت کړی. که داسې شوي وي او پاکستان پخوا همغه ډول پر مخ روان و چې ده یاد کړي نو په رښتیا چې د پاکستان په تاریخ کې یې ستر کار کړي
تر ډېره داسې بریښي چې د پاکستان اصلي واک د پوځي چارواکو په لاس کې وچې د اړتیا پر وخت کې یې حکومت نړولی.
د (اورپه لیکه) کتاب دهند سره سیالي هم په روښانه ټکو کې یاده کړې چې تر ډېره بربېده یې دا کتاب د پاکستاني پوځ لپاره یو ویاړبولي. په سیاسی، پوځي او اټومي ډګر کې جنرال مشرف د پاکستان پوځ لها فتخاراتو ډک بللی ،چې د ده په لیکنه د هند هر تکل ته یې ځواب ویلی. له مخامخ جړو نېولې بیا تر سیاسي چڼو وهلو پورې ټول دا څرګندوي چې ګواکي د پاکستان پوځي چارواکو دهند د ستر پوځ ځواب ویلي شو. مشرف د خپلې ولسمشری په دوره کې دهند سره دڅو ډیپلو ما ټیکو کتنو یا یلې هم داسې انځور کړي چې پاکستاني چارواکو په کلکې سیاسي وړتیا سره له خپلو هندي سیالانو سره دخبرو مېدان ته ور داڼلي ، چې دده په اند هند یانو لکه د پوځي ډګر په شان په شاتې کړي. له هندې چارواکو سره د کشمېر پر سر لانجه هم داسې ښول شوې چې هندیان ظالمان او ډارن دي. خو په دې یې سترګې نه دي پټې کړې چې ګواکي پاکستان دکشمیریانو سره مرسته نه ده کړې
دافغانستان سره اړیکې هغه ډول چې ورته اړتیا ده نه دي روښانه شوي خو دافغان مجاهدینو سره د جهاد پر مهال د پاکستان دخلکو او حکومت مرسته ډېره اغېزمنه او ستره بلل شوې. ښاغلي مشرف په ډاګه ویلي((که پاکستان نه وای نو دافغانستان جهاد به نه وو بریالی شوی ، داسې ښول شوي چې شورویانو ته ستره ماتې پاکستان ورکړې ((. دافغانانو په قربانیو هم سترګې نه دي پټې شوي ، خو دغه وسله واله مبارزه یې ترډېره خپل وپاړ بللی. دافغان مجاهدینو سره یې ډېر اړخ نه دی لولی خو د ترهری او طالبانو په سریې خپل ډېر سرخوږلی.
دافغانستان د جهاد پر وخت یې د بهرنیو بنسټ پالو راتې د غرب په خوښه بللې چې د شمېرې له کبله یې هم په زرګونو یاد کړې. چې دده په وینا له همغه پیل راهیسې د پاکستان داستخباراتي اداري په لارښونه افغانستان ته لیږل کېدل. ده ویلي لو بدیځ د شوروي له ماتې وروسته تېروتنه وکړه چې افغانستان یې یواځې پرېښود. ده ویلي دافغانستان د کورنی جګړې او په دغه هیواد کي دترهرو د ځالې د جوړېدو اصلي لامل دافغانستان یوازې پرېښودل وو.
د طالبانو دغورځنګ په اړه یې هم په زړه پورې لیکنې نه دي کړي او داسې یې ښولې چې ګواکې دا په خپل سر را ولاړ شوی غورځنګ و. دملاعمر پیژند ګلوي یې کړې. او هغه ته یې د خپلو څو وړاند یزونو او د پاکستان او سعودي داستخباراتي ادارو د مشرانو د لیدنو کتنو ښادونه هم کړې.
دطالبانو په رسمېت پیژندل یې دخپل هېواد مجبوریت بللی او نوروته یې هم داسې لارښونې کړي چې ګواکي هغوی په رسمیت وپیژني .چې دده په لیکنه هڅو یې پا یله نه لرله.
د اسامه بن لادن په اړه یې هغه څه لیکلي چې تر دې مهاله یې نړی په اړه معلومات لري. داسې یې ښولې چې پاکستان د القاعدې په خطر تر هغه نه پوهېده چې د سپټامبر ۱۱ پیښه رامنځ ته شوه. تردې پیښې وړاندې نوموړی د خپلو کارونو په سمبالولو بوخت و او ورسره جوخت د هند سره یې په سیالی فکر کاو. د سپټامبرله ۱۱ وروسته مشرف په یوه نوي لوبې کې ښکېل شو.نوموړي ته ځان او پاکستان په سخته لومه کې ښکېل معلوم شو دامریکي نېغو ګواښونو نوموړی دېته اړ ویست چې د طالبانو خوا خوشي کړي او د امریکې په خواکې ودریږي. دده په وینا د امریکې دمتحدو ایالتونو د بهرنیو چارو دوزارت مرستېال ورته ګواښ وکړ. مشرف وایي له همغو لومړنیو ګواښونو وروسته یې وپتېله چې طالبان په دې نه ارزي چې امریکا سره دې اړیکې پرې خرابې شي . ده داسې څرګنده کړې چې طالبان د پاکستان په ګټه وخو تردې وروسته یې نوره ګټه نه درلوده. او دخپلو همدغو ملرو پر وړاندې یې امریکایي الوتکو ته ځای ورکړ. ښاغلي مشرف داسې په ډاګه کړې چې ګواکې پاکستان په خطر کې و نو دهمدې لپاره یې دا پرېکړه وکړه. خو بیا یې هم دخپلو مغزونه کار

اخیستی او دالقاعدې او طالبانو پر سره یې ښه سوداګري کړې. په افغانستان کې د طالب واکمنی له ړنګېدو وروسته بهرني ترهروته د پاکستان ښارونه د پټې ښه ځایونه ښکاره شول چې تر ننه پکې پټ دي. نو موږ ی تر هغه دې ستونزې ته نه وو متوجه چې کله په خپله ددغو ترهرو تر برغل لاندې راغی. تر همدې برېدونو وروسته یې د امریکا دخوشحالو لو لپاره ښه چانس تر لاسه کړ. له یوې خوایې دالقاعدې د غړو نیول پیل کړل او له بل پلوه یې د قبایلي سېمو د لاندې کولو لپاره پلان و نیو.

په لومړي ځل پنجابي پوځیان دکشمېر د غرونو په پرتله په سختو سېمو کې په جړه کې ښکیل شو. مشرف لېکلي چې پر دغو جړو یې هم امریکې ته ځان نژدې کړ او هم یې ښه غوښنه مرسته ترلاسه کړه. په قبایلي سېمو کې یې دجړې څخه دا ګټه پورته کړه چې افغان غاړه ورته له مجبوریته یو ځل بیا د مرستې لاس اوږد کړي. خود وزیرستان په غرونو کې د جړې د کېنبل شوي کیسې نه داسې ښکاري چې پاکستان په خپله د ترهری کوربه شوی. سره له ده چې مشرف ډېره هڅه کړې ځان او خپل خلک له دغو ترهرو لېرې وښیي خو ورسره جوخت یې داسې په ډاګه کړې چې دامریکا دمتحدو ایالتونو د مرستو تر ورکړې به دغه جړه روانه وي. نوموړي په پاکستاني ښارونو کې د القاعدې د ځینو مهمو کسانو د نیولو په زړه پورې کېسې کېنلي. چې له دغو نیونو سره جوخت د بو شمېر پاکستانیانو ښکېلتیا هم پکې نغښتې.

دکتاب وروستی پاڼې په لنډو داسې ښیي چې چې ګواکې تر پایه مشرف دخپلې تلارې تېښه پلوي کړې. ده پاکستانیانو او نړیوالو ته داسې یادونه کړې چې چورلټ یې د پاکستان او نړی په ګټه کارونه کړي او پاکستان یې له سترو ناورینونو ژغورلی. خو عام پاکستانیان او مخالفې ډلې پر جنرال صاحب له تېرو څو کلونو راهېسې کلکې نیوکې کوي چې په دغه هېواد کې یې ډیمو کراسی تر پښنو لاندې کړې. ولې مشرف د ولسوالیو د ټاکنو د متال په راوړلو سره ځان د ډېمو کراسی تېکدار ښولی.

ددغه کتاب په ژباړه کې دخپلو ملرو له هڅونو او دهغوی له مرستې نه مننه کوم. په ځانګړي توګه زما ده ډېر خواږه ملري (قادرځدراڼ (څخه چې تل بې له ما او خپلو هېوادو والو سره مرسته کړې.

ددغو ټولو موضوعګانې د د پوهېدو لپاره درته ددې کتاب د لوستلو بلنه درکوم.

ژباړن

عبدالمالک دادووال

د ۱۳۸۵ لمریز کال دجدې میاشت

کابل

د لیکوال سریزه

داکتاب د معاصر پاکستان د پیژندلو او پکې زما درول یوه دربخه ده .ما په ځوانۍ کې له شوره ډک ژوند درلود. او شاید یو بې پروا ژوند. خو تل مې په ځان د بسیا کېدو او دخپل هېواد د ښه کېدو په اړه فکر کړی. تل د ډېر بې پردې والي او سېده والي له کبله رټل شوی یم. او ډاډه یم چې دغه صفات به په دغه کتاب کې پیدا کړی. زه دحسا سو موضوعگانو له ویلو کومه ویره نه لرم. خو داچې که ملي امنیت پکې نغښتی وي.

کله چې پاکستان د ترهری په وړاندې په نړېوالې مبارزې کې مرکزي ځای وموند ، د خپل ژوند لیک د لیکلو تصمیم مې ونیو. ځکه چې زما او زما دهیواد په اړه هر چا دمعلوماتو د ترلاسه کولو کوښښ کاو. نو دهمدې لپاره غواړم نړېوال په حقېقت پوه شي.

پاکستان د مختلفو قشرونو ، غریبو ، بډایو ، ښاریانو ، کلېوالو ، لوستو اونالوستو هېواد دی. ددغه هېواد ۱۲۰ مېلیون وگړي په بیلا بېلو ژبو خبرې کوي عصري کیدل له تند لاری سره ټکر کوي. او لوېد ځتوب له سنتي والي او محافظه کاری له نوي فرهنګ سره په ټکر کې دی. دیوه کس لخوا پر پاکستان مشري کول په نړی کې یو سخت ماموریت بلل شوی. د ۲۰۰۱ کال د سپټامبرد ۱۱ پیښو د پاکستان ننګوني زیاتې کړې. دغې پیښې زموږ د هېواد مسالې لوېې کړې او د پاکستان نړېوالو اړیکو ته یې تغېر ورکړ.

زموږ ملت د یوشتمې پیړی د تاریخ په لېکلو او جوړولو کې مهم رول لوبوي .له همدې کبله هغه څه چې د پاکستان په سیاسي، ټولنېز، او اقتصادي ډگر کې پیښیږي له ټو کلونو وروسته نه یوازې د ترهری سره دنړېوالې جرې په پابلو کې مرسته کوي. چې د اسلام او غرب جوړښت ورسره تړلی. زه باورلرم چې یو سوله ییز او ښه راتلونکی به ولرو. نه یوازې پاکستان بلکې ټوله نړی. دا وضیعت هله راتلای شي. چې اسلام او دامریکا په مشری غرب اوږه پر اوږه د مسلو په حل کې گامونه پورته کړي.

میرمن مې صهبا او دکورنی نورو غړو او ملرو ، هدایت خیسگي، هما ، افتاب او شبنمې ددغه کتاب لیکلو ته وهڅولم. له بوختیا وو سره سره هغوی ماته ډاډ راکړ چې ددغه کتاب په لیکلو کې به مرسته وکړي.

د همایون گوهر اوبروس نېکولاس نه هم ددغه کتاب په ډ یزاین کې له مرستې مننه کوم. همایون په نیمه شپه کې کافي تیل وسوځول چې زما متنونه و ویني. ښه به وي چې د بریگیډ عصېم بجوه زما زحمت کش کار کونکي څخه مننه وکړم چې زما دفکر په ضبطولو او بیا د کاغذ پر مخ د هغه د پیاده کولو کې راسره مرسته کړې. دهغه اغېزمنې قربانی پرته ددغه کتاب پوره کول سخت کار وو.

زما ژوند لیک زما دتاریخ سره مرسته ده، خو دا زما شخصي داستان دی چې د پیښو ډک ژوند مې په خپل ډول پکې بیان کړی .

پرویز مشرف

د ۲۰۰۶ کال د اگست۱

اسلام اباد

د ترهګرۍ په ولکه کښې

ناڅاپه زوروره چاودنه وشوه. زما موټر سم هوا ته ج شو ، زۀ د ترهګرۍ په ولکه کښې ږم، دا ۲۰۰۳ دا دسمبر 14پیښنه ده. زۀ د اسلام اباد په هوائی ډګر له کوزیدو سمدلاسه وروسته په موټر کښې خپل کورته چې په پوځي چاونۍ کې وو تلم. د الله پاک فضل ږ چې زه بیخی روغ پاتې شوم. نور څه لوی زیان رامنځ ته نشو.له دې نه وړاندې هم څو واري زه د مرګ خولې ته ورغلی یم خو بخت راسره تل باري کړي. په اول ځل په۱۹۶۱کال کښې کله چې نوی ځوان وم په ما د مرګ یو ساعت تیر شو ، زه د آم د ونې د یو ښاخ نه پړمخ راځوړند ږم. دا ښاخ مات شو ، زۀ زمکې ته راولویدم. زما ملګرو وویل چې ګنې زه خو لاړم. بیا چې کله ما ۱۹۷۲ کال کښې دهیواد په شمالی سیمو کښې د فوځ دجرن په توګه د یوې ډلې پوځیانو مشري کوله، زۀ د پی ائی اې یاد پاکستان نړیوالو الوتکو د شرکت په الوتکه کښې بایډ نا ستوایی ، کومه چې له ګلګیت نه اسلام اباد ته راتله خو د همالیا دغرونو د یخ په طبیعي کنډلونو کې ولیده. زموږ دوه ملګري د واورې د پاڼونود پریوتو له کبله د مرګ له کومې تیر شوي وو ، د هغوی جنازې هم په دغه الوتکه کښې اسلام اباد ته راوړل کېدې. ما او زما کوماندان د الوتکې سیټونه پرېښودل چې جنازو ته ځاي پیدا شی. دا الوتکه هم په لاره کښې ورکه شوه او تر ننه ئې هیڅ پته ونه لګیده. بیا په سي ۱۳۰ الوتکه کې زما موجودیت حتمي وو. د کومې په پیښنه کښې چې 1988 داګست په17 کې ضیاء الحق مړ شو.زۀ د ضیالحق پوځي سکرټر ته غوره شوی وم ،خو قسمت ته ګوره، زما په ځاي یو بل بریدمن وټاکل شو او په دغه پیښنه کښې هغه هم په حق ورسید.

)ارنولډ لو ییس رافیل) د متحدو ایالتونو سفیر هم په دغه پیښنه کې مړ شو . ددغې پېښې سمه توضیح لا تراوسه نه ده شوي او د پاکستان په معاصر تاریخ کې دا راز همغسې ګوڼ پاتې دی.

په ۱۹۹۸ کې چې کله دتورن جنرالی په رتبه کې د (منګلا)د قول اردو کوماندان وم، زه د پوځي کومندې په مرکزکې په یوې ناستې کې د ګډون لپاره پینډۍ ته راغلم، له کانفرنس وروسته زۀ له ډګرمن (اسلم چیمه) سره د خبرولپاره د هغۀ دفتر ته لاړم، کوم چې کافی لرې وو. منګلې ته بېرته د تلو په وخت کې دهیلي کاپټر مسول په ما پسې ګرځید ، خو چې پیدا یې نه کړم نو روان شو. د الوتنې په وخت کښې دا هیلي کاپټر هم د پیښې ښکار شو.

په ۱۹۹۹د اکتوبر په ۱۲ کله چې زۀ د پوځ مشروم، د (سرې لانکا له کولمبو) نه بېرته پا کستان ته راتلم. زماد سپرلۍ الوتکه باید د کراچۍ په هوایي ډګر کې کوزه شوې وای،خولومړي وزیر(نوازشریف) الوتکې ته د کوزېدو اجازه ورنکړه. رن وې یا ځغاست لیکه بنده شوه ،چې ورسره د ټول هېواد هوائی اډې زما پرمخ بندې کړی شوې. زما الوتکې ته د پاکستان د فضا نه بل ځاي ته د تللو امرو شو ،خو په الوتکه کې د سره تیل نۀوو. که پوځ د کراچۍ دهوایي ډګرواک په خپل لاس کې نه وای اخیستی نود7 دقیقو تېل پاتې وو چې په زمکه راکوز شو. له لومړي وزیر سره مرګوني مخامختیا موضوع واک ته زما درسېدو سبب شوه.

ددې پیښې تفصیل به وروسته راځی.

بیا په ۱۹۶۵کال کې (دپاکستان او هندوستان) په جنګ کښې هم دوه ځله زه مرګ ته نژدې وم خو بچ شوم، ولې تراوسه بې لاخطرې پاتې وې په ۲۰۰۱ کال کښې د ملګرو ملتونو عمومي غونډې ته د وینا نه وروسته زۀ هېواد ته بېرته راتلم. زمونږ الوتکه د نیویارک نه راالوتې وه چې پیلوټ د هوایي ټرافیک دکنټرول دا پیغام واورید چې په الوتکه کې بم دی. موږ د نیویارک په هوایي ډګرکې بېرته کوز شو. دوه ساعته پلټنې وشوې خو داپوازې دروغ وو.

خود دسمبر ۲۰۰۳ کې زه د ترهګرۍ خلاف جګړه کې شریک شوم. د دسمبر په۱۴ زه له کراچۍ نه راغلم .د(چکلالې)په هوائی اډه کې کوز شوم چې د اسلام اباد نه لس او د پینډۍ نه ۴ کیلومتره لېرې دی. پوځي مینې ته روان ږم. زما ځانړي یاور دوه خبرونه راکړل. پاکستان په نېزه بازی کښې هند ته ماتې ورکړه او صدام حسین ونیول شو. موټر کښې را سره ښې خواته زما پوځي سکرټر تورن جنرل ند یم تاج ناست وو. له ده سره په خبرو بوخت وم چې ناڅاپه موږ د خپل سیټ شا ته د چاودنې اواز واورید. زما موټر خو سم په هوا کښې والوتو یا پورته شو. ما وې چې ګنې زۀ د ترهګرو په ولکه کې راغلی یم. د نورو ملکونو مشران خو د دا رنګ کومې پیښې نه وروسته سېمې ته ورځی، خو زۀ پخپله د ترهګرۍ ښنه ږم. خود نورو یو شمیر ملکونو د مشرانو برعکس زۀ یو پوځی هم یم، د دا ډول حالاتو سره دمقابلې روزنه مې هم کړې. او زۀ د ترهګرۍ خلاف د جنګ په لومړۍ کرښه کې یم. مونږ پوځي اډې ته نژدې په یو پله تیریدو چې دا پیښنه وشوه. زما موټر د زمکې نه پورته شو.

زه پوه شوم چې د ماین چاودنه وه پوځي منشي مې هم داسې فکر کاو خو دواړه په دې هم پوهېدو چې قوې چاودنه وه .ځکه چې مېرسېډیزموټر درې تنه له سرکه اخوا وغورځول. شاته مو چې وکتل دوړې ، خاورې وې او وران پل معلومیده چې شیبه وړاندې پرې راتېر شو . مونږ ۴۰۰ متره مزل دغسې وکړ. پوځي اډې ته د رسیدو نه وروسته زما مرستیال پوځي سکرټرعصیم بجوا ، چې په بل موټر کښې ږ ما ته بې ووئیل چې زمونږ د وژلو کوشش شوي ږ.

زۀ پوځي مېنې ته لاړم. زما مېرمنه صهبا چې په سختو شپو ورځو کښې زما ملګرې پاتې شوې ده زما له مورسره په یوه کوټه کې ناسته وه. صهبا د چاودنې غږ اوریدلی وو چې ما ته بې وکتل نو وې وئیل: دا چاودنه څنګه وشوه؟ مور مې بل خوا متوجه وه .ما ګوته په خپلو شونډو کیښوه او په اشاره مې ورته دچپ پاتې کیدو او د کوټې نه بهر ته د راتګ ووې. مور مې زۀ لیدلی نۀ ږم. ما نه غوښتل چې زما مور ته دې په دې وخت کې څه پته ولګیږي. ما صهبا ته په دهلېز کې ووئیل چې زما د وژلو کوشش شوی و ، خو الله پاک فضل وکړ. کله مې چې هغه په کرار کړه . بیا زه بېرته هغه پله ته راغلم چې دچاودنې د ځای لېدنه وکړم.

پل وران شوی ووکه څو تانیې وړاندې چاودنه شوې وایې نو موږ به د سورې شوې ۷ متره سړک نه لاندې لوېدلې وایې . خو ټول خلک ماته حیران وو. موږ بی بی ته مې هم د پیښې پته ولګیده ، ځکه خپل خپلوانو مو د احوال د اخیستلو لپاره کورته زنګ وهلی وو. سبا بیا ټول خبر په تلویزیون راغی. ا و د خبرې رسنیو لومړی کرښې پرې ډکې شوې. چې د نیزه بازی اود صدام د نیولو خبر زما د خبر تر اغیزې لاندې راغی.

په دغه ماښام ما او صهبا ته د اسلام اباد د سرینا په هوټل کې د وادهٔ په یوه دستوره کښې ګډون کولو دعوت شوی وو. چې موږ هلته لاړو نو هر یو ګوته په غاښ و. مانه غوښتل چې له پیښې وروسته په کور کې پاتې شم. ځکه چې له خلکو سره به اند ښنې زیاتې شي . تردې پېښې وړاندې به په ښار کې د عادي ټرافیک سره جوړه تلم راتلم ،خو حالات اوس بدل شول او زما د ټ راټ لپاره لارې بند بدل پېل شول چې موټر سایکل سپرو ته یو څه ستونزې پیدا شوې.

ددې پیښې یادونه لا کیده چې په ۲۵ د سمبر ۲۰۰۳ کال کې هم داسې یوه بله پیښه مخې ته راغله. زهٔ د ورځې په یوه بجه او ۱۵ دقیقو په اسلام اباد کې یو کانفرنس ته د وینا کولو نه وروسته کورته راروان وم. ځانړی امنیتي افسر ډګروال الیاس او همدارنګه جرن تنویر د ساتونکو په لاربنود کاروان کې په بل موټر کې وو. تر هغه وروسته مې د ساتونکو موټر وو او زه له خپل پوځي منشي سره په ۳ موټر کې وم.

په هغه پله راواوښتو ، چرته چې پخوا زما د وژلو کوشش شوی ړ. دا پل جوړیده او ټرافیک پرې بند و. د پله اخواد پټرولو یو پمپ و ، د کومې مخې ته چې د راتاویدونکو موټرو لپاره فراخ ځای و. هلته یو انضباط پولېس هم ولاړ و. دلته ما یو سوزوکی موټر بیځایه ولاړ ولید چې په پراخ ځای کې تیریږي او زموږ اړخ ته را روان و. ما په شکمن نظر وروکتل .موټر ښی خواته راغي، ماله ښی خوا ور وکتل بیرته مې لا مخامخ نه وو را اړولی چې په څو تانیو کې یوه چاودنه وشوه .زما موټر په هوا شو. هر لوري ته تیاره خوره شوه. هر اړخ ته دوړې وې د انسانانو اندامونه هم خوارهٔ وارهٔ پراتهٔ وو ما خپله تفانچه را ویستله زما موټروان محمد بریک ووهلو ، خو ما ورته په اردو کښې ووئیل "دباړ ، دباړ " ځغله ،ځغله هغه په ایکسیلیټر پښه ټینګه کړه. څه کم ۱۰۰ ګزه لرې به موږ یو بل پټرول پمپ ته رسیدلی وو چې یوه بله چاودنه وشوه. رومبۍ چاودنه زموږد ښی اړخ شا ته شوې وه، خو دا چاودنه مونږ ته مخامخ وشوه او په ډیر زور سره زما د موټرشیشه په ټوټو چې د مرمۍ ضد دی ولګیده، یوه لوي داغ پرې جوړ شو.

یو وارې بیا موټر په هوا شو. هر خوا تیارهٔ وه، لکه چې شپه وی، دوړې شوې. زما د موټر ټایرونه الوتی او له منځه تللي وو. ډرایور جان محمد بیا بریک نیول غوښتل، خو ما ورته د "دباړ دباړ " ځغله ، ځغله خبره وکړه. په دې وخت کې موټر په چینونو روان وو ، دا مخصوص موټر ۳۵ میله پورې په چینونو چلیدی شي .موږ په همدې ډول پوځي اډې ته ورسیدو.

صهبا هم د چاودنو اوازونه اوریدلی وو. هغې منډې راوهلې. چې وې لیدل موټر په چینونو روان دی، لوګی ترې خیژی او د انسان غوښه ورسره هم نښتې وه نو هغې چغې وهلې ما کله هم هغه داسې په ژړا نهٔ وه لیدلې. هغه خو په سختو حالاتو کښې هم ځان کابو ساتی. د ډیرې جذ بې له کبله هغې زه ونه لیدم او بهر د دروازې خواته یې را منډه کړه. ماوې: "چرته ځې؟ " خو هغې کریکې وهلې. او ویل یې "څهٔ وشول، څهٔ وشول "؟ اخر ما هغه ونیوله او دننه مې راوسته. هر څه نه مې خبر کړه او ورته مې وویېل چې زه روغ رمټ یم. له دې وروسته کراره شوه.

زه بېرته بهر ووتم چې موټرونه مې ولېدل د لومړي موټر د مخې دروازه ببخې ویجاړه شوې وه. د انسان په غوښو او وینو موټر لړلی وو . زما وروستیو موټرو هم تا وان لیدلی وو او ماته یې وویل چې ټول ۱۴ تنه په دې پیښه کې ووژل شول چې ۳ تنه زموږ پولیس وو. دا په ما ورمبۍ ځان وژونکې حمله وه. وروسته راته معلومه شوه چې دوه ځان وژونکې حملې شوې وې. دریم ځان مرګی برید هم کیدونکی وو خو داسې ونه شو. غالباً دغه ځان وژونکی د خپلو دوو ملګرو حشر لیدلی او ویریدلی و. ا و یا به یې فکر کړی وي چې ۲ ملګرو یې زما کار وکړ او هغه وتښتیدو ، که هغه له ما سره جنګیدلي وای نو یقیناً چې زه به مړ وای .ځکه موټر مې خراب وو . الله تعالی هم داسې د بنده مرسته کوی.

ددغو ۲ پیښو د عواملو په اړه په کستان کې د القاعدې یو شمېر نیول شویو کسانو یو څه معلومات راکړل. ددغو پلټنو پوره کېسه لیکلو ته اړتیا لري ځکه چې دا د ترهری په وړاندې زموږ ستره بریا ښیي. چې وروسته به یې پوره بیان کړم. خو وړاندې تردې باېد پوه شی چې ولې تترهرو زه وژلم زما ژوند زما دهېواد د پیدا ایښت د تاریخ سره تصادف کړی. د همدې لپاره راتلونکې برخې نه یوازې د یوه کس ژوند تشریح کوي بلکې د پاکستان په نوم د یوه هیواد تصویر کاږي .

۱ څپرکی

لومړۍ برخه
دژوند لومړی شیبې
پاکستان ته راتګ

نېټه:۱۹۴۷ د اګست ۱۴
ځای: هند او پاکستان
پیښه: د برتانېې د امپراطوری تیارې او رڼې
د هندوستان ازادی او د پاکستان جوړېدل
دا دډېرې بدامنې ورځې وې. د ازادۍ رڼا رابنکاریده او د قتل عام تیارۀ لا خوره وه. دا یوه توده او تېژنه ورځ وه. د ۲ هېوادونو کېسه وه. داوړې په یوه ګرمه ورځ کې له ډهلی نه یو ریل ګاډی د مسافرو ګردجن توکي دکراچۍ خواته بار کړل. په سلونو کسان د ریل په خونو کې سپاره شول. په راهرونو کې ولاړ وو. مسافر دکړکیو او دروازو پسې نښتې وو بوه لو بشت ځای هم نه وو. دمسافرو سره د ګرمۍ او تاړ ویره نه وه. د اوسپنې کرښه په بد حالت د وژل شویو کسانو په جسدونو ډکه وه. مسافرو په کاروان کې ځانونه کلک نیولي وو .دوی په نوي هېواد کې دنوي ژوند په هیله پاکستان ته روان وو چې د سختې مبارزې او قربانۍ وروسته یې ترلاسه کړی وو. ډیرو خلکو روژه نیولې وه ددې میاشت(اګست) په دوران کښې د انډیا زرګونو کورنیو کډې وکړې. ډک ډک ټرینونه د نوی منزل په لوری راتلل. خو ډېر خلق د سکهانو د لاسه د مرګ له کومې تیر شول، ډېر سکهان او هندوان چې د پاکستان نه هند ته روان وو د مسلمانانو لخوا ووژل شول. ټول هغه کسان چې په دې سفر کې وو او ژوندي پاتې شول د ویلو لپاره یې کیسه لرله.
دا د یو منځنۍ درجې د کورنۍ قیصه ده، چې ښځه او خاوند د خپلو دریو زامنو په شمول له ډیلي راروان شول، د دوی دویم زوې د څلورو کالو او دریو ورځو و ، ما ته دریل دغه سفر صرف دومره راپه یاد دي چې مور مې د سکهانو په لاس د وژنې ویرې اخستې وه. د ریل په هرتم ځای کې به یې ویره زیا تېده. د ریلوې په پټلۍ او دې سره خواوشا مړو ته چې به یې وکتل نو فکر به یې زیاتیده. دغه کاروان باید له ټول پنجابه تېر شوی وای چېرته چې ډېرې وژنې شوې وې. وړوکي ځوی ته دخپل پلار پریشانی هم یاده ده. هغه د یو صندوق په اړه فکرمند ړ، کوم کښې چې اووۀ لکه روپۍ وې، دا د هغه دور ډیر لوی رقم و چې پلار او مورمې ترې ساتنه کوله. هغوی به دخوب پر مهال هم له دغو پیسو نه ساتنه کوله. دا پیسې د نوی مملکت پاکستان خارجه دفتر ته ځانړې شوې وې. دغه وړوکی هلک د ۱۹۴۷ د اګست په ۱۵ کراچۍ ته داورګاډې رارسېدل په یاد دي، چرته چې ددې کورنۍ تود هرکلی وشو یوشمېر خلکو یو بل په غېږ کې نېولي وو ، خندا او خوښي ښکارېده د شکرانې لمونځونه مو وکړل . د خوشحالۍ دغه لمحې هم دې بچې ته یادې دی.
نقل قول مې ځکه له دریم کس نه پیل کړ.ځکه دغه کیسه ماته مشرانو کړې. ماته دخپل ماشومتوب ورځې ډېرې کمې راپه زړه دي.
د ډهلې په پخوانی مغلي برخه کې د ۱۹۴۳ کال د اګسټ په ۱۱ خپل خاندانی کور نهرواله (نهر ته نژدې) حویلۍ کې وزېږېدم، جاوېد وروو مې چې نا بغه ښکارې ترما یو کال مخکې پیدا شوی. او دکشر ورور نوید په پیدا کېدو زموږ کورنۍ بشپړه شوه. د نهروالې دا حویلۍ زما دغور نیکه خان بهادر قاضی محتشم الدین ملکیت و. څوک چې ډیلی کښې) دمالیو دراټولولو مرستیال) و. هغه د خپلې لور امنه خاتون چې زما نیا ده واده له سید شرف الدین سره وکړ څوک چې د حضور(ص) په آل کښې و. ماته وویل شول چې څو نسلونه وړاندې زموږ مشران له سعودی عرب نه راغلی وو.وایي زما نېکه دهند په سوبل په (پانې پت) کې ډېره زمکه درلوده او د ښه صورت خاوند وو. زما نیکه زما نیا پرېښوده او بل واده یې وکړ.زما دنیا آمنې خاتون دوه زامن وو ، سید مشرف الدین (زما پلار) او سید اشرف الدین. نیا مې دوی دواړه، ځان سره کړل اود نهر واله حویلۍ ته دخپل پلار کره راغله.چېرته چې وروسته زه وزېږېدم.
سید مشرف الدین زما پلاراو مشر ورویې د هند د(علېګر)د اسلامي پوهنتون نه فارغ شوي وو. وروسته زما پلار د محاسب په توګه د بهرنیو چارو په وزارت کې کار کا وو چې بیا ریس شو. او فقط څو میاشتې وروسته له هغه چې زه ولسمشر شوم هغه ومړ.
خان بهادرزما دمورد پلار قاضی فضل الهی ډیر روڼ انده انسان ړ. هغه د بچو تعلیم ته ډیره توجه وکړه. زما مور زرین دډهلی پوهنتون نه فارغه شوه. بیا یې د لکنهوله پوهنتون نه ما سټرې واخیسته. هغه مهال ډېرو کمو مسلمانو ښځو د تعلیم جرات کاو. بیا ئې زما له پلار سره واده وشو او د نهرواله حویلۍ ته راغلل. دواړو ښځې اوخاوند به کار کولو. چې د دریو ځامنو لپاره د زدکړې ښې چارې برابرې کړې. دغه حویلی ۱۹۴۲ کښې خرڅه شوې وه .مونږ یوه بل کور ته د ډهلې د بارون په واټ کې چې په خالي مېدان کې وو راغلو ، چې تر ۱۹۴۷ پورې چې بیا پاکستان ته راغلو همدلته اوسېدو. زما مور په یوه ښونځې کې دنده ترلاسه کړه ،پلار او مور مې نژدې اړیکې درلودې او ګډه هڅه یې داوه چې خپل ماشومان ښه وروزي. مور به مې هره ورځ دوه میله پیاده ښونځي ته تله او راتله. هغه به ټانګه کښې ځکه نه تله چې یو څه پیسې بچت کړی اوزموږ دپاره میوه واخستی شي. موږ به تل دغې مېوې ته په هېله و.
زموږ لپاره د ښه تعلیم برابرول زموږ دکورنۍ اصلي موخه وه.دا هغه ارزښت وچې زما مور او پلار له خپلو والد نه په مېرات وړی و او موږ ته یې راپرېښود. خو په هیڅ توګه دوی بډای نه وو. ولې په ښو ښونځیو کې مو درس ولوست. زه او جاوېد په ډهلې کې د (چرچ) په لیسه کې شامل شو. خو دهغې دورې نه مې هیڅ نه دي په یاد. او نه هم دهغه مهال دوستان او ګاونډیان راپاد دي .

۲ څپرکی

په کراچۍ کې میشتېدل

کراچۍ یو پخوانی ښار دی لکه زموږ نور ښارونه لرغونی دی. په پیل کې د عرب سمندر په څنډو کې د کبانو د نیولو یو کلی وو. په ۱۹۴۷ کښې د پاکستان دارالحکومت یا پلازمینه شوه. وروسته پلازمینه د همالیا د غرونو په لمنو کې ښکلو غونډیو ته چې اسلام اباد نومیږي ولېږدول شوه. کراچۍ ته په رسېدو زما پلار ته په(یعقوب لاینز) سیمه کې د ۲ کوټو یوه حویلي ورکول شوه.اشپز خانه یې درلوده او په پخواني سیستم تشناب یې لاره. د ودانۍ په یوه کونج کې برنډه وه. زمونږ د کورنی ټول غړي لکه ترونه ، ترور ګانې او نور خپلوان هم موږ کره راغلل. چې موږ سره یو ځای ژوند وکړي.
یو وخت داسې راغي چې د ۲ کوټو په دغه حویلي کښې مونږ اتلس کسان اوسیدو. خو ټول خوښ وو. اوس فکر کوم چې موږ ډېر تکلیف تېراوو ،خو چې زموږ روحیه فوق العاده قوي وه. په واقیعت کې موږ کولای شو یو غوښتنلیک برابر کړو چې په ډهلي کې زما د قاضي نیکه لوی کور بېرته ترلاسه کړو. خو هغه اوس د دښمن په لاس کې وو ، او د یو شمېر لاملونو له کبله هیڅوک په دغه کار پسې ونه ګرځېدل .یوه شپه مې غل ولید چې زموږ په اپارتمان کې د کوچ تر شا پټ دی. سره له دې چې وړوکی هلک وم خو دا زړورتیا مې درلوده چې مورته ورشم چې په برنډه کې ویده وه. او هغه خبره کړم. زما پلار ترکې ته تللی و. ورته مې وویل چې غل دی ، هغې شور جوړ کړ، ګاونډیان راغلل او د غله نه یې زمونږ د کالیو یو بنډل را و ویستو ، کله مو چې غل وواهه هغه په ژړا شو او وې ویل چې زه غریب یم. زما مور پرې ډیره خفه شوه. کله چې پولیس راغي نو مور مې ورته وویل چې دلته هیڅ غل نشته او بیا یې پرې ډوډۍ وخوړه. دا په هغه مهال کې زما د مور د مرستې یوه نمونه وه .زموږ اشپز شوکت چې مور ته مې په جهېز کې ورکړ شوی وو له ډهلي نه موږ سره کراچۍ ته راغلی وو. ډېر ښه پخونکی وو. او س د سند په حېدر اباد کې ژوند کوي او اخر ځل چې ډګر جنرال وم ما ولید .زه او ورور مې جاوېد د (سینټ پاټریک) په ښوونځي کې شامل شو چې د عېسوي مذهبي مبلغینو لخوا اداره کېده. خو اوس د هغې دورې نه مې زیات څه نه په یادېږي. بغېر له دې چې شاوخوا یونیم کېلومتر پیاده تللو او راتلو .زما پلار د بهرنیو چارو په نوي وزارت کې کار پیل کړ چې د موهاتا په قصر کې وو. وروسته د دغه ودانۍ د د میرمن فاطمې جناح د اوسېدو ځای شو. نوموړې د قائد اعظم علي جناح خور وه. خو اوس دغه ودانۍ موزیم دی. کله کله به مې هلته له خپل پلار سره کتل. هلته د ناستې څوکۍ نه وه، د لرګی په یو کریټ به ناستو او کار به یې کولو. دفتر کښې کاغذ او قلم هم نه وو ، د دې په ځای به هغوی د کیکر نۍ استعمالولو .پلار به مې څو وارې نۍ په مشوانۍ کښې غوپه کوله او لیکل به ئې پرې کول .په نوي جوړ پاکستان کې وضیعت دا ډول وو. د دې لپاره چې هند توکي نه راپرېښول. او حتی حاضر نه و پاکستان ته له وړاندې جلاشوې برخه پیسې ورکړي .په واقیعت کې برتانیې پریکړه کړې وه چې د ۱۹۴۷ په جون کې به هند خوشې کوي.هغه څه چې هندیان یې په ډېر غرور سره ((ستره ازادي)) بولي هغوی ترلاسه کړه. خو (لورد لویس مونت باتین) وروستي نایب السلطنه لندن قانع کړ چې برتانیه تر دې وخته نشي پاتې کېدای او د خوشې کولو وخت یې را وړاندې کړ. دغه تصمیم په اپریل کې اعلان شو. له جلاکېدو ۴ میاشتې وړاندې د پاکستان ، برتانیې او هند د استازو لخوا د ډېرو پریکړو په خواکې یو تصمیم داو چې پانګه راټوله او په دوو نویو هېوادونو وویشل شوه. خو کله چې هند د برتانیې له واکه خلاص شو دغه ژمنه یې پلې نکړه .پلار مې ډېر صادقه سړی وو. سره له دې چې بډای نه وو له بې وزلو سره به یې مرسته کوله. ځکه هغوی ډېر اړوو. په دغه موضوع مې مور ورسره نه جوړه. هغې به ویل د خلکو په اړتیاو له فکر وړاندې باېد خپلې اړتیاوې له منځه یوسو.مو ر مې لکه د نورو اسیا یې مېندو په څېر پر کورنی مهم اغېز درلود. خو د اړو کسانو سره د مرستې په برخه کې مې پلار په خپله لاره روان وو. او په دې اړه به یې له چاڅه نه پوښتل.
مور مې داړتیا وو د پوره کولو له مخې خپل کار ته دوام ورکړ، خو دا ځل یې په ګمرک کښې کار ونیولو. په یاد مې دي چې په سپین یو نیفورم کې به د کورنګۍ کریک سیمې ته تلله. چرته چې به ئې د بهر نه د راتلونکو الوتکو پلټنه کوله .یو ځل یې د (قاچاق) شوی سامان یوه ذخیره ونیوله چې ډېر انعام پرې ورکړ شو............................
یوه غمجنه پیښه چې ښه مې په یاد ده د پاکستان د بنسټ ایښودونکي قاېد اعظم مرګ وو ، چې د ۱۹۴۸ د سپټامبر په ۱۱ یې له دې نړۍ سترګې پټې کړې. د هغه په مړینې پاکستان هغه ماشوم ته ورته وو چې په ۱۳ میاشتني عمر کې یې مور او پلار مړه شي.
امرېکاېي لیکوال (استېنلي ولپرټ) قاېد اعظم داسې معرفي کوي. ((کم شمېر خلک د تاریخ ټلوری بدلوي ، چې کم یې بیا د نړۍ نقشې ته بدلون ورکوي ، کم کسان د ملت جوړونې اعتبار تر لاسه کوي. خو محمد علي جناح دریواړه تر سره کړل.)) د هغه مړینې نوي زیږېدلي ملت ته ټکان ورکړ. د هغه جنازه باېد د کراچۍ د بندر له اصلي واټ نه تېره شوې وای. چې زموږ کورته نژدې و ، په یاد مې دي چې د خپلو ملرو سره څو ساعته پر یوه دیوال ناست و او د ده د جنازې د تېرېدو انتظار مو ویست. کله چې کاروان را ورسېد ټولو وژړل ، ما د خپلو اوښکو مخه ونشوه نیولای. دا ستره ضایعه وه .ملت ته ناهیلي پیدا شوې وه. د غه اعتبار د قاېد اعظم ځای ناستي او د پاکستان اول لومړي وزیر لیاقت علي خان خپل کړ ، چې ملت یې په ښه توګه له دغه خفګانه را وویست.
دغه وخت مونږ د خپل نوی ملک له امله ډېر خوشحاله وو. تعلیم جاری و ، په کراچۍ کې دا موده زما لپاره ډېر مهم وخت و ما به د خپل حال او راتلونکي په اړه فکر کاو. دا هغه ورځې وې چې زړه مې روغ شو. د هند د بیلوالي په لومړیو کلونو او میاشتو کې په ماکې یو بدلون راغی. یوه بې رېښې واړه ماشوم زمکه پیدا کړې وه. هغه د تل لپاره پکې رېښه وځغلوله. زه به له دغې خاورې د خپل ځان په بیه ساتنه وکړم.

دریم څپرکی

ترکیه: جوړونکي کلونه

کراچۍ ته د راتلو نه دوه کاله وروسته زما پلار په ترکي کې د پاکستان په سفات کې د حسابداری دادارې دمشر په توگه دنده ترلاسه کړه. هغه د انقرې په سفارتخانه کښې مقررشو. مونږ دریواړه وروڼه نوی ملک ته په تللو ډېر خوشحاله وو. په ترکي کې د ۷ کاله او سېدا نه وروسته راته معلومه شوه چې زما په ژوند یې ژور اغېز اچولي وو. ترکیه او پاکستان ډېر یوړنوالی لري. ترکیه هم د پاکستان په شان اسلامی ملک دی. پاکستان په ډېرو شیانو کې له ترکېې سره اړیکې لري.
د اتا ترک هېواد په پاکستان کې په ((نوې ترکېې)) یادیده. د عتماني خلافت په له منځه تلو مصطفی کمال اتاترک دغه هېواد د تجزېې له خطره بچ کړ.او ترکېه یې په یوه عصري هېواد واړوله.
منلو خلکو یې هغه ته د اتاترک یا د(ترکې د پلار) لقب ورکړ. هغه دیوه برېالي قومندان په توگه د جنرال په نوم یادیده. دوهم نوم (کمال) هم د یوه روزونکي لخوا ورکول شوی وو . هغه په ځوانی کې زړه راښکونکی ځوان وو. د پاکستان زیات خواړه ترکي ریښې لري. مورنی او ملي ژبه اردو مې هم ترکې ریښې لري.
اردو ترکي کلیمه ده چې د پوځ معنی لري. په ترکی کې د اوو کالو په دوران کښې زه د ۲ خبرو نه ډیر اغیزمن شوم. ړومبۍ دا چې ترک ولس ډیر وطن پال دی، هغوی د ترکې په هر شي ویاړ کوي او بله دا چې هغوی پاکستان او د پاکستان له عوامو سره د ژورې مینې څرګندونه کوي.
زمونږ د دریواړو کم عمر ماشومانو لپاره د ترکی سفر ډیر نا اشنا و. مونږ د (ایچ ام ایس دوارکا) په سمندري بېړۍ کې له کراچۍ نه د (عراق) بصرې ته ولاړو. د سمندري بېړۍ سفر یو بې مثاله تجربه وه. له هغه ځایه انقرې ته په ریلوې ټرین کښې لاړو. دې مزل کښې درې څلور ورځې تیرې شوې. خو ولې دا سفر د ۱۹۴۷کال د ټرین د مزل نه زیات په زړه پورې او د خوشحالۍ وړ و.
په انقره کې مو یو کور پیدا کړ، چې یو کال مو پکې تېر کړ. وروسته ۳ نورو کورونو ته ولاړو او د یوه کال په تېرولو سره ۴ کورته ولاړو چې په ترکې د اوسېدا پاتې وخت مو هلته تېر کړ. متو سط کورونه وو .خو زمونږ لپاره کافي او ارام و. البته د کراچی له دوه خونو کورونو څو ځلې ښه.
زما مور ته هم دټائپسټ په توگه دپاکستان په سفارتخانه کښې دنده پیدا شوه .هغه ډېره کارگره ښځه او ښه ټایپسټه وه. د تېزټ د سفارت انعام یې هم وګاټه. هغې هارمونیه هم ښهٔ غږولي شوه او اوازي هم خوږ و. زما مور او پلار په نڅا او موسیقۍ مین وو او په عام ځای کې گډه دوه نفري نڅا یې ډېر خوښ و. خو د پلار گډا مې ډېره په زړه پورې وه. ډېر ښکلي نڅېدل. د انګلستان دملکې د تاجپوشۍ په د ستورې کې گډا پیل شوه. زمونږ د سفارتخانې ګڼو خلکو پکې برخه واخسته. زما مور او پلار د سالون په نڅا کښې ړومبی انعام ترلاسه کړو. زما د مور یو ورور غازی غلام حیدر چې دراډیو پاکستان دانګلیسي خبرونو لومړی ویاند و ترکی کې یې مونږ سره ډیره ښیگړه وکړه. هغه به اکثر نوی ودونه کول. د هغه اوله ښځه نیمه ترکي وه. د هغې د ورور نوم حکمت و چې له هنده ترکې ته گډه شوی و. انقرې ته درسیدو نه وروسته زما پلار حکمت ډېر وکوت. په ورځپاڼو کې یې اعلان هم ورکړ، خو څه پته یې ونه لګیده. خدای پاک مر سته وکړه. یوه ترکي ښځه په سفارتخانه کښې ملازمه شوه، نوم یې مهر شا ن و. هغې حکمت پیژندلو. هغه په استنبول کښې و. هغې ښځې ورته ټیلفون وکړ، هغه انقرې ته راغي او مونږ سره یې و لیدل.
مونږ به یوه او بل ته میلمستیا وې کولې.
مونږ دریواړو وروڼو ۷ اتهٔ میاشتې په یو ترکي ښونځي کې زده کړه وکړه. په انګلیسي ژبه لوست ورکول کېده. مونږ ترکې ژبه هم دلته یاده کړه. چې له کبله یې مونږ ښه ترکي ملرې پیدا کړل. ددغه عمر ماشومان ډېر ژر ژبه زده کوي. او زمونږ ویل او اوریدل ښه شو. ډېر ژر مو په روانه ترکې خبرې زدکړې چانه پیژندو ،حتی همدا اوس په پاکستان کې ښه ترکي خبرې کوم. خو دانګلیسي یادولو ته مو اړتیا درلوده. له دې نه وروسته مونږ په یوو انګلیسي ښونځي کې داخل شو. دا د یوې جرمن ښځې شخصي ښونځی وو. دغلته به ډیرو غیر ملکی هلکانو او جینکو سبق ویلو. دښونځي د مالکې مادام قدرت خا وند ترکی وو. هغې په ریاضي او جغرافیې ډېر ټېنار کاو. ددې نه وروسته ما او جاوید دغه دوه مضمونه ښه زده کړل. (مادام قدرت) د ددغو ۲ مضمونونو په تدریس کې ښه وړتیا درلوده. تعلیم نه مونږ ښه فایده واخیسته. دې نه وروسته به مو تل په ریاضي کښې ښې نمبرې اخستې. چې د مادام قدرت دهڅو نتیجه ده.
دغو ۲ مضومونو پوځ ته دتلو په برخه کې ډېره مرسته راسره وکړه .د مادام قدرت ښونځی گډ وو بهرنېو نجونو هم پکې لوست کاو. مونږ ټول وروڼه به دجینکو نه لرې تللو خو جینکو او نورو هلکانو به مونږ سره ټوکې کولې. او مونږ به یې په خپلو کورونو کې میلمه کولو. کېدای شي نجونې په دې پوهېدې او له دې کاره چې مونږ به شرمېدو خوند یې اخېست. لس کلنې نجونې د لس کلنو هلکانو په پرتله ژر وده کوې او ستړېږې او زمونږ نه گردې تاوېدې.
په ترکېه کې مې له لوبو یا ورزش سره ډېره مېنه پیدا شوه. لوبغالو ته ولاړم د والیبال ، فوټبال او بېډ منټن لوبې مې وکړې. بېډ منټن ترکي لوبه نه ده خو د پاکستان په سفارت کې به کېده. ترکېان د فوټبال سره ډېره مینه لرې. د نړی دنورو ماشومانو په څېر مې مردکې هم کړې. چې مور به مو ډېره په قهر کېده. په ژمي کې به مې لاسونه چاودېدل او حتی وینې به ترې راتلې. له ورا په به ښکارېدل چې مردکې مو کړې.لاسونه به مې تړل او مردکې به مې په جورابه کې له موره پټول.

زه ډېر شوخ خو هوښیار هلک وم. په درسونو کې ښه وم. خو دجاوېد په شان ځلېدلی نه. او دجاوېد دومره مې له درس سره مینه هم نه وه.
ترکی کښې زموږد کور مخې ته د لبنان سفارتخانه وه چې په باغ کښې یې د میوې ډیرې ونې وې. کله به چې د سفارتخانې مساتونکی د ودانۍ نه وو تللو نو ما به میوې پټې راشوکولې.
تل به مې داسې کارونه کول چې نورو ماشومانو نشو کولای. په خپله کوڅه کې ډېر مشهور وم. مور به مې چې زما له مسخره لوبو خبره شوه ډېره به خفه شوه. کله به مې چې ملرې د لوبو کولو لپاره راپسې راغلل مور به مې خفه کېده. هغې به ماشومانو ته وېل ورک شی. پرېږده چې درس ووایې.
دغه کار به زه هم په قهر کولم. خو په دې هېله به وم چې کله به له کوره د بهر وتلو چانس راته پیدا کېږي.
البته زه به پلار سره د هیلیو ښکار ته ضرور تلم. پلار به مې د سفارت له نورو کارکونکو سره د))گل باشي)) په نوم جهېل ته تلو. دغه سېمه اوس دانقرې په گڼ مېشته سیمه بدله شوې. د مرغا بېو ښکار مې ډېر خو ښېده. ترټولو ښه لحظه به هغه وه چې دهېلیو دناستې لپاره به په کمین کې غلي ناست وو. هغه ډز به مې هېر نشي چې یوه مرغابی مې پرې وویشتل شوه او د اوبو پر سربه را ولوېده. خو په هوا کې مې ونشوه ویشتلای.
زموږد گا ونډېانو په منځ کې هم لکه د نړۍ د نورو سېمو په څېر دماشومانو ډلې او گروپونه وو .مو ږ به جنېدو. خو دا جنګ به رښتیا نه و. په یوه او بل به مو د ډبرو وارونه کول او د سپر په واسطه به مو له ځانه دفاع کوله. دهرې ډلې به خپل بیرغونه وو. حتي په همغه عمر کې به مې هم سترا تېژي، ټلارې او پلا نونه جوړل.ښه پکې ماهر وم.موږ به نورې ډلې سېمې ته را غوښتې ، په هغو به مو برېدونه کول او دهغوی بېرغ به مو راښکتته کاو چې دا به زموږ لپاره بریا او دهغوی لپاره ماتې وه ، زه به د کور نه په بهر وتلو او لوبو کولو خوشحالیدم. کله به چې مور په کور کښې بندولم نو ډیر به خفه وم.
ما ډېره انرژي درلوده او په لوبو به مې مصرفوله. هغه مهال تلوېزون نه وو چې له هلکانو کورنۍ چرگان جوړ کړي.
جاوېد به تل کتا ب لوست ، خو ما به د مجبوریت پر وخت کتاب لوستلو. موږ د برتانیې د فرهنې شورا د کتابتون غړیتوب هم ترلاسه کړ. هر یوه به دوه کتابه سهمېه له کتابتونه وړل ، خو جاوېد په لوستلو کې ډېر حرېص وو. په۲ ورځو کې به یې خپل کتابونه خلاص کړل او بیا به یې زما کتابونه لوستل. د اونۍ په پای کې به بې۴ نور نوي کتابونه راوړل. خو ما به په دغه وخت کې یو کتاب نه وو خلاص کړی. مابه جا وېد ته ویېل چې داونۍ په پای کې کتابونه ورووړو چې په همدې خبره به مې له جا وېد سره شخړه وه.
د فاطمې په نوم مو یوه ترکی کار کونکې درلوده ، چې د احترام له مخې به مو ورته مېرمن فاطمه ویلې. مشرانو راته داسې لارښونه کړې وه چې مشرانو ته احترام وکړو او په سپک نوم یا کارکونکې مو نشو یادولای.خو ډېره صادقه کار کونکې وه.
مېرمن فاطمه بوډۍ،نا لوستې او ساده ښځه وه. خو ډېره زحمت گالونکې وه. هغه ته به مو ویل چې پاکستان لکه جنت غوندې دی هغې به وېل پاکستان ته مې بوزی چې دغه جنتووینم.نه پوهېږم چې هغه به داخبره منلې وې اوکه به یې زموږ د خوښولو لپاره داکار کاو.
زموږ په سفارت کې۲ نظامي اتشو کار کاوو. ډگروال مصطفی او اسماعېل .په همغه وړوکوالي کې د هغوی زړه راښکونکې یو نیفورم زه پوځ ته د تلو لپاره وهڅولم .خو داسې څوک چې پر ما یې ډېر اغېز لرلی ، حمېد دهغوی مرستېال وو. دی یو ټېټ پوړی افسر وو. دا هو ښیار او ښایسته ځوان د کشمېر و. هغه به زموږله کو رنی سره ډېره مېنه ښوله. زه او جاوېد به یې د غونډېو چکر ته بولو ،تر هغه لېرې لا ژوبڼ وو موږ به پلې ورتلو او بېرته به ترې راتلو. دحمېد ډېرې لوبې یادې وې. او موږ ته به یې راښولې.
زموږ دکور مخامخ د سړک په ها غه بله خوا کې د یوه متقاعد ترکي جنرال کور و ، چې وروسته یو ستر صنعتي شو ، د ریان په نوم یې یوه ښکلې لور درلوده. هغه به د خو نې له پنجرې حمېد دکار دمېز تر شا لیده. یوه ورځ یې ورته په کور کې د چایو ست کړی و. په ډېر حېرانونکې ډول، زاړه جنرال، حمېد ته دهغه له لور سره دواده وړاندېز وکړ .هغوی واده وکړ، ستره غو غا جوړه شوه. کله چې حمېد بېرته پاکستان ته ولاړ مېرمن یې هم ورسره وه. هغه ډېر روښانه سړی وو او ډېر پر مخ ولاړ. او دجرنی په رتبه کې تقاعد شو وروسته یې سوداگري پیل او ډېر پکې برېالی وو. وروستی ځل مې چې هغه ولېد په کراچی کې د یوه ټولې مشر وو ، خو د ناڅاپي قلبې حملې له کبله ومړ.کله چې ولسمشر شوم او په لندن کې د یوه بهرني سفر پر وخت روان وم د حمېد مېرمن رېان مې هلته په لندن کې ولېده.
ترکی کښې د اوسېدو په دوران کښې مې سپو سره مینه پیدا شوه. زمونږ په کور کښې د نسواری رنګ ډیر ښکلي سپي و چې نوم یې "وهسکی" و. چې د سړک په یوه پیښه کښې مړ شو ، خو له سپو سره مینه کول زما د ژوند برخه جوړه شوه. واړه سپي مې خو ښیږي. نه غټ.ملرې مې وایې یو کومانډو باېد له سترو سپېو سره مېنه ولري.
په ترکې کې۷ کاله د سترگو په رپ کې تېر شول له ډکو زړونو ، ډېرو ملرو څخه جلا او پاکستان ته راغلو. کله چې مونږ د ترکې نه راتللو. نو مونږ ژړل. دا۷ کاله زما د ژوند ښه کلونه وو. زموږد بېرته راتلو سفر هم د حیرانۍ وړو. مونږ له انقرې نه تر بصرې پورې د خپل پلار په آستن (موټر) کې راغلو.موږ په ترکې، سوریې او لبنان راتیر شو اود اردن په لار عراق ته راورسیدو. بصرې نه مونږ سمندري بیړۍ کې سپاره شو او کراچۍ ته راورسیدو .

۴ خپرکی

کور

مونږ د ۱۹۵۲ په اکتوبر کښې کراچۍ ته راورسيدو. زما عمر د ديارلسو کالو وو. په کراچۍ کښې مو ډير ملګری، خپل خپلوان وو او بيا خپل کور ته د راتګ خوشحالی خو بل ډول وه. مونږ اووۀ کاله پس راغلو . د کراچۍ ښار لوی او په يو نړيوال ښار بدل شوی و . پلار مې د بهرنيو چارو وزارت ته خپل کاري رپوټ يوړ. مونږ ته د ناظم اباد په دريم بلاک کښې يو ښه کور راکړشو. ډير ښار ګوټې د کډوالو لپاره جوړ شوي وو. نظيم اباد په ښه پلان جوړ شوی وو .لوی سړکونه او ګلدانونه يې درلودل.

ډير ګاونډيان مو د منځنۍ کورنۍ خلک و. موږ له هغو څو کورنيو څخه وو چې موټر مو درلود . ډير وخت نه و تير چې مورته مې دنده پيدا شوه. زما د پلار د يوې هالنډۍ ښځې او خاوند بربنکس سره دوستي شوه. ښاغلی بربنکس د فلپس کمپنۍ مشر ږ. چې د)) ساپټ)) په نوم په نوې صنعتي سيمه کې وه. مورته مې دهغه په دفتر کښې د سيکرتر دنده ورکول شوه. تنخوا يې ښخ وه. ددې دندې يوه لويه فائده دا وه چې مورته مې په ارزانه بيه يو فلپس راديو ترلاسه شو. ډيره موده يې هلته کار وکړ. کلونه وروسته مې د بربنکس د کورنۍ سره درې ورځې په هالنډ کې تيرې کړې.

مونږ دواړو ورونو ما او جاويد دهمغه کال په منې کې د ((سينټ پاټريک)) ښونځي په اتم او نهم صنف کې دداخلې لپاره برېالی امتحان ورکړ. دا د سېمې همغه پخوانی ښونځی وو چې پخوا پکې وو. دغه ښونځی د عېسوي مبلغانو لخوا اداره کېده. خو موږ په اردوژبه کې له ناکامۍ سره مخامخ شو . موږ په ترکيه کې اردو نه ويېلې. جاوېد په ټولو مضمونونو کې د ښونمرو په درلودلو سره په ښونځي کې ومنل شو. او زه يې ونه منلم. زه موقتا د((ماري کولاکو)) په نوم ښونځي کې شامل شوم. سمدلاسه مور او پلار مې هڅه وکړه چې زما د اردو سوېه لوړه کړي .او يو کورنی معلم يې راته ونيو. له دريو مياشتو وروسته مې دومره اردو ياده کړه چې د)) سنت پاتريک)) په ښونځي کې شامل شوم. فکر کوم دڅر منلو لامل په شل فيصده ازموينه کې د ښونمرو له کبله و.

کشر ورور نوېد مو بيا وروسته په ۱۹۵۷ کې د سينټ پاتريک د ښونځي په ۲ ټولۍ کې شامل شو. هغه به تل متوسطې نمرې اخېستې.

په انقره کې زموږ ښونځی د ښنو پټيو شاته وو ، خو په کراچۍ کې ډير لېرې و او لاره هم چنداني ښه نه وه .کله به پلار په موټر کې بېولو ، خو معمولا به په ملي بس کې تلو ، بسونه به تل له خلکو ډک و. او خالي څوکۍ به نه وې. له ښونځي به د کورته راتلو پر وخت زه او جاوېد د)) رېال)) د سينما په لور تلو. دلته يوه ګولاېې وه او بس به په کرارېدو ،موږ به په منډه ور ختلو ، دا خطرناکه لوبه وه.

خو د جمناسټيک د لوبې برکت و. زموږ همزولو له موږ سره د مقابلې وړتيا نه درلوده ، کورته مو په ګرمۍ کې نيم ساعت لاره وه. ناظم اباد کښې د هلکانو بيلې بيلې ډلې وې. زه هم په يوه ډله کښې شامل شوم. خو ډير تريخ وم.

په پاکستان کې يوه په زړه پورې لوبه د کاغذ باد د پورته کولو ده. خو په توپير سره تر سره کېده د لته لکه د افغانستان هلکان تار په کلکو سرېښنو او مېده کړې ښيښې باندې لړی او بيا يې په جڼ اچوي او هره خوا هڅه کوي د سېال تار پرې او هغه ازاد کړي. او کله کله شيشه د کاغذ پران د پورته کونکي دلاس ګوتې پرې کوي او وينې ترې بهيږي. دا ډير درد کوي او ترديې زړه بوږنونکي دا چې کاغذ پران دې درڅخه بل هلک ونيسي.

د افغانستان په اړه تازه خپور شوي رومان يا ناول (کاغذ پران باز) دغه دود ښه تصوير کړی. او زما شخصي تجربې هم په دغه کېسه کې شاملې دي. دلته د سېمې يو بدمعاش و چې هر کاغذ باد الوزونکي پسې به تللو او ورته به يې وئيل چې د کاغذ باد تار راکړه. هلکانو به اکثر د هغه خبره منله. يوه ورځ زما مشر ورور کاغذ باد الوزوو چې هغه بد معاش راغی او زما د ورور نه ئې د کاغذ پران د اخستلو هڅه وکړه.ما د خپل ورور لاس ونيولو او ورته مې ووئيل چې موږ تاته ولې کاغذ پران درکړو ؟

ما ورته سوک ورکړ جنګ شروع شو. ما هغه ښه ووهلو ، خلک راټول شول. له دې نه وروسته ما ته په سيمه کې د "داداګير " يا سوک وهونکي لقب راکړل شو. له دې نه ما دا سبق واخېست چې که تاسو دا ډول بدمعاش و نهوی نو بيا به هغه پخپلو پښو ونه دريدی شی. له دې نه وروسته چې کله زه پوځي شوم نو دا سبق راته ډير پکار راغی.

د سينټ پاټريک د ښونځي مې هر څه ياد دي. هلته مې له ښونځي بهر هر څه زدکړل خو شوخي مې کمه نشوه چې بوه ښونکي ښاغلي)) دې لېما)) په خپلو شوخيو ماته ډيرې سزاګانې راکړې. کله به د ټولي په يوه کنج کې څملول شوم او جزا به راکول شوه . اوکله به د ټولي نه بهر ويستل شوم. او جزايي به شوم. يوه ورځ په بهرکې په يوه پښه جزا يې ولاړ وم چې پلار مې د ښونځي له مدېر سره د خبرو لپاره راغی ،ما د بېوال ببخ ته ځان پټ کړ چې ومې نه وېني. ما ته يوه بله سزا نن هم راپه ياده ده: عمومي ناظم يوه ورځ زه وليد م چې نور هلکان مې په تباشير ويشتل. زه بې د لاس په لرګي ۲ ډانه ووهلم، ډېره مې لکه اور سوځېده.

کله چې د پاکستان د ولسمشر په توګه دنوي ښونېز کال د پيل لپاره خپل ښونځي ته لاړم نو ما عمومي ناظم ته دوينا پر وخت هغه سزا وريادە کړه "استاده ! ما داسې فکر کاوه چې ګڼې زه په واوره ناست يم" دا خبره ما د خپلې وينا پر وخت وکړه. په دغه وخت کې مې يوه همصنفي مائيکرو فون راوړ او د ناظم نه ئې سوال وکړ "استاده !آيا هغه وخت تاسو پوهېدی چې يوه ولسمشر ته جزا ورکوئ ".؟ په دې خبره ټولو وخندل. زما په زړه کښې د ناظم او خپلو نورو ښونکو لپاره ډير عزت او احترام دی.

زما يو ښونکي (منديس) نومېده ښه ښونکی و ، او زموږ د شخصيت په اړه يې ډير فکر وکړ.

په ښوونځي کې مې شوخی محدودې نه وې.

ما ما مې غازي غلام حیدر خان هغه کس چې د نیمه ترکی ښځې سره یې واده کړی و.د ځوانانو سره په یو ځای کېدو کې ډېر ماهرو. هغه به دعملې ساعتېرېو پر وخت د هلکانو مشري پر غاړه اخېسته، هغه به په خپل الماني ډوله (اوپلریکورډ) موټر سایکل تر لسو پورې هلکان سپرول. او د شیطانی لپاره به بهر تلو.
یوه ورځ یې (فربرباغ) ته دچکر لپاره بوتلو دلته به خلک دمېلو لپاره راتله. هغه یو کس ولېد چې په بوه غالی ناست وو او پک سر یې ځلېده، ده هلکانو ته وویل که چا دغه کس په سر په څپېړه ووهه ۵ روپی ورکوم.ټولو ځانونه غلي کړل او ومو ویل داکار نشي کېدای. زړور ماما مې ووېل)) وګوری)) : هغه نېغ د پک کس شاته ورغی او ښه په زوره یې سرته څپېړه ورکړه او ورته یې وویل بشیره ته یې ؟زه له ډېره وخته په تاپسې ګرځم. سر یې لکه دوزخ داسې سور شو. پک کس په ډېر قهر سره راتاوشو. مخکې له دې چې څه ووایي ماما مې ترې بښنه وغوښته. ویې ویل ((ډېره بښنه غواړم وروره، تا سوه زما ملري بشیر ته ورته وی، او درباندې وغولېدم، له بشیر سره مې همدلته وعده کړې وه. دغه بیچاره کس چې لا په قهر و لړ اخوا بلې څو کی ته ولاړ او د پسه په ډول یې اخوا او دېخوا کتل. موږ له خندا شنه او ډېر حېران و. خو هېله مو وکړه چې ماما مو بل ځل داسې خطرناکه کار ونکړې. هغه بل شرط کېښود، بیا یې وویل اوس لس روپی هغه هلک ته ورکوم چې بیا دغه پک کس په سر ووهي، ټول حېران شو. وایي پکه دادې لا بله سپکه.
موږ انکار وکړ، خو سمدلاسه ده ووېل خی وګوری(بیا د پک کس خواته ورغی او تر تېر ځل یې په زوره هغه کس په سر په څپېړه وواهه او ورته ویې ویل دادی بشیره ته دلته یې ،وړاندې مې د تا په څېر یو بل کس وواهه. دغه بیچاره کس بیا په قهر را وګرځېد او سترګې یې وحشي شوې وې. خوله یې لکه طلاي ماهي غوندې ډېره وازه شوې وه، مخکې له دې چې څه ووایي ماما مې تر هغه بل ځل زیاته بښنه غوښتل پیل کړل. په درواغجن او ډارن ډول یې وویل نپوهېدم چې تا سو خپله څو کی بدله کړې ؟؟
ما ما مې بې له دې چې سړی خبرو ته پرېږدي زموږ خواته راغی. او موږ له ډېرې خندا په کبلو کې رغړېدو.
خو هغه همدارنګه په هوایي ځواکونو کې و.او د پاکستان له جلاکېدو وړاندې یې د هند په هوایي ځواکونو کې د تورې جایزه اخیستې وه.

....

زۀ د پنځلسو کالو په عمر کې په لسم ټولګی کې وم. نسبتا یوه زدکونکی وم. په ټولي کې له اوله تر ۴ نمبره پورې زما درجه وه. خو ناڅاپه زما درجه ټېټه شوه . په اصل کښې یوې نجلۍ سره مې "مینه " پیدا شوې وه. د ځوانانو اوله مېنه لکه لېونتوب وي.خو دغه مینه هم مختلفه وي. ما دغې مېنې ته ډېر پام کاو ، ځکه چې له اسمانه راته راغلې وه، زه به دهغې په یادونو کښې ورک وم. په دې معامله کښې هغه جینۍ له ما مخکې شوې وه. زه خو ډېر سخت شرمیدم. او نشو مې کولای دواده خبرې ورسره وکړم. هغه زمونږ په ګاونډ کښې اوسیده. او زما همزولې به وه. دا ډېره راته په زړه پورې وه مخکې تر دې چې زه په هغې مېن شم یوه جینی له ما سره مینه کوي. له هغې پرته مې هېڅ په زړه کې نه ګرځېدل.
د هغې انګریزی ښه نه وه او زما اردو کمزورې وه. هغې به ماته په اردو کښې خطونه لیکل، بیابه ما ته یو ملګری لوستل او ما به هم په هغه ملګری ځواب لیکلو. هغه کس زماد کشر ورور ملری وو ، چې د هغې جینۍ خطونه به یې راوړل او ځواب به ئې هم وروړلو. دا ډېر چالاکه هلک وو او هر کورته به یې سرور ننوېستو ، پټ به په دېوال د جینی کورته ورتلو زما لیک به یې ورکولو او دهغې به یې را وړل.
خبره داسې ځای ته ورسېده چې په) نیا) مې بې له دې چې یوه شي دا کار بې پیل کړ. هغه مهربانه ښځه وه. او لکه دنورو محافظه کارو مسلمانو ښځو په څېر به یې چادرې اغوسته. نیا ته به مې وېل بایډ دګا ونډیانو پوښتنه وکړې او دجېنی دکور خواته به مې مخا مخ کړه، چې دهغوی کورته ورشي، بیا به ما خطونه د نیا د برقعې یا چادری په یو جیب کې اچول او هغه جینۍ به ترې ویستل. هغه جېنی پوهېده ،ما ورته ویلی وو. خو نیا مې نا خبره وه او که پوه شوې وایی چې داسې عاشقانه لیکونه پرې لیږدوم نو خفه شوې به وه. خو وروسته مې مور خبره شوه.
دې جینی ډېر ښه اندام درلود ، او یوه نمایشي مینه وه. تر هغه چې زما مور پلار د کور بدلولو فیصله وکړه دا ځای د((ګارډین) په سړک کې لړلیرې د کراچی ژوبڼ ته نژدې وو چې ښکلي باغونه یې درلودل او دمېنې دغه کیسه په همدې ډول پای ته ورسېده.
اوس مونږ ګارډ ین روډیا سړک ته راغلو. دلته زه د مېنې له یوې بلې کیسې سره مخا مخ شوم.دا یوه ښائسته بنګالۍ پیغله وه، خود مېنې دا نکل د اول په څېرنه و. هغه بې اوس وادۀ کړې ده او په بنال کې د خوشحالۍ ډک ژوند تیروی. فکر کوم مور به مې پوهېده ځکه په درس کې کمزوری شوم.هغه ډاډه نه وه خو له ضعېفه پایلو مې په قهر وه. خو دکلنی ازمویني پایلې مې ښې وې. او د اول نمره سره په ۴ نمرو دوهم شوم. په ریاضي کې مې لومړی جایزه واخیسته. په دې وخت مې مور وویل چې زما مشر ورور جاوید به د پولیسو یو مشر جوړیږی. د ټولو کشر نوید به ډاکټري کوي او زه به د شوخی له کبله یوځ ته ځم ،چې همداسې وشو .

۵ خپرکی

د کور کلي پرېښودل

فوځ ته د تللو لپاره نېغ نشو تللای اول بايد کالج ته تللي وای ، يولسم اودولسم مو پاس کړی وای. که دغه دوه کلونه په انساني علومو کې ويل شوي وای د هنرونو درجې (اف اې) او که به د ؟؟؟ علومو په څانګه کې لوست شوی وای د ساينس ايف اې ته ورتلل و. د ا دبرتانيې او امريکا د درسي سيستم خلاف و چې يولسم او دولسم ټولې د ښونځي برخه وي لکه افغانستان.

يوازې د (اف اس سي) له پاس کولو او د وسله والو ځواکونو د ازموينې له کامیابی اود فزيک له سختې ازموېنې وروسته به پوځ ته ورتلای شو.

په دغه وخت کې په کراچۍ کښې هيڅ ښه کالج نه و. ځکه نو مور او پلار مو راته د لاهور وتلي کالج ((فورمن کرېسشن)) چې په اف سي مشهور و غوره او برابر کړ. دا کالج دامريکايي عېسوي مبلغانو لخوا اداره کېده . دا ښکلی ښار له ډېر پخوا راهيسې د هنر ، فرهنګ شعر او ادبياتو په ډګر کې د سبمې مرکز و. دکالج مدير يو امريکايي ښکلی سړی و. چې له ټولو زدکونکو سره يې ښه چلند درلود. بل امريکاېي چې هلته وو هغه ممبی نومېده او د فزيک لوست به يې زدکونکو ته ورکاو او دلوبو په برابرولو کې يې ښه ذوق درلود. جاويد (مشر ورور) مې په دولتي پوهنتون کې داخل شو. دغه کالج ته به ډېر وتلي زدکونکي تلای شو اوس پوهنتون شوی دی .د پاکستان بل مشهور کالج ((اسلامي کالج)) و.چې د پاکستان په لومړيو وختونو کې يې د پاکستان ډېر کرکيټ لوبغاړي تربيه کړل. ايف سی کالج د انګريزي ډوله زدکونکو لپاره مناسب بلل کېده. او اسلاميه کالج د ډيسی ډوله هلکانو کالج و. او دولتي کالج به ډېر تکړه زدکونکي جذ بول. دې درېواړو کالجونو دپاکستان د ژوند په بېلا بېلو برخو کې مشران پيدا کړی دي، ځکه دې پو هنتونونو به دهغو زدکونکو برعکس چې بهرنيو پوهنتونونو ته تلل خپل زدکونکي د وطن له دودونو سره تړلي ساتل.

بهرنيو پوهنتونونو عموماً سياسي مشران پيدا کړي دي چې د پاکستان له تاريخ، تهذيب او ثقافت سره بلد نه وو. دغو مشرانو دخپل کار اود غير ملکی سياسی او اقتصادی فکرونو له کبله پاکستان ته صرف زيان رسولی دی.

زه له کور نه بهر پاتې شوي نه وم. ځکه هغه وخت ما ته دا احساس نه و چې زه به له مور او پلار سره دا وسيدو لپاره چرته کورته رانه شم.

ما يوازې هيڅکله ژوند نه و کړی او نه پوهېدم چې د تحصيل په وخت کې به له مور او پلار سره ژوند ونشم کړی. خو د تحصيل په وخت کې زه يوازې وم ،خو دلته مې ايف سی کالج کښې ډېر کسان ملګری شول. د ((کېنډي)) په سالون کې يوه خونه راکړل شوه. د سالون مشر ښاغلی (دوتا (زموږ داېليسي ښوونکی هم و. ښه سړی و ،سخت خو عادل. د فورمن کريسشن کالج ښکلی و او د لوست او لوبو لپاره يې ښه وسايل درلودل. د جمناسټېک ، ځغاستې ، او زيبای اندام او نورو لوبو په سياليو کې به مې برخه اخيسته. په جمناسټېک کې مې لومړی ،په ځغاسته کې مې څلورم او په زيبای اندام کې مې دريم مقام ترلاسه کړ. چې د اف سي کالج د ښاغلي يا ما ستر نوم مې وګاټه.

همدا رنګه يو تصديق ليک مې ترلاسه کړ. چې ښه نوم يې درلود.

په دغه لېلېه کې مې د بېلا بېلو ځوانانو او خارجيانو سره ولېدل. ځېنې بډای ، غريب ، مذهبيان او ځېنې هم عصري ځوانان وو. دختيځې افريقا څوتنه هلکان هم و .په دې کې طارق عزيز هم شامل و. طارق زما د ولسمشر کېدو نه وروسته زما مشر سکرټرو ټاکل شو او اوس د عامي روغتيامشردی. د پوهنتون په يوه لوبه کښې برخه اخستل ضروری خبره وه، خو ما به باډی بلډر، جمناسټک او په منډه کښې هم برخه اخسته. زه د " ايف سی کالج "دزده کونکومشر هم غوره شوی وم. د امان الله نيازي په نوم له يوه ځوان سره ملری شوم هغه په قوم نيازی وو ، وروسته بريګډير شو هغه او ټولو ملګرو ما ته د اول کال د دزکونکو د استازي په ټاکلو کې د برخې اخستلو خبره وکړه. په دغه وخت کې ما په وړومبی ځل " دخلکو يوې غونډې " ته وينا هم وکړه.

زه په يو ميز ودرول شوم. زما پښې رپيدلې، ما يوازې دا وويل که تاسو زه وټاکلم نو زه به ستاسو د ګټو ساتنه وکړم .د کراچۍ د نيازيو زدکونکو او د شمالي افريقې زدکونکو ملاتړ رانه وکړ دماشومتوب شيطانيو لا دوام وکړ. د ايف سی کالج لېلې يا شپې خونې به مابنام اووه اته بجې بنديدلې.

خو ما او ځينو نورو ملګرو به د (ام) د ونې په ذريعه او دجمناسټېک دلوبې له برکته بهر ته تلو او دشپې به مو فلمونه کتل.معمولا به د ريا سينما ته تلو . او يوه نيمه بجه به پياده ببرته راتللو ځکه چې د ايف سی کالج په څېر لېرې ځای ته به ټانګې والا نه تلل.

د ببرته راتلو نه وروسته به دروازه بنده وه، موږ به دلوبې دروازې سره په جومات کښې ويده کيدو. ځکه د دود له مخې لاروېان په جومات کې له بېده کېدو څوک نه منع کوي اوسهار به چې د پوهنتون دروازه خلاصه شوه نو غلي غلي به ور د ننه شو.

ايف سی کالج کښې ما ساعتي بم "ټائم بم" جوړول زده کړل. چې وروسته مې د يوه کومانډو په توګه ترې ښه ګټه واخيسته. د ترهګری په دې ورځو کښې دا ډول خبره کول ګران کار دی. خو هغه ډېرې ښې ورځې وې. هغو ورځو کښې دا د "مالوټوف کاک ټيل" په بمونو مشهور وو.هغه چې په کورونو کې جوړيدل.د ټايم يا ساعتي بم دجوړولو لپاره به داعامې پټاکی استعماليدې، چې ورسره به سګريټ تړل کېده.د سګريټ اوږدوالي به د بم په اندازه و. يوه ورځ موږ درې څلورو کسانو تصميم ونيو چې د خپلې لېلېې د ساتونکو دمشرد ويرولو پروګرام جوړ کړو. موږ د هغه دکور نه بهر "ټائم بم "په يوه اوسپنيز بکس کې کېښودو. چې غريبې لوړ شي. همدا ډول مو بل ساعتي بم د لېليې د ساتونکو د مرستيال مشراو دريم بم مود دروازې سره نژدې دخطونو په بکس کښې کېښودو. دا کار مو وکړ او زه خپلې خونې ته لاړم.

د ناظم د کور نه بهر بم ړومبی وچاود ید. هر څوک به هغه اړخ ته تلل، زه هم هلته ورغلم موږ چې هلته ورسیدو نو د مرستپال د کور نه بهر دویم "بم" وچاودید. زه هم پکې وم. مونږ چې هلته ورمنډه کړه نو دخطونود بکس "بم" هم وچاودید. هر اړخ ته غوبل جوړ شو. څو ورځې وروسته ناظم یو زدکونکی چې حمېد نومیده ونیولو او ورته ئې ووئیل چې وایه د بمونود پیښو تر شا د چا لاس دی؟ که ودې نه ښودل نو د کالج نه به وویستل شې؟
حمید د حیدراباد (سندھ) اوسیدونکي و. هغه ما ته راغلو او وې وئیل چې له داسې ستونزې سره مخ دي. ما وویل که زما له امله حمید ته سزا ورکړ شی نو دا به ډیره بده وی، ځکه نو ما حمید ته ووئیل چې عمومي ناظم ته هر څه رښتیا رښتیا ووایه .هغۀ ورته زما نوم وښودلو ، په همغه ماښام ناظم زه خپل کور ته وغوښتلم. په لاره کې دا اندښنه راسره وه که وویستل شم نو مور پلار ته به څه ځواب وایم. ناظم پوښتنه وکړه چې د بم په چاودنو کښې د چا لاس دی؟ ما په دې کار اعتراف وکړ. هغۀ ووئیل ! "پرویز ته د لیلیې د یوه بلاک مشرڅارونکی یې او تا دا کار وکړ؟ " زۀ سخت ملامت وم. ما ښښنه وغوښته او ومې وئیل چې بیا به داسې نه کوم. هغه زه پرېښودم. دا رنګ ما ته معلومه شوه چې رښتیاو کښې څومره زور وی. دا یو داسې سبق و چې له ما نه هیر یږي.
له مړګ سره په اول ځل ایف سی کالج کښې مخا مخ شوم. کالج کښې د ام یوه ونه د امونو نه ډکه وه. ملګرو راته ووئیل چې وروخیژه او امونه راوشوکوه. ور وختم را ځوړند به شوم او ملاق به مې واهها‌و په پښه به مې ملرو ته امونه را تو ېول. ما امونه شوکول چې ښاخ راباندې مات شو زه راپریوتم او بې هوشه شوم. ملګرو سوچ وکړ چې ګنې زه خو لاړم.
زه ډیر وخت وروسته په هوش راغلم چې ومې کتل نو د ناظم په کوټه کې وم او ډاکټر هم موجود و. تکړه ځوان وم او ژر جوړ شوم.
د لاهور وتلی ښځینه کالج (کېن ناېرډ) نومېده او هروخت به په ځانړي توګه مازدېګر دد غه کالج مخې ته سرګردانه وم .یوه ورځ په اف سي کالج کې یوه مباحثه برابره شوه چې د لاهورد کین نایرد د کالج نجونې هم ورته رابلل شوې وې. ېو هلک زما شاته ناست وو ، زما څوکی به یې په پښه وهله نا ارامه یې کړم څو ځلې مې ورته ووېل چې بس کړي خو دوام یې ورکړ. په داسې حال کې چې نجونې همدلته وې عصابو مې لټ وخوړ او ورته مې ووېل چې له ښونځي بهر شي، بهر مو سخت جنجال پیل شو ، خو نورو زدکونکو سره بېل کړو.هلکانو وویل هغه د (پهلوان بیدي) د غېږ نېونې د لیلې غړی دی او بیا به راشي ما به ووهي خو هېڅکله بیا رانغلو.
له دغو کېسو به پوه شو ي یاست چې درسونو ته ډېر پابند زدکونکی نه وم.
لاهور ستر جذاب ښار دی. په ځانړي توګه له مور او پلاره د لیرې هلک لپاره.
زما مور پلار چې ما ته کوم سبق راکړی وهغه تل له ما سره و. خوهغوی زما د تعلیم په اړه ډېر اند ېښمن و .خو زه د اف اې تر ازمويني وړاندې دپاکستان د "پوځي اکیډمی "لپاره غوره شوی وم.
له دغې اکاډمی نه مې برېالی پاېله ترلاسه کړه او د پاکستان د پوځ د افسر سند مې ترلاسه کړو. او په وروستېو ازموینو کې برېالی شوم. خو د پوځ د افسر په غوره کېدو یې کومه اغېزه ونکړه. په همدې سره مې د یوه زده کونکي په توګه ژنوند پای ته ورسېد. او دژوند لوی فصل مې په پیل کېدو و. هغه فصل چې د یوه سرتېري او واکمن په توګه یې زما دژوند ټلوری ټاکه .

۶ فصل

دومه برخه: داور په منځ کې

په پوځ کې ژوند

د کلال څرخی د فوځ یوه پوځي څه ډول تیاریږي؟
بلکل داسې لکه چې یو کلال لوښی جوړوي. هغه اول د خاورې انتخاب کوي، په ګوتوو سره ئې ګوری، د خاورې خوښولو نه وروسته ترې په صفا اوبو خټه جوړوی اوبیا ترې د خپلې خوښې لوښی جوړوی. بیا ئې په مخصوصه بټۍ کښې اچوی او د یو ټاکلی وخت نه وروسته یې راباسی بیا نو لوښی تیاروی. د فوځ سرتېری هم دا شان تیاریږي. دپوځي اکیډمی د هلکانو انتخاب لکه د خاورې غوندې کیږي.
دپوځي اکاډمی یو زدکونکی د کلال سره ورته والی لري. پوځي ژوند سستي له منځه وړي، داچې څومره به پوځي بریالی وي د هغه اور پورې تړلې چې دی د پوځ په ورځني ډبې کې پخیږي.
پوره ۱۸ کلن وم چې د پاکستان پوځي اکاډمی (پي ام اې) ته په۱۹۷۱ کال کې داخل شوم. دیوه هوښیار لوبغاړي او ځیرک هلک لپاره د ټولو پام راګرځول اسانه کار وو. په پیل کې په کراچۍ کې د لېکلو یوه ازموینه پرانیستل شوه، د پرلپسې نورو ازموینو لپاره غوره شوم. او د یوه کاروان په واسطه راولپنډۍ ته ولاړم. بیا وروسته د سرحد ایالت شمال لوید یخ کوهاټ ته ولاړم. د جسمي ،دماغي او اروا پوهنې ازموینې کېدې. د اروا پوهنې د ازموینې او معاینې پر وخت راته وویل شو هرهغه څه چې همدا اوس د سپینې پاڼې په لېدلو سره په مغزو کې لرم ولیکم. اقتصادي او ټولنیز بحثونه هم وشول. زه یې د۵ کسانو مشر وټاکلم. او په ما ینونو دیوې ککړې سېمې د پاکولو امر یې راته وکړ. په ټول پروګرام کې مې مهارت وښود ،۱۰۰ متره ټاکل شوې لاره مې په نیم ټاکل شوې هغه وخت کې وو هله.وروسته د پوځ مشر له موږ سره مرکې وکړې، دا مرکې راته ګرانې نه وې. پوهېږم چې ښه پکې وځلېدم. ددغو ازموینو پر مهال مې له ((پي کیو مهندي)) سره مې ګډه خونه درلوده. هغه وروسته د هوایي ځواکونو مشر شو. په یاد مې دي چې د ((سویرا)) په نوم فلم مو سره ولید.
زه دپاکستان پوځ ته دوردننه کېدو په ازموینه کې بریالی شوم او نظامي اکاډمۍ ته مې رپوټ ورکړ.
دپاکستان پوځي اکاډمي (پي ا م اې) تاریخي ځای دی. شین زرغون چمنونه او په سرو تختو پوښلې ښکلې ودانۍ لري. دغه ودانۍ د همالیا د غرونو په لمنه کې دکاکول په سېمه کې د (اوبوټ اباد) یا ایبټ اباد) ته نژدې موقېعت لري.
په تازه صورتونو د نویو ځوانو خورد ظابطانو یوه ډلۍ په هیاجاني ډول په نویو ملکي جامو کې چې کله زموږ لارۍ سېمې ته ورننوزې نو فکر وکړی؟ لوړ پوړې افسران لکه ښکاریان زموږ په تمه وو. اوس نو فکر وکړي وروسته له هغه چې زموږ موسکا ته په ګنونکې ډول ځواب وویل شو نو څه حال به مو درلود؟
))د لارۍ لاندې پروت وکړی، اوس لارۍ ته وخیژی)) یو په بل پسې فرمانونه راتلل ،موږ لارۍ ته ختلو او کوزېدلو. دلارۍ نه لاندې د چټکو او ګرمو پروتونو په ترڅ کې مې فکر وکړ چې همدا پوځ دی ،زه به دوام ورکړم، ماته ماتې نشي راکولای. کله مو چې جامې پوره په خاور ککړې شوې اړ شو چې په ختو کې منډې پیل کړو، کښته اوپورته پکې تلو. که خپلو میندو لیدلای وایې ویریدلې به وې.
لوړ پوړو افسرانو د ماښام د ډوډۍ دخوړو اجازه راکړه. وروسته یې په یوه انتظار خونه کې راټول کړو او ټول اویا اتیا کسه یې یو بې بخارۍ ته نژدې په یوه چرګۍ سره کینولو.
وروسته یې د پوځ په ډول د وېښتانو جوړېدو ته بوتلم. د پسونو په څېر یې زموږ وېښتان وخرېل ،ډیر عجیب ښکاریدو، ډیر احمقانه کارونه یې راباندی کول. د کاکول په سیمه کې په یخ کې له یخو اوبو دیوه ډک لن په سر کینبول ددغو کارونو برخه وه. که به لن ز موږ له سره ولوید نه یوازې پدې یخ کې لمد ېدو بلکې په سر د یوه بل ورته لن نیول حتمي و.
ماته بې ویلي ود نورو سختو او تیارو تجربو انتظار وباسۍ ،هغه څه چې په پاکستان کې ورته تاوتریخوالی وایي، خو هغه څه چې مو تجربه کړل ډارونکي وو.
په اوله شپه چې په خپل بستر کې ولویدم ډول ډول احساسات راته پیدا شول چې بې باوري او ستړیا په کې وه. په کراچۍ کې مې د مور او پلار ارامه کور، د سنت پاټریک ښوونځی د اف سي کالج او ښالۍ نجلې داټول مې په خوب کې ولیدل.
په دغو نابرابرو شرایطو کې ډیرو زیاتو هلکانو تاب راوړ او زه بې په اوچتو ګامونو ددغو کارونو له عهدې ووتلم. دغه ازموینه لومړی لس ورځې وه. ما زده کړل چې له موجونو سره په همدې ډول وړاندې ولاړ شم، ما ټول هغه څه کول چې هغوی به ویل. کوښښ مې کاوه چې ځان ته لږ زحمت ورکړم او کله کله به په حمام کې پټیدم ترڅو چې دغهموچ ونه او کارونه به پای ته ورسیده.
پوهید م چې د اړیکو د ټینولو اجازه نلرم او پدې هم پوهیدم چې که زما رتبه لوړه شي له نویو افسرانو سره به همدا ډول چلند کوم، خو کله چې زما وار

راورسيد هغوی ته مې لړ زحمت ورکړ او بې رحم نه وم. نويو افسرانو ته مې د يو هدف لپاره تکليف ورکاوه، ددی لپاره چې د چاروا کو نظم او درناوی د سرتيرو په منځ کې دود شي. سرتيري د پوځ يوه قرباني ورکوونکي برخه ده چې په ډير شوق سره بې له کومې پوښتنې د خپل هيواد لپاره ځان قربانوي.
په جدي توگه مې د پاکستان په پوځي اکاډمۍ کې خپلې زده کړې پيل کړې، له نيکمرغه پوه شوم، که وغواړم کولای شم ښه واوسم. يو شمير مضمونونه راته تدريس شوي وه لکه: رياضيات، جغرافيه، نقشه او پوځي تاکتيکونه، همدارنګه يو لړ پوځي تمرينونه او د وسلې نه ګټه اخستل مو هم زده کړي وه ،چې څه ډول بايد کسانو ته لارښوونه وشي او په څه ډول ترې ګټه واخستل شي.
دا مو زدکړل چې په څه ډول رواني فشارونو ته اوږه او جسمي قوت ته پراختيا ورکړو. پردې سربېره په سختو شرايطو او وختونو کې مو د تصميم نيونه هم زدکړه، هغه شرايط چې د مرګ او ژوند ترمنځ واټن پکې کم وو .که تر لاس لاندې کسان د مشر په هوډ او تصميم باور ونکړي ډاډه به نه وي چې ستاسو په امر مبارزې او جړې ته ولاړ شي.
پوځي اکاډمي ددې لپاره ډېر ښکلی ځای دی چې په کړ کيچنو حالاتو کې د يوه توانمنده او وړ سړي کړنې پکې زدکړې. خو په دې شرط چې همداسې ښه اکاډمي وي، او د پاکستان پوځي اکاډمي په نړۍ کې يوه ښه اکاډمي ده.
په دغه اکاډمي کې مې لوست ښه وو او د پوهنځۍ وتلی زدکوونکی وم چې يوه له لسو تورو ګټونکو څخه وم.
زه يو جنجالي ځوان، غېر مسول او لږ بې نظمه کس وم. زه يو له هغو ۴ افسرانو څخه وم چې د انګلستان د ((سند هارسټ)) په پوځي پوهنتون کې مې د تحصيل د بشپړېدو چانس ترلاسه کړ.خو يو بل افسر د (علي خان خټک) په نوم غوره شو .کله چې زه د پوځ مشر وم هغه د تورنجنرالی په رتبې د ځواکونو د عمومي ريس په توګه په کور کيناست ،.خو زه فکر کوم هغه په خپله په کور کيناست، ددې لپاره چې د پوځ مشرۍ ته ونه رسيد.
کله به هم بې دقته وم، يوه ورځ په بيديا کې د يوه تمرين په ترځ کې د قطعې مشر راته وويل افسران وګوره چې څه شی يې په يونيفورم کې کم دي؟ ما وکتل ولې داچې څه شي د هغوی په جامو کې وو چې ما نه دولودل په دې پوه نه شوم. له مايې وغوښتل چې په لعنتي سرمې لاس کېږدم او وګورم چې څه نه لرم. سرمې لوځ وو ، سبايې له همدې کبله دمارش کولو جزا راکړه ،د پوځي تمرين د ترسره کولو مامور به راته چغې وهلې) مارش،مارش، ښی ګېرس، کيڼ ګېرس، ارام شی، تيارشی....) د قطعې مشر مې له تمرين نه ډېر خوښ وو او د بلې جزا له ورکړې پرته يې راته د تمرين ددوام وويل چې ډېر ښه تمرين دی او مارش ته دوام ورکړی.
په واقيعت کې د جسمي توان د ښه والي له کبله د سلام ورکونې په ازموينه کې بريالی شوم. او ښونکي زما د کار له ستاينې پرته رانه وپوښتل چې له کومې پوهنځۍ نه دلته راغلي يم. کله چې ما ورته وويل د پوهنځۍ نه نه بلکې د) فورمن کرېسشن) دکالج نه حيران شو. وروسته يې د يوې پوځي ريژې د ترسره کولو پر وخت د پوځي تمرين دننداري لپاره د ټولو لوړ پوړو افسرانو په مخکې زه غوره کړم. زما دغه غوراوي راته يولړ ستونزې راپيښې کړې، مشرو افسرانو داکار او هغوی ته د تمرين ورکول ځانته يوه ګستاخي او سپکاوی وباله. له همدې کبله ډېرې سزاګانې کله ناکله ددوی لخوا راکول کېدې.
يو ځل خو نژدې وه له اکاډمۍ نه وويستل شم. له فراغت نه لږ مخکې په اکاډ مي کې د لومړي پړاونو د افسرانو د پوځي تمرين سيالي پيل شوه ،چې په هغه سياليۍ کې لوړ پوړو افسرانو د کتونکو په توګه برخه درلوده. او هيله کېده چې هغوی تورې جرابې واغوندې خو ځينو په غلطی سره بل ډول جرابې اغوستي وې. دقطعې قومندان ماته راغږ کړ او امر يې وکړ چې ددغو افسرانو نومونه او سريال نمبرونه وليکم. او په لوړ غږ يې وويل خپل نوم دې د نوم لړ په سرکې وليکه.زموږ سزا داوه چې ۹ ميله منډې ووهو.
کله چې د واټ يوې ګولايي ته ورسېدو زموږ ځېنو په زړورتيا سره تصميم ونيو چې د منځ له لارې منډې کړي او تقريبا خپله لاره يې ۱۸۰ متره لنډه کړه.خو له دې نا خبره چې د يو دوربين په واسطه څارل کېدو. زموږ نژدې ۱۵ تنه ونيول شو.اختنې پوښتنې پيل شوې. ټول مسايل ډېر جدي وو ، سره له دې چې په دغو افسرانو کې يې ۲ تنه د تورې ګټونکي هم وو.او بايد چې د فراغت دد ستورې برابرونکي وايي. داکاډمۍ چارواکي هوډمن وو چې په منډه کې د تقلب په جرم موږ له اکاډمۍ نه وباسي. خو له نيکمرغه مثبت احساسات زيات شول، او له ويستلو بچ شو. خو دهغه پرځای د تحصيل درجه ټيټه شوه. زه د کنډک دخورد ظابط لاندې وم. چې د لياقت پراساس بايد په ټولۍ کې ډېر لوړ واي، خو دجزا په توګه ۲ درجې راښکته شوم. سره له دې چې ۴ نمره وم لسم نمبر شوم.د ټولۍ ټول افسران ترما ۲ درجې لوړ فارغ شول.
د پاکستان په پوځي اکاډمۍ کې تجربه ډېره اغيزمنه وه. داسې لکه چې د بدن ټول غړي مې سره جلاشوي وي او له يو لړ بدلونونو وروسته بېرته سره يوځای شوي وي. په واقيعت کې اکاډمۍ ته ورتلل او منل کېدل د سمې خاورې په څېر وو ، اکاډمۍ موږ لانده کړو او کلال بيا دمنې دجوړېدو پر څرخ کېښودو چې کلال په خپلو لاسو نه ډول او څېره ورکړه. چې وروسته ټول د پخېدو لپاره په بټۍ کې کېښول شو او وس په يوې ښې لارښونې سره د پوځ لپاره تيار يو .

د اور په منځ کې

له اکاډمۍ تر فارغېدو وروسته نشي کولای نېغ په نېغه د هوايي ضد قطعاتو ته ورد ننه شي مگر داچې د توپچي يوه دوره تېره نکړي .زما ټول پلان له خاورو سره خاورې شود همدې لپاره يې زه له ۲ مياشتو وروسته د توپچي ۱۲ غنډ ته وليږلم. تردې بده داچې زما د مينې کېسه په نا څاپي توگه پای ته ورسېده.
هغه داچې د نجلۍ کورنی نني بنګله دېش ته ستنه شوه. له همدې کبله هېڅکله دهوايي دفاع ځواکونو ته ورد ننه نه شوم او همداسې د توپچي په څانگه کې پاتې شوم. له همغې دورې وروسته مې ټول ژوند د هېواد دفاع ته ځانګړی شو.
زه تر ښاغلي ...... ډېر يو افسر وم. زيات وخت نه وو تېر چې د ستونزو سره لاس او گريوان کېدل پيل شو.
د ۱۹۶۵ کال په منځ کې کله چې له هند سره د جګړې وريځې پورته شوې زموږ ټولی لاهور ته نژدې د (چهنه منه) په سيمه کې د کراچۍ نه د ۲۴ ساعته په واټن په يوه ځنګله کې ځای پر ځای شو.
ډېر ځوان افسران د پنجاب اوسېدونکي وو. او يوازې څو ساعته پاتې وو چې خپلو کورنيو ته ورسيږي.ما د خپلو اونېزو رخصتيو سره د ۸ ورځې رخصتی غوښتنه وکړه. چې کراچۍ ته ولاړ شم.
خو مشر افسر مې داخبره رد کړه او وېې ويل چې دا اوږده رخصتي ده. ما فکر وکړ چې دا ډېر غېر معقول او بې رحمه کس دی او دهغه له دې پرېکړې سره مې مخالت وښود. دربل ټکټ مې وکړ په (کراچۍ اکسپرس) کې سپور شوم او د۸ ورځو لپاره کورته ولاړم.
جاويد غازي اشرف چې تر ما لږلوړ افسر وو چې د ډگر جنرالی په رتبې په کور کېناست او زما په کابېنې کې اول د اوسپنو د لارو او بيا دښوني وزېر وو راته زنګ وواهه چې ژر بېرته راشم. هغه وويل که رانشې نو د زياتو پوځي او انظباطي ستونزو سره به لاس او گريوان شم. دا غوښتنه مې رد کړه. او ځان ته ورکړې ۸ ورځينۍ رخصتي مې په مزه تېره کړه. او په بېرته راگرځېدو مې مشر افسر خبره اوږده او ان پوځي محکمې ته کش کړه.
هغه څه چې له دې خلاص کړم له هند سره د ۱۹۶۵ کال جګړه وه. هغه مهال هند په ټولو کرښو کې پر پاکستان بريد وکړ. او د مسافرو په بوه کاروان يې د توپونو ډېرې ډزې وکړې چې زيات مسافر پکې مړه شول. دهند بريد د سپتامبر په ۲ مه پيل او تر ۱۷ مې نيټې يې دوام وکړ. چې د ملرو ملتونو د امنيت د شورا په منځگړيتوب اوربند وشو. خو پاکستان هند ته خو نړۍ او ډارونکی ځواب ورکړ.خو ستراتېژېکه لاس ته راوړنه د هېچا لاس ته ورنغله.
خو له تاکتېکي نظره مو يوڅه پر مخټ وکړ زياته ځمکه مو ونيوله هند ته مو زياته مرگ ژوبله واړوله ، زيات کسان مو ونيول او تقريبا د هند هوايي ځواک مو له منځه يووړ. زما کړنو په دې جنګ کې ماته ښه نوم را په برخه کړ،او د زړورتوب جايزه مې وګټله .او په دغه جنګ کې د اور شيندونکي ځوان په توگه وځلېدم.
زموږ د توپچي غنډ د پاکستان د پوځ د يوازېنۍ ممتازې فرقې مهمه برخه بلل کېده. چې د)) پاټون)) په نوم په امريکايي ټانونو سمبال وه.
د ۱۹۶۵ کال د سپټامبر په ۷ مه مو د) قصور د خيم کران) په سيمو کې بريد تر سره کړ. په دې سربېره مو د پله خواته د (روح نو الله) په نوم يوه پوځي اډه جوړه کړه او تقريبا دد ښمن د خاورې ۱۵ ميله ځمکه مو لاندې کړه. او د خېم کران د ښارگوټي غټه برخه مو ونيوله. د توپچې وسله مو د ښار په ډېرو برخو کې ځای پر ځای شوه. د ډزو د تبادلې پر وخت مې د (خېم کران) کوڅو ته په لنډو کتو د ډېر وباړ احساس مې وکړ. بوازې سپيو غپل هيڅ انسان نه لېدل کېده. د جګړې پر وخت مې لومړی لېک خپلې مورته ولېږه او په وياړ سره مې ورته ولېکل زه له هند نه تا ته دا لېک درلېږم.
تردرې ورځينۍ جګړې وروسته مې د فرقې فرمان ترلاسه کړچې د لاهور بحرانې سېمې ته ولاړه شي. چې د هند تر گواښ لاندې ده. له دوو ورځو سختې جګړې وروسته مو هلته خپل موقېعت تثبيت کړ. په خپل ټول پوځي ژوند کې مې چې کله دټوپک خوله د مرميو د ويشتو له کبله سره اوسوزونکي وليد له همدغه وخت وو.
د لاهور په جبهه کې تر لږ تم کېدو وروسته امر وشو چې بيرته د (سيالکوټ)کرښې ته ولاړ شو. داهغه کرښه وه چې د ((چاوندا)) د ټانکونو مشهور جنګ پکې شوی دی. د جګړې په پای کې دغه سېمه د هندي ټانکونو په هديره بدله شوې وه.
له مرگ سره بله مخامختېا مې د ۱۹۶۵ کال د سپټامبر په ۱۲ مه شپه وه .د توپچي د کتونکي په توگه د پياده سرتېرو سره په همکاری کې په جزېياتو امر وشو چې د ((جودان)) په نوم کلي باندې بريد وکړم. او هغه لاندې کړم. دغه کلي د غونډۍ پر سر موقېعت درلود. لومړی برېدمن ((بلال)) د پياده سرتېرو مشر مې ښه ملری وو.داسې وپتېل شوه چې د شپې په نېمايي کې بريد وکړو. د يو لړ ترتيباتي خوځښتونو وروسته د موخې په ۷۳۰ متری کې ځای پر ځای شو.
پياده سرتېرو د لته د وروستي بريد لپاره ليکه جوړه کړې وه. ما او بلال يو بل په غېږ کې کلک ونېول او فکر مو وکړ چې دا به مو وروستی روغبړ وي.
د خپلې توپخانې ټول زور مې پر دغه کلي بريد ته تيار کړ. د توپخانې په ملاتړ مو يوڅه پر مختېا درلوده. او د ((الله اکبر او خدای لوی دی)) په نعرو مو بريد پيل کړ. د توپونو ډزې ډېرې دقيقې او اغېزمنې وې. او د دښمن سر بې ټيټ ساتلی وو. د دښمن د متقابلو ډزو سره مو مقاومت وکړ. او هغوی مو په شاټ ته اړ ايستل. د ډېر غرور احساس مو کاوه.

بل د پام وړ عملیات د سپټامبر په ۲۲ مه شپه ترسره شول.زموږ وسلې په یوه ځای کې ځای پر ځای وې .ددښمن د توپ یوه مرمۍ زموږ په توپخانې ولېده او اوربې واخیست داور شغلې په توره شپه کې اسمان ته پورته کېدې. زموږ ډزو ته برابر توپونه په اور کې د سوزېدو تر گوابښ لاندې راغلل. وضیعت ډېر خطر ناک وو. له ځان سره مو فکر وکړچې دا څه دوزخ جوړ شو ، امکان لري د توپچې دستا مو ټوټه ټوټه شي او موږ هم پارچه پارچه کړي نو باید چې ژرترژره مو یو کار کړی وای . ټولو ځانونه پټ کړل. هغه درس مو چې د نظیم اباد په سړکونو کې زده کړی وو د اجرا وخت یې رارسیدلی وو. په ځمکه ودرېدم او په لمبو کې د سوزېدونکو ماشینونو په لور ورغلم او پرې ور وختم. یو بل زړور سرتېری هم راپسې راغی.
درې توپچیان مې ولېدل چې په وینو کې لیت پیت پراته ول. هغوی مې نا لیدلې وبلل چې د توپونو له منځه تلو وژغورلم. خپلې جامې مې وېستلې او خپل لاسونه مې وپیچل چې ونه سوزم. توپونه مې یو یو له زېرمې را وویستل. او امن سیمې ته مو ولېږدول چې ونه چوي. خدای پاک له دې ناورینه وژغورلو. کله مې چې ملرو ولېدم چې له څه گوابښ سره مخا مخ شوی یم له پټ ځایه را ووتل او زموږ خواته راغلل. په گډه مو لومړی د چاودنې له گوابښه ځانونه او وسلې وژغورلې ، او وروسته مو درې په وینو کې لیت پیت توپچیان را بهر کړل. ومو لېدل چې یو یې لا ژوندی دی. دهغه سر مې په خپله اوږه کېښوده خو د ټپونو د تړلو پر مهال هغه ساه ورکړه . هېڅکله به مې له یاده وه نه وځي.
دجړې بې رحمې همداده او پر مغزو تل پاتې داغونه او نښې پرېږدي.
د خپلو کسانو او وسلو د ژغورلو د زړورتیا مډال مې تر لاسه کړ. هغه سرتېرې ته هم دغه ډول مډال ورکړ شو چې له ما سره یې په دغه کار کې مرسته کړې وه. دا شپه به مې هېڅکله له یاده وه نه ووځي.
دغو دوو عملیاتو زما په اړه د قومندانان نظر بدل کړ. باید چې د زړورتیا په دوه مډالونو زما ټېر ښکلی شوی وای ، خو دوهم مډال کورته زما د غېر قانوني رخصتی په تور د پوځي محکمې لخوا واخیستل شو .جره د ۱۹۲۵ کال د سپټامبر په ۲۳ پای ته ورسېده او ډېر ژر زه د ج تورن رتبې ته لوړ شوم.
په ۱۹۲۲ کې د ځانګړې خدماتي ډلې (ssg) ته غوره او ومنل شوم. دا د یوه پاکستاني کوماندو لپاره یوه وتلې او ممتازه تشکیل دی. په دغې ډلې کې فوق العاده جسمي او فکري استعداد او ځواک ته اړتیا ده. چې دا زما لپاره مناسب ځای و .کوماندویان باید په غرونو ، ځنلونو او دښتو کې د ژغورنې ځانګړې زده کړې تر لاسه کړې او د پلي کولو نوښت زده کړي.
د مارانو ، چونېښو او کربوړو دخوندورو خوړو خوړل نادره خبره نه ده. متوجه شوم چې انسانان کولی شي هرڅه وخوري. له دې وروسته مې د خوړو د څرنوالي په اړه کومه اند ېښنه نه درلوده هر څه به چې مخې ته راغلل ښه ول. خو د ښو خوړو قدر کوم د ډوډۍ او اوبو په خوند هغه وخت پوهېږې چې وږې او تږې شې. او په همدې وخت کې به د خدای په نعمتونو شکر وباسې.
فزیکي زده کړې جبري وې. هره ورځ د یوه ساعت لپاره سخت فزیکي تمرین ټاکل شوی و. چې د دریو کیلومترو منډې په وهلو به پیل کېده. وروسته به ۵،۲ کېلومتره ځغلېدو. په اونۍ کې به مو یو ځل د څلویښتو دقیقو لپاره وسله هم درلوده او بیا به دوسلو سره په دوو ساعتونو کې د لس کېلو مترو منډه وهله. او بیا له وسلو سره ۵۸ کېلومتره منډه په لسو ساعتونو کې ټاکل شوې وه. پردې سربېره څو ډوله نور تاکتیکي تمرېنونه هم و. چې په سلونو میله مارش کول هم په کې راتلل. په تېزو تلونکو جهېلونو او کانالونو کې لامبو وهل ، او له هوانه په پاراشوټ کې ۲ ډوله راکوزېدل هم په روزنه کې شامل و.
دغه ازموینې مې ډېرې ښې تر سره کړې .د دریو تنو په منځ کې مې لوړې نمرې ترلاسه کړې. دغې دورې زما پر جسمي او فکري وړتیا زما باور قوي کړ. زده مو کړل چې هر ډول سختیو ته ټینګدل په فکري او جسمي وړتیا پورې تړلې خبره ده.
له لومړنیو زده کړو وروسته دوه څلورنیم کلنې او دوه ، دوه نیم کلنې دورې مې په ځانګړې خدماتي ډلۍ کې خدمت وکړ.
لومړي ج تورن وم او بیا جړن شوم. کله چې مې په دغه دوره کې خپل کار ته گورم دا سې احساس کوم په ځان ښه باور مې د یوه سرتیري او فوق العاده مشر په توگه زما صفت لوړ کړ.
احساس کوم چې تر سختو جسمي شرایطو باخبره فکر او دسختو ما موریتونو د تر سره کولو لپاره تیار شوم.
SSGد خپلې رهبری او عملي نوښت د ښولو لپاره راته ښه فرصتونه درلودل. ځکه چې د روزنې او عملیاتو خپلواکی هڅولو. ما دخپلو کسانو د روزلو لپاره خپله نوې لاره رامنځ ته کړه .ما به له خپلو کسانو غوښتل چې پر ځان د باور او دمغزو د ازموینې څو تمرېنونه تر سره کړي.
یوه ازموینه داوه چې خپل جوړ کړی پلاستیکي لاسي بم چې په دېرشو ثانیو کې چاودېدلو او سورې یې درلود په لاس کې وساتي. داسې هېله کېده چې بل داوطلب سرتېری هغه مهال بم وغورځوي چې د وروستي فیوز څخه وروستی لمبه درې ثانیې دمخه له چاودنې پورته شي. ځینې هلکان ویریدلي و او بم یې بې وخته وغورځاو.
دوهمه ازموینه د سېند پر هغه پله منډه وه چې سور یې څه کم یو متر ، لوړوالی یې ۹۰ متره او اوږدوالی یې ۱۳۲ متره و. دا واټن باید په ډېره کمه موده کې وهل شوی وای. کېدای شي اسانه معلوم شوی وای ، خو کله به چې څوک د پله نیمایي ته ورسید او له دغه نرې پله نه به یې لاندې ځپ ځپانده سېند ته وکتل سر به یې وگرځېد او گنس به شو. چې کېدای شي سېند ته لوېدلی وای.
یو بل تمرین د او سپنې دپټلی خواته نژدې د یوه کس ځملول ، او دهغه په څیته کېناستل و چې ریل به په ډېرې بېړې سره دهغه له خوانه په نیم متر یا له هغه په کم واټن کې تېرېده. په دې وخت کې د سترگو پټولو اجازه نه وه.

همدارنګه به مې خپل کسان په نژدې واټن کې د ډزو لپاره کښېنول چې له ۱۸۰ تر ۲۷۰ متره لېرې به پرې ډزې کېدې. پر له پسې تېزو او سختو ډزو به د جړې په ډګر کې دهغه مقاومت زیاتولو.

ما تل د لومړی کرښې په هغه مشری باور درلود چې په خپله به مې ځان نوروته یوه بېلګه او الګو ګرځاو. هیڅکله له خپلو کسانو د داسې کار هیله مه کوئ چې په خپله یې نه شی تر سره کولی. دهمدې لپاره به مې ځان د تمرینونو د ترسره کولو له وړتیا او دهغه له مشری نه ډاډه کولو..................

زه په اتو ما تېکو ټوپکونو یو استثنائي ډزې کونکی سر تېری شو م. همدارنګه ښه ځغاستونکی وم. په ټولو تمرینونو کې به مې له خپلو کسانو سره سیالي کوله. او که به مې بابلوده سوړ ښناک یا نوشابې به مې ورته اخېستې.

یوازې څو تنو ماتې راکړه نه ټولو. دغه کار زما سره زما دکسانو مینه زیاته کړه. ځکه عادل او مهربانه کس وم. د هغوی اند ښنې به مې درک او ستونزې به مې ورغوڅولې. زما مشرو افسرانو زه د یوه استثنائي ، خو بې پردې او لږ څه بې نظمه افسر په توګه پیژندلم.

په بېلا بېلو برخو کې د لاس اچونې، نا فرمانی، او بې نظمی له کبله راته جزاګانې راکړل شوې. کله چې د پوځ مشر شوم، پوځي منشي مې زما دخدمتونو دوسیه راته راوړله او په بې ادبۍ یې رانه وغوښتل چې پخوانی کړنو او انضباط ته مې وګورم. البته ټکان ورکونکې و. په ټول کاغذ کې سور رنګ معلومېده. یوازېنی ډاډ راته داو چې هېڅکله د اخلاقي فساد او شخصیتي سرغړونو په تور نه یم جزائي شوی. خو کلنی پټ محرم رپوټ مې تل ښه و. یوازې د نظم درلودل زه وروسته غورځولم.

په ټوله کې په SSG کې ژوند سخت، فعال ، حیرانونکی ، خطر ناک او له ژمنتیا ډک و ، چې هېڅکله به رانه هېر نشي. هغه څه چې نن یم د پاکستان د ځانګړې ډلۍ له برکته دي.

کېدای شي تاسو فکر وکړی لکه ما غوندې یو ه کس به د مینې اړیکې درلودې او واده به یې کړی وي ، خو زه په پخوانیو دودونو کې ګیر وم او د مور پلار په خوښه مې واده کړی. زما یوې ترور د صهبا فرید په نوم دنجلی له موراو پلار سره پیژانده او وړاندیز یې راته وکړ چې که واده ورسره وکړې نو ښه کورنی اومیرمن به ولرې. پلار مې د مرکې د ورلېږلو تیاری وکړه. یوه ورځ چې د صهبا دوی کورته د لېدلو لپاره ورغلو په پتلون. کمیس او خلاصو څپلیو کې چې د پیښوریانو د خوښې وړ دي او همدارنګه په غېر نظامي جامو کې چې د پوځ د خوښې وړ څپلۍ وې ورغلو. ددغو څپلیو اخېستلو توان مو په سختی سره درلود.

صهبا چې د پوځ نجلی نه وه زما له وضېعته وېرېدلې وه. چې غوښتلو ته یې څه ډول کس راغلی. ترما وړاندې ورته ډېر نور رېباران راغلي و. خو د بېلا بېلو لاملونو له مخې یې ټول رد کړي و. او یا کېدای شي د غوښتونکي یا هلک وېښتان او یا جامې به د صهبا نه وي خوښې شوي.

او یا به یې ږېره او برېتونه نه وي خوښ شوي. خو ما هم برېتونه درلوده او ښې جامې مې هم نه وې اغوستې ، ولې ماته یې د نه ځواب رانکړ. او لږ تر لږه یې زما سر اوصورت خوښ کړ.

صهبا فوق العاده ښکلې وه او زه یې ژر جذب کړم. هغه مهال چې هر څوک ووایي دهرڅه خاوند دی رښتیا نه وایي. زه بختور وم چې صهبا د ښکلي صورت ترڅنګ سېرن او بصیرت هم درلود. او ښه انسا ن مې پیدا کړ. فوق العاده مور او دکور ښه میرمن. هغې زما تند مزاج او خوی را کم کړ. او وتوانېده چې ما یو څه نرم کړي. ماته به یې ویل) له تا پورته افسرانو سره دعوا کول که هغوی نا حقه هم وي ستا پر کار منفي اغېز کوي.) په کرار کرار یې نصیحتونو پر ما اغېز وکړ. خو یو څه وخت یې ونیو چې زه ځان ته بدلون ورکړم.

وروسته صهبا وویل چې په ټوله کورنۍ کې یې پلار غلام غوث فرېد چې د اطلاعاتو او کلتور په وزارت کې یې کار کاو زه یې ډېر خوښ شوی وم. پلار یې صهبا ته ویلي و : ډېر ښه افسر دی او یو ځای ته به ورسیږي. سره له دې چې باورنه لرم خسر، زه او نه بل څوک به په دې پوهېدو چې کومو ځایونو ته به زه ورسېږ م.

له صهبا سره مې وروسته وروسته مینه را وپارېدله. کله چې په رسمي توګه سره کوژد ه شو. زه یې دپا کستان ختیځ (چیټاګونګ) سیمې ته ولېږلم. یو لړ لیکونه مو سره بدل را بدل کړل. ما به د صهبا د لیک املا او هغې به زما املا سموله. زما لپاره دا نه ډېره عشقي وه او نه هم کومه ځواني. ځکه د صهبا اهلیسي تر ما ډېره ښه وه. کله به چې کراچۍ ته راغلم ځیني وخت به مو سره لېدل کتل او وخت به مو سره تېراو. دفلمونو لېدلو او د متروپول په هوټل کې به ډانسخونو ته هم پټ پټ تلو.

د ۱۹۶۸ د دسامبر په ۲۷ مې له صهبا فرېد سره واده وکړ. له واده سمدلاسه وروسته له هغې سره جوړه د سر حد د(چراټ) غرنی سیمې ته ولاړو. هلته له رسېدو یو دوه ورځې وروسته باېد د پراشوټ په واسطه مو له هوا ځانونه راغورځولي وای. چې زموږ د روزنیز تمرین یوه برخه وه.

ومې غوښتل یو څه دمینې چلند او یو خیال ولرم، له یوه دوسته مې وغوښتل صهبا هغه ځای ته بوزي چې موږ پکې راکوزېږو. صهبا ته مې وویل چې په هواکې به د پیژند ګلوی لپاره سپین د ستمال ورته وښوروم. فکر کوم په دې کار کې یو څه ځان غوښتنه هم مطرح وه. ځکه غوښتل مې خپله زړورتیا ورته وښیم.

ټولې چارې ښې تر سره شوې. خپل ستر سپین د ستمال مې له ځانه سره یوړ. او په بریالۍ توګه مې په هواکې اهتزاز ورکړ. د خپلو ملرو په منځ کې صهبا زه

وپیژندلم. او لاندې پر ځمکه دهغې د متقابلو لاس ښورونو څخه مې ډېر خوند واخیست.

)چراټ) پېښور ته نژدې د غرونو او غونډیو په لمنو کې پرته سیمه ده. قوطیو ته ورته کورونه اوبامونه لري او ودانیو له ۴۵ تر ۹۰ مترو پورې له یوه او بل سره واټن درلود. دغه کورونه له مارانو او وحشي حیواناتو ډک و. او د یوې نا وې د نوي ژوند دپیل لپاره ډېره ستونزمنه خبره وه. خو داهغه څه دي چې د ځوانو پوځي افسرانو میرمنې یې له مجبوریته تېروي.

یو شپه مجبوره شوم بهرته په څه پسې ولاړشم ،د شپې په یوه بجه بېرته را وگرځېدم. کله چې کورته راغلم دروازه له بهره قلف وه. په پرلپسې توگه مې وټکوله. خو صهبا دروازه خلاصه نکړه. اند ښنمن شوم او شیشه مې ماته کړه ،چې کورته وردننه شوم زموږ د خونې دروازه هم بنده وه. دکوټې دروازه مې وډبوله. په پایله کې یې په سختۍ سره دروازه بېرته کړه. بېلابېل ډارونکي غږونه یې اورېدلي و. دهمدې لپاره یې راډیو روښانه کړې وه او اواز یې لوړ کړی و چې ددغو غږونو له شره خلاصه شي. خو په خواشینی سره چې راډیو هم خطرناکه اوازونه خپرول چې هغه یې نوره هم ویرولې وه.

هغه مهال یې د اند ښنو په اړه ډېر حساس چې باېد وای نه وم. خو کله چې وروسته پلار شوم زما چلند بدلون وکړ. او ډېر مسولیت مې احساساو. یو ناڅا په مې ځان د یوه وړوکي موجود په اړه مسول وموند. زموږ لومړی ماشوم زموږ لور(عایله) وه چې د ۱۹۷۰ کال د فبروری په ۱۸ پیدا شوه. بلال ځوی مې تر هغې یو نیم کال وروسته د ۱۹۷۱ کال د اکتوبر په ۱۷ وزېږېد .په دومره کم وخت کې ددغو ۲ وړو ماشومانو پیدا کېدلو زموږ بېخوبي زیاته کړه. چې زما ورځني کارونه یې اغېز من کړل. فکر وکړی چې څومره به یې بوخت کړی وم. په ځانړې توگه دهغوی میندو به څه حال درلود.

وایي چې دهر نارینه دبریا تر شا د یوې ستړې ښځې لاس وي. ما هم په خوښۍ سره له صهبا سره واده وکړ. ځکه ښکلا ، حیثیت او دروندوالي یې زه جذب کړی وم. هغه د صفت وړده چې له ما سره یې ډېره مرسته کړې. هغه زه له یوه بې پروا او بې فکره افسر څخه یو ه متوازن او مسول کس ته واړولم.هغه په ما کې د دهرکار د ښه تر سره کولو انېزه پیدا کړه. دخپلې انلېسی یو څه ښه والی دهغې د زحمتونو پوره وړی بولم. هغه تل تر ما ،ماهره وه. همدا اوس هم چې له کوم لغات او یا عبارت سره ستونزه پیدا کړم په ډکشنری کې د لېدلو پرځای له هغې پوښتنه کوم. صهبا پر ټولو هغو کسانو اغېز درلود چې له دې سره یې اړیکې درلودې. هغه یوه جذابه میرمنه وه.

له همغه پېله دواړو ماشومانو موږ ته ډېره ارامتیا رابښلې. او زموږ د خوښۍ رېښتینې منبع وه. د پوهنتون اود ژوند په نورو برخو کې دهغوی دواړو تمرکز او همکاري حېرانونکې وه.

داسې ښکاري چې هغوی دواړود خپل مور او پلارپه اړه د فدا کارۍ او ژمنتیا کلک حس درلود. هېڅکله یې زموږ سر نه دی ټیټ کړی. بلال او عایله په ځوانی کې سالم او پرمختللي شخصیتونه لري.

د هغوی صفت دروندوالی او انسانیت دی. چې په لوړ درک سره دوه برابره شوي.

د بلال نوم راته ځانړی اهمیت لري. لومړی یې نوم (شهریار) و ، خو کله چې زما تر ټولو ښه ملری بلال د هند سره د۱۹۷۱کال په جړه کې ووژل شو ، ډېر خفه شوی وم ، صهبا ته مې زړه وواهه او ورته مې وویل زموږ د ځوی نوم زما د شهید ملري په یاد په بلال واړوي.چې همداسې یې وکړل. زه او بلال هم دوره و. د ۱۹۲۵ کال په جڼ کې یو ځای و. چې بیا وروسته یو ځای (ځانړي خدماتي ډلی) ته وردننه شو . ډېر زیات سره نژدې و. ماته هېڅکله بلال له درد پرته نه دی را په یاد شوی. خو بلال ځوی مې دخوښۍ پرته نه را یادېږي.

لمسیان هم دخوښۍ ستره منبع وي. که یې ولری نو یې له مسولیته ټولې خوښۍ ستاسو دي. کله چې له ستړیا خلاصېږی بوازې هغه څه چې کوی دادي چې هغوی یې خپلو مېندو او پلرونو ته ورورړی.

د عایلې لور مریمه د ۱۹۹۷ کال د جون په ۲۳ پیدا شوې او زینب لور یې د ۲۰۰۰ کال د جولای په ۱۲ نړی ته راغلې. ډېرې نازولې او ارامه دي. سره له دې چې بلال او مېرمن یې (ابرام) له خپل ځوی حمزه سره چې د ۲۰۰۳ کال د سپټامبر په ۱۸ پیدا شوی. او لورکی زاویا) سره چې د ۲۰۰۵ کال د جولای په۳۱ نیټه پیدا شوې د شپې بې خوبۍ تېروي اوس بېرته په پاکستان کې سیاسي پراختیاوو ته راگرځو. په۱۹۷۰ کال کې د ټاکنو نه وړاندې یو موسمي او ورانونکی باد را والوت چې چټکتیا یې په ساعت کې ۱۹۰ کیلومتره وو. دغه توپان د پاکستان په ختیځ کې را الوتی وو. ورپسې د شلمې پېړۍ مرگونی توپان راوالوت چې دوه سوه زره کسه پکې ووژل شول. د ولسمشر یحیی خان او د هغه د کابینې د غړو غبرگون ډېر پخ وو ، له ډېر ځنډ وروسته یې هغه ته ځواب ورکړ. ان تر دې چې د څو ورځو په تیریدو سره و نه توانیدل چې توپان ځپلې سیمې له نژدې وگوري. د ختیځ پاکستان اوسیدونکي له دې کبله نا خوښه ول. هغوی ځان پردی حس کړ او داسې یې وانېرله چې گواکې هغوی د پاکستان تر ښکیلاک لاندې یوه سیمه ده نه د پاکستان د نورو سیمو په څېر د پاکستان اصلي سیمه. زما په نظر دغه کار په خلکو کې دا روحیه راژوندی کړه چې د پاکستان د لویدیځو برخې اوسیدونکي له دوی سره ځان په دغه ناورین کې شریک نه گڼي او دې کار دې ته لاره هواره کړه چې د شیخ مجیب الرحمن د (عوامي لیگ) په ټاکنو کې ډېرې رایې خپلې کړي.

په پاکستان کې د ۱۹۷۰ کال د ډسامبر د اوومې نیټې ټاکنې په دغه هیواد کې تر ټولو ډېرې بدې ټاکنې وې. او سنی بنلدیش چې هغه مهال د ټولنې د نیمایي برخې ټاټوبی وو او تر هغه دمه له دې هیواده بیل شوی نه وو ،د رېښتیني انتخاباتو گټونکی وو او د شیخ مجیب الرحمن او د هغه د عوامي لیگ گوند په پاکستان کې ټولې څوکۍ تر لاسه کړې. د ۳۰۷ څوکیو څخه هغوی ۱۲۰ کرسۍ او ختیځ پاکستان ۱۲۲ کرسۍ په ملي شورا کې خپلې کړې. د پاکستان د لوید

يځ ايالت چې پنجاب او سند په کې راتلل د ذوالفقار علي بوټو او دهغه د خلکو ګوند پي پي پي ته يې رايې ورکړې. د لويديځ پاکستان لپاره هغه مهال ۱۳۸ کرسۍ بيلې شوې وې چې بوټو ۸۲ څوکۍ خپلې کړې. دغو ګوندونو د پاکستان د بلې برخې نه استازيتوب نه شو کولای.له ټاکنو وروسته بوټو ډېر ژر ځان لومړي وزير وټاکه او د ختيځ او لويديځ پاکستان لپاره يې د دوو اساسي قانونو وړانديز وکړ چې له مخې به يې دوه لومړي وزيران درلودل. خو له دې نه بې خبره وو چې د دغه هيواد لويديځ او شمالي ايالتونه په هر څه کې سره بيل دي او د لويديځ پاکستان خبره د بيلتون پرته نور څه نه وه. هغه د پاکستان په لويديځ کې د مېشتو وګړو له ويرې دا اعلان وکړ چې په ملي شورا کې د غوڅ اکثريت د رايو په خپلولو سره به داسې يو قانون جوړ کړي چې له مخې به يې څلورو واړو ايالتونو ته خپلواکي او خود مختاري ورکړل شي. يوازې دفاعي ، مالي او بهرنۍ چارې به د مرکزي حکومت له خوا اداره کيږي او نور صلاحيتونه به هغوی ته پريښودل کيږي.

ښاغلي بوټو د ښاليانو د واکمنۍ نه په ويره کې وو. خو دا يې هير کړی ول چې هغوی هم پاکستانيان دي او د عوامي لې پارټۍ هم په غوڅ اکثريت او مشروع توګه ټاکنې ګټلې دي. بوټو ان تر دې چې د لويديځ پاکستان نه هغه غړي چې د قانون جوړولو لپاره ملي شورا ته راغلي ول هغوی يې تهديد کړل او ورته يې ويلي و که چيرته د ختيځ پاکستان په پرانيستونکې غونډه کې چې په (ډاکه)يعنې د اوسني بنګله ديش په پلازمېنه کې ګډون وکړي د هغوی پښې به ورماتې کړي. دا يې هم ورته ويلي ول چې که غواړي په دې غونډه کې ګډون وکړي نو د يوې مخې ټکټ دې وکړي.او په کار دا وه چې د پاکستان لپاره د نوي قانون مسوده په دريو مياشتو کې جوړه کړي او بوټو د دغه کار لامل وو. او دا د بوټو او پوځي حاکمانو تر منځ جوړ جاړی وو چې پاکستان يې خراب کړ.

د شيخ مجيب الرحمن لنډ نظر او سخت رفتار هم ستونزه کمه نکړه او په ختيځ پاکستان کې د هغه محاصره کيدل هم د بوټو او يحيي خان د لوبو وسيله شوه. ښاغلي الرحمان دا هيره کړې وه چې دی نور د ټول پاکستان لومړی وزير دی او اړتيا ده چې د لويديځ پاکستان څلورو ايالتونو ته هم سفر وکړي او سيدونکو ته يې ډاډ ورکړي.

طمعه لرونکي بوټو د خپل واک د ساتلو له پاره چې يحيي خان د قانون جوړونې د شورا غونډه د ۱۹۷۱ کال د مارچ په ۲۵ نېټه تر نامعلوم وخته پورې وځنډوله،دا هم ورته بس نه وه. يوه ورځ وروسته يې د عوامي ليک ګوند غير قانوني اعلام کړ او د ګوند دمشر شيخ الرحمن چې ټاکنې يې ګټلې وې ونيو. دغه کار د بنګالي او سيدونکو قهر نور هم زيات کړ ، چې کړکيچونه رامنځته شول او د هنديانو له خوا ورسره ملاتړ وشو. سره لدې چې د پاکستان پوځ د پاځون په ارامولو کې راګير وو. هند د پاکستان د ختيځو پولو په څو سيمو کې د ۱۹۷۱ کال د نوامبر په ۲۱ بريد وکړ او پاکستان يې له شا په تورې وواهه. د هند او پاکستان ترمنځ جګړه د ۱۹۷۱ يم کال د ډسامبر په ۳ يمه نېټه له سره پېل شوه.

په دغو بحراني شرايطو کې زما ماموريت په ختيځ پاکستان کې له حالاتو سره نيغه اړيکه درلوده. د کوماندوو د تشکيلاتو په دغه مهم کنډک کې له ۴ کاله خدمت نه وروسته د ۱۹۷۰ کال په ډسامبر کې د پاکستان د ځانګړې خدماتي ډلګۍ (SSG)نه بهر د توپچي يوه غونډ ته واستول شوم. په داسې حال کې چې د جګړې ګرد په اسمان کې ليدل کېده او د پاکستان په ختيځ کې د جګړې تاوتريخوالی زيات شوی و. پوځ تصميم ونيو((ځانګړې خدماتي ډلګۍ ((پياوړې کړي.د ۱۹۷۱ کال په اکتوبر کې بيا وغوښتل شوم چې په چراټ کې د (ځانګړې خدماتي ډلګۍ) نوي تشکيلات جوړ کړم. دغه کار يوه نيمه مياشت وخت ونيو . کله چې ختيځ پاکستان ته دتلو له پاره تيار شو جګړه ونښته او له لويديځ پاکستان نه ختيځ او له هغه ځای نه دېخوا ته ټولې الوتنې بندې شوې .هغه مهال زما کنډک په پنجاب کې ځای پر ځای شو.

ځانګړو تشکيلاتو ته زما په مشرۍ لارښوونه وشوه چې د لويديځ پاکستان له خوا د دښمن په خاوره کې ۳۲ کيلومتره دننه د يوه پله نيولو ته تيار شي. دا پل دې تر هغه وخته پورې وساتل شي چې مرستندويه ځواکونه ور ورسيږي. له خپلو کسانو سره مې ددغو عملياتو له پاره تمرين کاوو. ما حتي د ډيرو بدو شرايطو د راتلو وړاندوينه هم وکړه .يعنې که د پله له نيولو وروسته مرستندويه ځواکونه را ونه رسيږي بايد د دښنتو له لارې په لاريو او بسونو کې چې له وړاندې برابر شوي وو خپل هېواد ته راوګرځو.ما تر خپلې کوماندې لاندې ځواکونو باندې پوره باور درلود اود بريد له پاره تيار شو ، چې اوربند اعلام شو اوختيځ پاکستان په جبري توګه زمونږ له بدنه بيل او د بنګلادېش په نوم هېواد ترې جوړ شو. کله مې چې خپلو کسانو ته وويلا وربند پلی شوی، زمونږ ۹۰ زره ملکي او نظامي ځواکونه تسليم شوي او د خپلې موخې د نيولو له پاره زمونږ پلان لغوه شوی زړه مې مات شو ، ستونۍ مې ونيول شو ، ومې ژړل او ټولو زوړورو سرتيرو راسره وژړل .دامې د ژوند درد منده او غمجنه ورځ شوه. زما قهر دهغه وخت د حکومت پرجنرالانو اوځينو سياستوالو وه چې لا اوس هم زما بدن ته اور ورته کوي.هغه څه چې په ختيځ پاکستان کې ترسره شول د پاکستان دتاريخ غمجن فصل دی. دبنګال جلا کېدل د خپلواکۍ وروسته زمونږ د سياست جوړونکو ناکامه پاليسي وه خو پړه يې د پوځ په اوږو واچول شوه.کله چې په حالاتو کې پرمختګ وشو پوځ د ناممکنو شرايطو سره مخامخ شو. عمومي ستر پاځون او دهند هېواد بريد چې کېدای شي د پخواني شوروي په ملاتړ چې هغه وخت يې د سولې او دوستۍ تړون سره درلود ، چې اصلا د جنګ ائتلاف وو له يوې خوا او له بل پلوه زمونږ پخوانۍ متحد دامريکا دمتحده ايالاتو له خوا د يوې بيانيې له خپرولو او د لاسونو له ښورولو پرته نور څه نه ليدل کېده ډېر بد حالت و.

د نړۍ هيڅ پوځ به داسې څو اړخيز تهديد ته ټينګ نشي.

د ۱۹۷۱ کال په ډسامبر کې اوربند وشو او پاکستان په دوو ټوټو وويشل شو .

۸ څپرکی

په پوځ کې ژوند

د ۱۹۷۱ کال په اوربند پسې د ځانګړو خدماتو ټولي ډلګۍ بیرته بوتلل شوې چې بیا ورغول شي،زما قطعه د ((کمري)) سیمي ته چې د همالیا د غرونو جنوبي څنډو ته پرته ده ولیږدول شوه ترڅو هغه رپوټونه وارزوو چې ویل کېده د هند ځواکونه غواړي په سیمه بریدونه وکړي. تریوې میاشتې زیات په دغه ناهواره سیمه کې دغه حرکتونه ترسره شول او زما تجربه ښیي چې د نړۍ په لوړو غرونو کې د هېواد د پولو ساتنه څومره سخت کار دی.
لومړی مو د قراقورم په مشهورې لارې ۴۰۰ کیلومتره مزل په جیپ موټرونو سره وواهه
، چې پاکستان له چین سره نښلوي. دا سفر د ګلګیت په لور وو هغه مهال دا لاره د بیارغاونې په حال کې وه ، د لارو دګښو بندېدنو او د ښوئیدلو غرونو څخه په تیریدو سره دغه سفر ۱۰ ورځې وخت ونېوه له ګلګیت ها خوا په جیپ موټرونو کې ولاړو بیا مو پاتې سفرپه قچرو سره ترسره کړ. ډیر ورو او په سختۍ سره د)) ګذرګاه بورزیل)) په لور چې د ځمکې له سطحې څخه ۴۴۰۰ متره لوړ دی،ولاړو. د ((میني مرګ)) درې ته وردننه شو ، چې د ځمکې له سطحې څخه ۲۷۰۰ متره لوړ دی او پیاده مو خپل ځان ((کمری)) ته ورساوو ، چې د ځمکې له سطحې څخه ۴۰۰۰ متره لوړ دی.(کمری)) د صنوبر په شنو ځنګلونو پوښلې ښکلې سیمه ده. دا تجربه به زما د ژوند ترپایه راسره وي.
په دغو لوړو سیمو کې باید د هوا یا اکسیجن له کموالي سره باید عادت وکړې، په ژمي کې په مترونو واورې اورې، پېچلې لاره وه خو مونږ په ښه توګه ترسره کړه. نږدې یو کال مې په سختو شیبو کې تیرې کړ ، خو هلته مې له اوسیدو څخه خوند واخیست او په ځان ډیر ډاډه ترې راووتم. په ژمي کې به مې د بیلا بیلو درو او غرونو څخه لیدنه کوله ،هغو سیمو ته چې کمو خلکو د ورتګ جرائت کولی شو.
زمونږ دغو حرکتونو او د پوځ نندارو پر دښمن اغیز اچولی وو او په ټول ژمي کې یې د ځمکې له لاندې سنګرونو سرونه راپورته نکړای شول.
یو سفر مې چې په ۱۹۷۲ کال کې درلود په جنجال بدل شو. تصمیم مې ونېو چې له)) کمری)) نه د کشمیر مرکز مظفراباد ته یوازې سفر وکړم ترڅو د هند او پاکستان ګډه پوله هم ښه ووینم. دا لاره ۲۸۰ کیلومتره اوږده وه چې باید یوازې د اتموکام په سیمه کې ۲۰۸ کیلومتره پیاده تللې وای. له خپلو ۲ ساتونکو او سرتیرو سره مو له ((کمری ((سیمي نه مزل پیل کړ، اوله موخه مو د ((نګرون)) سیمه وه چې ۲۴ کیلومتره واټن یې درلود. مونږ د ((ګذرګاه کمری)) چې د اوبو له سطحې څخه ۴۱۰۰ متره لوړ وو تیر شو. له څو لوړو غرونو چې ۳۲۰۰ متره لوړ وو تیر او بالاخره د ((نګرون)) درې ته ور ورسیدو.
په دغه ۳ ورځني سفر کې له یوه انسان سره هم مخامخ نشو .یوازې له سپیده چاوده د ورځې تر یوولسو او بیا د ماسپښین له دریو څخه مو تر لمر لوېدو پورې مزل وکړ. ځکه چې د واورې ښوئیدل یا برف کوچونه معمولا د ورځې د ۱۱ او ۳ بجو په منځ کې واقع کېدل. سره له دې چې په دغه سیمه کې مزل هر وخت خطرناک وو . ځکه کله ناکله به لوړ غږ کولو هم واوره ښویوله او برف کوچ به راتلو.
کله چې له ((نګرون)) نه روان شو له ډیرو ښکلو سیمو سره مخامخ شو د ((کیشن ګنګا)) سیند د هندي کشمیر نه چې د پاکستان خواته رابهیږي چې بیا د (نیلوم) د سیند په نامه یادیږي.
زمونږ سفر له نګرون څخه د ((کیل)) په لوري تر ((اغوقام ، نیلو)) پورې ترسره شو. د ځمکې د سر جنت خو همدې ته وایي.
کله چې ختیځ پاکستان زمونږ له بدن نه جلا او بنګلادیش ترې جوړ شو د بوټوکښې څوکۍ چې پاتې پاکستان کې ورپاتې وې هغو ته یې شکمن مشروعیت ورکړ .په هرحال هغه د پاکستان ولسمشر شو.
خو د اساسي قانون د نشتوالي په بهانه یې وکولي شو تر څو د پوځ قانون جوړوونکی هم پاتې شي هیڅ داسې څنډ نه وو چې بوټو د ۱۹۲۵ کال له اساسي قانون نه کار اخېستی وای ،خو هغه له خپل واک نه خامه ګټه پورته کړه .حقیقت خو دادی چې په پیل کې د بوټو ملاتړی وم ،ځوان، تحصیل کړی او فعال سړی وو. د ولس مشر ایوب خان د ریاست پر وخت یې ۸ کاله د حکومت کولو تجربه درلوده ، خو د وخت په تیریدو سره مې د بوټو په اړه نظر بدل شو.
جاوید ورور مې چې د سویل لویدیځ سرحد د ځانګړي وزیر اصلي منشي و راته وویل چې بوټو ښه سړی ندي او هېواد بهٔوران کړي .ورور مې رښتیا وویل ، ومې لیدل چې په څهٔ ډول مې هېواد په ځانګړي توګه اقتصاد یې د ملي جوړونې د پوچې مفکورې لاندې ورک شو.
همدا رنګه د بوټو د ((اسلامي سوسیالیزم)) د مقولې تر نوم لاندې د هېواد بنسټونه برباد شول. بوټو په کرار، کرار زمونږ د ټولو ملي صنایعو اداره په خپل لاس کې واخېسته، د فولادو جوړولو ، کمیاوي موادو ، سمنټو ، کشتۍ چلونې،بانکداری، بیمې ،د ګاز او بریښنا د وېشلو او همدارنګه د وړو صنایعو لکه د وړو ژرندې او میلونه، د وریجو د پاکونې کمپنی او د خصوصي ښوونځیو او کالجونو ادارې هم د هغه لاس ته ورغلې ،چې زمونږ د ښوونیز نظام د خرابوالي پیل جوړوي.
بوټو نه یوازې په ډیموکراټیک یا ولسواکه توګه حکومت ونکړ ، بلکې یو مستبد او ډکټاټور هم وو. هغه د ورځپاڼو د مدیرانو ،خبریالانو ، کارټون اېستونکو په ګډون خپل ډیر مخالفین زندان ته واستول. هغه واقعا نژاد پالونکی وو او هیله یې وه چې تل حکومت وکړي.
دا په خپله یوه غمیزه وه، ځکه چې د بوټو په څیر کسانو هېواد ته ډیر څه کولی شول. کله چې د بوټو حکومت پای ته ورسید ، زه دې پایلې ته ورسیدم چې

بوټو هغه بده پدېده وه چې پاکستان تجربه کړه. لاهم په دې باور یم چې بوټو تر بل هر کس ډیر ورانی کړی ، دومره ورانی چې لایې جوړولو ته نوبت ندی رسیدلی.

هغه لومړی سړی و چې له مذهبي حقونو یې ناوړه ګټه پورته کړه، هغه الکولي مشروبات او قمار منع کړ او د یک شنبې رخصتي یې جمعې ته بدله کړه ، خو ټول پوهېدل چې هغه دې ارزښتونو ته درناوی نه درلود او دا کارونه دهغه ریا وه.

لا جګړن وم چې د یوې معتبرې زده کړې له پاره په ۱۹۷۴ کال کې د افسرانو د مشرۍ په کالج کې غوره شوم. دا دوره مې په خوښۍ سره پای ته ورسوله. لږ وروسته په کراچی کې په ۲۰۲ نمبر لوا کې د جګړن په رتبې وګمارل شوم چې په پاکستان کې د یوه جګړن له پاره ډیره غوره دنده ده ،چې وروسته دغه لوا د بلوچستان د ((سوی اوکوهلو)) په سیمه کې د قبایلي یاغیانو دعملیاتو سره مخامخ شوه .ددغې سختې دندې پرمهال فوق العاده خاصې تجربې د پلان جوړولو او عملي کولو په برخه کې ترلاسه او زده کړې.

ما د یوه افسر په توګه په کوهلو کې د ځینو قومي مشرانو سره ښې اړیکې ټینګې کړې او ځینې مې تر خپل کنټرول لاندې راوستل، په دغه کار کې د یو لړ خطرونو سره بریالی شوم.

یو ځل د ((مري)) وحشي قبیلې مشر د سهار ډوډۍ ته په یوه غره کې مېلمه کړم. چې زمونږ له پوځې اډې نه ۵۲ کیلو متره لیري وو ، ملمستیا مې و منله. له یوه ډرایور یا موټړ چلوونکي او مخا برې سره په جیب کې سیمي ته وخوځیدم. یوه تفنګچه راسره وه، دا له پوځي قانون نه تیری و ،چې ویل به یې کله چې یو افسر خطرناکو سیموته سفر کوي باید له یوه پیاوړي ساتونکي سر هغه هم په ل.....۵ پټ ولاړ شي.

دا کار مې یوه بیباکي وه .ځکه پوهیدم چې بلوچ قبایل سوله خوښوي او هغې ته درناوی لري. دغې لوبې مې ښه پایله لرله ((پیردادانی)) میلمه پال یا زما کوربه ،ټوله لاره د خپل قوم په وسله والو ډکه کړې وه. ترخو د خپل میلمه ساتنه وکړي. تر دې وروسته مې ((پیردادانی)) ملګری شو او تل به یې زمونږ له اډې نه لیدنه کوله. پوره زموږ همکار شوی وو.

بلوچستان د پراخوالي او مساحت له کبله د پاکستان لوی ،خو د وګړو د شمیر له کبله وړوکی ایالت دی او د پاکستان وروسته پاتې ایالت هم دی. ددغه ایالت ۴۰ فیصده او سېدونکي پښتانه چې د سرحد ایالت او د شمال غربي سیمو د اصلي اوسیدونکو نسل دی او ۲۰ په سلو کې یې بومي بلوڅان دي.

بلوڅان په قبیلوي ټولنه کې ژوند کوي او نژاد یې له ۷۷ قبیلو څخه جوړ دی. یو شمیر تل پکې د دولت ضد یا مخالف وو.

بلوچستان له اداري کبله ازاده یا (ب). سیمه بلل کیږي چې دولت پر دغو سیمو پوره واک نلري او سیه ییز مشران یا سرداران پکې مهم رول لري. یوازې ۵ په سلو) الف) سیمه د ه ،چې دولت پکې قانوني اداره لري. د بلوچستان یو شمیر سردارانو په خو لسیزو کې له وسله والو مزدورانو نه نیمه پوځي ځواک جوړ کړی او په پاکستان کې یې دحکومت په راتلو سره له هغوی نه ناوړه ګټه پورته کړې او هغوی یې وسله وال کړي دي.

ما له ځان سره ژمنه وکړه چې د ((ب)) ټوله خپلواکه سیمه به د ((الف)) په څیر کوم او د دولت واک به پکې چلووم. تر اوسه مې له ۲۲ خپلواکو سیمو نه ۱۴ یې د دولت تر واک لاندې راوستې دي.

یوه بله تل پا تې تجربه دکوماندې لاندې لوا یو همکار مې د سیلاب ځپلو سره د بشري مرستو په عملیاتو بوخت وو. په ۱۹۷۶ کې کله چې واورې ویلې شوې او طبیعي یخچالونه او کنګلونه د غیر عادي بارانونو له اوربښت سره یو ځای ددې لامل شول چې ټول سیندونه په ځانګړې توګه ((اندوس)) سیند ډیر ډک او په څپو شي او په پاکستان کې بد سیلاب راووزي. تر ټولو زیات زیان د سند ایالت ته ورسید. زمونږ لوا د)) سوکور)) سیمي ته ولیږل شوه ، چې سخته سیلاب ځپلې وه.

د لوا مشر وویل چې په کانا ل کې د د رز د ډکولو مسوولیت په غاړه واخلم .داکار مې له مسوولیت نه بهر د لوا د ارکان د رئیس په توګه و، خو د هغه باور له مخې چې راباندې شوی و او هغه ننګونه چې په دې کار کې ورسره مخ وم، و مې منله. هغه کسان چې راکول شوي وو بې مثله وو. پردې سربیره د پوځ انجنیران، دسند د جنګي قبېلې ۲۰۰ قهرمانان او ۲۵۰ پابنده بندیان چې د)) سوکور)) له زندان څخه وو زما په واک کې راکړل شول. ددغو غیر متجانسو یا مختلفو ډلو او کسانو څخه مې یوه ډلګۍ جوړه کړه او ټوله شپه مو په کارکولو سره هغه درز یا چاود بند کړ.

کله چې سبا سهار د لوا امر د وضعیت د ارزولولپاره راغی ،حیران شو ، ډیر خوشحاله وو او ددې کار له کبله یې ډیر وهڅولم.

د لوا مشر نه یوازې د رئیس ارکان په توګه وپیژندم ، بلکې د یوه زوړور رهبر یا مشر په توګه چې په ټول شوق سره په هره بیه چې وي کولی شم خپل راسپارل شوی کار ترسره کړم.

په دغه دوره کې سیاسي صحنه ورځ تر بلې تیاره کیده. دبوټو ظالمانه، مستبد او دیکتاټوره واکمني د ټولو خلکو نه وه خوښه. هغه د ((نازي ګشتاپوی)) په څیر ((فدرال امنیتي ځواک یا ایف ایس ایف ((جوړ کړ ، چې ډیر منفور او ډاروونکی و. د هغه شخصي راشه درشه له دوستانو ،همکارانو ،او دښمنانو سره دومره بې ډوله او بد رنګه وه، چې خلکو به ترې کرکه کوله ،خو دا احساس یې له وېرې نشو په ډاګه کولی. هغه د ((لالي)) په سیمه کې د سیاسي بندیانو توقیف خانه جوړه کړه ترڅو خپل مخالفین انسانان کړي.

وضعیت د شا ه په وخت کې ایران ته ورته او یا د صدام په وخت کې عراق ته ورته وو . ویل کیږي چې بوټو د خپلو کارکوونکو لکه د پوځ د مشر جنرال ضیاآالحق پر وړاندې سپکونکی چلند غوره کړی وو چې دا چلند د ټولو مخالفینو د یو والي لامل شو.

په دې وخت کې وو چې بوټو د ۱۹۷۷ کال د انتخاباتو خطر ولېدلو او هغه يې واخېست ،ترڅو خپل مشروعيت ثابت کړي. ورسره يو ځاى شوي مخالف اپوزسيون ته يې د سياسي ائتلاف رنګ ورکړ او پر هغه يې د ((پاکستان ملي ائتلاف يا پي اېن اې)) نوم کېښود. د ټاکنو د تبليغاتو په وخت کې بوټو يا خپل اعصاب له لاسه ورکړي وو او يا دده د ځينو ملګرو په وينا هڅه يې کوله په پارلمان کې ۲ پر ۳ څوکۍ وګټي او په اساسي قانون کې د پارلماني نظام ډول واړوي.د رايو په بکسونو کې ستر تقلب وشو. دومره اختلاس او لاسوهنه چې خلکو خپل ډاډ له لاسه ورکړ او لاريونونه يې پيل کړل.

څو ځلې دغه لاريونه په تاوتريخوالي واوښتل. خو د لاريونونو مشري د پاکستان د ملي ائتلاف له خوا کېده. پوځ د لاريون او تاوتريخوالي د ځپلو لپاره لاهور ته وغوښتل شو. بوټو په لاهور کې پوځي قانون اعلام کړ، خو سترې محکمې رد کړ.

يو ځلې خو وضعيت دومره خراب شو چې پوځ ته پر لاريون کوونکو د ډزو امر هم وشو. د پوځ درې جنرالان ډېر زوړور و او دغه امر يې ونه مانه او پر ځاى استعفا غوره وبلله.

دغه جنرالان او افسران (جنرال اشفق کندل ، جنرال نيازاحمد او جنرال اشتياق علي خان) و ، چې وروسته له پوځ نه ووتل.

په پايله کې دا وضعيت پاى ته ورسيد او جنرال ضيا الحق د ۱۹۷۷ کال په جولائ کې د ذوالفقار علي بوټو حکومت رانسکور کړ. د اساسي قانون تر ځنډېدلو وروسته په هېواد کې پوځي قانون اعلام شو. زه لا جګړن وم چې د ۴۴ توپچي ګرځنده غونډ د مرستيال په توګه د ((خريان)) سيمې ته واستول شوم.

رفيع اعلم چې هغه وخت تورنجنرال او په ((خريان)) کې زمونږ عمومي مشر وو ،په راولپنډۍ کې د پوځې اډې په مرکز کې د پوځي قانون د پلي کولو مرستيال وټاکل شو .هغه زما د مسلکي کارونو سره ورځ تر بلې مينه پيدا کوله. له دوو نورو افسرانو سره يې د پوځي مشرۍ په اډې کې د پوځي قانون د پلي کولو له پاره پنډۍ ته وغوښتم، وضعيت غيرعادي وو.

په ۱۹۷۸ کال کې د ډګرمنۍ رتبې ته اوچت شوم .د ۴۴ ګرځند توپچي غنډ مشري راوسپارل شوه، چې د زرهدار يا زغروالي فرقې يوه برخه وه.

په پيل کې د ګرځنده ۴۴ توپچي لوا مشري راته وړانديز شوه اوراته ويي ويل ،هلته به ارامه وې، ځکه دا يوه پخوانى جوړه لوا ده ماونه منله.د هغه پر ځاى مې د ۴۴ ننګونکې لوا ترلاسه کولو ته ترجيح ورکړه .ځکه چې په ګجرات کې پرتو کسانو راته غږ کړ. او اړتيا وه چې د هغوى ستونزې پورته کړم. په دغه قطعه کې د دوه کاله مشرۍ په ترځ کې مې له هغوى نه يو ټيم جوړ او هغوى ته مې د بريا ډاډ ورکړ.

دا ټولګۍ په لوبو کې ناتوانه وو د فوټبال په يوې سيالۍ کې صفر د نهو په وړاندې له ماتې سره مخامخ شو ،وروسته مې تکړه لوبغاړي وموندل.

او بل کال د کال قهرمان شولو او د عمومي مشر له خوا وهڅول شوو .مهمه داوه چې يوه غير فعاله قطعه مې د لوبو په برخه کې له فعالو قطعو سره سياله کړه، د يوه مړه حالت ژوندي کول اسانه کار ندی،د بنسټ نه ښې رهبرۍ ته اړتيا لري او بايد د خپلو کسانو په مخکې وي او خپلو ټولو کسانو ته په ټولو برخو کې روزنه ورکړي.

يو مشر بايد عادل،استوار،مهربان او خپلو کسانو ته متوجه وي او بايد دهغوى نيکبختي ته يې پام وي او حتى د هغوى شخصي ستونزو په حل کې مرسته ورسره وکړي. داهغه وخت دی چې ته به د دوى د احترام او اطاعت کچه ترلاسه کړې، په وياړ سره ويلی شم چې تل د خپلو لاندې ملګرو د محبت لاندې وم، او هغوى هر کار په ورين تندي کاو.

سهار بۀ مې له هغوى سره منډې وهلې، له هغوى سره به مې فوټبال،بېس بال،هاکي او واليبال کاو ،په سپکو وسلو به مو ورسره ننبې وېشتې له زياتو مې ښه نښه درلوده. دمنډې وهلو پرمهال به مې دخندونو په اړه هغوى پوهول چې په څه ډول يې له وړاندې ورته فکر وي. تل به يې راته احترام کاوه او زه ورته ډېر اغېزمن کس ښکاريدم.په څو برخو کې يو له هغو کسانو څخه وم چې د خپلو کسانو د ټپي کېدو سمدلاسه وروسته روغتون ته ورتلم او هغوى ته مې وينه ورکوله، د يوه روغ ځوان له پاره د وينې ورکول کومه غټه خبره نده. خو کله چې سرتيري ووينې چې د هغوى مشر وينه ورکوي نو دا هغوى ته ستره معنا لري په لويه کې د لوا مشري ډېره بريالۍ وه. زما باور يې زيات کړ او زه يې د يوه ښه مشر په توګه خپلو کسانو ته ورو پيژندلم او تل به پدې باور وو چې رهبري او مشري کول يو هنر دی ، نه علم، تر يوې اندازې هغه زده کولی شو ، خو تر ډېره خداى ورکړې استعداد دی.

مشري مې بريالۍ وه، ځکه ماترې خوند واخېست،ځکه بختور وم چې تورنجنرال رفيع اعلم زما مشر وو. فکر کوم زه يې د يوه ښه افسر په توګه په خپلو ملګرو کې وپيژندلم.

داخبره دهغو خبرونو پر بنسټ کوم چې زما په اړه يې ليکلي وو . بله دا چې زه يې له بهره دې دندې ته غوره کړم، چې د پوځي قانون د پلي کولو مرکزي دفتر ته ورشم،چې د ا د ((ډګرمنۍ)) په رتبې زما ګومارل وو. هغه زه د پوځي قانون د پلي کولو له پاره د ډګروال په توګه ونومولم او په دې برخه کې يې راته پوره ازادي راکړه. پرما يې دومره باور درلود چې يوه ورځ يې دفتر ته ورغلم له ليرې واټنه مې واوريدل چې په ټليفون کې يې وويل:که زما د پوځي قانون د پلي کېدو مشر ((ما)) هر څه امر کړی وي سم کار يې کړی. حتى د ټليفون تر شا د شکايت کونکي کس خبرو ته يې همغه مهال او بل هيڅ وخت غوږ ونه نېوو.

خپل ځان مې کنټرول نشو کړای او په ډاګه مې ورته وويل قومانداان صاحب تاسو پر خلکو ډېر باور کوی ،ځوک مو ونه غولوي. هغه په ځواب کې وويل زه پوهيږم چې پر چا باور وکړم.

تورنجنرال رفيع اعلم او ځينو نورو لوړ پوړو مشرانو د مشرۍ لاس راکړ .هڅه مې وکړه دهغه له ډېرو صفاتو څخه پيروي وکړم. يوه ورځ په سختې ګرمۍ کې

چې د فارنهایټ درجه((۱۱۰)) ته رسېده د یوه اوږد تمرین وروسته جنرال اعلم زه دیوې غونډۍ سرته وغوښتم چې له هغه ځایه یې زمونږ کتنه کوله. کله چې ور ورسېدم یوه کارکوونکي یې یخ څښونکي ورته راوړل. مخکې له دې چې جنرال اعلم په هغه څکه وکړي ماته یې وکتل چې له تندې مې شونډې وچې وې سمدلاسه یې لاس زما خواته را اوږد کړ او یخ څښونکي یې ماته راکړل او په ټینګار سره یې وویل واخله زویه تر ترما ورته زیاته اړتیا لري او لایق یې چې ما هم په سر واړول.

دځواکونو دمشرۍ په پرتله د پوځي قانون د اجرا په مرکز کې د کار کولو توپیر درلود او غیر طبیعي وو. خو په دې ماموریت کې مې زده کړل چې یو انسان کولای شي د عدالت په اجرا کولو او د حکومت په قوي کېدو کې اغیزمن تمام شي.

ما خپل وړوکې برخه د راولپنډۍ له فرقې څخه چې د پنجاب د ایالت له ۵ فرقو څخه یوه وه ترسره کړه. زما دغه محدود ماموریت په هغه ځای کې د مد ني حکومت د کارکړنو سره اشنا کړم او ویې پوهولم چې له غیر پوځي کاغذ پرانیو سره څه ډول چلند وکړم.

د جنرال ضیاالحق په وخت کې یوه خرابه جزا داوه چې مجرمین به یې په قمچینو وهل. یوه شوم چې یوازې غریب کسان دغه جزا ویني ، نه ماړه او نه پیسه دار خلک. یوه ورځ مې تصمیم ونېوه چې د پېنډۍ زندان ته ولاړ شم او په خپله دغه وهل ووینم د عدالت د اجرا کولو له پاره ددغو وهلو په مراسمو کې حضور د کار یوه برخه وه. په قمچینو وهل یوه سپکوونکې جزا وه چې زه یې په خپله شاهد وم.

زندانیانو میزونه او کوچونه چې یو څه کیک او کلچې پرې ایښي وې تیار کړل((کلو سیوم درومان)) تصویر مې ذهن ته راغی. هغه وړوکی کار چې ما کولی شو داوو چې ووایم دا کیک او کلچې ژر یو خوا کړي.

یوه بیچاره چې ۵ قمچیني جزا یې وه، یوازې یو نری کمیس یې اغوستی وو او د X په څیر تړل شوی وو . هیڅ ونه ښوریده . وهونکي لنګ اغوستی وو په سخت ډول یې وواهه او په دریمه قمچینه یې چیغې کړې، څلوم او پنځم وار مې هم ولید . کله یې چې خلاص کړ پر ځمکه ولوید په وجود کې مې یې ویني ولیدلې ، بیا مې داسې سپکوونکی هیڅ ظلم ونه لید .

داوضعیت مې تورنجنرال رفیع اعلم ته ووایه او ترې ومې وغوښتل چې لږ تر لږه په قضایي ادارو کې دغه غیر انساني چلند ته پای ورکړي. دغه مهربان مشر مې خبرې ته غوږ ونېوه او قضایي ادارو ته یې وویل چې نور دې بیچاره خلکو ته دداسې جزا حکم نه ورکوي.

د پوځي قانون په مزه هله یوه شوم چې پولیسو ته مو امر وکړ چې ټول بد معاشان وپېژني او را ودې نیسي، چې نظم او قانون ښه شي. هغوی د خپلو څېړنو په اساس دوه ډوله خلک ګیر کړل او ویې ویل چې په دې کسانو کې د ښځینه و دلالان شامل وو ، چې د راولپنډۍ د مړو ځراغونو له سیمې نه یې راوړې وو .

پولیسو ته مو نفرین ووایه اود هغوی د ازادۍ امر مو صا در کړ. هغوی د پوځي قانون دمشرۍ مرکز ته راغلل او شعارونه یې ورکول چې ((ډګروال مشرف زنده باد)) مجبور شوم هغوی ته مې وویل که دا سیمه مو خوشې نکړه نو د بیا نېولو امر به مو ورکړم.

خلاصه دا مو د پوځي قانون په دوران کې تجربه وه. یو لړ درسونه مو هم ترلاسه کړل. په پیل کې چې کله د پوځ په قانون کې راګیر شو و له خپلو اصلي دندو بل خوا ته ولاړو. او د پوځي عملیاتو په روزنه او تیاري یې منفي اغیزې وکړې. بل دا چې کله پر مدني حکومت پوځي قانون وضع کوې د مدني حکومت کارونه له پخوالي سره مخامخ کیږي او کله چې پوځي قانون له منځه ځي نو مدني چارې په غیر اغیزمنه توګه له پرمختګ نه پاتې کیږي.

هر قانون چې رامنځته کیږي قربانیان یې غریب خلک وي. د پوځي قانون په دفتر کې مې د خپل ټول کار په دوره کې هڅه وکړه له غریبو خلکو سره نرم چلند وکړم او هغوی ته اسانتیا ورکړم او له معتبرو کسانو سره مې جدي چلند کاوه .زما باور دادی چې غریب کس ممکن د عذ ر له پاره یو دلیل ولري ، ځکه دولت ورته څه ندي کړي. خو غني یا موړ کس چې رشوت اخلي باید سخته جزا ورکول شي ځکه چې هغه ورته اړتیا نلري.

د ۱۹۷۸ کال په جولای کې مې دوه میاشتې رخصتي واخېسته، چې له خپلې میرمنې سره بهر ته په چکر ولاړ شم، لندن ته ولاړو ، او د دولت په یوه کور کې اوسیدو بیا وروسته د امریکا شیکاګو ته د نوید ورور کور ته مو ولاړو .د یوه اوږده سفر یعنې پاکستان ته د تلو له پاره مو یوه ټویټا موټر واخېست. ښکلې تجربۀ وه موټر مو د کنسرو د خوړو ، دګازو په ډبه، خیمې،هوایي دوشکو او دوو بالښتونو ډک کړ ، او سفر ته مو دوام ورکړ. د نړۍ ګرځېد نې او توریزم له کبله مو غوره کړې لار ښۀ وه.

))دربېن)) سیند مو ونیو له المان نه تیر شو او د سیند په وروستیو څنډو کې مو ښکلې منظرې او ابشارونه ولیدل او سویس ته ورسیدو. له ((لویسرین)) نه د ایټالیا په لورې وځغلیدو او د ګومو په جهیل کې مو دمه وکړه. چې د خپلو مطالعو له وخته مې د ناپلیون په تبلیغاتو کې پیژانده. وروسته بیا د ایټالیا له میلان نه د ((ونس)) په لورې وخوځیدو چې دوه ورځې پاتې شو. وروسته د سیند له لارې ((یوګوسلاویا)) بیا د)) ادریاتیک)) ساحل بیا ((یونان)) ته د اجین له لارې او بیا له هغه ځای نه ترکیې ته د تورې بحېرې له لارې ولاړو . هره سیمه بۀ مو چې خوښه شوه دوه درې ورځې په مو پکې تیرولې. دغه سفر یو کال او ۷ ورځې ونېولې ، او داسې سفر دی چې خاطرو ته یې درناوی لرم.

....

په ۱۹۷۹ کال کې د)) افسرانو او مشرانو کالج)) ته د استاد په توګه ولیږل شوم دا هغه ارزښتمن ماموریت دی چې لوړ پوړو ډګرمنو ته ورکول کیږي. دا هغه ځای وو چې ما خپلو عمومي وینا کولو ته پکې پراختیا ورکړه. له استادانو سره لکچر نوټونه وي، چې مونږ ورته ((تصویرونه ((وایو ځکه چې پر کاغذونو د رنګ په ډول تصویر شوي وي.

ددغه کار له ترسره کولو څه موده وروسته مو تصمیم ونیوه چې بې له تصویرونو درس ورکړو، چې په دې ډول د خپل عملي ژوند فکرونه او تجربې زده کوونکو ته وړاندې کړو. بریالی او وتلی روزونکی یا استاد وم.
دوه کاله مې له ۱۹۷۹ څخه تر ۱۹۸۱ پورې هلته تیر کړل. له مسلکي نظره راته فوق العاده ښه وو. له ټولنیز کبله هم خوندور کلونه وو. ځکه چې په یوه وړه ټولنه کې مونږ ژوند کاوه. صهبا او ماشومانو مې هم له دغو کلونو ښه خوند واخیست.
زه د پوهنځي نه د بهر پروګرامونو مسوول وم. دغه کار خپل خطرونه هم درلودل. په ۱۹۸۰ کال کې باید د ((پلاټین)) مراسم ولمانځو. دغه پوهنځی په ۱۹۰۵ کال کې جوړه شوې وه. داسې برابر شوي وو چې ولسمشر ضیاالحق دغه مراسم پرانیزي داسې وویل شو چې ځانګړې مازدیګرې پروګرام برابر کړم.
دا کار مې د پاکستان د فرهنګي نڅاکوونکو د یوې ډلې په ګومارلو او رابللو سره برابر کړ چې یوه ننداره به ترسره کوي. دغه ګډا کوونکي د پاکستان له مشهورو سندرغاړو، نارینه او ښځینه وو څخه جوړ وو، چې نړۍ ته یې د پاکستان فرهنګ ښوولی و.
تر مراسمو دوه ورځې وړاندې دغه هنرمندان له لاهور نه د کویټې په لور په ریل کې وخوځیدل، د خپل مشر له لورې راته پیغام راورسید. د خواشینی په ډول یې راته وویل ولسمشر نه غواړي سندرې او نڅا په مراسمو کې ترسره شي، په ځانګړې توګه د ښځو له خوا، او بل دا چې حتي ولسمشر نه غواړي کومه فرهنګي ډله کویټې ته ولاړه شي، ما ته یې ټکان راکړ. له ډیرو اعتراضونو سره، سره راته وویل شول چې د ولسمشر امر دی باید اجرا شي.
کاروان وړاندې د کویټې په لور خوځیدلي وو، څنګه مې هنرمندان کویټې ته له تلو منع کړي وای. د سند د ایالت د ((لسوکور)) په سیمې کې مې یوه سیمه بیز چاروا کي ته چې جنرال وو په نیمه شپه کې زنګ وواهه، او سپینه کبسه مې ورته وکړه. ترې و مې غوښتل چې کاروان ودروي او هنرمندان بیرته لاهور ته راستانه کړي.
د جنرال ځواب ډیر غیر دوستانه او خراب وو، چې په څه ډول یو ډګرمن په نیمه شپه کې یو جنرال له خوبه راپاڅوي او دنده ورسپاري. مجبور شوم کورته ولاړم بیا مې ورته وویل چې ولسمشر ته هم دده او هم زما اعتبار په همدې ماموریت پورې اړه لري. کله یې چې سست ماغزه بیدار شول، په بیړې سره یې په کار لاس پورې کړ، او په ښه توګه یې دغه دنده ترسره کړه. د سهار په دوو بجو دا کار وشو، خو کاش هلته وای، چې په څه ډول دغه هنرمندان چې سبا باید په کوټه کې وای او بیرته په همغه ورځ سپاره شوي ځای ته راورسېدل، عکس العمل ښکاروي.
ولسمشر ضیاالحق هغه څه چې بوټو د خپل رژیم واک پر وخت پیل کړي وو په ۱۹۸۰ لسیزه کې پوره کړل، د جنرال ضیاالحق مذهبي تګلارې سیاسي بنسټ هم نه درلود د بوټو په اعداملو یې له هغه نه یو شهید جوړ کړ او د ((پي پي پي)) ګوند یې پیاوړی کړ.
ښاغلي ضیا د اساسي قانون له جوړېدو او د مذهبي حقونو له ورکړې سره خپل ملاتړ وکړ، او هغه په اساسي قانون کې مذهبي مراسمو ته زیاته توجه وکړه چې د مذهبي ډلو ملاتړ ترلاسه کړي، چې حتي موسیقي او تفریح رسما منع شوې.
په داسې حال کې چې ماته وویل شول چې هغه په خپله له کلاسیکي موسقی نه خوند اخیست.
له روزونکي نه بیرته زده کوونکی شوم د ((دوسله والو ځواکونو د جنګ)) د دورې د زده کړې له پاره د ملي دفاع کالج ((این ډي سي)) ته یې اسلام آباد ته ولیږلم. دا د یوه افسر له پاره ډیر مهم پرمختګ دی. ځکه که یې دغه کالج نوی لوستی د جنرالۍ رتبې ته نشي رسیدلی. په دغې روزنیزې دورې کې تاریخي، پوځي، استراتیژیک پوځي، سیاسي جغرافیه او تر ټولو مهمه عملیاتي ستراتیژۍ مهمې برخې دي.
عملیاتي ستراتیژۍ د جګړې د څو رېښتینو لوبو او تمرین په واسطه د نقشې پرمخ لوست ورکول کیږي، فکر کوم د ریاضی پوهې مې د جګړې مهم او اصلي عناصر لکه د زمان یا وخت او ځای یا مکان او ورپورې اړوندو مسایلو پیژندل راته اسان کړي وو.
دغه روزنیزه دوره مې په لوړو درجو سره پای ته ورسوله، او د ښو زده کوونکو یا محصلینو په کتار کې راغلم.
دغه راته د ستړې مشرۍ یا په اداره کولو کې راته اغیزمن تمام شو. ددې دورې په پای کې مې ځان د یوه داسې افسر په توګه پیدا کړ چې پر ځان پوره باور لري. دا هغه وخت وو چې پوهېدم که ټول کارونه په مراد سره ترسره شي ډیر ژر به د جنرالۍ لوړې رتبې ته ورسیږم.
د جنګي چارو د زده کړې تر دورې وروسته بیا د ((خریان)) سیمې ته وګرځیدم او دا ځل مې د ۱۲ ګرځنده لوا مشرۍ په غاړه وه. همغه قطعه چې په تشکیل کې یې په ۱۹۲۵ کال کې له هند سره جنګیدلی وم.
هغه مهال ډګرمن وم، چې بل ځای د ډګروال په صفت د پوځي قانون د اجرا کولو له پاره په راولپنډۍ کې مقرر شوم. دا دوره مې د ډګروال رفیع اعلم تر مشرۍ لاندې، کار غونډې خوندوره نه وه. په څو برخو کې مونږ له یوه او بل سره په ټکر کې راغلو.
یو ځل په سړک کې یو خنډ وو پولیسو ته مې وویل چې دا لیرې کړي چې د خپل مشر له ټلیفوني ګواښ سره مخامخ شوم. بله ورځ له خریان نه د پوځي قانون د اجرا دفتر ته راغلم، په غمجنه روحیه دفتر ته ولاړم او ترې و مې غوښتل له دندې مې خلاص کړي او اجازه راکړي چې د خپلې لوا مشرۍ ته مې ور وګرځم؟
ورته و مې ویل ددې له پاره ځم چې که د ښو کارونو له پاره ګواښل کیږم په راتلونکي کې به ونه توانیږم څه ډول تصمیم ونیسم. دې خبرې هغه ته ټکان ورکړ او زما د کارونو عمومي ستاینه یې وکړه او ډاډ یې راکړ. په همدې سره مې د نظامي قانون کار ته دوام ورکړ او له نیکه مرغه چې هغه له ما سره په خپل چلند کې ډیر احتیاط کاوه.
له ۱۹۸۳ څخه د ۱۹۸۴ کال تر نیمایي پورې د پوځي عملیاتو د مرستیال یا (ډي ډي ایم او) په توګه وټاکل شوم او همدارنګه دا تائید شوه چې د

بريد جنرالۍ رتبې ته ترفيع وکړم.خو موقتا مې د ډګروال په صفت کار وکړ. ځکه په دغه اداره کې د جنرالی کوم بست خالي نه وو.
د پوځي عملياتو په رياست کې مې کاري دوره هغه ډول چې بايد مکافات شوی وم نه وه ، ځکه چې رئيس د خپلو لاس لاندې کسانو ته د زده کړې ورکولو مهارت نه درلود. سره لدې چې په لوړو خانو کې د عملياتي پلان د جوړونې شاهد وم. کله چې د هند او پاکستان ترمنځ د ((سياچين)) په سيمه کې په طبيعي يخ بندونو کې جنګ وو ،ددغو يو شمير پېښو مسووليت زما په غاړه وو چې تر نن ورځې جګړه روانه ده.
))سياچين)) د هند پاکستان او چين په منځ کې ستر طبيعي يخ کنګلونه دي ، چې د قراقرم په سيمه کې موقعيت لري. د پاکستان له خوا د ((سالتورو)) په سيمې سياچين ته رسيدل چې (۵۲۰۰ څخه تر ۲۴۰۰ مترو پورې لوړ والۍ لري بنده شوې. په کال ۱۹۸۳ کې پوه شوم چې هند په پرله پسې توګه د سياچين په طبيعي کنګلونو کې پوله ماته کړې وه. کومه چې پاکستان پورې يې اړه درلوده.
د ځانګړې خدماتي ډلګۍ يوه ټيم مو سيمې ته وليږه ترڅو دغه رپوټونه وارزوي او د پولو ماتول تائيد کړي. ځکه په خپله د يوې متروکې اډې علايم په کنګلونو کې ښکاريدل.
د قوماندې په عمومي مرکز کې مو د سالتور په سيمه کې د (پخشان) په اوبو د تيريدونکو سيمو د نېولو له پاره پلان جوړول پيل کړل. دغه سيمه د سياچين په کنګلونو کې پرته ده.
اوبه رواني وې او مونږ په تقريبا ۴۸۰۰ مترو لوړو سيمو او منفي ۵۰ درجې يخ کې مو د عملياتو د اجرا تجربه نه درلوده. سياسي تصميم داوو چې څه وخت دغه لار لاندې کړو. وخت ډير مهم وو ځکه کيداي شي د سالتور په سيمه کې د سياچين ددغو سيمو تيريدونکو لارو د نېولو هڅه په فکر کې ګرځېدلې وي.
د مارچ په لمړۍ مو وړانديز وکړ ترڅو زمونږ سرتيري په ډاډه توګه له هغوی نه وړاندې خپلو موخو ته ورسيږي. ځکه دغه وخت د ژمي بدۍ تازه تيري شوې وې. خو دغه نظريه د شمالي سيمو د مشر جنرال له خوا چې د سيمې په اړه يې معلومات درلوده ،رد شوه. هغه په دې باور وو چې د مارچ په مياشت کې به يې ځواکونه د ډير يخ او نا هوارې سيمې له کبله خپلو موخو ته ونه رسيږي. د هغه پر ځای يې د(مى) لمړۍ ورځ وړانديز کړه.
ددغه جنرال نظريه ومنل شوه ځکه چې د سيمې مشر و. خو دغه نظريه له اشتباه ډکه وه .ځکه کله چې مونږ هلته ورسيدو ، وموليدل چې هندی سرتيري د سياچين د ګنګل شاته د سالتور د سيمې پر زياتو مهمو سيمو کنټرول ټينګ کړی وو.
خو سره له هغه هم زمونږ ځواکونه وړاندې ولاړل او د هندي سيمو شاخوا ته يې ځينې لوړې سيمې ونېولې.
په لوړو سيمو کې دواړو غاړو يوه او بل ته نږدې سنګرونه نېولي وو.
ډير ارزښتمن ځوانانو د دښمن د ډزو ،ناهوارې سيمې او خطرناکې هوا له کبله خپل ځانونه د لاسه ورکړل،هندي سرتيرو تر مونږ څو ځله زيات زيان وليد.
له ۳ څخه تر ۷ ورځو پورې تيرې وې چې هندي ځواکونو د سياچين د کنګل او ټولو سوريو نه تيريدونکي سيمې ونيسي. د پولې پاکستاني اړخ د سالتور سيمې ته په ريګونو کې يوه لاره وه. ځواکونه په جيپونو کې په يوه ورځ کې کولی شي تيريدونکې لاري ته پاس وخيژي. ډېرې وړې،وړې نښتې په بيلا بيلو سيمو کې په ټوله جبهه کې هغه مهال رامنځته شوې چې دواړو غاړو هڅې کولې،لوړې سيمې ونيسي.
په پيل کې هنديانو داسې وښوولې چې ګواکې زمونږ هڅې بې ګټې دي. هغوی ته درانده تلفات واوښتل. وروسته بيا د هنديانو د ((ستراتيژی)) بدلون ته بيخي حيران شوم ، د هغوی ځواکونو ((تقلبي)) اړيکې نېولې وې او په مخابرو کې به يې تقلبي کېسې کولې ترڅو مونږ اندېښمن کړي. په داسې حال کې چې داسې به نه وو. په څو برخو کې مو چې پيغامونه ترلاسه کړل زمونږ د کوماندو عمومي مرکز به د اندېښنې په ښوولو سره دداسې پېښو په اړه رڼآ غوښته ،چې په لومړی جبهه کې څه تيريږي؟ زمونږ ځواب به داوو چې هر څه ښه دي.
هند په نړۍ کې د فلمونو ستر صنعت لري، او د خيالي فلمونو په جوړولو کې مشهور دی.د همدې له پاره مونږ ته ډيره د حيرانتيا خبره نه وه چې د هغوی په مخابراتي اړيکو کې دې داسې خيالي داستانونه وي. هغوی زمونږ د پوځ په وړاندې هر ډول تبليغات کوي. په واقعيت کې مو د دوی د درواغو څخه خوند واخېست. دهغوی فکرونه او تخيلات داوو چې دښمن بريد کړی او مونږ په زوړه وره توګه دفاع وکړه.
همدارنګه په څو برخو کې مو داسې پيغامونه ترلاسه کړل چې هندي ځواکونو ته تلفات اوښتي او د خپلې نا توانۍ او خرابې هوا له کبله غواړي، سنګرونه خالي کړي.
مړه شوي پوځيان به يې د څو ورځو له پاره په يخ پراته وو ترڅو چورلکې يې وليږدوي ،واورې او يخې هوا طبيعي يخ خونه يې د مړو د ساتلو له پاره جوړ کړي وو.
په سياچين يا د نړۍ په بآم کې له هنديانو سره زمونږ مخامخ کيدل ستره جګړه وه. يو بل جدي او تقريبا پوره عيار جنګ موله هذيانو سره په ((کارګيل)) کې وو ، چې وروسته به پوره توضيح ورکړو. پردې سربيره دغه دوه کنټرولېدونکې کرښې چې ازاد کشمير ،د هند تر واک لاندې کشمير څخه جلا کوي تل به د جنګ ډګر وو.
د مرميو تبادله،دتوپخاني مخامخ جګړه، د هرې ورځې پېښې وې. داټول سړي ته دا ورښيي چې که دوه ګاونډيان له يوه اوبل سره دښمن شي نو بيا فوق العاده نا هواره ځمکه او فوق العاده خرابه هوا هيڅکله د جګړې مانع نشي کيدای .

۹ څپرکی

ژوند په یوه خطرناکه لسیزه کې

له کال **۱۹۸۵** څخه تر **۱۹۹۸** پورې زما په پوځي ژوند کې له ډګرمنۍ د پوځ تر مشرۍ یا دفاع وزیر پورې ورسیدم. مختلفي او پلې لارې پکې وې او د پاکستان په لوړو څوکیو کې مې له سیاست څخه یو لوړ درسونه زده کړل.
نکلونه او داستانونه مې په هېواد کې تکراري وو. انتخابي مقامونه او څوکۍ په فساد ککړې وې چې له کبله یې پوځ پر هېواد واک ټینګ کړی وو.
سره لدې چې دغه ککړ حکومتونه په واک کې وو ، د ټولنې ډیر قشرونه په ځانګړې توګه روڼ اندي به په وار ،وار پوځ ته راتلل او د نظام د بدلون غوښتنه به یې کوله.په دغه دوره کې هغه څه چې زه یې ((د ډیموکراسی وحشتناکه لسیزه)) بولم هم شامله ده.
د **۱۹۸۸** کال له پیل څه په اسلام اباد کې د واک ګڼ بدلونونه او له هند سره د تاوتریخوالي د زیاتېدو شاهد وو. له مرګ سره مې بل تماس هم درلود. خو دا ځل د جګړې په لومړی کرښه کې نه وم ،ولې خپل ځان مې همغلته حس کاو. په **۱۹۸۵** کال کې مې د جنرالی رتبه ترلاسه کړه او د ښوونکي په توګه ((د ملي دفاع)) کالج ته واستول شوم.
د پاکستان په پوځ کې د استخدام درې ډلي دي، چې د ټولو محور په افسری څرخیږي ((قوماندانی ،د ارکان ریاست او روزونکي)) دغه وېش د پوهې او وړتیا پر بنسټ کیږي او د افسر په وړتیا پورې اړه لري.هغه افسران چې ددغو دریواړو برخو وړتیا ولري په لومړی کرښه کې راځي او زه یې د ټولو وړ وبللم، چې په ترتیب سره مې په دریواړو کې چکر وواهه.
د ملي دفاع په کالج کې استادی ډیره په زړه پورې تجربه وه. دغه کالج د وسله والو ځواکونو تر ټولو لوړ مرکز دی. یو استاد باید د نویو زده کړو ،د استراتیژی د تاکتیک ،عملیاتو او مدیریت په اړه نه یوازې مطالعه او څیړنې وکړي، بلکې دا چانس ولري چې خپل شخصي افکار هم وړاندې کړي.
په **۱۹۸۵** او **۱۹۸۶** کلونو کې له تدریس نه وروسته په ((خاریان)) کې د زغره والې توپچي فرقې مشر وټاکل شوم. عجیبه ده هر ځل مې چې رتبه اخېستې زه یې د ((خریان ((سیمي ته د دندې له پاره لیږلی یم. خریان هغه سیمه ده چې د لومړي ځل له پاره مې په لومړي ماموریت کې اجازه ترلاسه کړه چې په خپل دولتي جیپ بیرغ ورپوم ،چې راته د غرور یوه منبع وه.
د نوې مشرۍ په ترڅ کې مې له هند سره نوی تاوتریخوالی زیات شو. دا ټول د پاکستان پولې ته نږدې د هند له خوا د یوه پوځي مانور ترسره کیدل وو ، چې څو قول اردوګانو په ځانګړې توګه یرغلګرې قول اردو په سویلي صحرایي جبهه کې ترسره کول.
پاکستان دغه مانورې جدې ونېولې. ځکه چې هندي ځواکونو د معمول خلاف خپل ټول مهمات انتقالول. ددغو تمرینونو نوم((برس ټاکس)) او د هندي پوځونو د سخت دریځه مشر)) جنرال لوندرجي)) مفکوره وه.
مونږ پریکړه وکړه چې هند ته قوي او له ستراتیژیک کبله لوړ ځواب ورکړو. زمونږ زغره لرونکي فرقه له ټولو یرغلیزو سنګرونو سره د پنجاب شمال د سیالکوټ سیمې ته ولیږدول شوه او د هندي کشمیر په سیمه کې مو د هندي ځواکونو ارتباطي کرښوته نیغ تهدید متوجه کړ.
دلته په ځای په ځای کېدو سره پاکستان هغه څه ته چې ستراتیژیکه برتري یا لوړوالی وایې، ترلاسه کړ. په دې سره مونږ کولای شو د دښمن ډیرې حساسې موخې په کم وخت کې تهدید کړو ،نظر هغوی ته چې د پاکستان ستراتیژیکې موخې تهدید کړي.
دغه حرکت هند دهرې ناوړه پیښې له کولو وژغوره .د تیارسۍ دغه حالت څو میاشتې دوام وکړ ترڅو چې د هند له خوا ښه نیت څرګند او ددې حالت نه د خلاصۍ له پاره خبرې شروع شوې. ددغې مخامختیا په وخت کې د پاکستاني پوځ روحیه او مورال ډیر لوړ وو. او ما هم د خپل لاس لاندې لوا په لوړه کچه تحریک کړه. تر لاس لاندې کسان مې مناسب وخت ته تږي وو ، چې له هغه څخه غچ واخلي. چ په**۱۹۷۱** کال کې په ختیځ پاکستان کې رامنځته شول.
د همدغې دورې په ترڅ کې د ولسمشر ضیاالحق د پوځي منشي په توګه غوره شوم زما نوم د جنرال محمود علي دراني له خوا ولس مشر ته وړاندې شوی وو .څوک چې د مینې له مخې یې خپل تخلص لیونی اېښی وو. او وروسته د تورن جنرالی رتبې ته ورسید ،او د ولس مشر پخوانی پوځي منشي وو.
ښاغلي درانی وروسته د یوې لوا د مشر په توګه)) خریان)) ته راغی. هغه په **۲۰۰۶** کال کې په واشنګټن کې د پاکستان سفیر شو.
ماته یې وویل چې ډیر وړوکي پیغام سره د حرکت له پاره تیار شم. میرمنې صهبا ته مې وویل چې د یوه لاسي بیک سره کور پریږدم او وروسته به هغه د کور په راټولولو سره له مونږ سره یوځای شي.
پنځه ورځې تیرې شوې خو هیڅ رسمي خبره ونشوه. وروسته پر دغې څوکۍ د جنرال نجیب د مقررېدو خبر راته را ورسید. زړه ماتی شوم. قوماندان مې، جنرال فروخ وروسته راته وویل چې ولسمشر ضیا هغه ته ټیلیفون وکړ او ورته وېې ویل چې هغه زه ټاکلی یم. خو جنرال فروخ ولسمشر ته ویلي چې زه د کاري پرمختګ په لور روان یم او د ولسمشر د پوځي منشي په توګه ټاکل به مې خوښې کار وي. ځکه چې د پیاده سرتیرو د لوا مشري مې لاندې کړې.
که کوم افسر غواړي لوړو پوځي څوکیو ته ورسیږي باید یو ځل د پیاده لوا مشري وکړي. پرته له دې چې له کومې نظامې برخې راغلی وي. داسې وه چې نه یوازې دنده مې بلکې ژوند مې وژغورل شو. زه یې په بهاوالپور کې د **۲۵** پیاده لوا د مشر او نجیب بیچاره یې د ضیاالحق د پوځي منشي په توګه وټاکه.
تقریبا **۸** میاشتې پردې پوست پاتې شوم، په بهاوالپور کې د **۱۹۸۸** کال د اګست په **۱۷** نیټه د جنرال ضیاالحق د ((سي**۱۳۰** (الوتکې تر لوېدو یوه میاشت

د مخه مې بهاوالپور پرېښود.
په دغه پېښه کې پر ضیا سربیره څو لوړ پوړي پاکستاني افسران له هغې ډلې نه جنرال اختر عبدالرحمان، د سیمه ییزو کمېټو مشر او د ګډو ځواکونو مشر هم مړه شول، د وژل شویو په منځ کې د پاکستان له پاره دامریکا د وخت سفیر (برید جنرال ارنولد رافیل) او جنرال نجیب هم وو. د خدای په فضل او د تورنجنرال فروخ په لاس وهنې وژغورل شوم. د پېښې لامل لاهم روښانه ندی.
خبرونه وایي چې څېړونکو د پېښې پرځای کې د پوټاشیمو، کلورینو، انمیونو، فاسفورسو او سوډیمو اثار پیدا کړل. کوم چې دغه مواد د الوتکې په جوړېدو کې نه کارول کیږي، پلټنو ښودلې چې په اغلب ګومان په الوتکې کې دننه ورانکاری به ددې پېښې اصلي لامل وي.
په اسراري توګه ددغې پېښې دوسیه نوره ونه پلټل شوه.
د الوتکې توره بکسه پیدا شوه. خو د مانجوړې سر پیدا نشو. دا سې ښکاري چې له ګازو په دغه وخت کې کټه اخیسته. خو دا چې چا دا ګازونه خوشي کړي دا یوه معما ده.
بل ماموریت مې بیا په راولپنډۍ کې د عمومي قوماندان د پوځي منشي مرستیالي وه. دا یو غیر پوځي کار وو. دلته مې دنده د پوځ د ټیټو افسرانو په کار پورې داړوندو مسایلو مدیریت وو. د هغوی معنوي پلار شوم. دغې دورې مې د عدالت او مهربانی په صفت ښه میخونه ټکوهل.
یوه ورځ چې هیڅ باور نه کیده د بې نظیر بوټو د خاوند ((اصف زرداري)) یو ملګری چې جاوید بادشا نومیده او پخوا مې نه ولیدلی راته یې وړاندیز وکړ چې د بې نظیر بوټو، چې هغه وخت لومړی وزیره وه پوځي منشي شم. نه پوهېږم چې داد هغه شخصي ابتکار و او که د لومړۍ وزیرې ملاتړ یې هم درلود. له ده مې وخت وغوښت چې پر دغه وړاندیز فکر وکړم.
د شپې مې دغه خبره له خپل مشر جنرال فروخ سره شریکه کړه. هغه سمدلاسه رد کړه. او راته وییې ویل چې ته یو مسلکي افسر یې او باید مسلکي کار ته دوام ورکړې. دا دوهم ځل وو چې جنرال فروخ زما دنده وژغورله. که د بوټو پوځي منشي شوای وای د هغې او حکومت سره به یې تللی وای.
په ۱۹۹۰ کال کې د یوې کلنۍ روزنیزې دورې له پاره په لندن کې د دفاعي څېړنو معتبر سلطنتي کالج ته غوره شوم. دا زما او زما د کورنۍ له پاره لوړه او ښکلې تجربه وه. په دغه کالج کې ډېرو هیوادونو پوځي افسران وو. او له ډېرو سره مې ښې اړیکې ټینګې کړې. هغه څه مې چې دلته زده کړل له مختلفو نظرونو سره هم رنګه کیدل وو. دهرې مسئلې په اړه مختلفې نظریې شته. که نړۍ ته وکتل شي، بیلا بیل نظریات او منطق پکې شته. همدارنګه د اونۍ د وروستیو خالي ورځو او رخصتیو نه مې ښه ګټه واخېسته. د انګلستان (ویلز، سکاټلنډ) اروپا او امریکا ته په علمي چکرونو ولاړم. هېواد ته په بیرته راتلو سره د تورنجنرالۍ رتبې ته لوړ شوم. او د ۴۰ فرقې عمومي قوماندان وټاکل شوم. داد یرغلیزې قول اردو په تشکیل کې یوه ضربتي فرقه وه چې د واکمنۍ یوې روحیې ته یې اړتیا درلوده. زه د فرقې همدې برخې ته لیواله وم، عمومي قوماندان نیغ په نیغه ځواکونو ته امر نه کوي. دا کار د قوماندان نور افسران ورته کوي. خو ما د لومړۍ کرښې رهبري کوله. ورتلم به او د تمرین په وخت کې به مې د کسانو څخه لید نه کوله. حتي که د دوی شمیر ۳۰ هم وو. دې کار به خپل اغیز درلود، او سرتیرو ته به مې په ځان د باور چانس ورکړ.
کله کله به مې عملا په روزنیز تمرین کې برخه اخېسته. کله بهٔ چې سرتیري په ښه ډول له خنډ څخه نشو تیرېدای، په خپله به له هغه څخه د تیریدو او ددغه کار څرنګوالي به مې دوی ته ښود. همدارنګه بهٔ لیرې سیمو ته په پیاده تلو کې له دوی سره ملګری کید م.
یو ځل د ارزونې پر وخت له یوه کاناله تیریدو. معمولا بهٔ د لامبو وهونکو په سرکې وم. حتي په تیاره او یخ کې هم، دې کار به له روحې کبله د کار دارزولو او د خپلو کسانو د ضعیفه ټکو په ښولو کې قدرت راکاوو.
په کال ۱۹۹۳ کې د پوځي عملیاتو عمومي مشر وټاکل شوم چې هر تورنجنرال ته په زړه پورې څوکی ده. دا لومړی ځل وو چې تقریبا دملت پورې اړوندو مسایلو کې چې پوځ پکې ورګډ بدو ما رول درلود. د پوځي عملیاتو مشري د پوځ د څېړنیز مرکز هسته جوړوي. او هر هغه څه چې د پوځ دمشر په مفکوره کې ګرځي پکې برخه لري. که دا سیاسي او که پوځي مسایل وي. د پوځي عملیاتو دمشري په دوره کې مې ډېرې پېښې رامنځته شوې. ځکه دا هغه وخت وو چې پاکستان د یو ستر ملت په توګه ملګرو ملتونو سوله ساتي سرتیري تیار کړل.
یوه لوا مو په سومالیا کې درلوده. او ملګري ملتونه په بوسنیا کې د بلې لوا د ځای پر ځای کېدو غوښتونکي شول. دواړه دندې دپاکستاني ځواکونو له پاره سختې دندې وې. د ۱۹۹۲ کال په منځ کې مو په سومالیا کې په پیل کې یو پیاده کنډک ځای پر ځای کړ. او بیا د ۱۹۹۳ کال په لومړیو کې مو هغه لوا ته پوره کړه. هغه وخت سومالیایې جنګسالار ((فره عید ید)) واک ته ورسید. او هیڅ ځواک سومالیا ته دتګ جرائت ونکړ. پاکستان د ملګرو ملتونو د ځانګړې غوښتنې له مخې تصمیم ونیوه چې دغه سازمان ته په اړین وخت کې مرسته ورکړي.
زمونږ لوا د سومالیا خاورې ته ورسیده او په اغیزمنه توګه ځای پر ځای شوه. غمیزه د ۱۹۹۳ کال په جون کې هغه مهال پیل شوه چې زمونږ د قطعاتو د لسم بلوچ غنډ کاروان د ورځې د ګزمې پرمهال د ((تازه ساز)) په سیمه کې تر برید لاندې راغی.
د څلور طرفه ودانیو نه د مرمیو باران درانه تلفات درلودل.
۲۸۰ تنه ووژل شول او زیات نور ټپیان شول. تردې پېښې وروسته د سومالیا پلازمینې موګادیشو ته ولاړو. ومو لیدل چې څرنګه سومالیایانو خپل هیواد

وران کړی دی.
په چورلکه کې به مو د ښار شاوخوا ته سفر کاوه. ډیر کم جوړ کورونه ښکاریدل. غمونکي وه. څکه پوهیدو چې یو وخت سومالیا د پاکستان د پوځي سلاکارانو د ډلګۍ د لیږلو له پاره په زړه پورې ځای وو.
سره لدې چې رپوټونو ویل او مونږ هم ولیدل چې د پاکستاني سرتیرو روحیه لوړه ده او په سومالیا کې د ملګرو ملتونو عملیاتي قوماندانۍ ورته احترام کوي. زمونږ ځواکونو په ښهٔ توګه خپل ماموریت ترسره کړی وو. په واقعیت کې کله چې ملګرو ملتونو تصمیم ونیو له دغه هیواد نه خپل ځواکونه وباسي، ددغه ماموریت د سالمي ترسره کید نې مسوولیت یې پر امریکایي او پاکستاني ځواکونو ور واچاوو.
دا پاکستاني ځواکونه وو چې د پلازمېنې موګادېشو نه یې یو محافظوي امنیتي کړی را تاوه کړه. او د ملګرو ملتونو ټول اړوند کسان چې په بندرونو کې ولاړ وو، بیړیو ته ورسول.
دا د پاکستان او امریکایي ځواکونو پوځي کنډکونه وو چې د اور لاندې یې تاکتیکي په شا تګ ترسره کړ.
ملګرو ملتونو په داسې خرابو حالاتو کې د پاکستاني ځواکونو کار کړنې ښې وپیژندلې. خو په خواشینی سره چې په ((تورغمګین شاهین)) فلم کې په سومالیا کې د پاکستان په ونډه سترګې پټې شوې، کله چې د موګادېشو د ((مدیني بازار)) په سیمه کې امریکایي ځواکونه په دام کې کېوتل مخامخ د پاکستان د ۱۷ سرحدي غونډ ځواکونه وو چې سیمې ته ورسیدل او هغوی یې وژغورل.
د امریکایي ځواکونو دزړورتیا غوندې مونږ که ترې ډیر زړور نه وو نو کم هم نه وو. باید مساوي اعتبار مو په برخه شوی وای. خو فلم جوړوونکي پښېښې داسې انځور کړې وې چې ګواکې دا یوازې امریکایي سرتیري دي چې په پښېنه کې راګیر دي. د بوسنیا ماموریت تر سومالیا ډیر جدي وو. داسې امر وشو چې بوسنیا ته ولاړ شو. په دغه هېواد کې د پاکستاني ځواکونو په ځای په ځای کیدو او ژمنتیا تصمیم ونېسو چې د څلورو افسرانو یو وړوکي ټیم پرواز وکړ. او د ملګرو ملتونو په یوه چورلکه کې ((سارایګو)) ته ورسیدو.
له پلازمېنې څخه د ۲۴ کیلومټرو په وهلو سره چې په یوه زاړه جنګي موټر کې وو د ناهوارې لارې او غونډیو له وهلو وروسته د ګیسل جاک سیمې ته ورسیدو. څو کاله مخکې د المپیک ژمنۍ لوبې په دغه ځای کې شوې وې.
خو اوس دغه سیمه ورانه وه. هغه هوټل ته چې د المپیک د لوبو له پاره برابر شوی وو او اوس د ملګرو ملتونو په کارکوونکو ډک وو، ولاړو. د بوسنیا د عمومي وضعیت او د هغو سیمو په اړه مو معلومات ترلاسه کړل چې احتمالا د پاکستان پوځیان بهٔ پکې ځای په ځای کېدل. چې هغوی ورته ((پاک باټ)) ویل.
سره له دې چې ډیرو اروپایانو د دوی تر نفوذ لاندې سیمو ته د پاکستاني ځواکونو مداخله نه خوښوله پوهیدو. داخبره په راکول شویو توضیحاتو کې په ډاګه شوه. هغه جنرال چې معلومات یې راکول هڅه یې کوله زما نظر د پاکستاني ځواکونو د رالیږلو په اړه بدل کړي. دوی وضعیت خراب ښودو. او ویلې یې چې ۲۴۰۰ متره لوړې سیمې او صفر لاندې درجې تودوخه لري خو کیدای شي زما ځواب یې نه وي خوښ شوی. ما ورته وویل چې زمونږ ځواکونه د ازاد کشمیر په غنډ پورې اړه لري، چې تر ډیره د همالیا په غرونو کې پیدا شوي، او په ۵۴۰۰ متره لوړو سیمو او د منفي ۵۸ درجو په یخنۍ کې یې دندې ترسره کړې دي. ډاډ مو ورکړ چې پاکستاني ځواکونه په بوسنیا کې دنده په خپل هېواد کې دنده بولي. او د بوسنیا غرونه بهٔ وړې غونډۍ وبولي.
))کېشل جاک)) ښکلې سیمه ده. خو له بده مرغه چې د المپیک د لوبو پر ځای اوس د جګړې میدان شوی وو. له کېشل جاک نه بیرته په زړې موټر کې سارایګو ته ولاړو. شپې مې هلته له یوه مصري افسر سره په یوه لوی قصر کې تیرې کړې. هیڅ کله به هغه شپه له یاده رانه ونه وزي. د ورځې مې د ښار د لید نې غوښتنه وکړه. او په یوه زرهي موټر کې داکار وشو. چې له غونډیو نه د سربیانو د مرمیو نه بچ شو، سارایګو محاصره وو. خلک ولږې او یخ وهلې وو. او بربښنا پرې شوې وهلو او سړکونه خالي وو. له سپین ږیرو، نارینه وو او زړو ښځو پرته نور څوک نه لیدل کیدل. هغه مهال مې سخت ټکان وخوړ چې ومې لیدل خلک له خپلو کړکیو او دروازو پټ، پټ راګوري او زما په اوږه د پاکستاني بیرغ په لیدو به یې خوښي څرګنده کړه.
په هغه شپه مې چې د یوه مصري کنډک د ډګروال سره د پوځي اډې په حویلۍ کې قدم واهه، د اډې نه بهر مې د یوه موټر نوی ډول غږ واورید ومې پوښتل چې دا به څه وي؟ ډګروال پوهېده چې څه شی وو.
ویې ویل چې دا پیښې هره شپه دلته پیښیږي. زه د رانئوتو اصلي دروازې ته ورغلم، په لسګونو ماشومان راغلي وو چې د خوړو له پاره بې ګدایي او ژړا کوله. سترګې مې له اوښکو ډکې شوې. زړه مې د هغوی په بدمرغۍ او په خپلې ناتوانۍ وسوزید ، چې هیڅ مرسته مې ورسره ونشوه کولای. ټول ډالري نوټونه مې چې له ځان سره درلودل او باید راوړې مې وای، هغوی ته مې ورکړل او له ځان سره مې غم او درد راوړ. په پایله کې چې کله له دریو کنډکونو جوړه یوه پاکستانۍ لوا بوسنیا ته ورسیده ټول پرسونل بهٔ په اونۍ کې یوه ورځ روژه نېوله، او د همغې ورځې خواړه بهٔ یې په اړو بوسنیایانو باندې وېشل. دا کار د خلکو د ستایلو وړ ګرځیدلی وو.

....

په دغه کاري وخت کې مې نه یوازې پوځي ژمنتیا بلکې پر حکومتي چارو مې هم څارنه کوله. او کله کله بهٔ هم په غیر مستقیم ډول پکې راګیر شوم. په ۱۹۹۵ کال کې مې د ډګرجنرالۍ رتبې ته ترفیع وکړه. او د ((منګلا)) سیمې ته ولیږل شوم. د پاکستان د وتلې یرغلګریزې قول اردو مشر شوم.

لدې وروسته د پوځ د یوه خپلواک مشر په توګه د لوړ پوړي تصمیم نیونکي په توګه راښکاره شوم. ومې لیدل چې په څه ډول سیاستوالو په ځانګړي توګه مخالفو مشرانو ،د اردو مشر له حکومت سره مخالفت او واک ته را هڅاوو او د ډیرو کسانو په سیاسي پروګرامونو پوه شوم.

کله چې حکومت ضعیف وو ، چې په خواشینی سره د ډیموکراسی په لسیزه (۱۹۹۵) کې دا یوه عادي پدیده وه ټولې لارې د پوځ د مشر د قوماندې مرکز ته تللې وې .په همدې لسیزې کې به چې د ولسمشر او لومړ وزیر تر منځ کوم کړکیچ پیدا شو چې همدا ډول وو له ډاره به د پوځ مشر له کاره ګوښه کاو ،ټولو ډلو به له هغه نه هیله درلوده چې د منځګړي په توګه عمل وکړي.

د پاکستان پوځ د ملت د سولې او قومي اعتبار په توګه بلل کیده. او همدارنګه ومې لیدل چې په څه ډول نرموونکو فشارونو به د پوځ مشر مجبوراوو چې لومړي وزیر ته ورشي او د حکومت د څرنګوالي په اړه ورته نصیحت وکړي.

پر حکومت د مشرانو د قانوني توازن او څارنې د نشتوالي له کبله به د کم واکه کسانو تکیه د پوځ په مشر کیده.

د ولسمشر ضیاالحق د وژنې تر پېښې وروسته په ۱۹۸۸ کال کې بې نظیر بوتو د ائتلافي حکومت په جوړېدو سره د ۱۹۸۸ کال په نوامبر کې د پاکستان لومړۍ وزیره شوه .له ۱۹۸۸ څخه تر ۱۹۹۹ کاله پورې په ۱۱ کلنه موده کې هیڅ ایالتي او سیمه ییز مجلس نده توانیدلی خپله دوره پوره کړي. د لومړي وزیر دفتر څلور ځلې بدلون وکړ ،درې مختلف ولسمشران مو درلود ل. او حتي د پارلمان د وکیلانو ،کارګرانو او د یوه لومړي وزیر کارکوونکو د ملک د سترې محکمې رئیس وهلی ډبولی. ولسمشرانو په ډیر خرپ او درب سره خپل کارونه پیل کړي ،خو وروسته له تاو تریخوالي سره مله وو.

ولس مشرانو د خپل احتیاطي قانوني صلاحیت نه په ګټې اخیستو سره ملي شورا له منځه وړې، او د نویو ټاکنو ګام یې پورته کړی ،په تیرو کلونو کې مو ۴ ملي ټاکنې درلودې .څلور ځلې لومړي وزیران، نوازشریف او بې نظیر بوټو سره بدل او رابدل شول . داسې خراب حکومتي ترکیب چې پوره بې حکومتي ورته ویلای شو ، او د پاکستان په تاریخ کې یې شاهد نه ووچې په کې اختلاس او بډې هم ملې وې.

د دولت مشر به تل لومړي وزیران پړه وبلل. خو بې نظیر بوټو او نوازشریف به په غوږو اوریده او خبره بۀ مخامختیا ته ورسېده.

پوځ تل هڅه کړې چې د پخلاینې رول ولري او د پوځي پاڅون مخه ونیسي . زمونږ بد مرغي داده چې پاکستاني ملت د اقتصادي ماتي سره مخامخ شوی. ځکه چې دا ناورین د حکومت په نشتوالي پورې اړه لري. مونږ حتي د یوه ماتي خوړلي او ناکام دولت پورې رسیدلي یو ،دا هغه دوره وه چې زه یې ((دروغجنه دموکراسي)) بولم. که له سیاستولی نه راوګرځو د قول اردو د مشر په توګه مې کار ډیر ارامه وو. له خپلې مشری مې خوند واخېست. ځکه وتوانیدم د خپلو کسانو روحیه لوړه کړم .همدارنګه مې د (منګلا) په جهیل کې د خلکو د تفریح او ساعتیری له پاره یو ورزشي لوبغالی پرانېسته، چې د قول اردو مرکز ته نږدې پروت وو ، بیړی چلول، اسکي یا یخمالک او د اوبو نور ورزشونه مې زده کړل او له ټولو مې خوند واخېست.

دغه اوس د تفریح له پاره په یوې ښکلې سیمې بدل شوی دی .په ۱۹۹۷ کال کې کله چې جنرال جهانګیر کرامت د اردو مشر وو داسې ویل کېده چې د ګډو ځواکونو مشر وټاکل شم. ډیرو افسرانو احساس کاوه چې زه ممکن او یا باید پدغه څوکۍ وټاکل شم ږ. پوهیدم چې جنرال کرامت د یوه ملکي افسر او پوځي قوماندان په توګه ماته احترام درلود. اود جګړې د روزنې په دوره کې مې استاد وو. کله چې د فرقې مشر ووم هغه مې د قول اردو قوماندان او د ګډو ځواکونو مشر وو. تل به یې راته لوړې نمرې راکولې . سره له دې چې هغه ډګر جنرال علي قلي خان خټک چې هغه یې یو منځنۍ افسر باله، په دغه دنده وګماره .ډیر حیران او مایوسه شوم. له ځان سره مې سلا وکړه چې همدا دي ډګر جنرالی په رتبې له پوځ نه استعفا وکړم او صهبا ته مې وویل چې په دې پرمختګ هم باید شکر وکړو. د برتری له کبله د ډګر جنرالانو په منځ کې دریم کس وم خو غوره نشوم. دا ځکه چې د پوځ پخوانی مشر جنرال وحید کاکړ له علي قلي خان سره د ترفیع وعده کړې وه . او هغه یې وټاکه. که دغه غیر عادلانه لاس وهنه نه وای شوي زه به د همدې څوکی له پاره لومړی کس وم. او علي قلي خان به دغه مقام ته ترسېدو وړاندې استعفا کړې وای. د ګډ پوځ د مشر په توګه د علي قلي خان ټاکل کیدای شي جنرال کرامت ددې له پاره کړې وي چې تر ده وروسته د پوځ مشري ورپاتې شي. همدارنګه ویل کیده چې د پاکستان ولس مشر فاروق لغاري چې د پوځ د مشر د ټاکلو واک یې درلوده په کالج کې د علي قلي خان هم ټولګی وال وو .زه د متوسطې کورنی یو سرتیری وم، او داسې اړیکې مې نه درلودې .یو شپه چې د قول اردو مشر وم د منګلا په کور کې مې د نیمې شپې نه وروسته خفه ناست وم ناڅاپه د عبادت په ډول مې یوه مفکوره ذهن ته راغله او ژر مې په کاغذ ولیکله.لامې په شخصي پاڼو کې ساتلې وه.

یا خدایه: یوازېنی ژمنه چې له پوځ او خپل ملت سره یې کولی شم، اخلاص، رېښتنولي، امانتکاري او وفاداري ده. تا ماته پوهه راکړې ، چې حقیقت پیدا او هغه له درواغو څخه تفکیک کړم ، حکمت راکړه چې ستونزه درک کړم او د حل له پاره یې لار پیدا کړم.

جرائت راکړه چې خبرې وکړم او رڼا پرې واچوم، او رڼا راکړه چې حقیقت بیان کړم ، فرصت راکړ ي چې په ښه توګه مې ملت ته خدمت وکړم.

دا شپه مې په ۵۵ کلنی کې د ۱۹۹۸ کال د اګست په یو ولسمه نیټه وه . هغه مهال نه پوهیدم چې د خدمت کولو له پاره مې کړې دعا دومره ژر قبلېږي.

هغه وړوکی ماشوم چې په کاروان کې سپور او پاکستان ته یې سفر کړی وو ،اوږده لاره یې وهلې وه خو لږ پوهېده چې د ژوند سخت پړاوونه یې تازه پیلیدونکي دي .

۱۰ _ څپرکی

له رياست نه عملي رياست ته:
د ۱۹۹۸ کال د اکتوبر په ۷ نيټه ماښام اوه نيمي بجې وې له خپلې ميرمنې صهبا سره مې د منګلا په کور کې تلويزيون ليده ، د ټليفون زنګ راغی او ويې ويل چې لومړی وزير نوازشريف غواړي له تاسره وګوري. ورته ومې ويل چې سبا سهار به اسلام اباد ته ولاړ شم. د لومړي وزير پوځي منشي ټينګار وکړ: نه صاحب ،شريف غواړي همدا اوس درسره وګوري هر څومره ژر. همدا نن شپه.
فشار را باندې راغی. په داسې حال کې چې په ګاونډ کې د ټولو مسايلو د حل له پاره د پوځ مشر موجود وي د لومړي وزير له خوا د يوه ډګر جنرال غوښتل څه عادي خبره نده . هغه هم په داسې شپه کې.
ورته ومې ويل :په سترګو ، پرېږدی چې د پوځ مشر خبر کړم.
پوځي منشي وويل: نه خير دا پټه خبر ده. تاسو د چا له خبرولو پرته راشي.
احساس مې وکړ چې دا کوم غير عادي خبره ده.
_د کومې مسلې په اړه احضار کيږم؟
_ښاغلی جنرال کله چې دلته راغلی په خپله به پوه شي او د پوځ مشر ته څه ونه وايا ست.
_په پوځي لباس يا جامو کې درشم؟
_هو کې او ژر راشي.
خپل يونيفورم مې واغوست د نظامي پوليسو يو مامور مې راوغوښت او ځان مې د ((ګلاک ۱۷)) په ګرانې تفنګچې د احتياط له پاره سمبال کړ او د اسلام اباد په لور وخوځيدم ، چې پوره ۹۰ دقيقې واټن يې درلود. امر شوی وو هيچا ته زنګ ونه وهم .هيڅ نه پوهيدم څه به را منځته شي.

کله چې موټر اسلام اباد ته وردننه کيده ، د بريد جنرال اعجازشا چې د لاهور د (ای ايس ای) مشر او زما ملګری وو ،زنګ راغی.
_مبارک دې وي رئيس شوې.
_څه پوچ وايې ،د جنرال کرامت دوره پای ته نده رسيدلې ،څرنګه رئيس کيدلی شم.
_مشر استعفا کړې دا عمومي خبر دی.
ژر مې فکر د قول اردو ګانو د مشرانو هغه کنفرانس ته ولاړ چې څو مياشتې وړاندې جنرال کرامت اعلام کړی وو ،چې لومړي وزير نوازشريف د اساسي قانون د مادې د بدلون له کبله د ولس مشر واک غلا کړی. چې ملي شورا او د پاکستان حکومت له مينځه يوسي.
هغه همدا رنګه د ۳ قوو د مشرانو او د ګډو ځواکونو د مشر د ټاکلو واک په لاس کې وو. په ياد مې شول چې د ډګرجنرال علي قلي رنګ الوتي و.هغه د ولس مشر فاروق لغاري ملګری وو. داسې ويل کيده چې هغه به د پوځ مشر وټاکل شي . که نوازشريف دا ډول تصميم ونيسي،د هغوی ټول پروګرامونه بۀ خراب شي. ځينو جنرالانو ويل چې د پوځ د مشر په توګه د ټاکلو فرصت مې يوځل بيا د کور دروازه راټکولې. خو زه ځکه له دې نظر سره موافق نه وم چې د اوسني مشر تر استعفا وروسته به د علي قلي نوم واخلي. په اساسي قانون کې له بدلونونو سره سره بايد ولس مشر د پوځ د نوي مشر د ټاکلو په پانه لاسليک وکړي، او ولس مشر لغاري هم يو لړ ټکي درلودل.
تردې وروسته بيکاره مخامختيا د ولس مشر او لومړی وزير، له يوې خوا ، د ولس مشر او د سترې محکمې د مشر ترمنځ له بلې خوا راپورته شوې وې. دواړه غاړې د پوځ مشر ته ورغلي او د بل د ملامتولو دعوا يې کړې وه. ولس مشر لغا رې د سترې محکمې د مشر په کارولو سره هڅه وکړه دعوا وکړي چې په اساسي قانون کې بدلونونه قانوني ندي .که د سترې محکمې مشر دا کار کړای وای نو ولس مشر لغاري به ملي شورا له منځه وړې وای، او د پېښې د زيږونکی لومړی وزير نوازشريف حکومت به يې لغوه کړی وو.
لومړي وزير دا قاضيان تقاعد کړل ، چې دده په مقابل يا مخالفه خوا کې وبلل شي. دغو قاضيانو د خپل رئيس په مقابل کې يوه ماده تصويب کړه، په کوم وخت کې چې هلته غونډه روانه وه.
د محکمې اربابان په تالارونو کې پټ شول. چې د کرکيچ مخه ونيسي که په مهربانۍ ډول وويل شي دا د پاکستان په سياسي تاريخ کې بد ترينه ټکی دی.
جنرال جهانګير کرامت د قول اردوګانو د مشرانو کنفرانس پرانېست چې اوضاع وڅيړي. ځکه هم ولس مشر او هم لومړي وزير ورته ويلي وو چې د دوی په امر دغه ډګر ته وردننه شي. ((ای ايس ای ((ومنله چې ولس مشر او د سترې محکمې مشر دې پايلې ته رسيدلی وو چې د پاکستان ملي شورا منحل او په ترڅ کې بې اصلي موخه بې داوه چې لومړي وزير نوازشريف بې واکه کړي.

مونږ خپل نظرونه وړاندې کړل او وپتیل شوه چې د سترې محکمې مشر ته خپل پیغام ولیږو او ترې وغواړو چې خپل بې پرې والی وساتي. ځکه چې همدا دده د کار مهم اصل وو .ځینې په دې اند وو چې نوازشریف په ملي شورا کې د مطلق اکثریت په درلودلو سره هڅه کوي چې اساسي قانون په خپل ګټه واړوي ، او پدې ډول غواړي هیواد وران کړي. ښه داده چې د وضعیت تر خرابیدو وړاندې لومړی وزیر یو خوا شي.

علي قلي وویل په داسې حال کې چې ولس مشر د جګړې بایلونکی وي او له واکه لیرې کیږي ولې نوازشریف پاتې شي؟ دواړه باید هاخواشي او پوځي قانون اعلام کړو. خو ما استدلال وکړ هغه څه چې د ولس مشر او د سترې محکمې مشر کوي غلط دي.او زیاته مې کړه چې نوازشریف ټاکل شوي لومړی وزیر دی او که غواړو چې په پاکستان کې دموکراسي پراخه شي باید نوازشریف خپله دوره پای ته ورسوي.

زه د نوازشریف د پاتې کیدو او د ملي شورا د نه منحل کېدو قوي ملاتړی وم. که څوک سیاسي قرباني کیږي هغه باید ولسمشر او د سترې محکمې مشر وي . په زړه مې دي چې ډیر اوږد تحلیل مې وړاندې کړ.

سبا جنرال کرامت د پوځ د ملکي مدیرانو جلسه جوړه کړه .زه په دغه غونډه کې نه وم خو علي قلي پکې وو .بیا خبر شوم چې علي قلي غونډې ته اوږده وینا درلوده .هغه ددې له پاره چې جنرال کرامت واک په لاس کې واخلي او د پوځي قانون په اړه یې خبرې کړې وې.

له څو ورځو وروسته د پوځ مشر د پوځ په کور کې جلسه راوبلله .چې زما په ګډون د څو قول اردو ګانو مشران هم پکې وو. علي بیا تکرار کړه چې پوځ باید د هېواد واک واخلي ولسمشر او لومړی وزیر دې لیرې کړي. هلته مې له علي سره لنډه لفظي شخړه راغله. ځکه چې دا عادلانه لوبه نه وه. دا شخصي غوښتنې وې بیا مو پدې فکر وکړ چې د سترې محکمې مشر ته پیغام ولیږو او ترې وغواړو چې خپلو کړنو ته د فکر وکړي. خو په پایله کې پریکړه دا وشوه چې ددې خراب وضعیت د ماتولو یوازینی لاره داده چې دواړو ،ولس مشر او لومړي وزیر ته دې نصیحت وشي چې استعفا وکړي. پوځ له ټاکل شوي لومړي وزیر څخه ملاتړ وکړ. بیا ټول تیت شولو .سبا په داسې حال کې چې یو هم حاضر نه وو علي قلي اصرار کړی وو چې که ولس مشر ایسته کیږي لومړی وزیر هم باید له واکه لرې شي او پوځ دې د هېواد واک واخلي. جنرال کرامت ونه منله او د نوازشریف څخه په ملاتړ کې ودرید.

ولس مشر لغاري تصمیم ونیو چې استعفا وکړي. د سترې محکمې مشر هم د ډیرو قاضیانو ملاتړ له لاسه ورکړی وو. څه موده وروسته یې له ولس مشر نه پیروي وکړه او په دې ډول ((د سترې محکمې له پاره جګړه)) پای ته ورسیده. د معمول په څیر د پوځ مشر د سیاستوالو له خوا دغه کړکیچ ته راکښل شو خو هغه دا ځل ښه کار وکړ.

کله چې زه د لومړي وزیر دفتر ته ور دننه شوم یو څه وارخطا شوم .هغه په کوچ یا تخت ناست وو او بریالی ډوله موسکا یې په شونډ کې تاوېده. هغه وویل چې د پوځ مشر استعفا کړې او زه یې پر ځای ټاکلی یم. ومې پوښتل څه شوي؟ لومړي وزیر وویل ما د هغه د استعفا غوښتنه وکړه هغه ومنله یو څه شاته یو وړل شوم.

د جنرال کرامت تیروتنه داوه چې د سمندري ځواکونو په کالج کې یې د یوې وینا په لړ کې وړاندیزونه کړي وو چې څرنګه په هېواد کې د حکومت چارې ښې کولی شو .او همدارنګه د ملي امنیت د شورا د جوړېدو وړاندیز.

اوس به یې نوازشریف ځواب ورکوي .هغه څه چې ماته یې زیات ټکان راکړ ،هغه زړور چلند وو چې جنرال کرامت یې په ترخ کې استعفا ته حاضر شو. دې مسلې پوځ وکړاوو . ځکه چې د جنرال کرامت ملګرو ،افسرانو او سرتیرو دا کار توهین یا سپکاوی باله. پوهیږم چې په لویدیځو دموکراسیو کې پوځي چارواکي د حالاتو مامورین دي. په ځانګړې توګه د پوځ مشران باید سیاسي بیانیې ورنکړي ،خو پدغو ولسواکیو کې هیڅکله حکومتي مشران، د پوځ مشران سیاست ته نه راکشوي.

په هغه هیواد کې چې دغه ډول کړنې وي د پوځ مشر په دغو مسلو کې د احساساتو له کبله د ور ګډېدو په تور تورن نشو بللی. له لومړي وزیر نه مې پرما د باور کولو مننه وکړه ،هغه په داسې حال کې چې زما د رتبې په نښان یې سنجاق وواهه ،راته ویې ویل ددې له پاره مې تاسو غوره کړی چې یوازینی ډګر جنرال یاستی. چې هیڅکله دغه پوست ته د رسېدو له پاره نه نیغ په نیغه او نه په غیر مستقیم ډول ماته رانږدې شوی یاست. لومړي وزیر ته مې سلامي ووهله او ترې ولاړم.

لومړی کار مې چې وکړ نیغ په نیغه پوځي کور ته ولاړم او له جنرال جهانګیر کرامت سره مې چې اوس یې ځای ماته راکړل شوی وو ، خبرې وکړې. ترې ومې پوښتل

صاحبه!

څه پېښ شوي ؟

هیڅ یې راته ونه ویل حتی تر ننه یې راته ونه ویل چې ولې یې استعفا ورکړې ؟ یواځې ماته یې مبارکي راکړه. څه مې ورته ویلای شوای ، ورته ومې ویل صیب: ستاسو په استعفا خواشینی یم، او په خپله ټاکنې خوښ.

یواځې د پنځلس دقیقو له پاره ورسره وم او بیا ترې ولاړم. د شپې زرهې قول اردو ته ولاړم او معلوم داره وه چې لومړی مې مېرمنې او مور او پلار ته زنګ وواهه. لږوروسته د علي قلي زنګ راغی چې اوس مې تر واک لاندې د ګډو پوځونو مشر وو. دی زما د سبا ورځې د معرفي د مراسمو مسئول هم وو.

زماحیرانتیا او درد وګورئ ، علي داسې ساده مبارکي راکړه ((پرویزه مبارک دې وي)) او سم د لاسه یې راته وویل باید د واده په مراسمو کې د ګډون له

پاره سبا پېښور ته ولاړ شم.
-ورته و مې ویل: ډېره ښه که حتمي وي ولاړ شه!
-وروسته علي زیاته کړه کیدای شي هیڅکله بیا رانه شم.
ما په داسې حال کې چې غوښتل مې مایوسي په خپل غږ کې پټه کړم، ورته و مې ویل علي ! دا په تا پورې اړه لري. ما غوښتل چې ته همدا رنګه دفتر ته راشې. خو که نه غواړې دا په تا پورې اړه لري. علي هیڅکله بیا را نه غی او له پوځ څخه یې استعفا وکړه.
حتی له ما سره یې له خبرو کولو نه هم ډډه وکړه. هغه زما هغه میلسمتیا یا دعوت ته هم ځواب ورنه کړ چې په پوځ کې مې خپلو هم ټولګي والو ته کړې وه. لږ تر لږه دومره ویلی شم چې عجیب چلند یې درلود. پر دې سربېره هغه یو ډګر جنرال، د ګډو ځواکونو مشر او تر ټولو مهمه زما هم ټولګی وو. لږ تر لږه د دې له پاره چې ملګری یې د پوځ مشر شوی باید خوشاله وای، خو زمونږ دوستي سره شوه او د دغه متل باید په یاد ولرو چې وایي ((د انسان حرکت او د خدای برکت. ((
تر هغه ډېر چې ما فکر کاوه د پوځ ځواکونه د جنرال کرامت په استعفا قهر وړي وو. بریالي لومړی وزیر په پارلمان کې په مطلق اکثریت د واک په څرنګوالي بوخت وو او په اساسي قانون کې د بدلونونو په عملي کولو سره یې نه یواځې خپل ګوندي ناخوښي بلکې پارلماني مخالفان هم غلي کړل. ګوندي وژونکو یې په سترې محکمې برید کړی وو، او دغه ټول جریان د امنیتي کمرو په واسطه ثبت شوی وو. هغه قاضیانو ته بدې ورکړې وې، او د هغوی خولې یې تړلې وې. هغه هڅه کړې وه د ډله ایزو رسنیو خوله هم بنده کړي. د یو شمیر ورځپاڼو مشران او خبریالان یې ونیول او تهدید یې کړل. هغه له ولسمشر څخه د یو سمبول په جوړولو د پوځ د مشر د بدلون واک خپل کړی وو. او نواز شریف به حتی فوځ په خپلو خبرو کې په تبر واهه. هغه لومړی کارونه چې ما وکړل دا وو، چې پوځ ته وو ایم زمونږ دنده له حکومت سره په بیلا بیلو برخو کې مرسته ده.
مونږ باید د جنرال کرامت د جبري استعفا له څرنګوالي څخه تیر شو او د خپل کار په فکر کې شو. که لومړی وزیر د ورته کار هڅه وکړي مونږ به د پوځ پرضد بل سپکونکی چلند تحمل نکړو او مونږ بهٔ یوازې غبرګون ونښیو خو هیڅکله به یو اړخیز عمل ونکړو.
یوازې یو کال د پوځ مشر وم. مخکې له دې چې پوځ د نواز شریف پرضد کوم غبرګون ونښیي کاري اړیکې مي په پیل کې له هغه سره ښې وې. زمونږ ترمنځ اختلافات د ۲ تورنجنرالانو په وېستلو، د ۲ ډګرجنرالانو په ټاکلو او نظامي محکمې ته د خیانت په تور د یوه خبریال په کشولو سره پیدا شو. باید وو ایم چې د هغه د کار څرنګوالي ته بیخي حیران شوم. هیڅکله مې ونه لید چې څه ولولي یا ولیکي.
))د کارګیل)) د پېښې او بل کلنټن ته د ۱۹۹۹ کال د جون په ۴ نیټه د هغه په ناڅاپې تسلیمیدنې سره زمونږ اړیکې لاسرې شوې. د کارګیل پېښه ډېره خطرناکه وه او اړتیا ده چې په تفصیل سره په جلا څپرکي کې پرې خبرې وکړو ځکه چې د هندوستان او پاکستان ترمنځ تر اټو مې کېدو وروسته کارګیل لومړی جګړه وه .

۱۱ _ څپرکی

د کارګیل جګړه

په ۱۹۹۹ کال کې زما د ترور له هڅو سره شاید زما د ژوند مهم وخت وي. د ۱۹۹۸ کال وروستي وختونه او د ۱۹۹۹ کال بدلونونو په ژور ډول زه له سرتیرۍ نه د ملت د راتلونکې رهبرۍ ته بدل کړم.
همدارنګه په دغه کال کې دوه اټومي قدرتونه جګړې ته سره نږدې شول. دا هغه وخت وو چې پټ رازونه را لوڅ شول.
د کارګیل د جګړې کیسه د تاریخ له پاره مهمه ده چې وې وایم. دا یوازې عملیات نه وو. ګواکې له تاکتیکي کبله د یو لړ خوځښتونو او د هغه د متقابلو خوځښتونو له پاره یوه جګړه وه ، چې د هند او پاکستان ترمنځ د شمال په واورو پوښلو لوړو سیمو کې د کنټرول د خط دواړو غاړو ته پېښه شوه.
هند هغه ځایونه نیول چې فکر کېده زمونږ حضور پکې کمزوری دی. او له ورته غبرګون سره به مخامخ کېده. د سیاچین د نېولو لړۍ د هغوی له خوا د هند د دولت له امر پرته هم همدارنګه کېسه وه. د کشمیر د ازادی غوښتونکو له خوا د کارګیل د لوړو سیمو نیول کیدل چې په ژمي کې چې د هند ځواکونو هغه سیمې خوشې کړې وې هم په دغه وخت کې پېښ شول.
د ۱۹۹۸ په اکتوبر کې هند دعوه وکړه چې د اکتوبر په ۱۲ او ۱۸ نیټه مو د پاکستان دوه بریدونه د (سیاچین) په کنګلونو کې له ماتې سره مخامخ کړل. تر امر لاندې کارکوونکو مې ټینګار کاوه چې اصلا داسې بریدونه ندي شوي. سره له هغه مې بیاهم د شمالي سیمو د قوماندې مشر راوغوښت چې پوه شم په سیمه کې ربښتیا څه پېښ شوي. هغه هم ډاډ راکړ چې هیڅ رسمي برید ندی شوی او د هند د دولت رپوټونه یې درواغ وبلل او په ډاګه یې کړه چې په تیر اوړي کې هم هند ورته درواغ ویلي وو.
لږ وروسته د اکتوبر په وروستیو او د ۱۹۹۸ کال د نوامبر په ۵ مې هم ورته درواغجن رپوټونه ترلاسه کړل. وروسته پوه شوم چې کیدای شي دغه رپوټونه د کشمیر د ازادی غوښتونکو مجاهدینو په فعالیتونو پورې اړه ولري. پوهیدم چې د هند تر ولکې لاندې کشمیر نه په زرګونو مجاهدین په پاکستان کې د ازادی غوښتونکو کشمیریانو سره د مرستې له پاره د هندي ځواکونو پرضد بریدونه کوي.
د پوځي عملیاتو ادارو او د پوځي اطلاعاتو د عمومي قوماندې په مرکز او د راوالپنډۍ د قول اردو قوماندانۍ ته مې امر وکړ چې وضعه وارزوي. دا هغه وخت وو چې هندیانو د ((بریدونو)) رپوټونه ورکول. دغه ارزونه د ډسامبر په وروستیو کې وړاندې شوه. او پوه شوو چې د حملو شمیر او تکرار له انتظاره زیات وو ، او کیدای شي هندیانو د یوې جګړې د پیل له پاره په لاسي توګه دا کار کاوو. د هند له خوا د ((شګما)) په سیمې د احتمالي برید اطلاعات هم راغلي وو. د دغې سیمې نیول هغو سیمو ته لاس رسی اسانه کاوچې مونږ د ۱۹۹۸ کال د ژمي په لومړیو کې د ((کارګیل او داواس)) د لارو د پوښښ له پاره له هغه ګټه اخېستله او په ځواب کې یې هند د ((نیلوم)) پر درې د پوښښ له پاره د کنټرول د خط د پاکستاني خوا له پاره دخار هڅې کولې.
د معمول په څیر هندیانو ۲ ذخیره یې لواګانې د ((لې)) له سیمې نه د ((سرینګر)) د درې په لورې په حرکت کړې. د ۱۹۹۸ کال په ژمي کې نه یوازې دغه لواګانې د ((زومیلا)) په شمال کې وساتل شوې بلکې د هند ۷۰ لوا هم د ((دراس ((په سیمه کې ځای په ځای شوه. دغه ګام هند ته د پاکستان په نسبت د خپلو پوځیانو څخه د ملاتړ له پاره یو امتیاز ورکړ.
لوی واټن په کارګیل کې زمونږ دفاعي سنګرونو ترمنځ وو ، چې له کربښې یې هندیانو ته د تیریدو ساده امکان په لاس ورکړی وو.
هند د ۱۹۹۸ کال په وروستیو کې خاص پوځي تجهیزات سیمې ته راوړل او په ازموینو یې لاس پورې کړ. پوهیدو چې هندي ځواکونو ډیر اړو ضروري تجهیزات لوړو سیمو ته راوړل. په ځانګړي توګه وسلې او په واورې کې ښوییدونکي موټر یې هم سیمې ته راوړل. هند د کنټرول له لیکې بهر پر پاکستان د حملې له پاره نږدې ښکاریده.
زمونږ اطلاعاتي منابع د ډاډ وړ وې حتی د)) شملا)) د تړونونو وروسته هند د کنټرول په کربښه پوله ماته کړې وه. د)) شملاتړونونه)) د ۱۹۷۱ کال له جنګ وروسته وشول، او د کنټرول کربښه یې معلومه کړه .تردې وړاندې هند مونږ د ((لاچوربآټ)) د قمر په برخه کې او د شمالي څنډو د))سیاچین)) په سیمو کې وازمویلو. په پایله کې د ۱۹۹۸ په اوړي او مني کې د هند د دفاع وزیر له خوا د کارګیل او سیاچین له سیمو نه پرله پسې لیدنو کتنو داسې ښووله چې هند د سترو یرغلیزو عملیاتو په لټه کې دی.

د عمومي قوماندې د کارکوونکو او د راولپنډۍ د قول اردو ارزونه هم د حالاتو له دغه منطق سره سر ولګاو. مناسبه وه چې د راوالپنډۍ قول اردو ته د تیاري اجازه شوي وای او له شمالي سیمو نه ددفاعي مانورو پروګرام قوماندانی ته وړاندې شي. چې د کنټرول کرښې د رانټوتو د څرنګوالي مخه ونیول شي.

زمونږ د سنګرونو ترمنځ د واټن د ډکولو لپاره چې له ۱۵ تر ۴۵ کیلومټره پورې ووپلان ونیول شو او د ۱۹۹۹ کاله په جنوری کې رسما ومنل شوه.

وروسته وپتیل شوه چې د راوالپنډۍ قول اردو او د سیمې ځواکونه هغه عملي کولو ته وړاندې کړي. عملیات باید د کومو ځواکونو پر غاړه اېښول شوي وای او امنیت هم مهم وو. وړوکي اطلاعاتي درز کولی شو د سنګرونو د نیولو سخته سیالي لکه د سیاچین په څیر رامنځته کړي. بیا په همدې حالاتو کې د هندي خوا ځمکه او منابع ښه وو. زمونږ معلومات ((د پوهیدو له پاره د کسانو د اړتیا)) پر اساس ساتل کیده.

د دوهمې درجې ځواکونه د قول اردو تر قوماندې لاندې چې د ((شمالي څراغ د پیاده سرتیرو)) په نوم نومول شوې وه او د سیمې له خلکو جوړه وه ،باید د لومړی کرښې سنګرونه یې نیولي وای.

ځواکونو ځانګړی دستور ترلاسه کړی وو چې د ((اب پخشان)) سیمي ته چې د کنټرول پر کرښه پورت دی نږدې شي. زما مانورې له کوم عیب پرته ترسره شوې. چې له تاکتیکي پلوه زمونږ مسلکي توب یې وښود . د اپریل ترپایه د کنټرول په کرښه شاوخوا ۱۲۰ کیلومټره سیمه د ۱۰ تر ۲۰ نفري سلو پوستو یا مرکزونو باندې ډکه او مصونه شوه.

مونږ د مخ په وړاندې تلونکو ځواکونو او په لوړو سیمو کې د سیمو په نیولو ، او داچې پاکستاني ازادی غوښتونکو څه دنده درلوده،ترې خبر وو. وروسته د اب پخشان لوړو څوکو ته زمونږ د ځواکونو په رسیدو سره، او د ۱۹۹۰ کال د مارچ وروسته د کشمیري ازادي غوښتونکو له ټولو حرکتونو خبریدم. چې د مئ په ۷ د هغوی له ټولو سیمو او سنګرونو نه مکمل توضیحات راکول شو .

هندیان د کنټرول پر کرښه زمونږ له نویو لاسته راوړنو بې خبره وو ړلومړی مخامختیا د دواړو ځواکونو ترمنځ د مئ په دوهمه هغه وخت وشوه چې هندي ځواکونو د ((شوک)) په سیمه کې زمونږ پر سنګرونو برید وکړ.

د هغوی دوهم ټکر د ازادی غوښتونکو جنګیالیو سره د ((تبآلیک ((په سیمه کې د مئ په ۷ نیټه وه. هندیانو درانه تلفات ولیدل، خو کله چې د ۱۹۹۹ کال د مئ په ۱۰ دهند ځواکونو او د ازادی غوښتونکو ترمنځ بله جګړه وشوه. دهندي ځواکونو په عمومي قوماندانۍ کې د هند د خطر زنګ ووهل شو. هند د خپل هوايي ځواک په ښورولو سره د غبرګون له پاره له اندازې زیا ته دغبرګون اړتیا وښوله.

د هندي الوتکو یرغل پیل شو. چې د ازادی غوښتونکو د نفوذ سیمي وپيژني. سره لدې چې د هند دهوايي ځواک برید د ازادی غوښتونکو په سنګرونو پورې محدود نشو بلکې هندي پوځیان تر هغه وړاندې ولاړل او د پاکستان دپوځ سنګرونه یې بمبار کړل چې لدې برکته پاکستاني پوځ د هند دوه جیټ الوتکې او یوه چورلکه د پاکستان په هوايي قلمرو کې رانسکورې کړې.

کله چې د)) زوجیلا)) تنګی یا پل د پوځي موټرو پرمخ پرانستل شو ،د هندیانو حرکت پیل شو .زمونږ ځواکونو او ازادی غوښتونکو جنګیالیو د هندي موټرونو کاروان ته دروند زیان واړاوه.او هغوی مو د شپې په تیاره کې تګ ته مجبور کړل. هندیانو ۴ رسمې فرقې سیمې ته راوستې. او د توپچي دستګاوې یې هم په سیمه کې ځای په ځای کړې. هغوی حتی د خپلو یرغلیزو ځواکونو توپچي قطعه هم سیمې ته راوسته. دازادی غوښتونکو په وړاندې سخت جنګ پیل شو. هندوانو همدارنګه له کرښې دیخوا او له هوانه زمونږ په ځواکونو د حملې له پاره هیڅ ونکړل.

د مئ په ۱۵ مې د عمومي قوماندې مرکز ته امر وکړ چې د ازادی غوښتونکو سره په همغږۍ زمونږ دفاعي مورچې تقویه کړي.چې د اب پخشان په سیمه کې د هندي ځواکونو د رانټوتو مخه ونیول شي. تردې وخته ازادۍ غوښتونکو تر ۸۰۰ کیلومټر مربع زیاته اشغالي سیمه له هند نه ونیوله. (۴۰۰ کیلومټر مربع سیمه په ((موشکو ((۱۰۰ کیلومټر مربع سیمه په ((دراس)) ۵۰ کیلومټر مربع سیمه په ((کک سار)) ۲۰۰ کیلومټر مربع سیمه په ((بتالیک)) او ۲۰ کیلومټر مربع سیمه د ((شیوک)) په سیمه کې د هندي ځواکونو له واکه ووتله.

زمونږ سیمه ییز قوماندانان د هغوی په سخت ملاتړ بوخت و. په ځانګړي توګه دهندي ځواکونو عملیات مخ په زیاتیدو وو. مونږ غوښتل هغو سیمو ته ورشو چې ازادی غوښتونکو نیولي وو. په پوله کې مو د تالاشۍ پوستې جوړې کړې. چې په سترګو او غوږونو سره کار وکړو. او تهاجمي عملیات مو هم پیل کړل.

زمونږ د ځوانانو مطلقه قرباني ،زوړورتیا او استحکام به په هغه نامهربانه جنګ کې چې په ډیرو لوړو سیمو کې د سترو هندي ډلو پرضدوه په زرینو لیکو په تاریخ کې ثبت شي. د هندیانو خوځښتونه د مئ په پوره میاشت کې روان وو.

کله چې هند ونه توانید پاکستاني ځواکونه چې لوړې څوکې یې نیولې وې له خپلو سنګرونو په شا کړي، هندي ځواکونو پراخ عملیات پیل کړل. د یوې لوا په اندازه بریدونه پیل شول. ترڅو هغه پوستې چې زمونږ کمو سرتیرو له اتو ترلسو کسانو پورې نیولې وې ،لاندې کړي. د جون تر نیمایي پورې دغو بریدونو چنداني لاس ته راوړنه ، نه درلوده. خو سره له هغه هم هندي خبري رسنیو خپله بریا لویه وښوله.
زمونږ خواته د پاکستان سیاسي رهبری د دولتمداری مطلقه بې کفایتي نندارې ته وړاندې کړه. او د ملي صف جوړولو په برخه کې یې هیڅ پروګرام ترسره نکړ.
د دواړو هېوادونو سیاسي مشرانو د جنګ له پاره اشتها نه درلوده ، خو هندي لوري جدي کار وکړ. چې پاکستان په نړیواله کچه منزوي کړي. نړیوال فشار پر نوازشریف ناوړه اغیز واچاوو.
خو په همدې حال کې د دواړو خواوو ترمنځ خوځښتونو دوام وکړ. د جون په منځ کې د راوالپنډی د قول اردو قوماندانی اجازه ترلاسه کړه چې یو شمیر ځواکونه د شمال جنګ ځپلې سیمې ته ولیږدوي. د جون تر وروستیو دغه ځواکونه غرنیو سیمو ته ورسیدل. سره لدې چې دغو کسانو د جنګ په څو پاتې ورځو کې کم رول ترسره کړ ،خو د اب پخشان په سیمه کې د پاکستاني مورچو په ټینګولو کې یې مهم رول ولوباوو ،هغه مورچې او سیمې چې د جون په ۴ زمونږ ځواکونو ونیولې ډېرې مهمې وې.
که یوازې له نظامي اړخه دا وارزوو د کارګیل عملیات د پاکستان د پوځ په تاریخ کې ځانګړی تحول دی. یوازې ۵ پاکستاني کنډکونه د ازادی غوښتونکو جنګیالیو له یو شمیر ډلو سره په دې وتوانید چې هند مجبوره کړي د یرغلګرې قطعې پر ډیرو توپونو سربیره ۵۰ فرقې راوخوځوي.
هندیان همدارنګه مجبور شول خپل ټول ملي توازن له هغې ډلې نه خپل هوایي ځواک هم پورته کړي.
زمونږ ملت دخپلو ځواکونو په مشرانو ویاړ کاوو ځکه دهغوی ژمنتیا او ټینوالی ما دلومړی کرښې څخه په پرله پسې لیدنو کې ولیده . زمونږ دځواکونو ډیرو افسرانو دشمالي سیمو د غرونو په لوړو غرونو په واورو پوښلو څوکو کې ژوند ته پای ورکړ. دابه ګناه وي که د ((شمالي څراغ)) د پیاده قطعې د ټولو د زړورتیا یادونه ونکړم. وروسته مې دغه ټولی هغوی ته د جائزې په توګه د پاکستان د منظم پوځ یوه برخه جوړه کړه. هغوی اوس د مبارزې د ملکې) د پیاده قطعې په نوم په پوځ کې شته.
....
د جولای په ۴ د لومړي وزیر نواز شریف او د امریکاد پخواني ولسمشر بېل کلنټن ترمنځ له خبرو وروسته اوربند وشو.د اوربند لپاره نړیوال فشارونه هم زیات وو . بیل کلنټون یوازېنی سیاستوال وو چې پر هند او پاکستان دواړو یې نفوذ درلود . خو حقیقت داوو چې هېڅ خبرې نه وې شوې. نواز شریف له کوم قېد او شرط پرته په شاتګ ته غاړه کېښوده. له وضیعت نه ناوړه انېرنې وضېعت نور هم خراب کړ. هند خپل ناچېزه لاس ته راوړنې ډېرې لوړې وښولې او خند ونکي نمونه یې د (زړورتیا د لوړې جایزې د ویشلو او هغه سرتېري ته دورکړې اعلام چې د جړې په کرښه کې وژل شوي وو) . وروسته معلومه شوه چې دا کس د پاکستان سره ژوندی وو . په شرم سره باید ووایو چې زمونږ سیاسي مشری داسې اشارې ورکړې چې زمونږ د ځواکونو لاس ته راوړنې د خندا سره برابرې دي. او ځېنو د پاکستان پوځ بېکاره پوځ وباله.
د پوځ دمشر په توګه مې ځان په سخت حالت کې ولید. غوښتل مې پوځې وضیت تشریح کړم او د خپلو بریاوو وضاحت وکړم. او دېته اشاره وکړم چې ددې موضوع سره سیاسي چلند څومره مایوسي رامنځ ته کړې. خو دا سیاسي مشرانو ته د بې وفایې په توګه ښکاریده او په وړاندې یې ممکن داسې کار کړی وای چې دولتي نظام بې توله شوي وای. او که یې اجازه پېدا کړی وای او اوضاع یې خرابه تعبیر کړی وای، دابه هم زما دقومندانانو او ځواکونو سره د بې وفا یې برابر وو . داسې وخت راغی چې یوشمېر دغو غلطو انېرنو او کېسو ته ځواب ورکړم او رښتیا ووایم.
بوه تشه افسانه داوه چې پوځ د سیاسي مشرانو له خبرتیا آوډاډ پرته عملیات وکړل. دغه ناوړه انېرنه ستره بدبختي ده. ځکه هیڅ شي پټ نه پاتې کیږي. او ل په خپله خوښه هیڅ عملیات نه وو شوي ،او دکنترول پر کرښه په خالي سیمو کې د مورچو دجوړولو لپاره خوځښتونه دهېڅ تړون سره په ټکر کې نه وو ، او د سیمه ییزو قومندانانو تر ښې څارنې لاندې وو. دکنترول پر کرښه ددفاعي مورچوپه جوړولود قول اردوګانو په کچه او د پوځ د قومندې په مرکز کې سلا شوې وه. پوځ د جنوری په ۲۹ په (سکاردو) او د فبروری په ۵ �۱۹۹۹ کې په (کیل) کې لومړي وزیر ته د حالاتو په اړه معلومات ورکړل. په دغو معلوماتو کې نوازشریف ته زمونږ ددفاعي مانور په اړه هم معلومات شامل وو . ورپسې بل ځل د مارچ په ۱۲ لومړي وزیر ته د (ای اس ای (یا د پاکستان د اسخبارتو په اداره کې د ټولو پروګرامونو په اړه معلومات ورکول شو.
په دغو څرګندونو کې د کرښې او کشمېر دوضیعت پوره جاج وړاندې شو .بله تشه افسانه داده چې ویل یې پوځې حالات په سیمه کې له خطرې

ډک وو او لومړي وزير په بېړې سره واشنګټن ته ولاړ چې له دې ((دامه)) پوځ را وباسي. دا بې خبرتيا ښکرور دروغ دي. هندي ځواکونو د خپلو ۲ مياشتنيو عملياتو په ترڅ کې ونشو کولای (د اب پخشان (په سيمه کې زمونږ دفاعي کرښو ته نژدې شي. هنديانو يوازې څو امنيتي پوستې له ۵ څخه په دريو سيمو کې ونيولي. ماپخپله د جولای په ۲ -۱۹۹۹ کې د کابينې دفاعي کميټې ته مفصل معلومات ورکړل. ما د دښمن ټولې احتمالي فرضيې د هوا ، سمندر او ځمکې له لارې په پام کې نيولي وې. او دې پايلې ته رسېدلی وم. چې:

-هنديان په داسې موقيعت کې وو چې له هوا ، ځمکې او سيند نه برابر بريد تر سره کړي.

-د استراتيژيک برلاسی له کبله په دغه تيار جنګ کې پاکستان په ښه ځای کې وو.ځکه چې دهند ډېر ځواکونه په هند کې ګير وو او ددوی د ځواکونو په منځ کې يې ګډوډې رامنځ ته کړې وه.

-سره دزياتو قوته هندي ځواکونو ونشو کولای چې ازادي غوښتونکي جنيالي له نيول شويو سيمو بېرته په شا کړي.

د توضيحاتو په ترڅ کې څو ځلې لومړي وزير وپوښتل چې ايا پاکستاني ځواکونه اوربند او په شاتګ ومني ؟

هر ځل به زما ځواب په پوځي ښې هېله مندي ولاړ وو. او سياسي تصميمونه مو هغوی ته پرېښي وو. هغه غوښت زما په اوږو ټوپک کېږدي او ډزې وکړي. خو زه پر داسې حال کې نه ووم چې د اکار ومنم . دهغه دکابينې وزير راجه ظفرالحق چې د ښاغلي شريف کلک ملاتړی وو هم له اوربند او په شاتګ سره مخالف وو.

د وخت د کورنيو چارو وزير چوهدري شجاعت حسين چې امريکا ته يې د شريف په سفر کې ستر سياسي رول درلود وويل هغه څه مو چې ترسره کړي ښه دي. کارګيل زمونږ ګډه هڅه او مسولېت دي. دا حقيقت د نواز شريف په مغزو ښه ونه لېد ، او په بې خبره توګه يې مقاومت کاوو او ويل به يې چې وروسته به يې تر سره کړو .هغه څه چې هېڅکله يې بيا وخت رانغلو . غونډه له کومې پايلې پرته پای ته ورسېده. تصميم ونيول شو چې د جولای په ۵ �۱۹۹۹ بله ناسته ولرو. تر څو په دې اړه وروستي پريکړه وکړو . داونۍ په پای کې له خپلې ټولې کورنۍ سره د ((موريي)) غونډيو ته د تفريح لپاره ولاړو.

د جولای په دريمه د شنبې دشپې په ۹ بجو لومړي وزيرراته زنګ وواهه او راته يې وويل چې واشنګټن ته تلونکی دی هېڅ باور مې ونشو. او په هوايي ډګر کې يې د لېدو غوښتنه وکړه. تقريبا نيمه شپه ور ورسېد م بيا يې راته وپوښتل چې ايا اوربند او په شاتګ ومنو ؟ او زه ما ځواب هم همغه وو . پوځي حالات زمونږ په ګټه دي او سياسي پريکړه ستاسو په لاس کې ده.هغه ولاړ او اوربند يې وکړ. او تر اوسه راته ګونګه ده چې ولې دومره بېړنی وو.دريمه تشه افسانه داده چې پوځي مشرانو معلومات نه درلودل او حتی لوړ پوځي مشران زمونږ له مانور نه بې خبره وو.

ټول پوځي کارپوهان پوهېږي چې په يوه سيمه کې ددفاع لپاره نيول شوي تصميم سم وو. د راولپنډۍ د قول اردو ټول قوماندان او د پوځ دقومندې په مرکزکې اړوند افسران د عملياتو له بهير نه خبروو. ټول قوماندانان دهند له ځواب نه سمدلاسه وروسته خبر شول.

څلورمه تشه افسانه داده چې مورږ د هستوي جړې په پوله ولاړ وو. زمونږ دقرار دادې ځواکونو يو کم شمېر سيمې ته نه لېږدول شوي. خو سره له هغه هم د کرښې دماتېدو خطر کم وو. په ډاډ سره وېلای شم چې په ۱۹۹۹ کې چې زمونږ هستوي وړتيا لا نه وه فعاله. يوازې د ا ازمونکي بم چوول په دې معنی نه وو چې مورږ په هستوي وسلو سمبال ځواک لرو او ترې ګټه اخيستلای شو.

پنځمه تشه افسانه داده چې وايې د پاکستان پوځ ته درانه تلفات واوښتل .

د کارګيل جنګ له هند سره د پخوانيو جړو په پرتله اوږد او سخت وو .هند سيمې ته له لېرې سيمو نه زيات پياده ځواکونه او د توپچي تجهيزات راوستي وو . غرونو پر دفاع کونکو رحم وکړ. په خپله هنديانو دا ومنله چې ۲۰۰ تنه يې ووژل شو. او ۱۵۰۰ تنه نوريې ټپيان شول. خو زمونږ معلومات وايي چې ددې دوه برابره تلفات هند ته واوښتل. د هنديانو تابوتونه حتي کم شوي وو . هغوی دومره نه فرض کړي. په سيمه کې زمونږ کم نفره او کم ټوپکه ځواک په زړورتيا سره جړه وګټله. او دهند تلفات زمونږ د زړورتيا ننبه ده.

د کارګيل جړه د يوه تاکتيکي مانور څخه په محدودو ځواوو کې پيل خو ستراتيژيکي اغېزې يې پرېښوې. د پاکستان د ځانګړو قوماندانانو په ښو پلانونو سره دهند پلان شوي يرغل خاورې شو. هند يوڅه وړاندې راغی. خو په ځواکونو کې يې ګډوډې راغله. په ځانګړې توګه په کارګيل او په لوبه کې په ټول کشمير کې د هند پوځي تيروتنې ددې لامل شوې چې هند له پولې خپل هوايي او ځمکنې ځواکونه په متوازن ډول لېرې کړي. دغه کار دهند دتيا رجنګ احتمال ليرې کړ.

د کارګيل جنګ په لوړو سيمو کې د ټولو عملياتو په فکر کې بدلون راوست . او دهند ټول خيالات غلط ثابت شول.

په ډاډ سره وېلای شم هر هغه څه چې تر اوسه د کشمير دمسلې د حل لپاره شوي د کارګيل دجنګ سره نېغې اړيکې لري
.

د الوتکې د ترور کولو ننداره.

پاکستان ته په الوتکه کې:

پوځي منشي ند یم تاج په ارامه لهجه راته وویل: ښاغلیه تاسو پیلوټ خپلې خونې ته غواړي. په چرتونو کې غرق وم خو د ندیم په بېړه خبرو کولو ټکان راکړ.ما وویل سمه ده. لکه چې پیلوټ زه د الوتکې د ناستې دننداريې لپاره خپلې خونې ته غوښتی یم. خو وروسته پوه شوم چې د تقدیر له ازمویني سره مخامخ شوی یم.
د سریلانکا له پلازمېنې کولمبو نه په یوه سوداګریزې ا لوتنې کې چې ۲۴۰۰ متره ارتفاع مو درلوده د کراچي هوایي ډګر ته راتلو. د ((کمربندونه مو وتړی، او سګرېټ مه څښوی)) علامې روښانه شوې وې. د ښار رڼا ځراغونه مې له پاسه لیدل.په کولمبو کې سختو طوفانونو او بارانونو د هوایي ډګر څغاست لیکه وینځلې وه. او زموږ الوتنه دوروسته کېدو سره مخا مخ وه.چې زموږ الوتنه ۴۵ دقېقې وروسته هم شوه. په هوايي ډګر کې د مسافرولخوا په پلورنځیو کې د جامو اخیستلو الوتنه نوره هم وځنډوله. خو وروسته معلومه شوه چې دا وروسته والی راتلونکي ته په کتو سره شوی وو.
زه هم نه پوهېدم چې دا الوتنه به دومره پېښې رامنځ ته کړي.او نه پوهېدم چې په کراچی کې دکوزیدو پر وخت به داسې پېښه وشي ، چې نه یوازې زما ، بلکې دد ې هېواد راتلونکی ته به بدلون ورکړي.
د ۱۹۹۹ کال د اکتوبر په ۱۹ د مازدېکر له شپږوبجو ۴۵ دقیقې تېرې وې. الوتنه په (پي که۸۰۵ (اېربس الوتکې کې وه. په ۱۹۸ سپرلیو کې ډېر د ښونځیو زدکونکي وو. چې په لسو دقېقو کې پورته کېدو ته برابر شو.
د الوتکې تر پورته کېدو او د ډوډۍ تر خوړو وروسته یو شمېر ماشومان زما خواته راغلل. او زما د لاسلیک غوښتنه یې وکړه او څو عکسونه یې راسره واخیستل. تل دماشومانو د لېدلو څخه خوند اخلم.ځکه چې نوې نظریې لري او هرڅه ته په نوې انداز سره ګوري.لږ وروسته د الوتکې څراغونه بند شول.او کراري شوه.صهبا زما په خواکې پنجرې ته نژدې ناسته وه.د الوتکې د پنجرې پرده یې پورته کړه. زه په خپلو فکرونو کې غرق وم. د الوتکې په کابین کې وضعه عادي او ارامه وه.
پوځي منشي مې دا ځل په لږ څه ډېر اصرار سره وویل ښاغلیه پیلوټ تاسوخپلې خونې ته غوښتي یاست. یقینا کوم غېر عادي کار پېښ شوی. منشي مې د الوتکې مخې خواته ګوښه کړم او راته یې وویل چې پیلوټ ورته ویلي ، زموږ د سپرلی الوتکې ته د پاکستان په هوایي ډګرونو کې د کوزېدو اجازه نشته. او د پاکستان له هوانه د ژر وتلو امر ورته شوی . په الوتکه کې یوازې د یوه ساعت او لسو دقېقو تیل پاته وو.

هېڅ باور مې نه کېده چې داسې څه واورم.د الوتکې میلمه پال ته مې وویل چې ژر د پیلوټ خونه بنده او پردې یې کش کړي او چاته اجازه ورنکړي چې دې خونې ته را دننه شي. ځکه چې مسافر له پېښې خبر نشي او ونه ډار شي. پوځي منشي او ځانړي یاور مې راته وویل د کراچي د قول اردو له مشر سره یې په دریو بیلا بیلو ګرځنده یا مبایل ټیلیفونونو داړیکو د نیولو هڅه کړي، چې د وضیعت پوښتنه ځنې وکړي ، خو نه دي بریالي شوي. هغوی همدارنګه د پاکستان د هوای چلند د ځمکنی مخابرې له لارې د اړیکو دنیولو هڅه کړې وه ، خو بریالی شوی نه وو.
۱۵ دقېقې تیل مصرف شوي وو .کله چې د پیلوټ خونې ته وردننه شوم د الوتکې له کپتان نه مې دوضېعت وپوښته وکړه. ماته یې وویل دهوایي ټرافیک دکنترول ورته د الوتکې دنه کېناستلو لامل نه دی ویل شوي. خو په ټېنګار سره یې ورته ویلي چې د پاکستان له هوانه دې ووځي. هغه وویل (ښاغلی هره پریکړه چې شوې فکر کوم ستاسو په اړه ده.) پیلوټ ته د پاکستان د غېر نظامي حکومتونو او پوځیانو ترمنځ دتاوتریخوالي تاریخ په یاد وو.
د کپتان خبرو پر ما اغېز وکړ. پوه شوم چې رښتیا وایي. خو ولې یوې سوداګریزې الوتکې ته په پاکستاني هوایي ډګرونو کې د ناستې اجازه نه ورکوي ؟ فقط دومره مې احساس کړه چې لومړي وزیر نواز شریف زما په وړاندې کوم ګام اوچت کړي دي. هر څوک چې ددې پېښې تر شا وو د ډېرو بې ګناه کسانو ژوند یې په خطر کې اچاو.
پیلوټ چې په غږ کې یې مایوسي ښکاریده راته وویل، د یوه ساعت تیل لرو . کمو تیلو ته په کتو سره مې ورته وویل یو ځل بیا د هوایي ټرافیک د کنترول له اداريې نه وپوښتې چې ولې موږ ته د ناستې اجازه نه نشته ؟
اړیکه یې ونیوله او له ۴ پنځو دقیقو وروسته چې موږ دکراچی په فضا کې وو راته راغی ،او راته یې وویل شو ۲۱فوټه لوړدې الوتنه وکړي او د پاکستان نه دې ووځي.او بل چېرته دې کوز شي.یو ځل بیا دغې ادارې دلامل ځواب ورنکړ. دا ورته مهمه نه وو چې موږ چېرته تلو. وړاندېز وشو چې پیلوټ دې له خپل شرکت(پي ای اې) نه لارښونه وغواړي. سپکونکې وه د (پي ای اې) ادارې څه کولای شوای. د هوای ټرافیک کنټرول وړاندېز کړی وو ،چې د هند ممبئي ، دعمان مسقط ،دمتحده عرب اماراتو ابو ظبی او یا د اېران په بندر عباس کې ښکته شو. پیلوټ ته یې ویلي وو چې د پاکستان ټول هوایي ډګرونه دوی کوزېدو ته نه پرېږدي.

هرڅه له فساده ډک ښکاریدل. کمو تیلو ته په پام سره له هند پرته بل انتخاب نه معلومېده. په دې کار سره یې خپل سخت دښمن ته په لاس ورکولو. هغه دښمن ته چې درې سختې جرې مو ورسره کړې دي. هیڅ باور مو نه کاوو چې پاکستاني چارواکي د ې د خپل ملي هوایي شرکت الوتکې ته چې ددغه هېواد دپوځ مشر پکې سپور دی دا ډول امر وکړي .د هواي ټرافیک اداري دلوړپوړو چارواکو له امر پرته ددې ډول خاینانه لارښوونې جرات نه درلوده . ما خپل پوځ پیژانده او دداسې یاغیتوب فکر مې یې نه کاو.که هرڅه شوي وای خو هند ته یې د خپل پوځ دمشر د تسلیمولو کار نه کاو. نوفکرمې وکړ چې په دې کار کې دغېر پوځي حکومتي کسانو لاس دی.له لومړي وزیر پرته هېڅوک داسې قوي امر نشي ورکولای. د پوځ د مشر ګوښه کول یوه موضوع ده. اود الوتکې تښتول او هند ته د پوځ دمشر تسلیمول دا بله شیطاني خبره وه.خو نواز شریف په دې نه پوهېده چې داکودتا به یې هند ته ستره برېا ورپه برخه کړي . څو مره شرمونکې ده چې د یوه ملک لومړی وزیر دخپل هېواد دپوځ مشر دښمن ته په لاس ورکړي. پاکستانیان دا ستر خیانت بولي.

اوس پوه شوم چې د نواز شریف په دسیا کې ګیر یم. له پیلوټه مې وپوښتل {چېرته تللای شو؟} ویې ویل د هند حیدر اباد او یا عمان ته. خو ټینګاریې وکړ چې ژر پریکړه وکړم.

ځکه چې تیل کم دي. په عصباني ډول مې وویل که مړوشم نوهند ته به لاړ شی. د پیلوټ په خونه کې تریخوالی زیا تېده. خو ما ځان ارام نېولی وو .د پوځي خدمت پر وخت مې د یوه کوماندو په تمرینونو کې زدکړې وو چې په بحراني حالاتو کې څه ډول پر ویرې بریالی شم. دمرګ په اړه مې نظر دادی چې که وخت پوره وي سړی نه پاته کیږي) . که په بیړنیو حالاتو کې سم فکر ونشي وضعه خرابیږي.

ومې ویل: غواړم پوه شم چې ولې موږ ته دناستې اجا زه نشته ؟دا یوه سوداګریزه الوتنه ده. ولې نه پرېښول کیږي ؟

پیلوټ مې پوښتنه د کنټرول خونې ته ولېږدوله څلور پنځه کړونکې دقیقې نورې هم تېرې شوې. راته یې وویل چې اجازه نه ورکوی او نه پوهېږو ولې.

زموږ د پیلوټ پوښتنه د هوایي کنټرول له اداري د هوایي چلند عمومي مشر ته لېږدول کېده. وروسته به دغه چارواکي زموږ پیغام خپل ریس ته رساوو .هغه به د لومړي وزیر پوځي منشي ته په اسلام اباد کې ټیلیفون کاو ، بیا به منشي لومړي وزیر ته خبره کوله ، او دهغه ځواب به یې غوښت. پیغام به له پیلوټ نه تر لومړي وزیره پورې ۲ کسانو ته لېږدول کېده . که ما وشمېری ۷ نفره کیږي.

د نواز شریف پخ ځواب ته په کتو سره داسې ښکارېده چې د هرځواب پر سر له څو کسانو سره بحث او سلا مشوره کوي.ډېره خطر ناکه لوبه وه. دغې ځورونکې لړی ارزښتمن تیل او وخت مصرفاوو . او ل ځل وو چې په ځمکه کې ناست کس په هوا کې الوتکه ترور کوي ، هغه هم کوم عادي کس نه ، بلکې لومړی وزیر چې دخپلو هېوادوالو د ځانونود ساتنې قسم یې یاد کړی دی.

د پوښتنې د انتظار په هېله الوتکه ۲۴۰۰ متره لوړه شوه. کله چې پورته کېده په غوږونو کې مې داخبره تاویده راتاوېده چې ((د پاکستان په هېڅ ځای کې ناسته نشی کولای، باید ژر له پاکستانه ووځی)) باور مې نه کاو. غوښتل یې ټول زما لپاره ووژني.

په همدې حال کې د الوتکې کپتان نور خبرونه راته راوړل.الوتکې په ۲۲۰۰ متره ارتفاع سره دومره تیل مصرف کړي چې بهرته د تلو لپاره کافي تیل نشته. تا و تریخوالی نور هم زیات شو.

یوازینی لاره داوه چې په هرځای کې وي الوتکه کوزه کړو. دوروستی خبرې په توګه مې پیلوټ ته وویل د هوایي ټرافیک کنټرول ته ووایه چې بهرته د تلو تیل نشته . بېرته مې ژر له لږ فکر وروسته ورته وویل نه له دې لعنتي معاملې نه تېر شه. د کراچی په هوایي ډګر کوز شه. په الوتکه کې تر ۲۰۰ کسانو زیات سپاره دي که وغواړي که ونه غواړي په کراچې کې کوزېږو. د هوایي ټرافیک کنټرول هېڅ ونه ښورېده. کنټرول کونکی چې په غږ کې یې له لړزېدا پرته څه نه وو ، زموږ پیلوټ ته یې وویل چې په پاکستان کې هېڅ هوایي ډګر ځراغونه نه لري او دکراچی هوای ډګریې بند کړی دی.

پیلوټ راته وویل په کراچې کې نا سته نه کېږي.

ځکه چې ټکر کوو . په دغه خونه کې وضیعت ویرونکی وو .خو ما خپل عزم له لاسه ورنکړ.داسې کا رمې نه کاو چې پیلوټ یا یې مرستیالان د الوتکې کنټرول له لاسه ورکړي. دغو ټولو کسانو د دکړکیچ په ټول وخت کې ښه مسلکي چلند وکړ.

پیلوټ ته مې وویل دکنټرول اداري ته ووایه چې نشو کولای له پاکستا نه ووځو . ځکه چې کافي تیل نه لرو. او پرېږدی چې په کراچی کې راکوز شو.

لږ وروسته او مخکې له هغه چې زموږ بخت وتړل شي ویې ویل ،کولای شو د کراچی په ۱۲۰ کیلومتری کې د نوابشا په نیمه ښاري هوایي ډګر کې ښکته شو .ومې پوښتل { تیل لری چې هلته ورسېږو ؟ {

پیلوټ وویل همدومره به پاتې وي ښاغلی.

ــ ډېر ښه ،ورځه نوابشاه ته.

د ماښام اوه نیمې بجې وې او نوابشا ته وخوځېدو . نیمه لاره مو وهلې وه او د پیلوټ خونې ته د ورننوتو څخه مې ۴۵ دقیقې تیرې وې ، چې د الوتکې راډیو ټق اوټوق پیل کړ. نابېره غږ، زموږ پیلوټ ته وویل چې کراچی ته راوګرځی. او هلته کوزشی. زموږ پیلوټ ډاډه نه وو چې په پاتې تېلو به بېرته کراچی ته ورسیږو که نه؟ خپل تیل یې د حساب په ماشین معلومول ، او اند ښنه یې درلوده چې حساب سم وکړي. هېڅوک د نظر ددغه بدلون په اړه ډاډه نه وو.

چا داسې امر وکړ چې موږ دې په کراچی کې کوز شو؟

په دې ورستی وخت کې دا زړه سوی له کومه شو ؟

خطر په ځمکه کې وو �خو په کوم ځای کې ؟
په همدې وخت کې په فکرونو کې غرقوم او پیلوټ تېل حسابول. تورن جنرال مالک افتخار علي خان په کراچۍ کې د یوې پوځي فرقې قوماندان له الوتکې سره اړیکه ونیوله او پیلوټ ته یې وویل ریس صاحب ته ووایه چې بېرته راوګرځي. په کراچۍ کې کښېنې. هرڅه اوس سم دي.لاهم بد ګومانه وم او په خپله مې له افتخار سره خبرې وکړې. دامې باید ښکېني کړې وایې چې په خپله افتخار دي که بل څوک. او همدارنګه مې غوښتل پوه شم چې هغه یې له ما سره خبرو ته مجبوره کړی او که په خپله خوښه خبرې کوي ،لومړی ځل وو چې د الوتکې د راډیو له لارې کې له یوه کس سره مې خبرې وکړې.
ومې پوښتل د قول اردو مشر چېرته دی ؟
-ښاغلی د قول اردو قوماندان د مهمو کسانو د انتظار په خونه کې دی. او زه د هوایي ټرافیک دکنټرول په دفتر کې یم.
-مساله څه ده؟
-ښاغلی باور لرم چې نه پوهېږی، مسله داده چې تقریبا دوه ساعته مخکې ستاسو ګوښه کېدل اعلام شول او ډګر جنرال ضیاالدین بټ د پوځ مشر وټاکل شو. هڅه کېده چې ستاسو الوتکه ورکه کړي چې دلته کښېنه نې. خو اوس واک د پوځ په لاس کې دی. او د هوایي ډګر واک هم له موږ سره دی ، بېرته راوګرځئ نور معلومات به وروسته درکړم.
غوښتل مې چې موضوع نوره هم یقیني کړم.
ومې پوښتل: زما د سپیو نومونه اخیستلای شي ؟
پوهېدم که افتخار وي او بې له زوره دا کار کوي نو وبه وایي. هغه بې له شکه وویل((ډاټ آو باډي)) ښاغلی. او د تاوتریخوالي سره سره مې دهغه په خبرو کې موسکا حس کړه. ومې وېل مننه افتخار . محمود او عزیز ته ووایه چې هېڅوک له هېواده بهر نشي. محمود احمد د راولپنډۍ د لسمې قول اردو قوماندانو ، محمد عزیزخان د دمرکزي قول اردو قوماندان او دواړه ډګر جنرالان وو.
پیلوټ ته ورغلم او دتېلو پوښتنه مې وکړه کولای شو کراچۍ ته بېرته ورسېږو
-هغه وویل د لارې په منځ کې یو ، دومره کېدای شي چې یوازې کراچۍ ته ورسېږو .خو ښاغلي باید ژر تصمیم ونیسی که په لاره کې کوم خنډ وي کېدای شي د پیښې ښکار شو -.ما وویل نوراځی بېرته کراچۍ ته وګرځو. اوس نو هرڅه سم وو. بېرته خپلې څوکۍ ته ورغلم او صهبا مې د اندېښنې په حالت کې ارامه ولېده. هغې وروسته راته وویل چې د پیلوټ څېره الوتې وه. ځانې یاور راته د سګریټ وړاندېز وکړ او ما ترې واخېست.صهبا پوه شوه چې کومه ستونزه پېدا شوې. ځکه د هغه فلم خلاف چې وروسته د یوې تلویزوني چینل لخوا په ټوله نړۍ کې خپور شو او زه یې ښکارولم چې سګریټ مې په شونډه او تفا نچه مې په لاس کې ده. زه معمولا سګریټ نه څښنوم او پوهېدم چې ناست ځای د سګریټ نه دی. نو دهمدې لپاره مې د مخامخ خواته بلې څوکۍ له ناستې ښځې وپوښتل چې له دې کار نه خوبه نه په تنګه کیږي. وروسته معلومه شوه چې هغه په کراچۍ کې د صرف او نحوې دیو ښونځي مدیره وه. خو ډېره مهربانه او حوصله منده ښځه وه. د الوتکې میلمه پال راته د چایو پیاله راکړه. چې یو غوړپ مې کړه. هغه کار چې معمولا یې نه کوم
اوس صهبا پوهېده چې پېښ شوی کار ډېر جدي دی. مخ یې را واړاوو او رانه وېې پوښتل څه شوي ؟
-ما وویل الوتکې ته د یې د ناستې اجازه ورنکړه، او د الوتکې تېل هم خلاصیدل. داټول ددې لپاره چې زه یې له دندې ګوښه او ضیا الدین یې د پوځ مشر ټاکلی. البته چې نواز شریف نه غوښتل زه یې په خواکې دده د غېر قانوني کړنو ځواب ورکړم. صهبا ته مې وویل نور زیات نه پو هیږم. خو اوس کښېنو ، صهبا ویریدلې وه دهغه غېر عادي غږ سا کښېل او یو څه چیغې مې واورېدې. هغې وروسته راته وویل کله یې چې ولیدل په الوتکه کې یې خواته ناست نه وم او الوتکې غېر عادي کله کښېته کله پورته الوتنه کولهړ فکر یې کړی وو الوتکه به سقوط وکړي. موږ کراچۍ ته را ورسېدو .یوازې د ۷ دقېقو نور تېل پاتې وو. د قول اردو قوماندان ډګر جنرال عثماني د فرقې مشر افتخار او نور باید بیا هم زما لپاره شکمن وای. ځکه کله چې زموږ الوتکه د هوایي ډګر په پخوانی ځغاست لیکې راښکته شوه امنیتي مسول مې چې له ما سره وو د پټو ډزو له ویرې یې زه د دروازې خواته نه پرېښنوم. هغوی وړاندې شول امنیتي دیوال یې جوړ کړ. خو کله مې چې د قول اردو قوماندان د الوتکې د دروازې خواته ولېد ډاډه شوم. هغه لومړی کس وو چې الوتکې ته را ننوت. د امنیتي کوزېدو له کېله یې مبارکي راکړه. وروسته سرتېري راغلل او رانه تاو وشل ډېر افتخار مې وکړ.
کله مې چې پښه په ځمکه ولېده لاهم د پېښې په ټولو جزېیاتو نه وم خبر. د ارامی احساس مې وکړ. کله مې چې صهبا او ټولو مسافر ژوندي ولیدل ددغې وېرونکې پېښې په ترڅ کې راته دعمر خیام دغه رباعي را یاده شوه.
-خو ځونکې ګوتې نه لیکې یوازې د لیکلو پر وخت خوځېږي
-نه باید خپل عقل او دیانت وپلوری او نیمه کرښه پرې پاکه کړې
او ستاټولې اوښکې به دهغه نیمه کلیمه ونه وینځلی شي- .
کله چې په قېر سړک کې راته ولاړ موټرخواته روان وم په حېرانی سره مې فکر وکړ چې خدا به په څه شي راکوز شولو .

۱۳ څپرکي

توطیه

د لومړي وزیر له خوا زما د ګوښه کېدو او له هغه سمدلاسه وروسته په لوړو پوځي پوړیو کې د بدلونونو په اړه هیڅ پښېمانه نه یم.هغه کودتا وکړه. دا له قانون څخه ناوړه استفاده وه. د پوځ مشر چې د اساسي قانون له مخې ټاکل شوی وو دومره په اسانۍ او بې له کومه دلیله او د هغه د خبرېدو پرته نشي لرې کېدای.
نوازشریف داسې فرض کړې وه چې دا به یې د لومړي وزیر دفتر ته د واک د لېږدولو وروستی ګام وي. د موضوع د پوهاوي له پاره ویلای شم ګڼې تیت او پرک نښې وې چې تري ثبت شوي. د ضیاالدین میرمنې د یوه بل افسر له میرمنې څخه د پوځ د مشر د میرمنې د سلوک په اړه پوښتلي وو. ویل کېده چې ضیاالدین زما پرځای وټاکل شي.
کولمبو ته مې د سفر په ترسره کولو سره د ارامۍ احساس کاوو، ځکه چې له لومړي وزیر سره تر میاشتو ،میاشتو کړکیچونو وروسته د کارګیل په پای کې دواړه د جنګ په پای ته رسیدو موافق شو او یا لږ تر لږه ما داسې فکر کاوو چې ما هغه ته قناعت ورکړی . ددې پرځای چې یو او بل نندارې ته وړاندې کړو ښه ده چې د خلکو په وړاندې یو والی وښیو. ځکه دا به سمه نه وي چې پوځ او مشر یې د کارګیل په جنګ کې پړ وپېژندل شي. په همدې حال کې لومړي وزیر له مسوولیت نه ځان بچ کاوو.
لومړي وزیر ته زه د اعتبار وړ سړی نه وم. ځکه چې لومړي وزیر غوښتل په کارګیل کې د رامنځته شوې پېښې مسوولیت له ځانه لیرې کړي. نوازشریف نه یوازې ساده شوی وو بلکې خپله موقف یې ضعیفه کړې وه . او مخالفینو به یې ویلي په داسې حال کې باید نوازشریف د لومړي وزیر په څوکۍ پاتې نشي. فکر کوم مونږ یوې موافقې ته ورسیدو. چې خپلو همکاریو ته دوام ورکړو.
بل لامل چې مونږ ولې پخوا په داسې کار لاس نه وو پورې کړی ،داوو چې په وروستیو کې ولس مشر د قول اردو ګانو د مشرانو د کمېټې مسوولیت هم د پوځ پرمشرۍ سربیره راکړ. او دا یوه ارتقاع وه. که صادقانه ووایم له دغې ټاکنې وروسته مې فکر نه کاو چې لومړی وزیر به زما د نشتوالي نه ګټه واخلي. زما او د پوځ پر وړاندې به کودتا وکړي.
داچې ولې نوازشریف په کودتا لاس پورې کړ لاهم معما پاتې ده. تر هغه پوره ځواب نشم ورکولی چې په قضیه کې داخل کسان پدې اړه ریښتیني خبرې ونکړي. دا چې پوځ په څه غبرګون سره هڅه وکړه چې له خپل حیثیت نه دفاع وکړي،روښانه خبره ده. ټولو په ګډې هڅې سره ګډه موخه چې د نوازشریف د کودتا خنثي کول وو ترلاسه کړه. پوځ لا پخوا د جنرال جهانګیر کرامت د جبري استعفا له کبله په زړه کې عقده یا غوټه درلوده او بل سپکاوی یې نشو منلی.
ما پخوا لومړي وزیر ته څو غیر مستقیم پیغامونه لیږلي وو ((زه جهانګیر کرامت نه یم)) ښاغلي کرامت په ارامۍ سره ګوښۀ کیدل ومنل او ما نه غوښتل چې لومړی وزیر فکر وکړي بیا په دومره اسانۍ سره اساسي قانون ما تولی شي. لکه چې وروسته سترې محکمې روښانه کړه چې زما ګوښه کول غیر قانوني او د اساسي قانون خلاف کار وو.
لومړي وزیر له دغو ګوابښونو نه وو ویریدلی. هغه په مناسب وخت کې برید ته په هیله وو. له راټولو شویو شواهدو دې پایلې ته رسیدلی یم ، سره لدې چې لومړي وزیر زما او د پوځ د مهمو قوماندانانو د ابسته کولو تصمیم درلود ،هغه او ډله یې په دې اند ښه کې وه چې قضیې ته داسې رنګ ورکړي چې دا کار ناڅاپي او جبري وو. اود هغوی په نظر مناسب وخت هغه وو چې زه هیڅ پوځ ته لاس رسی ونه لرم او د هغه قومانده مې په لاس کې نه وي. څه داچې زه لس زره فوټه لوړ په بهرنی هوا کې وم. دا د دوی له پاره ښه وخت وو.
نوازشریف ته یو شمیر ناوړه ګټه اخېستونکو زما په اړه غلط معلومات ورکړي وو . څو ځلې یې هغه ته ویلي وو چې د پوځ مشر د هغه د لیرې کېدو پلان لري. ډیر ښۀ فکر کېده چې زما د ټولو اړیکو په پریکولو سره هغوی کولی شوای په اسانۍ سره کودتا وکړي .خو هغه سوال چې تر اوسه بې ځوابه پاتې دی دادی چې: ولې دوی دغه کار دومره خام او سرسري ترسره کړ؟ د الوتکې کیناستو ته د اجازې نه ورکول، او د سقوط خواته د هغه کشول او حتي په هند کې یې ناستې ته مجبورول د هغه نښې دي.
باور لرم کیدای شي دا خبره په کولمبو او بیا په مالي کې د الوتکې په ځنډ بدو پورې تړلې وي. که مې الوتکه په خپله وخت رارسیدلی وای پوځ بۀ د غبرګون ښوولو او د کراچۍ د هوایي ډګر د نیولو له پاره کافي وخت نه درلودی ، او زما دنیولو مخه به یې نه وای نیولې. کله چې نوازشریف پوه شو زمونږ الوتکه په هوا کې وه او پوځ د متقابل برید وخت پیدا کړ سخت په قهر شو.
د لومړي وزیر د فکر د لوستلو له پاره د څو اونیو پخوانیو پېښو ته وګرځو. د ۱۹۹۹ د ډسامبر په دریمه اونۍ کې د نوازشریف خسر مړ شو او د خښولو له پاره یې لاهور ته ولاړ. کله چې هغه غوښتل په هوایي ډګر کې موټر ته وخیژي لوی څارنوال هغه یوې خواته کړ او په ګرمه هوا کې سره ولاړ وو. لوی څارنوال ورته وویل چې پوځ غواړي تاسو بې واکه کړي. لومړي وزیر ته یې ددې منبع نه وه ښودلې. یوازې د پوره ثبوت د درلودلو یې ورته ویلي وو. روښانه ده چې نوازشریف د لوی څارنوال ادعا جدي نیولې وه.

په واقعیت کې لوی څارنوال د لومړي وزیر د تشویق له پاره دومره اسباب برابر کړي وو چې کله لومړي وزیر کورته ورسید نو خپل ځانګړي منشي سید مهدي ته یې پټ ویلي وو چې بیرته لوی څارنوال ته ډاډ ورکړي چې لومړی وزیر به د هوایي ډګر خبره هیچاته ونکړي او غواړي ددې خبر منبع وپیژني.

لوی څارنوال مهدي ته ویلي وو چې لومړي وزیر ته ډاډ ورکړي چې اطلاعات یوې باورې منبع د پوځ له منځ څخه ورکړې. دې ځواب د لومړي وزیر ویره نوره هم زیاته کړه.

زمونږ د دودونو په اساس د مازیګر ناوخته لاهور ته ولاړم چې لومړي وزیر ته د ډاډینې مراتب وړاندې کړم. کولی یې شو له دې وخت نه ګټه پورته کړي او د لوی څارنوال خبره له ما سره شریکه کړي. خو هغه دا کار ونکړ. پوځ د واک د اخیستو هیڅ پلان نه درلود.

څو ورځې وروسته د نوازشریف کشر ورور او د پنجاب مشر ،شهباز شریف په راولپنډۍ کې را ته راغی چې د خپل ورور د اندېښنو په اړه چې د کارګیل د جنګ پر وخت یې په ډله ییزو رسنیو کې خبر راغلی وو راسره خبرې وکړي. هغه ته مې وویل خپل ورور ته دوه خبرې وکړه: اول د پوځ له مشری به د خپلې دورې تر پای ته رسیدو دمخه ګوښه کېدو ته حاضر نشم. دوهم د کویټې د قول اردو د قوماندان ډګر جنرال طارق عزیز د ګوښه کېدو سفارش مې وکړ. هغه بې نظمه وو او د ځان په اړه مې د هغه له خوا د توطیې ګمان درلود. ستونزه داوه چې طارق او پرویز د نوازشریف د یوه وزیر د میرمنې د ورو اخشي ((خسربره)) وو ، او د دغې اړیکې په واسطه هغه هڅه کوله د پوځ د مهمو قوماندانانو په لیکه کې له وخت وړاندې بدلونونه راولي. چې د ځان د راتلونکو ترفیعاتو له پاره لار هواره کړي. شهباز وویل: یوه ورځ وخت راکړه ؟

په سبا یې د سمندري ځواکونو د مشراډ میرال بخاري له پاره د نوازشریف په ملمستیا کې وم ،په پوره با ور سره نوازشریف ګوښه کړم او راته ویې ویل چې د پوځ پر مشری سربیره غواړم د قول اردوګانو د قوماندانانو د کمېټې مشر دې وټاکم. خوشحاله یې؟

ما وویل هو.

خو لومړي وزیر ته مې وویل چې طارق پرویز باید لرې شي او ورته ومې ویل چې د پوځي سرغړاوي په خاطر د هغه د ګوښه کېدو لیک تیاروم.نوازشریف داسې وښووله چې هغه نه پیژني ،خو زه پوهیدم چې نندارہ اجرا کوي. خو بیا یې هم ومنله چې طارق پرویز لیرې کړي. وروسته مې بیا د طارق پرویز د ګوښه کېدو لیک لومړي وزیر ته ولیږه چې سمدلاسه یې تائید کړ.

لږ وروسته لومړي وزیر له ما او میرمنې مې وغوښتل چې د ۱۹۹۹ کال په اګست کې د کعبې شریفې د حج په مراسمو کې د هغه او د میرمنې ملګرتیا یې وکړو. راته ویې ویل سهار وختې به د لاهور له هوایي ډګر نه ولاړ شو. مننه مې ترې وکړه. او ومې ویل د ژر رارسېدونکي سفر له کبله به یوه ورځ دمخه لاهور ته ورشو. ځواب یې راکړ چې داسې ده نو د ماښام ډوډۍ د لاهور په رایونډ کې د هغه په نوې ودانۍ کې د هغه له کورنۍ سره وخورم.

اوس چې پخوا ته ګورم پدې پوه شوم چې دا ټول کارونه پلان شوي و. هغه پوهېده چې زه به د کعبې شریفې دزیارت کولو چانس رد نکړم او د سهار وختي الوتنه له لاهوره پدې مانا وه چې یوه شپه د مخه ورشم او کله یې چې د شپې ډوډۍ ته دعوت کړم ، ما نشوای ردولای. باید ووایم چې دا پلان اثر اچوونکی وو. ځکه هغه څه چې د اکتوبر په ۱۲ نوازشریف وکړل د یوه کمین په څیر وو.

د ماښام ډوډۍ د نوازشریف د پلار په مشری چې اباجي او پلارجان به ورته ویل کېده تیره شوه. شهباز هم له مونږ سره په دسترخوان کې وو. د ماښام له پیله تر اخره. ا د خبرو جلب د اباجي په لاس کې وو .هغه د خپل ژوند او تجربو خبرې کولې، مشرانو ته احترام کول د اسیایانو د ستاینې وړ صفت دی. خو دغه کس عادي زامن نه درلودل. یو لومړی وزیر او بل اعلي وزیر. خو د اباجي شخصیت داسې واک خوښونکی وو چې نواز او شهباز لکه ماشومانو غوندې هڅه کوله چې د پلار له خوا تائید شي. دواړه ورونه په ډیري عاجزۍ د میز تر شا ناست وو. او یوازې هغه وخت بهٔ په خبرو راتلل چې د پلار له یاده تللي نومونه به یې وریادول یوازینۍ موخه داوه چې هغه خوشاله کړي. دواړه ډیر تابع معلومیدل. هیڅ سوال نه وو پاتې چې د کور ربښتینۍ تصمیم نیونکی اباجي وو.

له ډوډۍ وروسته اباجي ما ته مخ راواړاوه او د مشر په توګه یې اعلام وکړ چې ((ته مې هم ځوی یې)) او دا دوه زامن به مې جرائت ونکړي چې ستا پرضد خبرې وکړي. که یې داسې وکړل ما ته به مسوول وي. ډیر زړ تنګی شوي وم.خو د زاړه سړي رفتار همداسې وو . نوازشریف په خپله پخوانۍ څیره کې ښکاریده. وروسته چې معلومه شوه له اباجي سره هغه ماښام یوه معما وه. سپین ږیري سړي وړاندې پرېکړه کړې وه چې زامن یې له بلې یا غلطې دروازې راشي او ناوړه چلند راسره وکړي. ځینو ته یې ویلي وو چې یو په یو یې زما سترګې نه وې خوښې کړې.

د ۱۹۹۹ کال د اکتوبر په ۹ نیټه کله چې په کولمبو کې وم د یوې انګلیسي ژبې ورځپاڼې یو خبر مې ولید چې لیکلي یې وو: د کویټې د قول اردو مشر طارق پرویز د پوځ د مشر له اجازې پرته د لومړي وزیر سره د لید نې له کبله له دندې ګوښه شو. معلومه ده چې کیسه بل ډول وه. هغه داسې چې یو شمیر کسانو غوښتل لومړي وزیر ته داسې وښیي. زه به د هغه پرضد توطیه وکړم.هغه یې لیونی کړی وو.

تر ننه د طارق پرویز په اړه بدګمانه پاتې شوم. کیدای شي هغه به غوښتل ما له مېنځه لرې کړي. چې تصمیم برعکس شو او لومړی وزیر لرې شو. پلان ونیول شو چې زما له شومې الوتنې فقط څو ورځې مخکې هغه لیرې کړي.خو هغه راغی او رانه ویې غوښتل چې دغه تصمیم د اکتوبر تر ۱۳ وځنډوم. چې هغه ته وخت ورکول شي د خدای پامانې مراسم چې مونږ ورته په پوځ کې د ((وتلو ملمستیا)) وایو ترسره کړي.هغه همداړنګه راته وویل چې د ګوښهٔ کولو په اړه یې زما له خوا هیڅ منفي فکر نه لرې او زیاته یې کړه چې تاسو د پوځ مشر یاست ،پرېکړه ستاسو سره ده او زه به د یوه سرتیري په توګه ترې هرکلی وکړم.

ایا دا کار یې ددې له پاره وکړ چې وخت پیدا کړي او زما پرضد توطیه وکړي.د خور میره یې د کابینې وزیر او د لومړي وزیر نږدې ملګری وو. طارق پرویز

هم ځانته غټه رتبه ورکړې وه او متقاعد شوی وو .چې کولای یې شوی زما پرځای پښه کیږدي. هغه حتي د یوې اردو ژبې ورځپاڼې په وروستۍ پاڼې کې د یوه وړوکي خبر په خپرولو سره په پېنډۍ کې لوبه افشا کړي. چې له هغه نه نقل قول شوی وو . په ځو ورځو کې بۀ چې کله یې د پوځ یونیفورم لرې کړ د پرویز مشرف او د کارګیل په چارو کې د هغه د رول په اړه هرڅه په ډاګه کړي. دا داسې څرګندونې وې چې پوځې محکمې ته پرې کشیدای شو.

د اکتوبر په ۹ د طارق پرویز د په زوره ګوښه کیدلو خبر نوازشریف سخت نارامه کړی وو او زما له ویاند نه یې غوښتي وو چې زما له خوا ددې خبرې دروغ پاڼه خپره کړي. زما ویاند ورته ویلي وو چې د مشرف له تا ئید پرته دا کار نشي کیدای او زه په کو لمبو کې وم. دغه چلند لومړی وزیر ډیر په قهر کړی وو. ځکه هغه فکر کاوه د هغه غوښتنه باید مهمه او محترمه وبلل شي. څه داچې په پاکستان کې وم که نه وم.

هغه داکار ځانته سپکاوی بللی وو او ویلي یې وو چې هېواد ته په راتلو سره مې له ماسره پدې اړه خبرې وکړي. ویاند مې یوازې معمولي کار ترسره کړ. لومړي وزیر زما په نشتوالي کې د دفاع له وزارت نه غوښتي وو چې ددې موضوع په اړه توضیحات نشر کړي ،چې په بل ډول یې ترسره هم کړل.

د همغې ورځې د ماسپښین نه وروسته نوازشریف باید لاهور ته تللی وای. له الوتنې وړاندې یې د طارق پرویز د خور خاوند چې د شریف د کابینې وزیر وو ، د یوه بهرني سفر نه راغځلیدلي وو او د شریف لیدو ته یې ځان راورسا وو ، چې یوه دوسیه ورکړي. کله چې له خونې راووت دغه وزیر د لومړي وزیر منشي سید مهدي خواته په ګوته اشاره وکړه . کله چې هغه په څرخکه کې سپرېده مهدي ته له کتو پرته لومړی وزیر وپوښتل چې ډګر جنرال ضیاالدین څه وخت دنده پریږدي ؟ مهدي ځواب ورکړ دقیق وخت یې ندی ورمعلوم ، خو فکر کوي د راتلونکي اپریل په میاشت کې به وي. وروسته نوازشریف دوسیه مهدي ته ورکړه او ترې وېې غوښتل چې د دفاع وزارت ته یې وسپاري .مهدي وویل کولی شي دوسیه ولولې. لومړي وزیر وویل پوهیږي او یوه ورځ به یې ولولې هغه هم یو انسان دی. وروسته سید مهدي وویل چې په دوسیه کې یو غوښتنلیک وو چې د طارق پرویز د لومړي وزیر سره د لیدو غوښتنه پکې شوې وه.

دا عجیبه غوښتنه وه ځکه که د قول اردوګانو ډګرجنرالان هم وي د خدای پامانی له پاره لومړي وزیر سره نشي لیدلی، په ځواب کې سید مهدي هم لومړي وزیر ته یوه دوسیه ورکړه .کله چې لومړي وزیر وپوښتل چې دا څه شی دی ؟

مهدي ځواب ورکړ چې شپه یې وښه تیره کړې او دغه څه یې ده ته لیکلي او له نواز نه وېې غوښتل چې دالوتنې پروخت یې ولولي .مهدي ادعا کوي چې په دغه یاد داشت کې یې لیکلي و چې د لومړي وزیر فکر یې لوستی او هغه ته یې ګوابښ کړی وو چې ډیر احتیاط باید وکړي او په خرابو نصیحتونو تیر نه وځي.

هغه همدارنګه وړاندیز کړی وو چې د هر جدي تصمیم له اخېستو وړاندې لومړی وزیر باید له ماسره زیاتې خبرې وکړي او ښه مې وپیژني .مونږ کورنی اړیکې او لیدنې درلودې خو نوازشریف سختې بدګمانی داسې لیونی کړی و چې هیڅ نصیحتونه یې نه منل.

نوازشریف سختې بدګمانی داسې کړی و ،چې یوه ورځ لاهور ته له رسیدو وروسته له خپل یوه ځوی او څو نږدې ملګرو سره، احتمالا د خبرو له پاره د ځای د پیدا کولو له پاره یې ابو ظبی ته الوتنه وکړه.

د اکتوبر ۱۰ وه ډګرجنرال ضیاالدین بټ په ملکي جامو کې د لومړي وزیر ملګرتیا کوله. له مسلکي پلوه ضیاالدین انجنیر وو او په خپل وخت کې نه یوازې ډګر جنرال بلکې د پاکستان د اسختبآراتي اداري (ای ایس ای) مشر هم وو.هغه لومړي وزیر ته نږدې کس وو او نوازشریف تیار وو چې د مشرۍ تاج د هغه پر سر کیږدي. ابو ظبی ته په الوتنه کې د نوازشریف یو بل ملګری د پاکستان د ملي شورا غړی او د پاکستان د ملي ټلویزیون مشر هم وو .چې د ښاغلي شریف د وینا متن یې هم لیکلی وو. سره لدې چې زما د لیرې کېدو تصمیم وړاندې نیول شوی وو. داسې ښکارېده چې ددغې توطیې ښه جزئیات د ابوظبی په الوتنه کې ترسره شول.

په همغه ورځ د متحده عرب اماراتو له ولس مشر اود ابوظبی له مشر شیخ زاید بن سلطان سره تر لیدو او د اماراتو له شهزاده سره د غرمې له تیرولو وروسته بیرته اسلام اباد ته راوګرځېدل.

د اکتوبر د ۱۲ په سهار نوازشریف د ملتان دشجاع اباد ښارګوټي ته ولاړ. ملتان د پنجاب په سویل کې لوی ښار دی. د مسجدونو او تصوف له کبله ډیر مشهور دی. نوازشریف ملتان ته په تلو سره کیدای شي هڅه کړې وي چې وښیي هرڅه عادي دي او دی عادي کار کوي. ترڅو داسې احساسات رامنځته کړي چې زما سملاسي. ګوښه کول یوازې اطلاعاتي انګیزه درلوده. چې ما غوښتل د هغه پرضد کودتا رهبري کړم.

البته د شجاع اباد سفر یوه ننداره وه. هغه خپل یو ځوی او د وینا د متن لیکونکی له ځان سر بیولي و. ځوی یې یو شمیر ټکي د وینا د متن لیکوکی ته ورکړي وو او ترې غوښتي یې و ،چې په الوتکه کې یې خاکه ولیکي. پداسې حال کې چې دوی د شجاع اباد خواته وخوځیدل ، کله چې لیکونکي دغو ټکو ته وکتل دې پایلې ته ورسید چې کیدای شي جنرال مشرف ګوښه شي. د لومړي وزیر ځوی هغه ته ویلي وو چې یوازې همدا ولیکي او هیچاته څخه نه وایي. هغوی په دې تمه وو چې هغه وخت ما لیرې کړي چې پوځ ته لاس بری ونلرم. خو د الوتنې په ځنډ سره هرڅه بدل شول.

هغوی له ناچارۍ دې کار ته لاس اچولی وو. ظاهرا چې هغوی کوم تصمیم نیولی وو . داوو چې زما د سپرلی الوتکه باید د پاکستان په خاوره کې راکوزه نشي. هغوی فکر کړی وو چې پوځ به د مشر دنشتوالي پروخت د هرډول خیانت په وړاندې ارام کیني.

په شجاع اباد کې په یوې غونډې کې نوازشریف ناست و چې ټلیفون ورته راغی. نه پوهیږم چا به دغه اړیکه نېولې وي او نوازشریف ته به یې څه ویلي وي خو د ټلیفون په قطع کېدو سره لومړي وزیر وارخطا ، خپل سامان یې ټول او د ملتان د هوایي ډګر په لور وخوځید ،چې بیرته اسلام آباد ته ولاړ شي.. ماته دا ټوله

يوه ننداره ښکارېده بل هيڅ نه وو. پدې وضعيت سره هغه وروسته دا دعوا کولی شوه چې هغه ټليفون ، هغه د مشرف د کودتا په فکر کې وا چاو ، هغه غوښتل چې د دفاع وزير او خاص پوځي منشي سيد مهدي يې په هوايي ډګر کې د مازيګر په ۳ بجو ورسره وګوري. پوره په هغه وخت کې چې د (چک لاله) په هوايي ډګر کې راکوزه شي. هغه هڅه کوله خپل واک متمرکز کړي. خو د واک د لاسه تللو فکر يې نه کاو. کله چې له ملتان څخه د اسلام اباد په لور راوخوځيد په واقعيت کې پر سياسي انتحاري موټر کې سپور شو.

په همغه ورځ د دفاع وزير ګنکش وو. هغه په همغه سهار اندوسکوپي عمليات کړي وو او دبې هوښۍ يا عمومي انستيزی څخه نه وو وتلی چې ټليفون يې زنګ وواهه. ښځې يې وويل چې هغه استراحت دی او نشي کولی را پاڅي.

د دفاع د وزير په وينا چې دغه اړيکه د غرمې په ۱۱ بجو يعنې د جوړ شوي پلان له اړيکې ډير دمخه چې له نوازشريف سره په شجاع اباد کې نيول شوو. د څو ځلي ردېدو نه وروسته ټليفون کوونکي د دفاع وزير ميرمنې ته وويل چې لومړي وزير غواړي ژر ترژره يې خاوند په هوايي ډګر کې ووينې وروسته دې ښځې ټليفون خپل خاوند ته وروړ. د دفاع وزير حيران شوی وو .وېې وېل څه شی دومره مهم دي چې دی يې له بستر څخه راپورته کېدو ته مجبور کړ .خو هوايي ډګر ته يې ځان ورساوو.

کله چې نوازشريف د ماسپښين په ۳ بجو د اسلام ابا د هوايي ډګر ته ورسيد د دفاع له وزير سره يې وغوښتل چې په موټر کې ورسر سپور شي چې د لومړي وزير کورته ورسره ولاړ شي. د ټرافيکي ګڼې ګوڼې سره سره په موټر کې شل دقيقې لاروه .هغه څه چې په فکر کې وو په لاره کې يې دفاع وزير ته وويل او ترې ويې وغوښتل چې د نوازشريف د ګوښه کېدو بيانيه دې صادره کړي او خبر دې ورکړي چې ډګر جنرال ضياالدين بټ د هغه پرځای ټاکل شوی .

د دفاع وزير په پرله پسې ډول دا پوښتنه کوله چې ولې دا کار وکړي؟ هغه چې پدې وروستيو کې د ډګر جنرالۍ په رتبه له پوځ څخه په کور کيناستلی وو او پخوايي د قول اردوګانو دمشر په توګه دنده ترسره کړې وه پوځ يې ښه پيژانده.

هغه لومړي وزير ته وصيت کړی وو که د دوهم ځل له پاره په دغه غير قانوني ډول د پوځ مشر ګوښه شي نو د پوځ روحيې ته بۀ زيان ورسوي. خو لومړي وزير پرخپل خره سپور وو او خپله يې منلې وه کله چې د لومړي وزير کورته نږدې شول د دفاع وزير نوازشريف ته وويل دا ډيره جدي مسله ده نشي کولی دا سې کومه اعلاميه صادره کړي. مګر که يې په رسمي ډول ليکلی فرمان ترلاسه کړ نو بيا سمه ده.

نواز شريف خپل ورانه ته ځپيرې ورکړه او په قهر سره يې وويل(تاسو ډارن ياست) وروسته مهدي له لومړی وزير سره وکتل �نواز شريف په خند نې ډول وويل چې ددفاع وزير بې تابه دي. وروسته يې له دفاع وزير نه وغوښتل چې په يوه بله خونه کې انتظاروباسئ.

کله چې له ملتان څخه الوتنه وشوه دلومړی وزير ځوی اسلام اباد ته دراتګ پروخت دوينا متن ليکونکي له ليکنې منع کړ چې له کيسی نور څوک خبر نشي.خو کله چې د لومړي وزير کورته ورسيدل- دنواز شريف ځوي د متن ليکونکي بلي کوټې ته بوتلو او ترې ويې غوښتل چې پاتې متن وليکئ. ژر دپاکستان دتلويزيون مشرراغی چې له هغه سره مرسته وکړی، خو مخکې له دې چې کارپيل شي دتلويزيون مشرته وويل شو چې ژر په اسلام آباد کې دټلويزيون دفترته ولاړ شي. کله چې يوازې شو ليکوال دنواز شريف ځوی ته وويل چې داسې نشي کولای څه وليکي .ښه داده چې بل چاته يې ورکړي چې متن ورته وليکي.

لومړي وزير دخپل دفتر په لور ولاړ. پواځې منشي سيد مهدي هم ورسره وو.کله چې هلته ورسيدل پوځي منشي له ساکټ څخه دټيليفلون لين وويست ،ترڅو ډاډه شي چې څوک د دوی غږ نه اوري.

وروسته لومړی وزير پوځي منشي ته وويل،دجنرال جهانګير دګوښه کيدو فرمان راوباسي تاريخ دی بدل کړي زما نوم دي دجهانګير پرځای او دضياالدين نوم دی زما پرځای وليکي او ددفاع وزير ته دي يوسي دهغه لاسليک دي واخلي.

داسی ښکاری چې تيارقالب يې درلود چې هروخت يې زړه وغواړي ديوځ مشر لرې کړي.

لومړي وزير وپوښتل دبياني ورکولو ته اړتيا نه شته ؟ پوځي منشي وويل،بايد ملت ته دا کار توجيه کړی او دلومړي وزير دطبعي خلاف خبره يې وکړه.خونواز شريف په قهرسره مهدی ته وويل چې ولاړشي. دګوښه کولو فرمان جوړ د دفاع وزيرلاسليک دی واخلي او رادي وړي.چې لومړی وزير ته يې پخپله دلاسليک له پاره وروړي. چې کوريې لړلری وو. يواځې څه چې ولسمشر په دغه ليک کې ورته متوجه شوي وو د (seen) کلېمه وه. نواز شريف په اساسي قانون کې دبدلونونو له لارې دولسمشردفترته تشريفاتي بڼه ورکړې وه. چې په څو ځانګړو ځايونو کې ددغي اداري تصديق ته اړتيا وه.

دلومړی وزير په کورکې دټلويزيون کمري دده راتګ ته سترګې په لاره وي. نواز شريف دوه ستوري دپوځي منشي له اوږې نه وشکول چې بريد جنرال وو او د ډګرجنرال ضياالدين په اوږه يې وتومبل چې دستر جنرالی رتبه او دپوځ د(مشر) دنده يې ورکړه.

لومړي وزير دومره بيچاره او بې کسه وو چې پخپلو لاسونو يې ستوري دجنرال ضيا په اوږو وتومبل ،ترڅو وښيي چې پاي ته رسيدلي قباله دټلويزيون له لارې وښول شي.

په همدې حال کې بې پوځي منشي جنرال ضياالدين ته وويل،ښاغلي تاسو سترجنرالي ته ترفيع وکړه ولې زه ډګروالۍ ته راټيټ شوم.

ددفاع وزير يواځې خپلو فکرونو ته پرېښول شوي وو. ډير پريشانه وو. هغه پوهيده چې نواز شريف په خطرناکې بيړۍ سپور دې او هغه مهال يې پريشاني دوه برابره شوه چې په داسې خونه کې اچول شوی وو چې دسګريټ دڅښلو اجازه نه وه او لاهم د انستيزي يابې بيهوشۍ له اغيزو ځوريده.سره له دې چې

ورته ويل شوي وو له خونې بهر نشي هغه د داسي ځاي په لټه کې وو چې سګريټ پکې وڅښوي.لومړي دپوځي منشي دمرستيال خوني ته ولاړ.بيا دپوځي منشي خوني ته ورغي- په لاره کې يې يوه ډله کسان وليدل چې ضيا الدين او مهدي هم پکې وو او د دوي په لور را روان وو- متوجه شو چې دضيا الدين په يونيفورم کې دسترجنرالي ستوري لګيد لي او دپوځ مشر شوي.ټول دپوځي منشي په خونه کې راټول شول. په اردو ژبه دټلويزيون له لاري داسي خبردمازديګر په ۵ بجو خپور شو چې جنرال مشرف له دندي ګوښه شو او جنرال ضيا الدين دهغه ځاي ناستي شو.

ضيا الدين رامخي ته شو اوپه خونه کې يې ټولو کسانو له هغي ډلې نه ددفاع وزير ته لاس ورکړ او دهغوي مبارکی يې ومنلې. خو ددفاع وزير پوهيده چې هغه هيڅ اعلاميه نده خپره کړي او دغه ابلاغيه قانوني جنبه نلري.دا خبر دمرمۍ په څير خپور شو ،دټيلفونونو ليکې ډکې او مصروفي شوې. دنوازشريف پلويانو پدي کار سره وياړکاوو ، چې دپوځ بل مشريې هم لرې کړ -خو ځينو چې ډير واقعيت ګر وو دمسالي سره يې په احتياط چلند کاوه.

هغوي ډاډه وو چې پوځ به داځل هم خپل سپکا وی تحمل کړي.هغوی نه پوهيدل چې اوضاع بهٔ څومره خرابه شي. دخبر له خپريدو وروسته سيد مهدې زما دګوښه کيدو ليک ددفاع وزير ته ورکړ او خپل دفتر ته په راولپنډۍ کې دتلو لارښونه يې وکړه او داعلاميي دخپرولو يې ورته وويل.چې هم زما ګوښه کول او دضيا ګمارل قانوني شي.

ددفاع وزير وويل په داسي حال کې چې دموټرو په لور روان وو ورور يې چې دنوازشريف دکابينې وزير وو دنوازشريف دورور شهباز شريف سره يوځاي په وار خطا ډول دهغه خواته راځغليدل.(هغوي وويل) څه شوی تاسو څه کار کړي دي؟

)دا ډيرمصيبت کار دی) ددفاع وزير هغوي ته وويل چې هغه په دي کارکې نه دي شريک . که دا ريښتيا وي بيانو په رښتيا هغوي دشريف له توطيې بي خبره وو او يا به د(حسن چپ) په کوڅه کې ځان غلطوي او ياهم کيدای شي ددفاع وزير غوښتل خپل ورور وژغوري- دتعجب ځاي نه دي نن کم کسان پيدا کولاي شو چې دنواز شريف دتوطيې نه خبرتيا ومني او يا په يوه ډول له دی توطيې سره اړه ولري.

ديرش دقيقي وروسته ددفاع وزارت ته ورسيد.کله يې چې موټر په پينډۍ کې د(فلاشمن هوټل) ته ورسيد .ددفاع وزير ته دشهباز شريف زنګ راغي چې ويل يې څو سرتيرو دلومړي وزير دروازه بنده کړي ده. شهباز پوښتنه کړي وه (داکوم پوځ دي) ددفاع وزير سمدلاسه پوي شو.هغه ډول چې ويريږی ،پوځ غبرګون ښولي وو.هغه ځواب ورکړي وو چې دلته يو پوځ دي هغه د(پاکستان پوځ .(

14خپرکې

دکودتا ضد

دکودتا ضد- ددې له پاره چې بله کلمه نشو ورته ویلې. دمازدیګر په پنځو بجو چې دټلویزیون له لارې زما دګوښه کیدو خبرخپور شو . دري نیم ساعته اوږد نشو. دشپې په اته او دیرشو دقیقو کې چې کله ډګر جنرال محمود احمد دراولپنډۍ دقول اردو مشر دلومړي وزیر کورته وردننه شو او نوازشریف یې ونیوو دکودتا ضد چارې پای ته ورسیدې.
فقط دمازدیګر له ۵ وروسته پوځ ټکان وخوړ او د راولپنیډي ښارته چې دمرکزي قول اردو مرکز پکې دي ،اسلام آباد ،کراچۍ ،لاهور بیا وروسته نوا شباه هغه سیمه چې زمونږ دالوتکې دکینولو لارښونه یې ورکړې وه ور دننه شول.
د اسلام آباد عملیات له تاوتریخوالې ډک وو ،خو کراچۍ هم له نندارې ډک وو .دکودتا ضد افسران او سرتیري له یوځل زیات دکودتا کونکې له وسله والو سره سترګه په سترګه شول �فقط دخدای فضل وو چې دوینو دتوئیدو مخه ونیول شوه.
دپوځ دقومندۍ په مرکز کې دمازدیګر په ۵ بجو دفترونه وتړل شول او دپوځ مشران یا کورونو ته تللې وو او یا مازدیګرۍ تفریح ته وتلې وو- ډګرجنرال محمد عزیزخان ،لوي درستیز او ډګرجنرال محمود احمد دپوځ دعمومي قومندانۍ ته ۵ کیلو متر اخوا د(چک لاله) په پوځي لیلې کې دټینس لوبه کوله � دوه نور افسران ډګرمن شاهد علي او ډګرمن جاوید سلطان چې دراولپینډۍ دقول اردو په لوا پورې تړلې وو په همدې ځای کې بې لوبه کوله.
دخبر له خپریدو سره سم هغوی لوبه پریښوده او دټینس میدان ته یې منډې کړې چې داخبر جنرال محمود او جنرال عزیز ته ورسوی ،خودوي هم داخبراوریدلې وو او دعمومي قومندانۍ په لوري روان شول.
دپوځ دعمومي عملیاتو قومندان تورن جنرال شاهد عزیز تازه خپل کورته رسیدلې وو په تخت ناست وو او دخپلو بوټونو مزي یې خلاصول کله چې خبر هغه ته ورسید ،دبوټونو بندونه یې بیرته وتړل او بیرته دپوځ دعمومي قومندانۍ ته یې رامنډې کړې. دبیرته راتګ په وخت کې یې خپلې میرمنې ته ویلې وو نه پوهیږي کله به راشي اوکه به رانشی. هغه له وړاندې پوهیده چې څه باید وکړي. کله یې چې موټر له کوره بهر شو دګاونډي میرمن یې ولیدله چې خواږه یا شیریني ویشي- دهغه ګاونډي ډګر جنرال ضیاالدین وو.دضیاالدین میرمنۍ دخپل خاوند غیرقانونی ترفیع او دپوځ مشرۍ ته دررسیدو دجشن تیاری نیوو.عزیزخان ،محمود او شاهد عزیز هیڅ شک نه درلود چې دنواز شریف کودتا بی پایلی تیره کړي. نوره بس وه هغوی دکودتا مشری وکړه.
ما له شاهد علی او جاوید سلطان سره هروخت لوبه کوله.محمد عزیزخان مې خپله ګمارلی وو او دراولپینډۍ دقول اردو قومندان محمود احمد دهغه غنډ قومندان وو کله چې زه په کال ۱۹۸۸-۱۹۸۷ پوری دتوپچی دلوا قومندان وم. شاهد عزیز دپوځ دعملیاتو عمومی قومندان می له دوستانو څخه وو.(جنرال صلاح الدین ساتهی) دلومړي لمبر لوا قومندان می دلوا یو جګړن وو. هغه مهال چې برید جنرال وم. هغه افسران چې دکودتا پرضد وو په ټولو ښارونو کې زماله لخوا ګمارل شوي وو.یوازی دپاکستان داستخباراتی ادرای (آي.اس.آي) مشرډګر جنرال ضیاالدین دنواز شریف له پلویانو څخه وو ،خو ضیا دهیڅ سرتیری مشرنه وو- ټول پوځ دلومړي وزیر په وړاندې راپورته شوی وو.
دپوځی عملیاتو عمومي قومندان �جنرال شاهد عزیز داسی افسردی چې دهغه په امر پوځ په خوځښت راځي.دهغه امر دپوځ دمشر امربلل کیږي.
نودهمدی له پاره دکودتا ضد کار دهغه لخوا اداره کیده. لومړی تصمیم دا وو چې په راولپینډۍ کې لومړی نمبر لوا ته امر وشي چې په کار لاس پورې کړي. دهغو دوه افسرانو چې له ماسره یې لوبه کوله دکار یوه برخه داشوه چې دولسمشر او لومړی وزیر دکورونو امنیت وساتی.ډګرمن شاهد علی دلومړی وزیر دکور دامنیت دساتلو مسوول ،او ډګر جنرال جاوید سلطان دولسمشر دکوردامنیت دساتلو مسول شو.ډګر جنرال محمود احمد د راولپینډۍ دلومړی لمبر لوا له لاری دواړو ته امروکړ چې دواړه کورونه بند کړي او هیچا ته اجازه ورنکړي چې کورته دننه او یابهرشي.
همدارنګه یې هغوی ته امر وکړ چې دراډیو ټلویزیون د اداری امنیت هم وساتي او همدارنګه دپوځ دقومندی عمومي مرکز او زما رسمی کار ځای ته دضیاالدین دتلو مخه ونیسئ.سپین سرې مور او پلارمې هم له ماسره دپوځ په کورکې ژوند کاوو او ضیاالدین ته هیڅ موانع نه وو چې هلته ولاړ شی. هغوی ته دغیرضروری تشویش منځ ته کول هم نه وو.
وروسته شاهد عزیز په کراچۍ ،لاهور ،پیښورکې د دریو قول اردوګانو له قومندانیو سره اړیکی ونیولې او له هغوی نه یې وغوښتل اوضاع ترڅیړنی لاندي ونیسئ. دکویټی په پوځي مرکز کې له طارق پرویز سره داړیکی دنیولو هیڅ دلیل نه وو ،ځکه هغه په بل ارګان پورې تړلی وه. ولی شاهدعزیز دهغه له مرستیال سره اړیکه ټینګه کړه چې ویل یې ،هرڅه سم دي.
لاهور دپلازمینی په ۴۳۰ کیلومترۍ کې دځلورمې قول اردو کوردي. لاهور با اهمیته اوحساس ښاردی.دا دپنجاب ایالت مرکز او دهند پولۍ ته نیږدې دی. ډګرجنرال خالد مقبول دپنجاب دقول اردو مشر دلاهور د ۲۴ کیلومترۍ په) کوجرانواله) کې اوسیده. دهغه په نشتوالی کې دلاهور په قول اردو کې مشرافسر تورنجنرال طارق مجید وو.هغه دمطالعې په خونه کې وو چې میرمنې یې ورته غږ کړی وو راکوز شی او زما دګوښه کیدو خبر په ټلویزیون ووینې.

په داسی حال کې چې وچ شوی وو -دپوځ عمومی قوماندانی ته یې زنګ وهلی وو او دلاربنونی غوښتونکی شوي وو. شاهد هغه ته ویلي وو چې دپنجاب والی ونیسئ او دلومړي وزیر د دومیشت غالو- دټلویزیون او راډیو د دستګاه او هوایي ډګر واک واخلي.هغه همدارنګه طارق ته ویلي وو چې ښارته ټول تګ راتګ دی وځاري.
طارق خپل یوه حنرال ته چې دلوا د داخلی امنیت قوماندان وو زنګ وهلي وو او داسي امرونه یې صادر کړی وو.دمازدیګر دپنځه نیمو په شا او خوا کې ډګرمن شاهد علی او جاوید سلطان داسلام آباد نیمایی لاری ته رسیدلی وو.
دهغوي دنده دلومړی وزیر یوشمیر وزیرانو او دهغوی دملګرو نیول وو.کله چې د(اساسی قانون) سړک یا واټ ته ورسیدل دلومړي وزیر کور او دټلویزیون اداري ته لوی سړک یې په وسلو سمبالو پولیسو ډک ولید.لکه چې دلاریون کونکو په تمه وو- هغوي دزغره والو ګاډو او دسرتیرو له دریو سرخلاصو موټرو سره مخامخ شول چې دسرتیرو سرونه پاس ترې راوتی وو.پرسړک امنیتی خنډونه او سیمان غزول شوی وو ،چې دناپیژانده موټرو د ننوتنو مخه ونیسئ.دي ډارونکی ننداری معمولا هرچاته دبیا فکر کولو جرات ورکاو.هغه ښه کار چې نواز شریف کړی وو دا وو چې ځواکونه یې راغوښتي وو ،ځکه چې هغه پخپله یې نشوکولای دپوځ ډلګیو ته امر ورکړی چې د ده څنګ ته وجنګیږي،خو ددغه حالت په منځ کې جاوید سلطان او شا هد علي راغلل ،پولیس یوخوا شول او هڅه یې ونکړه چې دهغوی له ماموریت څخه مخنیوی وکړی -پولیس پوهیدل چې که دپوځ له سرتیرو سره زور وکړی نو وروسته دنور سرتیرو په راتګ سره به دوی هیڅ نه وي او یا کیدای شي دنواز شریف له اداري نه ستړي شوی وي.
کله چې علی او سلطان راولپینډۍ پریښود ،شاهد دلومړي وزیر دساتونکو مشرجګړن ته زنګ وواهه او ورته یې ویلی وو چې کور بند کړی ،خو ددغه جګړن میرمنې ویلي وو چې هغه بهر ته وتلی دي او ګرځی. خو له نیکمرغه هغه دلومړي وزیر په چمنونو کې ګرځیده او ژر راپیدا شو.ژرېې کوربند کړ او دپوځ ساتونکو ته یې دپیښې په اړه معلومات ورکړل چې څه به کیږی. هغه همدارنګه هغوی ته ویلی وو چې له مشر سره یې غیرعادلانه چلند شوی او هغوی ته یې دترسره کیدونکو عملیاتو په اړه معلومات ورکړی چې فکریې کاوه دمشرلخوا یې رهبری کیږي.
همدارنګه دولسمشر دساتلو جګړن ته دجاوید سلطان لخوا امروشوچې دولسمشر کور وتړی او بیا دې ورته نیږدې دټلویزیون اداري ته و رشی او دهغه واک دی واخلي، دولسمشرکور وتړل شو.
دمازدیګر5:40 وې چې دکراچۍ دقول اردو قوماندان ته دډګرجنرال مظفرعثمانی ته دډګرجنرال عزیز لخوا امر شو چې دهوایی ټرافیک دکنټرول د اداري واک دی واخلي او دهوایی ډګر دامنیت له مشرنوید ناصر سره دی خپل عملیات هم غږی کړي،خو ماته تل پاتی پښیمانی او دخواشینۍ ځای دا دی چې طارق قانع هوایی ډګر ته ولاړ او دملکي هوایی چلند دمشر په دفتر کې کیناست.هغه ،هغه څوک وو چې ماورسره ډیره مرسته کړی وه چې پرمختګ وکړي.خو داسی وخت راغی چې هغه باید ځان معلوم کړی وای او حساب پرې کیده - هغه پرڅوکۍ ناست وو چې وګوری کومه خوا بریالی کیږی چې بیا وړونکی خوا ته ورشی.
تر5:40 پوری ځواکونه په لاهورکې په خوځښت راغلل �دوی په څلورو ډلو ویشل شوی وو. یوه ډله دپنجاب دوالی دکور خواته ولاړل چې والی ذوالفقارعلی خوسا ونیسئ -دوهمه ډله دټلویزیون د اداری خواته ولاړل ،دریمه ډله دلومړي وزیر دکورنۍ هستوګنځی خوا ته ولاړه.والی دکار په دفترکی وو او د نیږدي دوه سوه کسانو یوی ناستې ته یې دوینا تیاری بې نیوو.کله چې دوه سرتیری دوالی دخونی خواته ورنیږدې شول دوالي خاص ساتونکی دهغوی مانع شو ،خوژر دغه ساتونکی له مخی یو خواته شو.دقطعي قوماندان ودوالی دفتر ته ور دننه او ترې وېې غوښتل چې له هغه سره دلوا دقوماندانۍ خوا ته ولاړ شي .والي قوماندان په یاغیتوب تورن کړ او دخطرناک راتلونکي په اړه یې خبرداري ورکړ.
تردې وخته په پینډۍ،کراچۍ او لاهور کې دنواز شریف دکودتا دخنثي کولو له پاره ټول ګامونه اخیستل شوی وو. شاهد علی او جاوید سلطان هم اسلام آباد ته رسیدلی وو. په لاهور کې تورن جنرال طارق مجید دپنجاب دوالی دنیولو ،دلومړي وزیر د دوو هستوګنځیو دنیولو ،دراډیو ټلویزیون او همدارنګه ښارته دټولو تلونکو او راتلونکو لارو دبندولو امرونه صادر کړی وو ،خو په کراچۍ کې چې واټن زیات دی ځواکونه په حرکت کی وو .دولسمشری ددفتر په بندولو دجاوید سلطان کسان دراډیو ټلویزیون خوا ته تللي وو چې نیږدې ۲ کیلومتره لری وو او هغه یې هم ونیوو. دماښام د ۷ بجو خبرونه چې په انګلیسی ژبه وو زما دګوښه کیدو له خبر پرته خپاره شول چې باید اول خبروای. دلومړي وزیر په کورکې چې نواز شریف له خپلو ملګرو سره ناست وو دخطرزنګونه وکړنګیدل. چې دوی ټول ددی خبر په هیله وو.
دلومړي وزیر پوځي منشی چې یوبرید جنرال وو خپل یونیفورم بې وکښه او وتوانیده چې دلومړي وزیر له کوره بهرشي. دټلویزیون په لورېې منډه کړه او بیایې خپل لباس واغوست او دامنیت مشرجګړن ته یې وویل چې هغه ته اجازه ورکړی له څو ثانیو تا ویلو ما ویلو وروسته جګړن په ځوان احساس سره پوه شو چې دمقاومت لپاره هیڅ دلیل نشته. ځکه چې نور ځواکونه به راورسیږي چې بیرته به د تلوېزون کنترول واخلي. پوځي منشی، جګړن او ساتونکي بې وسلې کړل او هغوی یې په یوه اتاق کې قلف کړل. کله چې دخبرونو خپریدل پاي ته ورسیدل.ښځینه ویاندی ته یو کاغذ ورکول شو- هغې په عصبانی ډول وویل جې جنرال پرویزمشرف دپوځ له مشری ګوښه شوی او پرځاي یې ډګرجنرال ضیاالدین په شپږو ستورو سره دجنرالی رتبی ته ترفیع وکړه،خو ملت چې له کورونو یې دټلویزیون خبرونه کتل پوی شول چې څه ګړبړ شته.پوځي منشی په بریالۍ توګه دلومړي وزیر کورته راوګرځید.
په پیل کې دلومړي وزیر خبری بولټن د ډار او وارخطای سره مل وو ،ځکه چې په څه کم یوه ساعت کې زما دسپرلۍ الوتکه کراچۍ ته رارسیده او پوځ بیرته

خپل مشر پيدا کاوه. په هغه وخت کې د کودتا د خنثی کولو ټولې هڅی منظمې کيدې. مګر له دغه کبله نوازشريف ما ته اجازه نه راکوله چې په کراچۍ کې کوز شم. هغه د سند په چارو کې خپل سلاکار غوث علي شاه ته چې په کراچۍ کې وو ، زنګ وهلي وو چې د پوليسو ديوې سترې قطعې سره سمدلاسه هوايي ډګر ته لاړ شي چې دا ډاډه کړي زما د سپرلۍ الوتکه په ځمکه کښې نه ني ، او که د الوتکې کښيناستل د مخنيوي وړ نه وي هغه بايد په يوې لري سيمې کې وساتي او د تېلو په ور اچولو يې بېرته له پاکستانه وليږي .

کراچۍ د پاکستان په سويل کې پروت ستر سوداګريز اقتصادي ښار دي چې دوولس ميلونه اوسېدونکي لري او د پاکستان د سترو بندرونو څخه بلل کيږي .

غوث علي شا د ايالت حقيقي اعلي وزيروو او هغه د ټاکل شوي اعلي وزير په ځاي ناست وو . دا د نواز شريف د غير ديموکراتيکو کړنو څخه يوه نمونه وه . هغه ده پوليسو ديوې ځواکمنې قوې او يو شمېر وزيرانو او ايالتي چاروا کو سره د هوايي ډګر خوا ته راغلل. وروسته يې د لومړي وزير له لار ښونې سره سم د کراچې د ملکي هوايي چلند د اداري له رئيس سره اړيکې ونيولې چې په هر قيمت وي د پرويز مشرف د سپرلۍ الوتکه بايد د پاکستان په هېڅ يوه سيمه کې رانښکته نه شي او بل ځاي ته يې په تلو اړباسي ، پنځه دقيقې وروسته لومړي وزير دغه لار ښوونې د پاکستان د هوايي کرښې مشر ته هم تکرار کړې او ورته يې وويل چې خپل پيلوت ته ووايي له پاکستان څخه ووځي. د هوايي کرښې مشر دا فرمان واورېد ، خو بې پرې والی يې غوره کړ. په داسې حال کې چې هغوي خبرې کولې زمونږ الوتکې په کراچې کې د هوايي ترافيک له کنټرول سره لومړۍ اړيکه ټينګه کړه او هغوي ته يې معلومات ورکړل چې کېداى شي الوتکه د مازديګر په شپږو بجو او پنځه څلوېښت دقيقو بانديې ناسته وکړي. د مازديګر په شپږو بجو او لسو دقيقو د کراچۍ د قول اردو قومندان ډګرجنرال عثماني ،تورن جنرال مالک افتخار علي خان ته چې د هوايي ټرافيک له اداري له ماسره په الوتکه کې خبرې کولې ، امر وکړ چې د چټک غبرګون يوه ډله هوايي ډګر ته وليږي ترڅو د الوتکې د ناستې له پاره زمينه برابره کړي .

لومړي وزير په ډېرې بې قرارۍ سره د هوايي چلند عمومي رئيس ته زنګ وهلي وو او ورته يې ويلي وو چې زما د سپرلۍ الوته او بوظبي او يا د مسقط په لور وليږي ، نه دوبۍ ته. د هوايي ترافيک د کنټرول عمومي مشربې رخ کړ چې د الوتنې پر مختګ په اړه ترينه وپوښتي او د هوايي ډګر د بندېدو دلړۍ موضوع بې تر څېړنې لاندې ونيوه . چې زما د الوتکې ناستې ته د اجازې نه ورکول تر هغه چې په خپله ده نه وي غوښتي قطعي کړي. څو دقيقې وروسته جنرال افتخار د هوايي کنټرول له اداري سره اړيکه ونيوله او مخالف دستور يې صادر کړ. هوايي کنټرولونکي بايد زمونږ الوتکه بلې خوا ته ونه ليږي او په کراچۍ کې ورته د ناستې اجازه ورکړي- افتخار ته په ځواب کې وويل شو چې د هوايي چلند له عمومي اداری سره په تماس کې شي.افتخار مشکوک شو او فوراً يې بابرېټ خپل بريد جنرال ته امر وکړ چې ژر هوايي ډګر ته ولاړ شي او د هوايي ټرافيک د کنټرول د اداری واک په لاس کې واخلي.طارق فاتح ته هم وويل شو چې سمدلاسه هوای ډګر ته ولاړ شي او که اړتيا وه نو له زوره دې کار واخلي چې د (pk-805) الوتنه ډاډه ناسته وکړی. خو لکه څرنګه مې چې وويل طارق فاتح هيڅ کار ونکړ او سيل يې کاوو.

لکه څرنګه چې د ټلويزيون په اداره کې يوه مامور جګړن وړاندوينه کړې وه ډيروخت تيرنشو چې ديوه سرګروپ په مشری يو قوی قطعه د پنجاب د څلورم غنډ له سرتيرو سره د ټلويزيون په اداره کې د مقاومت مخه ونيوله ، او د ټلويزيون خپرونی پرې شوې او توره پردې خوره شوه ،خو ژر شپين ګل د ټلويزيون په پردو راغي او ورپسې پوځي موسيقي وغږېده.اوس نو ټول خلک پوه شول چې د کودتا ضد چاري روانی دی او ډيرژر به د نوازشريف د وهم ځلي واک پاي ته ورسيږي.

د دفاع وزير چې د وزارت په مقر کې يې ټلويزيون ته کتل هم همدا فکر کاو.

نه پوهيږم نواز شريف او ملګرو به يې هغه مهال څه فکر کړي وي چې د تلويزيون پردې يې توری او بيا پري شپين ګل رانښکاره شو ،خو تر کومه چې زه هغه پيژنم احتمالا يو څه به خپه شوی وي. جشنونه پيل شول. د ټلويزيون د دفتر شاته د خلکو ستره ډله راټوله شوه ،داخلک ،ښځايان،فقيران،مديران، کارګر،ښځي او..... و. ټول له رژيم نه ستړي شوی وو. دوي په بی صبری سره د هغه د له منځه تلو په هيله وو. د پاکستان ډيرسفيران او ديپلوماتان د ټلويزيون د دفتر خوا ته راغلل او له خپلو موټرونو راکوز او د خوښو خلکو له ډلې سره ملګري شول.هيڅوک د تاوتريخوالی د پيښيدو په اړه انديښمن نه وو. ډيرژر دغه ډله په سترې ډلې بدله شوه چې بيايې ټرافيک له کنټروله ووتل، خلکو د نواز شريف پرضد شعارونه پيل کړل. شريني او شربت يې وويشل،خو د الوتکی سپرلی زما په ګډون له دغه کاره خبرنه وو. مونږ د الوتکی د قيمتي تيلو د پای ته رسيدو او ناستی انتظار ويسته.

څو شيبې وروسته د ټلويزيون په پرده د شنه ګل په ليدلو د پوځي استخباراتو يو ځوان جګړن د دفاع وزير ته ورغی او هغه يې د پوځ د پوځي عملياتو اداری ته وغوښت.کله چې د دفاع وزير هلته ورسيد ،د کودتا ضد درې مشران يې منتظر وو.هغه يو ځل متوجه شو - دغو مشرانو ورته وويل چې لده او وررسره يې چې د نوازشريف د کابينې وزيران وو.هيڅ ستونزه نلری ،خو ترينه ويې غوښتل چې لدوی سره پاتې شي.دغو مشرانو همدارنګه وويل چې پوهيږم د ماښام ډوډۍ يې نده خوړلی. دوی ورته خوندور خواړه تيار کړی. اوس نو زما د ګوښه کولو په اړه د دفاع وزارت ته هيڅ لاره نه وه پاتې. ترکله چې د دفاع وزارت د پوځ د مشرد ګوښه کيدو ليک لاسليک نکړي- د پوځ مشر نشي لری کيدای. حتی د ټلويزيون د خبرله خپريدو سره ،سره هم. زه لاهم په رسمي او قانوني ډول د پوځ مشروم .سترې محکمې وروسته زما پرضد ديوې دوسيې پروخت وويل(جنرال پرويزمشرف،چې د پوځ مشراو لوی درستيز دی، قانوني واک لري او د هغه ګوښه کيدل غيرقانوني کاروو.

کله چې نواز شریف غوښتل زمونږ الوتکه (هند) ته ولیږي آیا پدې کار سره یې خیانت نه کاوه.؟ دراډیو ټلویزیون تربیانیولو وروسته ډګرمن جاوید سلطان دولسمشر دکورخواته ځی او ډګرمن شاهد علی دلومړي وزیر دکور په لورخوځیږي. پردی خوشحاله یم چې شاهد علی نه پوهیده چې نوازشریف زما دسپرلۍ له الوتکی سره څه ډول چلند کړي وو او که پوه شوی واي کیدای شی ورانی شوی واي. دشاهد علی دنده دا وه چې لومړی وزیر اودهغه ځانګړي یاران ونیسي او توقیف یې کړی.

په لاره کې شاهد ته دډګرجنرال سلیم زنګ راغی. چې تازه دنوازشریف لخوا دپنډۍ دقول اردو دقومندان په توګه د ډګرجنرال محمود پرځای ټاکل شوی وو. هغه وارخطا وو.ځکه سره لدی چې هغه پوځی جامی درلودی خوساتونکو هغه دلومړي وزیردکور د دروازی شاته درولی وو او دننوتو اجازه یې نه وه ورکړې. هغه دغوکسانو ته دخطرناکه راتلونکی اخطارونه ورکړی وو ، خوګټه یې ونکړه. شاهدعلی مودبانه ، خو په جدی توګه هغه ته وویل چې دلومړي وزیر کورته په ورننوتو دی ټینګار نه کوی او ترکومه چې ساتونکی پوهیږي ډګر جنرال محمود احمد لاهم دپنډۍ دقول اردو قومندان دي او که زوروکړی هغوی یې دبندی کولو امرهم لري.لاله وړاندی جګړن دلومړي وزیردکور دروازه ټړلې وه ، خو شاهد علی خپل یوشمیرسرتیری هلته پریښودل چې دکوردبهرنی اصلی دروازی ساتنه وکړی او لږوروسته له خپلو پنځو سرتیرو سره دلومړي وزیراصلی ودانۍ ته ور دننه شو. په ودانۍ کې یوه بله دروازه هم شته چې لس پولیس سرتیرې پکې موظف وو.شاهد علی په هغوی غږوکړچې خپلې وسلې پرځمکه کیږدي. ټولو امرومانه هغوی له پوځ سره دمقابلې توان نه لیده. که هریوه سرغړونه کړې واې کیدای شي وینې توې شوې واي. هغوي یوڅو پوځي سرتیری له ټوپک سره داصلی دروازې په لور بوتلل او دنورو بې وسلې شویو پولیسو خواته ودرول شول.

په همدې وخت کې چې لومړی لمبرلوا دلومړي وزیر کورته وردننه شو او پولیس یې بې وسلې کړل زمونږ پیلوټ په مخابره کې وویل چې د(۴۵) دقیقو تیل لري او که په کراچۍ کې اجازه نه وي یوازی (نوابشاه) ته تللای شي. نوازشریف دموضوع په پوهیدو سره پوه شو چې لوبه یې بایلودی او لومړی لمبرلوا دده رسمی هستوګنځي ته وړاندې ورننوتې او څو دقیقې وروسته به پخپله هم ونیول شی او حکومت به یې راچپه شي.لومړي وزیر لاهم ویل چې زمونږ الوتکه دی له هند پرته بل چیرته کښته شي.

دمازدیګرد(6:30) په شاو خوا کې دکراچۍ هوایی ډګر وتړل شو ، څراغونه یې مړه او تیاره کړی او ټول موټر دسړک پرغاړه درول شوې وو. ټولې کورنی الوتنې نورو هوایی ډګرونو ته واړول شوې او نړیوالی الوتنې په بهر کې ځنډیدلې وې.

نوی ربښتینی خوځښت پیل شو.نیږدې وو چې دواړه غاړې تاوتریخوالی پیل کړی.شاهد علی له دو دریو سرتیرو سره دلومړي وزیراصلی ځای ته ورسیده او هلته د(۱۷) تنو په لیدلو حیران شو.هلته نیږدې تور رنګه موټر چې څلورستوری پلیټ یې درلود ولاړ وو ، چې معلومیده دیوه څلورستوریز جنرال موټردي.داسی ښکاریده چې ضیا الدین دلومړي وزیر کورته تررسیدو وړاندې خپل ځان ته دپوځ د یوه مشر ټول اړونده شیان برابر کړي وو . جنرال ضیاالدین دپوځ په جامو کې دیو جګړن او دوو پوځیانو سره چې دځانګړي ګارد څخه وو ، په تالار کې ولاړ وو . همدارنګه دپولیسو دځانګړې قطعي ځواکونه حاضر وو . همدارنګه دپاکستان دامنیت اوستخباراتو دعمومي مشر ساتونکی ګارد هم وو. په همدې توګه ډګر جنرال اکرم چې زما مهم جنرال وو ، خو نوازشریف په دې وروستیوکې د ډګر جنرال عزیز خان په ځاي دپوځ دقول اردو ګانو دمشر په توګه ټاکلی وو هم حاضر وو . اکرم هم ورته لباس اغوستی وو .

دمازدیګر په اوو بجو اویولسو دقیقو کې (هوایي ډګر) ته دتلو داجازې نه پوره یوه دقیقه وروسته جنرال بابر بټ په اشتباه کې دهوایي ترافیک پخواني برج ته ورسېد. چې دکراچۍ دهوایي ډګر دزاړه ترمینل په ودانۍ کې دي. کله چې پوه شو څو تنه کنټرولونکي یې له ځانه سره کړل چې د هوایي کنټرول اصلي برج ته یې بوزي ، کله چې اصلي برج ته راورسېدل دهوایي چلند داداري عمومي مشر خبر شو چې جنرال بابر بټ او ځواکونه یې اصلي برج ته ورسېدل او کنټرولونکو ته وایي چې الوتکه په کراچۍ کې کښېنوي. ددې خبرې په اورېدو سره عمومي رئیس ویلي وو ، که ممکنه وي (اول نفر) یانې زه له الوتنې بهر (ګرانده) شم.کنټرولونکو ځواب ورکړ هغه څه چې دوي یو هیږي دادي چې په کراچۍ کې د دالوتکې دناستې اجازه ورکول شي. هغه وخت دهوایي چلند عمومي مشر په کراچۍ کې دناستې اجازه ورکړه او دهوایي ډګر ځغاست لیکه پاکه او څراغونه یې روښانه شول .

څو دقیقې وروسته تورن جنرال افتخار دهوایي ترافیک دکنټرول برج ته ورسېد �پاتې یې تاریخ دي - دلومړي وزیر په ودانۍ کې له یو څه کشمکشس وروسته ډګرمن شاهد علي او یو شمېر سرتیري دکور ځانګړې سیمې ته ورننوتل دناستې په خونه کې یې نواز شریف و لید چې له ضیاالدین ، اکرم او دنوازشریف له زوي حسین سره چې داوبوظبي او ملتان په سفر کې ورسره وو . سید مهدي او دحساب دارۍ دخطرناکې اداري منشي سیف الرحمن چې دنوازشریف مخالفان یې سخت ځورول ورسره ناست وو . شاهد په دهلیز کې یوکس ولید چې دهوایي چلند دعمومي مشر له پیغام سره دنواز شریف په لوري روان دي او ورته وایي چې دالوتکې تیل په خلاصیدو دي او نه شي کولای دپاکستان نه یې بهر وباسو او که دناستې اجازه ورنه کول شي ممکن دپېښې ښکارشي . وروسته معلومه شوه چې دا دریم ورته پیغام وو چې هیڅ پام ورته نه وو شوی .

شاهد علي خونې ته وردننه شو او ټول یې ونیول. نوازشریف په سوځېدلي ډول پوښتنه وکړه ، ایا پوځي قانون پلې شوی ؟ شاهد وویل چې هغه نه پوهېږي ، سیف الرحمن په ژړا پیل وکړ� نوازشریف وارخطا معلومېده .

شهباز شریف چې دنواز شریف کشر ورور و رک وو . شاهد علي ته یې وویل چې هغه حمام کې دي. هغه له شهباز څخه وغوښتل چې را ووځي . شهباز وویل

وايې وريدل ، څو يو څه وخت رابهر نه شو . دهمدې له پاره شاهد علي دروازه په زوره خلاصه کړه او شهباز دکموډ خوا ته ولاړ وو او دنواز شريف دوينا هغه ليک يې په اوبو کې ورکاوه چې دکودتا تر پاي وروسته يې بايد لوستی واي .

شهباز له حمامه را وايستل شو هغه تر ننه وايي چې دکودتا له پروګرامه خبر نه و خو دنواز شريف د وينا دمتن ليکونکی ټينګار کوي چې نواز دشهباز له سلا پرته هيڅ مهم کار نه کاوه . اوس يوازې خدای پوهيږي . دماښام تر اوو بجو او پنځه څلوېښت دقيقو پورې په ټول هېواد کې دنواز شريف کودتا ناکامه شوه . زما دسپرلۍ الوتکه دماښام په اوو بجو او اته څلوېښت دقيقو کراچۍ ته ورسېده . دماښام په اتو بجو او دېرشو دقيقو ډګر جنرال محمود احمد دراولپنډۍ دقول اردو قوماندان دلومړي وزير کور ته ورسېد او له نيول شويو سره يې يو ساعت خبرې وشوې چې وروسته دپوځ بيلا بيلو زندانونو ته يوړل شول .

کله چې د کراچی د قول اردو قوماندانی ته ولاړو ، ټول يو ډول ګنګس وو . پرېکړه مو وکړه چې هيڅ کار په بيړې سره نه کوو لومړی تر ټولو مهمه داوه چې ملت ته ډاډ ورکړو خو بې له کومې ژمنې ، د وينا د متن په ليکلو مې پيل وکړ کله چې مکمل شو د ټولو تائيد يې ترلاسه کړ .د هوايي ضد توپچي اداري د يوه کوماندو جاکټ مې وغوست ،ځکه چې ملکي جامې مې اغوستې وې کله چې د سهار په ۲:۳۰ له خونې او ځای راووتم او خپل ملت ته مې وينا کوله ميز مې پرتوګ پټ کړی وو کله مې چې وينا پای ته ورسيده يو ځل بيا مې دا فکر ته راغله((چې په کوم ځای کې راکوز شوی يم .((

۱۵ خپرکی

د ترهګری د کالبد یا بدن پیژندل

ولي نواز شریف دا کار ترسره کړ ؟ولي یې سیاسي ترهګري ترسره کړه؟ ددغو سوالونو ځواب کیداي شي د تل له پاره معما وي.
ما ډیره هڅه وکړه چې د پوځ همکار مشر و اوسم. تل به مې له نوازشریف څخه پوښتل چې پوځ څرنګه کولی شي له لږ زیدلي حکومت سره یې مرسته وکړي ؟ هغه له ما غوښتي وو چې ((د اوبو او بریښنا د پراختیا))د ماتیدونکې اداري په ستر شرکت کې ورسره مرسته وکړم چې د له منځه تلو څخه وژغورل شي. ما دغه سخت ماموریت ومانه ،پوځ د ۳۲ زره ځواکونو په ګمارلو سره دغه شرکت را ژوندی کړ.
نوازشریف همدارنګه له ما غوښتي وو چې د قضايي قوې څخه ملاتړ وکړم. ما پوره تیاری ونبود. د ترهګری ضد ځو پوځي محکمې مو جوړې کړې او د ترهګرو دغه ډلي مو محدودې کړې.له دغو مرستو سره سره له همغې لومړۍ ورځې زمونږ ترمنځ اختلافات وو. ما فکر وکړ چې اختلافات جزي دي ، خو نوازشریف ټول جدي نیولي وو. د پوځ مشری ته له رسیدو ځو ورځې وروسته هغه د پوځ د ۲ تورنجنرالانو پرضد خبرې وکړې. چې د هغوی په وفا داری یې شک درلود. له مایې وغوښتل چې هغوی ګوښه کړم. دا ډیره غټه غوښتنه وه . ما ځواب ورکړ چې دا کار نشم کولی. مګر دا چې د هغوی پرضد د رسمي تورونو پانه راکړل شي. بیابه له هغوی نه پوښتنې ګروېږنې پیل کړم چې هغوی ته د احتمالي خلاف کاریو چانس ورکړل شي. تریوې میاشتې زیات یې په مستقیم او غیر مستقیم ډول دمنځګړو په واسطه پر دغه غوښتنه فشار راوړ، .په پای کې ما بې له پردې دغه امر ونه مانه. ورته ومي ویل چې نشم کولی دوه تورنجنرالان د اوازو او ګمانونو پر اساس په ظلم سره لیرې کړم.بل اختلاف زمونږ ترمنځ ځو میاشتې وړاندې هغه وخت پورته شو چې د ((فرایډې ټایمز)) اونیزې مشر د لومړي وزیر په امر بندي شو. اول یې ماته وویل چې ددغې دوسیې مسولیت واخلم او د اونیزې مشر د ((ای اس ای)) د لاهور په یوه زندان کې وساتم ،قصدا مې دا کار وکړ .ځکه چې د پولیسو له تاوتریخوالي او ظلمه لیرې وي. په ځانګړې توګه مې د (ای اس ای (ته امر وکړ چې دغه خبریال په امن کې له ظلمه لیرې وساتي .
کېسه دلته پای ته ونه رسیده ، سبا لومړي وزیر له ما ترډې درنه او سخته غوښتنه وکړه چې خبریال پوځي محکمې ته وسپارم، ټکان مې وخوړ. په پیل کې نږدې وو ،وخاندم او فکر مې وکړ چې حتمي ټوکې کوي خو لومړي وزیر خپله کورنی دنده ترسره کړې وه. هغه وویل د خیانت په اړه د پوځي محکمې ترسره کول قانوني کار دی.دا ټکان ورکوونکی وړاندیز وو چې لومړي وزیر زما مغذونو ته راکړ. بیا مې له پرې پرته غوښتنه رد کړه او ددې کار ملي او نړیوال زیانونه مې توضیح کړل. زما منکر کیدل د اونیزې د مشر د خوشې کېدو لامل شو.
زما له خوا دغه ډول مخامختیا لومړی وزیر په دغه پوست زما په ګومارلو پښیمانه کړی وو. هغه فکر کړی وو چې زه مهاجر هلک یم او د هغه غوښتنو ته به تسلیم شم. داسې چې خپل ځان او څوکی په امن کې وساتم، او د هغه د لوبې وسیله بڼ شم. بل څه نه و ،فقط همدا فکر کیدای شي، خو په پوځ کې دا لنډ نظر نشته. ځکه چې مونږ ټول پاکستانیان یو او نوازشریف هم په دې نه وو پوه شوی چې دغو ټولو هرڅه خوشې کړي او پاکستان ته راغلي نو دې ته وطن پرستي وایي.پاکستان د هند مسلمانانو ته پو پنډغالی شو ، چې د هغوی د هندوانو له سیاسي او اقتصادي مشرۍ او ټولنیز تبعیض نه خلاص شي. زما کورنی یو له هغو کورنیو څخه وه چې په نوي هیواد کې یې پناه واخېسته. موږ ددغه هېواد نیکمرغي او پاینبت ته ژمن یو. موږ هیڅ هغه شی ته تسلیم نه شوو چې پاکستان ته زیان رسوي.د کارګیل کېسې زما او د لومړي وزیر ترمنځ لوی درز رامنځته کړی وو ،مونږ دواړو غوښتل چې له سیاسي او اقتصادي نظره کشمیر د نړیوالو په پرده جلا ووینو.د کارګیل ابتکار دې موخې ته ورسید ، خو بهرني فساد اود نوازشریف خارجي سیاست دیته اړ کړ چې له ازادو شویو سیمو څخه په شاشي او هغه تسلیم شو. هغه ددې پرځای چې دملي یووالي له لارې ځواک ترلاسه کړي ،پوځ یې پړ وباله او کوښښ یې وکړ چې ځان پاک وښیي.داسې فکر یې وکړ چې د کارګیل د عملیاتو له جزئیاتو منکربدل به ورته ګټه ورسوي، په ورځپانه کې راغلي ټولې مقالې په دقت برابرې شوې وې. له هغې جملې په یوې امریکایي ورځپانې کې یوې تبلیغاتي پاڼې چې د پوځ او حکومت بدنامی او تفرقې ته یې لمن وهله. د کارګیل د مسلې په اړه لومړي وزیر منځنی لاره غوره کړه چې له ما او پوځ سره په ټکر کې راغی.زما او د شریف ترمنځ پر دغو ځو مورده روښانه اختلافاتو سربیره ما ځو ځلې جرآت کړی وو چې هغه ته نصیحت وکړم چې څه ډول کولی شي حکومت تقویه کړي. دغه نصیحتونه د هغو مخ په زیاتېدونکو اعتراضونه یو ډول ځواب وو چې د خلکو او روڼ اندو له خوا راباندې شوي وو چې باید غبرګون وښیم .ځینو خو حتي دومره جرات وکړ چې ماته ووایي د هېواد واک واخلم. یا به یې پوښتنه کوله چې ولې د هېواد اداره د ملت د ژغورنې له پاره نه اخلم؟ زه سره لدې چې د هغوی له اوازونو سره موافق وم او پوهېدم چې حکومت په غلط لوري روان دی ،هیڅ بهانه او قانوني قالب د مسایلو د مطرح کولو او د هغه د سمونو له پاره په لاس کې نه وو. په ځانګړې توګه کله چې نوازشریف د قدرت ټولې ستنې له هغې جملې نه د جمهوري ریاست قانوني واک هم د پاکستان د ملي شورا د له منځه وړلو دحق په ترلاسه کولو سره د ځان کړی وو.
په داسې وخت کې ولس مشر هم نشو کولی لومړی وزیر او کابینه یې ګوښه کړي .نو له همدې کبله د نوازشریف پرواک هیڅ څار نه کېده او په رښتیا چې د کودتا له پاره بې هیڅ قصد نه درلود. زما په فکر ښه لاره داوه چې په همدې سیاسي پروسې سره مو اجازه ورکړې وای چې خپله لاره مخ پر وړاندې ووهي.
په پاکستان کې دا معمول خبره ده چې خلک او یا روڼ اندې د پوځ له مشر سره وګوري او یا ترې وغواړي چې ملت وژغوري. په ټولو بحرانونو کې ټول خلک د پاکستان پوځ، دملت ساتونکی بولي. کله چې حکومتونه خراب شوي، کله چې د لومړي وزیر او د ولس مشر ترمنځ کړکیچ رامنځته شوی ، د ((۱۹۹۰))

لسيزې په اوږدو کې ټولې لارې د پوځ د قوماندانی خواته خلاصې شوې او د پوځ له مشر نه غوښتل شوي چې په لومړي وزير فشار راوړي چې ښه کار ترسره کړي ، د فساد څخه لاس واخلي او خيانت ونکړي. دپوځ مشر هم د ولس مشر او لومړي وزير د ټولو شخړو منځګړېتوب کړی دی.

د ۱۹۹۹ په اکتوبر کې پاکستان په چټکی سره د سياسي او اقتصادي چپه کېدو په لور روان وو .په دغو خرابو شرايطو کې زما د کارونو د ښه ترسره کولو په لړ کې د لومړي وزير سره د همکاری په لټه کې وم. د خواشينی ځای دی چې هغه زما د ښو مقصدونو په اړه بې باوره شو. سره لدې چې شريف يو ښاري هلک وو. خو فکري جوړښت يې ډېر د فيوډالانو په څير وو. هغه په دغو اختلافاتو بل ډول اشتباه کړې وه. زما له وفاداری څخه د هغه ناپوهي ، هغه زما له خوا د کودتا د کولو په غلط فکر کې غرق کړی وو .داچې ولې نوازشريف دا کار وکړ ؟ددې اساسي نظريې شته.

اول احتمال:_ کيداي شي نوازشريف غوښتل ما د يوه کال له پاره د پوځ د مشر په توګه وساتي. په داسې حال کې چې د پوځ د رياست دوره درې کلنه وه او د يوه کال په تيريدو سره ماته د لوی درستيز د دندې په راکولو سره ماچپ کړي.

او يوه بل جنرال ((ضياالدين)) ته ارتقا ورکول شوه چې د (۲۰۰۲) کال په ملي ټاکنو کې مثبت رول ولوبوي .

دويم احتمال:_ لکه چې مخکې مې وويل احتمالا نوازشريف هيله درلوده له هند سره زما د مور او پلار په رامهاجر کېدو سره زه دهغه زيات مهم لوبغاړی اوسم. خو کله چې په خپله تير وتنه پوه شو زماد له منځه وړلو په فکر کې شو. هغه احتمالا فکر کړی وو چې زما پرضد ګام بهٔ يې پر پوځ واک زيات کړي. او د هنديانو او امريکايانو د خوښې له پاره به يې هم يوڅه کړي وي.

دريم احتمال:_ زما تر مشری لاندې کودتا څخه ويريده او لکه د ضياالدين غوندې ملګرو يې د نوازشريف په مغزونو کې دا بدګماني وراچوله چې کيداي شي زه کودتاه وکړم .دې کار ډېر اند ېښمن کړي وو .د همدې له پاره يې غوښتل ما تر خپل ګرت لاندې راولي.

که يې لامل همدا وي و نوازشريف سياسي ترهګری ترسره کړه. په دې اړه مې ډېر فکر کړی دی او دې پايلې ته رسيدلی يم که يو لامل نوازشريف دې کار ته اړ ايستی وي نو هغه به داوي چې لومړی وزير غوښتل په راتلونکو ټاکنو کې يو فرمانبرداره پوځي مشر ولري.

د ملي شورا ولسي جرګې تردې مخکې په اساسي قانون کې ۱۵ ځل بدلون هم راوستی وو. چې ((شرعي قانون)) نوميده دغه قانون دنوازشريف واک لکه د منځنيو پيړيو د بادشاهانو غوندې قدرتمند کاو.پاکستان د دريو اساسي قانونونو په نتيجه کې يو اسلامي جمهوري هېواد وو. خو هڅه مو کړې ده چې دحکومتي او مذهبي چارواکو ترمنځ مو توپيروي. په اساسي قانون کې دنويو بدلونونو((د شرعي قانون)) د پلي کولو ټول واک د لومړي وزير سره وو. ددغه قانون تصوييبدل يوازې د مشرانو جرګې ته پاتې وو. نوازشريف د ۲۰۰۲ کال د مشرانو جرګې د ټاکنو په هيله وو چې۲پر ۳ برخې څوکی پکې ترلاسه کړي چې دا ډول تشريفات په اسانی ترسره کړي.

د پاکستان په مشرانو جرګه کې د ۴ واړو ايالتونو مساوي استازي شته. له هغه ځايه چې د نوازشريف ګوند په ايالتي شوراګانو کې زياتې څوکی درلودې دټاکنو پايلې يې له وړاندې روښانه وې ددغه کار په ترسره کېدو سره د مشرانوجرګې په اساسي قانون کې بدلونونه تائيدول.

نوازشريف وړاندې په اساسي قانون کې د بدلون له پاره د خپل ګوند د پارلماني غړو په منځ کې عقيدوي اختلافونه حل کړي وو. د ولسمشر له خوا د ملي شورا دمنحل کولو واک يې هم غصب کړی و ، يوازې هغه څه ته چې دغه غير پوځي ديکتاتور اړتيا درلوده داوه چې ((اميرالمومينين ((شي.

ډګرجنرال ضياالدين احتمالا چې همغه کس وو چې دده په فکر کې ګرځيده چې دا کار به هم پرې وکړي .چې نوازشريف خپل څنګ ته دراوو. او که داسې فکر وکړو چې دغه وفادار کشميری ضياالدين کيدای شي زما پرځای ښه ځای ناستی وي. ضياالدين د کارګيل د کيسې نه په ګټې اخېستو سربيره لومړی وزير ډېر ويرولی وو او ديته يې ورساوو چې زه به هغه له خپلې څوکی ليرې کړم. د استخباراتو د مشر په توګه د هغه خبرې ډېر وزن درلود.

د نوازشريف کودتا ته د پوځ تريخ غبرګون نه يوازې د پوځ بل سپکاوي ته يوځواب وو ، بلکې د پاکستان خړ سياسي ،اقتصادي او ټولنيز وضعيت ته په کتو سره دا يوه اړتيا وه.مونږ د يوه ماتې خوړلي دولت ،ناکامه او حتي ترهګر هېواد د پيژندلو څنډو ته نږدې شوي وو .اقتصادي پرمختګ مخ کښته روان وو مرکزي بآنک ته دلسو ورځو د وارداتي اسعارو په پاتې کيدو سره ماتې خوړلې وه. وروسته له هغه چې ((۱۱)) مليارده سپارل شوي بانکي حسابونه ،حساب ته رانغلل ،نوازشريف مجبور شو په خارجي اسعارو خصوصي حسابونه منجمد کړي.۲۰ مليارده ډالره د پراختيا په ډګر کې په تيرو يوولسو کلونو کې پانګه ونه شوې وه .خود يوه ۳۷۰ کيلومتري سړک له جوړېدو پرته يې پايله صفر وه ،فرقه يې ډاراچونه په زياتېدو وه. سنيان او شيعه ګان په پرله پسې توګه وژل کېدل،پوليس بيخي بې روحېې شوي وو ، بې قانوني واکمنه او قانونې محکمې له مجرمينو خالي وې.

ملت هم روحيه له لاسه ورکړ وه او دهېواد د راتلونکې په اړه يې د ناهيلی نښې ښکارولې ،خلکو د پاکستاني والی وياړ او احترام له لاسه ورکړی وو ،هغوی د بدلون هيله کوله.

نوازشريف په اسا سي قانون کې په ۱۵ ځل بدلون غوښتل ټول واک غصب کړی ،چې په مذهبي واکونو ،دنيوي دکتاتور))امير المومنين)) شي.

د وفاداری روحيه د پوځ په ټولو ادارو کې ټينګه شوه په ټيټه کچه قوماندان ته وفاداري او احترام شته او دهغه امر بايد بې له کومې پوښتنې ومنل شي. د لوړو قوماندانانو په منځ کې د ملت د ساتنې يا اصلي ګډې موخې په اړه د وفاداری قوي حس شته.

زه خوښ يم چې پوځ د حقيقت په وخت کې پاکستان ته د وفاداری په لوړ حس او د خلکو هيلو ته په کتو سره هغوی ګام پورته کړ.

زه پر خپل پوځ او د پاکستانيانو په پرله پسې ملاتړ چې پرمايې باور وکړ چې دا ملت د امن ساحل او نيکمرغی خواته رهبري کړم ،وياړلرم .

۱۲ خپرکی

د ملت بیا رغاونه

د پاکستان پیل:

کله داسې شوي چې د اوبو دحوض بيخ ته غورځيلي ياست ؟ خلک وايي د لامبو وهلو ښه لاره همداده . ځکه که لامبو ونه وهې غرقېږې. د ۱۹۹۹ داکتوبر په ۱۳ سهار کله چې په پينډۍ کې پوځي کورته ولاړم داسې احساس مو کاوچې زه لاندې استول شوی وم او د غرقېد هيڅ قصد مې هم نه درلود اوله همدې کبله مې وروستی هڅې کولې.

فورا مې څو موضوعګانې طرحه کړې او ل داچې نبايد په هېواد کې پوځي قانو ن پلی شي. خو دانظريه په همغه شپه رد شوه. په پاکستان کې تېرو تجربو ښولې وه چې د پوځي قانون د پلي کيدو له کبله نه يوازې پوځي بنسټونه وران شوي ، بلکې دغېر نظامي بنسټونو ته يې دروند زيان اړولی. ځکه پوځ په دې وخت کې په ملکي کارونو کې ورک کيږي. نو د همدې لپاره مې تصميم ونيوه چې پوځي قانون نه وضع کوو ، که اړتيا وه له پوځه به کار واخلو ،خو نه داچې د ملکي کارونو واک ورکړو . خوپوځ به د ملکي مدېرانو په خواکې دکارونو د ښه والي لپاره څارنه کوي.

خپل نژدې ملري جنرال محمد عزيز او ډګر جنرال محمود احمد مې را وغوښتل. او خپل نظر مې ورسره شريک کړ. هغوی فکر کاو زه به د پوځي قانون د پلي کيدو پلوی يم ،له همدې کبله حيران شول ، خپل دلايل مې ورته ووېل او زما په موخه پوه شول.

موږ به د اساسي قانون له مخې دولتي چارې پر مخ بوزو. خو داساسي قانون ويجاړې شوېې برخې جوړولو ته اړتيا لري. او يو انتقالي حکومت به رامنځ ته کړو .په پاکستان کې د ولسمشرۍ اداره وه ، خو له واکه لويدلې اداره وه. موږ يوه موقت ولسمشر ته اړتيا درلوده. د پاکستان د اساسي قانون پر اساس لومړی وزير د اجريي قوي او دولت مشر دي . دهيواد وتلي قانون پوه صيف الدين پيرزاده يوه ښه لاره وړاندې کړه: د څو مادو له معلقېدو پرته نور قانون دې پلي وساتل شي او زه دې د دولت او اجرايي قوې واک واخلم.

دا نظريه مې د قول اردوګانو د قومندانانو ناستې ته وړاندې کړه . هغوی هم د پوځي قانو ن د پلي کېدو هېله درلوده او زما دنظريې په اړه دهغوی د قناعت لاسته راوړل غټ او سخت کاروو. اول هغوی جلا جلا نظر ورکړ. ټولو وويل حالاتو ته په کتو سره د نواز شريف د حکومت له راپرزولو پرته بله لاره نشته. د ټولو له خبرو وروسته ما وويل، بايد پوځي قانون پلي نکړو هغوی زما د نظريې ملاتړ وکړ. زما دحکومت دوره کېدای شي د پاکستان په تاريخ کې اول ځل وې چې د پوځي قانون له پلي کيدو پرته پوځ دهېواد واک اخلي. خو داسې ډېر مسايل وو چې په پاکستان کې به د اول ځل لپاره پيښېدل.داسې معکوسې پيښې لکه (ذولفقار علي بوټو) چې غېر پوځي سړی وو د پوځي قانون د پلي کېدو واک يې په لاس کې وو.

د پوځ دمشرۍ او دهېواد د واک له منلو وروسته مې تصميم ونيو چې ژرترژره بايد ملت ته وينا وکړم او هغوی له حالاتو خبر او خپله تلاره ورته روښانه کړم. دابيانيه د اکتوبر په ۱۷ برابره شوه.

زموږ ګډه موخه داوه چې ډاډه شو چې دابه وروستی ځل وي چې پوځ دهيواد دواک اخيستو ته مجبوريږي.موږ بايد داسې پلان جوړ کړو چې له مخې يې پوځ د هيواد دواک اخيستلو ته ونه رسيږي.

په همدې وخت کې مې د خپلې کابينې دغړوا ود ډلې دنور ملرو غورا وی پيل کړ.په دې برخه کې مې ښه شهرت او بريالی تېر کار په پام کې ونيو . دپوځ له وتلو افسرانو مې يوه کميټه جوړه کړه چې زما دډلې لپاره کسان غوره کړي. ورته مې ووېل چې له ټولو سره مرکې وکړي او دهرې څوکی لپاره د دريو تنو نوم لړ راته جوړ کړي. او وروستي پړا و ته له رسېدلو کسانو سره مې په خپله مرکې وکړې او دهغوي په اړه مې تصميم ونيو.

ترټولو مهمه څوکۍ دماليې وزارت وو ، ځکه چې زموږ اقتصادي وضيعت انديښمن بلل کېده . له يوه وړوکي نوم لړ مې شوکت عزيز غوره کړ.چې يو نړيوال بانکدار او د ښه شهرت خاوند کس وو.

يو لامل چې دی مې وټاکه داهم وه چې هغه دټولنې د متوسطې طبقې وو لکه ما . پخوا مې شوکت نه وو ليدلی او نه مې پيژانده.په خپله مې زنګ ورته وواهه او خبرې مې ورسره وکړې . ورته مې ووېل پاکستان تاسوته اړتيا لري.ايا تيار ياست کار موخوشي کړي او خپل هېواد ته چوپړ وکړی ؟ هغه وويل ماته وياړ رابښی) بې پردې مې ورته ووېل هغومره معاش نشو درکولای چې تاسو يې اخلی ،ويې ويل مهمه نه ده.نو اسلام اباد ته مې را وغوښت او مرکه مې ورسره وکړه.

ټول په دې باور وو چې هغه ښه کار پوه دی او دماليې د وزارت لپاره وړ کس دی.دا هغه تصميم دی چې نېولو يې يوه لحظه هم نه يم پيښمانه کړی.هغه په نيويارک کې ښه معاش او ښه کور خوشي کړ او د پاکستان چوپړ ته راغی . شوکت زما دنوروا قتصادي ملرو سره په ګډه فوق العاده کار وکړ او دپاکستان اقتصاد يې د له منځه تلو له ګواښه وژغوره .وروسته شوکت عزيز دخپل ښه کار له کبله لومړی وزير شو.

د دولتي بانک د مشرۍ لپاره مې هم ښه مشر ډاکټر عشرت حسين پيدا کړ.هغه له نړيوال بانک راغلي وو او په دې پوست د پاکستان ترټلو ښه مشر شو.زموږ هېواد بختور وو چې د سوداګرۍ دوزارت لپاره يې (رزاق داود) غوندې کس وموند . هغه زموږ سوداګريز ډګر په سيمه ييزه کچه پراخ کړ.طارق اکرم د ((ريکټ او کولمان)) سيمه يز مشر مې د صادراتو د اداري دمشر په توګه غوره کړ. دغه کسان د سوداګرۍ د وزير کاري ډله وه.ددوی تر اداري

لاندي زموږ صادرات له ۹ میلیارده ډالرو ۱۰ میلیارده ډالرو ته لوړ شو.او لاهم لوړیږي.
کابینه مې متوازنه وه.د رهبرۍ ټیم نارینه او ښځینه غړي مې د ځلورو ایالتونو وو چې دکاري وړتیا له مخې غوره شوي وو. د ولسواکۍ په بلاوهلې لسیزه کې کابینه د مصلحتونو له مخې غوره کېده. وړتیا او پوهې ارزښت نه درلود.
په همدې حال کې زما کابینه وړوکې وه. او ل یې لس غړي درلودل له پخوا سره یې ډېر تفاوت وو د کابینې لومړۍ ناسته به هیڅکله له یاده ونباسم ځکه ډېر وزیران مې یوځل هغه هم دمرکې پر وخت لېدلي وو. له دوه متقاعدو جنرالانو پرته چې دواړه تر ما لوړ وو نور مې یو هم نه پېژانده.د وزیرانو لومړۍ غونډه مې په دې وړاندېز پیل کړه چې هر یو دې خپل ځان معرفي کړي. ما په پیل کې دخپل پخواني کار په اړه خبرې وکړې ، بیا وار شوکت عزیز ته ورغی چې ښی خواته مې ناست وو. هغه په لوړه کچه انګلیسي ځان معرفي کړ. وروسته رزاق داود په روانه انګلیسي خبرې وکړې. دو درېو نورو هم په انګلیسي ژبه ځانونه معرفي کړل. کله مې چې د وزیرانو صف ته وکتل سترګې مې د ښونې په وزیرې زبېدې جلال ولېدې چې د بلوچستان وه. په دغه ایالت کې د ښځو ښونې ته کم پام شوی. ناڅاپه مې فکر ته راغلل کېدای شي مېرمن جلال په انګلیسي ځان ارامه حس نه کړي ورته مې وویل موږ پاکستانیان یو په خپله ملي ژبه غږېدای شو. خو هغې پوره ځان په انګلیسي معرفي کړ.

په پیل کې د راکول شوي مسولیت په اړه خام وم او ځانګړې اندېښنه مې د اقتصاد او مالیې په برخه کې نا پوهي وه. تصمیم مې ونېو په دې برخه کې له شرمه پرته پوښتنه وکړم.ژر پوه شوم چې دا یو هم د راکټ پوهېدل نه دي.ټول پوه او لوستي پاکستانیان دهېواد په ستونزو پوهېدل.ډېر وخت نه وو تېر چې د اقتصاد ناروغې مې وپېژندله او د رغولو په لټه کې یې شوم.

د پاکستان اقتصاد خراب شوی وو او د ماتېدو په درشل کې وو.د فساد لمن خوره شوې وه. ټولې دولتي او خصوصي ادارې د ترخو فساد کونکو ښکار شوې وې.چې دا ټول ناوړه کسان او مدیران دولت ټاکلي وو . فساد په ټولو پوړیو کې خپور وو. لاس ته راغلې تجربې مې ښوله چې لس په سلو کې خلک بیخي پاک دي ، نور لس په سلو کې بیخي ککړ چې نه پاکیږي او پاتې اتیا وخت او باد ته ګوري چې په کوم لوري لیږي. په ۱۹۹۰ لسیزه کې باد په غلط لوري چلیده .
په پاکستان کې د پراخ فساد په لیکلو به کتابونه ډک شي. خو دکاغذ د بچت والي لپاره به د څو نمونو راوړل بس وي.بو ریپوټ چې ما د سند دوالي په کور کې پیداکړد (ار بي او ډي) په نوم د مردارو اوبو د وتلود نل لیکي د سیستم په اړه وو. ددغه پروګرام ترسره کونکو ددغې پروژې قیمت له ۱۱۲ میلیارده روپیو نه ۷۵ میلیارده روپیو ته راټیټ کړی وو . خو زما فکر داوو چې دغه پیسې هم ددې پروژې لپاره ډېرې دي. د پوځ څو انجنیران مې ددې پروژې او نل لیکي د ارزولو لپاره وګمارل.هغوی په سخته ګرمۍ کې له ۶ میاشتې سروې وروسته وویل چې دا پروژه په ۱۲ میلیارده روپیو تر سره کیږي. له یو څه تعدیل وروسته د دې پروژې لښت په ۱۸ میلیارده روپیو وانه وښت. او په همدغو پیسو او س دا پروژه تر کار لاندې ده.ددغو ۲ ارزونو ترمنځ ټولې پیسې اختلاس کېدې. ستر مالي شرم چې پاکستانۍ ملت یې عاجز کړ. په بانکونو کې د خلکو او خصوصي شرکتونو ۱۱ میلیارده ډالر وو. چې د پاکستان ددولتي بانک په اعتبا ر ساتل کېدل. دا پیسې د بیلانس دکسر او دپورونو دورکړې لپاره وې په لوړه کچه ترې په ناوړه توګه مصرف شوې. زه داکار د بانکي تاریخ ستره غلا بولم. دولت په بهرنیو اسعارو ټول بانکي حسابونه وتړل.چې له دې لارې د بانکونو د ماتې مخه ونیسي. او په دې کار سره ټول کورني او بهرني خصوصي شرکتونه او خلک په دولت بې باروره شول او له پاکستان نه پانګې ولاړې.
همدارنګه د ۲۰۰۱ کال په نیمایي کې د ((مارالا راوي)) دکانال د بیا رغا ونې وړاندېز راته وشو چې په ۱۴ میلیارده روپیو جوړېده. د پوځ د انجینرانو مشر راته وویل دې پروژې ته بېخي اړتیا نشته ، دا د دولتي خزانې د غلا بله لاره وه ، دغه کانال له هغه ۶ کاله وروسته هم کار کوي.
زه په دې باور یم چې د حکومت په لوړو پوړو سیاستوالو ، بیروکرټانو او د بانکونو د خاوندانو په منځ کې دومره ستر اختلاس کېده.ځکه بانکونو سیاستوالو ته دملي کونې په نوم لاره هواره کړې وه.پر اختلاس سربېره پخواني دولتونه له بې کفایتي او و اسطه بازۍ ډک وو .له لوړو پوړیو څخه هېڅ ستراتېژیکه لارښونه نه وه شوې. ما په هیڅ وزارت او دولتي ادارو کې روڼ پلان ونه لېد ، پاکستان هغې بېړۍ ته ورته وه چې په لوی سمندر کې په نامعلوم لوري بې له کوم لارښوده روانه وي .
ددغه حالت لوی قربانیان د پاکستان بیچاره خلک وو ، چې د ټاکنو په را رسېدو سره به په دروغجنو وعدو تغذیه کېدل.او تل مایوسه شوي وو.ټولې ټولنیزې ځانګې لکه روغتیا ، ښونه اوروزنه او عمومي عواید په شر مېدلې توګه ټیټ وو او نور هم خرابېدل.د ۱۹۸۸ او ۱۹۹۹ ترمنځ چې خلکو په مطلق بې وزلي کې ژوند کاو او ورځنی عاید یې له یوه ډالره کم وو په ټکان ورکونکي ډول په سلو کې له ۱۸ � ۳۴ ته بې وزلي لوړه شوې وه له استثنا پرته د عامه خدماتو دولتي ادارې د چاپلوسو کسانو په لاس کې وې.ډېر کار کونکي د سیا سي تړونونو پر اساس ګمارل شوي وو. هره ورځ به عمو مي عواید ټیټېدل او اداري په دولتي سب سایډۍ ولاړې وې.د عامه خدماتو په دولتي ادارو کې وینې تویولو د سل میلیارده روپیو درملنې ته په کال کې اړتیا درلوده ،چې دمالیې ورکونکو راټولې شوې ټولې پیسې یې تر ستونې تیرولې.
بحراني مسله چې زموږ ولسواکي یې ماته کړه د سیاسي رهبرۍ پر عوایدوا و لښتونو څارل نه وو .
پر لومړي وزیر یوازیني څار ولسمشر کاوچې ملي شورا منحل او لومړی وزیر ګوښه کړي.

دا دامنیت یوه دربخه وه.خو ومې لیدل چې نواز شریف په شورا کې د اکثریت په درلودلو دا هیله هم له منځه یوړه او ناورین یې تر شا راوړ. مهمه دا چې دغه ځارنې د ولسمشر او لومړي وزیر تر منځ کړکیچ رامنځ ته کړی وو.
دغه حالت ددې لامل شو چې پاکستانیان له خوبه راپاځي پاکستانیانو هره ورځ په دولت خپل باور د لاسه ورکاو. په ځانړې توګه ځوانان ډېر خفه وو. ما ددغې ببړې واک په لاس کې واخیست. ددولت دغه کښتی باید رغول شوې وای یو څه بدلون ورکول شوې وای او وړ نوې کارکونکي ورته وګمارل شي تر څو یې ښه وځغلوي.زه ژمن وم چې پاکستان په چټکی سره مخ پورته وخوځوم.

....

د ۱۹۹۹ داکتوبر په ۱۷ مې ببا خلکو ته وینا وکړه چې په دې ډول وه:
ما په سختو شرایطو کې د هېواد مشرې ترلاسه کړې.چې ددې شرایطو زبږونکی زه نه وم. د باور وړ نه ده او واقعاد خواشینی ځای دی چې دحکومت پخوانی رهبری هڅه کوله د یوې دسېسې په ترڅ کې دهېواد ټېکاو وروستي بنسټ د وسله والو ځواکونو په لوړو پوړیو کې د بدلونونو په راوړلو له منځه یوسي.چا به باور کړی وو چې د هېواد دوسله والو ځواکونو دمشر دنشتوالي په صورت کې هغه ګوښه ، الوتکې ته یې دناستې اجازه ورنکړې ، مجبوره یې کړې چې په هند کې کښیني او یا هم سقوط وکړي.
۵۲ کاله وړاندې مو په سختو هېلو د پاکستان په نوم هېواد جوړ کړ، خو نن ورځ له دغه تا ودې مینې څه احوال نشته. په تېاره کې ولاړ یو او نا هیلي چار پیره کړې یو. او دامید کوم څراغ نه ښکاري. دا ملت په پرلپسې توګه د نابودی خواته تللي.په ځانړې توګه په وروستیو کلونو کې یې زور اخیستی.
نن مو دهېواد اقتصاد دماتې خواته روان دی، زموږ باور کم شوی ، دولتي بنسټونه وران شوي او ایالتي توپیرونو او جداوالي په نظام کې درزونه رامنځ ته کړي.
په ټوله کې موږ د نورو ملتونو په منځ کې خپل عزت، وقار، احترام او حیثیت له لاسه ورکړی.ایا دا دېمو کراسي ده ؟ چې لومړي وزیر یې فکر کاو ؟ ایا نوي زریزې ته د ورننوتو لاره همداوه.
۷ مسالې مې خپل هدف وټاکه. چې یو شمېر یې زیات وخت ته اړتیا لرله چې تر سره شي.
۱� د ملي روحیې پیاوړې کول او د باور رامنځ ته کول
۲ -د فدرالي نظام پیاوړتیا ، دایالتونو ترمنځ د تفرقې ورکول او دملي یو والي رامنځ ته کول
۳ -د اقتصاد بیا ژوندي کول او د پانګه والو د باور جوړول
۴ -د نظم او قانون د پلي کولو د ضمانت کول او قضایي حکمونو ته د سرعت ورکول
۵ -له دولتي ادارو د سیا ست ورکول
۶ -د ټولنې لاندې پوړیو ته دواک ورکول
۷ -په ټولو ادارو کې د پاکې حسا ب ورکونې ژمنتیا

همدارنګه مې ژمنه وکړه چې دملي پانې د ساتلو دنده به جدي تر سره کړم. له دغو ۷ موخو ۳ ته مې لومړیتوب ورکړ.
۱� د اقتصاد ژوندې کول.او دبېوزلي کمول
۲� ښه حکومت داري ، چې روغتیا ، ښوونه او روزنه او ټولې ټولنېزې برخې پکې شاملې دي.
۳� په پاکستان کې دتل پاتې دیمو کراسي د پاتې کېدو لپاره د سیاسي بنسټونو جوړول.

دغو ډګرونو ته مې زیاته توجه کړې.
دهمد ې لپاره مې د حساب ورکونې ملي اداره (ان اې بي) جوړه کړه. چې د هغو بډایه کسانو باندې خدایي ویره خپره کړم چې هېواد یې لوټ کړی. د حساب ورکونې ځانړی فرمان مو صادر او دغې ادارې ته مو دپوره واک دورکړې امر وکړ.
د پوځ یو جنرال مې غوښتل ددې ادارې د مشرپه توګه وټاکم. داسې کس چې صادق ، هوښیار او د پوره تدبېر خاوند وي چې له اغېز پرته د زورواکانو او بډایانو په مخالفه غاړه کې حرکت وکړي . دغه صفات مې په ډګر جنرال محمد امجد کې وموندل. او زما هېله یې پوره کړه. په لنډ وخت کې یې خپل او داداري باور پیدا کړ. وروسته ډګر جنرالان خالد مقبول ، منیر حفیظ او شا هد عزیزددغه سازمان په رهبری کې همغومره اغېزمن راغلل. د حساب ورکونې دادارې اغېز زیات وو. د بیت المال او ملي پانې په میلیاردونه ډالره د لوټمارو څخه وژغورل شول. او د چور لېونیان (کلپتو کراتان) تر پلټنې لاندې راغلل.
پوهېږم چې فاسدو مشرانو ته دجزا ورکول ټول نړیوال خوښوي خو محکمې ته دداسې مفسدو سیاستوالو او مشرانو راکشول اسانه کار نه دی.خو موږ وتوانېدو له څو چارواکو پوښتنې وکړو. نا مکملې معاملې مو اجرا کړې او د بانکونو پاتې پورونه مو ورکړل. سره له دې چې باوري وو د حساب ورکونې د

اداري په شته والي بدې او اختلاس د چارواکو او سيا ستوالو په منځ کې خپريدو ته نه پريږدي.
ما همدا رنګه يو څيړنيزې اداري ته اړتيا درلوده چې په دولتي ادارو کې د پلټنې پر وخت د سمونو وړاند يز وکړي.دغې اداري نوم مې دملي ښا رغاونې اداره(ان ار بي) کيښوده. ددغې اداري دمشرۍ لپاره هوښيار، څيړونکي کس ته اړتيا وه فکر مې وکړ متقاعد ډګر جنرال (تنوير حسين نقوي) به داکار په ښه توګه تر سره کړي. خو هغه تر هيلې زيات اغيزمن کار په دې برخه کې وکړ. اوله دنده مې دا ورکړه چې سيمه ييز حکومتي نظام جوړ کړي. چې د سيا سي نظام ټول واک سيمو ته وويشو. هغه د((سيمه ييز حکومتي نظام)) ټلاره جوړه او د ولسواليو په کچه د ښې اداري لپاره يې کړنلاره وړاندې کړه. چې وروسته يې پراخه او پلې کړه. نړيوال بانک دغه ټلاره په پاکستان کې د کرار خاموشه انقلاب په توګه وپيژانده. همدا رنګه جنرال نقوي د پاکستان د پولېسود ۱۸۲۱ کال دقانون پرځاى په ۲۰۰۲ کې نوى قانون جوړ کړ.دغه قانون د پولېسو قوانين له سيمو سره هم غږي کړل. چې د پاکستان ملت يې له کارونو مننه کوي.
هغه ټکي چې په دغه دوره کې زه پرې پوه نشوم دا و چې زما لخوا دهېواد دواک داخيستو په اړه د سترې محکمې حکم وو چې وروسته به زما د ۷ موخو د پلي کولو لپاره سخت محدوديتونه رامنځ ته کړي. د ۲۰۰۰ کال د مى په ۱۲ سترې محکمې د نواز شريف ګوښه کېدل او د پوځ لخوا د هېواد دواک ترلاسه کول په حقه وبلل. چې زه يې په غير قانوني توګه ګوښه کړى وم. پر ما يې دوه محدوديته ولول. چې ډېر لوېې يا يلې يې درلودې.
لومړى سترې محکمې له ما وغوښتل چې درې کاله وروسته عمومي ټاکنې وکړم. خو زه پوهېدم چې خپلو موخو ته د رسېدو لپاره دا وخت کم دى ، خو سره له هغه مې هم فکر کاو درې کاله کافي وخت دى . ولې نه پوهېدم چې پا کستان يوازې اصلاحاتو ته اړتيا نه درلوده. بلکې ددغه هېواد ټول بنسټونه بايد نوي شي. زه نه پوهېدم چې وخت دومره ژر تېرېږي. کله کله پيښمانه شم چې ولې مې له سترې محکمې نه زيات وخت لکه ۵ کاله ونه غوښت.
او بله داچې دمرکز او ايالتونو ترمنځ د مالي سرچينو د تقسيم واک زما نه وو .
د عامه خدماتو او دحکومتي بنسټونو د نوي کولو څيرنه مې پيل کړه.خو ونه توانېدم دغه ټلاره پاى ته ورسوم .
د سپټامبر د ۱۱ او ترې وروسته پيښو زما دموخو عملي کول له يو څه پڅوالي سره مخامخ کړ. ځکه چې دنورو دولتي ادارو د رغاونې وړاندې د پاکستان امنيت مهم شو .
د سترې محکمې ۲ محدوديت داوو چې ما په اساسي قانون کې د اساسي بدلونونو د راوړو اجازه نه درلوده.په اساسي قانون کې د قضايه قوې د استقلال ، فدراليزم او دهېواد پارلماني سيستم چې بايد د اسلامي قوانينو پر اساس وي بايد بدل نشي. دا په دې معنى وو چې په يوه ناروغه د يمو کراسي کې د سمونو عملي کول له ځو مره خنډونو سره مخامخ دى.
خو له يوې هر اړخيزې څيړنې وروسته پوه شوم چې په پاکستان کې تل پاتې د يمو کراسي په همدې چوکاټ کې هم پاتېداى شي. د هېواد سيمه ييز حکومتي نظام چې د هرې ديموکراسي بنسټ وي په اساسي قانون کې راغلى. خو ځان غوښتونکو سياستوالو هيڅکله د ټولنې لاندې کسانو ته واک نه وو ورکړى.

تېر وخت ته په کتو سره مې دا باور دى چې د اساسي قانون له منځه نه وړل او د پوځي قانون نه پلي کول سمه پرېکړه وه ما په ۱۸۲۴ کې دامريکې د وخت د ولسمشر (ابراهام لېنکن) له هغه ليک نه الهام اخيستي چې وېلي وو ::
))د اساسي قانون د ساتلو په قسم، د دولت او ملت د ساتنې دنده چې په اساسي قانون کې راغلې ، د ټولو اړينو وسيلو پر واسطه يې زما پر اوږو کېښود ۀ. ايا ممکنه وه چې ملت له لاسه ورکړو او تر اوسه اساسي قانون وساتو ؟ د قانون له مخې بايد ځان او غړي وساتل شي ، سره له هغه په څو واري غړي پرې کېږي چې بدن وژغوري. خو هيڅکله د غړي د ساتلو لپاره بدن نه ورکول کيږي. ما احساس وکړ هغه مواد چې غېر قانوني وو ، د اساسي قانو ن او دملت د ساتنې له مخې قانوني کيداى شي. که دا سم وي او که ناسم ،ما داسې فکر وکړ او اوس ورته عزم کوم((

زه د لينکن له دې نظريې سره موافق يم. دا ليکنه مې په ۱۹۹۰ کې ولوسته او الهام يې راوباښه.
هغه مهال نه پوهېدم چې يوه ورځ به په دغو جملو ډډه ووهم. په هغه ستونزه کې چې ګير شوى وم فکر مې وکړ ملت داسې وساتم چې اساسي قانون همدا رنګه د اجرا وړ وي.ما په خپله طريقه معما حل کړه. دواړه هم مې بدن او هم مې غړى وساتل. خو که مې يو انتخاب درلودى نو طبېعتا د بدن وزن به درونډ شوي وو.
که ملت ژوندى وي ورسره جوخت به اساسي قانون هم پاتې وي. او که اساسي قانون په ځانړې توګه معيوب قانون له منځه ولاړ شي ملت به پاتې وي او هروخت نوى قانون جوړولاى او يا د قانون عېبونه لېرې کولاى شي.نو دهمدې لپاره زموږ وروستى دنده د ملت ساتل دي ممکن تريخ انتخاب وي خو روښانه دى. پاکستان تل لومړى ځاى لري موږ ښه حالت ته ورسېدو چې هم مو ځان يابدن او هم مو غړي وژغورل يعنې (هم ملت او هم قانون .(

۱۷ خپرکی

دديمو كراسي لپاره هڅې:

زه باور لرم چې هيڅ هېواد له ولسواکۍ پرته پر مخ نشي کولای. خو ديموكراسي بايد د هر هېواد د شرايطو سره برابره پلي شي. چې په دې ډول به په رښتيا واک خلکو ته ورسيږي او داسې دولت به رامنځ ته کړي چې د خلکو اړتيا وو ته ځواب ووايي. زيات نظامونه شته چې ديموكراتيک بايد وبلل شي. يو خاص دولت په بل پورې تړل هيڅ ګټه نه لري. دا حقيقت په پاکستان او نورو هېوادونو کې ثابت شوی.دا ډول پيوند د بل هېواد د کورني ميکانيزم لخوا رديږي. لکه پردی چې وي. په خواشينۍ سره چې ريښتيني دېمو كراسی د پاكستان له پيدا ايښت په ۱۹۴۷ د اګست له ۱۴ تر او سه په دغه هېواد کې موږ نه ده لېدلې. زموږ د ډېرو ستونزو مور همدا ده. د (ډيمو) له يو ناني کلېمې سره ټول اشنا دي چې د خلکو په معنی ده. خو د) کراتين) يا کراسی کليمه ته چې دحکومت کولو په معنی ده څوک پام نه کوي. چې دخلکو لخوا دحکومت کول چې ددېمو كراسی اساس جوړوي هېره شوې. خو هغه څه چې موږ قصداً په پا کستان کې رامنځ ته کړل داو چې د څو هو ښيارو په لاس دحکومت جوړول و چې هيڅکله دېموكراتان نه وو. چې معمولا زورواکي (اتوكرات) ، پلوتکرات يا اشرافي او کليپتو کرات يا دملي پانې غله وو. چې ټول په فيوډالي سنتي نظريو د دېمو كراسي تر چتر لاندې د خلکو په نوم راد بره شول.

دغه کسان له سترو فيوډالانو ، قومي جنسالارانو او ډول ډول سيا ستوالو څخه جوړ وو. چې په دغه هېواد کې يې د حکومت واګې په لاس کې وې. زموږ وګړي له بنسټه په ايالتونو ، ټبرونو ، قومونو طبقو باندې ويشل شوی.
په عمو مي ډول د خلکو رايې هم په قومي ، قبېلوي او كورنيو اړيکو وركول کيږي. په همدې بنسټ ټاکنې د ډلو او قبېلو او د قومونو د مشرانو د ايېتلاف له کبله کېږي ، چې له دې کبله ناتوانه حکومت رامنځ ته کيږي. سره له دې چې دا حالت ديوه دروغجنې د يمو كراسی تصوير ورکوي ، ځکه انتخابات ترسره کيږي خو دا ټاکنې د دېمو كراسی يوه وسيله ده ، نه دکار پای.
....

د غې نا کاره دېمو كراسی موږ ته غم له ځانه سره درلود. په ځانګړې توګه په ۱۹۷۱ کې د ختيځ پاکستان جلا والي، چې تل دخلکو په ذهنونو کې راګرځي. هغه خفګان مو چې په تير ۲ لسېزو کې تېر کړ يوه زډ کونکي تجربه ده. خو ټول په دې باور دي چې له ريښتيني ديمو كراسی پرته د پاكستان د ټيکاو لپاره بله لاره نشته. اوس نو زموږ بحث دا نه دی چې ايا دېمو كراسي ولرو که نه ؟ بلکې بحث دا دی چې په څه ډول دغه ديمو كراسي پاکستانيانو ته ګټوره کړو ؟او داسې نظام جوړ کړو چې خلک يې هېله لري.
نو اړتيا د ه چې د ډيمو كراسی لپاره بېلا بيلې لارې وړاندې كړم. په ولسواک نظام کې بايد خلک د يوه حکومت د ټاکلو او بېرته دټاکنو له لارې د هغه د لېرې کولو حق ولري. ډله ييزې رسنۍ بايد په قانوني چو کاټ کې ازادي وي.زه يو سوسياليسټ نه يم. خو په دې باور يم چې د اندازه کولو ښه وسيله بشري حالت دی. باور مې دادی که کوم حکومت بشري وضع په دوامداره توګه ښه نشوه کړای. هغه حکومت په درد نه خوري. يو نظام هغه مهال خلکو ته ارزښت پيدا کوي چې کار ورته وکړي. مهمه نه ده چې دا کوم نظام دی او له کومې لارې راغلی ؟
انتخابات بايد داسې حکومت رامنځ ته کړي چې دخلکو هېلو ته پام ولري ، او ددغو هېلو دپوره کولو لپاره هڅې وکړي. له دې پرته هېڅ بل شي ته د ېموكراسي نه شو ويلای. موږ په پاکستان کې ګڼې ټاکنې درلودې ، چې يوازې د څو وتلو څيرو لپاره دواک وسيله شوي. چې لومړی موخه يې د ټول هېواد په ښه دځان ملاتړ او تقويه کول او دخلکو په هيلو سترګې پټول وو.
همدا رنګه فکر کوم د دوامداره پراختيا لپاره اقتصادي پر مخ تګ حتمي خبره ده.خو که دا اقتصادي وده د عادي او بې وزلو خلکو په ژوند کې بدلون را نه وړي هيڅ ګټه نه لري. که ښه دولتداري نه وي دا کار نشي کېدای. که د ټولنې بې وزلي او فقير خلک د اقتصادي ودې مزه ونه څکي ګټه نه لري. که هدف دخلکو ګټې نه وي او بې وزلو خلکو ته ددولت ګټه ونه رسيږي خلک په دولت بې باوره کيږي او حتي دولت را چپه کولای شي.

د پاکستان تېر تاريخ ته په کتو سره وينو چې د ريښتيني د يمو كراسی په ټېنګولو کې پاتې راغلي يو. د خپلواکۍ نه ۱۳ مياشتې وروسته د ملت دپلار محمد علي جناح مړينه يو جدي په شاتګ وو. د قايد اعظم په مړينې نوی زېږيدلی پاکستان خپل سياسي او فزيکي باور له لاسه ورکړ. ۹ کاله تير شول چې موږ په ۱۹۵۶ کې اساسي قانون جوړ کړ. چې همدا اساسي قانون هم دېموکراتيک نه وو. د ختيځ پاکستان له لوی والي سره سره ددې قانون پر اساس وګړو ته په کتو سره مو دواړه د توازن د اصل تر نوم لاندې برابر وشمېرل شول. دهمد ې اصل پر اساس دلو يديځ پاکستان لړه کېو او دختيځ ډېره کيو ته په ملي شورا کې برابرې څو کی ورکول شوې. بيا دتوازن اصل ته په کتو سره د لو يديځ پاکستان څلور ايالتونه پنجاب ، سند ، بلو چستان او سرحد سره يېنه شول. چې د لو يديځ پاکستان د ايالتونو په توګه راشي. دلو يديځ پاکستان ددربو وړو ايالتونه خلک له دغه ناوړه تصميم سخت وځوريدل ځکه دوی پو هېدل چې دې تصميم نه يوازې د هغوی فرهنګ ولړزاوه بلکې دهغوی حق يې له منځه يوړ.
دهمدې لپاره د ختيځ پاکستان سياستوالو چې پټې ګټې او موخې يې درلودې له دغه ناوړه موافقې سره رضايت ونښود. د بنګال خلکو داسې فکر کاوو چې

تېروتې دي ، ځکه چې د هغوی رایې ته چا ارزښت نه وو ورکړی.

داسې فرض شوې وه چې په ۱۹۵۹ کال کې به د اساسي قانون پر بنسټ ملي ټاکنې وشي . خو د ۱۹۵۸ د اکتوبر په ۸ نېټه د وخت ولسمشر جنرال سکندر میرزا چې یو متقاعد پوځي او ملکي چارواکی وو د پوځ د وخت د مشر ایوب خان سره یې په ګډه پارلمان منحل کړ. حکومت چې مشروعیت یې نه درلود لغوه ، او اساسي قانون یې له منځه یوړ ،چې پوځي قانون یې هم اعلام کړ . د دغه قانون د پلي کولو مشر یې ایوب خان وټاکه. خو سره له دې دغو ۲ شریکانو د واک د ویشلو پر سر موافقه ونکړه او ۲۱ ورځې وروسته د اکتوبر په ۲۸ -۱۹۵۸ کې چې کله میرزا په یوه سفر لندن ته ولاړ، بیا هېڅکله راونه ګرځید. تر هغه وروسته جنرال ایوب خان ولسمشر شو.

په ۱۹۶۲ کې جنرال ایوب د دوهم اساسي قانون په وړاندې کولو سره پوځي قانو ن لغو کړ. خو په خواشینۍ سره چې د دغه قانون عناصر هم د ډېمو کراسی ضد وو. چې په سر کې یې د توازن اصل او د لویدیځ پاکستان د ایالتونو یو کول وو.

د ایوب خان د ولسمشرۍ په دوره کې د پاکستان د بې ساري اقتصادي ودې سره سره د خلکو ټولنې له دغې پر مختیا نه ګټه وانه خیسته. په بدل کې پانګه د څو نویو صنعتیانو لاس ته ورغله چې د((شلو کورنیو)) په نوم یادیده. وروسته دغه ډله ۲۲ کورنیو ته لوړه شوه.په همدې حال کې حیله ګر بوټو د اوضاع د مثبت تحلیل په ورکولو ایوب خان همدې خواته هڅاوو. په داسې حال کې چې حقیقت داسې نه وو.

د ۱۹۲۸ تر ۱۹۲۹ کلونو پورې عمومي نا خوښي خپل وروستي کچې ته ورسېده. د دغو ناخوښیو اصلي انېزه د ختیځ او لویدیځ پاکستان اقتصادي نا انډولي ، ۲۲ کورنیو ته د پانګې متمرکز کیدل او په ختیځ پاکستان کې د محرومیت سخت حس وو. له دغو ټولو شکایتونو سیاسي مخالفینو ګټه پورته کړه.

ایوب خان د دغو ټولو فشارونو تحمل نه درلود او تصمیم یې ونیو چې د ۱۹۲۹ په مارچ کې استعفا وکړي.

خو د ګوښه کېدو پر وخت ایوب خان د اساسي قانون څخه د پیروی پر ځای چې باېد واک یې د ملي شورا مشر ته سپارلی وایې، قدرت یې د پوځ مشر جنرال یحي خان ته ورکړ. چې هغه اساسي قانون له منځه یوړ او بیا یې نظامي قانون وضع کړ. خو جنرال یحي خان تر فشار لاندې راغی چې د ایوب خان د مخالفینو دوه غوښتنې ومني چې یو یې د توازن د اصل له منځه وړل او بل د لویدیځ پاکستان د یو والي ماتول و. یحي خان دا کارونه وکړل او لویدیځ پاکستان بیا ۴ ایالته شو .او پر دې اساس موږ بېرته د ۱۹۲۵ د اساسي قانون نه مخکې ورځو ته ور وګرځېدو.

جنرال یحي خان د ۱۹۷۰ په د سامبر کې عادلانه ټاکنې وکړې خو تردې وخته زیات مسایل را پیښ شوي وو . چې د ختیځ او لویدیځ پاکستان برخې په سمتونو وویشي او هره برخه خپلې رایې د سیمه ییزو تمایلاتو پر اساس بکسونو ته واچوي.د ختیځ پاکستان خلکو په یوه لاس خپل قومي ګوند عوامي لیګ ته رایې ورکړې. لکه چې وړاندې مې وویل دغه ګوند انتخابات وګټل او په ملي شورا کې یې اکثریت څوکی وګټلې. چې له ایتلاف پرته یې حکومت جوړولای شو.

د بهرنیو چارو پخواني وزیر او د ایوب خان د باور وړ شاګرد ذولفقار علي بوټو چې تل به یې د ځوی خطاب ورته کاو د خپل پیر لاره یې ونیوله او خپل ګوند یې د((پاکستان د خلکو ګوند)) په نوم جوړ کړ.

دغه ګوند د لویدیځ پاکستان د ۲ ګڼ میشتو ایا لتونو رایې تر لاسه کړې او په دوهم مقام کې یې د ملي شورا ډېرې څوکۍ خپلې کړې.خو د اکثریت رایو په تر لاسه کولو کې پاتې راغی. دغه نوې ټاکل شوې شورا هم د اساسي قانون د جوړېدو مسوله شوه. خو داخل باید هغه په ۹۰ ورځو کې تدوین کړې. د عوامي لیګ لخوا په پارلمان کې د اکثریت درلودل په دې معنی وو چې هغوی کولای شوای داسې اساسي قانون جوړ کړي چې تر مخه یې ختیځ پاکستان ته خپلواکې ورکړي او خپلې پخوانۍ هیلې ته ورسیږي. خو د ختیځ پاکستان ځېرکو واکدارانو ته دا خبره هیڅ د منلو وړ نه وه. بوټو د لویدیځ پاکستان ملي شورا ته نوي ټاکل شوي غړي تهدید کړل، که د ختیځ پاکستان پلازمېنې ډاکې ته چې د ملي شورا ناسته هلته کېده ورځي نو د یوې خوا ټکټ دې واخلي .ځکه که هغوی بېرته راشي نو بوټو به یې پښې ور ماتې کړي. په دغه ټوله دوره کې د عوامي لیګ د ګوند مشر شیخ مجیب الرحمن د لویدیځ پاکستان د خلکو د لیډلو هیڅ هڅه ونکړه. او د بوټو د مانور د ډب کولو لپاره یې هم کوم کار ونکړ .

یحي خان چې ډېر نا هیلی او ستړی وو د ملي شورا ناسته چې ټاکل شوې وه د ۱۹۷۱ په مارچ کې جوړه شي وځنډوله. او د شیخ رحمن په ګډون یې د هغه د حزب د رهبری غړي د خیانت په تور بند یان کړل.

د ختیځ پاکستان زړه ماتي خلکو چې د هند لخوا یې ملاتړ کېده وسله وال پاڅو ن وکړ. هغه څه چې په پیل کې یو سیاسي خوځښت وو ډېر ژر په وسله وال کړکیچ بدل شو .

ویلو ته به یې اړتیا نه وي که وو ایم هند دغه بحران ته په لمن وهلو سره ډېره ګټه وکړه. هند له بنیالیانو سره مرسته وکړه چې د نېمه پوځي جنیالیونه پوځ جوړ کړي. چې ((موکتي باهنې))نو مېده. همدا رنګه دغه هېواد د عوامي لیګ ډېرو مشرانو او فراریانو ته پنا ه ورکړه .

زه چې په دغه وخت کې د پاکستان د ځانګړو ځواکونو په قطعه کې د یوې قطعې قوماندان او جنوم دغه حالات مې په ډېر خواشینۍ سره څارل. د دغه بحران په لړ کې هند د شوروي اتحاد سره د سولې او ملرتیا یو تړون لاسلیک کړ. هند د کډوالو له درکه اقتصادي بار بهانه کړ چې په ختیځ او لویدېځو برخو کې یې په پاکستان برېد وکړ.په داسې حال کې چې د لویدیځ او ختیځ پاکستان تر منځ اړیکې خړې پړې شوې وې او خلکو هم ښه چلند نه درلود ، پوځ مقاومت ونشو کولای. په دې وخت کې د هند د ملړي شوروي بر عکس د امریکا متحده ایالات د پاکستان په خوا کې ودرېد .خو هیڅ اساسي مرسته یې له موږ سره ونه

کړه. یحي ، بوټو لومړی وزیر او د بهرنیو چارو وزیر وټاکه.او داوربند د ټینګولو لپاره یې د ملرو ملتونو د امنیت شورا ته دخبرو لپاره واستاو.

خو بوټو د پولېنډ وړاند یز شوي پریکړه لیک چې د ختیځ پاکستان د بېل والي مخه یې نیوله رد کړه .داسې ښکاري چې بوټو داسې فرض کړې وه د ختیځ پاکستان په شته والي به هیڅکله واک ته ونه رسیږي. په ختیځ پاکستان کې پوځ تسلیم شو . او ۹۰ زره نظامیان او غیر نظامیان د جنګي اسیرانو په نوم بندیان شول او ختیځ پاکستان زموږ له قلمرو نه د بنګلدیش په نوم جلاشو. دا همغه ورځ وه چې ما وژړل

هغه ډول چې بوټو ویل اوس موږد یوه ((نوي پاکستان)) سره مخامخ وو. چې ددغه هېواد له لوید ځو برخو جوړ و. پاکستان چې د نړی ستر اسلامي او د نړی پنځم لوی هېواد وو، په غمجن ډول وړوکی شو. بوټو د ولسمشر په توګه ټول واک قبضه کړ.په داسې حال کې چې پاکستان اساسي قانون نه درلود . تردې بده، ده د اساسي قانون له نشتوالي ګټه واخیسته او ځان یې د پوځي قانون اجراییوي مشر وټاکه. بوټو چې په باطن کې یو ظالم وو د نظامي قانون د پلي کیدو له مشری نه یې ګټه پورته کړه. د ټول پاکستان د ملي شورا پاتې غړي چې یو اقلیت وو موظف کړل شول چې د پاکستان لپاره نوی اساسي قانون تدوین کړي. مو ږ نه یوازې ۱۹۴۷ کال ته بېرته وګرځېدو بلکې یو ټوټه شوی هېواد وو .

په ۱۹۷۳ کال کې پاتې ملي شورا په یوه اساسي قانون موافقه وکړه. ددغه قانون ګټه داوه چې په مطلق اکثریت ومنل شو. خو له بده مرغه چې بوټو د اسلامي سوسیالیزم د چو کاټ په وړاندې کولو او خلکو ته د ددوی د لومړنیو اړتیا و لکه خواړه ، سرپناه، او بې وزلو ته د جامو د برابرولو په خبرو ډېر شهرت ترلاسه کړ. خو ډېر ژر د قبایلو او ځمکې لرونکو فیو ډالانو سره په یوه ایېتلاف کې شامل شو .

ټول هغه کسان چې ده ورته دماتې ورکولو او بې واکه کولو خبرې کولې. ددې په وړاندې یې هغه اسانه موخه غوره کړه. چې سوداګر او کارکونکي وو. بوټو په پراخه کچه د صنایعو ، بانکونو او مالي مرکزونو د ملي کولو حرکت پیل کړ .

دغه ګام په پاکستان کې د نوي زېږېدلي صنعت جوړولو بنسټ مات کړ، چې اقتصادي ماشیېن ته کلک ګذار و. چې د قبایلي فیوډالانو د واک په وړاندې یې ښارې او عصري ځواک رامنځ ته کړی وای. ملي شوې صنایع حزبي ملرو او بروکراتانو ته ورکول شوې. چې ډېر ژر یې د اداري فساد غالی خپره کړه.

بوټو ظاهرا دېمو کرات و، خو ظالمانه یا (اوتوکرات) چلند یې کاو. د بوټو پر مهال مطبوعات داسې وټکول شو چې نه یې وړاندې او روسته ساری درلود . ډېر خبریالان د ولسمشر د عقېدې سره د اختلاف په تور ونیول شو او ورځپاڼې او مجلې پکې بندې شوې. سیاسې مخالفان په جعلي تورونو نیول کېدل. ځېنې یې د (دولای) په بدنامي پوځي زندان کې بندیان شول او ځېنې نور په مرموز ډول ووژل شول.

په ۱۹۷۷ کې چې کله د عمو مي ټاکنو وخت را ورسېد ، ۹ قوي مخالفو ګوندونو ایېتلاف وکړ او د بوټو د پاکستان د پیپلز ګوند پر وړاندې یې یوه قوې جبهه جوړه کړه.

ویل کیږي چې بوټو د رایو په بکسونو کې لاس وواهه. او هغه حتی بې له کوم سیاله ټاکنو ته وړاندې شو. مخالفین یې ونیول او دلومړي وزیر لپاره یې د رایو ورکولو ته پري نښول.

خلکو ډېر زغم کړی و، اوپه پای کې یې پاڅون وکړ، چې له تاوتریخوالي سره مل و .

ډېر کسان په واټونو کې ووژل شول او په زرګونو نور ونیول شول. بوټو د خپلو مخالفینو سره ایتلاف وکړ، چې کومې موافقې ته ورسېږي او حالات ښه شي. خو هغوی کومې پایلې ته ونه رسېدل او د ۱۹۷۷ د جولای په ۵ شپه پوځ دچارو واګې په لاس کې واخیستې او نظامي قانون یې اعلام ، اساسي قانون یې لغوه او بوټو یې له خپلو ملرو سره بندې کړ .

جنرال ضیالحق چې د پوځ مشر و بې له کوم خنډه د پوځي قانون اجراییوي مشر شو. چې وروسته بیا ولسمشرشو .دوه کاله وروسته د یوې جنجالي محکمې په ترڅ کې بوټود قتل په تور په دار وځړول شو .

ضیا ۱۱ کاله حکومت وکړ.له هغه ځایه چې د اسلامي قانون یا شریعت نشتوالي خلک خفه کړي و ،جنرال ضیا دغه کار د خپلو چارو د عملي کولو لپاره ښه لاره وبلله.او دا هغه څه وو چې ضیا ته طبیعي هم وو. په همد ې وخت کې د شوروي لخوا د افغانستان اشغال هم له جنرال ضیا سره ډېره مرسته وکړه.

د شوروي په وړاندې د مجاهدینو مقاومت چې ډېر مشهور دی په معاصر تاریخ کې یو بدلون دی. د امریکا متحدایالاتو د مجاهدینو دوسله والېدو او تمویل د زمینې د برابرولو په برخه کې مرستې وکړې. ډېرو اروپایي او اسلامي هېوادونو په ځانګړې توګه سعودي عربستان د افغان مجاهدینو سره مرستې وکړې . دافغان مجاهدینو سره مرسته د پاکستان په ګټه هم وه ،ځکه چې د شوروي اتحاد پوله پاکستان ته رسېدلې وه ، او غټ ګوابښ داو که شوروي په افغانستان کې ځای پر ځای شي ژر به په پاکستان هم برغل وکړي. چې دخپلو سمندري ځواکونو لپاره ګرمو اوبو ته ځان ورسوي .

پاکستان د لومړي کرښې په هېواد واوښت. مو ږ له افغانانو ، امریکایانو ، اروپایانو او سعودیانو سره په ګډه وجنګېدو او بریالي هم شو. خو په دروند قیمت راته تمامه شوه. کلاشینکوفونه ، هاوانونه ، بمونه ، ستېنګر توغندي او نورې پیچلې وسلې د پاکستان بازارونو ته را ورسېدې. ډېر ژر پاکستان په وژونکو وسلو ډک شو.چې تر اوسه د کسانو په لاس کې دي. تردې بده داچې د نیشه یې توکو فرهنګ ډېر ژر په سیمه کې ریښې پیدا کړې. چې په دې کې هېروین هم شامل وو.

تندلاري ملایان ، دهغو غونډې او ویناوې د پاکستان ، امریکا ، سعودي عربستان او په دغه دوره کې د نورو ملاتړو هېوادونو له رسمي ملاتړ برخمنې

شوې. او هغوی په دیني تعلیم د شورویانو په وړاندې د جنیالیو په روزنه او تولېد بوخت شول. نو دهمد ې لپاره چې کله ولسمشر ضیالحق دهېواد د اسلامي کولو پلان اعلام کړ ،هیڅا شکایت ونکړ. هغه اسلامي قانون وضع کړ. او اسلامي محکمې یې جوړې کړې چې له عادي قضایي سیستم سره سم حرکت وکړي.
په ۱۹۸۵ کې ولسمشر ضیا اساسي قانون او ټاکني برابرې کړې چې خلکو پکې په یوازې توګه ګډون کولای شو ، نه د سیاسي ډلو په توګه. هغه معامله چې ضیا له سیاستوالو سره لاسلیک کړه داوه چې نوې ملي شورا د ې د اساسي قانون ۱۸ ماده چې ولسمشر ته د شورا د منحلید واک ورکوي تا یېد کړي. په واقیعت کې د قانون دغه برخه ګټوره شوه ، ځکه چې د لومړي وزیر پر کارونو یې څارنې ته لاره پرانیستله او د پوځي کودتا مخه پرې نیول کېده .خو تر هغه چې نوازشریف دا ماده لغوه کړه.
د ۱۹۸۸ د مئ په وروستیو کې ضیا د اساسي قانون د ۱۸ مادې له مخې ملي شورا منحل او حکومت یې ګوښه کړ. خو سره له دې هغه څه چې اساسي قانون غوښتل ضیا باېد په ۹۰ ورځو کې دټاکنو دترسره کېدو لپاره موقت حکومت جوړ کړي ونشول. په دې وخت کې جنرال ضیا ډېر ګوښی او ناهېلی شوی وو. د ۱۹۸۸ د اګست په ۱۷ د ضیا د سپرلی الوتکه په بهاولپور کې د ټانکونو د پوځي رژې په دستورې کې له ګډون وروسته د بېرته راتګ پر مهال په مرموز ډول د پیبښې ښکار شوه او د ضیا د واکمنې دوره پای ته ورسېده.
د سنا مشر او متقاعد بروکرات چې د ضیا د مالېې وزیر وو د دولت سرپرست شو .او دهمغه کال په نوامبر کې یې ټاکني تر سره کړې. د بېنظر بوټو د خلکو ګوند د ملي شورا زیاتې څوکی و ګټلې. خو اکثریت یې تر لاسه نکړ. او بېنظیر بوټو ایتلافي حکومت جوړ کړ چې له همغه وخته په پاکستان کې ۱۱ کاله درواغجنه دیموکراسي وچلېده. دا د سیاست بازی نه ډګه لسېزه وه. د بېنظیر بوټو حکومت په ۱۹۹۰ کې له منځه یو وړل شو .سمدلاسه وروسته په ټاکنو کې نواز شریف لومړی وزیر شو.دهغه د ریاست لومړی دوره د دوهمې هغې په پرتله ډېره بده نه وه.خو د ملرتیا ، غلا او ضعېفه ادارې له کبله ولسمشر اسحاق خان دهغه حکومت په ۱۹۹۳ کال کې لغوه کړ. د پاکستان ستري محکمې دهغه حکومت را ژوندی کړ، خو هغه له ولسمشر سره جوړ نشو. دواړو د پوځ له مشر جنرال وحید کاکړ نه د منځګړیتوب غوښتنه وکړه. چې پایله یې د دواړو په ګوښه کولو تمامه شوه . نویو ټاکنو ددوهم ځل لپاره بېنظیر بوټو لومړی وزېره کړه. بیا یې ایتلافي حکومت جوړ کړ. دهغې واکمنې له همغه ټکي بېرته پیل شوه چې ودرېدلې وه. په ۱۹۹۷ کې ولسمشر چې دهغه له ګوند څخه وو د بوټو حکومت یې له منځه یوړ. په ۹ کلونو کې څلورم ځل ټاکنو په یوڅه بدلونونو سره بیا نواز شریف لومړی وزیر کړ. دا ځل هغه د ملي شورا دوه په دریو کې څوکی درلودې او د اساسي قانون هره ماده یې بدلولای شوای. هغه له دغه اکثریت نه په ګټې اخېستو خپل مخالفین غلي کړل. د پوځ مشر یې ګوښه کړ. په رسنیو یې برید وکړ او ډېر خبریالان یې بندیان کړل. نواز شریف خپلو ګوندي وژونکو ته لارښونه وکړه چې په ستري محکمې برید وکړي.
په دې منځ کې د ۱۹۹۸ د مئ په ۱۱ او ۱۳ هند (۵ (اتومي بمونه وچول. په لومړي ځل هند د ۱۹۷۴ په مې کې یوه هسته یې چاودنه کړې وه ، او د هند په لویه وچه کې یې د هستوي وسلو له لښتنه ډکه سیاله په لاره اچولې وه. پاکستان هم د ۱۹۹۸ د مئ په ۲۸ د هستوي بم په ازموینه ځواب ورکړ. پر پاکستان اقتصادي او نظامي بندیزونه ولېدل. چې زموږ ضعېفه اقتصاد یې نور هم شاته واچاو. نوازشریف له دې وېرې چې خلک په بانکونو کې خپل ساتلي بهرني اسعار ونه باسي. ټول هغه حسابونه یې چې په بهرنیو اسعارو وو وتړل. دغه کار د پاکستان پر اقتصاد منفي اغېز وکړ. هومره اغېز چې د ذوالفقار علي بوټو د ملي کولو پروګرام په ۱۹۷۰ لسېزه کې درلود .
نواز شریف د هستوي ازموینو له پلوه د ملت د ویاړ پخاطر له پارلمان وغوښتل چې په اساسي قانون کې د ۱۵ ځل بدلونونه ومني ، چې د اسلامي حکومت د راوړلو په بهانه ده ته د دکتاتوري واک ورکړي. یوازېنی لاره چې پاتې وه د سنا لخوا دهغې تصوېب و. چې ټاکل شوې وه د ۲۰۰۰ کال په لومړیو کې هغه له مشرانو جرګې تېر شي. موږ د طالبانی کیدو خواته روان و. شریف د ولسمشر دا واک هم له منځه یوړ چې حکومت او پارلمان یې لغوه کولای شو.د ولسمشر له بې واکه کولو وروسته نواز شریف هڅه وکړه قضا په قوه داجرایې قوې تر واک لاندې کړي. او د ستري محکمې مشر سجاد علي شا لېرې کړي. هغه دومره وړاندې ولاړ چې سیاسي سرتېرو یعنې له پارلمانه خپلو غړو ته یې پر ستري محکمې د برېد امر وکړ. قاضیان مجبوره شول په خپلو خونو کې پټ شي. چې ونه وهل شي. دغه ټول عملیات د ستري محکمې د پټو کمرو په واسطه ثبت شوي و. کله چې د ولسمشر ، لومړي وزیر او د قاضي القضات ترمنځ کړکېچ رامنځ ته شو نو د پوځ له مشر جهانګیر کرامت نه یې د منځګړیتو ب غوښتنه وکړه. کله چې خبره ډېره خرابه شوه. کرامت پریکړه وکړه د لومړي وزیر په خواکې ودرېږي. ددغې پریکړې له مخې ولسمشر استعفا وکړه او نوی ولسمشر راغی. چې د لومړي وزیر لاس پوڅي و ، جهانګیر د پوځ همغه مشر و چې بیا نواز د حقیقت ویلو په تور ګوښه کېدو ته مجبوره کړ. د پوځ پخواني مشر د صادقانه کار ، سالمې ادارې او لومړي وزیر ته د رسمي مشورو او نصیحت په خاطر د ملي امنیت د شورا د جوړولو وړاندیز کړی و.
د ولسمشر او لومړي وزېر ترمنځ هر ځل کړکېچ ته د پوځ د مشر کشول قانوني کار نه و. د جنرال کرامت له استعفا وروسته زه د پوځ مشر شوم وروسته د کارګېل پیښه وشوه . هغه مهال په ۱۹۹۹ د جولای په ۴ په واشنټن کې د شریف تسلېمي ، وروسته زما او د پوځ د قرباني هڅې ، او د الوتکي ترور کول او هند ته د زما د سپرلی دالوتکې سپارل و .

۱۸ څپرکی

سم لوري ته د نظام لاربښونه:

د پاکستان جنجالي سياسي تاريخ ته په کتو سره چې د ((پوځي قانون)) او ((دروغجنې ديمو کراسی)) تر منځ په بدلون کې وه. ربښتېنې دېمو کراسی ته رسېدل ستونزمن او يوه واحد لوري ته يې حرکت ورکول لازم و. د پاکستان اصلي سياسي گوندونه د کورنې قانون په څېر و.
زموږ سياسي گوندونه ډېر کم په دننه کې د يېمو کرات و. او دهمدې لپاره يې د گوند په دننه کې هېڅکله د روښانه ټاکنو د ترسره کېدو زحمت نه دی گاللی. د گوند مشر په خپله گوند دی. د گوند مشر که څوک غواړي په يوه دنده وگماري بايد تل فرمان برداره وي. دغه چاپلوس کسان تل لوړو پوړيو او هغو مشرانو ته گوري چې دوی ته يې دنده ورکړې.
او د ټولنې لاندې پوړيو او گوند ي کارگروته هېڅ پام نه کوي.
د پاکستان په ټيټو خانو کې د ديمو کراسی نشتوالی احساسېږي. او د پاکستان په ولسمشر ، لومړي وزير او د پوځ په مشر هيڅکله څارنه نه ده شوې.
دوی د تل پاتې دېمو کراسی په لاره کې اصلي خنډونه دي. اړتيا ده چې دا ټولې ستونزې حل شي.

کله چې واک ته ورسېدم يوه شوم چې ټولو خلکو ته بايد ازادي ورکول شي. د ښځو ازادي او د حقوقو په اړه نور مسايل به د دغه کتاب په ۷ برخه کې تر بحث لاندې راشي. خو د داسې نظام په چوکاټ کې چې ربښتېنې د يمو کراسي نشي پلي کوی هيڅ ډول نور بدلونونه به تحول رانه ولي. ربښتېنې د ېمو کراسي لکه چې وړاندې مې تشريح کړه دولتونو ته د دوامداره بشري وضعې د ښه کولو زمېنه برابروي.
پخوانيو لومړيو وزيرانو بې نظير بوټو او نواز شريف دوه ځلې ازموېنه ورکړه او ما تې يې خوړلې. او د دريم ځل لپاره بايد چانس پيدا نکړي. هغوی ملت غلط لوري ته رهبري کړ. دوی هيڅکله خپلو گوندونو ته د ټاکنو اجازه نه ده ورکړې چې د گوند په دننه کې ټاکنې وکړي. په واقيعت کې بېنظير بوټو د گوند تل پاتې مشره شوې. لکه د افريقا د پخوانيو دکتاتورانو په څېر. د هغو دواړو پر وړاندې قضايي دوسيې پرانيستل شوي. يو ازينی کار چې ما کولای شو داو ډاډه کړم چې تورونو ته شا نشي. بې نظير بوټو د شريف په وخت کې بهر وتې او له قانونه تښتېدلې وه.
وروسته نواز شريف او کورنی يې حاضر شو زما له حکومت سره تړون لاسليک کړي، چې له مخې يې په خپله په سعودي عربستان کې پناه واخلي. هغه تړون چې اوس هغه په بې شرمی سره ځنې منکر دی. دواړو له هېواده په لېرې والي د قانون له پلي کېدو پرهېز کړی. خو کله کله دواړه ټينګار کوي چې په گډه به بېرته پاکستان ته ستانه شي ،چې د گوندونو د غړو روحيه ژوندی او سياسي اړيکې ورسره ولري.
هغوی د ۲ قوي گوندونو مشران وو ، د پاکستان د خلکو گوند او د پاکستان مسلم لېگ گوند . دغه دواړو گوندونه ديمو کراتېک نه و. او يوازې خبرې به يې اورېدې، نور چا نشو کولای د گوند دمشری لپاره ځان ونوموي. پوهېدم چې د سياسي بنسټونو په بدلولو بايد ۲ نړيوالو اندېښنو ته ځواب ورکړم. اول بايد د ېمو کراسي وساتل شي. او هرکله چې ټاکنې کېږي بايد عادلانه او روښانه وي.
د همدې لپاره انتخاباتو ته تر تلو وړاندې يوه بل سياسي گوند ته اړو. بېنظير بوټو او نوازشريف د نوې نظريې له درلودو پرته کولای شو له لري ننداره رهبري کړي.
نواز شريف زما د سپرلی د الوتکې د تښتولو له کبله مجرم پيژندل شوی و. او په عمري بند محکوم شو. هغه د گوښي والي او زندان تحمل ونشو کولای ،له همدې کبله هغه د پخوانيو اړيکو پر بنسټ د عربستان له پادشا شهزاده عبدالله څخه استفاده وکړه ، هغه له ما وغوښتل چې نواز شريف ته اجازه ورکړي چې هلته ژوند وکړي. دغه غوښتنه مې نشوه ردولای. ځکه دا د پاکستان د نژدې ملري چې تل يې ماته د ورور خطاب کړی او ما هم مشر ورور باله غوښتنه وه.ما هم فکر وکړ چې له سياسي کبله بهر ته د شريف د ټولې کورنی لېږل په گټه دي. ځکه چې د يوه لوړ پوړي چارواکې د محکمه کولو د دوامداره منفي اغېزو مخه نېول کېده.دا خبره مې ومنله او کار ترسره شو. ((زه نوازشريف په مشروط ډول عفوه کوم هغه او د کورنی څو معين غړي يې د لسو کلونو لپاره سعودي عربستان ته ولاړل چې ومې ويل له سيا سته به لري پاته کيږي. هغوی همدارنه خپل ځينې ملکيتونه بايد د خپلې ناوړه کړنې په نوم ورکړي((.
دا تړون د شريف د کورنی د ټولو مشرانو سره لکه نواز شريف ، دهغه ورور شهباز شريف او دهغوی له پلار سره لاسليک شو. په پيل کې شهباز نه لاسليک کاو. او حاضر نشو له پاکستانه بهرشي خو موږ دا کار نشو کولای. نواز شريف او پلار يې د نواز د مجازات کولو لپاره شهباز لاسليک کولو ته اړويست.
ټول د جدې په لور ولاړل. اوس چې گورم دا پريکړه سمه او د پاکستان په گټه ده.د غه گام يوه نوي گوند ته د جوړېدو لاره برابره کړه .
د ۲۰۰۶ کال په لومړيو کې نواز شريف زما د يوه نژدې ملري له لارې لندن ته د تلو اجازه وغوښته چې د سخت ناروغ ځوی سره وي . ما يې ځوی ته د روغتيا هېله وکړه او خپل موافقت مې اعلام کړ. خو کله چې نواز شريف لندن ته ورسېد هغه ژمنه يې رد کړه چې د سيا ست نه به لېرې وي. هغه خپله بې شخصيتي وښوله . او د درواغجنو تبليغاتو لړی يې پيل کړه. تبعيد او گوښه والی د خپل ځان د کارونو دلېدلو لپاره يو فرصت دی.خو نواز شريف له خپل تبعېده څه زده نکړل. او ونه توانېده له فکري او سيا سي پلوه وده وکړي.

ما یوه سیاسي ګوند ته اړتیا لرله چې زما دموخو ملاتړ وکړي او دیوه نوي ګوند د جوړېدو په تکل کې وم .
تصمیم مې ونیو ،او په دغه تصمیم کې مې د پوځي احساساتو ډېر رول درلود . چې د (پاکستان مسلم لې پي ام ال) د قاید اعظم جناح ګوند بیا را ژوندی کړم چې د مبارزو له کبله یې موږ خپلواک او نوی هېواد را په برخه شو. د ۲۰۰۲ کال د انتخاباتو په لړ کې راته زما پخواني باوري ملګري طارق عزیز وویل چې د قاید اعظم په ورزباتېدو به د پاکستان د مسلم لیګ ګوند سرتاسري شي. د کېو اېلیسي توری مو د (پي ام ال) شاته ورزبات کړ. چودري شجاعت حسین او د تره زوی چودري پرویز الهي په پنجاب کې د ګجرات منځلاري سیاستوال د مسلم لیک نوازشریف په ګوند مشهور و. د طارق عزیز نظریه داوه چې هغوی وهڅو د مسلم لیک ان ګوند د مسلم لې قاید اعظم سره یوځای کړي. چودري او دتره زامن یې د تورونو قربانیان شوي و ، خو هغوی ښه خلک و. ما له دغه وړاندېز سره موافقه وکړه. وروسته طارق عزیز هغوی ماته را معرفي کړل. ماله هغوی نه وغوښتل د مسلم لیک د ګوند د ادغامېدو مشري دې وکړي. هغوی په ډېر باور سره دا کار وکړ. هغوی د (پي ام ال) ګوند ته نوی قوت وباښه. اود (کېو) د توري په ورزباتېد و سره هغه مو د مسلم لې قاید اعظم په نوم ونوماوه.د(پي ام ال) ډېر غړي د چودري شجاعت حسین په مشرۍ د(پي ام ال کېو) سره یو ځای شول او پاتې نورو د(پي ام ال ان) یعنې د پاکستان مسلم لیک نوازشریف ګوند په نوم ونوماوو. خو پوهېږم چې ډېر خلک زما سره د ملاتړ لپاره له ما سره یو ځای شول. او همدارنګه باید له طارق عزیز نه د کسانو په جلبولو کې مننه وکړم. هغه هم ماته او هم زما موخو ته پوره وفاداري وښوله .
د(پي ام ال کېو) ګوند د ۲۰۰۲ کال د اګست په ۲۰ په رسمي توګه په دې هیله په کار پیل وکړ چې دهمغه کال ټاکنې وګټي
موږ ټول راټول شو چې د پاکستان د مسلم لبګ نوی ګوند د سپټامبر د ۱۱ په لړ کې جوړ کړو . هغه پیښنه چې ترې وروسته د ترهري په وړاندې کلک ودرېدم.
او خلک پوه شول چې پاکستان په رښتیا د پر مختګ په لور مخه کړه. شهرت مې وروستی کچې ته رسېدلی و. د(پي ام ال) د ګوند د هیلې سره سم منظم شو .
د دغه ګوند سیاستوالو ماته د خپل مشر په توګه کتل. خو ما نه غوښتل سیاسي لوبو ته ور دننه شم. زما نظریه داوه چې په ګوند ي جنجالو د پاسه وم او په ګوندونو کې دا خل نشم. خو سره له دې باید د ۲۰۰۲ کال د اکتوبر د ټاکنو لپاره له خپل شهرت نه د نوي ګوند لپاره ګټه واخلم. ما پرېکړه وکړه چې دولسمشرۍ لپاره یوه ټول پوښتنه تر سره کړم. پوهېدم چې رایي به زما په ګټه زباتې وي. او وروسته بیا دغه لېدونکي اعتبار مې د (پي ام ال کیو) له ګونده د ملاتړ په کولو سره اعلام کړم. ډېرو ملرو مې له دې چارې سره مخالفت وښود . خوما ونه منله ، او د ټول پوښتنې په لور مې غړ وکړ. ټول پوښتنه پا رېفراندم د ۲۰۰۲ کال د اپریل په ۳۰ وشو. له خلکو پوښتل شوی سوال داو:
)د سیمه ییز حکومتي سیستم د ساتلو ، دډېمو کراسۍ د رامنځ ته کولو ، د سمونو د دوام ، فرقه ېېز اخ اوډب او افراطیت ته پای ورکول او همدارنګه د قاید اعظم د هیلو پوره کول ، ایا غواړۍ چې ولسمشر پرویز مشرف د نورو ۵ کلونو لپاره د پاکستان د ولسمشر په توګه وټاکی ؟(

ټول پوښتنه ښه تر سره شوه. پراخ ګډون پکې شوی و. او پایله په قوت سره زما په ګټه وه. سره له دې چې یو شمېر سرغړونې وشوې.
پیدا مو کړه چې په یو شمېر سیمو کې اداري چارواکو له اندازې ډېر هیله من او بروکراتانو خلکو ته اجازه ورکوله چې له یوه ځل زیاتې رایې ورکړي او حتی شخصا یې د رایو بکسونه په پاڼو ډک کړي و. مخالفانو په ټول پوښتنه کې د تقلب د ثابتولو لپاره ډېرې هڅې وکړي او نږدې وچې یو مصیبت پیښ شي.
اوس چې تېر وخت ته ګورم وایم که اپوزیسیون با سیال مخلف ګوندونه د انتخاباتو په بهېر ځارنه ونکړي ټول پوښتنه خرابېږي. مخالفان به د تقلب چېغې وهي او نشي کېدای د ټاکنو روڼ والی ثابت شي. دغه ټول پوښتنه هم له ورته ادعاو سره مخا مخ شوه.
په پای کې باید په ملي کچه پاک ثابت شم. د خبري رسنیو له لارې د خلکو له ملاتړه مننه کوم. خو ومې منله چې ځینې سرغړونې شوي ، چې زه هم ترې ناخوښه یم. د دغو ټولو سرغړونو او ناسمو کړنو پړه مې ومنله او خپله پیښماني مې خلکو ته په ډاګه کړه. رښتیا که هرڅومره ترخه وي خلکو ته د ښېلو چانس ورکوي. ولې که دروغ وویل شي لکه څرنګه چې زموږ سیا ستوالو د عادت له مخې تر سره کول نو خلک بیا د جزا غوښتنه کوي.
د ۲۰۰۲ کال په اکتوبر کې د ټاکنو له را رسېدو مخکې مې ځان سیا سي مسلو ته ورګډ کړ. ډېر ژر پوه شوم چې په ځینو برخو کې سیا سي اصلاحات مهمه اړتیا ده. لومړي بدلونونه مې چې وړاندې کړل له ۲۱ څخه ۱۸ ته د رایي ورکونکود سن را ټیټول و. نوکه ځوان نارینه په اتلس کلنی کې واده یا د موټر چلونې جواز اخلي نو ولي رایي نشي ورکولی. نو دځوانانو د تقویه کولو پرېکړه مې وکړه .
تل مې باور داو چې په نړی کې ښځې د نارینه سالارۍ په ویروس اخته دي. په خاصه توګه په مخ پر ودې هېوادونو کې له ځانګړي تبعبض سره مخ دي .
ددغې ستونزې د له منځه وړلو لپاره باید له رېښې سیا سي لید لوری قوی شي . موږ په دې نظر و چې ښځې د جنسي تبعېضونو او ټولنېزو نا برابرو سره دمبارزې لپاره ښې وکېلانې کېدای شي. په ملې شورا کې مو د ښځو لپاره ۲۰ ځانګړې څوکی بېلې کړې چې جنسي توازن برابر شي. دغه کار د ازادې سیالی له لارې شورا ته دهغوی دتلو مخه نه نېوله . د ۲۰۰۲ کال په اکتوبر کې د ټاکنو په کولو سره ملي شورا ته ۷۲ تنه ښځو لاره وموندله. چې ۱۲ ښځې د ازادې سیالی له لارې شورا ته تللې وې. دا په پاکستان کې د ښځو د ملاتړ مهم ګام و.
په ۱۹۹۷ کې چې د پوځ په مټ کومه سرشمېرنه شوې وه د پاکستان د وګړو شمېره یې ۱۴۰ مېلیون ښود ، په ملي او ولایتي شوراګانو کې د څوکیو شمېر دپخوانیو سر شمېرنو پر اساس ټاکل شوي وې. خو اوس زموږ نفوس زیات شوی و. ټاکنېزې حوزې به له خلکو ډکېدې. بنا په ملې شورا کې مو د څوکېو شمېره له ۲۱۷ څخه ۳۴۲ ته لوړه کړه. چې ۲۷۲ څوکېو ته سیالي ازاده او ۲۰ څوکی ښځو ته ځانګړې شوې وې. او لس څوکی غېر مسلمانانو ته د هغوی د نفوس

له مخې بېلې شوې وې. دولا يتي شورا ګانو لپاره هم همدا معيار و.
د پاکستان د اقليتونو لپاره جلاا انتخاباتي سيستم وو ،.چې غېر مسلمانو به د خپلو څوکېو لپاره خپلو کسانو ته رايي ورکولې. دغه کار دوی ته د ګوښه والي احساس ورکاو ، ځکه چې هيڅ مسلمان دهغوی رايي ته اړتيا نه درلوده . خو دې کار دهغوی اهميت کم کړی و. مو ږ ګډ ټاکنېز سيستم رامنځ ته کړ چې هر چا هر چاته رايې ور کولای شوه. خو ورسره مو غېر مسلمانو ته اجازه ورکړه چې خپلې لس څو کی دې هم ورسره وي. په دغه بدلون نورو نوماندو ددوی رايو ته مجبوره شول او ددغو لړکيو اړتيا وته دځواب ورکولو جوګه شول. اوس دغه لړه کې د اصلي سياسي ژوند بهېر ته ور دننه شوي.
د مشرانو دجرګې او ولايتي شوراګانو دکاندېدانو لپاه مو د پوهنتون د فراغت سند حتمي کړ، چې له بوې خوا تحصېل کړی سناتوران او استازي ولرو او له بل پلوه غېر مطلوب سيا ستوال له صحنې بهر او پارلمان نويو ځوانو روڼ اندو ته وزګار کړو.
همدا رنګه مو داسې قانون جوړ کړ چې هېڅوک دوه ځلې سر په سر لومړي وزير او ولسمشر کېدای نشي. که يې دوره پای ته رسولې وي او که نيمه پاتې وي. ډېرو فکر وکړ چې دا قانون بې د نوازشرېف او بې نظېرې لپاره جوړ کړ ، داهم سمه ده. خو په لويه کې نوی قانون ددې لپاره تصويب شو چې نوي کسان د لوړو څو کيو لپاره وهڅوي او همدا رنګه پر يو شمېر ميراثي کسانو د ځارنې زمينه برابره کړي.
د هېواد د دريو اصلي لوبغاړو د کار ځارنه زما د موخو په سر کې وه .زه په دې باور وم که داکار ونشي تل پاتې دېمو کراسې نشي راتلای. پخوا به د ولسمشر او لومړي وزير تر منځ په غېر قانوني ډول د پوځ مشر نصيحتونه کول ، او لومړي وزير به دا سپارښتنې مهمې نه بللې ،چې د لومړي وزير دې کار به ولسمشر او د پوځ مشر خفه کړل. دغه کار په يوه ډول دولسمشر لخوا د ملي شورا په له منځه وړلو او بيا ددغه واک په نشتوالي کې پوځي قانون رامنځ ته کېده.
تردې وړاندې ولسمشر کولای شو بې له کوم پخواني فکر او انېزې دخپلو شخصي هوسونو او غوښتنو پر اساس په لو مړي وزير بريد کاو . د اساسي قانون د b ۵۲-۲ مادې پر اساس کله چې ولسمشر د ملي شورا د له منځه وړلو واک درلود لړ تر لږه يو ځل داسې وشو �تل به بې له کوم لامله په هېواد کې د دېمو کراسی د ګډ وډېدو سبب کېده. د يوه نا معقول ولسمشر کار بايد وځارل شي.
وروستی او مهمه ځارنه بايد د پوځ د مشر لخوا شوې وه . د پاکستان په سياسي چاپيريال کې اپوزيسيون تل په منصفانه او غير منصفانه توګه د حکومت کمزوري غوښته ، اسانه خو ناقانونه او نا دموکراټيکه لاره دا وه چې د پوځ مشر د لومړي وزير په وړاندی تحريک کړي. شرايط هغه مهال سختېږي چې لومړی وزيرد اداري ستونزو سره مخامخ شو او خلک چې د هيواد د خوښی لپاره انديښمن دي د پوځ مشر ته راځي او د هيواد د ژغورلو غوښتنه کوي.
د ۱۹۹۲ کال نه چې د پوځي عملياتو رياست ته ورسيدم، تراوسه پورې ددې شاهديم چې د پوځ هر مشر ته داسې شرايط ورپيښ شوي دي.
۱۹۹۸ د اکتوبر نه د ۱۹۹۹ تراکتوبره پورې چې زه د نواز شريف په حکومت کې د پوځ مشر وم ډېرو ښځو او نارينه و راته پيغور راکوو چې ولی د نواز شريف په وړاندی څه نه کوم ؟
هغوی پوښتنه کوله ولی د هيواد مشري نه اخلی ؟
ايا غواړې چې پاکستان وران شي ؟
دا ډول شرايطو د ۱۹۹۰ کلونو نه د پوځ مشران له سرګردانی سره مخامخ کړي دي. د هغه پوځ مشر چې بې له فکره عمل کوي او د لومړي وزير په چلند کې بدلون نه شي راوستلای واک بې په لاس کې نيولي دی.
که چيرې غواړو تل پاتې دموکراسي را شي نو په راتلونکي کې بايد دغه حالت تکرار نه شي. پوځي قانون د يو سياسي درد درملنه هيڅ کله نه شي کولی. نو له خطا ساتلې يوه ځار ګره اداره په کار ده. په دې بر خه کې مې دملي امنيت يا (ان اس سي) دجوړېدو وړانديز وکړ ، داسې اداره چې د ولسمشر تر نېغې لارښونې لاندې به کار کوي. خو هيڅ اجرايې واک به نه لري. يوازې يو مشورتي جوړښت به وي پوره لکه پارلمان غوندې. وروسته ددغې اداري غړي هم وټاکل شول. چې لومړي وزېر ، څلور اعلی وزيران ، په ملي شورا کې دمخالفېنو يا اپوزيسيون مشر ، دملي شورا او مشرانو جرګې مشران او څلور لوړ پوړې پوځي چارواکي، لوی درستېز ، دسمندري او هواي ځواکونو مشران يې غړي و. د غړو شمېر ۱۳ ته رسېده ،چې يو يې مشر اونور ۱۲ يې غړي و. پو هېږم د پوځ مشر بايد هله ورګډ شي چې خبره له سيا سته بهر وي. خو داړتيا له مخې څلور جنرال پکې شامل شو.
د ملي امنيت د شورا په جوړېدو چې په ۳ مياشتو کې به يو ځل غونډه کوي زه با وري شوم، چې په پاکستان کې د دريواړو اصلي لوبغاړو دځارنې اداره مې جوړه کړه. له همدې کبله لومړي وزير بايد خدمت وکړي که نه د اپوزيسيون د مشر او د دريو پوځي مشرانو فشار به پرې راشي. ښه داده چې ولسمشر د ملي امنيت د شورا پرته بې له کوم پخواني فکره کوم کار ونکړي. نو د پوځ مشر به هيڅکله واک په لاس کې وانخلي.
ځکه يوه اداره شته چې دده او خلکو اندېښنو ته غوږ شي. او هغه لومړي وزير ته وړاندې کړي او بيا اساسي قانون او قانوني بهېرته د لارې وهلو اجازه ورکړي.

زه خبر يم چې ځينو مخالفو سيا ستوالو د ملي امنيت له شورا او په ځانګړې توګه د پوځيانو د ورګډېدو مخالفت درلود. همدا رنګه د لويديځوالو په اند ښېنو هم خبر يم چې سيا ست ته د نظاميانو د ورګډېدو په اړه يې لري.

خو سره له دې باور لرم چې د ولسمشر د کارونو په څارلو سربېره د ملي شورا د منحلېدو او د تل پاتې د ډموکراسۍ د ټېنګېدو او د نظامي قانون د پلي کېدو د مخنېوي په برخه بوه درېځه ده .
دا حالت د پاکستان د حالاتو سره سرلوي. او تر هغه به پاتې وي چې زموږ د خلکو سیاست پوخ شي . او وکولای شي په پارلمان کې څارونکې سیاسي اداري جوړې کړی شي.
په خواشینی سره چې د اپوزېسیون مشر مولانا فضل الرحمن چې د(پي ام ال کېو) په مټ چې د ملي امنیت په غونډو کې به ګډون کوي باوري شو ، او د ملاتړ هوډ یې هم وکړ خو په ناستو کې د ګډون له تصمیم څخه شاته ولاړ . هغه چې د ۶ مذهبي ډلو د اېتلاف مشر دی دا غونډې یې تحرېم کړې دي.
هغوی یا د ملي امنیت د شورا په اغېزمنتوب نه دي خبر او یا هڅه کوي په اسانۍ سره د سیاسي اصلاحاتو لړۍ سبوتاژ کړي ،چې وکولای شي خپلو پخوانېو خرابو کړنو او ورځو ته ور وګرځي.
په هر مخ پرودې هېوا د کې چې سیاسي او حکومتي اداري یې پوره نه وي پخې شوې تل د ټلارو د تشکېل او اجرا کولو ترمنځ ستر واټن وي. پاکستان په سنتي ډول یو مرکزي، فدرال او ستر ایالتي حکومتونه درلودل.خو سیمه ییزې چارې یا قانونمندې نه وې او یا د ایالتي حکومتونو لخوا تر سره کېدې.
ویل یې ((ټول سیاستونه سیمه یز دي)) خو که موخه داوي چې خلک په اغېز منه توګه په سیاسي بهېر کې ونډه واخلي د ډموکراسي باېد د ټولنې لاندې سطحې ته وغزول شي . دا هغه څه دي چې نشتوالی یې په پاکستان کې حس کیږي.
په واقېعت کې رېښتېنې دیموکراسي باېد د ټولنې له لاندې پوړیو نه پورته پوړیو ته پراخه شي او نباېد دا هېله ولرو چې کولای شو له پاسه دیموکراسي په لاندې خلکو باندې تحمېل شي.
د ډموکراسۍ لپاره د هرم شکل ښېخې سم دی. که نه د ډموکراسي سقوط کوي. سیمه ییزحکومتي سیستم چې له سیاسي ، اداري او مالي پلوه قوي شوی وي د دیموکراسي په زړه کې ځای لري. ځکه سیمه ییز حکومتونه د خپلو خلکو په اړتیا ښه پوهېږي. دا په خلکو ښه اغېز کوي .
لکه چې وړاندې وویل شو موږ په ۲۰۰۰ کال کې د سېمه ېېزو حکومتونو د پیاوړتېا په فرمان سره په یوه خاموشه انقلاب لاس پورې کړ. دغه فرمان د استعماري دورې نښې له منځه یوړې ،چې د پولیسو یو مشر او د کمیسیون مرستیال به د حاکمانو په څېر ولسوالی اداره کولې. د یوه قلم په خو ځولو دواړه چارواکي د یوه انتخابي ښاروال یا ناظم تر فرمان لاندې شول . اړشوم د ډېرو فشارونو او د بېروکراسیو د دسیسو په وړاندې ودرېږم ، چې هڅه یې کوله دغه سیستم په نطفه کې مړ کړي. خو موږ خپلې لارې ته دوام ورکړ او په عملي کولو کې یې بریالي شو . که وروسته دا سیستم بربا لي وخیژي باور لرم چې په تاریخ کې به د یوه ابتکار په توګه ثبت شي.
لومړی پړاو سیمه ییزې ټاکنې په ۵ پړاونو کې د ۲۰۰۰ کال د دسامبر له ۳۰ د ۲۰۰۱ کال د جولای تر ۵ پورې وشوې. هر سیمه ییز حکومت درې ردې لري . په ټیټه پوړی کې د ټولنو شورا ، د علاقه داری او ولسوالیو شورا . ولسوالي د ناظم له لوري چې د ښاروال معادل وه اداره کېده.
د هرې ټولنې شورا تر ټولو وړوکې اداري جوړښت چې د ۱۵ تر ۲۰ زره وګړو استازیتوب کوي) ۱۳ غړي لري چې ۴ یې باېد ښځې وي . همدا رنګه به دهرې اتحادیې په شورا کې یوه څوکې غیر مسلمان ته ورکړ شوه .۴ څوکې نورې کارګرو او کلیوالو ته ځانګړې شوې ،چې دغه نا بینایان سیاست ته ور داخل کړو.ولسوالي خپله بودجه له مرکزي دولت او اېالتونو تر لاسه کوي. خو خپل عاېدات هم ټولولی شي. زه فکر کوم دا خلکو ته د رېښتېنې واک دورکولو لړی ده.
د ولسوالیو لومړي حکومتونه د ۲۰۰۱ کال د اګست په ۱۴ رسما رامنځ ته شول.ماټولو ناظمانو ته وېنا وکړه . او د خپلو سیمو او خلکو د پر مختګ انېزه مې ورکړه. په خواشینی سره د ملي او ولایتي شورا غړو سېمه ېېز حکومتونه د ځان لپاره تهدېد وباله . هغوی نه پوهېدل چې اصلي دنده یې د قانون جوړول دي . زه باور لرم چې په پاکستان کې د ډموکراسي په پخېدو به دا درک هم رامنځ ته شي .کله چې د سیمه یز حکومت سیستم رېښې نېسي او خلک د هو ښیاری ، صداقت او وړتېا پر اساس رایي ورکړي ، فاسد او نا اغېز من خلک رد کړي ،هغه مهال موږ بې له وېنې توییدو بوه انقلاب ته رسېږو .
د ولسوالیو جوړو شویو حکومتونو د ۲۰۰۱ کال په لومړی ۴ کلنه دوره کې ښه اغېزمن کار وکړ. دهغوی اغېزمنتوب د ناظمانو په وړتېا پورې اړه درلوده. په هغو سیمو کې چې ناظمانو ښه وړتېا ښولې وه د پام وړ پر مختګونه شول. خود نا پوهو کسانو کارونه پڅ پاتې شول. د سیمه ییزو حکومتونو د دوهمې دورې ټاکنې په ۲۰۰۵ کال کې وشوې. ټاکنېز تبلیغات په ډېر خرپ او درب سره وشول، چې ښه کسان وټاکل شول. رایي ورکونکو په سېمه ېېزه کچه ښه ګډون وکړ. باېد په ۲۰۰۷ کال کې ملي او اېالتي ټاکنو ته په هېله شو .
)شوراګانې ۵ کلنه دوره لري) وبه ګورو چې دغه سیاسي بلوغ اېالتي او ملي کچې ته لوړه شوې.
ډېر خوښ شوم ،چې په ډېرو سیمو کې فاسد خلک د سیمه ییزو حکومتونو او شوراګانو کې رد شول. یوه بله ښه نښه په بلوچستان او سرحد ایالت کې د سترو مذهبي ډلو ردول دي په دغه سیمه کې چې ایتلافي حکومت حاکم دی. په ۲۰۰۲ کال کې د ۷۲ په سلو کې ملاتړ ، په ۲۰۰۵ کال کې ۲۴ په سلو کې ته راټیټه شوه . ددغه ټیټوالي یو لامل د هغوی په ناتوانی پورې اړه لري. ما هم د ملایانو څخه د ملاتړ د خطر په اړه خلکو ته د معلوماتو دورکړې هڅې کړې.
تېر وخت ته په کتو له ګنو تورونو سره سره چې ښه کارونه نه دي شوي، وینو چې د سیمه ییز حکومت تجربه بریالی ده. زه تل نېمې ډکې پیالې ته ګورم ، خو روښانه ده چې نیمه نوره پیاله خالي ده. خو د وخت په تېرېدو به پاتې نېمه هم ډکه شي .

ستري محکمې را ته ۳ کاله وخت را کړ چې پاکستان ته ټیکاو راوړم ، ټاکنې وکړم او یوه ټاکل شوي حکومت ته واک وسپارم. تر ۲۰۰۲ پورې مو وکولای شو نوي سیمه ییز حکومتونه ، نوي سیاسي گوند جوړ کړم ، او اقتصاد هم تر یوې کچې ښه کړم .د سپټامبر د ۱۱ را پیدا شوي ټکان کم شو . په ویاړ سره بایډ ووایم چې په تېرو ۳ کلونو کې مو د پاکستان د ټول تاریخ په پرتله ښه اغېز منه کابینه درلوده. ټیم مې په یه استثنایي ډول ښه کار وکړ .
زه مې د کابینې ټولو وزیرانو او د عامه خدماتو د ادارو ټولو رېسانو ته چې د وطندوستی په مینه یې ښه کار کړی ، ما او هېواد ته یې پوره وفاداري ښولې سلام کوم.
ډېرو را ته دا سپارښتنه وکړه چې ټاکنې ونه کړم او له ستري محکمې نور وخت وغواړم هغوی فکر کاو چې د سمونو روان بهیر زیات وخت ته اړتیا لري چې ټینګ پلي شي. خو زه په خپله خبره ولاړ وم. نه یوازې ما له خلکو سره د ټاکنو د ترسره کېدو ژمنه کړې وه ، بلکې د انتخاباتو کول د ستري محکمې هیله وه . او ما هم ټینګ باور درلود چې دیموکراسي ژر ترژره پلي کړم.
د(ال اف)او یا د قانوني نظم د چوکاټ پر بنسټ ټاکنو زموږ ټولو سیاسي او انتخاباتي سمونو ته قانونیت ورکړ. وړاندې ولاړو ، له تورونو د لېدو سره سره بیا هم ټاکنې په ډېر روښانه او عادلانه فضا کې وشوې .
د(پي ام ال کیو) گوند د ملي شورا ډېرې څوکۍ ترلاسه کړې. خو مطلق اکثریت یې ونه گاټه. یوازې د پنجاب په ایالتي شورا کې دغه گوند مطلق اکثریت ترلاسه کړ. هلته په اسانی سره سیمه ییز حکومت جوړ شو. په سند کې د بېنظیر بوټو نوي گوند)pppp ډېرې څوکۍ ترلاسه کړې. خو په ښه توگه له مطلق اکثریته پاتې شو. دهمدې لپاره هلته ایټلافي حکومت جوړ شو. په بلو چستان کې هم د پي ام ال کیو گوند ډېرې څوکۍ وگټلې ، خو دومره نه چې په یوازې ځان ایالتي حکومت جوړ کړي. په سرحد ایالت کې مذهبي ډلو متحده مجلس عمل (MQM) مطلق اکثریت څوکۍ وگټلې او ایالتي حکومت یې جوړ کړ .
خو په ملي کچه د(پي ام ال کیو) د ایټلاف لپاره دوه انتخابه درلودل اول متحده مجلس عمل او د بینظیر بوټو نوی گوند . که د متحده مجلس عمل سره چې په ملي شورا کې څلورمه لویه ډله وه ایټلاف شوی وای نو بیا هم په پارلمان کې قوي اکثر یت نه جوړېده . د پاکستان د خلکو گوند ډلې دلبرالو تشکیلاتو د درلودو ادعا کوله. که دغه دعوه سمه وای نو دغه ښه انتخاب و. او دهغوی لپاره هم ښه چانس و ، چې خپل لیبرال والی ثابت کړي. او که د ۱۹۷۰ لسیزې په څېر کورني تشکیلات یې لرل. خو د پي ام ال کیو لخوا له دوی سره ټولې هڅې ناکامه شوې ، او یوازینی لامل یې دا و چې بېنظیرې ته دا خبره دمنلو وړ نه وه څکه هغه خپل حزب ته د کورني ملکیت په سترگه گوري. د سپټامبر د ۱۱ د برېدونو نه وروسته د مجلس عمل سره ایټلاف به ډېرې نړیوالې منفي نتیجې درلودې ،خو سره له دې په دې برخه کې وروستی هڅې وشوې. متحده مجلس عمل ددا سې کس لپاره د لومړي وزیر څوکۍ وغوښته چې له ملي او نړیواله اړخه د منلو وړ نه و ، هغه حتی په خپله را ته راغی او دا غوښتنه یې وکړه. او د امریکا او لوېدیځ سره یې د ښو اړیکو او د القاعدې او افراطیانو سره یې د قاطع مبارزې د کولو ژمنه وکړه. موږ له یوه سخت وضیعت سره مخا مخ شو .
په دې وخت کې د پاکستان دخلکو د گوند یو شمېر بې باکه غړود بینظیرې دځان غوښتنې له سیا ست سره مخالفت وکړ او خپل پریکون یې ثابت کړ. هغوی په پارلمان کې یو بلاک جوړ کړ. چې وطنپرستان ونومول شو. تر هغه وروسته یې د پاکستان دخلکو دپخواني گوند نوم چې درې تورې وو (PPP)په ځان کینبود چې په پارلمان کې د پاکستان دخلکو دنوي گوند چې د پي څلور تورې وو جلا شي. دغه نوې ډلې دMQM او د پاکستان مسلم لیگ ق گوند سره یې په ضعیفه اکثریت حکومت جوړ کړ.دغه حالت سیمه ییزي چنې وهلو ته لاره هواره کړه PML_Q . له MQM سره په گډه د سند حکومت جوړولو ته ملا وتړله. په پای کې دغه کار په کراچې کې چې دMQM پلو یانو مرکزدی یوه سوله ییزه دوره راوسته .
په همدې حال کې ځینو کسانو په کوردننه او بهر کې د ټاکنو اعتبار له سوال سره مخامخ کړ ، ځینو په ما او اسخباراتي ادارو تور ولاو چې دمجلس عمل څخه مو ملاتړ وکړ.څکه چې دغه گوند له هېلې زیاتې څوکۍ ترلاسه کړې. دغه تورونه غلط او بې بنسته دي. که ما غوښتلای ټاکنې بې رنګه کړم نو د مجلس عمل څخه ملاتړ ته اړتیا نه وه.
دغه تورونه بې اساسه دي. خو په پاکستان کې د توطیې تېوري اوږد تاریخ لري.
په دا سې حال کې چې خبرې رواني وې اړتیا وه چې په اساسي قانون کې د یوې مادې په اضا فه کولو سره ((د قانوني نظم چوکاټ)) ته قانونیت ورکړو. موږ غوښتل هم اساسي قانون او هم نوې د یموکراسي په اخیستل شویو گامونو وساتو . ددغې لایحې تصویب په پارلمان کې دوه پر درې اکثریت ته اړتیا درلوده. دغه کار د پي پي پي او یا دمجلس عمل ملاتړ ته اړتیا درلوده. مجلس عمل ډېر تابع څکه و چې غوښتل یې شوراگانې په کار پیل وکړي. چې هغوی ژر د واک مزه وڅکي.گڼې ناستې د مسلم لیگ ق او ام ام اې ترمنځ وشوې. لوی درستیز ډگر جنرال حمېد جاوېد هم په دغو ناستو کې گډون درلود ، خبرې سختې وې. یوه شو چې مجلس عمل له استقامت او صراحت پرته نور ټول صفتونه لري. ددغه گوند غړي بې لارې تلو ته ډېر لېواله و. او تل به یې حالت ته بدلون ورکاو. حساسي مسلې داوې:
د ۵ نورو کلونو لپاره د ولسمشر په توگه زما پاتې کېدل ،
په پوځي برخه کې زما شتون یا نشتوالی ،

د ملي امنيت د شورا جوړېدل او د پارلمان د منحلېدو لپاره ولسمشر ته واک ورکول .

ما د چودري شجاعت حسين او د لوي درستيز په مشرى د پي ام ال کيو په گوند پوره اعتبار درلود چي له يو لړ سختو خبرو وروسته يې له متحده مجلس عمل سره يوه گډه ستراتېژي جوړه کړه. موږ موافقه وکړه چې په اساسي قانون کې د ۱۷ بدلون لايحه د ملي امنيت د شورا په ويستلو او د جلا لايحې په توگه چې مجلس عمل به له هغه ملا تړ کوي د پاکستان ملي شوراته وړاندې کوو. ما هم د ښه نيت د ښولو په توگه په ژبه ژمنه وکړه، چې له پوځه به گوښه کيږم او د ۲۰۰۴ کال د دسامبر تر ۳۱ به د پوځ جامي اخوا کوم. په دې اساس په اساسي قانون کې ولسم ځل بدلون په اکثريت سره ومنل شو. هغه ډول چې پرېکړه شوې وه ، سمدلاسه بايد د ملي امنيت د شورا لايحه هم تصويب شي. سره له دې چې لايحه ومنل شوه ،ځکه چې اکثريت ته يې اړتيا درلوده چې زموږ گوند درلود . خو ملايانو په ښکاره توگه له دغې لايحې سره مخالفت وښود . اوس زموږ اصلاحات مشروع او د اساسي قانون سره سم شول. او ما د اساسي قانون له مخې کولای شو تر ۲۰۰۷ کاله پورې دواړه د پوځ او هېواد مشري ولرم.

....

کله چې اعلام شوه د ۲۰۰۴ کال د دسامبر په ۳۱ به د پوځ خولی لرې کوم جدي وم. خو ورو ، وروحالات په ډاگه شو. شکونه او فکرونه مې په ذهن کې زيات شول. په کورنی جبهه کې نه يوازې مجلس عمل په پرلپسې توگه له خپلو ژمنو په شا کېده ،بلکې مولانا صاحبانو ناوړه دربځ غوره کړ. په شمالي او سويلي وزيرستان کې د ترهری سره جنږ زور اخيست او پوځ هم په دې جبهو کې بوخت او په سټرونو کې ولوېدل. پر دغو ټولو سربېره په عام ډول پاکستان او په ځانړې توگه عبدالقدير خان د هستوي وسلو د خپراوي له کبله چې بايد احتباطي چلند ورسره شوی وای د ټولې نړی پام يې ځانته را واړاو. په داسې حال کې چې په ملي سطحه له دغه ډول حالاتو سره مخامخ وو .په عراق کې جړه پيل شوه .
او له پاکستانه د پوځيانو د لېږلو غوښتنه وشوه. دغه کار هم ځيرکتيا ته اړيتا درلوده . بلخوا په ۲۰۰۲ کال کې د هند او پاکستان ترمنځ د پولو پر سره د اړيکو له خرابوالي وروسته چې کله لومړي وزير اتل بهاري واجپاي موافقه وکړه د ۲۰۰۴ کال په جنوری کې به پاکستان ته سفر کوي. د اړيکو سوړ والی کم شو او دغه لړی هم بايد په ماهرانه ډول پرمخ وړل شوې وای.
پاکستان چې له دغوټولو شرايطو سره مخامخ شوی وو . بيلا بيلو خواو ته کشول کېده. چې د حکومت د رهبری قوی يو والي ته يې اړتيا درلوده. که چاغوښتې وايي که نه شرايطو د مشری او قومندې واسکټ را واغوست. په همدې حالاتو کې ما فکر کاو چې د پوځي يونيفورم کښل به مې دريځ يو څه کمزوری ښکاره کړي. دغو دواړو شيانو ته اړتيا لېدل کېده. نو د همدې لپاره مې د خپل شخصيت خلاف تصميم ونيو چې د پوځ مشري خوشې نه کړم .
د ۲۰۰۲ کال په ټاکنو کې د (پي ام ال کيو)گوند مير ظفرالله خان جمالي د پارلماني گوند دمشر په توگه وټاکه. د ايتلافيانو اضافه رايو ښاغلی جمالي د لومړي وزير په توگه غوره کړ. د لومړي ځل لپاره پاکستان د لوی ايالت بلو چستان څخه لومړی وزير درلود. هغه ډېر با شخصيته کس دی او زه ورته احترام لرم او زما ښه دوست دی.
کله مې چې د پاکستان مشري په غاړه واخېسته. هم د پوځ مشر وم او هم د قول اردوگانو د قومندانانو د گډې کميټې مشر. د واک په اخيستو د هېواد د اجرايي شورا مشرې هم راکول شوه. د ۲۰۰۱ کال د جون په ۲۰ د پاکستان د ولسمشر په توگه مې په کار پيل کړ. له دې کبله مې ۴ خولۍ درلودې. په ۲ لاملونو ولسمشر شوم: اول تشريفاتي مسايل و، ځکه چې د ټولو هېوادونو له مشرانو سره مې منظمې اړيکې درلودې. او دوهم دلېل دا و چې د ۲۰۰۲ کال د اکتوبر له ټاکنو وروسته مې بايد د اجرايي شورا مشري پرا ښېې وای �چې د انتخابي لومړي وزير په راتلو سره دغه پوسټ له منځه تلو . د ۲۰۰۱ کال په اکتوبر کې مې وړاندې له وړاندې د کمېټې له رياسته ځان گوښه او جنرال عزيز ته مې دادنده وسپارله. له هغه وروسته راته دوه خولۍ پاتې وې ، ولسمشر او د پوځ مشر.

د ۲۰۰۲ کال د نوامبر په ۱۲ ټولو انتخابي ټولنو سنا ، ملي شورا ، اوڅلور و ايالتي شوراگانو ماته د پاکستان دولسمشر په توگه د باور رايې راکړه. سره له دې چې ما ديموکراتېکه او قانوني لاره نېولې وه چې پر دغو دوو څوکېو پاتې شم. خو د پوځ دمشر په توگه زما دکار دوام د پاکستان مخالفانو ته بهانه ورکړه. چې زما دمو خو په اړه له شکه ډک چلند ولري او زموږ د ډموکراسی اعتبار ترپوښتنې لاندې راولي. خو زه خپل وجدان او دهيواد اړتيا و ته غوږ نيسم. زه هرڅه چې د خپل هېواد په گټه ووينم تر سره کوم يې. نه د کوم بهرني سازمان او خبري رسنېو د تصديق ليک د ترلاسه کولو لپاره.زه هر هغه کار کوم چې پوه شم ملت مې پرې خوښيږي.
معمولا په ملي شورا کې د اکثريت گوند مشر لومړی وزير کيږي. خو تصميم ونيول شو چې دغه دوه ادارې سره جلا کړي.چې چودري شجاعت حسين د (پي ام ال کيو) د گوند د بنسټونو د ټېنولو مهمې دندې ته دوام ورکړي. له بل پلوه شجاعت نه غوښتل لومړی وزير شي. چې لامل يې دهغه ناروغي وه.
جمالي ژر ترژره خپله کابينه جوړه او حکومت په کار پيل وکړ. لوبه کابينه وه . ځکه ټولو ايتلافي شريکانو ته بايد ځای ورکول شوې وای. دا په پارلماني نظامونو کې د ايتلافي حکومت د جوړېدويو ستر عيب دی. د جمالي کابينې تر ۲۰۰۴ کاله پورې په ښه ممکنه توگه کار وکړ.
په دغه دوره کې د جمالي او د گوند د مشر شجاعت ترمنځ ډېر اختلافات پېدا شول. ا ختلافونه دومره زيات شول چې گوند فکر کاو لومړی وزير او د گوند

مشر د یوه او بل پر ضد کار کوي. ډېرې هڅې مې وکړې چې دغه کړکیچ ختم کړم خو نتیجه یې ورنکړه.

همدا رنګه ما فکر وکړ چې جمالي د خپلې اداري له غوښتنو سره همغږی نه دی. خلکو د هغه د ځای ناستي په اړه فکر کول پیل کړل. او پوهېدل چې کېدای شي ژر استعفا وکړي. ملت یو ځل بیا له نا معلوم حالت سره مخامخ شو. چې تازه اقتصادي ودې ته په کتو سره سخته وه. زېات ګوښېسي و چې کېدای شي ملي شورا منحل کړم. خو ما داسې قصد نه درلود. خو واقېعتونو د داسې فکرونو مخه ونشوه نیولای. تردې بده ، ګوند تصمېم ونشو نیوای چې د یوه ځای ناستې په اړه موافقې ته سره ورسیږي. کله چې کړکیچ لوړشو مجبوره شوم مداخله مې وکړه. ما فکر کاو دمالېې وزیر شوکت عزېز به د لومړي وزیر د دندې لپاره غوره کس وي. خو ستونزه داوه چې عزېز د مشرانو د جرګې غړی و او لومړی وزیر باېد د ولسي جرګې غړی وای. نو تصمیم ونیول شو چې جمالي دې استعفا وکړي او د ګوند مشر چودري شجاعت حسین د ې د څو میاشتو لپاره لومړی وزیر شي. او شوکت عزېز دې په ملي شورا کې ورته د ۲ خالي شویو څوکېو لپاره انتخابات وکړي. هېڅ دغه ډول خبره مې شوکت ته نه وه کړې هغه په ډېرې سادګی سره له دې کار سره مخامخ شو. هغه ورځ چې جمالي استعفا ورکړه شوکت په پینډی کې د مخدره توکو یوې ډېرې ته اور اچاو ، اسلام اباد ته د راتې پر وخت زما ریس ارکان ورته تېلېفون وکړ او د کوم علت د یادولو پرته یې ورته وویل ژر ترژره چودري حسین ته ځان ورسوه. دخبرو په پای کې زما ریس ارکان ورته وویل ((ښه بخت درته غواړم)) شوکت یو څه وارخطا شوی و. کله چې هلته ورسېد چودري چپ و ، ځکه ما ورته ویلي و چې د جمالي د استعفا د رسمي اعلانه پورې هیڅ شي افشا نکړي. شوکت عزېز هله خبر شو چې لومړي وزیر جمالي استعفا ورکړه.

ما همدا رنګه له جمالي غوښتنه وکړه چې د استعفا پر وخت ملت ته ووايي چې شوکت عزېز به دده پرځای لومړی وزیر وي. خو د نامعلومو لاملونو له کبله هغه داکار ونکړ. له همدې کبله مې ژر شجاعت ته فون وکړ او ورته ومې وېل چې ژر ترژره یو خبري کنفرانس جوړ او ملت ته ټول پروګرام اعلام کړي. دا هغه مهال و چې شوکت پوه شو د هیواد دوهمې جنجالي څوکی لپاره په پام کې دی. هغه څه چې پر ده دمرګوني برید غږ یې له ځانه سره کورته یوړ.

په همغه ماښام مې د یوه ملري په کورکې میلمه وم او شوکت هم را بلل شوی و. دا میلمستیا له وړاندې پلان شوې وه. او هغه مهال هیڅوک نه پوهېدل چې په دغه ورځ به شوکت عزېز لومړی وزیر شي.

خو کله چې خواړه تېار شول ، یوې ښځې ویو ښتل شوکت ته انتظار نه باسو ؟ یقینا چې هغه نه وه خبره. خپله خندا مې اداره نشوه کړای ومې ویل (شوکت وروسته راځي) چې وروسته بیا راغی. کله چې را ورسېد ودرېدم او هغه ته مې غیږ ورکړه. او له ټولو میلمنو مې وغوښتل چې ((راځی خپل نوي لومړي وزیر ته یو ځای لاسونه وپړکوو. (

د جمالي په اړه باېد ووایم چې هغه ماته ډېر وفادار و. او د واک د لېږدولو پر وخت دهغه رول د ستاینې وړ دی. زه هغه خپل ښه دوست ګڼم ، د قدرت له انتقال وروسته مو یوه کورنۍ نا سته د هغه په کور کې درلوده. چې پا کستان ته دهغه دخدمتونو په اړه مې ترې مننه وکړه.

زموږ ګوندي نظام لاهم د ودې په حال کې دی . د پاکستان د مسلم لې ګوند ډیرې برخې د بیلا بیلو لاملونو له کبله په بېلو وختونو کې انشعاب کړی دی. یو شمېر نور واړه ګوندونه هم و. زما پخوانی هېله داوه چې هم نظره سیاسي ګوندونه سره یو کړو او یوه قوي سیاسي تنظیم ترې جوړ کړم ، چې نور واړه ګوندونه دې هم وي. په دې برخه کې مې هڅې پیل کړې چې د ډېرو ګوندونو له مشرانو سره نژدې ملری شوم. د مثبت ځواب له ترلاسه کولو خوښ شوم. ددغو هڅو په لړ کې مې له ټولو رهبرانو غوښتنه داوه چې د مسلم لې په ګټه دخپلو کوچنېو ګوندونو نه تېر شي ، چې هغوی د خپلې مهربانۍ له مخې مثبت ځواب راکړ.

څوک به د ګوند مشر شي؟ کله چې د ټولو ګوندونو مشرانو وویل هر څوک چې تا غوره کړمني یې ، ډېر ویاړ مې وکړ. د ګنو ارزونو او دګتې او تاوانونو له څېړنې وروسته مې د چودري حسین په ګټه تصمیم ونیو. بې له استثنا ګډونوالو موافقه وکړه.

لکه چې ومې وېل زموږ نظام اوږده لاره پر وړاندې درلوده چې ریښتېنې دېموکراسی ته ورسیږو. رېښتنې دېموکراسي هله راځي چې ګوندونو په خپل منځ کې دېموکراسي تېنګه کړي. لکه څرنګه چې د ګوندونو فدرال او دایالتي شورا غړي یې د ګوند دکارګرانو په لاس ټاکل کیږي. په مقابل کې دې هغوی خپل ګوندي غړي په بېلا بېیلو ادارو کې وګماري .

۱۹ څپرکی

داقتصادي پر مختګ پیل

په ۱۹۹۹ کال کې مې اوله موخه د پاکستان د ناروغ اقتصاد ژوندي کول و. وړاندې مې واضح کړه چې څرنګه زما ټیم اقتصادي ستونزې وپیژندلې. په دې برخه کې به یو شمېر ځانګړو خرابیو ته ښه ژوره کتنه وکړو چې روښانه شي له څه ډول حالت سره مخامخ و او څه ډول ګامونه مو واخیستل.

سوداګریز بانکونه اونور بنسټونه له واسطه بازی او ملګرو ډک شوي و. دعامه څانګې شرکتونه په پراخه کچه دناوړه مدیریت سره مخا مخ شوي و. زموږ د اقتصاد غټه برخه لکه: د اوبو او انرژی د پراختیا اداره ، د کراچۍ د بریښنا د وېشلو شرکت ، د پاکستان داوسپنې د پټلیو لارې ، د پاکستان نړیوال هوایې شرکت ، د پنبې د صادراتو شرکت او د پاکستان د وریجو د صادراتو شرکتونه ټول د بیکاره واسطه بازو کسانو په لاس کې و.

په ۱۹۹۰ لسیزې کې ستر او پرلپسې مالي کسر ، دجاري حسابونو او پورونو خرابوالی ، د اقتصادې نه پرمختیا اصلي منابع وې. د صادراتو او مالیاتو عوایدو له منځه تللي و. پاکستان ته د بهرنیو اسعارو راتګ کم شوی و. ډېرو کسانو پاکستان یو ماتې خوړونکی هېواد باله. اقتصادي پر مختګ کم شوی و. د پانګه وونې کچه مخ کته روانه وه. او بهرنی پور ورځ په ورځ زیاتېده. چې له ۱۹۸۸ تر ۱۹۹۹ پورې ۲۰ میلیارده ډالره پور ۳۹ میلیارده ډالرو ته لوړ شوی و. پاکستان د پور دورکړې تر فشار لاندې راغلی و ، چې زموږ فزیکي او انساني بنسټونه ستړي شوي و. بې وزلې له ۱۹۸۸ تر ۱۹۹۹ پورې له ۱۸ په سلو کې څخه ۳۴ فیصدو تقریبا دوه برابرو ته لوړه شوې وه.

زه چې د سیاست او اقتصاد په ډګر کې نوی مدیر وم ما خپلې څو میاشتې د مالي ، سوداګریزو او بانکي ډګر له تکنو کراتانو څخه د یوه ټیم په جوړولو ولول. چې پوه شم په ۱۹۹۰ میلادي لسیزه کي واقعا څه پیښ شوي دي. چې ومو لېدل یو بحران و. یوازې صورت پکې پاتې و ، چې کولای مو شو اقتصادي ستراتېژي جوړه کړو. ددغې ستراتېژي جوړښت مود ۱۹۹۹ د دسامبر په ۱۵ ملت ته وړاندې کړه.

خو تردې ۲ میاشتې وروسته مې ددغې ستراتېژۍ ټولو اړخونو ته نظر وا چاو. غوښتل مې وو ینو د اقتصادي خو ځښت ټلوري سم تعریف شوي که نه ؟ چې ټول خلک پرې پوه شي. په ځانګړې توګه هغه خلک چې په خصوصي برخه کې کار کوي چې د پانګه ونې په اړه خپل تصمیم ونیسي او په سوداګریز ډګر کې مصروف شي. د خپلو سلاکارانو په همکاری پوه شوم ، چې د ببړنیو ګامونو او په اقتصادي ډګر کې د سختو ګامونو له اخیستو پر هیز وکړو. دهغو کسانو مې هیڅ پروا ونه کړه چې نصیحت به یې راته کاوه.(داکار او تصمیمونه سیاسي زیان او زما شهرت ته زیان رسوي (.

دملي ګټو لپاره مې ستر او اغیزمن ګامونه واخیستل: برابرې شوې ستراتېژي څلور موخې درلودې.

۱ ---ستر اقتصادي ټیکاو ته رسېدل.

۲ ---د اقتصاد درغېدو لپاره داساسي اصلاحاتو عملي کول.

۳ ---د اقتصادي ادارې د ظرفیت لوړول.

۴ ---د بې وزلې یا فقر کمول.

پر دغو ۴ موخو وڅرخېدو. څکه چې ستر اقتصادي ټیکاو بې له اساسي اصلاحاتو لنډ عمر لري.

اساسي اصلاحات هله کامیابیدی شي ، چې داقتصادي ادارې کیفیت او ظرفیت لوړ شي. او زموږ دټولو موخو وروستی هڅه د بې وزلی ټیټوالی و. زه پوه شوم چې ددغو ۴ موخو ترمنځ اړیکه قوي وه او باید چې ټول یو ځای تر سره شي. دغه ډول چلند موږ په یوې دوه لارې کې ودرولو. ددغې ستراتېژۍ موخه په څو کلونو کې د لېدو وړ نه وي. ډېر وخلکو د بوې لسیزې په دوران کې سختی ګاللې وي. بیړنی او ژر پایلې یې غوښتې. دهغوی حوصله پای ته رسېدلې وه. سره له دې مې هوډ وکړ چې دهېواد داقتصادي ناروغی لپاره اوږد مهالې او تل پاتې تګلاره جوړه کړم. حتا که لنډ مهالې نا خوښي هم له ځانه سره ولري.

په اولو څو کلونو کې بخت له موږ سره نه وو ملری او اقتصاد مو د پخوالي او ټکان سره مخامخ شو. ناڅاپي وچکالی درې کاله دوام وکړ. چې زموږ کلیوال کرنیز سیستم او اقتصاد یې وځپاته. نړیوال اقتصادي بحران زموږ د صادراتو لپاره غوښتنې کمې کړې. خو سربېره پردې هند خپل ځواکونه زموږ د پولو خوا ته را ولیږل او موږ یې ورته غبرګون ته مجبوره کړو. چې زموږ پر اقتصاد یې زیات فشار راوړ. خو له دې سره سره مو د غوره شوې لارې په لور کلک ګامونه کېښودل او خپله تګلاره مو پلې کړه.

له کورنیو او بهرنیو کار پوهانو مو وغوښتل چې په بحراني برخو کې موږ ته سلا مشورې راکړي. د نړیوال بانک یوه پخواني چارواکي د یوه ځواک د مشرۍ دنده په غاړه واخیسته چې د مالیاتي نظام د اصلاح په اړه وړاندیزونه وکړي. دغه وظیفوي ځواک دمالیاتي بنسټونو د رغاونې لپاره لارې چارې وړاندې کړې. چې تر مخه یې د اقتصاد دقانوني کېدو ، دمالي توکو پراختیا او دمالیه ورکونکو دمجبوره کولو چې دمالیې د ورکړې په اړه وړاندیزونه وشول ، او دمالیې د راټولولو لپاره هم نوې لاره وړاندې شوه.

یو ه بل اقتصادي کارپوه چې په نړیوال بانک کې یې کاري تجربه درلوده. د پور دچارو دکمېټې مسولیت واخیست چې د بهرنیو پورونو د تنظیم لپاره ستراتېژي برابره کړي. یو متقاعد دولتي لوړ پوړي چارواکي دکرنیزو مالیاتو په اړه رپوټ ورکړ.

د اقتصادي سلا مشورو يو بورډ د هېواد له وتلو سوداګرو دمالي وزارت د لوړ پوړو چارواکو او د پاکستان ددولتي بانک دمشر څخه تشکيل شو. چې دهېواد د اقتصاد پر وړاندې بې د پرتو خنډونو او دخصوصي کولو په اړه وړاند يزونه وکړي . د پاکستان ددولتي بانک مشر د بانکداری او مالي چارو په برخه کې د اصلاحاتو مشري په غاړه واخيسته، چې نه يوازې د بانکداری نظام بې اغيزمن کړ. بلکې په لومړي ځل بې کم عايد لرونکو ډلو او دټولنې منځنيو خلکو ته د بانکې اعتبار لاس رسی برابرکړ. د سود بيه چې په ۱۹۹۰ لسيزه کې ۲۰ په سلو کې وه. په ژور ډول شاوخوا ۵ په سلو کې کمه شوه چې د سوداګری د ترسره کولو نرخ بې هم راټيټ کړ. داګام دمصرفي ، کرنيزو وړو او متوسطو مالي شرکتونو د تقوي سره يو ځای د هېواد لپاره د اقتصاد لپاره مهمه وه . صنعتي ظرفيت چې تقريبا په ټولو برخو کې وچ ولاړ او وېده و. په ساده شرايطو او داعتبار په ترلاسه کولو را ژوندی شو.چې د صنعتي ماشين الاتو او دخامو موادو د تعرفو قيمت راټيټ شي �د بهرنيو اسعارو د بدلون چارې بازار ته پرېښول شوې ، ځکه چې تردې وړاندې روپيه هره ورځ بې ارزښته کېده. خو اوس وتوانېده صادرونکو ، واردونکو او پانګه والو ته يو ثابت نرخ ورکړو.
يوه بله سخته پريکړه مو چې په ۲۰۰۰ کال کې وکړه د پيسو د نړېوال صندوق IMF نه د مرستو د ترلاسه کولو لپاره مراجعه وه. زه ښه پوهېدم چې ددغې اداري پروګرامونو د پاکستان خلک ځورولي وو ، خو موږ غوښتل له دغه سازمان نه ګټه واخلو ،چې خپلو ستراتيژيکو موخو ته ورسېږو . په خواشينی سره ستونزه داوه چې پاکستاني واکمنو په تېر وخت کې د پيسو نړېوال صندوق سره داسې تړونونه لاسليک کړې چې ددواړو ترمنځ دکومې پروژې دپلې کولو پرته بې د IMF څخه پيسې اخيستې وي. پاکستان د لومړي قست يا پړاو پور اخيستونکی هېواد پيژندل کېده.. هغه داسې چې که به هرهېواد له دغې اداري نه يو قست يا پړاو پېسې د تړون په کولو سره پور کړې نو د نورو پړاونو پيسې به د پروژې په پلې کولو ورکول کېدې ، خو پاکستاني چارواکو په ځان د بې باوري له کبله پروژې نه عملې کولې او همغه لومړی قست پيسې به بې په پور يووړې .
خو زما حکومت د پيسو د نړېوال صندوق د پروژې په اجرا کې له وعدې وړاندې بريالی شو. وروسته مو ددغه صندوق له بودجې سره خدای په اماني وکړه. ځکه چې موږ د اصلاحاتو لپاره خپل پروګرام درلود . د پاکستان لومړيتوبونو ته مو انعکاس ورکړی و. ما خپله اجرائيوي ستراتيژي برابره کړې وه او وروسته بيا دهمکاری د راجذ بولو لپاره مو د پيسو نړېوال صندوق ته مراجعه وکړه. اود دوی مرستې به مو دخپلې ښې ستراتيژی په مټ را کاږلې.
هغه ستره ګټه چې زموږ هېواد د پيسو د نړېوال صندوق د يوه پروګرام له اجرا کولو ترلاسه کړه داوه چې زموږ د خارجي پور ټول اسهام د پاريس په کلوپ کې په ښو شرايطو سره له سره ونيول شو. (پاريس کلپ د پر مختللو هېوادونو ، شمالي امريکا او جاپان څخه جوړ دی.)) چې اړو هېوادونو ته د ډله ييز تړون پر اساس پور ورکوي . لاسته راغلي تړون په ۳۸ کلونو کې د پور د بيا ورکړې يوه دوره وه. په حقيقت کې دا کار زموږ د پورونو د ۳۰ په سلو کې د کموالي په معنا و. وروستيو يادانبتونو هم د پور دجبرې ورکړې په ډګر کې کموالی را وست. ما ته د اهيڅ په زړه پورې نه وه چې تقريبا د خپلو عوايدو ۶۲ په سلو کې ببرته د پور په اجرا کې ورکړو. خپلو اقتصادي مدبرانو ته مې وويل دا شرايط د منلو وړ نه دي او بايد چې بدل بې کړو. مثلا د پور بېرته ورکړه بايد له ۲۲ تر ۲۵ پورې را کمه کړو. خو برعکس بايد خصوصي پانګه ونه درې برابره زياته شي. د پاکستان خلک د اوبو منابعو ، سړکونو ، لوېو لارو. بندرونو ، ترمېنلونو ، بريښنا ، ګاز ، ښوونځيو ، روغتيايي مرکزونو او پاکو اوبو ته اړتيا لري. مخ پر ودې ښاري مرکزونه مو لکه کراچۍ او لاهور پراخې بهسازی او لوېونې ته اړتيا درلوده. که مو د پور د ورکړې اندازه نه وای کمه کړې نو دا هيڅ کار مونشو کولی .
دهېواد داقتصادي مدبرانو د زيار له برکته مو دهېواد ټول ستر پورونه ورکړل. او د پاتې پورونو ورکړه مو ډاډ منه کړه. نوي په زړه پورې پورونه مو ترلاسه کړل. هغه بهرني اسعار چې بهرنيو مالي ټولنو او بانکونو ته مو ورکول ور مو کړل. دغو ټولو هڅو عمومي پانګه ونې ته زمينه برابره کړه. په همدې حال کې زموږ باور په دې وروستيو کلونو کې زيات شو . کېدای شي پاکستان لومړنی مخ پر وده هېواد وي چې د پيسو د نړيوال صندوق د پروګرامونو خلاص شوی او په ازاد ډول نړيوال بازار ته ورد ننه شوی. هغه څه چې ما د پاکستان او نورو هېوادونو لپاره د پيسو د نړېوال صندوق سره د اړيکو له لارې زده کړل دادي چې دخپلې بې کفايتی او نا لايقی مسولېت د پيسو پر نړېوال صندوق وروانه چوو .
که غواړې چې څه کار وکړې او ورته ښه کلکه ستراتيژي لری د پيسو د نړېوال صندوق او له نورو نړېوالو مالي ټولنو ګټه کولی شې. خو کله چې موږ په خپلو موخو کې رېښتېني نه يو ، سمه نه ده چې نور پړه وبولو . د اقتصادي مديريت په ډګر کې زموږ اصلي هڅې داوې چې د لوبې مېدان هوار کړو. او د تېښتې هغه لاره چې دځو معتبرو کسانو لپاره جوړه شوې وه بنده کړو. زموږ د قانون بازی سيستم چې په ۱۹۹۰ لسيزه کي بې په تصميم نيونه باندې غلبه کړې وه په يو لاسي ، شفاف او ملي نظام بدل شو .
د حساب ورکونې بنسټونه قوي شول او فاسد کسان له اړيکو او موقف پرته په جزا ورسېدل. چې له کبله بې په لوړو پوړيو کې فساد کم شو. زه دا دعوه نه کوم چې مو ږ وتوانېدو په منځنی او لاندې پوړيو کې هم فساد له منځه يو سو ، خو ښه پيل مو درلود .په لومړيو ۲ او دريو کلونو کې چې د ستر اقتصادي ټيکاو په ټلارې مو کار کاو زموږ سيا ستونه له زياتو نيوکو سره مخامخ شو. خو ما تل په خپلو ځرګندونو کې تېنار کاو و چې هله پر مخت کولی شو چې ستر اقتصادي ټېکاو رامنځ ته شي. له اقتصادي ټيکاو وروسته لکه چې هېله بې کېده پر مخت وشو.
انتقاد کونکو خپل چلند بدل کړ. په دې وخت کې به بې د زړه براس په دې وېسته چې بېکارې او بې وزلي نه ده کمه شوې. او اوس چې دا دواړه هم په کمېدو ده ، ددوی چيغه داده چې د عوايدو واټن زيات دی. په رښتيا چې په ځينو برخو کې ډېر پر مخت منفي اغېزې لري. له هغې ډلې نه تورم او دعوايدو مو قته نا انډولي.

خو د سبا ست په ښو و سېلو سره په دغو ستونزو لاس برى حتمي دى . دمعلوماتو د راکولو په یوې لومړنۍ ناستې کې راته وويل شو چې زموږ د اقتصاد ټوله پرېشاني د بودجې د لوړ کسر شته والی دى. زما سملاسي سوال داو چې نو زموږ د عوايدو اصلي منبع څه ده ؟او په کومو برخو کې مصرفيږي ؟ځواب داو چې مصرف زموږ پر سر دى . د پورونو د ورکړې تر څنګ دغه لښتونه په دفاعي او دولتي چارو او دعامه خدمتونو ځانګوته د سب سايډى په ورکړه کې کېږي. ، چې په کال کې دوه ميليارده ډالره تر ستوني تيروي. او زموږ عوايد د ماليو له لارې تر لاسه کيږي.

موخه مې روښانه شوه. بايد لښت راکم کړو. بودجه مې کمه کړه ، دفاعي بودجه مې په خپل حال پرېښوده. او پوه کسان مې ددولتي اقتصادي تشکيلاتو د رهبرى لپاره وټاکل. ددفاعي بودجې منجمدول سخت تصميم و .موږ دغه کار وکړ، سره له دې چې هند خپله دفاعي بودجه څو برابره زياته کړه. او بله داچې له هند سره دجړې وېره هم په ۲۰۰۲ کال کې ډېره وه. ځکه هند دلسو مياشتو لپاره په پوله کې خپل ځواکونه راټول کړي و.

د لوړ پوړو اقتصادي مدبرانو د غوره کولو لپاره به مې دغه بو سوال مطرح کاو (ايا کولى شى دغه ټولنه د زيان له پولې د ګټې کچې ته ورسوى ؟) که به ځواب هو او قاطع و دغه کس به ګمارل کېده. بايد وواېم چې دغو زياتو کسانو زما هيله پوره کړه ، هغوى خپلې اداري ګټورې او پرمخ بوتلې.

د فولادو کارخانه چې د پيل څخه د مېلياردونو روپى زيان بې را وړى و په مېلياردونو ډالرو ګټه بې وکړه. د پاکستان د بېړيو ملي شرکت چې په ميلياردونو روپى بې زيان کاو راژوندى شو ، او داسې ځاى ته ورسېد چې دوه ټانکره تيل بې له خپلو عوايدو واخيستل .

همدارنګه داوسپنې د پټلېو اداره ، د اوبو او برېښنا د پراختيا اداره ، د پاکستان ملي تلويزيون او ډېرې نورې دولتي وړې اداري پيا وړې شوې. د لښتونو د کمولو له تصميم وروسته مې بله اند ېښنه د عوايدو کموالى و. راته بې وويل دډېرو ماليو ټولول دغه دترسره کولو څخه ډېر اسانه دى. پاکستانيانو په هيڅ ډول د مالياتو د ورکړې په هکله څه ندي ويلي ، له ډېرو کلونو راهيسې په پاکستان کې له يو شمېر معدودو شيانو ماليه اخيستل کېده. او هر کال په دغو شيانو دماليې د زياتېدو پيټې اچول کېده. ما د ماليو د زياتېدو په اړه تصميم ونيو او ورسره سم مې پر نورو شيانو د ماليو د لولو ګام اوچت کړ. دغه ګام زموږ اقتصاد هم قانوني کړ ، دماليو دراټولولو دمرکزي اداري او پوځ څخه مې يو شمېر کسان را وغوښتل ، هغوى له ټولو شرکتونو څخه لېدنه وکړه. او له هغوى نه بې وغوښتل چې ژر دماليو فورمې ډکې کړي. دغه پرېکړه د سوداګرو او هټيوالو له کلک غبرګون سره مخامخ شوه. دوى سړکونو ته را ووتل او ددغه قانون مخالفت بې وکړ. هغوى حتا خپل توکي په زېرمو کې پټ او له دوکانونو بې وويستل. چې دماليو دټولونکو سترګې پرې ونه ليږي. دنظم او قانون حاکميت په ډېرو سيمو کې ګډوډ شو ، چې د سوداګرو او دقانون د پلي کونکو ترمنځ بې خرابه فضا رامنځ ته کړه.

زه تر فشار لاندې وم، چې له دغه تصميم نه په شا شم ،خو قبوله مې نکړه. ځکه په دې باور وم چې چې پر ډېرو توکو د ماليو له لولو پرته مالي کسر پاى ته نه رسېږي. او نشو کولاى د پرمختيايي کارونو لپاره کافي پيسې پيدا کړو . د سوداګرو د مياشتو مياشتو فشارونه او لاريونونه مې وزغمل. يو شمېر لويو ښارونو ته مې سفرونه وکړل ، د سوداګرو او صنعت کارانو سره دلېدنې پر مهال مې له دوى نه وغوښتل ددغه پرېکړې وروستي اړخ ته دې وګوري. په پا يله کې مې هغوى راضي کړل. چې ددوى يو لړ وړاند يزونو مې هم ومنل. چې د نوي نظام له پيا وړتيا سره بې اړه درلوده.

دا پرېکړه برياليۍ وه خو پوره ادعا هم نشم کولى چې ټول قرارداديان مې د ماليو په ورکړې مجبوره کړي دي.د بودجې کسر په ۱۹۹۰لسيزه کې له ۸ څخه ۱۲ ته لوړ شوى و ،چې تر څلور فيصده پورې راکم شو.

په ۲۰۰۰ کې مو عوايد له ۳۰۲ مېليارد روپيو څخه ۷۰۰ ميليارده روپيو ته په کال ۲۰۰۶ کې لوړ شو ،چې ۱۳۰ په سلو کې لوړ والى ښيي. د ۱۹۸۸ تر ۱۹۹۹ پورې په ۱۱ کاله دوره کې په ملي عوايدو کې ۵۰ په سلو کې زياتوالى راغلى و ، يعنې له ۲۰۰ ميليارده روپيو څخه ۳۰۲ ميليارده روپيو ته ورسېده. دا کوم عادي کار نه و هغه څه چې زما د ويار لامل شوى و داو چې د عوايدو دکچې لوړوالى د ماليا تود لوړ والي سبب نه وشوى. بلکې د ډېرو توکو ماليه مو کمه کړې وه. دغه ښه والى موږ ته کافي پيسې په لاس راکړې چې دعامه خدماتو د پراختيا ډېرې پروژې تمويل کړو . د ۱۹۸۸ تر ۱۹۹۹ پورې د ۹۰ تر ۱۱۰ ميلياره روپى د عامه خدماتو پروژو ته ورکول کېدې ، خو په کال ۲۰۰۶ کې ۳۰۰ مېلياره روپى دغو پروژو ته ځانګړې شوې چې درې برابره زياتوالى ښيي . په ۱۹۹۹ کال کې مو د ۵ ميليارده ډالرو ټکان ورکونکى کسرد بهرنيو پورو نو د ورکړې له درکه درلود . دغه وضيعت هر کال موږ له نورو نړيوالو مالي ټولنو پور کولو ته اړ کړو. دا مساله هغه مهال جدي شوه چې موږ غوښتل لنډ مهالې سوداګريز پورونه بې له سوده تر لاسه کړو. ځکه بې له دغو پورونو موږ نشو کولاى د پراختيا لړى ته دوام ورکړو .. خو هيڅ د ښو شرايطو درلودونکى هيڅ سازمان حاضر نشو موږ ته پور راکړي.

موږ فکر کاو ۸ مېلياره ډالر به د صادراتو له عوايدو څخه تر لاسه کړو چې موږ د هيواد په تاريخ کې له ۹ مېليارده ډالرو څخه نه دي پورته شوي) په بهر کې د ميشتو پاکستانيانو لخوا د پيسو لېږل چې نژدې يو ميليارده ډالرو ته رسېده او بهرنۍ مستقيم پانګه ونه چې ۳۰۰ مېليون ډالره وه. زموږ لښت د لس ميليارد ډالرو پولې ته رسېده. او په کال کې ۵ مېلياره ډالره دپور ورکولو او وارداتو پرې ور اضافه کېده. نو دحيرانتيا ځاى نه دي چې هر کال د ۵ تر ۶ مېليارد ډالرو پورې د بودجې د کسر سره په دايمي ډول مخامخ نشو .

ددغې ګډوډۍ د له منځه وړلو لپاره مې پراخ او جدي حرکت پيل کړ. د وارداتو د کچې راکمول زموږ په ګټه نه و .ځکه چې دغه پيسې په صنعتي اړتيا و مصرفېدې چې نرخ بې زمو په واک کې نه و. او غوښتنه هم ورته په زياتېدو وه. او همدارنګه د چاى ، غوړيو او خوراکي توکو په واردولو مصرفېدې چې د بې وزله خلکو اړتيا وه چې قيمت بې نسبتا په زياتېدو و. يوازينۍ پيسې همدا د د پور د سود له منځه وړل و چې موږ پرې وتوانېدو .

د سپټامبر د ۱۱ پيښه په حيرانونکي ډول زموږ ژغورنې ته را ورسېدۀ. د ترهرى پر ضد نړيوال ايتلاف ته د پاکستان په ورننوتلو د پاريس د کلپ د غړو

هېوادونو مرسته را وپاروله. په لويه کې ټول حالت زموږ د کلني پور د کمېدو لامل شوه چې له ۵ ميليارد ډالرو ۲ ميليارد ډالرو ته را ورسېده .

دغو ټولو بدلونونوله موږ سره مرسته وکړه چې د اقتصادي پر مختيا پړاو ته ورسيږو.

خو پوه هېدم چې د مالي دوروکړې نوې عايداتي منابع وهڅوو. د هرې عايداتي منبع سره جلا چلند وکړ. او دهغه د زياتېدو ټلاره مو جوړه کړه. صادرات يوازې هغه وخت زياتېدای شي چې سم بازار ورته پيدا شي. زموږ صادرات په کرنه ولاړ دي . دا شی د سوداګرۍ په ډګر کې هېڅ ارزښت نه لري. وروسته پوه شوم چې کرنيز محصولات له ۷ تر ۸ په سلو کې د ټولې نړۍ سوداګري جوړوي. ۷۱ په سلو کې د نړۍ د سوداګرۍ درانه صنايع ، تکنولوژي ، انجينري او پر مختللي وسايل جوړوي. نو معلومه وه چې بايد د صنايعو پر صادراتو مو فشار راوړی وای. خپله تعرفه مو کښته پورته کړه. چې د سوداګرۍ د اسانتيا و څخه تمرکز د کورنيو صنايعو تشويق ته ورسو .

پو هېدم چې دا اوږد مهاله لړۍ ده. خو وياړم چې دا کار مو ډېر ګټور و. په ۲۰۰۴ کال کې زموږ صنعتي وده ۱۸،۲ په سلو کې وه. او په کال ۲۰۰۵ کې ۱۴،۲ په سلو کې وه. په لنډ وخت کې زموږ د توکو او بازارونو د نوي کيدو اړتيا حس شوه .

د صادراتو د پر مختيا اداره مو دهغه د فعاله ريس طارق اکرم په مشرۍ په جدېت سره قوي کړه. ډېرو وتلو وزيرانو يو په بل پسې د صادراتو او صنعت د ودې لپاره کار وکړ، چې زموږ صادراتو ته يې وده ورکړه . په ۲۰۰۷ کال کې موږ خپلې موخې ته چې د ۱۸ ميلياره ډالرو ترلاسه کول و ورسېدو .چې په تېرو ۵ کلونو کې ۱۲۵ په سلو کې زياتوالی ښيي. مستقيمه بهرنۍ پانګونه تقريبا وچه شوې وه. په ۱۹۹۹ کې بهرنۍ پانګه ۳۰۰ ميليونه ډالره وه ، په ۲۰۰۱ کې مې چې کله د چين له لومړي وزير ((ژونګ جي)) سره د پاکستان د پورونو او پانګونې ستونزه شريکه کړه . هغه ډېر ګټور تصوير راکړ. هغه وويل پانګه وال د کونترې په شان دي. کله چې حکومت په ضعيفه تصميمونو سره هغوی وويروي ، ټول يو ځای الوزوي. خو کله چې دولت دهغوی د جذب لپاره خپل سيا ستو نه تقويه کوي يو يو بېرته راځي. هغه ماته لارښونه وکړه چې استقامت ولرم او هغوی به را وګرځي. وروسته هغه په دې پوه شو چې پاکستان د پور او پانګونې له دوه لارې څخه کړيږي ،د پور په اړه هغه وويل چې نور پور مه اخلئ. د پانګونې په برخه کې يې وويل که غواړې بهرنۍ پانګونه را جذب کړې د بهرنيو اسعارو ټيکاو ته مو پام وکړي (.

زه په خپله د بهرنۍ پانګونې او صادراتو د پراختيا د مبارزې مخکښ شوم ، لومړی مو قوانين اصلاح کړل ، بيا مو خصوصي کونې ته پام وکړ. داسې قوانين مو جوړ کړل چې ټولو پانګه والو ته په ټولو اقتصادي برخو کې يو ډول مساوي ميدان پرانيزي. چې په اسانۍ او روښانه توګه پرې وپوهيږو . داسې قانون او قاعده مو وړاندې کړه چې د پانګونې لپاره ښه صميمانه چاپيريال جوړ کړي. له دغو بدلونونو سره مې د نړۍ هر ګوټ ته د خپلو سفرونو په لړ کې د سوداګرو له ټولنو سره وکتل چې په پاکستان کې يې ګډو کارونو ، سوداګريزو چارو او پانګونې ته را وبولم. ښې لاسته راوړنې مو درلودې. په ۲۰۰۵ کال کې د بهرنۍ پانګونې کچه له ۱،۵ ميلياردو ډالرو واوښته چې د ۱۹۹۹ کال څخه ۵ برابره زياتوالی ښيي. يو فعال او ړ ځوان مې د پانګه اچونې وزير وټاکه. او ما په خپله په پيل کې د پانګه والو او دولتي چارواکو د غونډې مشرۍ په غاړه درلوده چې بېرو کراتيک خنډونه له منځه يوسو . د ډېمو کراسۍ په لسېزه کې مو چې هغه څو هو ټلونه درلودل هغه هم خالي و. خو اوس پکې ځای نه وي .

دې کار د هو ټلدارۍ په ډګر کې د نړيوال پانګه وال وهڅول په پاکستان کې څلور او پنځه ستوريز هو ټلونه جوړ کړي. په ټولو ډګرونو کې ورته اقتصادي پر مختيونه وشول او پانګونې زور واخيست. بايد په ۲۰۰۷ کال کې بهرنۍ پانګونه ۳ ميليارد ډالرو ته ورسيږې يعنې د ۱۹۹۹ کال لس برابره. دريمه اقتصادي برخه چې لارښونې ته يې اړتيا درلوده د بهرميشتو پاکستانيانو د پيسو را لېږدول و. کله مې چې خپلې کړنې د نورو هېوادونو سره پر تله کړې چې زياتو وګړو يې په بهر کې کار کاو پوه شوم چې زموږ هېواد ته رالېږدېدونکې پيسو عوايد ډېرې کمې دي. اصلي لامل يې دا و چې د غير رسمي او غير قانوني حوالې سېستم ډېر اغيز درلود. د غير رسمي لارې حواله به په يوه ورځ کې د پاکستان لېرې کلي ته رسېده. خو زموږ د بانکونو له لارې حواله به ۷ ورځې نيولې او کله خو به تردې هم ستونزمنه شوه. دې کار نور هم ټکان راکړ او د اصلاحاتو لړۍ مو بانکونو ته وغزوله چې بهر مېشتي پاکستانيان ډاډه کړو ، ژر ترژره د هغوی خدمت وکړو او پيسې يې ورته ولېږدو. د پست اداره مو چې خلکو ته ښه ژر رسېده د بانکونو د ادارې سره يو ځای کړه . چې کار ښه شي. پر دغو ګامونو سربېره د سپټامبر ۱۱ زموږ د بانکونو له لارې د پيسو د لېږدولو سره غټه مرسته وکړه. نړيوالې ټولنې د غير قانوني پيسو د د لېږلو پيچونه ورټينګ کړل او دغير قانوني لارو د حوالو لېږدونکې يې تر څارنې لاندې ونيول

په پايله کې بانکي چارې چټکې او قوي شوې. په خپله مې دهم د بهرنيو سفرونو پر وخت له پاکستاني کارګرو وغوښتل چې د بانکونو له لارې پيسې ولېږدوي. دغه قشر د پاکستان پر ملي بانک باور وکړ او د خپلو پيسو د لېږد لپاره يې همدا لاره غوره کړه. شايد له رواني کبله د روپيې د دوامداره ټيکاو مهم عامل د رسمي او غير رسمي بدلونونو تر منځ واټن بيخي راټيټول و. نور يې هېڅ ارزښت نه درلود چې څوک پيسې له غير قانوني لارو ولېږدوي. اوس له بهره پاکستان ته د بانکونو له لارې د پيسو را لېږدول له ۴ ميلياره ډالرو اوړي چې د ۱۹۹۹ کال څو برابره زياتوالی ښيي .

د مالي کسر د کموالي په ډګر کې برېا او د جاري حسابونو د کسر بدلون په ګټې باندې زموږ اقتصاد د ډېر ښه پر مخ تلو ، د اقتصادي وضيعت ښې متبتې وې . تاريخ د رهبرانو په اړه د هغوی د کړنو له مخې پريکړه کوي. زما د کارونو د پايلو په اړه له هغه څه چې په ۱۹۹۹ کې په مېرات را پاتې و تر ۲۰۰۵ کاله پورې هر څوک قضاوت کولای شي. په ۱۹۹۹ کې موږ د ماتې خوړلو په ځنډو کې و. د ناکام دولت کليمه د هر چا په خوله کې تا وېده ، چې اوس يوه تېره خاطره ده او زموږ اقتصاد د پر مختګ په حال کې دی .

زموږ خالص کورني تولیدات له ۲۵ مېلېارد ډالرو څخه ۱۲۵ مېلیارد ډالرو ته ورسېدل چې د ۵ کلونو په ترڅ کې دوه برابره شول. اوس نړیوال مالي سازمانو نه په ډېر بدلون او احترام سره زموږ خوا ته راګوري. په خالصو کورنېو تولېداتو کې ډېر والی له ۳٫۱ په سلو کې څخه ۴، ۸ په سلو کې ته په ۲۰۰۵ کال کې لوړ شو . د تېلو د منفي اغېزو او زلزلې د دوامداره بیا رغاونې سره سره به موږ په ۲۰۰۶ کال کې ۷ په سلو کې پر مخټ ولرو. زموږ ټول بهرنی پور له ۳۹ میلیارده ډالرو څخه ۳۲ میلیارده ډالرو ته راکم شو .د خلکو کلنی عاید له ۴۲۰ ډالرو څخه ۸۰۰ ډالرو ته رسېدلی چې اوس پاکستان د منځنیو عوایدلرونکو هېوادونو په کتار کې د ټېټې کچې د عوایدو د ډلې له هېوادونو څخه د را وتلو په حال کې دی.

په ۲۰۰۶ کال کې صادرات له ۱۷ مېلېارد دالرو څخه اوړي ، په داسې حال کې چې په ۱۹۹۹ کې یوازې ۷،۸ میلیارده ډالره و. واردات هم په حیرانونکې ډول زیات شویدي. د وارداتو پیسې لاهم د صادراتو له عوایدو څخه زیاتې دي. خو خوشاله یم چې وواېم دغه ډېر والی په وارداتو کې ښه او متبت و ، ځکه زموږ د تېلو له اړتیا پرته چې دوه برابره زیات شوي _ د وارداتو د مصارفو غټه برخه مو مهمو اهمیت لرونکو شیانو مصرفیږي. لکه د نویو کار ځایونو لپاره د ماشینونو راوړل او دشته وسایلو د نوي کولو او عصري کولو او د ځینو اساسي بنسټونو د جوړولو باندې داپیسې لیدلې.

باور لرم چې دغه لنډ مهاله مالي کسر به د اوږد مهاله ګټې لپاره وي. ځکه ډېرې نوې کار خانې به داسې توکي تولید کړي چې صادر شي او یا دوارداتي شیانو ځای ونیسي. دا ډول پانګونې ډېرو خلکو ته کارونه پیدا کوي. پوهېږم چې یو شمېر کسان به په کم مهارت او متوسط مدېرېت سره په سختی کارونه پیدا کړي . موږ همدارنګه دتېلو او د او ګازو او هایدرو الکتریک دتولېد لپاره د ۵ سترو بندونو په جوړولو ښې دورې لرو چې زموږ د وارداتي تیلو کچه به راکمه کړي. داچې موږ غواړو د برېښنا د تولېد په ماشینونو یوه اندازه وارداتي ګاز په کورني طبیعي ګاز بدل کړي دا به هم ستر بدلون له ځانه سره ولري. او کله چې له ایران ، قطر یا تر کمنستانه احتمالا د ګازو نل لیکه د پاکستان له لارې چېن او یا هند ته تېره شي. ددغې نل لیکې د تېرېدو پیسې به هم تر لاسه کړو پردې سر بېره موږ نه یوازې ددغې نل لیکې له تېلو او ګازو څخه په هغو سېمو کې ګټه اخېستلای شو چې دغه نل لیکه تر ېنه تېرېږي ، بلکې د خپلو تېلو او ګازو د زیاتېدو په صورت کې د همدې نل لیکې له لارې هغه هم بهر ته صادرولی شو.

د عایداتو راټولول هم له ۵،۱ مېلېارد ډالرو څخه ۱۱،۷ میلیارد ډالرو ته لوړشوي. دغه ۱۳۰ په سلو کې زیاتوالی یوازې د مالیو د ډېر والي له کبله نه دي بلکې د مالیې په شمېر او درجه کې دکموالي ، دمالي د ساحې د پراخېدو ، د مالیو د سېستم د روڼوالي ، او داقتصاد د قانوني کیدو او داسې نورو ټلارې له کبله دی چې د فساد کچه یکې راکمه شوې ده. داټول دعوایدو د بې سارې زیاتېدلو لاملونه دي. زموږ د ټولو بهرنیو عوایدو کچه ۳۴۷ په سلو کې وه چې له بهرنیو پیسو څخه تر لاسه کېده. دا شمېره اوس په سلو کې ۱۳۷ په سلو کې راکمه شوې . موږ د هغو هېوادونو څخه چې په کال۱۹۹۹ کې پوروړی او بې وزلی هېواد شمېرل کېده ډېر واټن لرو ، هغه ورځ به ډېره خواشینونکې وه که موږ په اتومي وسلو سمبال خو یو سخت بې وزلی او پوروړی هېواد وای . له بهر نه را لېږدونکې پیسې له یو مېلېارد ډالرو څخه ۳ میلیارد دالرو ته لوړې شوې .

د دغو بهرنیو پیسو تر لاسه کول پاکستانی) روپیۀ)له سولېدلو وژغورله. په یوه ډالر د ۲۰ کلداړو د بدلولو نرخ مې تر خپلې څارنې لاندې په تېرو ۴ کلونو کې ثابت وساته. د لومړي ځل لپاره پاکستان د نړېوالې پانګه وني بازارونو ته وردننه شوی. لومړی مو د پور د غوښتلو پاڼې په اروپا او اسیا کې ورکړې ، وروسته مو د اسلامي پورونو د غوښتنې پاڼې په منځني ختیځ او خلیج کې ووېشلې ، ورسره جوخت مو په امریکا او اروپا کې د ډالري پورونو لپاره پاڼې وړاندې کړې . د اټول د نړۍ د معتبرو خصوصي پانګه والو دهرکلي سره مخامخ شو ۀ. زموږ د ډالري پورونو پانو په سلونو میلیونه ډالره د اوږد مهال له لس تر ۳۰ کلونو لپاره پاکستان ته راجذ ب کړل .

دا چې خصوصي معامله کونکې د اوږدې مودې لپاره یوازې ۲ په سلو کې دامریکا دحکومت له سود نه لوړ حاضر دی پاکستان ته پور ورکړي. د نړیوالو مالي ټولنو په وړاندې بې د پاکستان دمخ پر ودې اقتصاد اعتبار ښیي .

د ۱۹۹۹ کال په پر تله زموږ د اعتبار کچه یا درجه د MOODY او ستنډرډ او پور د معیارونو پر اساس فوق العاده زیات شوي او هغه موډې معیار +B ښیې د استانډرډ او پور ، زموږ داعتبار درجه BBښیې ږ زموږ دنا ځاپي اقتصادي ودې یو اغېز د نرخونو پورته تلل و. د تنخوا اخیستونکو او نورو عوایدو قوي یا زیات شول. چې د لوړې خرېداری او عرضې او تقاضا لامل شو. دا کار دتورم د پورته تللو لامل هم شو چې د لس په سلو کې پولې ته ورسېده . خو اوس بېرته ۷ په سلو کې راټېټ شو ی. په نړېوالو بازارونو کې د تېلو د بیو لوړ تیا هم یکې خپل اغېز درلود. چې دا کار ماته د بوې اندېښنې سبب شو. ځکه چې دکار په پای کې دخلکو دلو د حکومت په اړه د نرخونو د لوړ تیا له اړخه نظر ورکوي ، نه د بوې اقتصادي ګټې پر اساس. په دې اړه پوهېږم او د تورم په ځارنه کې یم .د اقتصاد د راژوندي کیدو لپاره به هېڅ هڅه ګټوره نه وي بې له دې چې دخلکو د ژوند کچه د سترو اقتصادي ګټو په چوکاټ کې ښه شي. د خلکو د ژوند دښه والي ښه لاره داده. چې د ښو کارونو د پیدا کولو له لارې د خلکو عوایدلوړ شي. دخپل ځان لپاره دکار موندنې لاره پرانېستل شي ،په بشري ډګر کې پانګه واچول شي او د روغتیا او ښونې روزنې په ډګرونو کې په مصارفو فشار واچول شي. دغې موخې ته د رسېدو لپاره د قوي اقتصادي ودې موازي والی مهم دی .بې وزلې ته پای ورکول جبري کار دی نه اختیاري. د بې وزلی کمول داپه ګوته کول غواړي چې چېرته ده. او بیا تصمیم ونیول شي چې لومړی کومې سېمې ته رسېدنه وشي. پاکستان یو کرنیز هېواد د ی ، چې تر ۲۵ په سلو کې زیات خلک بې ه کلیو او باندو کې ژوند کوي. ددغو خلکو غټه برخه دکرنې چارې تر سره کوي. او د بې وزلی سره لاس او ګرېوان دي. د ښار مېشتو او سېدونکو ۳۵ په سلو کې فقر په ۲ برخو وېشل کیږي : بې کاره تحصیل کړي ، او بې کاره نا لوستي ، چې دواړه برخې خلک مرستو او تنظیم ته اړتیا لري. نو باید چې اصلي هڅې په کرنیز ډګر کې د کلیو پراختیا ته

وشي. د پاکستان کرنې ته اصلي شرط د اوبو شته والی یا نشتوالی دی. دهمدې مسلې په اړه زما حکومت د ۳۰۰ میلیارد کلدارو په ارزښت د اوبو اړوندې پروژې پیل کړي چې هیله کیږي د بریې به بې تر راتلونکو ۲ کلونو پورې بشپړې شي.
په دغو پروژو کې د اوبو څو کانالونه او بندونه شامل دي. چې د خښتو څخه جوړ شوي تر څو د درز څخه بچ وي او د اوبو رسولو سیستم بې ښه وي. دد غو پروژو په اجرا کولو سره به تر ۲،۸۸ میلیون جریبه پورې ځمکه تر کښت لاندې شي. او د کرنیزې ودې سره به غټه مرسته وشي. چې له مخې به بې د بزگرو عوایدلوړ شي، کلیو الو او سیدونکو ته به کارونه زیات شي او د بې وزلی کچه به بې ټیټه شي .خو په دغه کار سره بسیا نشو کولی، باید د اوبو ساتنه وکړو او ښه گټه اخیستنه یې تضمین کړو .دا کار د ځمکې د هوارولو د پراخ پروگرام له لارې کولی شو چې د (لاېزر) په واسطه بې تر سره کړو، چې د ځمکې د اندازې په سنجولو د اوبو له ضایع کیدو او داوبو د ساتنې لپاره د کمې او بې ونې دهڅونې له لارې دا کار کولی شو. د روانو او بو ذخیره کول به چې یو ملیارد ډالره پانه غواړي د اوبو د ساتلو سره مرسته وکړي. مو ږ همدارنه د بزگرو د ځمکو قوي کولو ته پام کړی چې دهر جریب ځمکې حاصلات لوړ کړو، چې په ترڅ کې یې د بزگرو د عوایدو کچه لوړه شي. بانکونو او زراعتي پورونو ته د بزگرو د لاس بري لپاره مو کرنیز پورونه۵ برابره لوړ کړل. د پور داسانه ورکړې لپاره مو درې کلن اعتباري سیتم جوړ کړ. دغه کمک بزگران د سودخوړونکو دلالانو له چنه خلاص کړل، چې پخوا مجبوره ود هغوی د پورونو دورکړې لپاره په ځانړي وخت کې خپله غله دانه په ارزانه بیه وپلوري. دغو ټولو گامونو په پراخه کچه کرنیز تولیدات او چت کړل. په بې ساري ډول مو د پنبې او غنمو حاصلات زیات شول. خو د ټولنې غریبو خلکو ته شوی کار زما لپاره کافي نه دی. پاکستان په نړی کې د شیدو د تولید ۵ هیواد دی. خو ټول لبنیات نه تولیدوو. همدارنه د نړی یو شمیر ښې میوې او تر کاري لرو. خو صادرولو ته بې ارزښت نه ورکوو. دېر سنجول شوی تصمیم مو ونیو چې په کلیوالو سیمو کې کرنیزو صنایعو ته وده ورکړو. ددې کار لپاره مې ((سپین انقلاب)) په لاره واچاو. چې تر مخه مو د شیدو دراټولولو او یخولو یو ځانړی سیستم جوړ کړ. دې کار د لبنیاتو عصري صنعت رامنځ ته کړ چې د (مستو، پنیرو، کوچو او وچو شیدو) تولید کیده ،دغه لبنیات به د بهرنیو مصرفونکو لپاره و. همدارنه د خوړو او میوو صنائع هڅوو چې صادراتو ته ارزښت ورکړي، او د کلیوالو خلکو لپاره کارونه زیات کړي. زه د کلیوالو سیمو د پراختیا له گامونو خو ښ یم. خو د بې کاره تحصیل کړو ځوانانو مسله مې تل ځوروي. په ځانړې توگه د ښاري ځوانانو مسله. زمونږ د اقتصادي ودې ۷ ډگره اطلاعاتي ټکنولوژي او مخابراتي صنائع دي. ځکه په ښارونو کې بې د کار موندلو لپاره ستر ورتیا درلوده. په تیرو څلورنیمو کلونو کې دغه ډگرونه د هیلې زیاته وده وکړه. او دبهرنیو پانو د جذب د میدان په توگه یادیږي. چې تول بې زمونږ د پراختیابې هڅو او اصلاحاتو له برکته دی.
په ۱۹۹۹ کې یوازې د پاکستان ۳۹ ښارونه په انټر نټ وصل و. خو په ۲۰۰۲ کال کې دغه ښارونه او ښارگوټي ۲ زرو ته ورسیدل. په ۱۹۹۹ کې د نوري فایبر اړیکې په ۴۰ ښارونو پورې محدودې وې، خو نن ۱۰۰۰ ښارونه ترې گټه اخلي. په تانیه کې د دوه میا بایټه مخابرې بیه له ۸۷ زرو ډالرو ۱۴۰۰ ډالرو ته را ټیټه شوه. د پاکستان د مخابراتو شرکت د بریالیتوب ستر داستان لري. یوازې له ۲۰۰۳ کاله پورې د (تیلي ډینس سیټي) شرکت چې زیات ټیلیفوني گډونوال لري له ۲،۹ په سلو ۱۲ په سلو کې اندازې ته لوړ شوی دی. د مبایل تیلیفون گډونوال له ۲۰۰ زرو څخه ۳۰ میلیون ته اوچت شوي. او مبایل ټیلیفون لېږې پرتو سیمو ته ځغلي. مخابراتي او معلوماتي ټکنولوژي یا انټر نټ نه یوازې ډېر لېږې کسان په نړی کې بلکې د پاکستان په هرکونج کې سره ونښلول. دغه دوه ډگره د پاکستان په اقتصادي او ټولنیزه برخه کې مهم رول لوبوي.
د مخابراتو او معلوماتي ټکنالوژی په برخه کې فوق العاده وده په مستقیم او غیر مستقیم دول تحصیل کړو ځوانانو ته د کار زمینې برابرې کړي. دا د ودې په برخه کې یو ه چټکه مخ ته تلونکې برخه ده. او داسې ښکاري چې په راتلونکو کلونو کې به نوهم چټک پر مخ ولاړ شي.
او په پای کې ددولت لخوا د بې وزلی د کمولو او دکار موندنې هغه هم د ښارونو د نا لوستو لپاره باید ووایم ما فکر وکړ چې صنعت او د ودانولو چارې په گډه سره کولای شي ډېر کارونه پیدا کړي. د ودانولو د چارو کا ر د نا لوستو بیکارو لپاره سخت خو مناسب کار دی. ددغه صنعت د هڅولو لپاره مې ځانړي گامونه واخیستل ږ زمونږ ټلارو او کار کړنو ښه گټه درلوده. نن سبا دغه صنعت د ودې په حال کې دی او دکار گرو لپاره غوښتنه بیخي زیاته ده. او دکار گرو عواید به لوړ شي. دا دکارگرو او د ساختماني چارو د کار کونکو دجذب لپاره ښه بازار دی.
سره له دې چې د هیواد د سترو اقتصادي برخو د تقوې او د سترو بنستیزو اصلاحاتو لړی روانه وه. زما دولت هیڅکله د ټولنې داړو کسانو سره د مرستې ژمنه نه وه هیره کړې. په پرلپسې توگه مو هڅې وکړې چې د بې وزلو ډلو اړتیا و ته د ذکات په څیر د عامه پروگرامونو له لارې ځواب ووایو.
مخ پر ودې اقتصاد ته لاس رسي مونږ ته داچانس په لاس راکړ هغه پراختیا چې هر کال د ۱۰۰ میلیارده روپیو په مټ کیده یوازې د ۲ کلونو په ترڅ کې ۳۰۰ میلیارده روپیو ته لوړ کړو. دغو منابعو د کار موندنې، د ښونې او روزنې او روغتیابې اسانتیا و د تقوې او همدارنه د هیواد د فزیکي بنسټونو سره مرسته وکړه.
او په پایله کې د پاکستان په تاریخ کې په لومړي ځل بې وزلي او بیکاری مخ پر کښته روانه شوه.

۲۰ څپرکی

هغه ورځ چې نړۍ ته يې بدلون ورکړ

د 2001 لمړۍ کال د سپټامبر 11 پداسې حال کې چې لمرپه آسمان کې ځليده لړ ترلړه په پاکستان کې د پيښو يوه ډکه ورځ وه. ددغې ورځې په مازديګرپه کراچۍ کې وم او د پاکستان د بنسټ ايښودونکي قايد اعظم محمـــــد علي جناح دزيارت په ښکلي باغ کې مې دکاربهيرکوت. زه پدغه ښارکې داوسيدا له کبله خوښ وم. خونه پوهيدم چې دنړۍ په بل اړخ کې دالوتکې په مټ يوه ستره پيښه رامنځته کيږي چې زما او دپاکستان دژوند تګلورۍ به بدلوي. نه پوهيدم چې ډيرژربه ديوه بل جنګ لومړۍ کرښې ته وردننه شم. هغه هم دسيورۍ سره جګړه.

تردې نږدې دوه کاله وړاندې زمونږ دالوتکې د توطيې په پيل کې زما پوځي سکرټرپه غوږ کې راته پس پس کړي وو ، چې پيلوټ تاسوخپلې خونې ته غواړي. اوس يوځل بيازماخواته راغی اوپه غوږ کې يې راته پس پس وکړ: په نيويارک کې دنړيوالې سوداګرۍ ديوه برج سره يوه الوتکه جنګيدلې.

دنړيوال تجارتي مرکز سره له 1993 کال را وروسته چې ترهګروبې دالوځولوهڅه کړې وه ښه اشناشوی وم. په هغه چاودنه کې ودانۍ ته دپام وړ زيان ورسيد ، او 6 تنه پکې ووژل شول. په 1995 کې ددغه ترهګربريد يوطراح ((رمزي يوسف)) پاکستان ته راتښتيدلی وو. چې زمونږ دامنيتي ځواکونولخوا ونيول شو .

په پيل کې مې د 11 سپټامبرپيښنه دومره جدي ونه بلله. فکرمې وکړچې کيدای شي کومه وړوکې خصوصي الوتکه به ورسره لګيدلې وي. دباغ دکار د بهيرخارلوته مې دوام ورکړ. خوپه مغزوکې مې په څوځو واري داسې راتاوشو چې داکومه فوق العاده ستره عجيبه اوغريبه پيښنه نه وي ، اويابه پيلوټ نالايقه وو چې له دومره سترې ودانۍ سره يې الوتکه جنګولې. يابه الوتکه له کنټروله وتلې وي بله چاره به نه وه.

کله چې کورته راوګرځيدم نيغ دکراچۍ دقول اردو په جلسه کې کښيناستم ، په غونډه کې سخت بوخت وو ، چې نظامي سکرټرمې دتلويزيون په عيارولولاس پورې کړ.

پداسې حال کې چې يوڅه حيران شوي وو پوښتنه مووکړه ((څه بيړنۍ خبره شوې)) ؟ هغه وويل ښاغلی لطفاً ووينۍ چې په تلويزيون کې څه تيريږي ؟

CNNمو پيدا کړ. هغه څه مې چې په تلويزيون کې وليدل باورمې نه کاوه. د دود ستره غوپه دنړيوال سوداګريزمرکز له دواړوبرجونوڅخه پورته کيدلې ، سخت وحشت وه. يوه وړوکې خصوصي الوتکه داپيښنه نشي کولای. بلکې له مسافرو بار دوو بوينګ الوتکوداپيښنه رامنځته کړې وه. الوتکه تښتول شوې وه اوقصداً لدغو ودانيوسره جنګيدلې وې. ديته پيښنه نشوويلای. دادترهګروبې شرمه کاروه. خبرشوچې دوه نورې الوتکې هم تښتول شوې چې يوه يې دامريکاددفاع له وزارت پنټاګون سره جنګول شوې. اويوه بله په پنسلوانياکې په کرنيزوځمکوکې لويدلې. کارپوهانوپه يوه وخت کې وويلې بلې يوه دسپيني مانۍ په لورتللې دا ديوه جنګ اعلان وو.

لاهم تلويزيون ته ناست وو چې وموليدل يوبرج کيناست اوڅوقيقې ورسته دوهم برج هم وران شو. باورنه کيده دالوتکې دتيلودسوزيدوله کبله دود سيمه نيولې وه اودنړۍ دلويو ودانيوخاورو اونورو ورانوشويو شيانوداسې صحنه رامنځته کړې وه لکه چې کوم اتومي بم چاودیدلی وي.

دبريدونو زورمعلوميده .دنړۍ ترټولوځواکمن هيواد پخپل کور کې پخپلو تښتول شويو الوتکوتربريد لاندې راغلي وو .له الوتکې دمرمۍ په خيرکاراخيستل شوې وو . دايوه لويه غميزه وه، چې دنړۍ دسترځواک احساسات يې راوپارول . امريکاداډمنه وه چې لکه ټپي خرس غونډې تريخ غبرګون به وښيي . اوکه ددې بريد پړه القاعده وبلل شي نودازخمي خرس به نيغ په نيغه دپاکستان په لور رامنډه کړي.

القاعده زمونږ په ګاونډي افغانستان کې دنړۍ دډيرومنفوروکسانويعنې طالبانوترملاتړلاندې وو . نه يوازې دابلکې مونږ په نړۍ کې يوازينی هيواد وو چې له طالبانواودهغوی له مشرملامحمـــد عمرسره موډيپلوماتيکې اړيکې لرلې. مونږ دسپټامبر 11 ديوه نامعلوم راتلونکي په فکرکې واچولو.

خوفکرمووکړچې نړۍ به نورهيڅکله يوډول نه وي.

په کراچۍ کې دوالي دفترته ولاړم دبهرنيوچاروورازت سپارښتنه وکړه چې دسپټامبرد 11 نيټې دناورين په اړه بيانيه ورکړم. ژرمې يوڅه وليکل اود ملي تلويزيون له لارې مې وويل چې مونږ دغه عمل غندو اوزياته مې کړه چې له ترهګرۍ سره به په مختلفوډولونو مبارزه وکړو . پداسې غمجنوحالاتوکې دامريکا په خواکې ولاړيو اودتوان ترکچې به لدغه هيواد سره مرسته وکړو.

سباسهارمې دوالي په دفترکې يوه مهمه ناسته رهبري کوله.يوځې ياورمې وويل ((دامريکادبهرنيوچارو وزيرکولن پاول ټيليفون کړی . ورته مې وويل چې وروسته به زه پخپله درته زنګ ووهم. خوياورمې ټينګاروکړچې له غونډې بهرشم اوټيليفون ته ځواب ورکړم. پاول ډيرساده اوروښانه وويل ((له مونږ سره ياست اوکه زمونږ پروړاندې ياست)) دايوتريخ ګواښ ياالتيماتوم وو. د يو شميرريوټونو دخپريدوبرخلاف دغه خبرې جزياتوته ونه رسيدې. هغه ته مې وويل پاکستان دترهګرۍ له اړخه ډيرځوريدلی ، نوبناءً مونږ به دترهګرۍ پروړاندې دامريکاپه خواکې ودريږو . اوپه ګډه به دترهګرۍ سره وجنګيږو .پدغه ټيليفوني اړيکې کې نورهيڅ خبرې ونشولې. وخت مې درلود چې ژور فکروکړم چې تردغې پيښې وروسته به څه راپيښ شي.

کله چې سبا اسلام آباد ته راغلم د ((آی. اس. آی)) عمومي مشر چې داوخت په واشنګټن کې وو دټيليفون په کرښه يې دامريکادبهرنيوچارو له مرستيال

وزیر ریچارد آرمیتاژ سره د خپلې غونډې په اړه معلومات راکړل. د آی. اس. آی د مشر پروینا آرمیتاژ د کولین پاول د خبرو په دوام په
غیر دیپلوماتیکو اظهاراتو سره وویل (پاکستان نه یوازې داچې باید پریکړه وکړي چې له امریکا او که له تروریستانو سره دی بلکې که د ترهرو خوا مو خپله
کړه بیا نو د داسې بمباریو په تمه اوسي چې ډېرو زمانې ته به ستانه شي .(
دغه بې شرمه ګواښ ټکان ورکونکی خو روښانه وو .چې متحده ایالاتو تصمیم نیولی چې جدي ځواب ورکړي.
ما د پاکستان په وړاندې دواړه غوره کېدونکې خواوې په منصفانه تحلیل او د پوځي اصولو پر اساس کېښودې او د هغه مثبتې او منفي خواوې مې وتللې .
د ورځپاڼو د مقالو د لیکلو او فیلمونو د جوړولو لپاره رحم او عاطفه ډېر ښه شی دی. خو د اساسي تصمیمونو لپاره پرې نشو دریدلای. یو رهبرد تصمیم او پریکړې
د کولو پر وخت باید د خپل هیواد او د میلیونونو وګړو د راتلونکې په اړه پوره معلومات ولري. پداسې حالاتو کې یو مشر بیخي یوازې کیږي. شاید دغه
مشر زیاتو سپارښتنو او مشورو ته غوږ شي . خو په پای کې هغه باید پخپله یوازې پریکړه وکړي او هغه مهال د شرایطو په سختئ پوهیږي.

هغه پریکړه چې ما د ترهګرئ په وړاندې وکړه د خپل هیواد د ملي ګټو او خپلو خلکو د نیکمرغئ پر بنسټ وه . زما لپاره تل پاکستان د خپلو کارونو په
لومړیتوبونو کې دی. هڅه مې وکړه له پریکړې مخکې د شرایطو تحلیل ولرم. په یوه فرضي جګړه کې مې امریکا ته د خپل دښمن فکر وکړ. که د امریکا له
متحده ایالاتو سره مو مرسته نه وای کړې ، نو د هغوی له قهرجن غبرګون سره به مخامخ شوي وای. نو سوال داوو که د هغوی د ایتلاف ملګري نشو ، اېا له
هغوی سره مقابله کولی شو. او د برید لپاره به یې تاب راوړو. البته چې ځواب منفي وو . په درې دلیلونو مو له امریکا سره د مخامخ کېدو توان نه درلود:
اول: د امریکا د پوځي قوت په پرتله زمونږ د نظامي ځواک کمزورتیا ، پدغه اجتماعي برید کې زمونږ ځواکونه بیخي له مینځه تلل.
دویم: زمونږ اقتصاد کمزوری وو . پاکستان تیل نلري او ددې وړتیایې هم نه درلوده چې د امریکا د برید په صورت کې خپل اقتصاد همدا ډول ټینګ وساتي
.
دریم : ترټولو بد دلیل زمونږ ټولنیزه کمزوري وه. مونږ د منسجمو او یووالي د شرایطو د نه لرلو له کبله چې ټول ملت مو سره یو فعاله جبهه کې ځوریدلو. او له
هیڅ پلوه له امریکا سره د مخامختیا توان نه لرو. د جنګ په ترڅ کې مو همدا رنګه خپلې ملي ګټې په پام کې وې. په پیل کې هند هڅه کړې وه چې امریکا ته
د خپلو پوځي اډو په ورکړې ځان مخکې کړي. که مونږ له امریکا سره نه وای دریدلي نو امریکا د هند وړاندیز ته هرکلی کاوه. نو هغه مهال به څه را منځته شوي
وه ، هغه مهال به هند د کشمیر د مسلې په اړه طلایي چانس ترلاسه کړی وای.
کېدای شي هندوانو هلته یو لړ محدود عملیات کړي وای. د امریکا او ملرو ملتونو د سازمان په مرسته به یې پولو ته مشروعیت ورکړی وای. او اوسنی
وضعې ته به یې دائمي شکل ورکړی وای. امریکا هم د هند د دغې طرحې پرته بله لاره نه درلوده .
دویم - : زمونږ د ستراتیژیکو سیمو امنیت له ګواښ سره مخامخ کېده. موږ نه غوښتل د هستوي وسلو په برخه کې د هند په وړاندې د خپل پوځي ځواک
توازن له لاسه ورکړو. او یا خپلې دغه لاسته راوړنې ورانېدو ته وسپارو . داچې د امریکا متحده ایالات هیڅکله د هغو اسلامي هیوادو سره چې اتومي
وسلې لري جوړه نه ده. نور به پټه نه وي او بې له شکه به امریکایان له دې فرصت نه ګټه واخلي او برید به وکړي. چې زمونږ هسته یي وړتیا به یې له منځه
وړې وای. چې هند به هم په دې کار کې د امریکا سره جوړه ګام پورته کړی وای.
دریمه مساله: - د پاکستان اقتصادي بنسټونه و . چې آیا د طالبانو لپاره د پاکستان ورانول د دغه هیواد منافع کېدای شي ؟
ایا طالبان په دې ارزښت لري چې له کبله یې موږ ځان قرباني کړی وای؟
ددغه پوښتنې ځواب (یو کلک نه دی. (
دا سمه ده چې له افغانستانه د شوروي اتحاد له وتلو وروسته په بې رحمۍ سره متحدو ایالاتو افغانستان یوازې خوشي کړی و او پدې توګه مو د طالبانو د
راپیدا کېدو سره مرسته وکړه. حتا هغه مهال امریکا په لېونتوب کې د طالبانو تائېد کړی و .
زمونږ هیله داوه چې طالبان به د اسلام د رېښتیني اصولو او مذهبي سربندنو پر اساس افغانستان ته سوله او یووالی راولي ، خو هغوی بې ځایه مذهبي
تعصب ته ورګډ شول. چې د تېاره فکره نیمه ملاېانو یا اخندانو لخوا تلقین کیده. داسې تعصب چې د عصري کېدو ، دانش ، اسلامي روحیې او د پاکستان
د اکثریت خلکو مخالف و .
کله چې طالبان په افغانستان کې واک ته ورسېدل پاکستان پردغې ډلې خپل نفوذ له لاسه ورکړ. هغه سوله چې دوی افغانستان ته راوړه ، د هدېرې سولې او
ارامئ ته ورته وه. خو سره له هغه موږ د ژبو ستراتېژیک دلېل پر اساس له هغو ملاتړ وکړ. که مو اړیکې ورسره خرابې کړې وای په لوېدیځه پوله کې به مو
هم د ځان لپاره دښمن پیدا کړی و. او بیا به په افغانستان کې د واک سیا سي تشه راغلې وای ، چې له کبله به یې د شمالي ټلوالې او د پاکستان ضد عناصر
واکمن شوي وای.
د شمالي ټلوالې سره د ایران ، هند او روسیې مرسته وه . خو د سپټامبر د ۱۱ د ناورین په را رسېدو سره نور د دغې اندېښنې تر فشار لاندې نه و. بلکې نوې
خطرناکې اندېښنې پیدا شوې وې. په دې وخت کې مو له طالبانو واټن ونیو. په هرصورت طالبانو نور د پاتې کېدو چانس نه درلود. نو ولې موږ د داسې
بدوي ریژېم لپاره خپلې ملي ګټې قرباني کړو. چې کېدای شي ژر مات شوي وای .
خو که په دغه جړه کې د امریکا په خوا کې درېدلي وای د پاکستان لپاره به یې ډېرې ګټې درلودلای. په پیل کې به توانېدلي وچې له خپلې ټولنې تندلاري

توب لېږي کړو او بهرني ترهر له خپل چاپېريال څخه وشړو.
پاکستان يوازې ددې کار توان نه درلود. د امريکا دمتحدو ايالتونو په مالي او تخنيکي مرستې کېداى شو چې تر هروته ماتې ورکړو. موږ له کلونو راهيسې د طالبانو، القاعدې او دهغويد ملرو د ترهرى قرباني شوي يو. د پاکستان پخوانيو حکومتونو له مذهبي ډلو سره شکمن چلند درلود چې تندلارې يې زموږ په هېواد کې زياتول. جنرال ضيا رسما دهغوى د سياسي ملاتړ په جبهه کې ودرېد، او نواز شريف هم ورته چاره تر سره کړه.
دځان په اړه بايد ووايم چې زه تل يو عصري مسلمان يم او هيڅکله د بنسټ پالو د لېد لوري او تلارې سره جوړ نه يم. د ۲۰۰۱ کال په فبرورى کې مې يو شمېر مذهبي تندلارې ډلې غېر قانوني کړې او د هغوى پر ضد مې يو لړ گامونه پورته کړل ځکه دغو ډلو مذهبي افراطيت خپراو. خو د سپټامبر د ۱۱ پېښې له تندلارو سره دمخامخ کېدو قوى فرصت مساعد کړ.
دويم داچې د ترهرى سره دمبارزې په ډگر کې لومړى کرښې ته په ور دننه کېدو سره کېداى شي بهرنى پانه ونې وتښتي. خو معلومېده چې اقتصادي گټې يې درلودې. لکه پاکستان ته د پورونو بښل او پر دغه هېواد د اقتصادي بنديزونو لېرې کول.
دريمه مسله داچې پاکستان د هستوي ازموينو وروسته گوښى شوى و. نو يو ځل بيا د سېمې اصلي لوبغاړى کېده.
په پاکستان کې کورني غبرگون به څه ډول وي؟ يقينا چې دامريکا په مشرى ايتلاف ته د پاکستان په ورگډېدو به هغوى زموږ مخالفت وکړي او سړکونو ته به لاريونونه را وباسي. په شمال لوېديځ ايالت سرحد کې چې له افغانستان سره گډه پوله لري د تند غبرگون هېله کېده.
سند په ځانړي توگه کراچى او بلوچستان به ددغه تصميم په اړه بې طرفه پاتې کېدل. خو د پاکستان زړه پنجاب به څرنګه وي؟ ايا هلته به هم خلک منفي غبرگون وښيي؟ ما فکر کاو چې تر ډېره به په دغه ايالت کې غبرگون منفي نه وي. که مې کولاى شو چې پنجابيانو ته دا وپوهوم چې ولې مې د امريکې غاړه ونيوله هغوى به زما دليل درک کړى واى. په ځانړي توگه دا استدلال چې ولې او د کومې گټې لپاره يو زبر ځواک دخپل ځان په وړاندې ودروو؟
پنجابيان ډېر) پراگماتيک (خلک دي. خو د کراچى خلک ډول ډول دي. ځکه په دغه ښار کې گڼ سوداگريز مرکزونه دي، چې ځيني يې د سرحد د تند لارو په واک کې دي. په يقين سره په سړکونو کې د لاريونونو هيله کېده.
خو ما ويل د کراچى ډېر او سېدونکي به د اعتراض کونکو ملاتړ ونه کړي. دخلکو د فرهنګ او ټولنيز فرهنګ په اړه د ښه پوهېدو له کبله مې داسې فکر کاو چې زما په هېواد کې به د هيلو او چت لاريونونه او غبرگونونه ښکاره نشي.
دا يو منصفانه تحليل وچې له احساساتو پرته مې د خپل هېواد دملي گټو لپاره ونيو. د ريچارډ ارميټاژ د غېر ډيپلو ماټيکې ژبې له کارولو سره سره يې زما په پرېکړې کوم اغيز ونه شينده. متحدو ايالتونو هم هغه څه کول چې دملي گټو سره يې برابر و. او موږ هم دخپلو ملي گټو پو بنسټ گامونه او چتول. خپله ساتنه او خپلې گټې ددغه تصميم په سر کې و. ويلو ته يې اړتيا نشته چې دارميټاژ څرگندونو ډېر په قهر کړم.
دا ډېوه سرتېري له زغمه پورته خبره وه. چې د چاگوت ځنډنې او گواښ ته ځواب ورنکړې، خو وروسته مې ولېدل چې ارميټاژ د پاکستان ښه دوست دى.
د ۲۰۰۱ کال د سپټامبر په ۱۳ نېټه په پاکستان کې دامريکې سفير (وېنډي چمبرلېن) يو پاکټ راکړ چې دامريکې لخوا پکې ۷ غوښتنې شوې وې. دغه غوښتنې دامريکې د بهرنيو چارو د وزارت لخوا زموږ د بهرنيو چارو وزارت ته د بريښنا ليک له لارې هم لېږل شوې وې چې په دې ډول دي.

�۱ په خپلو پولو کې دالقاعدې فعالېتونو ته پاى ورکړى، د پاکستان له لارې د وسلو د سمندري ليږد لاره پرې کړى. او د بن لادن ټولو لوژيستيکي مرستو ته پاى ورکړى.
۲ --امريکايي الوتکو ته په خپله خاوره کې د ناستې او ځغاستې اجازه ورکړى، چې ټول اړوند پوځي او استخباراتي عمليات له دغه ځايه تر سره شي.
�۳ د اړتيا وړ سيمې لکه سمندري بندرونه، هوايي ډگرونه او د پولو په اوږدو کې ستراتيژيکې سېمې دامريکا او ايتلاف داطلاعاتي نظامي ځواکونو ته برابر کړى چې د ترهرو او دهغوى دملاترو په وړاندې ترې ضروري عمليات تر سره کړي.
�۴ ژر ترژره دې د افغان کډوالو په اړه ټول اسناد، مدارک او اطلاعات امريکا ته ورکول شي. چې د امرېکا او دملرو په وړاندې يې د پلان شويو ترهرو بريدونو مخه ونيول شي. او ځواب ورکول شي.
�۵ د سپټامبر د ۱۱ او نور ټول هغه ترهر بريدونه وغندى چې دامريکا او ددوى دملرو په وړاندې شوي او کيږي. ټولو هغو کورنيو څرگندونو ته پاى ورکړى چې د ترهرى په ملاتړ کيږي.
�۶ طالبانو ته د تيلو، نفتو او نورو ټولو موادو مخه ونيسى. او افغانستان ته دې داوطلبه جنيالي نه پرېښول کيږي، چې د طالبانو جنې وړتيا او يا دتر هرى د گواښ په لوړتيا کې ځينې گټه اخيستل کيږي
�۷ په افغانستان کې د القاعده شبکې او اسامه بن لادن د فعاليت او ورسره د طالبانو او افغانستان دملاتړ په اړه قوى شواهد او اسناد و په پيدا کولو سره بايد پاکستان له طالبانو سره سياسي اړيکي پرې کړي، او د طالبانو ملاتړ ته به پاى ورکوي. همدا رنګه د القاعدې او اسامه په له منځه وړلو او دامريکې په راتلونکو ورته پروگرامونو کې به پاکستان له هغه هېواد سره مرسته کوي.

....

يو شمېر دغه غوښتنې خندونکې وې. لکه دامریکا پرضد د ترهری په ملاتړ د کورنیو بیانونو بندول.
دا ډول غوښتنې د هغه قانون په تفسیر پورې تړلې چې د ترهری تبلیغ یا د وینا ملاتړ بلل کیږي. ترکومې باید وړاندې ولاړ شو چې د بیان ازادي ماته نشي.
په افغانستان کې د القاعدې او اسامه د فعالیت پر وړاندې د قوي شواهدو پیدا کول او دافغانستان او طالبانو دملاتړ غوښتنې مو هم ضد او نقیض وموندې. ځکه که متحدو ایالتونو لاهم د شواهدو په پیدا کولو بوخت وي څرنګه کولای شي دومره ډاډه وي چې (اسامه بن لادن) او په افغانستان کې د القاعدې شبکه د سپټامبر د ۱۱ دناورین عاملان دي.
همدارنګه ما فکر وکړ دا غوښتنه چې د طالبانو په مشری دافغانستان سره زموږ د سیاسي اړیکو هغه مهال پریکول چې که افغانستان او طالبان له القاعدې او اسامه سره خپل ملاتړ ته دوام ورکړي هم په واقیعت نه وو ولاړ. ځکه چې د طالبانو تر ماتې پورې نه یوازې دامریکا متحدو ایالاتو افغانستان ته د لاس رسي لپاره اړتیا درلوده بلکې دا ډول پریکړې د یوه هیواد په کورنیو چارو پورې تړلې موضوع ده. او نشو کولای هغه په بل هیواد ومنو یا دیکټې کړو. خو د سوال ځای نشته چې دغه لیک یا سند په ډېرې بېړې سره برابر شوی و. موږ د تروریستي فعالیتونو د پریکولو او بندولو سره په مختلفو ډولونو کې هیڅ ستونزه نه درلوده. وړاندې تردې چې امریکا د ترهری قرباني شي موږ دغه مبارزه پیل کړه.
خو موږ نشو کولای دویم او دریم نمبر غوښتنې ومنو. څرنګه کېدای شو دامریکا متحدو ایالتونو ته داسې د الوتنې او ناستې اجازه ورکړو چې زموږ ستراتیژیکې سیمې په خطر کې نه وي. ما وړاندیز وکړ چې د حسا سو سیمونه دې لیرې له یوې وړوکې کونج نه الوتنې وکړي. او همدارنګه دامو هم نشو کولای چې هغوی ته خپل هوایي ډګرونه، سمندري بندرونه او پر پوله ستراتیژیکې نقطې ورکړو چې هغوی یې وکاروي. د سمندري بندرونو او دجنګي الوتکو دهوایي ډګرونو دورکړې غوښتنه مو رد کړه.
موږ یوازې د بلوچستان د (شمسي) او د سند د (یعقوب اباد) ددوو هوایي ډګرونو نه د ګټې اخیستو اجازه ورکړه. چې خپلې لوژستیکي اړتیاوې ترینه پوره او خپلې الوتکې پکې ترمیم کړي. خو له دغو اډونه باید بریدونه نه وای شوي. موږ دوی ته دهیڅ شي پوره اجازه ورنکړه. د پاتې غوښتنو لپاره لاره چاره پیدا کیږي. خو شحاله شوم چې د امریکا متحده ایالاتو زموږ متقابل وړاندیز یې له کوم نظره ومانه. ما له هغه دروا غجن سپکاوي څخه چې وایي ما دامریکا ټولې غوښتنې د کولن پاول د ټیلیفوني اړیکو پر مهال ومنلې ټکان وخوړ. پاول هیڅ شرط په ما نه وو ایښی. دغه غوښتنې د برید په دریمه ورځ د متحدو ایالاتو د سفیر لخوا ماته راوړل شوي.
کله مې چې خپل تصمیم ونیو، دغه وړاندیز مې کابینې ته وړاندې کړ. هغه ډول چې هیله یې کیده د ځینو وزیرانو لخوا دا اند ښنې راپورته شوې چې ولې ورسره سلا مشوره نه ده شوې. په ورپسې ناسته کې د قول اردو د قومندانانو سره هم شکونه راپورته شول. په دواړو غونډو کې مې خپل تحلیل په جزئیاتو سره وړاندې کړ. چې ولې او څرنګه مې دا ډول پریکړه وکړه. ټولو سوالونو ته مې چې ځواب ورکړ او ټول شکونه یې لیري شول. نو ګډ نظر ته سره ورسیدو. د سپټامبر په ۱۹ مې د ملي راډیو او تلویزیون له لارې دغه پریکړه خلکو ته اعلام کړه. هغه ډول مې چې فکر کاو غبرګونونه محدود او د کنټرول وړ و.
وروسته مې د ټولنې د بېلا بېلو قشرونو سره لیدنې پیل کړې. د سپټامبر له ۱۸ څخه د اکتوبر تر ۳ پورې مې د روڼ اندو، د ورځپاڼو د مشرانو، د پوهنتون د استادانو، زدکونکو او دکارګرو د ټولنو له مشرانو سره وکتل.
د اکتوبر په ۸ مې د چین له یوه پلاوي سره خبرې وکړې او په دغه تصمیم مې له هغوی سره بحث وکړ. وروسته بیا په هیواد کې د پوځ ټولو قطعو ته ولاړم او له سرتیرو سره مې خبرې وکړې. ټول په حقه اند ښمن وچې که په افغانستان بمبار وشي ډېر بې ګناه مسلمانان به ووژل شي. ما دغه وېره ددې خبرې په کولو سره چې لومړی به هڅه وکړم ملاعمر له افغانستانه د اسامه او دهغه دملرو ویستلو ته اړ کړم چې دغه اند ښنې ارامه کړې، چې هغه مهال به افغانستان د امریکا له پوځي بریدونو خلاص شي. اوس نو ټوله کیسه پر ۲ کسانو ملاعمر او اسامه راڅرخي.

۲۱ څپرکی

اسامه او عمر

ملا عمر او اسامه بن لادن ممکن په ننۍ نړۍ کې ډارونکي نومونه وي. دا دواړه د ټولو نړیوالو لپاره ترهر دي، خو د بنیادګرو لپاره قهرمانان دي. تقریبا د ټولو لپاره اسامه او ملا عمر معما ده. نړۍ د ملا عمر د ژوند او طبعیت په اړه هیڅ نه پوهیږي.هغه کس چې د طالبانو د رژیم مشري یې وکړه او زما په باور اوس هم د اورپکو طالبانو مشري ته دوام ورکوي. خو د اسامه په هکله تر پنځه کاله وړاندې پورې زیات معلومات موجود وو. پنځه کاله وړاندې اسامه د ډیرو نړیوالو له سترګو ورک شو. زه د خپل نظام د قوي اطلاعاتو او ارتباطاتو په برکت یو شمیر دغو پوښتنو ته ددغو دووکسانو په اړه ځواب ویلای شم. ددغې لیکنې په لړ کې به په یو شمیر پټو ټکو رڼا واچوم.

یو مشهور متل دی چې وایي "د اوږد مهالې کړونې په بدل کې لنډ مهاله لاس ته راوړنه "بې پروایي ده. دا همغه تیروتنه ده چې د شوروي پر ضد د افغان جهاد ملاتړو له هغې ډلې څخه د امریکا متحده ایالاتونو ، عربستان او پاکستان ترسره کړه .

موږ د افغان مجاهدینو په رامنځ ته کولو کې مرسته وکړه ، هغوی مو په مذهبي غیرت سره په دیني مدرسو کې سمبال کړل. وسله وال مو کړل ، افغانستان ته مو د شورویانو سره د جهاد لپاره تغذیه او تمویل ولیږل. خو هیڅ فکر مو نه و کړی چې د جهاد په پای ته رسیدو سره څرنګه دغه کسان عادي ژوند ته وګرځوو. تر هر هیواد زیات دغه تیرو تنه د افغانستان او پاکستان لپاره ګرانه پریوته. د امریکې متحده ایالاتونو هم دی مسالې ته پام ونه کړ چې یو بډای او تحصیل کړی کس لکه اسامه بن لادن به له یوې ډلې سره چې موږ ټولو یې په جوړولو کې ورسره مرسته وکړه وروسته څه کوي. تر دی بده لادا چې د امریکې متحده ایالاتونو حتې له افغانستان سره د شوروي ځواکونو له وتلو وروسته ددغه هیواد د بیاودانولو او پرمختیالپاره فکر ونکړ.

امریکا په ډیرې اسانۍ سره افغانستان خپل راتلونکي ته خوشې کړ. خو له دی ناخبره چې دغه سخت بې وزلۍ وهلۍ هېواد به تر غاښونو په وسلو د ډکو کسانو لپاره ښه پټ ځای یا اډه شي. چې په پرمختللو وسلو او د جنګ سالارانو په مټ به پارچه پارچه شي او کیدای شي د نړیوالو ترهرو لپاره ښه جنت شي. متحده ایالاتونو همدارنګه هیره کړه چې په افغانستان کې دغه ډول حالت به د پاکستان لپاره څه ولري. پاکستان ته مخدره توکو لاره پیدا کړه او پاکستان له ناقانونه وسلو څخه ډک شو.

له دې بده دا چې د ۱۹۸۵ کال د پوره یو اړخیز تړون لېک له کبله امریکا پر پاکستان بندېزونه ولول چې زموږ هېواد ته یې د پوځي او اقتصادي مرستو مخه ډب کړه. او هر کال به دامریکا دمتحدو ایالتونو ولسمشر اعلام کاوچې پاکستان باید په اتومي وسلو سمبال نشي .

خو فکر کوم زموږ ستره او بې سارې تېروتنه داوه دا مو هېره کړه چې کله دغه کسان سازماندهي کوو او په فوق العاده مذهبي او عقېدوي احساساتو یې سمبالوو چې زموږ موخې تعقیب کړي ،کېدای شي دغه کسان یوه ورځ دخپلو موخو د ترلاسه کولو لپاره موږ نه ګټه واخلي .

موږ ته د ملاعمرد نژدې کېدو کېسه داسې وه چې هغه په افغانستان کې واک ترلاسه کړ ، او اسامه بن لا دن هم احتمالا ددې لپاره کېدای شي موږ ته نژدې شوی وي چې دامریکا �سعودي عربستان او پاکستان څخه د پیسو په ترلاسه کولو سره دالقاعدې ډله جوړه کړي. چې دوسلو او امکاناتو په ترلاسه کولو سره د خپلو نورو عملیاتو لپاره یوه اډه هم جوړه کړي. په داسې حالاتو کې معلومه نه ده چې څوک استعمالیږي او څوک یې استعمالوي. موږ ، متحدو ایالتونو ، سعودي او ټولو نورو هغو هېوادونو چې دافغانستان د جهاد سره یې مرسته کوله پخپله له بن لادنه ځانته یو ببو جوړ کړ.

طالبان تر شوروي وروسته کومه تازه پدیده نه وه. هغوی دهمغو روزونکو لخوا په همغو دیني مدرسو کې زدکړه کړې وې چې مجاهد بڼ یې تولېد کړي و. خو اوس یې یوازې نوم بدل شوی و. کله چې پاکستان د طالبانو په خواکې ودرېد ، ښې موخې یې تعقیبولې. اول دا هېله وه چې طا لبان به جنګسالاران ختم کړي او افغانستان ته به سوله راوړي ، او د پاکستان ضد شمالي ټلوالې ته به ماتې ورکړي. زموږ په دغو موخو کې هېڅ عېب نه وو. خو نه پوهېدو چې کله طالبان له موږ نه ګټه واخلي او واک ته ورسېږي خپل نفوذ به د لاسه ورکړو .

ملاعمر په ۱۹۵۹ کال کې د کندهار د نوده په کلي کې وزېږېد . هغه ۴ ښځې او ۴ ماشومان لري . چې دوه یې زامن او دوه یې لوڼې دي. د ۱۹۹۹ په اګسټ کې یې یوه لور په یوه بمي چاودنه کې ووژل شوه. د شوروي پر وړاندې دافغانستان د جهاد په لومړیو کې هغه د یوه عادي مجاهد په توګه پاکستان ته یو دوه اونیز سفر درلود. دجهاد پر وخت هغه په یوه او بل پسې د څو جهادي تنظیمونو غړیتوب درلود. ویل کیږي چې د یوې جګړې پروخت د ملاعمر یوه سترګه ټپي شوه ، او پخپله یې د بې هوښۍ له درو پرته بې له ډاکټره په چاقو را وویستله ، او دواړه بانه یې سره وګنډل.

خو ځینې نوروایي د پېښور په یوه روغتون کې بسترو ، او دجراحي عملیاتو وروسته یې سترګه ترې وویستله. خو ډېر خلک په لومړي روایت باور لري چې هغه په خپله ،خپله سترګه ویستلې ، او داډول دده داستان ته دوام ورکوي. د ۱۹۸۹ تر ۱۹۹۴ کال د شوروي ځواکونو تر وتلو وروسته ملاعمر د کندهار په لوېدیځ د ارغنداب په ولسوالی کې په یوه جومات کې ملا امام و . د ۱۹۹۲ په اپریل کې چې کابل مجاهدینو ونیو ملا عمر په افغانستان کې د ګډوډیو او په هر ګوټ کې د جنګسالارانو د راپورته کېدو شاهد و چې خلک د وژنو ، جنسي تیریو او غلاو له کبله ارام نه و .

د ۱۹۹۴ په جون کې د طالبانو غورځنګ د میوند له ولسوالی څخه پیل شو او په دغو سیمو کې د بې قانونېو له برکته ددوی ربښې هر خوا وغزېدې. د طالبانو غورځنګ د یوه وړوکي ټکان په خوړلو پراخ شو. د کندهار ښار نه بهر د پولېسو د یوې امنېتي پوستې د کسانو مشر او ملرو یې دوه هلکان وتښتول او جنسي

تیری یې پرې وکړ، چې وروسته ووژل شو. طبعا خلک وقهرېدل او ترخه لاریونونه یې وکړل. ملاعمر او دورسره طالبانو هغه وړوکي ډله یې د تلاشي پر پوسته وروختل. تېرې کونکي یې بې وسلې کړل او یو شمېر یې ووژل. له همدې وروسته و چې طالبان د بې دفاع خلکو د ساتونکو په توګه وپېژندل شول. طالبانو وروسته د بېلابېلو سېمو د پاکونې کار پیل او ډېر ژر یې نوم خپور شو. دافغانستان له بېلابېلو سېمو څخه یو شمېر کسان د یو شمېر معېنو مدرسو له هغې ډلې څخه د سرحد، بلوچستان او کراچۍ د مدرسو طالبان ورسره ملري شول.

د۱۹۹۴کال په اکتوبر کې ملاعمر د طالبانو مشر یا امیر وټاکل شو. په۱۹۹۶کې لویه شورا را وبلل شوه چې د ټول افغانستان څخه ۱۵۰۰ د ېني عالمانو پکې برخه واخیسته چې ملاعمر ته یې د امیرالمومنین لقب ورکړ. تردې وخته طالبانو دافغانستان ۹۰ په سلو کې خاوره لاندې کړې وه. د افغانستان په سیاسي ډګر کې د طالبانو را څرګندېدل همغو ګډوډیو او بې قانونیو ته یو خپل سری غبرګون وو چې د مجاهدېنو پخوانېو کوماندانانو، جنسالاران او دغلو د ډلو مشرانو تر سره کول. سره له دې چې د طالبانو تحریک په افغانستان کې روان و، د بې نظیر بوټو په مشرۍ د پاکستان حکومت هڅه وکړه د طالبانو د غورځنګ په لاره اچول، روزنه او رامنځ ته کول په دې هېله ځانته نسبت ورکړي چې د طالبانو چټک پوځي بریا به د پاکستان په ګټه شي. د بې نظیر بوټو د کورنیو چارو وزېر متقاعد تورن جنرال نصیرالله بابر په اسانه طالبانو ته د (ځامنو) خطاب وکړ. ډېر وخت نه و تېر چې د هغه ځامن سرکښه شول. او بې نظیر بوټو هغوی د لاسه ورکړل. حقیقت دا دی چې طالبانو په لومړیو کې نه له پاکستان څخه مرسته وغوښته او نه یې مرسته تر لاسه کړه.

فکر کوم دامریکا متحدو ایالاتو هم طالبان له همدې کبله رد نکړل. امریکا پانو هېله درلوده چې طالبان به افغانستان ته سوله راوړي. د سعودي عربستان او دعرب متحده اماراتو حکومتونو طالبانو ته په ډېر احتیاط مرسته ورکړه. خو ددغو هیوادونو او سېدونکو د توکو او شیانو په ورکړې سره رسما له طالبانو ملاتړ وکړ. لوېدېځو قدرتونو په ځانړې توګه امریکا دافغانستان خرابېدونکی وضعیت ته په کتو سره چې د سختو ډله ییزو جګړو او قومي اختلافونو په منځ کې بو دربهم ځواک ته په دغه هېواد کې ځکه هرکلی وکړ چې وبه کولای شي تر یوه بریده د خلکو ژوند عادي حالت ته را وګرځوي. خو وروسته چې دغو قدرتونو احساس کړه د طالبانو په اړه یې تیروتنه کړې، ډېر ژر د طالبانو د ملاتړه لاس په سر شول.

خو دا کار زموږ لپاره ممکن نه و. ځکه طالبان د پښتنو له قوم څخه و چې د سرحد او بلوچستان سره ګډه پوله لري. دغه سېمه د پښتنو د اوسېدا ستر میشت غالی دی. موږ له طالبانو سره کلکې کورنی او نژادي اړیکې لرو. د طالبانو مخالفېن د تاجکانو، ازبېکانو او هزاره ګانو څخه جوړه شمالي ټلواله وه، چې دروسېې او ایران ملاتړ ورسره و. څه ډول ممکنه ده چې په پاکستان کې یو حکومت شمالي ټلوالې ته زړه ښه کړي. دا ډول تمایل پاکستان ته جدي کورنی امنیتي ستونزې پیدا کوي.

کله چې ملاعمر واک ته ورسېد خو ځلې مو پاکستان ته وغوښت خو سملاسي یې رد کړه. او لامل به یې هم دهېواد جنې حالات وښول. همدا رنګه موږ وړاندېز وکړ چې هغه به د عمرې د حج لپاره مکې شریفې ته ولېږو خو دا غوښتنه هم رد شوه. هغه په پرلپسې توګه زموږ د استخباراتي اداري استازي لیدل. خو هیڅکله یې خپلو سېمه ییزو کوماندانانو ته اجازه ورنکړه چې له موږ سره اړیکې ټینګې کړي. ویل به یې قوماندانان یې تل په عملیاتو بوخت وي، پر همدې اساس له طالبانو سره زموږ اړیکې په زړه پورې نه وي. په حقیقت کې هغوی ډېر نا اړامه خلک و.

کله چې طالبانو د اسلام څخه په یوه عجیب تفسیر چې د ډېر مسلمانانو لپاره د منلو وړ نه و په افغانستان کې د بشري حقونو ضد کارونه تر سره کړل. او یو ستر دین یې بدنامه کړ. موږ له تماشې پرته بل هېڅ کار ونشو کولای. یو ځل د پاکستان د لېږل شو یې لوب ډلې لوبغاړي د لوبې پر مهال د لنډو پتلونونو د اغوستلو پر جرم ونېول شول او د جزا په توګه یې ورته د سر ویښتان وخریېل. طالبانو ښځو ته اجازه نه ورکوله چې له کوره بهر شي. حتی دوکان ته هم نشوې تلای. او له نجونو یې ښونځیو ته د تلو حق واخیست.

دښمنانو د وژلو او زنا کونکو ته د سزا د ورکولو څرنګوالي طالبان مجبوره کړي و. یو ځل یې یو شمېر ایرانیان په کانتینر کې بندیان کړل، وږي تږي یې ساه بنده شوه، چې وروسته یې کانتینر له بهره د کلاشینکوف په ډزو هغوی ټول ووژل. د ۱۹۹۴ د اکتوبر په وروستۍ او نیمه کې دپاکستان رسمي اړیکه له ملاعمر سره د سپین بولدک په سېمه کې ټینګه شوه. ددغې لېدنې موخه د پاکستان د بشري مرستو د یوه کاروان د امنیت د ټېنګولو غوښتنه وه. دغه لېدنه کتنه د ملاعمر د عملیاتو د قوماندې په خونه کې وشوه. چې هغه مهال یې د مجاهدینو د قوماندانانو پر وړاندې رهبري کاوه تر سره شوه. ملاعمر لومړی په بې پروایي سره زموږ غوښتنه رد کړه، او لامل یې هم د سړک په اوږدو کې روانه جګړه وبلله. خو په وروستیو شیبو کې یې په شک او تردېد سره ومنله. دغه کاروان وروسته غلا شوه خو طالبان یې عاملین نه و.

کله چې ۱۹۹۶ کال په مئ کې اسامه جلال اباد ته را وګرځېد. د بېلابېلو هېوادونو عربان چې دافغانستان له جهاد وروسته تېنتېدلي او تیت شوي و له اسامه سره یو ځای کېدل او بېرته راګرځېدل یې پیل کړل. هغوی اسامه د جهاد له وختونو راهیسې پېژانده. ترهرود طالبانو د چټک پر مخت ملاتړ وکړ. ډېر ژر ازبېکان، چچنیاپان، بنګلدېشیان، د چین یغور مسلمانان، دهند اروپا، امریکا او حتی استرالیا نه یو شمېر مسلمانان افغانستان ته راغلل، چې له طالبانو سره ملاتړ او مرسته وکړي. په پاکستان کې د الرشید مرستندیه ټولنه دطالبانو د غورځنګ له اصلي ملاتړو څخه وه. چې له کراچۍ څخه یې هغوی ته لوژیستیکي او خبریه مرستې برابرولې.

د ۱۹۹۸ د سپتامبر په ۱۹د) ای اس ای) عمومي مشر او د سعودي د اسخباراتو مشر او په واشنګټن کې د دغه هېواد اوسنی سفیر (شهزاده ترکي الفیصل) په کندهار کې له ملا عمر سره وکتل. دا خبرې اترې په کینیا او تانزانیا کې د امریکا په سفارتونو کې د القاعدې لخوا د بمونو د چاودلو په درشل کې

وشوي. شهزاده فیصل ملا عمر ته د په دغو چاودنو کې د اسامه د لاس لرلو په اړه وویل. او د بن لادن د پروګرامونو په اړه یې له هغه سره خپل معلومات بدل رابدل کړل. له نېکمرغه په جده کې د امرېکې په قونسلرۍ کې د چاودنې طرحه افشا شوه. هغه عمر ته یادونه کړې وه چې درې میاشتې وړاندې د ۱۹۹۸ په جون کې دده سره طالبانو کلکه ژمنه کړې وه چې اسامه به له افغانستانه وباسي او سعودي ته به یې سپاري، خو هغوی دا کار هیڅکله ونکړ. شهزاده همدارنګه له طالبانو سره د بن لادن ژمنه ملاعمرته یاده کړه چې وېلي یې و، په افغانستان کې د اوسېدا پر مهال به په هیڅ ډول ترهرو چارو کې لاس نه وهي. دغه ژمنه هغه وخت دروغ شوه چې په ۱۹۹۸ کې په خوست کې په یوه خبري ناسته کې بن لادن رسما خلکو ته د ترهرو برېدونو د ترسره کولو او د خلکو د هڅولو خبرې وکړې. اسامه همدارنګه د سعودي په شاهي کورنۍ کې د نا ارامیو مبتکر هم و. چې د ژمنو سره سره طالبانو هغه د سعودي عربستان چارواکو ته نه و تحویل کړی.

زموږ د استخباراتو د ادارې مشرهم ملاعمر ته په ټینګه ویلي و چې پاکستان او سعودي د پخواني شوروي پر وړاندې دافغانستان د جهاد ملاتړ کړی و. هغه ملاعمر ته دا جدي توصیه کړې وه چې یا دې اسامه د عربستان چارواکو ته وسپاري او یا دې له افغانستانه وباسي. د (ای اس ای) مشر همدارنګه ملاعمر ته ویلي و د پاکستان په دننه کې د اسامه اړیکې ددغه هېواد د اند ېښنې وړ دي. له بلې خوا له بن لادنه د طالبانو لیرې والي ددوی د په رسمېت پیژندولو کار هم اسانه کوي.

ملاعمر په دې خبر و چې له سعودي سره یې هېڅ ژمنه نه ده کړې ددواړو هېوادونو د استخباراتو مشران یې خفه کړل. هغه نېغ په نېغه شهزاده ته د رواغجن خطاب وکړ. وروسته عمر په قهر د خپلې اندېښنې ښرګندونه وکړه چې حکومت یې ترزېات فشار لاندې دی، او هیڅ هېواد اسامه ته پنا ه نه ورکوي. همدارنګه ایران د طالبانو پرضد شمالي ټلوالې ته مرستې ورکوي. او طالبان له ګواښ سره مخامخ دی. هغه همدارنګه سروټکاو چې د سعودي عربستان حکومت پداسې حالت کې له هغوی سره مرسته نه کوي، او دهغه پرځای د اسامه په نوم هغه ترفشار لاندې را ولي.

شهزاده فېصل تردې وخته ارام و خو نور یې چوپتیا پای ته ورسېده، هغه ملاعمر ته د تور ګوته ونیوله. په همدې حال کې شل طالبانو په خونه کې موجود و. دغه تورونه د ملاعمر په مغزو ښه ونه لېدل. ناڅاپه ملاعمرج او روان شو. یو ساتونکی ورسره بهر شو. څو دقیقې وروسته بېرته راغی. له وېښتانو یې او به څڅېدې� کالي او لستوڼې یې لامده شوي و. شهزاده ته یې وویل ((زه هغې بلې خونې ته ولاړم او لږیخې او به مې په سر وچولې چې ارام شم. که میلمه مې نه وای ویرولی به مې وې ((.

ملاعمر د افغانستان او سعودي ددیني عالمانو د یوې شورا د جوړېدو وړاندېز وکړ چې د بن لادن د راتلونکي په اړه پریکړه وکړي. هغه د سعودي پرخاورو تېلو د امریکا د حضور او ولکې په اړه کلکه نېوکه وکړه. چې د اسامه یو شکایت هم همدا و. او ویې ویل د نړۍ مسلمانان به ورسره یو موټی شي چې سعودي ازاد کړي. هغه وویل د سعودي پخواني نسل خپل هیواد ته ډېر احترام درلود او دغې پاکې خاورې ته یې د امریکایانو د ورتلو اجازه نه ورکوله. ملاعمر وویل چې له بن لادن نه یې لیکلې ژمنه اخېستې چې د افغانستان له خاورې د ترهرو اعمالو په ترسره کولو به د طالبانو باور ته زېان ونه رسوي. شهزاده ډېر په قهر شو او ملا عمر یې د سعودي خلکو، دیني عالمانو او شاهي کورنۍ ته په سپکاوي تورن کړ. هغه وویل نور به دغه بې عزتي ونه مني. او زېاته یې کړه که طالبان د خپلو شومو موخو لپاره سعودي ته ورشي نو شهزاده به لومړی کس وي چې ورسره وبه جنګېږي. وروسته ج شو سلام یې واچاو او ولاړ.

اوس د ملاعمر نوبت و چې یو څه ټکان وخوري. عمر په خونه کې له ځانه سره لیا و. ساتونکي شاو خوا ولاړ طالبان یې ورسره و. پوښتنه وشوه چې څه پیښ شوي؟

د (ای اس ای) مشر ځواب ورکړ لکه چې شهزاده نه غواړي خبرو ته دوام ورکړي، او هوایي ډګر ته ستون شوی دی.

خو ملاعمر لاهم نه پوهېده. دهغو څو ملرو څخه چې غوښتل یې له هغه سره مرسته وکړي اویا په رښتیا طالبان په افغانستان کې د اسامه له شره خلاص کړي هغه ورته دښمن ښکاره شي نو له داسې کس سره څه ډول خبرې کېدای شوای؟

په افغانستان کې موجودو حقایقو هغه ته دا ډول چانس برابر کړی و. خو موږ نشو کولای په اسانۍ سره له طالبانو رسمېت پېژندنه بېرته واخلو او په کابل کې خپل سفارت وتړو. او افغانستان هغوی ته خوشي کړو. سره له دې چې طالبانو موږ ته د اړیکو د پرې کولو ګڼ دلاېل په لاس راکړي و.

یو ځل یې زموږ سفارت وسوځاو او زموږ سفېر یې هم وډباوو چې په کټ کې یې پاکستان ته راوړ.

د طالبانو بل بد کار د بودا د تاریخي او لرغونو بتانو ورانول و چې د بامېانو په سیمه کې له پیړیو پیړیو راهېسې ولاړ و. په پیل کې چې ملاعمر د بتانو د ورانولو ګواښ وکړ ټولې نړۍ پاکستان ته مخ واړاو چې ددغه ځوان نظر بدل کړي.

البته ټولې نړۍ ېوډول تېروتنه کړې وه چې دوی یې په رسمیت ونه پیژندل او په کابل کې یې سفارتونه خلاص نه کړل. خو ما بل ډول چلند درلود. د نړۍ له ډېرو مهمو مشرانو مې وغوښتل چې طالبان په رسمېت وپیژني چې پر هغوی ډله ییز فشار راوړو او ټلارې ته یې بدلون ورکړو. د امریکا دوخت له ولسمشر بېل کلنټن، د سعودي له باچا شاه عبدالله بن عبالعزېز او دعرب اماراتو د امیر شیخ زاهد بن سلطان النهېان سره مې دغه وړاندېز شریک کړ. عبدالله بن عبدلعزېز په ملا عمر ډېرې نېوکې وکړې او هغه یې درواغجن وباله. هغه وویل (هیڅکله به له ېوه درواغجن سره ملری نشم او له دغه ډول کسانو کرکه لرم(

نو د بودا د مجسمو له ورانولو څخه د ملا عمر د راګرځولو مسولیت زما پر اوږو کیښول شو . کله مې چې پدغې مسلې د خبرو لپاره ملاعمر ته یو پلاوی ولیږه ، هغه بل ډول شوی و. عمر وویل خدای پاک له هغه غوښتي چې دغه بتان والوځوي ، ځکه چې د تېرو څو کلونو په ترڅ کې خدای پاک باران را ولېږه چې د دغو بتانو په بیخ کې ستر ستر سوري جوړ کړي چې بمونه او ډینامیټې پکې ځای شي . نو دا دخدای پاک د امر نښې دي چې دا بتان باېد وران شي . ملاعمر موږ ته هیڅ پام ونه کړ او په غمجنه توګه یې بتان وران کړل.
بل ځل یې د اسلام دد ښمن څخه بې پروا تصویر وړاندې کړ. ملاعمر په حقیقت کې هغه د ښمن ته درنه ضربه ورکړه چې خپله یې پرې باور درلود. فکر کوم دا زموږ د ټولو دنده ده چې وواېو اسلام د داسې چال چلند سره هېڅ اړیکه نه لري . اسلام یو پرمختلونکی ، عصري او د شعور د ین دی. خو نړیوال دا فرصت نه لري چې زحمت وباسي او د معتبرو اسلامي منابعو د پیدا کولو لپاره پلټنه وکړي.هغوی د مسلمانانو د کار کړنو له مخې د اسلام په اړه پرېکړه کوي . په ځانګړې توګه د مسلمانانو له هغو کار کړنو څخه چې پر هغوی اغیز کوي ، نه د پوهو او روڼ اندو مسلمانانو له نظرونو او څرګندونو څخه . او داهم ارزښت نه لري چې هغوی څومره رښتیا وایي.
د سپټامبر له ۱۱ وروسته پوره ډاډه وم چې په افغانستان دامریکا د قهر او غوصې د سړولو یوازېنی لاره به داوي چې اسامه او ملاتړي یې په یوه ډول له افغانستانه وویستل شي . په یقین سره چې زما غټه اندېښنه ددغه جنځ څخه په افغانستان د امریکا د پوځي برېد دهغو مستقیمو او منفي اغېزو په اړه وه چې پر پاکستان لوېده . له د غه بحران څخه دافغانستان د وتلو لاره د اسامه سپارل او یا ویستل و. سره له دې چې پوهېدم ډېر کم وخت شته خو سملاسي مې د خبرو اترو ابتکار په لاس کې واخېست. متحده ایالات او نړی تازه پوه شوې وه چې له طالبانو سره ډېپلو ماټېکې اړېکې څومره ګټورې دي. په دې وخت کې دهغو نظرونو ملاتړ وشو چې ما وېلي وو له طالبانو سره د ې سیاسي اړیکي ټینګې شي . که په کابل کې ېې یو شمېر سفارتونه پرانېستي واي او ټولو په ډله ېېز ډول په ملا عمر فشار راوړی وای چې اسامه دې ور وسپاري کېدای شي دې کار نتیجه ورکړې وای .
د سپټامبر ۱۱ په ملا عمر او طالبانو هیڅ اغېز نه درلود . عمر وویل((دا ییښنه له مسلمانانو سره د بې عدالتی په وړاندې د خدای جزا وه)).خدای پاک له دوی سره و .
او اسامه هم مهم کس شوی و. له ملاعمر سره لېدل سخت کار و. په دې برخه کې له ملاعمر سره خبرې کول داسې و لکه چې څوک دده سر له دېوال سره ووهي . زموږ نړی لېد بېخي بل ډول و. پاکستان په داسې حال کې چې فکر یې کاو انسانان باېد هغه واټ ته ورنشي چې د جنې ، وژلو او ورانی لامل کیږي . خو ملاعمر فکر کاو چې دعدالت د را وستو لپاره جړه او ورانی بې اهمیته جزئیات دي . لکه هغو ټولو خلکو غوندي چې د قیامت په ورځ په بیا ژوندي کیدو باور لري او دغه مو قت ژوند تېرېدونکی بولي ، مذهبي تندلاري لکه طالبان په دې باور دي چې دمرګ په وړاندې یې ځان کم ارزښت لري. او کله چې ددوی شیان او کسان شهېدان کیږي ، دهغوی لپاره جنت جوړ شوی. خو مساله داده چې په څه ډول د یوه سپیڅلې جړې پر سر موافق شو .
زما په شان کسان په دې اصل باور لري چې د یوه رهبر او مشر لومړی دنده دخپل هېواد ، خلکو او دهغوی د مالونو ساتنه ده. د ملاعمر په څېر کسان باور لري چې دنړی مالونه ، توکي له هغې جملې نه ژوند د اصولو او دودونو وروسته دوهم ځای لري.یو له دغو دودونو څخه د مېلمه ساتنه ده. بن لادن او ملري یې د طالبانو او ملاعمر میلمانه و ، او ستونزه هم په همدې ځای کې وه. ما ډېره هڅه وکړه ملاعمر د یته اړکړم چې دامریکا د ولسمشر لخوا د ۲۰۰۱ کال د اکټوبر د ۷ نېټې تر ټاکل شوي ضرب العجل پورې اسامه ته اجازه ورکړي چې له افغانستانه ووځي.هغه ته مو وویل چې هېواد به یې وران شي. خو هغه درک نه کړه . هغه باور درلود چې امریکایي ځواکونه به ماتې خوري. په دې برخه کې لومړی اسامه بن لادن هغه تېر وېستی و ، خو یو شمېر ګمراه شویو اسلامي مفکرینو حتی په پاکستان کې هم داډول باور درلود .
د ۲۰۰۱ کال د اکټوبر په ۷ نېټه د امریکا متحدو ایالتونو پر افغانستان د بمونو باران جوړ کړ. ورسره جوخت د شمالي ټلوالې ځواکونو د ځمکې له لارې برېدونو ته زور ورکړ. له یوه منسجم لنډ مقاومت وروسته د طالبانو قومندانان کلیو او غرونو ته فراري شول. چې په چریکي جنګونو کې ځانګړې مهارت لري.
د ۲۰۰۱ کال د دسامبر په لومړی او نی کې د ماتې په څکلو سره پر یوه هونډا موټر سایکل وتښتېد او پټ شو. یوځل کله چې د جاپان لومړی وزیر (کیوزومي (دملاعمر د پټې دځای په اړه له ما وپوښتل؟ ما ورته وویل ملاعمر په یوه هونډا موټر سایکل تښتېدلی او په ټوکه کې مې ورته ووېل چې دا به د هونډا لپاره ښه تبلیغ وي چې ملاعمر په هوندا سپور وښیی چې تښتي او څوک یې نشي ګیرولای. او لوېه ژېره او لوی کمیس یې د چلېدونکي باد له کبله څلورو خواو ته خپره شوې ده. له همدې وروسته دملاعمر درک نشته. زه باور لرم چې په خپله اصلي سېمه کندهار کې به وي. په دوه دلېله په دومره ډاډ سره داخبره کوم .
اول: د ۱۹۹۴ کال راهیسې چې کله ملا عمر ډېر مشهور شو هیڅکله یې پاکستان ته سفر ونه کړ. نو اوس به څرنګه زموږ په هېواد کې دارامی احساس وکړي ؟دوم: نن سبا د طالبانو اصلي اډه دافغانستان په سویل کې ده .ډېرې کلېوالي سېمې او ډېر ښارونه لاهم د طالبانو تر نفوذ لاندې دي. د شپې ډېر حرکتونه د طالبانو تر کنټرول لاندې دي. ملاعمر او ملرو ته یې د ژوند ډاډه ځای هماغه خپلې سېمې دي چې ښه پکې بلد دی. او دخلکو لخوا هم ورته هرکلی کیږي. د افغان دولت لوړپوړو مشرانو ویلي چې کېدای شي ملاعمر په کویټه کې وي. دا یو خندونکې انېرنه ده . او کېدای شي ګمراه کونکي وي. که ملاعمر په کویټه کې وای لکه د طالبانو د نورو مشرانو په څېر به وړاندې نیول شوی وای .
دا سمه ده چې دامرېکا په مشری د ایتلاف او د شمالي ټلوالې دځواکونو لخوا د جنګونو او فشارونو په زیاتېدو سره به ډېر طالبان تښتېدلي وي. له پولې به را اوښتي د پاکستان په قبایلي او ښاري سېمو ته به یې لاره موندلي وي خو په دې منځ کې ملاعمر نه و. دې کار موږ ته لوېه ستونزه را ولاړه کړه . داچې

ملاعمراوس هم ژوندی او ازاد دی او په هیڅ ډول طالبان نه دي ختم شوي. یو شمیر کسان فکر کوي چې دامریکا په وړاندې د ملا عمر د درېدو له کبله خپلو ملاتړو ته روحیه ورکړې. که له یوه افغانه وپوښتل شي چې کورنی ، خپلوان دې یو خوا او ستا شخصي عزت او احترام بل خوا یو ترې غوره کړه نو ډاډه یم چې دغه افغان به دویم ترې غوره کړي. یو بل وتلی او مشهور فراري اسامه بن لادن دی ، سره له دې چې نړیوال دعمر په پرتله د اسامه په اړه زیات معلومات لري. خو په دې ارزي چې دهغه د تیرو کړنو په اړه یو څه ولیکم. د شوروي لخوا دافغانستان تر نیولو وروسته د امریکا او ملرو په مټ یې د نړی له گوټ گوټ نه ډلي ډلي مسلمانان پاکستان ته راغلل چې د شوروي اتحاد په وړاندې په جهاد کې له مجاهدینو سره یوځای شي .
په ۱۹۸۲ کال کې یوه فلسطیني او سېدونکي ،ډاکټر عبدالله عزام له خپلې یوې ډلې روحانیونو سره په پېښور کې د (مکتب الخدمت (په نوم یو سازمان جوړ کړ. اسامه د عزام مرستیال و. دغه سازمان مجاهدینو ته لوژستیکي او مالي مرستې برابرولې. ددغو مرستو غټه برخه د اسامه بن لادن لخوا ورکول کېده. چې د یوې بډایې کورنی دی. خو ددوی دغه گام د یو شمېر عربانو شخصي ابتکار نه بلکې کوم ملاتړ یې درلود . د امریکا د استخباراتو د مرکزي اداري(سي ای اې) او د پاکستان استخباراتي اداري (ای اس ای) گام په گام له هغوی سره مرسته کوله. خو د ۱۹۸۰ لسیزې په مابین کې د اسامه او عزام تر منځ اړیکې خرابې شوې. اسامه نور نه غوښتل یوازې ددغې موخې تمویلونکی وي بلکې غواړي چې جرې ته وروداني او یو عملي مجاهد شي. ددې پر ځای چې د یوې افغان جهادي ډلې سره یو ځای شي . اسامه د خو سوه عربي جنیالیو یو ځواک جوړ کړ. دافغانستان د جهادیانو په منځ کې د غه ډله د (عرب غنډ) په نوم مشهوره شوه. اسامه پوه شو چې افغانان واقعي جنیالي دي. داسې جنیالي چې دماتې په احساس جړه خوشي کوي، خو بله ورځ بېرته سر له یوه بل سره را پورته کوي . د اسامه عرب جنیالي په قوي تعصب او انیزې سمبال و . هغوی له لېرې ځایونو راغلي و چې د خدای په لاره کې وجنیږي ، او دشهادت ارمانجن و .
له بلې خوا دافغانانو ډېره تلوسه داوه چې خپلو کلیو او کورونو ته ستانه شي او عادي ژوند ولري ، ودرمندونه واخلي ، ودونه وکړي او نور مراسم په گډه تر سره کړي. خو په دې سربېره گمان کوم اسامه بن لادن کوښښ کړی چې دمجاهدینو له مشرانو جلا د ځان لپاره شخصي هویت تر لاسه کړي.
په ۱۹۸۶ کې اسامه دافغانستان په ختیځ د پاکستان د پولې په ۱۲ کیلومتری کې د ځاځیو په سیمه کې د شورویانو د یوې قطعي خواته شخصي اډه جوړه کړه. هغه په یوې ځانړې ننداري کې په دغې اډې د (زمري دغار) نوم کېښود . داسې گمان کوم دغه نوم به یې له خپل نوم ه اخیستی وي. ځکه اسامه هم د زمري معنا ورکوي.
د ۱۹۸۷ په پسرلي کې یې په ځاځیو کې له شوروي ځواکونو سره سخته مخامخ پلې جړه وکړه. د ځاځیو جرې په نړیوالو خبري رسنیو کې پراخ انعکاس وکړ ، او ډیرو په مبالغه امیزډول هغه جړه ښه په ډاگه کړه . دا د اسامه لپاره د اور د مزې لومړی څکه وه . او باید یې هم ترې خوند اخیستی وي. مصري سرتیري ابو عبیده او ابو حفص په دغه مبارزه کې د اسامه په خواکې ښه وجنېدل.ډېر وخت نه و تیر چې بن لادن له یوه مصري ډاکټر سره ملری شو . ددغه ډاکټر نوم (ایمن الظواهري) و ، چې پېښور ته نژدې یې د مجاهدینو د ټپیانو درملنه کوله .
د لومړي ځل لپاره د ۱۹۸۸ په اپریل کې د عبدالله عزام لخوا دجهاد په نوم په یوې مجلې کې د القاعده (بنسټ) نوم وکارول شو. د عزام نظریه داوه چې داسې سازمان جوړ کړي چې دمسلمانانو لپاره ټولنیز خدمتونه وکړي او د یوه بنسټ په توگه د مسلمانانو د بېدارولو لپاره کار وکړي. هېڅکله دهغه موخه په پوځي ډول د القاعدې جوړول نه و . په واقیعت کې دعزام لخوا د (القاعده الصلباح) یا د (تل پاتې بنسټ(په نوم کاربدلی و. د ابو العزام نړی لید یا نظریه داوه چې نیواکگر دې له اسلامي خاورو وویستل شي. خو اسامه غواړي د اسلامي هیوادونو حکومتونه چې دده په اند) مرتد) شوي را وپرزوي. چې داکار کېدای شي د مسلمانانو ترمنځ د تاوتریخوالي لامل شي . خو عزام له هغه سره هیڅ کار نه درلود. همدغې مسالې ددوی ترمنځ واټن رامنځ ته کړ . اسامه د عزام وړاندیز شوی نوم خپل کړ.خو د الصلباح له کلیمې پرته یې القاعده جوړه کړه .یو کال وروسته د ۱۹۸۹ د نوامبر په ۲۴ عزام ووژل شو او داسې گمان کېږي چې بن لادن به په دغه وژنه کې لاس ولري .
دالقاعدې له جوړېدو ۹ کاله وروسته د ۱۹۹۸ په فبروری کې اسامه د(اسلامي نړی دجبهې) په نوم یوه بله ډله جوړه کړه. چې موخه یې د اسراییلو لخوا دفلسطین د نیواک پر وړاندې مبارزه وه. له بل پلوه القاعده څو ملیتي تندلارې ډله ده ،چې غړي یې د بېلابېلو هېوادونو او په خاصه توگه د مصر دي. دا یو نړیواله ډله ده. او دغه یې موخې دي:

۱� د موجوده اسلامي ډلو بنسټونه باید ټینګ کړو او ددغو ډلو د له منځه تلو په وخت کې باید نوي تشکیلات رامنځ ته کړو.
۲� دځواکونو گمارل.
۳� د مسلمانانو له ځمکو څخه د امریکایي ځواکونو ویستل.
۴� په منځني ختیځ کې دامریکا او اسراییلو د ټلارو سره مبارزه.
۵� په ټوله نړی کې د مسلمانانو د ازادی غوښتونکو مبارزو ډلو څخه ملاتړ.
۶� د مسلمانانو د ټولو منابعو څخه د یوې واحدې موخې (جهاد) تر لاسه کول .
د القاعدې شبکه د یوې شورا څخه جوړه ده چې ۴ کمېټې لري.

۱-نظامي.
۲ -مطبوعاتي.
۳ -مالي او
۴ -مذهبي کميټې.
چې عملياتي ډلې يې د امريکا او کاناډا په ګډون د نړی تر ۴۰ زياتو هېوادونو کې فعاليت کوي .
ددغې ډلې عملياتي لومړيتوبونه په افغانستان ، عراق، سعودي ، پاکستان ، ترکيې ، جنوب ختيځې اسيا ، شمالي افريقا ، اروپا ، دامريکا متحده ايالات ، په برتانيې او کاناډا کې متمر کز شوي دي. ددغه سازمان عمليات د مرکز څخه په لېرې ډول تر سره کيږي. قوي تحصيل کړی بشري ځواک لري او ارامه ساتل شوي شبکه ده. چې د فرصت په ترلاسه کولو سره دعمل ډګر ته ور دانيي .
نن سبا چې القاعدې په پاکستان کې سختې ضربې وخوړې ويل کيږي چې نوې اډه او خپله روزنيزه سيمه يې د افريقا په منځني ساحلي سيمو کې له ختيځ نه د لويديځ په لور جوړ کړې.
د القاعدې د مهمو مشرانو په وژلو او نيول کيدو سره او س ددغې ډلې نوی شکل پيدا کړی دی . د لوړ پوړو مشرانو پرته ددغه سازمان په جوړښت کې د بدلون راوستل ددوی يو معمول کار ګرځيدلی.
موږ د اسامه د نيولو لپاره ټولې هڅې کړي خو هغه زموږ له لاسه وتلی. القاعده اوس د بريښنائي وسايلو پر ځای له پيغام رسونکو څخه ګټه اخلي. روښانه ده چې دا کار د افغانستان او پاکستان د پولې دغرنيو سيمو څخه د پيغامونو لېږل او ترلاسه کول ډېر پېچ دی او حتی د ډېرش ورځې وخت نيسي ، موږ توانيدلي يو د القاعدې يو شمېر پيغام رسونکي ونيسو . د القاعدې د مشرانو او دهغو د نژدې ملرو د پټې ځای تل پټ دی. چې له بل هر چا ډېر يې پاکستان اند ښمن کړی. زموږ هڅه داده چې ژر ترژره دغه پټ ځای پيدا کړو .
رمزي بن الشيبه چې وبل کيږي د سپټامبر د ۱۱ د ناورين د شلم نمبر الوتکې تښتونکی وچې بر يالی نشو او له تورې بوړې هم ژوندی وتښتيد . په کراچی کې زموږ پر ځواکونو د ډزو په ترځ کې د برما د ۲ او سپډونکو (امين او ابو البدر) سره يو ځای ونيول شو . د پلټنو پر مهال امين ومنله چې د ۲۰۰۲ کال په جون کې يې د اسامه سره په يوه نامعلوم ځای کې خبرې اترې کړې.
د القاعده دريم نمبر غړی خالد شيخ محمد مو په پيښور کې ونيو . دی د سپټامبر د ۱۱ وروسته له اسامه سره له ليدلو او خبرو اترو منکر دی. خو وايي چې اسامه روغ او ژوندی دی. او له يوه او بل سره يې اړيکې درلودې.
هغه وويل وروستی ليک ورته د يوه قاصد په لا س ور رسيدلی. هغه همدارنګه وويل د اناګونډا د عملياتو ورانديې اسامه بن لادن د جلال الدين حقاني ، د محمد رحيم او امين الحق په نوم د ۲ افغانانو او داحمد الکويتي په نوم ديوه بلوچ ايراني په مټ د تورې بوړې له غره نه وزيرستان ته ورسول. د ۲۰۰۳ کال په مارچ کې خالد شيخ محمد فکر کاوچې اسامه به دافغانستان د کنړ په ولايت کې وي .
ابو الفرج الليبي) چې د خالد شيخ ځای ناستی شو ، له هغه وروسته چې زموږ ځواکونو ونيو د ۲۰۰۵ کال په مئ کې يې وويل ، د يوه قاصد له لارې له اسامه سره په تماس کې و ، او د اسامه وروستی ليک ورته د دسامبر په وروستيو کې ور رسيدلی. موږ ددغو پيغام وړونکو د پيدا کولو په لټه کې يو .
کله چې د وزيرستان غرونو ته ولاړو او په پاکستان کې مو د القاعدې د شبکې اړيکې وخپلې، پو شو چې د القاعدې د پيغام رسونې ټيم ډېر منظم برابر شوی. ددغه سيستم په ۴ پوړيو کې په مختلفو اداري ، عملياتي او مطبوعاتي برخو کې مهم شيځان تر تيب شوي دي .
لومړي ۳ دوه اړخيزې اړيکې لري ، خو څلورم يې له مهم قوماندان سره د ټيټو کسانو يو اړخيزې اړيکه ده .
د پيغام رسولو اداره يې ، اداري فعاليتونه د کورنيو لېږل او خو ځول او همدارنګه د تمويلونکو سره د کورنيو د اړيکو ټينګول او د انتقالولو چارې پر مخ بيايي . چې يو شمېر افغانان او پاکستاني قاصد انو د القاعدې دغه برخه فعاله ساتلې. د عملياتي پيغام وړونکو شبکه � عملياتي فرمانونو د ليږد راليږد سره کار لري. په دغه برخه کې د پيغام رسونکو په ګمارلو کې له ډېر دقت نه کار اخيستل شوي. دالړی د ښه امنيت په ټينګولو هغه هم د يوه رمز يا شيفر په وسيله تر سره کيږي. نو په دې اساس ددغو پيغام رسونکو پيژندل په فوق العاده هوښيارو او دځيرکو کسانو په موجوديت پورې اړه لري .
د مطبوعاتي پيغامونو رسونکي د تبليغاتو او دخلکو د پارونې په برخه کې فعال دي. دغه پيغامونه د سي ډي ، بروشور ، فيلم او په نورو وسايلو برابريږي او تر ډېره د الجزيرې عربي ژبې ټلويزيون ته ورکول کيږي .
د پيغام رسونکو څلورمه ډله يوازې د القاعدې د مهمو مشرانو په واک کې دي چې هڅه کوي په ډېرو ستونزمنو حالاتو کې پيغامونه په ليکلې بڼه انتقال کړي ، لکه خالد شيخ محمد او ليبي ته ليږل شوي ليکونه ددې نمونه ده .
معمو لا د شبکې مشران ډېر باوري ، هوښيار او سخت سري کسان دعمليا تي برخې د مشرانو د پيغامونو د ساتنې او لېږنې لپاره غوره کوي. خو په قاطيعت سره ويلای شم چې د قبايلي سيمو ټول قومونه له هغه سره د همدردی او زړه خوږې نه لري. که وغواړم فکر وکړم اسامه به دافغانستان او پاکستان د پولې اخوا او ديخوا په حرکت کې وي. داچې ډېر سعوديان په کنړ کې دي دا ښيي چې په قوي احتمال. سره به اسامه هم په همدغو سيمو کې وي. خو په ډاډ سره نشم ويلای. ما تل په ټوکې سره وېلې هيله منديم چې اسامه د پاکستان په خاوره کې د پاکستاني ځواکونو په مټ ونيول شي .

۲۲ څپرکی

جګړه پاکستان ته راوغزیده:

د امریکا متحده ایالات یوازې د سپټمبر د۱۱ قربانیان نه وو. دغو بریدونو پاکستان ته هم هغومره وحشت او زیان ورساو. خو په بل ډول پاکستان پدغه ورځ له څو خواو له تهدید او ګواښ سره مخامخ شو .هیڅ بل هیواد به له دومره تهدید سره مخامخ شوی نه وي، خو سره له هغه مونږ د امریکا په خوا کې ودریدو او د ترهګرۍ په وړاندې جګړه کې به د ټولې نړۍ په خوا کې ودریږو .خو پدی وخت کې د هیواد له بهر او دننه څخه له ګواښونو سره مخامخ وو. افغنستان زمونږ ګاونډی دی. موږ له افغانستان سره اوږده ګډه پوله لرو. همدا رنګه مذهبي، نژادي، قومي او کورنۍ اړیکې هم لرو..

زمونږ ډیر قومونه اصلا له افغانستان نه راغلي او د پولي په دواړو غاړو کې د خلکو ترمنځ ګڼ ودونه شویدي.

زیات افغان کډوال دي چې په ۱۹۷۹ کې د شوروي تر یرغل وروسته پاکستان ته راغلل او د غه هیواد ته د خپل کور په توګه فکر کوي.د۲۵ کلونو په تیریدو سره لا هم څلور ملیونه افغان کډوال په پاکستان کې دي، چې د نړۍ د کډوالو غټه برخه ده.

پاکستان باید د شوروي تر وتلو او د امریکا لخوا د هیرولو ، اقتصادي او اجتماعي قیمت په غاړه اخیستی وړ..

په همدې حال کې زمونږ په هیواد کې د فکرونو یوه بله جبهه وه. پداسې حال کې چې د ډیرو پاکستانیانو سره د سپټمبر د۱۱ د امریکا د غبرګون په وړاندې قوي احساسات هم زیات شوي وو. دغه احساسات د مذهبي ډلو لخوا هڅول شوی وو.

او له افغانستان څخه د شوروي اتحاد تر وتلو وروسته چې کله امریکا پاکستان یوازې پریښود له هغه مهاله یو څه امریکا ضد احساسات وو.

۲۱کاله وړاندې زمونږ لپاره عادي وه چې د شوروي په وړاندې د افغنستان له جهاد سره یوځای شو ځکه مو غوښتل شوروي اتحاد خپل موقعیت ټینګ کړي چې زموږ د ګرمو اوبو په فکر کې دي او په ۲۰۰۱ کال کې همدا رنګه زموږ لپاره طبیعي وه چې د ترهګرۍ په وړاندې جنګ کې به له نړیوالو سره شو. ځکه چې پاکستان له کلونو راهیسې د بهرنۍ ترهګرۍ او فرقه یې اخ ډب قرباني شوی وه. په دواړو وختونو کې مو چې څه ترسره کړ د ملي ګټو له مخې وو.

لکه څرنګه مو چې د شوروي اتحاد اصطلاح ونه منله، د افراطیانو د هیڅ ډول شرایطو تحمل مو نه درلود چې غوښتل یې زموږ ټولنه د اسلام څخه د ناوړه تعبیر په مټ ګمراه کړي او کورنۍ ترهګرۍ خپره کړي.

د ټولې نړۍ ترهګرو زما په سر قیمت وټاکه او بهرنی ترور یې زموږ په هیواد کې خپور کړ. په۲۰۰۲ کال کې ترهګرو په اسلام اباد کې د کلیسا په کارکونکو ،په موري کې د مسیحیانو ترسرپرستۍ لاندې دیوه ښوونځي پرزده کونکو او په ټیکسلا کې د مسیحیاتو د روغتون په ناروغانو باندې برید وکړ. د فرانسې سمندري انجنیران او په کراچۍ کې د امریکا په قونسلګرۍ باندې هم بمي بریدونه وشول او امریکایي خبریال ډانیل بیرر لومړی وتښتول شو او بیا ووژل شو .

د کتاب پدغه او راتلونکو فصلونو کې به د ترهګرۍ په وړاندې خپلې یو شمیر مهمې بریاوې تعریف کړم. حقیقت دادې چې د بل هر هیواد په پرتله د القاعدی دغړو په نیولو او ددغې شبکې د بنسټونو په ورانولو کې ډیر فعال وو. ډیرې دغه کیسې په تیر وخت کې ندي بیان شوي.

د۲۰۰۲ کال د جنورۍ په ۲۳ او ۲۴ نیټه خبري رسنیو د امریکایي خبریال ډانیل د تښتول کیدو په اړه بریښنالیکونه ترلاسه کړل. پیرر چې د امریکا او اسرایلو تابعیت یې درلود(د وال سټریټ ژورنال (د جنوبي اسیا د برخې مشر وو.

تښتونکو دهغه د خوشې کولو په وړاندې له ګوانتنامو نه د پاکستاني بندیانو راخوشې کول، له پاکستان ژر د امریکایانو وتل، د ایف ۱۶ الوتکو ورکول، چې پیسې یې وړاندې پاکستان ورکړې وې او الوتکې هیڅکله ورنکړل شوې او په پاکستان کې د طالبانو د سفیر ملا عبدالسلام ضعیف خوشی کول غوښتل.

پدغه بریښنالیک کې همدارنګه یاده شوې وه موږ امریکایانو ته دا ډاډ ورکوو چې هیڅکله به د پاکستان په اسلامي خاوره کې په امن کې نه وي، او که زمونږ غوښتنې ونه منل شي دا پیښې به په وار وار تکرار شي.

هغه څه مې چې پدغه پیغام کې ولیدل قهر یې راوپاراوو او دا چې جنایتکارانو د اسلام له مقدس دین نه د خپلو جرایمو د پټولو دلفافې په توګه ګټه اخیستله، بد مې ترینه راغلل. اسلام د انسان دعقیدې نه پرته د بشر په حقونو ډیر تاکید کړی.

وژنه او ځان وژنه یې ستره ګناه او هغه یې محکومه کړې .سمدلاسه مې ټولو اژانسونو ته امر وکړ چې د پیرر تښتونکي پیدا کړي او دژغورنې عملیات دي پیل کړي .د ایمیل د استولو ریښه فهد نسیم ، سلیمان ثاقب او محمد عادل ته ورسیدی، پوه شو چې دغه بریښنالیک نه یوازې خبري رسنیو ته بلکې د پاکستان او امریکا ولسونو ته هم لیږل شوی وو .همدارنګه دغه ایمیلیونه دیوه بل کس چې عمر سعید شیخ نومیده نورو کسانو ته هم لیږل شوی و..

وال سټریټ ژورنال موږ ته خبر راکړ چې پیرر د۲۰۰۱ کال د ډسمبر په ۲۹ نیټه د خپلې میرمنې ماریان سره پاکستان ته راغلل ،چې د پیر مبارک علیشاه جیلاني سره دهغه رپورټ په اړه مرکه وکړي چې د بریتانوي ریچارد ډایډ بم چونکي په اړه وپوښتي .سره له دی چې دژورنال خپرونه نه پوهیده چې پیرر د تښتولو پرورځ څه کوي او یا یې له چا سره مرکې کړی وي .داسې ښکاري چې پیرر هغه رپورټ تعقیباوو چې په ترڅ کې یې د خبریالانو په وینا د خبریالۍ اساسي

اصل چې امنیت دی تر پښو لاندې کړي وو او د رپوټ د برابرولو لپاره یې هیڅا ته نه وو ویلي چې چیرته ځي..
د پاکستان پولیسو جیلاني ونیو او پلټنې یې ترې پیل کړې چې ویې ویل عمر شیخ له دغه امریکایي خبریال سره دلیدلو ډېر لیواله وو. دعمر شیخ دنوم په یادولو ډېره روښانه شوه چې هغه پدغه تښتونه کې لاس لري.
موږ د ایمیلیونو له ترلاسه کولو سره سم دعمر شیخ دنیولو په لټه کې وو. لومړی دهغه درک نه و خو پولیسو دهغه یو شمیر ملګري او خپلوان پیدا او ونیول. هغه مهال دعمر شیخ دټیلیفون شمیره پیدا شوه چې دعدیل شیخ په نوم یو کس ونیول شو .عدیل ومنله چې دپیرل په تښتولو کې یې لاس درلود او فراري عمر شیخ هم پکې شریک دی.
رسنیو ته دنورو ملګرو لخوا دایمیلیونو دلیږلو په تعقیبولو پولیس وتوانیدل چې دهغه مهم شریکان، دوستان او دکورنۍ غړي له هغې ډلې نه دهغه ۱۸ میاشتنۍ ځوی هم ونیول شو.
په پایله کې د۲۰۰۲ دفبروري په ۵ نیټه عمر شیخ دپنجاب دکورنیو چارو دوزارت مخې ته راغی او ځان یې تسلیم کړ.
دپلټنو په مهال یې په ډاګه کړه چې کله یې دکورنۍ غړي ونیول شول نو دی ناهیلی شو. شیخ خپل یوه ملګري ته په کراچۍ کې زنګ وواهه او ورته یې وویل چې پیرل خوشې کړي.وروسته هغه ته وویل شو چې ډانیل پیرل وژل شوی دی. عمر شیخ دالقاعدې یو مهم غړي امجد فاروقي ته زنګ وواهه چې معلومه کړي ایا رښتیا پیرل وژل شوی او که نه؟
فاروقي تایید کړه چې هو پیرل وژل شوی او هغه هم دیو عرب په لاس. او ځل وو چې دا مجد فاروقي نوم مې واورید. بیا په دغه ډول وحشتناکو حالاتو کې مې څوځلې دهغه نوم واورید. هغه زما دوژلو دتوطیې طراح هم و.
د۲۰۰۲ کال دفبروري په ۱۲ داحمد عمر شیخ تسلیمي رسما اعلام شوه .دهغه له نیول کیدو وروسته معلومه شوه چې پیرل وژل شوی. دپیرل دسر پرې کولو ویرونکی فیلم په پټ ډول دانټرنیټ دشبکې پرمخ راغي. سره لدې چې شیخ په جزیاتو سره ومنله چې دپیرل دتښتولو طراح او ترسره کونکی دی خو په یوه خوله یې ټینګار کاوه چې دهغه وژل دده له امر خلاف ترسره شوی. دده اعترافات ډېر شیطاني او ناهیلي کونکی وو.
عمر شیخ له پاکستاني موره او پلاره په ۱۹۷۳ کال دددسمبر په ۲۳ نیټه په لندن کې زیږیدلی وو لومړنۍ زده کړه یې په بریتانیې کې کړې وې خو څلور کاله تحصیل یې دلاهور دایتچسن په معتبر کالج ته ولاړ دلندن داقتصادله پوهنځی LSE کالج کې وکړې.هغه وروسته دلندن داقتصاد پوهنځي ته تر فراغت وړاندې محروم شو. ویل کیږي کله چې عمر دلندن داقتصاد په پوهنځی کې تحصیل کاوه دبریتانیې په استخباراتي اداري ورته MI_6 کې مامور شو ویل کیږي چې MI_6 د برتانیې په ورته دنده سپارلې وه چې په بوسنیا کې دسربیانو په وړاندې په لاریونونو کې فعاله ونډه واخلي او حتی هغه یې کوسوو ته ولیږه چې جهاد وکړي. یو وخت احتمالا شیخ عمر دوه طرفه جاسوس شوی وو له بوسنیا څخه وروسته پاکستان ته راغی او له مولانا عبدالجبار سره یې ولیدل چې هغه یې دافغانستان خوست ته ولیږه چې ددیني زده کړو ترڅنګ چریکي جګړه هم زده کړي..
له یوه کال روزنې وروسته په ۱۹۹۲ کال کې په برتانوي پاسپورت عمر شیخ هند ته ولاړ چې دمولانا مسعود اظهر دخوشې کیدو لپاره هڅې وکړي. چې دمولانا عبدالجبار مرستیال وو. اظهر دهند په کشمیر کې دجګړې دتحریکولو په تور د ۱۹۹۲ په فبروري کې ونیول شو او د۷ کلونو لپاره زندان ته ولیږل شو. هغه لاره چې عمر شیخ او ملګرو یې دمسعود اظهر دخوشې کولو او دهند پر حکومت دفشار دراوړلو لپاره غوره کړې وه داوه چې هغوی دبریتانویانو ایز پارتریج، پاول بینجامین، ریډاوټ، کرستوفر مایلز کروستین او یو امریکایي بیدا جوزف ناس د ۱۹۹۲ دسپتمبرپه ۲۹ په نوي ډهلي کې وتښتول .وروسته هغوی خوشی شول او په همدې کال کې عمر شیخ دهند امنیتي ځواکونو داوتراپردیش په ایالت کې ونیو ، خو په ۱۹۹۹ کال کې دهغې الوتکې دتبادلې په ترڅ کې چې له هنده قندهار ته وتښتول شوه، عمر او اظهر دواړه پرې را خوشې شول.
له خوشې کیدو وروسته عمر شیخ په لاهور کې پاتې شو .خو ۴ ځله افغانستان ته ولاړ چې دحرکت جهادي اسلامي په نوم دیوه وړوکي ډلې جنګیالیو ته په افغانستان کې روزنه ورکړې.عمر شیخ ادعا کوي چې ددغو لیدنو په ترڅ کې توانیدلی چې له اسامه او ملا عمر سره وګوري. سره له دې چې هغه دالقاعدې دایمي غړی نه وو خو دپیسو دراټولو او سړي تښتولو له لارې یې له دغې شبکې سره مرسته کړې ده..
د۲۰۰۲ کال په جنورۍ کې دافغانستان حرکت جهادي اسلامي دډلې یو غړي محمد هاشم چې دعمر شیخ ملګری وو خبر ورکړ چې د ډانیل پیرل په نوم یو امریکایي خبریال په اسلام اباد او راولپنډۍ کې دافراطیانو دفتر ته ورغلی او د پیر مبارک علیشاه جیلاني سره دمرکې قصد لري. په پیل کې عمر شیخ شک وکړ چې کیدای شي پیرل دغرب داستخباراتو غړی وي چې دافراطیانو په وړاندې به دنده ورسپارل شوې وي.سره له هغې یې هم له هاشم نه وغوښتل چې دده او پیرل ترمنځ غونډه برابره کړي.
دجنورۍ په ۱۰ او ۱۱ هاشم دا ناسته برابره کړه .عمر شیخ پرځان مستعار نوم کیښود او ځان یې دپیر مبارک شاه له پلویانو څخه معرفي کړ. پیرل له جیلاني سره په کتلو ټینګار درلود او عمر شیخ ژمنه وکړه چې دالیدنه برابروي.دواړو دخپلو ټیلیفون شمیرې او ایمیل ادرسونه یوه او بل ته ورکړل.
دغې ناستې پر مهال دشیخ په مغزو کې یوې لارې کړس ویل. شیخ تصمیم ونیو چې ددغه په تښتولو سره دامریکا دولت تر فشار لاندې راولي چې دګوانتنامو دزندانیانو په اړه خپل سیاستونه بدل کړي او همدارنګه یو شمیربندیان خوشې کړي . لومړی یې فکر وکړ دغه تښتونه په پینډۍ کې وکړي خو دپټې ځای یې ونه موند . بیا یې خپل پخواني ملګري امجد فاروقي ته زنګ وواهه. فاروقي پدې برخه کې له مرستو کولو خوشحاله شو. خو ټینګار یې وکړ

چې کراچۍ دې کار ته مناسب ځای دی. عمر شيخ پيرل پدې بهانه چې جيلاني په کراچۍ کې دی او غواړي د۲۰۰۲ دجنورۍ په ۲۳ ورسره وګوري فريب ورکړ او دام يې ورته وغوړاوه.

لږ وروسته عمر شيخ کراچۍ ته الوتنه وکړه. کراچۍ ته په رسيدو دامجد فاروقي په لارښوونه دزده کونکو دمرغ برياني رستورانټ ته ولاړل هلته دحسين نومي کس سره اشنا شول. عمر شيخ له۲ همکارانو سره شريک و. عاصم، غفور او سليمان ثاقب دغو دريو کسانو له حسين سره وکتل. هغوی يې داغا خان روغتون ته بوتلل او هلته يې بل کس وليد چې احمد بای معرفي شوی و. احمد بای هغه څوک و چې امجد فاروقي ددغه اختطاف دترسره کولو لپاره ټاکلی و..

ددغې ليدنې پرمهال عمر شيخ پوه شو چې احمد بای ددغه کار لپاره کافي تجربه لري. هغه هم دارنګه وغوښتل چې ډانيل دساتلو ځای وروښيي. احمد بای يې ازمايي، خو احمد بای دا غوښتنه رد کړه او ويې ويل دا ځای نه شي ښوولای. ځکه چې ټول عمليات لدغه ځايه کيږي. خو احمد بای دعمر شيخ دغوښتنې په ځواب کې موافقه وکړه چې يو دانګليسي ژبې ژباړونکې دې پيدا کړي چې دډانيل سره ملګری شي.

په همغه مازديګر له خپل ملګري عديل شيخ سره دمک ډونالډ سيمې ته ولاړ. عديل شيخ هغه څوک وو چې وروسته يې دعمر شيخ دټيليفون شميره مونږ ته راکړه. دسړي تښتونې ددغې پيښې په اړه عمر، عديل ته معلومات ورکړل، عديل هم په افغانستان کې روزنه ترلاسه کړې وه. حيران شو او پدغه توطيه کې دورګډيدو تياری يې وښود.

داحمد بای سره دعمر شيخ وروستۍ ليدنه د۲۰۰۲ کال دجنورۍ په ۲۲ نيټه وشوه. عديل هم پدغه ليدنه کې حاضر وو. دامتياز په نوم داحمد بای يو ملګری هم حاضر و. موافقه وشوه چې احمد بای دپيرل دنيونې پروخت دهغه عکسونه په يوه معين جومات کې عمر شيخ ته وسپاري، چې داختطاف دغه چاره تاييد شي. عمر شيخ يو پولاروېډ کمره واخيسته اودګټې اخيستو ډول يې احمد او حسين ته وښود. وروسته عمر شيخ ۱۷ زره کلداري احمد بای ته ورکړې. هغه او حسين ته يې دوه پيغامونه ورکړل. يو په انګليسي او بل په اردو ژبو ټايپ شوی وو اوهغوی ته يې لارښونه وکړه چې دغه عکسونه او پيغامونه دپيرل ترنيولو وروسته خبري رسنيو ته ايميل کړي..

اوس يوازې پاتې کار کراچۍ ته دپيرل سالمه رارسونه وه. عمر شيخ ډانيل ته ايميل وکړ او ورته ويې ويل چې دافتخار په نوم يو کس به يې پذيرايي ته په هوای ډګر کې ولاړ وي، چې هغه پير مبارک شاه جيلاني ته وروليږي. دغه کس دافتخار په نوم هوای ډګر ته ورغی. دا کس داحمد بای ملګری و. د۲۰۰۲ دجنورۍ په ۲۳ ډانيل کراچۍ ته راغی او په همغه ورځ دميټروپول هوټل ته نيږدې دامتياز، حسين، عديل او احمد بای په مټ وتښتول شو..

په همدې ورځ عمر شيخ لاهور ته ولاړ. مازديګر حسين له عمر شيخ سره اړيکه ونيوله او ورته يې وويل چې ماموريت مو ترسره کړ؟له هغه وروسته عمر شيخ تل دسليمان ثاقب، عديل، حسين او احمد بای سره تيليفوني اړيکې درلودې. چې دغه پروګرام وڅاري او هغوی ته لارښونه وکړي.

زه په پيل کې نه پوهيدم چې ولې عمرشيخ ځان تسليم کړ او ولې ونه تښتيده. خو دټولو جزيياتو له راوړلو وروسته پوه شوم چې عمر شيخ ويريدلی وو او اوضاع يې له کنټروله وتلې وه اوهيله يې نه وه چې رسنۍ به داسې سخت غبرګون وښيي. هيله يې نه درلوده چې پوليس به په دومره اغيزمنتوب سره دهغه ددوستانو، دکورنۍ دغړو اوشريکانو درک ولګوي..

نه پوهيده چې تښتونکې ډير ماهره ندي. فکر يې وکړ چې په تسليميدو به ورسره رحيم چلند وشي د۲۰۰۲ کال دفبرورۍ په ۲۱ دډانيل دوژنې ويرونکی فيلم خپور شو. دوژونکو ځانونه نه ښودل کيدل ديوه وخت لپاره مو دډانيل جسد پيدا نه شو کړای. وروسته د۲۰۰۲ په مۍ کې مو دفضل کريم په نوم يو کس چې دلشکر جنګوی يا سپاه صحابه دجنګې ډلې يو غړی و ونيو. هغه مو دبل څه لپاره نيولی وو خو دپلټنو پروخت مو پيدا کړه چې هغه هم دپيرل دسر پريکولو په کار کې لاس درلود. فضل کريم وويل دپيرل دخښولو ځای هم ورته معلوم دی. وپوښتل شو چې څرنګه پوهيږې؟ کريم يې له پيښمانۍ وويل چې هغه هم دپيرل دسرپريکولو پروخت دهغه يعنی ډانيل يوه پښه نيولې وه. خو دسرپريکونکي نوم يې ونه وايه يوازې دومره يې وويل چې شکل يې عربي ډول وه..

فضل کريم دکراچۍ په يوه څنډه کې يوه کورته مونږ بوتلو. هغلته چې پيرل يې پکې ساتلی وو. وروسته يې دډانيل دخښيدنې سيمې ته وبوتلو. جسد مو له خاورو راوويست او موليدل چې ډانيل يې لس ټوټې کړی و. ډاکټرانو دتوان ترکچې دهغه غړې سره وګنډل مايې عکسونه وليدل. ويلو ته اړتيا نلري چې عکسونه څومره ځورونکي دي. په پای کې هغه کس ونيول شو چې احتمالا دډانيل په وژلو او قصابۍ کې اصلي غړی و. هغه بل څوک نه، بلکې خالد شيخ محمد دالقاعدې دريم نمبر غړی وروسته چې کله خالد مونږ ونيو هغه پدغه وژنه اعتراف وکړ..

د۲۰۰۲ کال په جولای کې دترهګرۍ ضد يوې محکمې عمر سعيد شيخ په مرګ محکوم کړ. دغې دوسيې اوس داستيناف غوښتنه کړې. دډانيل مرګ دسپتمبر د۱۱ له پيښې وروسته په پاکستان کې دګڼو ترهګرو پيښو نه يوه ده. خو وحشتناکه پيښه وه. جنګي خبريالان دپوځ دسرتيرو سره يو ګډ شی لري کله چې دغه دنده قبلوي دټولو خطرونو سره يې مني.

په خواشينۍ سره چې دا يوازې پيرل نه وو چې په ۲۰۰۲ کال کې دپاکستان په خاوره کې ووژل شو بلکې ډيرې پيښې وشوې. پداسې حال کې چې مونږ ددغو نارامېو ټولې اړوندې خواوې ماتې کړې..

د۲۰۰۲ کال دمارچ په ۱۷ دشپې يوه بجه چې هوا هم ډيره ګرمه وه داسلام اباد په ډيپلوماتيکه سيمه کې دپروټستانو پريوه نړيوالې کليسا بريد وشو. پدغه کليسا کې دعبادت مراسم ترسره کيدل. ۷ که ۸ لاسي بمونه ورګوزار شو، چې دريې يې وچاوديدل چې نه۹ تنه پکې ووژل شو او ۴۲ نور ټپيان شول. چې

د سریلانکا سفیر هم پکې وو. تر ټولو غمجنه پیښه د اسلام اباد په نړیوال ښوونځي کې دزده کوونکې امریکایي ۱۸ کلنه انجلۍ)کریشتن ورمسلي) وژل وو .سره لدې چې مور د شکمنو یو ستره ډله ونیوله ،خو هیڅ پایله لاس ته رانغله. ځکه ترهګر پخپله هم ځان الوځولی وو ، او هیڅ درک معلوم نه شو. ۵ میاشتې وروسته د مري د ښار په یوه ښکلي کلي کې چې د سیند له سطحې ۲۰۰۰ متره لوړ دی او د اوړي د رخصتیو لپاره ډیر مشهور ځای دی بیا یې یو مسیحي ښوونځی د ترهګر برید لاندې ونیوو. په مري کې ډیر ښه ښوونځی فعال دي چې یو شمیر یې د مسیحي مبلغانو د یوه پلاوي لخوا اداره کیږي او ډیر پاکستانیان هلته خپل ماشومان ورلیږي. د۲۰۰۲ کال داګست په ۵ نیټه درې نقاب پوشه کسان د ښوونځي حویلۍ ته ورننوتل د ښوونځي ساتونکی وواژه .. دهزو غږ د ښوونځي کارکونکي وارخطا کړل او د نژدې خطر خبر یې ورکړ. ژر یې ټولې دروازې قلفې کړې. د ساتونکو دوژلو او له لنډ جنجال او غالمغال وروسته ترهګر و ویریدل او ځنګلونو ته وتښتیدل .دغه ښوونځي ته د پولیسو د تالاشۍ یوه پوسته او د پوځ یوه قطعه هم پرته وه. د پوځ د سپیو د تغذیې مرکز هم دلته نژدې وو..

د پاکستان د پوځ سرتیرو د ساتونکي جسد پیدا کړ او ویې لیدل چې برید کونکي تښتیدلي. پلټونکو سپې له ځان سره کړل او په ترهګرو پسې ځنګله ته ولاړل. کلیوال هم د ترهګرو د پیدا کولو په برخه کې له پولیسو سره یوځای شول .یو کلیوال د پوځ یو متقاعد خورد ظابط وو .هغه درې تښتیدلي کسان لیدلي وو او دی ورپسې ورغلی وو .هغوی یې د جهلیم درود په سر دیوې ډبرې پرسر درولي وو او ګوابن یې کړی وو که تسلیم نشي هغوی به ووژني .بده شیبه وه. ناڅاپه دریواړو سیند ته ځانونه واچول. سیند ډیر خپ خپاند وو. یو جسد مونږ ته لاس ته راغی. خو نور ګټور معلومات پیدا نشول.

پر ښوونځي له برید څلور ورځې وروسته ترهګرو بیا یرغل وکړ. دا ځل موخه په ټیکسلا کې د عیسویانو یو روغتون وو چې د بشري مرستو له کبله ډیر مشهور وو .دغه روغتون یوه کلیسا هم لري. د۲۰۰۲ کال داګست په ۹ نیټه چې کله خلک له کلیسا راوتل ۳ تنه په زور کلیسا ته وردننه شول. او دوه لاسي بمونه یې د عبادت کونکو په لور وغورځول. یو نارینه او ۴ ښځې ووژل شوې او ۲۰ تنه نور ټپیان شول یرغل کونکي وتښتیدل .پولیس سیمې ته ورسیدل. یوه ترهګر چې ځان یې په لاسي بم وژلی وو د دروازې په خوا کې وموندل شو. خو هیچا ونه لیدل چې دغه کس څه ډول ووژل شو. یوه کس داسې ویل چې دغه کس ډیر وخت لاسي بم په لاس کې نیولی وو..

خو د تیرو دوو نورو بریدونو په خلاف مونږ د دغه برید په اړه معلومات ترلاسه کړل. د مړي همدارنګه د پیژندنې د کارت فوټوکاپي هم په جیب کې وو .کله چې پلټنې وشوې د دغه بم چونکي نوم کامران میر وو..

د پولیسو او د پوځ یوه ډله د غو پلټنو ته وګمارل شول .هغوی د کامران میر مورته ورغلل او ښه معلومات لکه د ده د شریکو ملګرو او ترهګرې ډلې چې کامران ورپوری تړلی وو ترلاسه کړل. همدارنګه یې څو نسخې او د ټیلیفون شمیرې هم پیدا کړې. دا هم معلومه شوه چې کامران میر ، د علي مستعار نوم کاراوه .یو ملګری یې محمد ایاز نومیده .چې د وقار په نوم یې فعالیت کاوه .هغوی د مبایل ټیلیفون له لاری وقار پیدا او ګیر یې کړو. داد بم ایښودونکو د مسالې په برخه کې لومړی مهمه نیونه وه.وقار ترهګروته دلاسي بمونو ،د چاودېدونکو توکو او تفانګچو په وېشلو اعتراف وکړ. هغه همدارنګه د خپلې ډلې د۲۰ ملګرو او د پټې ځایونه یې په ډاګه کړل.

تر ټولو مهمه هغه د صیف الرحمن صیفي د نوم د ښولو وو. چې د دریواړو بریدونو مبتکر وو صیفي هغه څوک وو چې وقار ته به یې لاسي بمونه چاودیدونکي توکي او تفنګچې برابرولې.

د۲۰۰۲ کال داګست په ۱۴ صیفي ونیول شو. هغه د پلټنو پروخت ادعا وکړه چې د دغو بریدونو موخه یې د امریکا لخوا پر افغانستان د برید غچ اخیستل وو. او په افغانستان ،کشمیر او فلسطین کې د مسلمانانو سره د کړو وړو غچ دی .خو په هغه څه چې احتمالا صیفي نه پری پوهیده دا وو ، چې دغه بریدونه وړاندې د بلې موخې لپاره د بل چا لخوا برابر شوي و. صیفی ترهګری د مولانا مسعود اظهر په روزنیز مرکز کې زده کړې وه .چې په افغانستان کې وو. د۲۰۰۲ کال په جنوري کې چې کله اظهر دیوې تښتول شوی الوتکې پر وړاندې هند خوشی کړ. مونږ دغه درواغجن مولانا ونیو. اوس هغه ویریده چې بیرته یې مونږ هند ته ونه سپاره. د دغې مسلې د خنثی کولو لپاره هغه دوو نورو مولاویانو د هغې ډلې نه عبدالجبار ته امر وکړ ،چې د قدرت د ښولو په توګه دی په هیواد کې ترهګر بریدونه وکړي او خپل غضب دی هند ته د مولانا د احتمالی سپارنې په وړاندې وښیي.

عبدالجبار له اسامه نظیر سره اړیکې ونیوې .چې له صیفي سره یې یوځای په افغانستان کې د اظهر په روزنیز مرکز کې زده کړه کړې وه. هغه نظیر ته وویل چې بهرنیان او عیسویان پدغه هیواد کې تر بریدونو لاندې راولي. خو ناڅاپه د دغې پیښې نه یوازې څو ورځو مخکې اظهر جبار ته امر وکړ چې بریدونه ونکړي .هغه ادعا کوي کله چې ډاډه شو پاکستان بې هند ته نه سپاري جبار ته یې امر وکړ چې د بریدونو مخه ونیسي. چې جبار له نظیر وغوښتل بریدونه لغوه کړي .خو نظیر دا ونه منله او په بې پروایي سره یې د جیش محمد له ډلې واټن ونیو . پنځلس همفکره ملګري یې سره راغونډ او په دوو ډلو یې وویشل. لومړې ډله یې په خپله رهبری کوله او د بلې مشري بې صیفي ته ورکړه .چې په ډیر دقت سره بې درې بریدونه پلان کړي وو. هغه ډله چې صیفي یې مشر وو ، د فدایانو په نوم وه او د دغو حملو ترسره کونکي همدا فدایان و.

صیفي ډیر مبتکر سړی و. هغه کله چې د۲۰۰۲ کال د اګست په ۱۵ په ملتان کې ونیول شو اعتراف وکړ چې د لشکری جنګوي یا سپاه صحابه او القاعدې. سره بې اړیکې درلودې. له همدې کبله د سیمه ییزو تندلارو مذهبي ډلو او القاعدې به پسیې ، وسلې او تجهیزات برابرول .او سیمه ایزو ډلو به بشري ځواک او د عملیاتو دا جرا انګیزه برابروله. د پلټنو دوام وښودله چې یوسف اظهر د مسعود اظهر اوښی او فضل کریم چې په کراچۍ کې یې مونږ ته د ډانیل پیرل قبر

راښودلی وو ددغو بریدو پیسې برابرې کړې وې. اسامه نظیر دچاودیدونکو موادو متخصص وو. د۲۰۰۴ کال دروژې دا ختر په ورځ په فیصل اباد کې ونیول شو. په ۲۰۰۲ کال کې یوې بلې ډار اچونکې حملې زمونږ په ښارونو کې ویره خپره کړه. بیا مو دبرید عامیلین وپیژندل او محکمې ته مو کش کړل.

د۲۰۰۲ کال دمی په اتمه په اوو بجو کله چې دسمندري ځواکونو یو بس دکراچۍ دشیراتون له هوټله راووت. یوه ځان وژونکي خپل موټر ورسره وجنګاوه، درنې چاودنې بس، هوټل او نژدې ودانۍ ولړزولې. پدغه بس کې فرانسوي انجنیران او فني کارکونکي سپاره و، چې دسیند لاندې په یوې پروژې باندې یې کار کاوه. یولس فرانسویان او پاکستانیان په برید کې ووژل شول او ۲۴ نور ټپیان شول. شاوخوا ډیر موټر خراب شول. دنوې زیلانډ دفوټبال لوبډله هم په همدې هوټل کې وه، چې دیوې لوبې لپاره نیژدې راوتي وه. له نیکه مرغه دغو لوبغاړو ته زیان ونه رسید. خو سخت روحي زیان ورته واوښت چې دلوبو له بل پړاو څخه تیر شول او لوبه یې په نیمایي کې پریښوده او کورونو ته روان شول.

دفرانسویانو او پاکستانیانو ګډې پلټنې پیل شوې. دځان وژونکي دموټر څخه لاس ته راغلي اسنادو په کراچۍ کې موږ دموټرو یوه پلورنځي ته ورسولو. پدغه پلورنځي کې خرڅونکي وویل چې دغه موټر یې په دریو نفرو پلورلی چې له موږ سره یې مرسته وکړه هغوی پیدا کړو. خو لا هم اصلي کس ته لاره پاتې وه. نور پرمختګ دسپټمبر په میاشت کې وشو. کله چې پخوانې نیول شوی کس پلټونکي ته وویل یو ځوان پیژني چې شریف نومیږي. هغه پر فرانسوي انجنیرانو دبرید قصد درلود. د۲۰۰۲ کال دسپټمبر په ۱۸ شریف ونیول شو. په برید کې یې له لاس لرلو انکار وکړ. خو ویې ویل دبرید مسول پیژني. دوو کسانو داصف ظهیر او سهیل اختر چې دحرکت المجاهدین العالمي ډلې دي دغه بریدونه پلان کړي وو..

لس ورځې وروسته مو اصف ظهیر ونیو. هغه سمدلاسه په برید کې پهلاس لرلو اعتراف وکړ او دځان وژونکي هویت یې په ډاګه کړ. اصف ادعا وکړه چې لومړی هغه ددغه برید لپاره غوره شوی و. خو ځان یې شاته کړ او له ځانه یې بل قوي کس درشید په نوم وړاندې کړ چې د۲۰۰۴ کال دمارچ تر ۱۷ نیټې پورې ونه توانیدو چې دده بل ملګری سهیل اختر ونیسو..

درې ترهګر په مرګ محکوم شول او ملکیتونه یې دکراچۍ دترهګرۍ ضد محکمې لخوا ونیول شو. دغې وحشي حملې زه ډیر په قهر کړم. ددې لپاره په قهر وم چې دغو کسانو ځانو ته مسلمانان ویل او دعیسویانو او بهرنیانو په وړاندې بریدونه کوي چې له امله یې زموږ دین ته زیان رسیږي. هغه دین چې وایي عیسویان اهل کتاب دي او دغه دین موږ ته وایي چې له هغو کسانو سره مه جنګیږئ چې تاسو ته زیان نه رسوي. هغه دین چې ځان وژنه او قتل ستره ګناه ګڼي. فکر مې کاوه چې په هیواد کې به دسترو بریدونو سره مخامخ شو. خو نه پوهیدم چې زه، دمالیې وزیر شوکت عزیزاو دکراچۍ دقول اردو مشر ډګر جنرال سلیم حیات به هم ددغه بریدونو موخه وو. سره لدې چې لږ له موضوع لیرې ولاړم خو دوه وروستي بریدونه په تعریف ارزي. د۲۰۰۴ کال دجون په ۱۵ سهار وختي خبر شو چې دکراچۍ دقول اردو په قوماندان جنرال سلیم حیات چې اوس دپوځ دارکان مرستیال دی سخت ځانمرګی برید شوی. ډیره سخته خبره وه. پدې باور وم چې که په ما برید شوی وایي نو څرګنده ده چې ولسمشر یم نظر دی ته چې دپوځ واک په لاس کې لرم. دا په پوځ کې دیوه افسر په وړاندې لومړی وژونکې حمله وه. اوس دترهګرۍ پر وړاندې جګړه له یوې بلې پولې هم تیره شوه..

سمدلاسه مې احسان ته زنګ وواهه. سره لدې چې ۷ تنه ساتونکي او ډریوران یې وژل شوي وو داحسان وضعه ښه وه او ټوله کیسه یې را ته وکړه..

احسان سلیم حیات کورته روان و. کله چې یې موټر هغه پله ته ورسید چې دکلیفټون ښاړایه سیمه عرب سمندرګي ته نژدې دکراچۍ سره وصلوي ډزو لاندې راغی. دپوځي پولیسو جیپ چې دسلیم دموټر په مخکې روان و دبرید تر فشار لاندې راغی. خو بیا هم روان و. خو په خواشیني سره په وروستي جیپ کې ټول ۷ تنه ووژل شول. دوه بې ګناه لارویان هم مړه شول. دقول اردو دقوماندان موټروان هم په سرپه مرمۍ ولګید او سخت ټپي شو. د موټروان مرستیال هم ولګید او په همغه لحظه کې مړ شو. خو سره لدې بخت یاري وکړه. موټر چلونکی له خپل ټپ سره سره خپله پښه په اکسلیټر ټینګه کړه او موټر یې ونه دراوو.. که موټر دریدلای وای نو سلیم حیات هم وژل کیده. دترافیکو یوه افسر چې برید یې لیدلی وه له ویرې تښتیدلی و نور هیڅوک نه وو چې موټر ودروي .موټر له عادي حالته ووت. وروسته داحسان ځانګړی یاور دموټروان شاته کښیناست او په کرار یې دموټر د اشتیرنګ کنټرول ونیو. دجنرال حیات وژونکي دا برید په دقت سره برابر کړی و او په ډیرې باریکۍ سره ښترسره کړ. یوازینی شی چې ددوی برید ښناکامه کړ دجنرال بخت وو. دقتل طراحانو قوي چاودیدنکي مواد دسړک په خوا کې ځای په ځای کړي وو، چې دمبایل دټیلیفون په واسطه پله ته دموټر درسیدو سره سم وچاودیدل. پلان دا و چې موټر ودریږي او هغوی پرې له دواړو خواو ډزې وکړي. خو تقدیر خپل پلان درلود په حیرانونکي ډول موټر له چاودیدونکو موادو سره ونه ولګید. دحیات موټر په خیر له پله واوښت. وژونکي ویریدلي او په بې ارادې ډول یې دټوپک په ماشه ګوتې کیښنودې. له مخې او له اړخ نه یې پرې ډزې پیل کړې. ناسمو ټیلیفوني اړیکو، په اکسلیټر دموټر چلونکي دپښې ټینګیدل او دځانګړي یاور ذهن ددې لامل شو چې موټر وړاندې لاړ شي. دموټر واک واخلي او دبرید کونکو برید ناکامه شي.

سره لدې هم پلټونکو مبایل ټیلیفون پیدا کړ. دچاودنې تر هڅې وړاندې ترهګرو څو اړیکې نیولې وې موږ خپلو پخوانیو تجربو ته په کتو سره ژر وکولای شول درک معلوم کړو او یوه کورته ورسیدو. کله چې زموږ پلټونکي هغه کورته ور ننه شول دا کور دجنرال دقتل داصلي طراح و. په خپله هم هلته وو چې ونیول شو. خو دټیلیفون له شواهدو او معلوماتو سره سره په برید کې یې خپل لاس رد کړ مور یې هم هلته وه دغې ښځې خپل ځوی وا دار کړ له موږ سره مرسته وکړي چې تر دې وروسته هغه په برید کې ټول ښکیل ترهګر یو یو راوغوښتل او موږ یو یو ونیول. دا ټول ګامونه تر برید یو شپه وروسته وشول. پدې اساس (دجند الله)سرتیرې ډله وځپل شوه. دا ډیر ستر پرمختګ وو. ځکه دغې ډلې په یوازې سر پدې ډول ستر ترهګر بریدونه کول، د۲۰۰۴ کال دجولای په

دیرشمه نیټه چې کله شوکت عزیز د اسلام اباد نه اخوا ، نیږدې یو ساعت لیری په یوه ټاکنیزه حوزه کې د خلکو یوې سترې غونډې ته د وینا نه خلاص شو ، په بریالیو سیاسي غونډو کې تل زیات خلک ګډون کوي او دا ځل هم زیات وو .عجیبه ده ، یوه ورځ وړاندې ماد شوکت عزیز د امنیت په اړه اندیښنه وښووله او خپل د مرمۍ ضد موټر مې ورته ورکړ چې اشتیرنګ یې چپ لاس ته وو. لکه د امریکا د موټرو په څیر ، د شوکت عزیز موټر چلونکی به چپې خوا ته کښیناسته او شوکت به یې شاته، د غونډې په پای کې همدا چې د موټر ټایرونه تاو شول یوه ځان وژونکي د خلکو له ډک مجلس نه راووت.څو سانتي متره د موټر د مخکني چپې دروازې څنګ ته راغی ښي لاس یې پورته کړ او ځان یې والوزاو. ستر ویرونکې چاودنه وه. د تلویزیون یو کمره مین په ځمکه ولګیده. هغه را پورته شو او منډه یې کړه او کمره یې هملته خوشې کړه. پدې وخت کې د کمرې ساتل لومړیتوب نه درلود .خو کامرې تصویر اخیست ښي خوا ته یې ننبه نیولې وه او دلارویانو پرته هر څه یې ثبت کړي وو. ځکه د کمرې سترګه د پلي لاری په لور وه. ومو لیدل چې د ځان وژونکي سر یې له بدن نه پرې شوی .دفوټبال د یوه توپ په څیر په لغته ووهل شو او والوت. کله چې پر ځمکه ولګید لکه ناریال غوندې، نور بدن یې ټوټه ټوټه شوی و تیت او پرک پروت وو.
شوکت عزیز ما ته وویل چې د موټر په ښي خوا کې ناست وو چې له هغه کس سره په ارامه خبري وکړای شي چې په وروستي سیټ کې ناست وو. خو بم چوونکی کیڼ لور ته تللی وو. له دی امله هغه ځانمرګی ونه لید او دا چې موټر زری وو ده یوازی د بم غږ اوریدلی وو. پوره هغه څه چې ما په لومړي برید کې لیدلی وو. د شوکت کیڼ اړخ ته ګرمه هوا ورسیدلې وه او دده جامې یې ښورولې وې بم د موټروان خوا سوری کړی وو او له همدی سوري د چاودنې ګرمه هوا موټر ته ننوته. شوکت عزیز ولیدل چې موټر چلونکې یې پر چوکۍ پروت دی. هغه فکر وکړ چې له ویرې بې هوښه شوی، ویې ښوراوه چې هغه په هوښ راشي خو هغه مړ شوی وو. د بم یوه وړوکې ټوټه موټر ته له ښیښې را ننوتې وه او د موټروان ژوند یې پای ته رسولی وو. کله چې شوکت عزیز له موټره روغ را کوز شو د پولیسو یو افسر ورته ویلي وو چې پټ شي. ځکه چې په ټولو ورته پیښو کې بل برید کونکی هم وي چې که څوک د لومړي برید نه بچ شي نو ډزې پرې پیل او پای ته یې رسوي.دا د ترهګرو معمول کار دی د پولیسو افسر رښتیا وویل په رښتیا هم بل ترهګر موجود وو .خو وتښتیده هله پوه شو چې بل ځانمرګی هم وو چې وړاندی له بریده دواړو یو ویډیوي پیغام ثبت کړی وه ، چې هم زموږ او هم د نړۍ لپاره مهمه وه. له ویډیو نه داسې ښکاریده چې ځانمرګی ضعیف شخص وو او تیروتی وو .کیدای شي د مذهبي احساساتو له مخې یې پدغه کار لاس پوری کړی وي له بله پلوه تښتیدلی ترهګر ډیر هوښیار معلومیده. داسې ښکاریده چې هغه د پیسو لپاره پدغه معامله کې شریک شوی وو او کله یې چې ولیدل ملګری یې ټوټه ټوټه شو له بریده لاس په سر شو. دا کس لا هم ندی پیدا شوی.
ای ایس ای او پولیسو ګډې پلټنې پیل کړې د ځان وژونکي د ځان غوښې له ځمکې سره مښل شوې یوازی سر یې روغ پاتې و. د کالیو په جیب یې د عارف خیاط نوم لیکلی وه. دده جامې عارف ګنډلې وې.چې دا ټک د سیمې و. پولیسو خیاط عارف پیدا کړ او له ملګرو سره یې غبرګ ونیو. د قاتل د بدن دغړو اندازه او د ګوتې ښې واخیستل شوې او د معلوماتو په ملي سازمان کې دا ټک د ۲۷ زرو او سیدونکو د ګوتو سره پرتله شوی.دا نوم لږ ژر یوه نفر ته ورسید. دا کس د عرفان په نوم یو دوه ویشت کلن پاکستانی و. چې د ذیشان په مستعار نوم یې کار کاوه .په زندان کې د جیش محمد د یوه سرتیري له لوری ورته څه معلومات ورکول شوي وو. زموږ اندیښنې تائید شوې چې د دغو معلوماتو له مخې د جیش محمد د ډلې یو شمیر غړي ونیول شول او پوښتنې ترې وشوې. پدې پوښتنو کې موږ ته جوته شوه چې دا کار د مولوي امتیاز احمد په مشرۍ شوی..
سره لدې چې مولوی احمد د جیش محمد غړی و خو د القاعدې سره یې هم اړیکې درلودې.د ځان وژني د دغې پیښې یوه ورځ وړاندې مولوي امتیاز دوه نفره بم چاودونکي د نصار په نوم د یوه بل مولوي کور ته راوستل او وروستۍ لارښوونې یې ورته وکړې. سبا دواړو ځان وژونکو د چاودیدونکو موادو کمربندونه پر ملا وتړل او دوه لاسي بمونه یې هم په لاس کې واخیستل.بل ځان وژونکی یو ۲۵ کلن ځوان وو چې سکندر نومیده .وروسته له هغه چې ذیشان ځان والوزاوه ، سکندر له سیمې وتښتید او د مولوي نصار کورته ورغی کمربند او لاسي بمونه یې بیرته ورکړل خپله ږیره یې وخریله بهر شو او ترننه ورک دی.کمربند یې موږ پیدا کړ چې اوه کیلو ګرامه چاودیدونکي مواد پکې سمبال شوی و په نازکه پاڼه پټ او په جیبونو کې د چاودلو تنۍ سمې شوې وې. زه د پیښې وروسته او د پیښې په لړ کې د شوکت عزیز غبرګون ته په کتو تر اغیزې لاندې راغلم.ځکه که برید د پوځ په یوه قومندان شوی وای نو د مرمۍ پرضد ورته روزنه ورکول شوی. خو شوکت عزیز پاکستان ته له راتلو وړاندې په نیویارک کې ژوند کاوه او یو بانکدار وو خو هغه په لوړ مورال لدی پیښې سره چلند وکړ او زما احترام ورته لا زیات شو. وروسته چې شوکت کورته راغی زنګ مې ورته وواهه او ورته مې وویل چې په خیر راغلې

۲۳ څپرکی

دجنايتکارانو لټون:

د سپتمبر له يولسمې لږ وروسته کله چې دالقاعده ډير غړي له افغانستان نه وتښتيدل پاکستان ته راغلل. موږ له هغوی سره د موږک او پيشو کيسه پيل کړه ددغه کتاب تر ليکلو دهغوی مشر اسامه بن لادن لاژوندی دی. خو موږ دهغوی زيات ملګري ونيول. ځينې يې نړۍ ته پيژندلی او ځينې ناپيژاندي دي، موږ ۶۸۹ ترهګر نيولي چې ۳۶۹ تنه مو ترې امريکې ته سپارلي..
لدی لاری مو په مليونونو ډالره دډالۍ په توګه ترلاسه کړي. هغوی چې موږ له ترهګرۍ سره په کمه مبارزه تورنوي د سي ای اې څخه دی زمونږ دکارونو په اړه وپوښتي، چې دپاکستان دولت يې څومره پيسې ورکړي. پدی برخه کې ديو څو ترهګرو دښکار کيسې درته کوم.
فلسطينی ابو زبيده چې له اره يې نوم زين العابدين دی دالقاعدې مهم غړی وو چې د سپتمبر له۱۱ وروسته ونيول شو. زبيده د سپتمبر ديولسمې په پيښه کې هم لاس درلود. ابو زبيده دالقاعدې لپاره د سرتيرو دګمارنې، روزنې او راټولولو مشر دی.(سی ای ای) ددغه ځوان په نيولو پنځه مليونه انعام راکړ.
ابو زبيده د سپتمبر له يولسمې وروسته پاکستان ته راغی ،په دريو ښارونو او په ۱۳ سيمو کې په تيښته بريالی شو. ددغې ډلې نهه سيمې په فيصل اباد ، يوه سيمه په کراچۍ او درې نورې سيمې په لاهور کې وې. د۲۰۰۲ کال دمارچ په ۲۷ شپه موږ دغه ټول ديارلس پټنځايونه وموندل او په يوه وخت مو پرې يرغل وروړ. يرغل مو د استخباراتو اداری دپوليسو په مرسته وکړ. د سی ای ای چارواکو دځايونو په ښوولو کې له موږ سره دتخنيکي اطلاعاتو مرسته کوله. کار بريالی وو ابو زبيده له ۲۷ نورو ملګرو سره يوځای ونيول شو. ټول بهرنيان ول ۱۳ يمنيان، ۳ سعوديان، ۳ دليبيا ۳ ، فلسطينيان، يو روسی، يو مراکشی ، يو هم سوډانی او دوه د سوريې وګړي پدې عملياتو کې ووژل شول او بل ټپي شو چې ۲۰۰۲ کال دمارچ په ۳۰ ابوزبيده امريکې ته وسپارل شو.
پدی اړه دپاکستان بهرنی سياست دا وو چې لومړې به د نيول شوي ترهګر له خپل هيواده غوښتل کيده چې دا کس وروسپاري که به دنيول شوي کس هيواد دهغه دمنلو نه ډډه وکړه نو بيا به امريکې ته مونږ سپاره.
دا په يوه ځل ستره نيونه وه. دشمير له پلوه نه بلکې د اهميت له مخې دا عمليات دطالبانو دماتې په لومړيو کې وشول. پدغه ورځو کې تازه دمې شکمن ترهګر پاکستان ته راغلي وو. دابوزبيده نيولو القاعده په يوه نوي فکر کې واچوله. هوډ يې وکړ چې د وړو ډلو په ترڅ کې کسانايدوتښتي..
په لوديځ کې خالد شيخ دباکد په نوم پيژندل کيږي. دترهګرو دنيولو په برخه کې زموږدوهمه موخه وه هغه زموږ او دنورو د سخت تعقيب لاندی وه او دامريکا دکورني امنيت يا اف بي ای په هغه ليست کې وو .چې بايد ونيول شي. خالد شيخ محمد چې اصلا ايرانی او په کويټ کې زيږيدلی وو ښوونځی يې هم په کويټ کې لوستی وو. بيا وروسته په کال ۱۹۸۴ کې دامريکا دشمالي کارولينا کالج ته ولاړ. ترهغه وروسته يې دشمالي کارولينا دفن او کرنې دولتي پوهنځي ته يې لار پيدا کړه.
شيخ محمد دافغانستان دروزونکي ترهګرې ډلې غړی ده .دهغه اصلي موخه دزياتو امريکايانو وژل وو چې په هره لار وي.
په ۱۹۹۳ کې خالد شيخ محمد درمزي يوسف سره چې وراره يې وو دنيويارک دسوداګريزو برجونو دالوځولو پلان يې درلود .وروسته يې ديو درجن الوتکو دتښتولو پلان جوړ کړ چې له سويلي اسيا دا مريکې په لوری تللې.
هغوی همدارنګه ديوه پيلوټ دليږلو پلان جوړ کړ چې دويرجنيا دلين ګلي په ښار کې يې دسي ای اې له مرکز سره وجنګوي. ددغو عملياتو نوم بوجنګا ، و. دغه يوه توطيه هم پلې نه شوه..
څکه چې په کال ۱۹۹۵ کې رمزي يوسف دعملياتو دفرمان له ورکولو څخه وړاندې په پاکستان کې ونيول شو او امريکا ته وسپارل شو. نور توطيه کوونکي هم ونيول شو خو شيخ محمد په تيښته بريالی شو. خالد شيخ محمد په پيل کې له القاعدې سره اړيکې نه لرلې. هغه خپله جلا شبکه درلوده. د ۱۹۹۰ لسيزې په دننه کې خالد لومړی هڅه وکړه خپل عمليات په جلا توګه پرمخ يوسي او ددی عملياتو لړی خوندي کړي. تر دی چې دترهګرو يوه مشر ته يې هم دبيعت لاس ورنه کړ. څکه هغه ځان له ابن لادن کم نه ګاڼه خو دبوجنګاه د عملياتو له ناکامۍ او درمزي يوسف له نيولو وروسته يې خپله شبکه له منځه يووړه او پريکړه يې وکړه چې له القاعدې سره اړيکې پياوړې کړي .په کال ۱۹۹۶ کې خالد غوښته وکړه چې له اسامه سره وګوري .خو ابن لادن هغه سره ليدو ته وخت نه درلود .څکه له سوډان نه دخپلې کورنۍ او ډلې په راليږدونه بوخت وو. خو خالد دالقاعدې له نورو غړو عبدالرحمن المهاجر او ابو عزيز المصري سره په تماس کې وو او له دغو ترهګرو سره يې اړيکې لا زياتې غوړولې.
په لومړي ځل خالد په ۱۹۹۶ کې داسامه سره هغه مهال په توره بوره کې وکتل چې هغه بيا افغانستان ته راغی .هغه په ۱۹۹۵ کې دنړيوالو سوداګريزو مرکزونو دالوځولو او دبوجينګاه په عملياتو کې دخپلې ونډې په اړه اسامه ته زيات معلومات ورکړي وو. خالد شيخ محمد د سپتمبر د ۱۱ مې نظريه اسامه ته وړاندې کړې وه خو اسامه هغه نظريه په لومړي سر کې رد کړه او خالد ته يې له القاعدې سره ديوځای کيدو وړانديز وکړ چې په پيل کې خالد شيخ داسامه له دی وړانديز سره جوړ رانغی څکه خالد يوازی دخپلو کارونو په خپل سرپرمخ بيولو ته ژمن وو. په همدی مهال خالد دخپلو عملياتو د تر سره کولو لپاره دليبيا د اسلامي ډلې (ال ای اف جي)د جنګياليو او له ابو زبيده سره اړيکې پراخې کړې چې پيسې پيدا کړي. په کال ۱۹۹۸ او ۱۹۹۹ کې اسامه د سپتمبر د

يولسمې پلان دابو حافظ المصري په ډير فشار راوړلو سره ومانه. المصري په نړۍ کې د محمد هاتف په مستعار نوم پيژندل شوی .خو هغه وخت ددې بريدونو کره نيټه چا ته نه وه معلومه. کله چې خالد د اسامه د دغه پلان منلو څخه خبر شو له خپلې کورنۍ سره يوځای کندهار ته راغی. د سپټمبر د يولسمې پلان د اسامه، خالد شيخ محمد او محمد هاتف ترمنځ پټ پاتې شو. استخباراتي سرچينو اشاره ورکړه چې په ۲۰۰۰ کال کې اسامه د اسې نظر درلود چې د امريکا په خاوره کې لوی بريدونه ترسره کړي .خو د بريدونو جزئيات يې نه درلودل. دغه راز ويل کيږي چې ملا عمر له دغه کار سره جوړ نه وو .خو په ډاګه يې څه نه ويل..
اسامه ابن لادين او محمد هاتف د سپټمبر د يولسمې دناورين درامنځته کولو لپاره دنومونو يو لست جوړ کړ او له خالد نه يې وغوښتل چې له دغې لست ځينې کسان غوره کړي. د۲۰۰۱ کال په اګست کې د القاعدې جرګګۍ يا د دغې شبکې سلاکارې کميټې د سپټمبر د يولسمې عمليات تائيد کړل. ټولو مخکښو غړو لکه محمد هاتف، نواف الحازي او خالد المحضار د شيخ محمد له لوري تر روزنې لاندې ونيول شول او امريکې ته وليږدول شول. دوه نور کسان مصطفی احمد حوزوي، عمار بلوچ او د خالد شيخ دوراره ځوی د خالد لپاره پيسې او د الوتکو د تښتونکو لپاره لوجستکي مرستې برابرولې..
په هغه شومه ورځ خالد له خپلو څلورو ملګرو رمزي الشيبه، مصطفی احمد حوزوي، عمار بلوچ او جعفر الطيارسره د امريکا په دوو برجونو لومړی بريد په کراچۍ کې له يوه انترنيت کافي څخه وليد. وروسته دی او نور ملګري يې يوه امن کور ته ولاړل او له هغه کور نه يې د مرګوني پلان تماشا کوله .خالد وايي کله يې چې د برجونو ورانيدل وليدل حيران شوي و..
د۲۰۰۱ کال د سپټمبر په ۲۱ او ۲۲ اسامه خالد افغانستان ته وروغوښت. سره لدی چې خالد غوښتل په پاکستان کې پاتې شي ،خو د دغې پېښې له تحليل وروسته دواړو خپلې کورنۍ پاکستان ته وليږدولې اود افغانستان د دفاع په جبهه ودريدل..
تر هغه وروسته دغه ټول کسان تر پلټنو لاندې ونيول شول. د۲۰۰۳ کال د فبرورۍ په ۲۸ سهار زموږ د استخباراتو کارکونکو د اسلام اباد په هوايي ډګر کې د خالد په يوه ملګري سترګې ولګيدې. دغه کس له خالد سره د هماغې ورځې په مازديګرو ليدل. زمونږ سرچينو مونږ ته خبر راکړ چې دليدنې کتنې لپاره هغوی د پيښور ـ پينډۍ په لويه لار له دوو کورونو څخه ګټه اخلي.سمدلاسه مو د هغوی د ژوندي نيولو پلان جوړ کړ.خو زمونږ استخباراتي کارکونکو د دغې سيمې په اړه له پخوا هيڅ معلومات نه لرل يوازې يې په سيمه کې د کورونو پيژندنه کولای شوه. دوی په اسانۍ کورونه پيدا کړل..
سبا د شپې په ۱:۴۵ بجو د دې عملياتو لپاره د ګمارل شويو پوليسو لخوا کورونه کلابند شول. دورننوتو دروازې يې ماتې کړې.دوسلو په ښورولو او چيغې وهلو کورونو ته ورننوتل د دغو کورونو په لومړي پوړ کې يو کس ولاړ وو چې ډير وويريده .هغه له ويرې پوليسو ته وويل چې هغوی هلته دي..
وړاندې له دې چې دوی له ځايه وخوځيږي پوليس پرې په کوټه کې ورننوتل. خالد شيخ محمد او مصطفی حوزوي پداسې حال کې ونيول شو چې ددوی څنګ ته کلاشينکوفې کتار پرتې وې، خالد کلاشينکوف راواخيست خو د پوليسو يوه افسر پرې ورټوپ کړل او په زور يې د ټوپک ترې ونيو خو کلاشينکوف نابيره ډزې وکړې ،او دغه افسر يې ټپي کړ. خو مخکې له دې چې دواړه پوليسو ته زيات زيان واړوي پرته له کوم جنجاله دوی د پوليسو په منګلو کې ور پرې وتل. دا عمليات هم په برې ترسره شول..
درې ورځې مو خالد له ځان سره په بند کې وساته او پلټنې مو پوره کړې او په زړه پورې معلومات مو ترې ترلاسه کړل. بيا مو د امريکې متحدو ايالاتو ته وسپاره..
ډير لوستونکي د خالد او ابو زبيده له نومونو سره پيژندګلوي لري ډيرنورداسې کسان هم نيول شوي چې ډېر مشهور دي.د ډيرو نيول شويو کسانو په لړ کې ديوه پاکستاني د نيونې کيسه دبيلګې په ډول رايادوم
دا پاکستانې په کراچۍ کې زيږيدلی .په۲۰۰۲ کې يې دانجينرۍ له پوهنځۍ د ليسانس سند اخيستی. دغه کس د۲۰۰۲ کال د مارچ په مياشت د خالد ګوتو ته ورغی، چې د ۲۰۰۳ کال په اګست کې يې قبايلي سيمې وانې ته وليږداوه، چې له حمزه ربيعي، حمزه الجوفي، ابو الفرج الليبي او ابو هادي العراقي سره وګوري. دی دغه راز د۲۰۰۰ او ۲۰۰۲ کلونو په اوږدو کې د کابل د قرباغ په جبهه کې له طالبانو سره يوځای وجنګيده .دده په سر پنځه ميليونه ډالره ايښودل شوي وو. دی د ۲۰۰۳ کال د ډسمبر راورسته په لاهور کې اوسيده او په پاکستان کې يې د القاعدې د ټکنالوجۍ او معلوماتو د څانګې مشري کوله. چې د خالد له نيونې وروسته د حمزه ربيعي تر امر لاندی را مات شو. دی په بريتانيا کې د هغې ډلې غړی هم وو چې د القاعدې درسنيو له دفتر سره يې د معلوماتو په برخه کې مرسته کوله. د القاعدې د دوو لوړو غړو عمار بلوچ او خلاد بن اتش د نيول کيدو وروسته دی په کراچۍ کې د القاعدې غټ سړی شو. ده د القاعدې هيلو ته په کتنې د امريکې په متحدو ايالاتو کې د۲۰۰۴ کال د ټاکنو په ترځ کې د بريدونو لپاره د دغې شبکې له لورې د دولس کسيزه ځان وژونکې ډلې روزنه هم په غاړه واخيسته او دغه ۱۲ ځان وژونکي يې د شمالي وزيرستان د شاکي په سيمه کې تر روزنې لاندې ونيول .بيا روزل شوي ځانمرګي کراچۍ ته وليږدول..
پدغه دوره کې د القاعدې د ګڼو مهمو لوړو غړو خالد شيخ محمد ، حمزه ربيعي، فرج الليبي، هادي عراقي، حمزه الجوفي، جمبلي ګن کن د حمبلي ورورو ابو مصعب بلوچ، د خالد له بل ورور اود رمزي يوسف له ورور سره په نژدې اړيکو کې وو.
زمونږ امريکايي ملګري له دغه کبله په حقه انديښمن ول. ددی لپاره چې د هغه فعاليتونه لا هم دوام لري، هغوی هم ورپسې ول، د دغو ترهګرو د نيولو لپاره يې د دوی د پټنځايونو په اړه يو لړ معلومات هم مونږ ته راکړل. د دغو معلوماتو پربنسټ د پاکستان د استخباراتو اداری هغه د۲۰۰۴ کال د جولای په ۲۱

دپاکستان په لاهور کې پیدا او و نیوه..

دهغه لپ ټاپ کمپیوټر هم مونږ ته په لاس راغی چې دترهګرو په اړه یې بشپړ معلومات لرل.مونږ له دغو کسانو خالد شیخ محمد پیدا کړی وو چې دالقاعدې پلان جوړونکې دلندن دهیترو دګښې ګونې ډک هوایي ډګر او ددغه ښار دځمکې لاندې اورګاډو یا دمیټرو چوولو پلان درلود. دغو شکمنو دخالد له لوری دلندن دهیترو دهوایي ډګر دالوځولو دپلان امر ترلاسه کړی وو. دوی دغه راز دلومړنیو پلانونو پرته دوو نورو احتمالي بمي موخو ته هم دتیاریو وړاندیز کړی وو.

یو کنیري والف او بل دلندن دځمکې لاندې ترانسپورتي سیستم.

هیڅ پریکړه نه شوای کولای چې خالد به دسپټمبر دیولسمې په څیر دلویو ترهګریزو بریدونو لپاره په دومره کچه چمتو وي هغه دسپټمبر یولسمې ناورین هر شیبه په ډیر دقت شمیره او ترسره کړی و.

ظبط شوي لپ ټاپ پوره معلومات په ګوتو راکړل.ځکه چې په بریتانیا کې دکیدونکو بریدونو پلان پدغه کمپیوټر کې ثبت شوی وو.مونږ نه یوازې دغه معلومات دبریتانیا چارواکو ته ورکړل، بلکې په لندن کې مو دبریدونو دکونکو دا طلاعاتو له مشر سره هم اړیکه ددې کمپیوټر له لارې ټینګه کړه .وروسته دغو اړیکو له صدیق خان او شهزاد تنویر سره بلد کړو صدیق خان او تنویر هغه کسان وو چې د۲۰۰۵ کال دجولای په ۷ یې دلندن دځمکې لاندې اورګاډو باندې برید وکړ .هغه بریدونه ۷/۷ په نوم مشهور شوي چې جولای دعیسوي کال ۷ میاشت او ددغې میاشتې په ۷ نیټه دغه بریدونه وشول. دلندن له بریدونو ۷ اوونۍ وړاندې دصدیق خان اوتنویر په اړه له معلوماتو سره سره دهغوی دکارونو په اړه د۲۰۰۵ کال دجولای تر ۲۸ یعنی دبرید نه ۲۱ ورځې وروسته هیڅ راز معلومات له مونږ سره ګډ نه شول.

تر دغو عملیاتو وړاندې دالقاعدې هڅه داوه چې دچک، سلواکیا، کروشیا، پولینډ، رومانیا او مالتا له هوایي ډګرونو او ملي مسافر وړونکو الوتکو څخه په ګټې اخیستې دلندن دهیترو په هوایي ډګر برید وکړي.ځکه په یاد شویو هوایي ډګرونو کې امنیت ضعیف وي،د القاعدې پلان داسې وو چې داروپایي هیوادونو له سرسختو مسلمانانو او دافغانستان او بوسنیا دجنګ له پاتې شونو پدغو عملیاتو کې کار واخلي. له همدې کبله یې له عازم الشهیر چې په ۲۰۰۴ کال کې په عربستان کې ووژل شو او ددغې شبکې مشر وو وغوښتل چې په سعودي کې پیلوټان وګماري چې الوتکې وتښتولی شي او دغه ماموریت ترسره کړي او ورته ویې ویل که دا کار ناکامه شي نو زده کوونکي دې دهوایي ځواکونو ښوونځي ته واستوي.هغوی به همهغه الوتنې غوره کړي چې په یوه وخت دهیترو په هوایي ډګر کې راکښته شي. دتښتونکو لپاره به ددغه کار دترسره کولو اشاره داوی چې دالوتکې تر ناستې وړاندې د کمربندونه مو وترئ نښه روښانه شي.هغوی به دزنګ ضد فولادي چړو او دالکولي څښاک له خالي بوتلونه دوسلې په توګه کار واخلي. هغوی هیله لرله چې الوتکې به دهیترو په یوې بې مثاله ودانۍ وجنګوي دخالد شیخ په وینا دالقاعدې یو بل خوځنده غړی دخلاد بن اتش په نوم په وروستیو پړاونو کې وړاندیز وکړ چې موخه له هیترو څخه داسرایئلو یوې موخې ته بدل کړي. خو خالد دا خبره رد کړه.

مونږ دغه ټول اطلاعات بریتانوي چارواکو ته ورکړل چې له نیکه مرغه په هیترو کیدونکې بریدونه پاتې راغلل.دا زمونږ له سترو کامیابیو څخه وو. لپ ټاپ همدارنګه موږ دپنجاب په ګجرات کې دیوې ۱۵ کسیزې ترهګرې ډلې په لور بوتلو چې یو له هغو څخه دکمپیوټر نابغه دیرش کلن تانزانیایي احمد خلیفان غیلاني و چې د ۱۹۹۸ داګسټ په ۷ دنیروبي په دارالسلام کې دامریکا په سفارت دبمي چاودنو په تور تر څارنې لاندې وو ..

غیلاني دجعلي اسنادو په جوړولو کې فوق العاده حقیقي مهارت درلود چې هیڅ باور نه کیده هغه په خپل کمپیوټر دډیرو هیوادونو دویزو دننوتو او وتو ګڼ مهرونه درلودل. غیلاني همدارنګه ترهګر روزل او قوي چاودیدونکي مواد یې جوړول. هغه امریکا ته ډیر مهم وو او په نیولو او پیدا کولو یې ۲۵ ملیونه ډالره انعام اېښی وو. د۲۰۰۴ کال دسپټمبر په څلورمه هغه امریکایي چارواکو ته وسپارل شو.

دغیلاني دپلټنو له برکته په پنجاب کې دالقاعدې شبکې یوه وړوکې فعاله ډله افشاه شوه .دغه شبکه هغه مهال ختمه شوه چې دغیلاني دمعلوماتو پربنسټ ۱۵ تنه نور ترهګر، دهغوی کورنی چې پکې یو نوی زیږیدلی ماشوم هم وو ونیول شو..

هغه څه چې تاسو ولوستل په پاکستان کې دالقاعدې او نورو ترهګرو ډلو پر وړاندې زمونږ دعملیاتو یوه وړوکې بیلګه وه چې ددغو ترهګرو په وړاندې مونږ په خپلو ښارونو کې ښه پراخ جنګ کړی او ښه بریالي وو.

له ترهګرۍ سره زمونږ دجګړې دکیسې دښه پوهیدو لپاره باید د۲۰۰۳ کال ددسمبر په ۲۵ پیښې ته ور وګرځي هغه مهال چې زما دموټرو دکاروان له چاودنې څخه روغ رمټ راووتم ..

څلورویشتم څپرکی

ددام تنګول

نیم شوی بدن، نیم سوځیدلی دپیژندنې کارت او خراب شوی مبایل پرما ددوهم برید نه وروسته دپلټنو دترسره کولو ټوله لاس ته راوړنه وه، خو دغه شیان تر هیلې زیات بریالي وختل دعلم په نړۍ کې تل داسې واقع کیږي چې ځینې ستر کشفیات هغه مهال رامنځ ته کیږي چې څیړونکي په بل کار بوخت وي ،خو دکار په لړ کې بلې سترې لاس ته راوړنې ته ورسیږي. همدارنګه دجنایتکارانو په تحقیقاتو کې مهمې لاس ته راوړنې له بې صبره پرمختګونو څخه ترلاسه کیږي او کیدای شي ستر بدلونونه له ځان سره ولري، نیم بدن او دپیژندنې کارت اوسیم کارت دا درې مهم شواهد وو چې په پاکستان کې دترهګرۍ سره دجګړې په ډګر کې دسترې کامیابۍ لامل شو..

په ۲۰۰۳ کال دډسمبر په ۱۴ پرما دلومړي وژونکي برید نه وروسته مې دراولپنډۍ دقول اردو له قوماندان ډګر جنرال الشفق پرویز کیاني نه وغوښتل چې دپلټنې مسئولیت پرغاړه واخلي ځکه چې جرم دهغه تر واک لاندې سیمې کې شوی و . دا کوم عادي جرم نه و چې یوازې پولیس دې ورته رسیدنه وکړي شي . بلکه د پاکستان د بې امنه کولو هڅه او ددغه هیواد د مشر د وژلو له لارې. فکر وکړئ ټول غمونه مو پلټنو ته خوشې کړل ..

څو سیال اژانسونه یا اداري دجنرال کیاني ترمشرۍ لاندې په دغه قضیه کې بوخت و.آی اس ای، نظامی استخبارات(ام ای) ، د استخباراتو اداره(ای بي) ، او د پلټلو د ځانګړې اداري یوه برخه(سي ای ډي) ، پولیس اودپوځ ځینې عنا صرپه دغه کارکې دنده درلوده.

کیاني هغوی ته وویل سیالي یو خوا پریږدي او دمعلوماتو په راکړې ورکړې کې دیوه ټیم په توګه کاروکړي.وي.

هغه همدارنګه ورته وویل که بې فکر وکړ چې حساس معلومات بې پیدا کړي نیغ په نیغه دې دده خواته راشي. او ددفتر دروازه به بې تل ددوی پرمخ خلاصه وي.هغه دندي معینې کړي چې دریواړه اصلي استخباراتي اداري: ای اس ای،ام ای ، او سي ای ډي (په یوه کارپسې ولاړې نشي. دیوه او بل کارونه تکرار نه کړي.خپل لاس بې خلاص و او مشري بې په خپل لاس کې وه.

خو وینا تر عمله پورې واټن لري.په ټولو هیوادونو کې استخباراتي اداري له یوه اوبل سره سیالي لري اوپه ډیرې کېنې سره خپلې لاس ته راوړنې له بلې اداري نه پټوي. دغه کار داستخباراتو په ادارو کې د ډېرو خطاوو لامل کیږي چې پاکستان هم له دې کاره خالي نه دی.خو کله چې کیاني فشار راوړ، نا هماهنګي به ورکه شوه او ټولې اداري به لکه د تیلو ډک ماشین په څېر کار پیل کړ.

هغه هغوی ته ویلی و چې باید درې شیان تحقیق کړي :

اول د برید د ځاي ټول شواهد پیدا کړی.

دوهم معلومه دې کړي چې په څه ډول چاودیدونکی مواد برابر شوي اوپه څه ډول چول شوي. دریم: ددې ابتکار عاملین څوک و.

په لومړي برید کې بربد کونکو چاودېدونکي مواد تریوه پله لاندې ځای پر ځای کړي وچې له لېرې سیمې بې وچوي. چې او سپنې او کانکریټ زما دموټر خواو شا ته ولویږي. دوی داسې فرض کړې وه چې زما موټر به دچاودنې سره سم ددغو او سپنو په منځ کې ولویږي او یا به هم دپله دپرېکېدو سره سم ز ما موټر لاندې وغورځي. او دا به مې د کار پای شي. دخداي شکر چې هیڅا له چاودنې وروسته ژوند د لاسه ورنکړ. دچاودیدونکي موادو چارجر باید دیوې ټیلیفوني اړیکې په واسطه چې له اخیستونکي سره نصب شوي وفعال شوي وای.خو له نیکمرغه هغه ترهګر چې ټیلیفون بې باید له چاودیدونکو توکو سره ټینګ کړی وای پټ ناست و . چې پله ته زموږ د رسېدو موقیعت بې ښه ونه لېد او په سم وخت کې یې چاودنه ونشوه کړي.دغې دوه درې ثانیې تېروتنې موږ ته دژوند چانس راکړ.

په لومړیو تحقیقاتو کې اساسي پرمختګ دهمغه زاړه سیستم پر اساس پلټنې وې. په پیل کې یو قانوني څرک معلوم شو.پلټونکو د ټیلیفون د صفحې یوه وړه ټوټه د پله پر سر پیدا کړه. داسې ښکاریده چې دا ټوټه دې د مبایل ټیلیفون نه وي. هغوی وموندل چې د تیلیفون دکېلي داټوټه دیوه چېنا یې بیسیم ټیلیفون ده. چې اوږده خطونه بې لرل. داروپا او امریکا په څیر په پرمختللو اقتصا دي هیوادونو کې ددې ډول ټیلیفونې پلټنو کار کېدای شي ډیر اسانه وي .ځکه چې دټیلیفون واردونکو ، وېشونکو او د خرڅلاو د بازارونو له لارې روښانه کېږي او دهغه د ثبت لپاره چې هیڅ مدارک او وسیله نشته دا کار ډیر ستونزمن دي.

خو موږ سره له هغه هم پایلو ته ورسېدو . دغه بیسیم ټیلیفونونه جګ انتنونه او یوه ګوشي هم لري.چې تنې او ځانګړې کېلي ددواړو پر مخ نصب دي. که څوک دغو تنیو ته فشارورکړي غوږۍ ته زنګ ورځي.

خو بالمقابل ترهګرو په ډېرې هوښیارۍ سره دغو ږیو پر سر له تېیو څخه د ماشي په توګه کار اخیست. زموږ پلټونکو پیدا کړه چې دغه تېۍ له ۶ یا ۷ کیلو متره لېرې واټن او یوې متراکمې اوګڼ مېشتې سېمې هم فعالیدی شي. هغوی خپلې پلټنې د پله ۷ کېلو متری ته پراخې کړی چې د فون سیټ هم پیدا کړي .خو څه شی لاس ته رانغلل ،وروسته دا پلټنې د چکلالې تر هوایي ډګره وغزېدې چېرته چې زما الوتکه راکوزه شوې وه ، خو څه پایلې یې نه درلودې.
دغه پلټنې روانې وې چې د کویټې د قول اردو قومندان د کار غوټه پرانیسته . هغه کېاني ته فون وکړاو ورته وېې وېل چې د مشتاق په نوم یو ترهګر په پیښور کې د هوایي ځواکونو سره اړیکی لري. ده وویل که ترهګرو د پیښور او کویټې هوایي ځواکونو ته لاره موندلي وي نو له امکانه لیرې نه ده چې د چکلالې هوایي اډې ته دې نه وي راغلي. همغږي استخباراتي عملیات پیل شو چې له کبله یې مشتاق ونیول شو.
داد معما د حل پیل وو. مشتاق د پلټنو پر مهال د لومړي وژونکي برېد او په کې دده د مرستې د کچې په اړه معلومات ورکړل. هغه، استخباراتو ته د ټولو ترهګرو په اړه ځانګړې معلومات ورکړل چې تقریبا ټول یې د پاکستان د هوایي ځواکونو ټیټ پوړي غړي و. کیاني په نیمه شپه کی د هوایي ځواکونو له مشر سره تماس ونیولو او لاسته راغلي معلومات یې ورسره شریک کړل. ۴ تنه د هوایي ځواکونو څخه ونیول شول. چې یا یې د پیسو او یا یې د عقېدوي موخو لپاره دې کار ته ملا تړلې وه .
د دغو خلکو څخه ددې عملیاتو د څرنګوالي په اړه معلومات ترلاسه شول. هغوي تقریبا ۲۵۰ کېلوګرامه چاودېدونکي مواد کم کم انتقال کړي او د پله لاندې بې پټ کړي و. د پله شکل او ډول د ډ بر وخت لپاره هلته د دغو موادو د پټ والي زمېنه برابره کړې وه.
د پلټنو پر مهال شکمنو افشا کړه چې پله ته نژدې د(چهانده چې چې (په سېمه او اسلام اباد کې بې له بوه کوره د چاودېدونکو موادو او د پټېدو لپاره ګټه اخیسته. دهغوی د قوماندې مرکزونه د سرحد په پېښور اود نوښار په ښارونو کې وو. دوی اول چاودېدونکی مواد د اسلام اباد کورته لېږدول او بیا یې کم کم د چهانده چې چې کورته وړل او له هغه ځایه بې په تدریجي ډول پله ته انتقالول.
په دغو عملیاتو کې مشتاق یوازینی غیر نِظا مي و ، هغه د چاودېدونکو موادو د چاودلو ماشې ته فشار ورکړ ي و. وروسته معلومه شوه چې هغه د ۱۵۰ تر ۲۰۰ کسیزې ډلې مشر او پلان جوړونکی دی. دې د ملا عمر تابع دي. او د بن لادن د موخو لپاره بې دوفا داري لوړه کړې.
سره له دې چې هغه د بن لادن سره نېغې اړیکې نه درلودې او د مولانا مسعود اظهر په مشری د جیش محمد د ډ لې لخوا ورسره مالي مرسته کېدله. جیش محمد نه یوازې له دغې ډلې سره مرستې کولې، بلکې د اظهر ورور په وسلو د دغې شبکې د سمبالتیا اود چاودېدونکو موادو څخه د ګټې اخیستو اوروزنې زمېنه برابروله.
مشتاق په یوڅه وا رخطاي سره د پله په ۱۸۰ متری کې موقیعت درلود . په پله زموږد موټرو د کاروان د تېرېدو پر مهال دغه واټن دهغه دلېدو دایره تیاره کړه .چې له کبله یې د چاودنې وخت لږ ترې غلط او موږ ته بې دژوند چانس راکړ. هغه ترهګره ډله چې د چاودنې مسو لیت بې درلود د دوهم برېد له پلان کونکو ناخبره و. دواړه وژونکي برېدونه له یوه او بله جلا پلان شوي او تر سره شوې وې. تر سره کونکي یې هم سره جلا و. د برېد کونکو ۲ ډلې هم په اتفاقي ډول د دسامبر په ۱۴ پلان شوې وې. خو کله چې پل والوځول شو هغوی وار خطا او خپل پلان بې موقتا لغوه کړ. دد سامبر په ۲۵ چې کله بمونه وچاودېدل دومره قوي وچې کېانې ۳ کېلو متره لېرې په خپل کور کې دهغه غږ اورېدلي و . لاهم پر ما د لومړي وژونکي برېد خاطره دهغه په ذ هن کې تازه وه. هغه موټر ته منډې کړې او په دومره بېړې سره د پېښې سیمې ته روان شو چې د امنېتي نظامي پولیسو موټر بې هغه نشو ګېر کولي.
اول کار یې چې وکړد سېمې ځاي او لارې بې بندې کړې ، داي اس اي کسان او پولېس له وړاندې سېمې ته رسیدلي و. د سیمې د امنېت په ټېنګولو هغه د پوځېانو د کورونو په لور منډه کړه. په داسې حال کې چې زه لا په حویلي کې ولاړ وم زه یې روغ رمټ ولیدم. هغه ته مې امر وکړ چې دغه پلټنې هم د خپل کار برخه کړي .
بیا هم کمو اسنادو او شواهدو مهم رول ولوباو ، د تیلو د دوهم ټانګ خواته د پولیسو بوه پوسته په یوې دوې پوړېزې ودا نۍ کې وه چېرته چې د وهم موټر زموږ په کاروان برېد وکړ .د شواهدو لومړۍ څرک د ځان وژونکي چاودل شوی بدن و چې د پولیسو د هڅو له کبله د دغه مرکز په حویلي کې لاسته راغی.
د دغه کس بدن د لته لوېدلي و او ټوله ودانۍ په وینو لړل شوې وه. بدن داسې وو لکه چې د انسان د بدن په پوستکي پوښل شوی وي . او پوستکی هم تور سوځېدلي وي. لکه ماسک یې چې اغوستی وي. پوټکي دهډوکو او د سر له کوپړیه جلا شوي و ، ډېره وېرونکې وه. داسې ښکاریده چې کوم ډاکټر کومه فوق العاده عملیات په دغه بدن تر سره کړي وي او پوټکی بې جلا کړي وي. د برېد کونکي جسد د پوځي روغتون یوه وتلي پلاستیکي جراح ته یوړل شو چې د دغه بدن ترمېم وکړي. چې د برېد کونکي اصلي څېره معلومه شي.
همدا رنګه مو د دې کس د پېژندنې نېم سوځېدلی کارت د لومړي برېد سیمې ته نژدې پیدا کړ ، ترمیم شوي بدن د کارت د تصوېر سره مطابقت پیدا کړ او یوشان و. پلټونکو کارت د ثبت او راجستر ملي ادارې ته یوړ چې د ۵۰ مېلیون پاکستانیانو ته بې کارتونه ویشلي او دهغوي په اړه معلومات پکې و. او د دغه کس په اړه بې معلومات پیدا کړل ، دهغه نوم محمد جمیل او د ازاد کشمېر د بالاکوټ اوسیدونکی و .او هغه لومړي ځان وژونکی و.
دهمغې ورځې په ۳:۳۰ بجو په پینډې کې پوځي قطعې ته امر وشو ، چې د جمېل په کور برېد وکړي او هغه ونېسي. د شپې د تیارې له رارسیدو وړاندې پوځیانو د جمیل په کور برېد وکړ. د کورنۍ ټول غړي یې ونیول شو. مهم شواهد راټول او د چورلکې په مټ پینډۍ ته راوړل شو . مهم شواهد د جمېل له کتابچې ترلاسه شول چې رمزونه یا مستعا ر نومونه ، حقیقي نومونه ، د ټیلیفون شمیرې او ادرسونه پکې و. هڅو ته اړتیا وه چې په دغو نومونو پوه شو .

خو زموږ کسان د یوه ساعت په دوران کی په دې وتوانېدل چې په دغو رمزونو پوه شي او د ترهګرو په اړه موږ زيات معلومات ترلاسه کړل. د جمېل خپلوانو وويل چې هغه له يوې افراطي ډلې سره کار کاو، او کله کله به په مياشتو مياشتو ورک و، هغه
د ازا د کشمېر د کوټلې په سيمه کې د يوه ترهګر سازمان څخه روزنه تر لاسه کړې وه. او افغانستان ته تللی و، چې په ۲۰۰۱ کال کې د امريکا يانو د يرغل په وړاندې جهاد کې برخه واخلي، هلته ونيول شو او دوه کاله بندي شو، خو پلار يې د پيسو په مټ هغه را خوشي کړ. کله چې پاکستان ته راغي په افغانستان کې د جنګ د پايلو په اړه ډېر نا ارامه وو. هغه يوازينی کس نه وچې په قسم بې کړی وچې په افغانستان د امريکا د يرغل پر وړاندې غچ زما د ترور له لاری واخلي. دوهم ځان وژونکي بې له ټوټې کېدو د اوسيدا د يوه اپارتمان مخې ته لوېدلی و.
دهغه نيم سوځېدلي د هويت کارت مو هم پېدا کړچې عکس بې پکې لګېدلی و، خو نوم او ادرس يې غلط ورکړی و.

خو سره له هغه موږ وتوانېدو دهغه د هوېت کارت وپيژنو. کارت د ثبت شمېره درلوده چې موږ بې د کارت دورکړې ادارې ته وخوځولو. د دغه کس د کارت له غوښتنليک نه دهغه ملي پژند نه وشوه. دهغه کس نوم چې دده پيژند نه يې تصديق کړې وه په دغه لېک کې پيدا شوه. ضامن پيدا شو او د دغه کس حقيقي ادرس يې موږ ته راکړ. د ترهرر ښېنتېنې نوم (خليق) و، په کارت کې يې بدل نوم شفيق ليکلي شوی و. د حېرانتيا ځای دی هغه کسان چې په دومره دقت عمليات کولای شي �د پيژندنې کارت په دومره بې باکی سره له ځانه سره ګرځوي. هغوی په دې نه پوهېږي چې د پيژندنې اسناد يې ددوی ټوله ډله له منځه وړلای شي. خو که داسې نه وای شوي نو پلټونکي به دومره نه و نېکمرغه.
د ۲۰۰۵ کال دلندن جولای ۷ بمي برېد ونو هم دغه لاره وهلې وه. چې تر اندازې زېات شواهد د پيښې له سېمې لاس ته راغلل چې استخباراتي ادار بې له شکه وتوانېدل ترهر وپيژني.
همدارنګه مو د پولېسو له همغه مرکزه يو مبايل ټېلېفون پيدا کړ چې د جمېل بدن او پوستکی پکې موندل شوی و. ټيليفون خراب شوی و، خو د سېمې د دقيقې پلټنې له کبله سېم کارت هم پيدا شو. او له نېکمرغه سېم کارت هېڅ نه و خراب شوی. لکه چې مخکې مې وويل سيم کارت د اخېستونکي د هوېت په معنا دی. او لکه څرنګه چې ښکاري سيم کارت دهغه کس هويت معلوموي چې فون يې اخيستی وي، که د سېم کارت وخت هم پای ته رسېدلی وي کولای شو د شويو او راغلو ټيليفونونو درک پيدا کړو. ددغه ترهر د سېم کارت د روغوالي چانس ډېر کم و، خو د ټېلېفون د شرکت لخوا مو ددغه ټيليفون په مټ دشويو ټېلېفونونو يو مکمل ليست تر لاسه کړ. دغه پرمختګ په واقېعت کې مورډ ټولې شبکې منځ ته ورسولو.
له لومړي ځان وژونکي برېد وروسته زما دموټرو د کاروان په تلونکي لاره ټول مبايل ټيليفونونه تر څار لاندې و. په همدې ډول له دوهم ځان وژونکي وروسته د شويو ټيليفونونو له ارشيف نه مو پيدا کړ چې يو کس د سړک پر سر ولاړ دی او د برېد کونکو خبرو ته په هېله دی، دا کس ټېلېفونونه کنټرولوي �وروسته دغه کس ځان وژنکي ته امر کاو. دغه ټېلېفون تر لاسه کونکي کس د اسلام اباد او پينډۍ د پولېسو ترمنځ موقيعت نيولی و. په هغه ځای کې چې دموټرو کاروان پر دو لارو پر يوې د تلو انتخاب درلود. فقط کله چې زما د موټرو کاروان د غولارو ته ورسېد. کنټرولونکي ځان وژونکي ته وويل چې زه د لارې په فلانی سېمه کې پروت يم.

له دوهم وژونکي بريد وروسته کياني د شويو مختلفو تيليفونونود شمېرو سره مخامخ شو. هغه ژرترژره دپوځ له افسرانو يوه ډله جوړه کړه چې د کمپيوټر د کار پوهانو په خوښه و. هغوی د سافټوير يو پروګرام جوړ کړ چې ټولې اړيکی يې دوخت د ثبتولو په مټ ثبتولې چې له برېد مخکې معين ترتيب کړي. دغه کار کېانی ته دا امکان ورکړ چې د ترهګرو دشبکی محسوسې اړيکې پيدا کړي. دا ستر فني پرمختګ و چې له برکته بې د ترهګرو د پروګرامونو په معلومولو کې روښانه پرمختګ راغی.
کېانې پوه شو چې کومې شمېرې او د ترهګرو د سرتېرو او کومې بې د پلان جوړونکو پورې اړه لري. څکه چې د پلان جوړونکو ډلې له برېده تقريبا ۲ ساعته وړاندې اړيکې نېولې وې او دبرېد کونکو ډلګی بيا له برېده څو دقيقې وړاندې اړيکې ټينګې کړې وې. موږ يو شمېر لنډ مهالې د څو ثانيو مخ پر زياتېدونکی اړيکی ثبت کړای شوې. د ويل شويو جملو په اړه داسې وېلاي شو دوی ويل (نژدې کېږي، سل متری ته راورسېدل او اوس په ۵۰ متری کې دي.)
کېانی او پلټونکو بې له دغو اړيکو او دفون له شمېرو سره ډېر ژر له يوه بل داستان سره مخامخ شول. هغوی پوه شول چې ترهګرو خپل سيم کارتونه بدل کړي او يايي يوه او بل ته ورکړي چې پلټونکې ګنګس کړي او ددوی نيول سخت شي. خو يو ځل بيا نا څاپه پر مختګ د کار غوټه پرانيسته. يوه ورځ کياني خپلې ستونزې زما له نظا مي ياور نديم تاج سره شريکې کړې. نديم وويل چې (نومي) ځوي يې د مبايل ټيليفون له يوه شرکت سره کار کوي، او هغه ورته ويلي وو که سيم کارت بدل هم شي د اړيکی نيونکی پيدا کيږي. دمبايل تيليفون کمپنيو ددې برعکس خبره کړې وه. خو پلټونکود کمپنيو له لوړو مشرانو سره خبرې کړې وې او هغوی معمولا هغه کسان دي چې د خپلو کارونو له جزياتو نا خبره وي. کله چې کېا نې له خپلو کسانو وغوښتل چې د مبايل کمپنېو له لاندې کسانو سره خبرې وکړي. دغو کارکونکو وويل چې دا کار کېدای شي. د سيم کارت له بدلولو سره سره بې پر همغې دستګاه کار پيل کړ. حقيقت دا و چې د فون هرې دستګاه د شمېرې ځانګړې کوډ نمبر او هر سيم کارت ځانګړي کوډ نمبر درلود. کله چې له فون څخه کار اخيستل کېده هم به فون او هم به سيم کارت ضبط کېده. نو دهمدې لپاره به که سيم کارت هم بدل شو دد ستګاه کوډ نمبر به په همغه ډول پاتې و. نو د اړيکې نيونکی کېدای شو تر څا رنې لاندې نيول شوي وای.

اوس نو پلټونکو د موجوده لارو د تحلیل یوه بله لاره پیدا کړې وه. دغه د ترهګرو د فون د اړیکو د څېړلو په ډګر کې ستر پرمختګ و بلل شو. یو وخت کیاني ډېر خسته شو او وېې نشو کولې دالقاعدې د کار د ډول په اړه معلومات پیدا کړي.
له همدې کبله هغه له ای اس ای وغوښتل د القاعده د وتلو غړو ابو زبیده او خالد شیخ د پلټنو رپوټ دې هغه ته ورکړي. ۱۰ جلده ستر اسناد ېې راکړل. کله یې چې د دوسې مواد له نظره تېرول ویې لیدل چې القاعده د هر ځانګړې هدف لپاره د ۲ بیلو حلقو له لارې پر مخ ولاړ شي. چې دیوه او بل له کاره نه وي خبر. هغه همدارنګه وموندل چې القاعده د ګوتو په شمار د بمونو د دستګاه جوړونکي لري. دغه کار پوهان چاودېدونکي توکي تیاروي او هغه دیوه پلان شوې توطیې اجرا کونکو ته ورکوي او هغوی له پېښې واټن نیسي. بم جوړونکي نه پوهېدل چې ولې، څرنګه، دچا په مټ او چېرته ددوی له تولید شویو بمونو ګټه اخیستل کیږي؟ نو په همدې بنسټ ډېره مهمه وه چې د القاعدې بمب جوړونکي وپیژندل شي او ونیول شي.
د پلټونکو بل پر مختګ هله تر سره شو چې د کیاني کسانو د هغه د سوزوکي موټر خرڅونکی پیدا کړ چې جمیل پر ما دېرېد په ترخ کې استعمال کړی و. خرڅونکې د اخیستونکي ټول مشخصات هغوي ته ورکړل. یوې مشخصې له جمیل سره سر وخوړ. موږ همدارنګه د جمیل DNA د هغه د مور او پلار د نمونو سره پر تله کړل.
دویم بم چونکی د سر حد ایالت او سیدونکی و، وروسته معلومه شوه چې هغه یتیم و، او له چپل تره او ترور ګانو سره یې ژوند کاو. کورنۍ یې وویل چې خلیق د افغانستان په جهاد کې برخه درلوده. او کله کله به ۲ میاشتې له موره لیری و. او کله به چې کورته راغی نو کله کله ورکره بیګانه خلک راتلل. هغه ته یې کورنې ویلې وچې دګمرا کسانو په منګولو کې به ولوېږي. خو هغه دغوګوانېنو ته پام ونه کړ او د کورنۍ هڅو یې نتیجه ورنکړه.
ټول ځان مرګي بریېد کونکي داسې خلک دي چې خبرې نه اوري. د بیکاره او بې سر پرسته کورنیو هلکان وی. ځېنې ېې په غلطو مذهبي احساساتو کې غرق شوی وي او ځېني نور بیا د پیسو لپاره ترهګر شي. دمثال په توګه جمیل ته مذهبي احساسات ورکول شوي و، خو دوهم ځان وژونکي مذهبي نه و. ډېر یا نا لوستي او یا هم کم لوستي وي. ځیني ډېر بې وزلي او ځیني نور بیا د خپلو کورنیو اړتیاوې نشې پوره کولې. او ترې لرې شوي و.
دځان وژونکو د موټر د څرک له معلومېدو سره جوخت مو دصلاح الدین په نوم یو کس ونیو چې دالقاعدې مهمو غړو ته نژدې کس و. د پنجاب ایالت ددولتي جرایمو د پلټنو د څانګې د بریالیو کارکړنو په ترخ کې دغه کس ونیول شو. دا ډېر مهم پرمختګ و، صلاح الدین په (چهانده چې چې) کې ونیول شو، همغه پله ته نژدې چې بم ایښودونکي پکې د عملیاتو په تر سره کولو بوخت و. پوه شو چې صلاح الدین هغه کس دی چې پر ما ددوهم برید لپاره یې کسان ګمارلي و، هغه همدارنګه افغانستان ته د جنګ لپاره تللې و. هغه د القاعدې دوه مهم غړي ابو الفرج الیبي او هادي العراقي پېژندل. له افغانستانه د بیرته راتلو وروسته صلاح الدین واده وکړ. په چهانده چې چې کې بې یو کور په اجاره کړ او د ماشومانو خاوند شو. اوس نور مسولیتونه هم ورله غاړې شول او اوس نو د پیسو پیدا کول د هغه یوه اصلي موخه شوه.
هغه له هادي العراقي سره اړیکه ونیوله او د ملاقات غوښتنه یې وکړه. خو هادي شخصا نشو کولای له صلاح الدین سره وګوري په عوض کې بې له ابو الفرج الیبي سره کتنه ترتیب کړه.

هغوی د پېښې په ۴۵ کېلو متری او د پیښور نه ډېر لېرې نه، د حسن ابدال په سیمه کې دوه ځلې سره وکتل. صلاح الدېن ادعاو کړه چې ابو الفرج هغه ته پیسې ورکړي. د پلټلو پر مهال همدارنه هغه ادعا وکړه چې د پاکستان دځانېړې خدماتي ډلې دوه ټیټ پوړي کمانډو افسرانو چې زه هم په دغې ډلې پورې اړه لرم ور سره مرسته کړې. چې د یوه نوم بې ارشاد او د بل نوم بې دوګا وښود. موږ ته حېرانونکي وه څکه تقریبا ناممکنه ده چې د وسله والو ځواکونو خور د ظابط افسران په هر هېواد کې د افراطېانو له هڅولو وژغورو.
د پوځ د رېس ارکان د معلوماتو پر اساس مو ارشاد ونیو. ارشاد اسلام اباد ته نژدې د (کهولا) د سیمې اوسېد ونکی و. ډېره حېرانونکي وه څکه تر هر موږ ته دومره را نژدې شوي و. لومړی مې د (دوګر) په ظاهري لاس درلودنې ټکان وخوړ څکه هغه زما له نژدې ساتونکو څخه و. او اتفاقا د دسامبر د ۲۵ د برېد پر وخت زما دموټر دمخې په سیټ کې ناست و. له نېکمرغه هغه بې ګناه ثابت شو. د دوګر په نوم بل کس چې یو وخت مې له امنیتي کسانو څخه و، چې اوس نشته په دغه کار کې بې لاس درلود. دغه ګناهار دوګر مو هم ونېو. ارشاد زېات معلومات په ډاګه کړل. پوه شو چې هغه لهٔ ډېرې پخوا راهېسې ددغې ترهري ډلې غړی و. هغه له عمر سعېد شیخ هغه چا چې د (ډانیل پیرر) په تښتولو کې بې لاس درلود خبرې کړې وې. دغه خبرې هغه وخت شوې وې چې شیخ د تښتونې نقشه په فکر کې درلوده. ارشاد همدارنه وویل یو میزاېېل یو شمېر مرمۍ تېر کال اسلام اباد ته راوړل شوي او داسې پلان و چې د ۲۰۰۳ کال د اګسټ په ۱۴ د ملي ورځې د لمانځلو پر مهال زما په وژلو کې ځېنې کار واخلي.
دغو خبرو دمصر د ولسمشر انور سادات وژنه را په یاد کړه. په دې اړه مو پخوا هم یوڅه اوریدلي و. خو نه پوهېدو چې مرمی له کوم ځایه راوړل شوېدي، او چېرته ساتل کیږي. ارشاد وویل چې دغه غټې مرمۍ د هغوی په کلي کې (کهوتا) ته نژدې دي. په همغه ورځ بې په کور باندې نظامي استخبارا تو یرغل وکړ او درې قوي راکټونه ترې پیدا شول. په لاسي بمونو کې د کار اخېستنې لپاره ساعتونه هم پیدا شول. د ځان مرګو برېدونو ټول توکي لکه د بم جوړونې

لوازم ، دسامانونو بکسونه او چونکي وسیلې هم ونیول شوې. د بمونو د فعالولو وسایل ډېر پیچلي و . ارشاد هم لکه دوهم ځان وژونکي ډېر مذهبي نه و ،بلکې یوازې د پیسو مزدور و.

د ۲۰۰۴ کال د جنورۍ په ۲۴ زموږ پلټنو د ځان مرګي برېد د بمه واسطه پینډۍ ته نژدې د (شاکرېال) په سېمه کې پیدا کړه. دا کار د جنورۍ په ۲ د جنوبي اسیا د سېمه ییزې همکارۍ د مشرانو کنفرانس نه په اسلام اباد کې ځو ورځې وړاندې کله چې ما او د هند د هغه وخت لومړي وزیر اتل بهاري واجپاۍ د اسلام اباد مشهور تړون لاسلیک کړ، چې له مخې یې د هند او پاکستان تر منځ د خبرو اترو د له سره نیولو توصیه شوې وه. کله مو چې دغه موټر پیدا کړ ، بېخي برېد ته تیار و . د موټر په منځ کې یوه لویه ډبه وه چې د طبعي ګازو لپاره ترې ګټه اخیستل کېده. تر هرو په دغه دبه کې سورۍ کړۍ وا و له چاودېدونکو موادو یې ډک کړې و . له سوري نه را وتلي لین ښه معلومېده. همدارنګه له هغه کور نه زیاته اندازه چاودېدونکی مواد ونیول شو ل چې دغه موټر پکې ولاړ و . دغه موټر د اوبو په یوه ټانکر کې پټ شوی و . تر هر د اقتصادي همکارۍ پر سېمه ییز غونډې برېد ته تیار و . له یو لړ نیونو او پلټنو وروسته وتوانېدو د شبکې جوړښت معلوم کړو .

د صلاح الدین او د القاعدې د درېیم نمبر کس ابو الفرج اللیبي او همدارنګه د صلاح الدین او ارشاد تر منځ یقیني اړیکې موجودې وې . صلاح الدین د اللیبي او برېد کونکي تر منځ منځګړی و . د القاعدې کار له مرکزه لیرې و. کله چې د برېد مبتکر موخه معلومه وي هغه منځګړي ته وایي چې د هغه عملیاتو ډول پلان کونکي ته ولیږدوي. کله چې پلان جوړونکي پلان جوړ کړ هغه د اجرا کونکو ډلې ته د عملیاتو د اجرا لپاره سپاري. هغه وخت د عملیاتو د تر سره کونکو ډلې عمل کوي. هېڅ تقسیم او قات ته اړتیا نشته.وخت د برېد د تر سره کونکو په لاس کې وي.

پر ما د دوهمې حملې مبتکر ابو الفرج اللیبي و. صلاح الدین یوازې پیغام رسونکی و چې برېد کونکو ته یې د لیبي پیغام لېږدلی و. خو د عملیاتو پلان جوړونکی څوک و؟ موږ ته یې ویل چې د ځانګړو ځواکونو د ډلې کوماندو یان و ، چې موږ ونیول .

لوبغاړي نسبتا واړه و. لامو کومه اړیکه نه وه پیدا کړې چې پلټونکي د امجد فاروقي سره مخا مخ شول. فاروقي او لیبي په افغانستان کې له یوه او بل سره لیدلي و. وروسته معلومه شوه چې فاروقي په پاکستان کې د القاعدې خاص پلان جوړونکی و . هغه نه یوازې پر ما دوهم وژونکی برېد پلان کړی و او لارښونه یې ورته کوله ، بلکې په خپله د عملیاتو سېمې ته نژدې و . فاروقي څو ځلې افغانستان ته تللی و . هغه ته د القاعدې او افراطي ډلو او کړیو په منځ کې ډېر احترام ځکه کېده چې عملیاتي وړتیا ، د رهبرۍ ښه صفات او حرفوي چلند یې درلود .

د امجد فاروقي د نیولو پلټنه مو پیل کړه. پوهېدو چې هغه د دوهم وژونکي برېد لپاره ظرفیت او منابع درلودې او د دغو ټولو عملیاتو ته هغه لارښونه کړې وه. نو ایا صلاح الدین د فاروقي په پیدا کېدو کې له موږ سره مرسته کولای شي ؟

په دغه ټوله دوره کې ز موږ د امریکایي ملرو افسران راتلل چې په پلټنو کې زموږ سره مرسته وکړي. یوه ورځ کیاني هغوی د قومندې مرکز ته وغوښتل او د چاودېدونکو توکو په برخه کې یې د هغوی څخه دفني مرستو غوښتنه وکړه. امریکایانو وویل چې د دې کار لپاره باید سېمه وګوري ، چې کیاني ورته لاره هواره کړه. وروسته کیاني وپوښتل چې څومره وخت ته اړتیا لري ؟ دوی وویل ۴ اونۍ. له څلورو او نیو وروسته هغوی کیاني ته خپل رپوټ وړاندې کړ. کله چې کیاني ولیدل چې په رپوټ کې نوي څه نشته. نو حیران شو . امریکایانو یوازې د چاودېدونکو موادو د ډول نوم یاد کړی و. هغه له امریکایانو وپوښتل په دغه رپوټ کې څه شی پاتې دي چې دده به نه وي لیدلي ؟ هغوی وویل چې همدومره معلومات لري .

کیاني له هغوی مننه وکړه او وېې ویل چې وړاندې مو هم معلومات تر لاسه کړي . زباتې نیونې شوي او پلټنې مو پوره کړې. دا هغه مرسته وه چې له خپلو امریکایي ملرو مو تر لاسه کړه .

اللیبي د دغه سیند تر ټولو ستر ماهی و . هغه د القاعدې درېیم نمبر غړی و چې د خالد شیخ محمد ځای ناستی و. موږ د هغه د نیونې تږي و.خو د امجد فاروقي د نیولو لپاره هم همدومره تږي و. که مو دواړه نیولي وای یوه معجزه به وه. ځکه په پاکستان کې به د ترهرو بریدونو پلان جوړونکي له لارې یو خوا شوي وای ، او دا به په پاکستان کې تر هرۍ ته کلکه ضربه وای او یوڅه ارامتیا به مو په برخه شوې وای .

لومړی مو امجد فاروقي تر کار لاندې ونیو . له نیکمرغه د دوه زره درېیم کال د دسامبر په پنځه ویشتمه مو د هغه ټولې ټیلیفوني اړیکې پیدا کړې او د فاروقي د پیدا کولو کار مو پیل کړ. هغه په پرلپسې توګه د خپل فون شمېرې بدلولې او د یوې مودې لپاره به بیخي غلی و. خو هغه زموږ تر نظر لاندې و هغه نشو کولی ډېر وخت غلی پاتې شي. د دوه زره څلورم کال په سپټامبر کې مو د هغه درک معلوم کړ. هغه له دو ځانګړو کسانو سره د فیصل اباد په پنجابۍ لهجه خبرې کولې. فیصل اباد د پنجاب ایالت درېیم لوی ښار دی. د هغوی خبرې به ډېرې لنډې وې. ژر معلومه شوه چې هغه په دغه درې کسیزه لوبه کې مهم کس دی. ځکه هغه به تل امر کاو . په دغو خبرو کې به کله کله د لیبي نوم هم یادېده.

دوه بېلا بېل خپلواکې پلټنې په یوه وخت کې روانې وې. یو په پینډۍ کې د کیاني او بل په کراچۍ کې د (ای اس ای) د یوه افسر لخوا تر سره کېده. لکه څرنګه چې معلومه شوه په کراچۍ کې د ای اس ای افسر اطلاعات د کیاني د ډلې په پرتله ښه او دقیق و. دواړو ډلو د فاروقي یو لړ اړیکې ضبط کړې وې. کیاني د ای اس ای د افسر ثبت کړي غږونه واخیستل او د خپل ټیم له غږونو سره یې پرتله کړل، پو ه شو چې درېواړه غږونه یو ډول دي.

د دوه زره څلورم کال د سپټامبر په پنځه ویشتمه نېټه د جاسوسۍ ضد سازمان مشر تورنجنرال ذکي ، کیاني ته فون وکړ او اطلاع یې ورکړه چې فاروقي په

حرکت کړې دی . دهغه موخه د سند په ایالت کې د کراچی په 160 کېلو متری د نوابشاه سیمه وه. دواړه ډلې په یوه غړد فاروقي په مو ندنې پسې ولاړې. فاروقي د سویل په لور په حرکت کې و . له ډېره اسماعیل خان بهر شوی او لکي مروت سېمې ته روان و. کله چې د نوابشا ه سېمې ته ورسېد زموږ مامورین بې مخې ته را ووتل. امجد فاروقي او ملري بې په یوه کور کې پټ شول. زموږ کسانو کور محاصره کړ ، کله چې بې د کور زړ وواهه یو کس را بهر شو ، زموږ کسانو دا کس ونیو او د بام په لور ورغلل. امجد چې د کور په منځ کې و پوه شو چې محاصره دی. ددغه کور شاته یوه بله حویلي چې په بل کونج کې لمر ته مخامخ یوه کوټه پکې وه ، فاروقي د کوټې له منځه یو ماشوم او ښځه ونیول او همغه د پیتاوي کوټې ته بې منډې کړې چې ننوت دروازه بې په ځان پسې بنده کړه. زموږ کار کونکي د کوټې په بام ورغلل او ورته بې وویل چې را بهر شي ؟ خو فاروقي رد کړه ، او وبې ویل چې د ځواکونو مشر دې له ده سره خبرې وکړي. موږ ډېر اند ېښمن و ، او هڅه مو داوه چې فاروقي ژوندی ونیسو . دهمدې لپاره زموږ کار کونکو د کوټې کانکرېټي بام له پاسه سوری او اوښکې بهونکی ګاز بې پرې استعمال کړ. دود فاروقي را بهر کړ اوزموږ د عسکرو خواته بې رامنډه کړه. د چپنې په څېر یو لوی ځادر بې له ځانه تاو کړی و.داسې ښکارېده چې په ځان پورې به بې چاودېدونکي توکي تړلي وي. زموږ مامورینو پرې غږ کړچې (ودرېږه؟ (خو هغه همغسې را روان و. له دې ویرې چې هغه سرتېرو ته نژدې ځان ونه چوي ، زموږ کار کونکو پرې ډزې وکړې. او فاروقي بې وواژه. کله بې چې ځادر ځینې لیرې کړ وبې لیدل چې نه یوازې یو شریط مرمۍ ور سره وې ،بلکې د چاودېدونکو توکو یو کمر بند بې په ځان پورې تړلی و .
کله چې یو کس پریکړه وکړي چې وجنېږي، ژوندی نیول بې ستونزمن کار دی. اوس ستونزه داوه چې دهغه د هویت پېژندنه وکړو. ځکه فاروقي ژېړه خریلې او خپل شکل ته بې یو څه بدلون ورکړی و . له همدې کبله په زندان کې خالد ته ورغلو . خالد له امجد سره ښه پیژندل. د ګډ فعالیت په لړ کې هغه د فاروقي (سیوری) و. خالد د جسد په لېدلو تائېد کړه چې همدا فاروقي ده. وروسته موږ د ډي ان اې په ازموینو هم دا خبره ثابته کړه چې وژل شوی فاروقي و .
د ۲۰۰۵ کال په مئ کې مې په عراق او افغانستان کې د امریکايي ځواکونو مشر جنرال جان ابي زېډ ته چې زما د لېدو لپاره راغلی و وویل چې ښه خبر درته لرم((لیبي مو ونیو. (
ابي زېډ تکړه جنرال او ښه ملری بولم.
دغه امریکايي چارواکي په حیرانۍ سره وپوښتل: رښتیا څه وخت ؟
ځواب مې ورکړ .: ځو ورځې دمخه.
ابي زېډ وپوښتل: اوس چېرته دی.
په عادي ډول مې ورته وویل همدلته په اسلام اباد کې. (لطفا ولسمشر بوش ته ووایاست او که زه ورته ووایم ؟
ابي زېډ وویل ښه ده چې تا سو ورته ووایاست .
ما ورته وویل نه پوهېږم . تاسو ته ورته ووایاست کافي ده.
هغه په ځواب کې وویل: نه زه نشم کولی تاسو پخپله ورته ووایاست .
ما ورته وویل ډېره ښه ده .

په همغه مازدیګر مې ولسمشر بوش ته زړ وواهه او هغه مې خبر کړ. هغه له ډېرې حېرانۍ چېغه وکړه ((لېبي مو نیولی؟ ((

د بن لادن او الظواهري تر څڼ د القاعدې دنورو غړو په منځ کې یوازې لیبي ولسمشر بوش پېژانده. هغه کس چې په خپله بوش بې له ما دنېولو غوښتنه کړې وه هغه همدا فرج اليبي و .
دهغه اصلي نومصطفی محمد و. خو د ابوالفرج الیبي په نوم مشهور و. دهغه نیونه د خالد شیخ محمد په څېر مهمه وه. او په دې ارزي چې ښه بحث پرې وشي. لېبي په همغه پخواني ډول ښکار شو . درې تنه مو ونیول چې پوښتنه بې وکړه په څه غواړو چې پوه شو؟
ابوالفرج د ۱۹۹۰ لسیزې په لومړیو کې کله چې په افغانستا ن کې شوروي ځواکونه مات شو او جهاد پای ته ورسېد هغه افغانستان ته د جڼ لپاره راغلی و ، چې وروسته د القاعدې مهم غړی شو .

د ۲۰۰۳ کال د مارچ په لومړۍ نیټه د خالد شیخ له نېولو وروسته هغه په القاعدې ډله کې دغه ځای خپل کړ. او دا ډېر لوړ مقام و .دی هغه مهال بیخي زیات مشهور شو چې پر ما بې دوه وژونکي بریدونه تر سره کړل .
په ۲۰۰۱ کال کې د امریکا په مشری د ایتلاف په مټ د کابل له سقوط وروسته لیبي کراچی ته راغی خو په خوځښت کې و. له کرچۍ نه د پنجاب ګوجرا انوالې ، له هغه ځایه ایبټ اباد او له هغه ځایه به باجوړ ته تلو راتلو . لیبي په پاکستان کې د القاعدې د عملیاتو د برخې مشر و . او دالقاعدې د بهرنۍ څانګې لخوا یي پیسې تر لاسه کولې. د لیبي نیول اسانه و. دهغه دمخ په پوستکي د سپینو لکو یا داغونو د راپیدا کېدو له کبله په اسانۍ سره د پیژندلو وړ و . مخکې له دې چې هغه بیخي ونیسو دوه ځلې د هغه د نیولو پولې ته ور نژدې شوي و .دا کتاب د ښوا ویب پا ڼې څخه کاپي شوی دی لومړی د ۲۰۰۴ کال د اپریل میاشتې ته ورګرځو. پر ما له دوهم برېده ۴ میاشتې وروسته مو ډېر کسان نیولي و چې یو پکې د لېبي مو ټروان و. هغه موږ ته د لېبي په اړه زیات

معلومات راکړل .

د همغو معلوماتو پر اساس مو په گوجرانواله کې یو کس ونیو چې لیبي یې په خپل کور کې ساتلو او قاصد یې هم و. دغه کس د پلټنو پر مهال په ډاگه کړه چې په ابیټ اباد کې یې یو کور په کرایه نیولی چې همدا وسهم لیبي پکې ژوند کوي. دغو کسانو خپلې کورنۍ هلته لېږدولې وې. چې لیبي افشا نشي. هغه څه چې هغه موږ ته ونه ویل دا و چې لیبي په ابیټ اباد کې له دریو کورونو گټه اخیستله. کله چې لیبي په دریم کور کې و ، زموږ کسانو پر اول کور یرغل وکړ او لیبي وتوانېده چې وتښتي .

بله تېروتنه هم په ابیټ اباد کې وه ، چا معلومات ورکړل چې د القاعدې یو مهم غړی هلته په یوه کور کې ژوند کوي ، او یو بل ډېر مهم کس چې موږ یې په لټه کې و دهغه لېدلو ته راځي. موږ نه پوهېدو چې دغه مهم کس به ابو الفرج وي. خو ددغې کتنې د مخنیوي لپاره مو کافي معلومات درلودل. زموږ کسانو د کور شاوخوا ته موضع ونیوله. کله چې ټاکل شوی میلمه راغی کور والا را ووت چې دهغه مخې ته راشي. خو کله چې ورنږدې شو میلمه شکمن چلند وکړ او هڅه یې وکړه چې وتښتي. ډزې تبادله شوې او هغه ووژل شو . دغه کس لیبي نه و ، وروسته مو چې لیبي ونیو او پلټنې مو ترې وکړې کېسه داسې وه چې لیبي تل له ځانه وړاندې د لومړۍ مړۍ په توگه یو کس چېرته استوي او خپله یې ننداره کوي. بې له شکه چې په هغه ورځ هغه کس د مړۍ په توگه مرگونې ننداره په خپله وکړه .

د لیبي د نیولو کیسه باید له سره پیل کړم. پاکستان وتوانېد چې د لیبي یو ملری دهغه له خبرتیا پرته ونیسي. زموږ مامورینو نیول شوی کس اړ کړ چې د لیبي سره اړیکه ونیسي او له هغه سره د لېدنې کتنې وخت وټاکي. دغه ملري یې هڅه وکړه چې په بنو کې دغه کتنه تنظیم کړي. خو لیبي و نه منله . ، لیبي وویل یوازې یو پیغام وړونکی به ور ولیږي ، چې وروسته یې دا خبره هم رد کړه. زموږ د لارښونې سره سم دلیبي دغه نېول شوي ملري بیا وروسته د ۲۰۰۵ کال د مئ په لومړۍ د ماز دیگر په ۴:۳۰ بجو پېښور ته نږدې په مردان کې د کتنې نوی وخت وټاکه. د پاکستان استخباراتو خپل عملیاتي پلان جوړ کړ .

جاسوسانو معلومات ورکړل چې لیبي په یوه موټر سایکل سپور دی او بل څوک یې چلوي چې د یوه مسافر په توگه بهر شوی دی. زموږ کسانو هم خپلې وسلې پټې کړې او د موټر سایکل سپرو سره عملیاتو ته تیار شول. د ۴-۳۰ دقیقو په پوره کېدو سره لیبي په پرلپسې توگه نیول شوي ملري ته زنګ واهه او د یوه رمز یا شفر په توگه یې ځینې پوښتل چې هرڅه ښه دي. نېول شوي ملري یې ډاډ ورکړ چې هر څه عادي دي. زموږ کسانو نیول شوی یوه بازار ته یوړ چې په تیلیفون کې لیبي د ازاد چاپیریال غږ واوري او ډاډه شي چې دا کس په زندان کې نه دی او ازاد دی. موږ له هغه سره دالوبه تر سره کړه خو بیا هم په ټاکل شوي وخت کې د لیبي درک نه و. وروسته یې فون ځواب نه ورکاو .

سبا سهار ټېلیفون وشو او وویل شو چې لیبي به په ۹-۳۰ دقیقو په همغه سېمه کې حاضر وي. داد دې لپاره و چې که څه وي چې پای ته رسېدلي وي. زموږ ټول کسان هلته نه و. خو سره له هغه مو هم عملیات تر سره کړل. د لېدنې کتنې ځای یوه زړه تیاره هدیره وه. چې له زیارت کونکو ډک یو زیارت هم پکې و. زموږ درې تنو چادرې واغوستې. پوره ۹-۳۰ لیبي را ورسېد . د لېدنې کتنې له سېمې لږ لیرې له موټر سایکله کوز شو. دهغه عادت خلاف یې چې یو کس مخکې سېمې ته ولیږي هغه په سادگی سره زموږ د کسانو خواته راروان شو .سره له هغه چې هغه خولۍ او عینکې په سترگو کړې وې خو زموږ نفرو هغه پوره وپېژانده. ځکه چې دمخ په پوستکي یې داغونه له ورایه ښکارېدل. د موټر سایکل ځغلونکی یې د موټر سایکل سره نږدې ولاړ و ، خو یو وسله وال کس ورپسې را روان و. کله چې لیبي زموږ د چادري اغوستونکو کسانو خواته را ورسېد دغې په اصلاح ښځې ور گام کړ او لیبي ته یې غېږ ورکړه. ډېره جالبه صحنه وه. د سرحد په څېر په محافظه کاره سېمه کې یوه ښځه په عام محضر کې سړي ته غیږ ورکوي. هېڅ باور نه کېده. کله چې دا پېښه وشوه د لیبي وسله وال ساتونکي چې وروسته معلومه شوه دهغه پاکستانی پیغام رسونکی ابراهیم و بې واره په ماشې گوته کېښوده او بې موخې ډزې یې پیل کړې او منډه یې کړه. دغلته په نږدې کور کې پټ شو . زموږ سرتېرو هغه تعقیب او کور یې محاصره کړ. هغه ته یې ویل چې را بهر شي کله یې چې ونه منله اوښکې بهونکی گاز یې پرې استعمال کړ له مجبوریته را بهر او ونیول شو.

په همدې وخت کې مو ټر سایکل والا په ډېرې بېړې سره وتښتېد . هڅه مو وکړه چې روغ رمټ یې ژوندی ونیسو خو هغه په تېښته بریالی شو. نو ابو الفرج اللیبي داسې ونیول شو. او د ترهری په وړاندې دا زموږ ستره لاسته راوړنه وه. د لیبي په نیونې اود فاروقي په مړینې د ۲۰۰۵ کال دد سامبر په ۲۵ د برېد کیسه پای ته ورسېده ، او د برېد مبتکر زموږ لاسته راغی. د برېد پلانونکی ووژل شو. صلاح الدین او ملري یې چې ددوی په منځ کې یوه واسطه وه زموږ سره په بند کې و. یو شمېر واړه لوبغاړي لاهم فراري دي .

کیاني چې اوس د (ای اس ای) مشر دی په بریالیتوب سره یې دغه دوسیه وتړله. دغې لاسته راوړنې ډېر کسان خوښ کړل .

خو یو بل گذار پاتې و ، د ۲۰۰۳ کال د دسامبر په ۱۴ پر ما د لومړي برید مهم غړی مشتاق په پینډۍ کې د هوایي ځواکونو د یوې اډې له زندانه وتښتېد .دا ځکه چې دغه زندان معیاري نه و ، او د نظارت خونې امنیت یو څه ضعیفه و. د تېښتې وخت د سهار په ۲ بجو برابر شو چې مشتاق له ساتونکي وغوښتل د حمام لپاره اجازه ورکړي. کله چې له حمامه را بهر شو وې لیدل چې ساتونکی ویده دی. هغوی په یوه سالون کې بندیان و چې د هوایي ځواکونو رخصت شویو انجنیرانو پکې خپل وسایل ساتل. مشتاق د انجنیرانو کالي واغوستل د ویده ساتونکي له څنه تېر شو او له پنجرې یې ځان بهر کړ. د نظارت خونې د عمومي دروازې ساتونکي یې د انجنیرانو د کالیو په اغوستلو تېر ویستل. ځکه هغوی داسې فکر نه کاو چې یو مهم بندي به یې پداسې جامو سره وتښتي. وروسته چې کله مشتاق غواړي په بېړې سره یې له تعقیبه وتښتي او ضاع بیخي خندنی شوه. مشتاق د هوایي ځواکونو یوه موټر سایکل سپاره ته لاس

ورکړ او ترینه غواړي چې د ډایوو موټرو اډې ته یې بوځي . له هغه ځایه د پېښور په بسونو کې چې ۱۲۰ کېلومتره واټن یې درلود سپور شو . هغه مبشر ته زنګ وهي . مبشر مشتاق نور جهان ته معرفي کوي چې ۲۰۰۵ تر جنورئ پورې مشتاق له هغه سره وي . نورجهان معمولا ښځینه نوم دی) خو دلته نه.

له پېښوره مشتاق لاهور ته ځي چې د مبشر د تره له زامنو سره وګوري چې وايي د چرګانو په یوه فارم کې د هغه له۲ ورونو (نوخېز او جاوېد) سره د بهای پیرو په ښار ګوټي کې کار وکړي . هغه هغوی ته وایي چې استخباراتي اداري ورپسې دي . وروسته مشتاق د کلیم په نوم له یوه کس سره ګوري ، او دواړه په اسلام اباد کې د بهرنیانو په وژلو بحث کوي . او حتا ځیني عملیات هم پلانوي .

وروسته مشتاق د خپل کار تګلوری بدلوي ، د نوخیز او جاوید سره د اسلام اباد او راولپینډۍ ترمنځ په لویه لاره کې زما د بیا ترورنقشه جوړوي . هغوی ضروري ترتیبات نېول او د مشتاق د ۲۰۰۵ کال د اپریل په ۱۹ نېټه له لاهوره د اسلام اباد په لور راځي چې د اپریل په ۲۰ ځان وژونکی برید تر سره کړي . خو دا هغه مهال دی چې ای اس ای یې د پښو ځرک ته ور رسېدلي او د سلیم په سیمه کې یې ونیو .

داچې څه ډول ای اس ای مشتاق پیدا کوي بل په زړه پورې داستان دی . د هغه تېښتې چارواکو ته ټکان ورکړی و . د هغه پلټنه داسې وه لکه څوک چې یوه ستنه د وښو او لوخو په درمند کې لټوي . خو په هره بېه چې وه ای اس ای ته د مشتاق د پیدا کېدو دنده وسپارل شوه . په ای اس ای کې د مشتاق د پیدا کېدو لپاره یو ځانګړې ډله جوړه شوه . د کورنۍ یو شمېر غړي یې یا پخوا نېول شوي و او یا تر کلکې څارنې لاندې و . همدارنګه مو د هغه د ملرو په اړه زېات معلومات درلودل او همدارنګه د هغه د پټې کورونه هم معلوم و . ای اس ای د ټیلیفون درې نمبرو ته ډېر پام وکړ . لومړی نمبر په کراچۍ کې د مشتاق د مور . دویم یې په ګجرات کې د هغه د ملرې نجلی . او دریم په پېښور کې د مبشر د فون نمبر و .

کله چې مشتاق له تیښتې وروسته په همغه لومړي ورځ پېښور ته له رسېدو سره سم ټېلېفون وکړ مور پرې کار نه و پیل کړی .خو له۴ او نیو وروسته کله چې بل ځل هغه د تیلیفون له یوې عمومي غرفې نه خپلې مورته فون وکړ دا ځل د پېښور په (باړه) کې و .

خو مور پوه شو چې مشتاق په پښور کې دی . څو ورځې وروسته هغه له مبایل ټیلیفون څخه په ګجرات کې خپلې نجلی ملرې ته زنګ وواهه او په خوشحالی سره یې ورته وویل ، زه له بنده تښتېدلی یم او هغوی به هېڅکله بیا ما ونه نیسي .

په ډېرې خواشینی سره چې دغې ملرې نجلی یې مشتاق ته وویل چې دده له نیولو وروسته یې اوس له یوه بل هلک سره دوستي پیل کړې . دغه خبره په مشتاق بده ولېده او ګواښ یې وکړ چې ډېر ژر به ګجرات ته سفر وکړي او دغه هلک به ووژني . سره له دې چې مشتاق ګجرات ته ژرنه ولاړ او په پېښور کې پاتې شو . چې وروسته بیا لاهور او له هغه ځایه د ۲۰۰۵ کال په جنورئ کې (بهای پیرو) ته ولاړ . تردې مهاله ای اس ای د هغه د ټیلیفون شمېره او د سېم کارت کوډ نمبر پیدا کړی و .

تردې وروسته د ۲ اړېکو په ترځ کې ای اس ای وتوانېده چې په پېښور کې د مشتاق تګلوری او د هغه د ملرو پته ولوي . مشتاق پوهېده چې ټېلېفون به یې ورته یوه ورځ جنجال پیښ کړي . د همدې لپاره به یې په پرلپسې توګه د خپل ټیلیفون سېم کارتونه بدلول . په پای کې به هغه له مختلفو سېم کارتونو ، مختلفو کسانو ، له هغې ډلې نه په ګجرات کې خپلې نجلی ملرې ته زنګ واهه.

ای اس ای په دې ټولو پوهېده او لکه سپوری غوندې په پسې و . ترڅو چې د لاهور او اسلام اباد لوېې لارې ته پسې را ووتل او د سلیم په چوک کې یې ونیو . هغه چې د بس په وروستی څوکۍ کې ناست و مبایل ټیلیفون یې روښانه کړی خو خپله یې خو بونه کول . کله چې د ای اس ای افسر له هغه و غوښتل ځان ورو پیژني مشتاق وویل تاسو ښه پوهیږی چې زه څوک یم ؟

هیله لرم چې د مشتاق قهرماني به په پای کې پای ته رسېدلې وي

القاعده په غرونو کې

د القاعدې ډېرو غړو غرونو په ځانګړي توګه د سرحد ایالت خود مختارې قبايلي سیمو ته پناه یوړه. چې افغانستان ته نژدې وي. او د پاکستان په ښارونو کې د دغه هېواد لخوا د ترهګرۍ ضد بریالیو عملیاتو څخه په امن کې وي. او همدارنګه په لېرې پرتو سیمو کې د دفاعي اډو په جوړولو سره حضور ولري. له افغانستان سره ۲۳۲۰ کیلو متره پوله لرو. چې د پاکستان خوا ته سیمه په ۷ برخو ویشل شوې (خیبر، باجوړ، مهمند، اورکزی، کورمه، شمالي وزیرستان او دجنوبي وزیرستان سیمې دي.) دغه سیمه په غرونو او ناهوارو غونډیو پوښل شوې. ددغو غرونو لوړ والی له ۲۴۰۰ تر ۴۵۰۰ مترو پورې رسیږي. چې ګرم اوړی او سخت یخ ژمي او خالي سړکونه لري. د برتانوي استعمار پر وخت هغوی د څو محدودو سړکونو څخه د تلوراتلو اجازه درلوده. چې کم یې پرانستي و.

د پاکستان د اساسي قانو ن پر اساس د فدرالي قبايلو سیمې نیمه خپلواکه دي. په دغو سیمو کې ۳.۲ میلیون قبایل ژوند کوي. چې پراخوالی یې ۲۷۲۲۰ کیلو مترمربع ته رسیږي. او په قبیلوي سیستم اداره کیږي. چې قومي مشران سیا سي او نظامي چارې په لاس کې لري.

سره له دې چې قبایل مذهبي خلک دي خو د ملاېانو رول د جوماتونو پورې محدود نه دی. فدرالي حکومت د سیاسي استازو یا پولیټیکل ایجنټانو لخوا اداره کیږي. چې د مالیو په ورکړې او د خصه دار په نوم د سیمه یزو پولیسو د یوې دستا ه لخوا اداره کیږي.

د پاکستان او افغانستان ترمنځ پوله د قبايلي سیمو له منځه تیریږي چې خلک ژورې نژادي، کورنۍ او ټولنیزې ریښې لري. په ۱۹۸۳ کې د ډیورنډ د تړون یوه ماده چې افغانستان او پخوانی هند یې سره جلا کړل د ((د خلکو د اسانتیاو د حقونو)) په نوم ده. چې د برتانیې د امپراتورۍ په وروستیو کلونو کې یې د پولې د دواړو خواو قبیلو لپاره سوداګریز او اجتماعي چارې برابرولې.

دا لړۍ تر دې دمه هم روانه ده. قبایل چې په وسلو سمبال دي په خپله وزارتونه هم لري. د جنیالیو په تاریخ کې ډېر ترخه یاد شوي. خو هغوی تل خپل هېواد پاکستان ته وفادار پاتې شوي. هغوی په ۱۹۴۸ کال کې د کشمیر په جګړه کې فعاله ونډه واخیسته. او له هند سره د جګړې لپاره یې د پاکستان پوځ ته جنیالي ورکړل.

سره له هغه دوی ډېر قهر جن دي. په لومړي ځل د پاکستان پوځ په ۲۰۰۲ کال کې ټولو قبایلي سیمو ته د ورننوتو اجازه ترلاسه کړه. چې لارې جوړې کړي او اقتصادي پرمختګ ته وده ورکړي. زموږ ټوله موخه داده چې قبایلي سیمې له سیاسي پلوه د سرحد له ایالت سره یوځای کړو.

د سپټامبر له ۱۱ وروسته د پوځ وړتیا زیاته شوه. او په سیمه کې د انساني استخباراتو شبکه جوړه شوه. کله چې هلته د القاعدې د شته والي په اړه لومړني معلومات ترلاسه شول ورسره مو ډېر جدي چلند ونکړ. او د ګواښ کچه هم روښانه نه وه. د اطلاعاتو په ډېرېدو سره کرار کرار حقیقت موږ ته روښانه شو.

د ۲۰۰۱ کال په دسامبر کې چې د توري بوړې د عملیاتو له کبله د طالبانو او القاعدې ډېر غړي پاکستان ته راغلل، ما د هغوی د نیولو لپاره پراخ جا ل خپور کړ. د پوځ عادي ځواکونه او د سرحد د قول اردو چورلکې مو سیمې ته ولېږلې. ځکه چې دغه سیمه غرنۍ ده. موږ همدارنګه له ټول هېواده قچرې او اسونه راټول کړل چې د انتقالي کنډکونو په توګه خپلو ځواکونو ته وسایل او نور توکي ورسو. او ویې ساتلای شو. د توري بوړې جال د القاعدې د ۲۴۰ جنیالیو د نیولو لامل شو، چې د ۲۲ ملتونو غړي وو. خو ډېر یې د افغانستان او عربي هېوادونو و. دا په ټولې نړۍ کې د سپټامبر د ۱۱ له پیښې روسته د ترهګرو د نیولو ستره شمېره ده. تر دې وروسته مو هم لوی او واړه عملیات درلودل چې خبري رسنیو ورته ځغلنده کتنه کړې. ټولې پایلې او کیسې ښیي چې زموږ پر مخته تر هغه زیات و چې خلک پرې خبر دي.

د توري بوړې وروسته لومړیو سترو عملیاتو هرڅه روښانه کړل. دغو عملیاتو ته مو د کړه پنا د سیمې نوم ورکړ. د ۲۰۰۲ کال د جون په ۲۵ شپه مو په جنوبي وزیرستان کې عملیات پیل کړل. داسې معلومات مو ترلاسه کړل چې په دغه سیمه کې له ۳۰ تر ۳۵ پورې جنیالیان له خپلو کورنیو سره په کړه پنا کې اوسیږي. د ځانګړو ځواکونو او د سرحد د قول اردو څخه جوړ ۵۰۰ کسیز ځواک سیمې ته واستول شو، چې سیمه وپلټي د غو ځواکونو شپه په ډېرو کړلېچنو لارو کې تېره کړه. د کړې پنا نه لرلیري ودرېدل او د سیمې د لارښونکو په مرسته یې د سیمې په لور بیا حرکت وکړ.

د ځانګړي ځواک کسان د یو شمېر چورلکو په مټ ولیږل شو. وروسته متوجه شو چې ترهګرو په لاره کې دوربینونه نصب کړي و، او سیمې ته زموږ له ور رسېد و وړاندې دوی خبر شوي دي. کله چې امنیتي کمر بند ټینګ شو ددغې سیمې ترهګرو د ځان د پاک ښولو په خاطر په زاریو پیل وکړ، او ویې ویل چې دوی دوه نارینه او څلور ښځې دي چې یوه یې امیندواره ده. دا ټول دروغ و، هغوی همدارنګه د ځان د بې ګنا ښولو لپاره زموږ له سرتېرو وغوښتل چې سیمه تلاشي کړي. زموږ کسانو ومنله او تیر وتل. او داسې فکر یې وکړ چې زموږ اطلاعات غلط و هغوی بې له توجه سیمې ته ورننوتل، چې له سختو ډزو سره مخامخ شول. زموږ درې سرتیري او دوه ترهګر ووژل شول او نور وتښتېدل.

دا عملیات ځانګړی بدلون وځکه چې د ګواښ اندازه یې په ډاګه کړه. همدارنګه یې د توري بوړې د بهرنیو ترهګرو حضور تا یئد کړ. او دارنګه دا هم ثابته شوه چې ترهګر د سیمه ییزو خلکو ملاتړ له ځانه سره لري. او زموږ کسان هم د کار په سختوالي پوه شول چې د دښمن د غه معصومیت څومره تباهي راوړله.

د کڅده پنا عملیاتو همدارنګه له موږ سره مرسته وکړه چې موږ د چټک غبرګون ځانګړي ځواک او په غرونو کې سختو ضربو ته اړتیا لرو. د CENTCOM د

ځانګړي امریکایي ځواکونو او استخباراتي اجنسیو په مرسته مو په چورلکو سمبال د ځانګړي عملیاتي ډلې یو ځواک جوړ کړ.د امریکایانو د مرستو په پایله کې دغه قطعه دځانګړو ځواکونو او ګرځنده هلیکوپټرو څخه جوړه وه. موږ د شپې پر مهال د الوتنو او دډزو دوړتیا د پوره کولو غوښتنه وکړه.چې د تیاروولو ډاډ راکول شو .همدارنګه مو د امریکا سره ګډ همغږي تخنیکي اطلا عاتي مراکز جوړ کړل. او د بې پیلوټه الوتکو غوښتنه مو وکړه چې د امریکا لخوا دې اداره شي.

خو په خواشینی سره چې مرستي د ژمنې په پرتله کمې وې. د اسخباراتي مرستو او تجهیزاتو برابرولو له هیلې زیات وخت ونیو.ترهغه مو چې نویو ځواکوو ته روزنه ورکړه او په سیمه کې مو استخباراتي شبکه جوړه کړه د القاعدې د موخو پر ضد مو په لسګونو واړه عملیات تر سره کړل. خو متاسفانه چې ډیری بې نتیجې پاتې شول. زموږ اطلاعات به ناقص او نا وخته رارسیدل ، او زموږ ځواکونو د القاعدې دسرتیرو په وړاندې پخ عمل کاو. موږ یوازې داسې الوتکو ته اړتیا درلوده چې د شپې پر مهال الوتنه وکولای شي. او ژمنه شوي تجهیزات تر اوسه نه دي رارسیدلي. موخو ته زموږ د کسانو د رسیدو لپاره ډېره سخته لاره وه.چې باېد وهلې یې وای. ترهرو دکلیوالو په منځ کې جاسوسان درلودل ، او په خپله به یې هم زموږ د چلند څارکاو. د هغوی اړیکې ښې وي او له وړاندې به خبریدل چې له عملیاتو ځانونه وژغوري.

په۲۰۰۲ کال کې مې د ښې استخباراتي شبکې د جوړولو لپاره ډېرې هڅې وکړې. چې دعمل په نوم د خپلې ډلې اغیز زیات کړم. د اطلاعاتو په برخه کې به تل د پوځ او استخباراتي ادارو ترمنځ ناوړه پوهاوی رامنځ ته کېده. پوځ به په استخباراتو تورلاو چې معلومات یې زاړه وي او استخباراتو به په پوځ د پخ غبرګون تورونه لول.دواړه ادعاو حقیقت درلود . په ډېرو برخوکې استخباراتو زاړه او کم معلومات برابرکړي و.او پوځ هم معمولا چټک غبرګون نه دی ښولی. زموږ هدف معلوم و ، خو چورلکو ته مو اړتیا وه . دامریکا متحده ایالات د تجهیزاتو په ځانګړې توګه د چورلکو دبرابرولو په برخه کې ډېر پخ چلند درلود. د پاکستان پوځ مجبوره شو په خپلو محدودو چورلکو یرغل وکړي او یو شمېر ارزښتمنې الو تکې چې د پوځي عملیاتو لپاره ساتل شوې وې په کار واچول شوې .

یو کال وخت یې ونیو چې امریکا د چټک غبرګون ځواکونو ته چورلکې ورکړې. چې هغه هم د ورځې د عملیاتو لپاره جوړې وې. یو کال وخت د پیلو ټانو روزنې ونیو چې د شپې پر مهال عملیات ترسره کړي. وسلې، لیږدونکي بیړی تر اوسه نه دي برابرې شوي. دغه حالت دامریکایانو او پاکستانیانو ترمنځ په یوه او بل تورونو ته لاره هواره کړه. په پای کې پاکستان وتوانېد دپام وړ وسلې او تجهیزات د چټک غبرګون د ځواکونو لپاره ترلاسه کړي. او د ۲۰۰۳ کال تر پایه وتوانېد بریالی کیسې د ویلو لپاره ولري.

د چټک غبرګون د ډلې لومړي عملیات د بغارچین په نوم ترسره شول. عملیات د ۲۰۰۳ کال د اکتوبر په لومړی اونۍ کې په همغه نوم وشول. عملیات د پیاده ځواکونو په مرسته تر سره شول. چې دغې سیمې ته د تلو او راتلو په لاره کې یې د تلاشي پوستې جوړې کړې وې. کله چې د محاصرې کړۍ جوړه شوه ترهرو ډزې پیل کړې. سختو ډزو د ورځې هم دوام وکړ. چې په پایله کې مقاومت مات شو ، ټول اته تنه چې پکې سمرقند اردنی ،د القاعدې یو مهم غړی چې په وژلو یې ۵ میلیون ډالره اېښول شوې و او چیني حسن معصوم چې د ختیځ ترکستان د اسلامي غورځنګ مشر و هم ووژل شول.۱۹ تنه نور چې اته پکې بهرنیان و ونیول شول . دغو عملیاتو په جنوبي وزیر ستان کې د بهرنیو منظمو ترهرو شتون ثابت کړ .

پنځه میاشتې وروسته د ۲۰۰۴ کال د مارچ له ۱۲ تر ۲۸ پورې د سوېلي وزیر ستان د وانې په سیمه کې ستر عملیات تر سره شول. په دغه سېمه کې مو د القاعدې د فعالیتونو په اړه رپوټونه تر لاسه کړل. د سیمې له خلکو مو د جرګې پر وخت غوښتنه وکړه چې ټول بهرنیان موږ ته وسپاري. تسلیمېدونکو ته عمومي بښنه اعلان شوه. په دې اساس هغوی نه یوازې د بښنې چانس تر لاسه کړ بلکې په وزیر ستان کې د سوله ییز ژوند چانس یې هم وموند .د جرګې ځواب مثبت و ، او زموږ وړاندیز یې ترهرو ته ولېږداو. خو بهرنیانو رد کړه.دې کار داسې وښوله چې د القاعدې کسان په خپل واک کې دي او د سیمه ییزو خلکو تر اغیز لاندې نه دي.

له دې کبله مو تصمیم ونیو چې د سرحد د قول اردو په مټ عملیات تر سره کړو .کله چې زموږ کسان وانې ته ورسېدل ځان یې د دښمن په غوړیدلي دام کې ګیر ولید . زموږ ځواکونه په لاندې هواره ځمکه کې و ، خو ترهرو لوړې څوکې او غونډۍ نیولې وې.

له غرونو د مرمیو باران پیل شو . زموږ ځواکونو ته درانه بشري تلفات واوښتل .له دغو جنیالیو سره چې سېمه یې په واک کې وه مبارزه ډېره سخته شوه. پوځ را وغوښتل شو چې اړو دوړ وځپي.او د سرحد د قول اردو نیمه پوځي ځواکونه له دامه بهر کړي.نږدې ۲زره سرتیري فورا سیمې ته ولیږل شو ، چې ۲ سوه یې د الوتکو له لارې ډېسانټ شو.دغو ځواکونو د چټک غبرګون د ځواکونو سره په ګډه د یرغل له سیمې د محاصرې کړی تاو کړه ، او د پلټنې عملیات یې پیل کړل. په خواشینی سره چې د ترهرو یوه ډله له محاصرې بهر پاتې شول. ددغې ډلې لخوا درنې ډزې د پوځ په لوروشوې. چې زموږ ۱۲ تنه یې ووژل. ددغې سیمې دپاکولو لپاره مو بریېد وکړ. او جرګه مو وګټله ، او وانه د القاعدې له شته والي پاکه شوه. دغو عملیاتو د ترهرو د قومندې او اړیکو مرکز له منځه یوړ. یو لړ تونلونه مو ولیدل. چې پکې پیچلی الکترانیکي تجهیزات له هغې ډلې نه د تیلیفون بدلونکي د ستلاوې وې. په دغو عملیاتو کې زموږ ۲۴ سرتیري ووژل شول ،او ۵۸ نور ټپیان شول. د ترهرو تلفات هم ۶۳ تنه و چې پکې بهرنیان او سیمه ییز خلک و.

د وانې عملیات د ترهری پر وړاندې ملا ماتونکي عملیات و. ځکه د عملیاتو پر شدت او قوت سربېره د ترهری په وړاندې یې زموږ دمبارزې کلکه اراده وښوله.سره له دې دغو عملیا تو زموږ د تجهیزاتو او د شپې لخوا د چورلکو دالوتني کمو والی وښود . چې زموږ او د امریکا ترمنځ یې اړیکې نورې هم

ترینګلې کړي.ددغو عملیاتو پر وخت حتي د هغو چورلکو د ګټې اخیستنې او ورکړې پر سر هم بحران پیدا شو چې د امریکا د متحده ایالاتو د مخدره توکو سره د مبارزې ادارې د پاکستان د کورنیو چارو وزارت ته برابرې کړې وې . دا به ډېره ګټه وره وه که د اطلاعاتو د تایید لپاره د بې پیلوټه الوتکو څخه ګټه اخیستل شوې وای. خو موږ له هغو هم محروم و.

د وانې عملیات په سوېلي وزیرستان کې د پاکستان د پوځ پراخ عملیات و. موږ د پېښور سیمه ییزه فرقه په ۲ نورو لوا ګانو سره قوي کړه. د غو ځواکونو د وانې د ساتلو دنده درلوده. په سړک د تلاشي پوستې او خندونه جوړ شول، چې د ترهګرو د ازاد تګ راتګ مخه ونیسي او له وانې بهر ترهګر تعقیب کړي .

د افغانستان سره په پوله او دوانې په دره کې د پاکستان د پوځ له ۲ مېا شتو اضافي عملیاتو وروسته یو شمېر فراري ترهګرو د (شاکي په دره) کې پنا ه واخیسته . هغوی هلته ښا روزنه او پلان جوړونه پیل کړه. داسې رپوټونه وه چې هلته له ۲۰۰ تر ۲۵۰ پورې چچنیایان ، ازبېکان او یو شمېر عربان او له ۳۰۰ تر ۴۰۰ پورې ددوی سېمه ییز ملاتړي شته. د ۲۰۰۴ کال د جون په ۱۰ مو د ترهګرو د دومره ډېروالي په خاطر د شاکي عملیات پیل کړل. دغه عملیات پراخ و چې لس زره ځواکونو پکې برخه درلوده.چې پکې د چټک غبرګون او سرحد سېمه ییزو ځواکونو برخه درلوده.

وروسته له هغه چې ۳ زره سرتېرو د بهرنۍ کړۍ محاصره جوړه کړه او شاکي ته تګ راتګ په امن کې شو ، د پاکستان هوایي ځواکونو په سیمه برید وکړ. چې د دقیقو وسلو په مټ یې پر ۹ موخو بمبار وکړ. د توپچي او دقیقو هوایي ګذارونو څخه هم کار واخیستل شو. ورسره جوخت مو د چورلکو په مټ د چټک غبرګون کسان سېمې ته ډېسانټ ا واستول. چې د پلټنې عملیات پیل کړي. په همدې وخت کې پیاده ځواکونو عملیات پیل کړل چې دره پاکه کړي. او د چټک غبرګون له سرتېرو سره یو ځای شي. وروسته ۳ زره نور سرتېري سیمې ته راوستل شول. چې د سنټوی منټوی او اپخشان نوش دري پورې دغه دره پاکه کړي.

په دغو عملیاتو کې ۴ سرتېري مړه او ۱۲ تنه نور ټپیان شول. او تر ۵۰ زیات ترهګر هم ووژل شول. خو د ترهګرو یوه اصلي او تبلیغاتي اډه مو دړې وړې کړه. چې پکې د قوي بمونو د جوړولو یو ه اندازه تجهیزات هم پیدا شول. د هغوی په یو شمېر پټنځایونو کې مو د تلویزون دستګاوې ، لپټاپ کمپیوټرونه ،ډسک ، ثبتونکي ماشینونه او پټې یا کستې پیدا کړې. عملیات د قبیالي کسانو سره د ټکر له امله هم د یو بدلون یو ټکی و. د ترهګرو د ماتې نه خوړلو ادعا ماته شوه او سیمه ییزو خلکو دهغوی له ملاتړه لاس واخیست. د سیمې خلکو د پاکستان له پوځ سره د دولت د واک په ټینګولو کې مرسته وکړه. ددغو عملیاتو بریالیتوب د وزیرو قوم دیته اړ ویست چې د شاکي په نوم تړون له دولت سره لاسلیک کړي. چې ورپسې مو د سیمې د پر مختیا لپاره کارونه پیل کړل. موږ داوخت د ښوونځیو . روغتیاپې مرکزونو او داوبو لولو د پروژو په رغاونه بوخت یو .

سره له دې چې موږ ۲ درې له ترهګرو پاکې کړې خو هېلې مو پای ته نه وې رسېدلې. ډېر بهرني ترهګر د جنوبي وزیرستان او شاکي له سمېو د تېښتې وروسته د مسعودو په قبایلي سیمه کې چې خلکو ورسره ملاتړ ونښود پنا واخیسته. داسې رپوټ راغی چې د(ډېله خولا) په سیمه کې له ۶۰ تر ۷۰ پورې بهرنیو ترهګرو پناه اخیستې. او داسې وویل شو چې سېمه د ترهګرو د روزنې او اکمالاتو په اصلي اډې بدله شوې. سېمه ۳ جلا ادارې او عملیاتي اډې لري. د ۲۰۰۴ کال د سپټامبر په ۹ نیټه مو هوایي برید تر سره کړ. چې په ترڅ کې یې اویا بهرني او کورني ترهګر ووژل شول.لس زره پوځیانو د توپچي ځواکونو په ملاتړ د ترهګرو د دریواړو اډو پرضد ځمکني عملیات وکړل. مقاومت سخت و ، ۴۲ سرتېري مو شهیدان او ۱۴۲ نور ټپیان شول چې ۵ تنه پکې افسران و .او له اویا و زیات ترهګر ووژل شول. عملیات له تلفاتو ډک و خو بریا خوږه وه ، او یوه بله دره هم پاکه شوه.

دا ستر عملیات و او په جنوبي وزیرستان کې یې د پوځي عملیاتو وروستی اندازه وښوده. ترهګرو د خپلو ۳ اصلي اډو په ورانېدو دقومندې ، روزنې ، اکمالاتې او تبلیغاتي منظمه وړتیا له لاسه ورکړه. نور پاتې ژوندي کسان یې په وړو ډلو کې غرونو ته وتښتېدل. د هغوی سیمه ییز ملاتړي سخت بې اعتباره شول او تصمیم یې ونیو له دولت سره مرسته وکړي.د ترهګرو ۳۵۰ تنه ووژل شول او ۸۰۰ نوریې ژوندي ونیول شول. زموږ هم ۳۰۰ سرتېري مړه شول. خو دوی به تل زموږ په خاطرو کې ژوندي وي.

مبارزه دوام لري. سره له دې چې القاعدې په جنوبي وزیرستان کې ماتې وخوړه. خو دوی د شمالي وزیرستان له مېرعلي او میرانشا نه سرونه راپورته کړل. بیا نو موږ هم دې سیمو ته توجه واړوله.

له دغو ټولو عملیاتو وروسته مو دالقاعدې د شبکې د برخو او صفاتو په اړه ښه تصویر ترلاسه کړ. القاعدې په پاکستان کې د خپل ټول زور په وخت کې ۳۰۰ تنه عرب. چچنیاېې ، ازبېک او افغان جنیالي درلودل. سره له دې چې په شمالي وزیرستان کې موږ د هغوی د قومندې ، تبلیغاتو اړېکو او ادارې مرکزونه له منځه یوړل. خو لاهم هغوی په شمالي وزیرستان کې فعاله دي. ترهګر د حملې په لوبه او تېښته کې ښه روزل شوي و ، او په یرغل او فرار کې بد نه و. د هغوی ډېر حرکتونه تېز او سخت دي.هغوی ډېر جړېږ توان لري. وروستی سرتېری یې تر وروستی مرمی او سلی پورې جنګېږي. هغوی په پرمختللې ټکنالوژی او پیچلو تجهیزاتو سمبال دي. چې د قومندې او ادارې په برخه کې تري ښه ګټه اخلي.

له مالي پلوه القاعده ډاډه ښکاري. دغې شبکې د مالي ترغیب او مذهبي تلقین له لارې ډېر پاکستانیان را جذب کړي دي. د سېمې د کورونو لپاره د ډوډۍ ورکول ددې شبکې په توان کې دي. یو وخت یې په زور له خلکو مرسته اخیستله .

ددغې شبکې د فزیکي عملیاتو په اړه د معلوماتو راټولول ستونزمن کار دی. د ترهرې ټول عملیات مهمو معلوماتو ته اړتیا لري. خو ددغې شبکې پر وړاندې دشپې او ورځې لخوا دحرکت کول ضروري خبره ده. په خواشینی چې زموږ له ښو هڅو سره سره موږ په خپل وخت د اطلاعاتو د راټولولو ، کشفولو

او ځارلو لپاره مډرنه ټکنالوژي نه درلوده. زموږ د پوځ عملیات د ډاډ منو فني معلوماتو پر اساس تر سره کېده. چې د امریکا د متحده ایالاتو د منابعو لخوا ورکول کېده.

د القاعدې یو اغېزمن کار د تبلېغاتو په ډګر کې داو چې خپل غړي یې د اسلام رښتني پیروان بلل ، او د پاکستان پوځ یې د امریکې او لوېدیځ تر ببرغ لاندې کافران ګڼل.له دغو زهرجنو تبلېغاتو سره مبارزه ډېره مهمه وه. ځکه چې د القاعدې دا پیغام د نا لوستو لپاره د تېروتنې ښه وسیله وه. زموږ د پوځ قوماندانانو د دې ډول تبلېغاتو په وړاندې مهمه دنده دخپلو کسانو په منځ کې درلوده. زه ویاړ کوم چې زموږ د پوځ مشرانو خپل سرتیري پوره په خپل نظر سمبال و ساتل ، چې حقیقت ورته تیاره ښکاره نشي. او په ډېر قوت سره د پاکستان ضد عناصرو پر ضد وجنګیږي او پدې پوه شي چې جګړه دد ین پر سر نه ده.

ورسره جوخت داسې ویل شوي چې پاکستان د ترهرګرۍ ضد جګړه کې کافي هڅې نه کوي. دا سې ادعاوې د هغو کسانو لخوا کیږي چې له حقیقته نه وي خبر. د ترهرۍ پر وړاندې نړیواله مبارزه پاکستان دخپلو ملي ګټو په اساس کوي. نو هیڅ دلېل نشته چې موږ د خپلو ملي ګټو لپاره کافي کار ونکړو.په واقیعت کې پاکستان د ترهرۍ ضد جګړه کې تر ټولو هیوادونو زیاتې هڅې کړې دي. او موږ تر ټولو زیات تلفات او قرباني ورکړې ده. موږ د ترهرۍ ضد مبارزې لپاره خپل اتبا زره ځواکونه ګمارلي. د تلاشي او څارنې ۹۰۰ پوستې مو د افغانستان سره په پوله اچولي. دا ډېره نا هېلې کونکې ده چې زموږ له دومره هڅو سره سره ځینې کسان عمدي نیوکه کوي. او د ترهرۍ ضد جګړه کې زموږ ونډه ریشخندوي.موږ تر ټولو هېوادو زیاته قرباني ورکړې. او د دغې مبارزې دوام ته هم ژمن یو.

په پاکستان یو بل معمول تور دادی چې په افغانستان کې کېدونکې ترهر کارونه د پاکستان له قبایلي سیمو منشه اخلي. دغو ادعا وخلکو ته منفي انېرنه ورکړې چې پاکستان ترهر تحریکوي او هغوی ته پې پټن ځایونه برابر کړي دي. دا تبلیغات په هغو هڅو پورې تړلي چې په افغانستان کې د پاکستان ضد احساسات را وپاروي. ټوله نړې په ځانړي توګه د ترهرۍ ضد دنړیوال ایتلاف غړي هیوادونه ددغوناوړه تبلېغاتو د پردې شاته موخې باندې باېد پوه شي. د پاکستان ټیکاو د افغانستان په سوله کې نغښتې.افغان دولت باېد په نورو د نیوکو پر ځای د خپل هېواد په دننه کې د سولې را وستو ته زیات کار وکړي .

د طالبا نو اډه دافغانستان په سوېل کندهار کې ده. د ایتلاف پر ضد زیات ترهر عملیات د افغانستان له دننه څخه پلان کیږي چې له پاکستانه هلته نشي رسیدی.خو پدې هم سترګې نشي پټېدای چې د پاکستانه افغانستان ته د اوړدې او نا هوارې پولې له کبله د ترهرو داوښتو پوره مخه نشي نیول کېدای. او دا صفا دروغ دي چې وویل شي په افغانستان کې د تاو ترخوالي ټوله پړه د پاکستان په غاړه ده.

پدې سربېره د القاعدې غړي د بهرني توب له کبله د پیژندو وړ دي ، خو طالبان د پښتنو د قبیلې څخه دي او د دوست او دښمن د پیژندو کار یې سخت کړی دی. حقیقت خو دادی چې په افغانستان ډېر ترهر فعالیتونه هېوادنی ریښې لري. سره له دې چې له پاکستا نه هم دځینو مبارزو ډلو کسان افغانستان ته اوړي خو اصلي ناروغي په افغانستان کې ده. موږ باېد له یوه او بل سره مرسته وکړو چې دغه شومه پدېده له لارې ورکه شي. نه داچې په یوه او بل نېوکې وکړو او یوې ګډې موخې ته ونه رسېږو.

له یوه بل ناوړه تعبېر سره چې پاکستان باېد مبارزه وکړي داده چې وایي د طالبا نو او القاعدې مشر د پاکستان له خاورې فعالیت کوي. دا بې ثبوته ګمان دی. د پولې غرونو او نا هواره سېمو د ترهر د پټېدو لپاره فرصت برابر کړی دی. د پولې اخوا د افغانستان خواته هم ورته کېسه ده. ځکه دواړو خواو ته یو ډول ځمکه پرته ده. داپه داسې حال کې ده چې موږ د پاکستان خواته کلک امنیتي ګامونه او چت کړي خو دافغانستان خواته دداسې څه درک نشته. د افغانستان په کلیوالو سیمو کې هېڅ پوځي عملیات نه دي تر سره شوي. له همدې کبله ډېره اسانه ده چې د پاکستان په پرتله دافغانستان خواته پناه واخلي .

ددغو ټولو تورونو ، ناوړه تعبیرونو او اختلافونو سره سره موږ د ترهرۍ ضد جګړه کې واټن له مینځه یوړ. پا کستان په افغانستان کې د ترهرۍ سره د نړیوالې مبارزې په برخه کې د ایتلاف له ملرو ، په ځانړي توګه له امریکا سره ښې اړیکې ټینګې کړي دي. او س موږ د ستراتیژیکو ، عملیاتي او تاکتیکي همغږۍ لپاره ګډو اړیکو ته اړتیا لرو .

خو هغه مهم سوال چې لا ځوابه پاتې کیږي د اسامه بن لادن او ایمن الظواهري د اوسېدا سیمه او ځای دی. کېدای شي په قبایلي سېمو کې د خپلو پلو یانو خواته پټ شوي وي. خو کېدای شي دافغانستان په دننه کې له ملا عمر سره میلمه وي. او یا هم کېدای شي دافغانستان او پاکستان په ګډه پوله کې چېرته پټ وي . چې پلټونکي یې پیدا نکړي. پا کستان دالقاعدې شبکه داسې ځپلې چې او س په تیښته کې ده. او په هېله ده چې د څو کاله پخوا په څېر په ځواک بدل او د منظمو پلان شویو عملیاتو وړتیا پیدا کړي ، خواوس هغه څه ته چې موږ اړتیا لرو دادي چې پر دغې ډلې خپل فشار روان وساتو ، او القاعدې ته د بیا سمبالتیا وخت ورنکړو. زه په باور سره وایم چې موږ د ترهرۍ ضد جګړه ګټو. زه په خپل پوځ د هغو ټولو قربانیو په خاطر چې دخپل هېواد او ملت ددفاع لپاره یې ورکړي ویاړم. دا جنګ باید زموږ په ګټه پای ته ورسیږي

۲۴ څپرکی

له دېن سره د ترهرۍ تړاو .

کله چې د شپې لخوا يوازې مطالعه کوم په وار وار راته دا فکر پيدا شي چې پاکستان څرنګه له دغه افراطيت سره مخامخ شو ؟
ولې زموږ ملت د خرابۍ خواته مخه شوه ؟
د شيعه او سني مذهبو ترمنځ يو څه تاو تريخوالي و، خو نورپاکستان يو عادي هېواد و. نو دا فکر کوم چې څرنګه د ترهري او افراطېت له او سني وضعې سره مخامخ شو ؟
د بنسټ پالی دغه ذخم له کال ۱۹۷۹ را په ديخوا چې کله شوروي اتحاد پر افغانستان يرغل وکړ راپيدا شو. د روسانو غوښتنه دا وه چې د هند په بحر کې د پاکستان ګرمو اوبو ته ورسېږي. ناڅاپه متوجه شو چې له دوو خواو له ګواښ سره مخامخ شوي يو ، هند په ختيځ او شورويان په افغانستان کې له بدا ګي حکومت سره له لويد بخې خوا له سخت ګواښ سره مخا مخ کړي و. ملت او پوځ له حيرانۍ او سرګردانۍ سره مخا مخ شوي و. له نېکمرغه په امريکا کې د رونالډ ريګن په ټاکلو سره امريکا د شورويانو د ټېولو لپاره افغانستان مهمه سېمه وبلله. په افغانستان کې جهاد پيل شو . پاکستان هم افغانستان ته د نژدې والي له کبله د جهاد د لومړې کرښې ملاتړی شو .افغان جنسالاران او مليشو ته وسلې ورکول شوې چې له شورويانو سره وجنيږي. د ټولې اسلامي نړۍ ، او د پاکستان له څېنو د يني مدرسو نه له ۲۰ تر ۳۰ زرو پورې مجاهدين سمبال. تمويل او وروزل شول چې له افغانانو سره د شورويانو پروړاندې جړې کې مرسته وکړي. تر ۱۹۷۹ کال وړاندې زموږ د د يني مدرسو شمېر ډېر کم وو. او دو مره مهم فعاليتونه يې هم نه درلودل. دافغانستان جهاد دغو مدرسو ته اهميت ورکړ او دافغانستان د جهاد څخه د ولسمشر ضيا الحق کلک ملاتړ هم د دوی تر شاو .
1980لسيزه ټوله د مذهبي تندلارۍ شاهده وه. چې د ضيا لخوا هڅول کېده. په دې هم سترګې نشو پټولای چې د سرحد ايالت سخت دريځي ملايان د دغه جهاد ښکاره ملاتړي و. ځکه چې دافغانستان پښتانه د اسلام څخه خپل ځانړی فرقه يې تفسير لري. جنرال ضيا د خپلو سياسي او شخصي ګټو لپاره مذهبي تندلاري په غېږ کې ونيول. او د پاکستان اکثريت منځ لاري يې له پا مه وغورځول. د شوروي کافرانو سره جړه د جهاديانو لپاره يو سپېڅلي دلېل شو. او ګڼ پاکستانيان په خپله خوښه له دغه بهير سره يو ځای شول .
دغه جهاد لس کاله دوام وکړاو په کال ۱۹۸۹ کې شورويانو ماتې وخوړه. هغوی په بې شرمی سره له افغانستانه ووتل ،او په غټه اندازه درنې وسلې ، ټانکونه ، توپونه او حتي اولوتکي يې د مهماتو له زېرمو سره تر شا پرېښول. د برلين د ديوال په نړيدو او د شورويانو د ګواښ په له مېنځه تلو سره اروپا او امريکا هم ژر سېمه خوشې کړه. په افغانستان کې د واک د ناڅاپي تشې د رامنځ ته کېدو له کبله لومړی په کابل کې د شوروي لاس پوڅی دولت چپه شو .
وروسته د دغې تشې لمنه د واک پر سر د جنسالارانو د جړو له کبله دافغانانو د وژلو او وينې تويېدو کچې ته لوړه شوه. له ۱۹۸۹ تر ۲۰۰۱ کاله پورې د ۱۲ کلونو لپاره افغانستان په کورنۍ جړه کې ښکېل شو .ددغو بدمرغيو له کبله (د شورويانو له اشغاله د کورنۍ جړې تر وينې بهولو پورې دافغانانو ستونزې ۳ برابره شوې. لومړی څلور ميليونه خلک پاکستان ته په کډوالۍ مجبور شول ، دوهم په ۱۹۹۵ کال کې طالبان راوټوکېدل ، او دريم نړيوال مجاهدين د القاعدې په چوکاټ کې سره را غونډ شول ، چې د منځنۍ اسيا د تازه خپلواکه شويو جمهوريتونو ، دناراضه چچنيايانو او د ګڼو عربي هېوادونو لخوا ورسره ملاتړ وشو.په همدې وخت کې د سپتامبر د ۱۱ پيښه رامنځ ته شوه. نړۍ ته يې بدلون ورکړ. حتی مخکې له دې چې د امريکې د هغه وخت د بهرنيو چارو وزير کولن پاول ما ته زنګ ووهي او د مرستې غوښتونکې شي او يا ولسمشر بوش په خپله وينا کې وواييي چې ((نړۍ يا له موږ سره ده او يا زموږ په وړاندې ده.)) زه په دې پوهېدم چې پاکستان په بوه دوه لارې کې ودرېد. په پاکستان کې زموږ لپاره چانس په لاس راغلی وچې د خپلو ملي ګټو پر اساس د ترهرۍ ربښې له بېخه وکاږو . او دا فرصت بايد له لاسه نه وای تللای. سخت دريځي چې شمېر يې زيات شوی و له اندازې زيات وسه وال شوي و او موږ په پټ ډول له هغوی سره مبارزه نشوه کولای. په افغانستان کې د امريکا د متحدو ايالتونو لخوا د قهرېدلي بريد او هلته د نا ارامېو او چريکي جګړو وروسته د القاعدې ډېر جنيالي زمو ړلويد بخو ښارونو او غرونو ته را ننوتل .
پر ما له ځان وژونکي بريد وړاندې د پاکستان وضيعت خراب شوی و .
دا يوازې د افغانستان اوږد مهالی جنجال نه و ، بلکې په ۱۹۸۹ کال کې دهند تر اداري لاندې د کشمېر د ازادي غوښتنې جڼ هم په پاکستانی ټولنې ژور اغيز وکړ. دغه مبارزې په بوه کورني پاڅون پيل شوې ، چې وروسته د خلکو لاريونونه د سرينګر سړکونه ډک کړل. دهند د قانون پلي کونکو ادارو په بېرحمانه ډول سره د ازادې غوښتونکو غورځڼ وټکاو. د پوځ دملاتړ لپاره ستر ځواک د سرېنګر درې ته واستول شو. چې غورځڼ له سياسي پلوه په بنسټ کې له منځه يوسي. غورځڼ دخپلې دفاع لپاره غبرګون وښود . ډېر کسان يې وتښتېدل او وسلې ته يې لاس کړ. وروسته له هغوی نه سخت جنيالیان جوړ شول.
چې دهند پر ځواکونو چريکي بريدونه ترسره کوي. د پاکستان خلک د احساساتو او مهربانۍ له مخې له خپلو کشميري ورونو سره خوا خوږي لري . دټول هېواد څخه په لسګونو ملاتړي ډلې دهند ي پوځ پر وړاندې جهاد ته منظمې شولې .
موږ ۲۲ کاله په خپلو لويديځو او شپاړس کاله په ختيځو پولو په کشمېر کې له نا ارامېو سره مخا مخ و. اوس په پاکستان کې د دمخدره توکو ، وسلې

درلودلو او جنالیتوب فرهنګ وده کړېده. د القاعدې په ځېرد خطرناکې ډلې خاښونه او پاڼې په لویو ښارونو او له افغانستان سره په پوله په قبایلي سیمو کې پراخې شوې. د یوې موخې لپاره وژل ،چاودنو ، موټربمونو او ځان وژونکو بریدونو ربښې نیولې. پر ما او لومړي وزیر شوکت عزیز وژونکي بریدونه د دغې کیسې یوه برخه ده . دا هغه شرایط دي چې له ۲۲ کالونو راهیسې پاکستان ورسره مخامخ دی او اوس هم ترې ځوریږو. خو ترهری سره په روانې مبارزې کې زموږ یو لړ بریاو تریوې کچې خطرونه کم کړي دي. کله چې فکر کوم که موږ له دغو کسانو سره د مبارزې تصمیم نه وای نیولی او سه به په کوم حالت کې و ټکان خورم. خو هغه څه چې زموږ زړه خوري په لویدیځ کې دځینو کسانو ناوړه پوهاوی او نه پوهېدنه ده چې موږ په دغه ډګر کې څومره تلفات ورکړي . . که موږ د شوروی ضد جهاد سره نه و یوځای شوي او هغوی له افغانستانه نه وای وتلي ابا تر اوسه به سړه جګړه پای ته رسېدلې وای ؟ موږ هغه کار وکړ چې هېټلر او ناپیلیون ونشو کولای. موږ په جهاد کې د خپلو ملرو پر مټ شوروی مات کړ. که پاکستان له صحنې بهر ساتل شوی وای هیڅکله به جهاد نه و بریالی شوی. له بلې خوا که امریکا له صحنې وبستل شوې وای هېڅوک نه پوهېږي څه به شوي وای ؟

کله چې د المان د استخباراتو مشر د پاکستان د استخباراتو مشر ته د برلن د دیوال د یوې ټابلو یوه لیکلې نسخه ورکړه.چې ماولوسته ((هغه چاته ډالۍ چې لومړی ضربه یې وځپله)) زړه مې ډاډ پیدا کړ.

د القاعدې د پاکستاني شبکې د له منځه وړلو په برخه کې زموږ بریا د پاکستان د ژغورنې لپاره ښه پیل و. خو د سخت دریځو د ماتې لپاره ستر واټن پاتې دی. موږ باید همدا رنګه له هغوی سره مخامخ شو او پاکستان یو ځل بیا د سوله ییز ژوند ځای او د خپلې ټپې ټولنې د رملنه وکړو.

د پاکستان خلک له دننه یو مذهبي او منځ لارې ټولنه ده. پاکستان هغه اسلامي هیواد دی چې د هند دلویې وچې د مسلمانانو لپاره جوړ شو.خو د دغې ټولنې یوه وړوکې برخه تندلارې دي ،چې دغه ډله د دین په اړه لنډفکر، متعصب او پیچلې نظر لري.ستونزه له هغه ځایه راپیدا کیږي چې دغه تندلارې ډله غواړي خپله عقیده او نظریه پر نور وتپي. دغه کسان نه یوازې جړه مار او دعوه جلب دي ،بلکې کېدای شي د ترهری خواته تلقین او وهڅول شي.

له دغو تندلارو اخوا د ټولنې غټه روڼ اندې برخه په ۳ لویو برخو ویشل کیږي.

په یوه خوا کې نیمه لوستي روحانیون په ډېرې ښې نظریې او د اسلام په اړه د ښه درک درلودونکي

بله خوا لوستي روڼ اندي دي چې په ریښتینې توګه دین پېژني.

او دریمه ډله د پاکستان کم لوستې ټولنه ده چې په کلیو او نیمه ښاري سیمو کې ژوند کوي. هغوی هم منځ لاري کسان دي چې د ((ژوند وکړه او نورو ته هم د ژوند اجازه ورکړه)) په فلسفې ولاړ دي.

هغوی د سپیڅلو ځایونو زیارت ته درومي ، او د خوږولې موسیقي یا تصوف سره مینه لري. خو سخت دریځي د هغوی د بې وزلۍ او بې سوادۍ څخه ګټه اخلي او په خپلو ډلو کې د هغوی د ګمارلو هڅې کوي.چې معمولا بریالي کیږي. په ځانګړې توګه نیمه لوستي ملایان زړ ددوی تر اغیز لاندې راځي خو سره له دې ټولو زموږ په ټولنه کې داسې تندلارې شته چې نه نالوستي او نه هم بې وزلي دي.نو هغوی څه شي هڅولي ؟ زه فکر کوم چې هغوی د مسلمانانو له خرابو حالاتو او بېزارۍ له کبله له هغوی سره یو ځای شوي. لکه سیاسي بې عدالتي ، ټولنې ځپل او دهغوی ګوښه کول.چې ډېر مسلمانان یې خنډې ته کړي دي. د بېلې په توګه اسامه بن لادن ، ډاکټر ایمن الظواهري ، خالد شیخ محمد ، او عمر سعید شیخ. دا ټول بډای او تحصیل کړي کسان دي. چې دو تنو یې د امریکا او برتانیې په پوهنتونونو کې لوست کړی دی. او یو هم په برتانیې کې زیږیدلی. چې د دغه قشر د تازه نمونو شاهدان په لندن کې د جولای د ۷ د چاودنو یو. په خواشینۍ سره چې پوهو او روښانه مسلمانانو ، ټولنې ته د حقیقي اسلام د روزنې مسولیت نه دی ترسره کړی.بلکې هغه یې نیمچه ملایانو ته خوشې کړی دی. د ټولنې روڼ اندي خپلو ماشومانو ته د لمر د رڼا لاندې هر ډول مضامین ښیي.خو کله چې خبره د اسلام شي نو هغوی بیا د امهم مسولیت د کوځې ملایانو ته خوشې کوي .تحصیل کړو خلکو په دیني جنجالونو کې په ښکېلتیا ځان نه دی پوی کړی. هغوی هېڅکله د سپټامبر ۱۱ او پر مسلمانانو یې د اغیز اټکل نه کاو. اوس هغوی له ناورین سره مخامخ شوي دي.

نن د ټولنې غټه برخه نه پوهېږي چې د مختلفو او جدي مسلو په وړاندې چې نړی او په ځانګړې توګه اسلاکي نړی ورسره مخامخ ده د اسلام واقعي دریځ څه ده ؟ هغوی باید د ملایانو له دغو پیچلو نظریو څخه خلاص کړو ، او د اسلام د روښانه پیغام (عدالت (په لوړیې و خوځو. دا ستره ننګونه زموږ په مخ کې ده. خو بې له شکه به پرې بریالي کیږو.

لکه څنګه مې چې وړاندې وویل تجربې ښولې چې د القاعدې بهرنیان په پاکستان کې د ترهرو بریدونو مبتکرین دي. څه موده وروسته دغو مبتکرینو پاکستاني پلان جوړونکي پیدا کړل. دغو پلان جوړونکو تندلارو مذهبي ډلو ته لاره پیدا کړه ، او یا یې هم په خپله متعصبې ډلې جوړوي او د معینو ترهرو بریدونو ماموریت ورسپاري. دغه برید کونکي د نورو په واک کې دي. دوی تل په مذهبي مفکورو نه هڅول کیږي، خو سره له دې دغه ډول په پاکستان کې د بن له ترهری سره ګډ شوی دی.

که ترهر یوه ونه وبولو نو برید کونکي یې یوازې پاڼې دي. تر کله چې ونه تازه وساتل شي پاڼې ستریږي او ډېریږي. نو په داسې حال کې د القاعدې ټوله شبکه ،د بریدونو مبتکرین او پلان جوړونکي یې خاښونه دي. د القاعدې په له منځه وړلو سره به د ونې یو خاښ له منځه ولاړ شي. که دا غټ خاښ هم وي خو ونه هېڅکله نه ده وچه شوې. تر کومه یې چې ربښې ژوندۍ وي د ترهری (ونه) به هم په پرلپسې توګه تازه وي.

څه شی ددې لامل کېږي چې یو انسان بل انسان ووژني ؟

څه شی ددې لامل کیږي چې یو کس د خپل ځان په ضایع کولو سره د نورو ژوند اخیستلو ته چمتو کیږي؟
هرڅه چې دې یوه قوي انېزه لري. زه پوره باور لرم، یو لامل چې یو کس تندلارۍ او افراطیت ته مجبوره وي ، نا هیلي ، ناتواني او سیاسي بې عدالتي ده.
دا تل د ترهری د ونې رېښې دي. دا ونه باید له ځانګو او رېښو سره له منځه یوړل شي. یوازې هله(ونه) ورکولای شو چې لومړی یې رېښې ور وچې کړو. او دغې موخې ته د رسېدو لار د بې عدالتی او سیاسي ځپلو حالاتو له منځه وړل دي. که د(ونې) رېښې له منځه ولاړې نشي نا هیلي به زیاته شي. رېښې مهم او قوی دلېل دی چې بلاخرا د ترهری ونې ته قوت ورکوي .
دغه احساسات هله چوي چې له بې سوادی او بې وزلی سره یو ځای شي. دا هغه څه دي چې نن سبا په نړی کې ډېر مسلمانان ورسره مخامخ شوي دي.کله چې یو کس په دغه ډول فکر او په همغه اندازه بې سوادی چې دی عقیده ولري دځان وژنې په برید سره د جنت کلید دده په غاړه کې لویږي . چې ډېر ځان وژونکي په همدې عقیده دي. دغه ډول بدمرغه ژوند دوی پر مخ بیایي. د انتحار لپاره به ښه ښکار وي. نو ولې موږ باید دخپلو سیاسي موخو لپاره کار ونکړو ؟
او خپله تباره نړی دخپل ځان لپاره ښه هوسا سیمه نکړو ؟
په لندن کې د جولای د ۷ نیټې بم ایښودونکو نه هم بې وزلي ، نه هم نالوستي او نه هم سیاسي محرومیت درلود .په ډاګه ویلای شو چې دې لارې ته دهغوی دورتګ لامل په هغه ټولنه کې اقتصادي او ټولنیزه ځپلتیا مسله وه. په هغه ټولنه کې چې دوی ژوند کاو دوی ته نه وه جوړه ،.نا انډوله چلند او ددوی پر هم مذهبو د بې رحمیو کول، دوی ترهری ته د تلو لپاره اړ ویستل.
نن باید له دې ټولوسره مبارزه وکړو. موږ خام پوهونې ، ور چلند او رېښتېنې تلارې ته اړېتا لرو. زه ښه بولم چې ترهری ته ځواب په دوه ډوله تلارو ، لنډمهالي او اوږد مهالو باندې ور کړو. په لنډ مهال کې په ټول زور سره ترهری ته باېد ځواب ورکول شي. او موجودېت ته یې پای ورکړو. خو بیا هم اړتیا ده چې د ترهری ګوابن له بېخه ورک کړو. له هغو مسلو سره چې ترهری روزي په دریو کړیو کې په خاصو شرایطو مبارزه وکړو.
اول په نړېواله کچه.
دوېم د اسلامي نړی په کچه.
او دریم دهر هېواد په ملي کچه.
په نړېواله کچه د نړیوالو ستونزو او جنجالونو د حل لپاره باېد لارې وپلټو.
د اسلامي نړی په کچه باېد ډار اچونه او ترهري وغندو او د اقتصادي او ټولنیزو پرمختبا لپاره خپلې تلارې ځانېږي کړو.
په کورنی او ملي کچه ځان یادوم چې پاکستان ته دکومو کارونو دکولو اړتیا ده. بې له شکه باېد د ترهری سره د جرې په کرښه کې مخامخ شو. او په ټول زور ور سره وجنیږو . چې له خپل هېواد ه یې رېښې ورکې کړو .
کومه تلاره چې پاکستان په مخ کې نیولې داده چې په لوړه کچه د ترهرو اعمالو پلان جوړونکي نیسي او له منځه یې وړي. او داموخه په پاکستان کې بریا لی ختلې او زموږ په هېواد کې یې د ترهری ملا ماته کړې. خو سره له دې هم باید زېات کار وشي. پر تروریزم باېد روان فشار وساتل شي. او ترهرو ته د بیا منظمېدو وخت ورنه کول شي. ستره بریا د ترهری د رهبری په له منځه وړلو کې پرته ده . خو وروستی بریا به هله تر لاسه شي چې د تروریزم رېښې ورکې شي ، او هغه داچې د مسلمانانو په وړاندې بې عدالتي ته باېد پای ور کول شي. او دا کار د لوېدیځ ، په ځانګړې توګه د امریکا دمتحدو ایالتونو په واک کې دی .
د ترهری ستونزې ته پای ورکول احتیاط غواړي چې پکې مذهبي او فرقه یي افراطېت ته ځواب ورکول هم راځي. دا دخلکو دزړونو او فکرونو د لاس ته راوړلو مبارزه ده. فکرونه په زور نشو بدلولای ، افکار باېد د قوي منطق له لارې بدل شي. او باید دې کار ته لاره هواره شي. دغه هڅه د ټولنې خاموش معتدل قشر ته دحرکت په ورکولو کې دی، چې را پورته شي او مثبت رول ولوبوي. دغو مسلو ته د پام کولو پر وخت ډاډه یم چې دا ټولې ستونزې به حل شي .موږ ټولې بنسټپاله ډلې غېر قانوني اعلان او له منځه یوړې. د پیسو له ترلاسه کولو مو محروم او د دڅارنې لاندې مو ونیولې چې د نورو ډلو په توګه را دبره نشي . دغو هڅو ته باید په جرات سره دوام ورکړو.همداړنه مو دنفرت دخپرولو کتابونه ، مجلې ، ورځپاڼې ، اعلامیې ، او نورو خپرنېز شیان منع کړي دي . د ښونځیو د رسمې پروګرام مو اصلاح کړ، چې د مذهبي نفرت او جلا والي ټول مواد مو ترې لرې کړل. دهغه پر ځای مو د رېښتېنې دین روحیه او حقیقي ارزښتونه ور زیات کړل.چې فردي او ټولنیزه ازادي ته پکې پام شوی. همدارنه مو د جوماتونو د لوډ سپیکرونو له لارې ناوړه تبلیغات او مذهبي تا و تریخوالي ته لمن وهل تر څارنې لاندې ونیول.دېني مدرسو ته پر دیني مضمونو نو سربېره د معیاري او عصري لوست لاربښونه کو ، چې د ازموینو داخیستو د اداري لخوا د ازموینو اخیستل هم په نظر کې نیول شوي دي. چې د مدرسو زدکونکي دروحانیت تر څڼ په بوې حرفیې هم سمبال کړو .
په پای کې به د روښانه دېني عالمانو په مرسته د اسلام په اړه ملي بحثونه جوړ کړو چې د ټولنې د خلکو ذهنونه ښه لوري ته رهبري کړي. کېدای شي دا به د مسلمانانو د رنسانس د دورې پیل وي. لکه هغه ډول چې په پاکستان کې شوی.
د ډېرو اسلامي هېوادونو ترمنځ ګډ فرهنې ، فکري ، او عاطفي یو والي شته ، ډېر څه د زدکولو او د تجربو د بدلو لو لپاره لرو. ډېر کارونه باید تر سره کړو خو هله به بریالي شو چې یو ځای او ژمن سره پاتې شو.

۲ برخه
د پاکستان ننئ او بهرنئ څېره.

د هستوي وسلو پراختیا:

د هستوي وسلو له کبله سویلي اسیا د نړی د اند ښننو مرکز ګرځېد لی . د سړې جګړې له پای ته رسېدو وړاندې دامریکا او شوروي اتحاد ترمنځ سیالي چې دواړه ځواکونه په زرګونو هستوي وسلو سمبال دي نړی یې په میخونو پوښلې وه . کله به چې دغو دواړو هېوادونو خپلې تورې له تېکې را وویستې ، په ځانګړې توګه د کوریا د توغندیو د بحران له کبله ، نو د نړی نفس به ودرېد . خو کله چې پاکستان په هند پسې د هستوي وسلو د د رلودونکو هېوادونو په کتار کې ودرېد ، او سره مخامخ به شول د نړی نفس به تنګ شو .دا د سړې جګړې نه بد حالت و ، چې له لېرې وا ټنه به د دوو ځواکونو په استازېتوب روان و ، ځکه دښمن زموږ په ګاونډ کې و. او په پرلپسې توګه به جګړې ته سره مخامخ شو. چې دیوې لوېې سیمې د کنټرول پر سر مو سره جنجال و. دا سې اختلاف چې د یوه هېیواد له جوړښت راهیسې دکنټرول د کرښې دواړو خواو ته د پرتو سیمو د اداره کولو پر سر مو سره دعوه وه. دا سړه جګړه نه بلکې دواړو هېوادونو یو اوبل د مرګ غېږې ته غورځول.
په دې وخت کې وسلې په ننبه -او ګوتې هم په ماشې سپرې وې. په هستوي وسلو د سویلي اسیا سمبالتیا هله تائېد شوه چې هند په ۱۹۹۸ د مئ په ۱۱ او ۱۳ ، پنځه هستوي ازموېنې وکړې . او پاکستان یې هم په ځواب کې د همدې میاشتې په ۲۸ او ۳۰ نېټه ۶ هستوي بمونه وازموېل. دا ځل نړی د ۱۹۴۷ کال په پرتله چې هند په یوازې سر خپل لومړی هستوي ازموینه کړې وه ډېر ټکان وخوړ.
هند د ۱۹۴۷ کال ازموینه سوله ییزه چاودنه ونوموله ، او نړی هم دنا خوښی د اشارو په ورکولو سره ومنله. خو دغې سوله ییزې ازموېنې نه یوازې په جنوبي اسیا کې د هستوي وسلو د سیالی لپاره لاره پرانیستله بلکې هستوي ترهری ته یې هم لاره برابره کړه. ځکه چې ګاونډیو هېوادونو له دې کبله فوق العاده اند یښنې تجربه کړې. خو په ۱۹۹۸ کې پاکستان له دې کبله محکوم شو چې لومړی اسلامي هېواد و چې هستوي وسله یې ترلاسه کړه. دغه ډول هڅه د پاکستان په دننه کې ډېر عادلانه وبلل شوه. ځکه هغه هېواد چې سیال یې اتومي بمب لري همغه لاره وهي چې موږ پرې ګام اېښی. موږ پوهېدو چې د پاکستان د سا تلو لپاره یوازې په امریکا تکیه کول ناسم کار دی.
حقیقت دادی چې پاکستان تل دهند سره د واک او ځواک د انډول په لټه کې و. ګوانښونه ددغې هڅې غوښتنه کوي. تر ۱۹۴۷ کاله پورې دا انډول یوازې په پیاده ځواکونو پورې تړلی و. خو کله چې هند اتومي وسله ترلاسه کړه ، نو موږ یې له مجبوریته د هستوي وسلو جوړولو ته اړ ویستو ، او په هره بیه چې وایي موږ باید دواک انډول په سیمه کې برابر کړی وای.
دغه ګام د ۱۹۷۱ کال له جګړې پوره درې کاله وروسته پورته شو. چې هند ختیځ پاکستان له موږ جلا کړ. خو عجیبه داوه چې له۱۹۷۴ تر ۱۹۹۸ پورې د پولې دواړو غاړو ته وضیعت نسبتا ارام و. موږ د ۱۹۷۴ تر ۱۹۷۵ او ۱۹۲۵ تر ۱۹۷۱ پورې خونړې جګړونه تر شا پرېښي و. په سیمه کې د ۲۴ کلن هستوي انډول د نشتوالي په ترڅ کې موږ د کشمیر او سیا چین په سیمو کې د کنټرول پر کرښه په نا قصو جګړو کې ښکېل و. خو شدت یې کم و. سره له دې چې موږ د ۱۹۲۵ تر ۱۹۷۱ کلونو په څیر جګړې تر ۱۹۹۸ پورې نه درلودې. خو په ۱۹۹۹ او ۲۰۰۲ کې دوه ځلې د پام وړ ځواکونه دواړو غاړو ته په حرکت راوستل شول. کېدای شي دغه تیار جن ته دواړه هېوادونه دخپلو ګټو له کبله نه و ور غلي. خو هېڅکله باید وضیعت دومره خراب نشي چې ببرته عادي کول یې ستونزمن کار وي.
ددې مسلې او نړیوال امنیت په خاطر باید د کشمیر کړکېچ حل کړو.
په دغه څپرکي کي به پدې رڼا واچو چې په څه ډول پاکستان هستوي وسلې ترلاسه کړې او له پولو اخوا د هستوي وسلو خپرېدل څه خطرونه لري.
ډاکټرعبدالقدیر خان چې د فلزاتو د استخراج او ویلې کولو په برخه کې تخصص لري.په هالنډ کې(URENCO)په نوم د یوارانیمو د بډایه کولو په یوه لابراتوار کې یې کار کاو . هغه په۱۹۷۵ کال کې د ېټه تیاری وښود چې د پاکستان دحکومت لپاره خدمت وکړي چې سمدلاسه پاکستان ته را وغوښتل شو.
ډاکټر خان له هغه ځایه د سنټرفیوژ د دستګاو نقشه هم له ځا نه سره راوړه.
موږ دهغه د پلان پر اساس د سنټرفیوژ د جوړولو کار د یورانیمو دغني کولو په خپلو لابراتوارونو کې پیل کړ. په وروسته کلونو کې مو دخپلې اړتیا وړ مواد او ټکنولوژي د یوې ځمکنی شبکې له لارې چې په اروپایي هېوادونو کې وه ترلاسه کړه.
ددغو کلونو په ترڅ کې هند هم د خپلو هستوي وسلو په پراخولو بوخت و. کېدای شي دواړو هېوادونو ته دهمدغې یوې غېرې دولتي شبکې له لارې دهستوي وسلو دپراختیا مواد را رسول کېدل.
ځکه هند لومړی تخنیک او بیا هستوي وسلو ته اړتیا درلوده. هند غوښتل په دې کار سره په سیمه اونړی کې خپل زور او ځواک ، او په سویل ختیځې اسیا او دخلیج په سیمه باندې خپل برلاسی وښیې. خو دا چې ولې پاکستان تصمیم ونیو هستوي تخنیک ترلاسه کړي ؟ ځواب یې ډېر روښانه دی. او د نورې نړی د نظریې خلاف موږ دهند د ګواښ په وړاندې خپلې دفاع ته اړتیا درلوده.
هند یر غلیزه موخه درلوده. خو دپاکستان موخه دفاعي وه. نړیوالو دهند پر ځای پر موږ فشار راوړ ، چې د یورانیمو له غني کولو لاس په سر شو. دا زما

لپاره منطقي خبره نه وه. زه تل دغه چلند غیر عادلانه بولم. که نړۍ په رښتیا په سیمه کې د هستوي وسلو د پراختیا دمخنیوي جدي پلان درلودلای باید اصلي بنسټ یې مهار کړی وای. سترو هیوادونو باید دهند دهستوي وسلو د پراختیا او ورتیا مخه نیولې وای. که لومړی هند دغه گام نه و پورته کړی، پاکستان به هیڅکله هستوي تخنیک ته لاس نه و اوړد کړی. چې په عوض کې یې سویلي اسیا دهستوي وسلو او ټکنالوژۍ د لیږدولو تور بازار شو.
د پاکستان هستوي پروگرام ډیر پټ ساتل شوې و. د هستوي ټکنالوژۍ د پراختیا رهبري د ۱۹۷۰ په لسیزه کې د لومړي وزیر ذرلفقار علي بوټو په غاړه و، چې نیغ په نیغه یې له ډاکټر عبدالقدیر خان سره معامله کوله. پیسې د خان په واک کې ورکړل شوې او د کار څخه یې هیڅ لیدنه نه کیده. د دی کار امنیت هم د قدیر خان په واک کې ورکړل شوی و. کله چې ضیا الحق د هیواد مشر شو، ورته اړیکې د ولسمشر او کارپوهانو ترمنځ ټینگې پاتې شوې.
په ۱۹۸۸ کال کې د ضیا تر مړینې وروسته غلام اسحق خان ولسمشر شو. له کومه چې هغه یو غیر نظامي سړی و د پوځ د مشر پښنه دی معاملې ته راکش شوه. له هغه وروسته د پاکستان د پوځ مشر د ولسمشر په استازیتوب د هستوي ټکنالوژۍ د پراختیا مدیریت په غاړه واخیست او له قدیر خان سره یې اړیکې درلودې. دغې لړۍ دوام پیدا کړ خو دا زنځیر په پرله پسې توگه اوږد شو. د پروگرام مسوولیت له لومړي وزیر نه وروسته د پوځ یو مشر ته چې تورن جنرال و سپارل شو، چې د مبارزې او تجهیزاتو د پراختیا د عمومي ریس په توگه وټاکل شو.
ډاکټر خان به خپل رپوت هغه ته وړاندی کاوه. بلې هیڅ اداري پدې کار کې لاس نه درلود او د پوځ څخه هم هیڅ چا پدې کار کې ونډه نه درلوده.
د پوځ په اړه په ټول صلاحیت سره دا خبره کوم. ځکه زه په ۱۹۹۲ کال کې د پوځي عملیاتو عمومي مشر وم. هغه دنده چې باید ټولو حساسو پوځي پروگرامونو او عملیاتو باندی خبر وای، خو زه د هستوي مسلې له کارونو څخه خومره لرې ساتل شوی وم. فکر کوم دا ډول چلند د کاري پروگرام د پټ ساتلو لپاره سم کار و.
د پاکستان ټول خلک د هستوي ټکنالوژۍ او اتومي وسلو د ترلاسه کولو غوښتونکي وو. ډاکټر قدیر خان د دی ټولو هڅو سره کارپوه نه و. خو هغه د خپل ځان د مشهورولو او مطرح کیدلو لپاره یې ډیره لوړه پوهه او استعداد درلود او خلک یې داسې قانع کړل چې فکر یې کاوه قدیر خان اتومي بم په یو لاس جوړولې شي.
پدې سربیره سیاسي مشرانو هم په عمومي غونډو کې د هستوي ورتیا په اړه د استراتیژیکو لاملونو له مخې قصدا ځان غوښتنې کولې او ځان به یې معلوماو، خو نه پوهید م چې د هستوي ټکنالوژۍ د پراختیا کوم پړاو ته رسیدلې و. د هغه زیات باور او پوره ازادۍ له کبله چې قدیر خان ته ورکړل شوی و نور هم له دی کاري بهیر ناخبره و. موږ اصلا فکر نه کاوه چې قدیر خان به دومره غیر مسوولانه او بې پروا چلند وکړي.
ما د ۱۹۹۸ کال د اکتوبر په ۸ نیټه د لومړۍ هستوي ازموینې پوره پنځه میاشتې وروسته چې تر دی مهاله قدیر خان عملا ملي قهرمان شوی و د پوځ لوې درستیز ته ارتقا وکړه. څه موده وروسته قدیر فورا "د اسلامي اتوم بمب د پلار "لقب د خلکو او نړۍ په منځ کې خپل کړ. لکه چې اتوم بم هم دین ولري. ما دغه صفتونه ظاهري او سپکونکي وبلل. د هیڅ هیواد بم ته د هندو، یهودي، عیسوي، کپیټالیست یا کمونیست نوم نه و ورکړل شوی، خو ز موږ بم په یو ډول اسلامي وبلل شو. لکه چې اسلامیت هغه غیر مشروع کړي وي. زه فکر کوم دا غیر منطقي او اساسا نژاد پرستانه نظریه ده.
اوس نو په هره بیه چې وه قدیر خان زما مسوولیت و. له همدې کبله لومړي وزیر نواز شریف ته مې لومړی وړاندیز دا و چې د هستوي ټکنالوژۍ د پراختیا او ستراتیژیک سازمانونه باید د باوري ساتونکو تر کنټرول لاندی راولو.

ما خپل وړاندیزونه لومړي وزیر ته د پوځ په مرکزي قوماندانی کې وړاندې کړل او همدا رنګه مې د ((ملي قوماندې د اداري)) په نوم یوه لیکلې طرحه د حکومت په دننه کې دعملیاتو د مالي او امنیتي کنټرول د مسولیت دمنلو، د یوه مدیریت دجوړولو وړاندیز هم وکړ. هغه مسولیت چې تر دې دمه قدیر خان ته ور پاتې و. دا طرحه مې ځکه ورکړه، چې د څو علمي سازمانونو له هغې ډلې دخان د تحقیقاتي لابراتوارونو او د پاکستان د اتومي انرژۍ د کمیسیون ترمنځ د نا هماهنۍ شاهد وم.
په خواشینی سره چې وړاندیزونه منل شو. او د نواز شریف په دوره کې ورته هیڅ رنا ونه رسیده. سره له دې د ۱۹۹۹ کال په اپریل کې مې تصمیم ونیو چې په لومړنیو پوړیو کې په غیر رسمي توگه د ستراتیژیکو پروگرامونو یو مدیریت د عمومي قوماندانی د مرکز په چوکاټ کې جوړ کړم. تردې مهاله د مبارزې د پراختیا اداره له ستونزو سره مخامخ شوې وه. خوسمدلاسه د قدیر خان په شکمنو حرکتونو پوه شوم.
پاکستان له شمالي کوریا سره دنقدو پیسو په وړاندې د معمولي بالستیک توغندیو او ټکنولوژۍ د رالیږدولو ترون لاسلیک کړی و. په ټینار سره وایم چې دغه ترون په هیڅ صورت دهستوي ټکنالوژۍ په بدل کې نه و، لکه څرنه چې نا خبره لیکوالان وایي.
داسې رپوټ راورسید چې د شمالي کوریا یو شمیر هستوي کارپوهان دتوغندیو دانجینرانو په جامو کې دخان تحقیقاتي لابراتوارونو ته را رسیدلي. او د سنټر فیوژ د دستګاو په اړه پټ معلومات ترلاسه کوی چې دکارخانو څخه لید نه هم ددغه پروگرام یوه برخه ده. ما دا خبره ډیره جدي ونیوله، لوی درستیز، د آی اس آی مشر او عبدالقدیر خان مې د پوښتنو گرویږنو لپاره را وغوښتل. هغه سمدلاسه دغه تورونه رد کړل. نور مې څه معلومات ترلاسه نکړل، خو اندېښمن وم. د ۱۹۹۹ کال د اکتوبر په ۱۲ د پاکستان د دولت دمسولیت له ترلاسه کولو وروسته مې شخصا د ټولو ستراتیژیکو پروگرامونو مسولیت په خپله غاړه واخیست.

زه پوه شوم چې ددغه کار لپاره کافي وخت نه لرم. تصمیم مې ونیو هغه سیستم رامنځ ته کړم چې وړاندې مې یې وړاندیز کړی و. د ۲۰۰۰ کال په فبروری کې زموږ د ستراتېژیکو وسلو له پا مه لوېدلی پروګرام تر رسمي پلان شوي کنټرول لاندې راغی. او ماهم هغه تائېد کړ.

ددغه جوړښت په سرکې د ملي قوماندې مرکز و. چې پکې ولسمشر ، لومړی وزیر، د فدرال حکومت مهم وزیران ، نظامي ریسان او مهم کار پوهان شامل و. دا لوړ رتبه جوړښت د ټولو سیاسي مسلو له هغې ډلې زموږ د ستراتیژیکو پروګرامونو مشولېن شول.

د(ستراتېژېکو پروګرامونو دڅېرېدا) په نوم یوه نوې اداره د پوځ دعمومي ریس تر اداري لاندې جوړه شوه چې د ملي قوماندې له مرکز سره زموږ د ستراتېژیکوپروګرامونو د اجرا او څارنې په برخه کې مرسته وکړي. د ټولو علمي سازمانونو ، مالي او امنېتي کنټرول ددغې ادارې په واک کې ورکول شو. ورسره جوخت مو د(پوځ ستراتېژیکه قوما نداني) ، سمندرې ځواکونه او هوایي قواوې جوړې کړې چې ټولو سترا تېژیکو سیمو ته ورسیږي. چې ورسره یې د مرکزي او سازماندهي شویو عملیاتو کنټرول (دملي قومندې له مرکز) سره رامنځ ته کړ.

ددغو ګامونو په پایله کې دوه موخې ترلاسه شوې:

اول: ډېر ژر په راتلونکو څو میاشتو او کلونو کې له جزئیاتو پرته د قدېر خان د پټو فعا لیتونو په اړه بوڅه معلومات وشول.

دوهم: دولت د قدېر خان د روانو فعالېتونو د کنټرول په اړه یو څه ښه شو. چې یو شمېر دغه خطرونه په بل قوه توګه خطرناک و.

تردې وړاندې قدېرخان د اجازې له اخیستلو پرته په پرلپسې توګه بهرته تلای شو. خو تردې وروسته داسې تېښار وشو چې دهغه د سفر دموخو په اړه باېد موږ ته معلومات راکول شي. خو له دې سره سره مو معلومات ترلاسه کړل چې خان له یو شمېر داسې هېوادونو لېدنه کړې چې نوم یې د سفر په غوښتنلیک کې نه دی لیکلی.

یو ځل خبر شو چې د شمالي کوریا څخه د توغندیو د رالیږلو لپاره په کرایه شوې الوتکه کې د قدېر خان یوڅه بار شوي دي. خو د ورکول شوي خبر منبع نور جزئېات ورنکړل. موږ دقدېر خان په کارونو شک درلود.

په الوتکې د ېرغل او پټې تا لاشی پلان مو ونیو. او الوتکه مو له الوتنې وړاندې وپلټله ، خو په خواشینی سره چې څه پیدا نشو. وروسته خبر شو چې دخان کسان د پولېسو له پلانه خبر شوي وا و شکمن بار یې الوتکې ته نه و خیژولی.

یو ځل بل مو معلومات ترلاسه کړل چې قدېر خان له ګمرک څخه د یوې قرار دادي الوتکې د توکو د بېرته رخصتولو یا لېږلو غوښتونکي شوی ، چې له دربېم هېواده اسلام اباد ته راوړل کېده. ددغې الوتکې په پلان کې د اېران د زاهدان څخه د تلواو راتلو پر وخت د دوه ځلي تېلو د اخېستو پروګرام و.

دهغه دغې غوښتنې بو ځل بیا ډېر فکرونه او ګمانونه راپیدا کړل. کله مو چې ددغه کار د لامل پوښتنه وکړه. ویې ویل الوتکې د توپونو یوه اندازه قرار دادي مهمات راوړي دي.خو په ډاګه د تلو او راتلو پر وخت په اېران کې ددغې الوتکې د کیناستلو په اړه توضیحات ورنکول شو. پاکستان ته دمهماتو راوړل مو تائېد کړه ، خو الوتکې ته مو په اېران کې د ناستې اجازه ورنکړه . څو ورځې وروسته مو معلومات تر لاسه کړل چې دغه الوتکه اصلا پاکستان ته نه ده راغلې . روښانه خبره وه چې مهما ت دنورو شیانو لپاره بوه بهانه یا پوښ و.

ورته نورې پیښې هم شوي. او زه باور لرم چې قدېر خان له خپل مو قف او دندې ناوړه ګټه اخیستې ده. چې د پاکستان دملي امنیت لپاره فوق العاده خطرناکه ده. ځکه لکه څرنګه چې وویل شو قدېر خان دهستوي وسلو په برخه کې تخصص درلود. او له دغه مقام څخه ناوړه ګټه اخیستنه ډارونکې وه. په پای کې له سختو ګوابنونو او دده پر کار کړنوله څارنې وروسته هغه خپل چلند محطا تانه کړ. وروسته ښاغلي خان داسې ګامونه پورته کړل چې ښکارېدل هغه غواړي پر خپلو یو شمېر کړنو خاورې اړوي.

کرار کرار په ډاګه شوه چې عبدالقدېر خان د ستونزې یوه برخه نه ده بلکې پخپله هغه (ټوله ستونزه) ده. دهغه په موجودېت کې دخان د تحقېقاتي لابراتوارونو د کار کړنو په اړه پوره معلومات نه ترلاسه کېدل.

له دې کبله بوازېنی اصلي چاره دهغه ګوښه کول و. بنا په ۲۰۰۰ کال کې مو تصمیېم ونېو چې دهمدې کال د مارچ په مېاشت کې دهغه دکار دترون له پای ته رسېدو سره سم مو هغه متقاعد کړ. خو سوال داو چې دهغه دتقاعد طرحه څه ډول عملي کړو. هغه د پاکستان دعادي خلکو لپاره یو قهرمان و. په تیر وخت کې څوځلي په اتومات ډول دهغه کاري تړون نوی شوي و.خو ما داځل پریکړه وکړه چې نوردهغه کاري تړون ته د پای ټکی کیږدم.په همدې ډول مې دپاکستان د اټومي کمیسیون د مشر ډاکټر اشفق احمد تړون چې ډېر اوچت کار پوه او داحترام وړ کس و له منځه یوړ. حقیقت دادی چې اشفق د قدېر د ګوښه کېدو قرباني شو.په اشفق مې ډېر زړه بد شو. ځکه هغه لاهم د هېواد د پرمختګ لپاره ډېرې وړتیاوې درلودې. د ۲۰۰۱ کال دمارچ په ۳۰ نېټه قدیر دخان د تحقیقاتي لابراتوارونو د مشر په توګه له خپل مقامه په اغېزمنه توګه ګوښه او جلا شو. خو د خلکو دنیوکو او غالمغال د کمولو لپاره مو هغه دفدرال وزیر د واکونو سره سم سلاکار وزیر وټاکه. تردې وروسته هغه زموږ دهستوي وسلو د پراختیا په ډګر کې هېڅ عملي کاراو واک نه درلود. په خبري رسنیو کې انتقادي تبصرې خپرې شوې ، خو وروسته اوضاع ارامه شوه. او زه له خپل نیول شوي تصمیمه خوښ وم. کله چې قدېر خان له منځه لېرې شو د پاکستان علمي ټولنو د متقابل احترام او دوه اړخیز و مرستو په مټ وکولای شو روښانه کړنلاره پر مخ بوزي. قدېر خان داسې ځان غوښتونکی کس وچې اصلا یې نه غوښت ډله ېز کار وکړي. هغه له ځانه پورته کس نه غوښت چې د هستوي ټکنالوژی په ډګر کې وړاندې ولاړشي. ډاکټر خان ډېر نفساني خوا هشات درلودل. او په ډېر هنر سره یې دخبري رسنیو څخه په ناوړه ګټې اخیستو کې ښه بلد و. دغو ټولو صفاتو له هغه نه یو بل ډول کس جوړ کړی و.

د سپتامبر له ۱۱ وروسته زه د هستوي وسلو د پراختيا په برخه کې د امريکا د متحدو ايالتونو تر زيات فشار لاندې راغلم ، په واقيعت کې ۲ مسلو امريکا ته اندېښنې پيدا کړې وې.
اول دا چې هغوی زما د کارېز امنيت په اړه ډېر ډاډه نه و ، او له دې يې ويره درلوده چې که احتمالا د پاکستان مشری ته کوم تندلاری لاره پيدا کړي او هستوي وسلو ته يې لاس ورسېږي.
دوېم: امريکا زموږ د هستوي وسلو د ساتنې د څرنوالي په اړه اندېښنه درلوده ، چې خدای مکړه دا وسلې د افراطي ډلو لاس ته ورنشي. ډېره هڅه مې وکړه چې دغه دواړه شکونه او گمانونه لېرې کړم ، ما د خپل ملت په ملاتړ او د ترهری ضد نړيوالې ټلوالې سره د يو ځای په تصميم باور درلود.
زه همدارنګه د پاکستان په هستوي وسلو د څارنې او کنټرول د سيستم د جوړېدو په گټو ډاډه وم ، خو له دې اندېښمن وم چې کېدای شي قدير خان د ۲۰۰۱ کال له مارچ وړاندې په غېر قانوني فعاليتونو کې لاس درلودلی وي. خو ټېنګ باور مې درلود چې د هغه لخوا د هستوي ټکنا لوژی د لېږدولو ټولې لارې مې بندې کړې او په گوښه کولو يې ستونزه له منځه تللې ده.
خو زه تېر وتی وم . ظاهرا هغه په دوبی کې د خپلې شبکې د يوې برخي لخوا په ډاگه کار ته دوام ورکړ. د امريکا اندېښنې څو برابره شوې. هر امريکايي چارواکي له ولسمشر بوش نيولې تر بل ټيټ پوړي چارواکي پورې به چې کله له ما سره غږېدل او يا به يې له پاکستا نه لېدنه کوله د پاکستان د هستوي وسلو د امنيت له پلوه به يې خپلې انديښنې شريکولې. کولن پاول چې نه يوازې زما ښه دوست بلکې يو متوازن ، هوښيار او توانا شخص دی هم په دې اړه له ما د ډاډ غوښتنه وکړه.
زما ځواب دا و چې د پاکستان په چاپير يال او د وسلو د ساتلو په خپل پلي سيستم پوره باور لرم. سره له هغه د قدير خان له گوښه کولو وروسته د متحدو ايالتونو په يوه رسمي ناسته کې په تير وخت کې په پاکستان کې د هستوي وسلو د پراختيا د پروگرام په اړه يو لړ سوالونه وشول. هغوی هم لکه موږ غونډې کلک شواهد په لاس کې نه درلودل. موږ بيا تورونه رد کړل ، ځکه هېڅ قطعي شواهد مو نه درلودل. دا يوازې گمانونه و ، مهمې لوڅونې يا افشا گری چې گوابنونکي و ، او ټولو د قدير خان په فعالېتونو پورې اړه درلوده له ۲۰۰۲ کال وروسته رامنځ ته شوې.
په دې وخت کې د امريکا ستره اندېښنه د شمالي کوريا په اړه وه. موږ يو ځل بيا له شمالي کوريا سره د هستوي وسلو د پراختيا په ډگر کې د مرستې تورونه رد کړل. مو ږ توضيح کړه چې موږ په يوه ډول د قرار داد شوېو وسلو د پراختيا په برخه کې د شمالي کوريا سره همکاري کړېده ، خو د هستوي وسلو په برخه کې هيڅکله داسې کار نه دی شوی. تر کومه چې د پاکستان حکومت خبر و دا څرگندونې پوره سمې او صادقانه نه وې.

د ۲۰۰۲ کال په وروستيو کې چې د امريکا متحدو ايا لاتو له شمالي کوريا سره رسمي مذاکرات درلودل کوريا يانو افشا کړه چې هغوی حتی تر دې ((پيچلي ټکنولوژی)) لري چې کېدای شي د يورانيمو د غني کولو ټکنالوژی ته يې اشاره وي. هغه څه چې متحده ايالات ترې خبرنه و. امريک دا څرگندونې له پاکستانه هغه هېواد ته د سنټرفيوژ د ټکناولوژی د انتقال په توگه درک کړه. د پاکستان پر وړاندې بد گماني تر دې کچې زياتې شوي چې امريکا مجبوره شو د خپلو حاکمو قوانينو له مخې پر پاکستان بند يزونه ولوی.
دا سې بند يزونه چې د پاکستان لپاره يې ناوړين راوړ. خو له نېکمرغه په دغه موده کې ما له ولسمشر بوش سره دوستانه اړيکې ټينې کړې � دغه اړيکې په باور او گډو گټو ولاړې وې. ولسمشر بوش بند يزونه يوازې د خان د لابراتورونو کچې ته راکم کړ. سره له دې هم د خان د هستوي پوهې د غېر قانوني ليږدونې په اړه پر موږ پرتو فشارونو دوام وکړ. موږ په پټه هڅه وکړه د خان د کارونو په ټولو برخو ښه پوه شو ، خو بريالي نشو.
څه موده وروسته د بمب په تړا بله مسله رامنځ ته شوه . د ۲۰۰۳ کال په منځ کې د ايران څخه د اتومي وسلو د څارنې د نړيوالي ادارې د پلټنو پرمهال د هستوي وسلو د پراختيا نښې هغه مهال پيدا شوې چې په ايران کې د يورانيمو د غني کولو ډېرې کارخانې پيدا شوې. زموږ په گمان د غې پيښې فوراً د خان له کارونو سره د احتمالي رابطې درلودلو ته قوت ورکړ.
زه د قدير خان په هکله هره ورځ په زړه او مغزو کې زيات بد گانه کېدم � وروسته پدې عقيده شوم چې مسله بايد له بېخه او که اړتيا وي له رسمي پلټنو لاندې دې ونيول شي.
د ۲۰۰۳ کال په سپتامبر کې د ملرو ملتونو په عمومي غونډې کې له ولسمشر بوش سره په لېدنه کې ښاغلي بوش زه گوښه کړم او راته ويې ويل که سبا وخت ولرم د امريکا د استخباراتي ادارې له مشر جورج ټېنيټ سره ووينم ، بوش وويل ډېره جدي مسله ده او ستا سو لپاره هم ډېره مهمه ده ، ما منله.
سبا سهار ټېنيټ زما دا وسېدا هوټل ته راغی له لومړنی احوال پوښتنې وروسته يې يو شمېر پاڼې را ووېستې او زما مخې ته يې کيښودې.. ما دغه اسناد چې د پاکستان p-1 سنټر فيوژ جزئيات پکې راغلي و ښه وپيژندل. دغه سنټر فيوز اوس له کاره لوېدلي و ، خو په لومړيو پړاونو کې د هستوي انرژی د پروگرام د پراختيا په وخت کې د قدير خان تر څارنې لاندې وه. دغه پاڼې په رڼه عکسونو ، د هرې برخې په شمېرې ، تاريخونو او لاسليکونو ډکې وې ، د خبرو لپاره مې هېڅ نه درلودل. زه ډېر کم له داسې حالاتو سره مخامخ شوی وم ، خو داځل مې د ويلو لپاره يوه کلېمه هم نه درلوده. سمدلاسه مې فکر پاکستان ته وا وښت ، چې په څه ډول يې له دغه خطر څخه وساتم ؟ دوهم فکر مې د قدير خان په اړه له اندازې زيات قهر و.
ځکه هغه پاکستان له خطر سره مخا مخ کړی و. هېڅ شک نه و چې قدير زموږ هستوي ټکنالوژی هېواد په هېواد گرځولې او پلورلې وه. خو سره له دې هم

ټېنبټ په دې اړه څه ونه وېل او په پاڼو د قدیر نوم هم نه وو ذکر شوی، نور یې د تېرو کړنو په اړه هیڅ شک نه و پاتې. ځان مې شاته وویست ، او ټېنبټ ته مې ووېل غواړم دغه پاڼې یوسم چې مفصل تحقیقات پیل کړم ، هغه ومنله. باېد ووایم چې ټېنبټ په ما خپل پوره باور ننداري ته وړاندې کړ. د ولسمشر بوش او دهغه دټولې ډلې باور په داسې حالاتو کې د پاکستان د ښه وضیعت د تابتولو لپاره خاص اهمېت درلود.

اوس نود کېسې ټول مرداری را وتی و او د پاکستان مخ یې لړلی و. وروسته د هستوي انرژي د پلټنې د نړېوال سازمان پلټونکو د ایران د پورانېمو دغني کولو سنټر فېوزونه پیدا کړل چې ایراني چاروا کو په اسانۍ سره په بهرنیو منابعو پورې وتړل. پاکستان دخبري رسنېو لپاره د سرټکی شو. خو لکه چې دا هم کافي نه وه ، د ۲۰۰۳ کال په وروستیو کې په مدېترانه کې د (BBCCHINA) په نوم بوه ببړی ونېول شوه چې له مالېزېا نه یې لیبیا ته دحساسو سنټرفېوژونو ځینې برخې لېږدولې ، د مالېزېا د کارخاني اړیکه د خان له کارونو سره پیدا او تبت شوه. لېبیا دخپلې هستوي انرژی او سنټر فېوژ منبع پاکستان ونوماو .دنړی په وړاندې مور د غېر قانوني هستوي ټکناولوژی منبع او ځینو ته د خطرناک حاکم رژیم په توګه وپېژندل شو . له دې کبله باېد په چټکی او قاطع ډول موعملي کار کړی وای چې د نورو غیر قانوني فعالېتونو مخه ونیسو ، او په دې پوه شو چې رښتېا څه روان دي . د ۲۰۰۳ کال د نوامبر په لومړېو کې مو خپلې پلټنې پیل کړې. افشا ګریو موجونه وهل ، پلټونکو په ډاګه کړه چې قدیر خان له۱۹۸۷ کال راهیسې خپل فعالېتونه له ایران سره پیل کړي و.

له۱۹۹۴ تر ۱۹۹۵ پورې قدیر خان د ۲۰۰ P_1سنټر فېوزونود جوړېدو امر کړی و ، چې ۱۹۸۰لسیزې په منځ کې د پاکستان لخوا بو خوا پرېښول شوی و. دغه وروسته دوبی ته لېږدول شوی و. وروسته چې کوم تصویر لاس ته راغی ډېر خراب و. عبدالقدیر خان ټولې نړی ته دهستوي تخنېک یوه غېر قانوني خصوصي شبکه له دوبی نه رهبري کوله. د شبکې یوه برخه یې دخان په تحقېقاتي لابراتوار کې وه. چې دخان تر لاس لاندې د زرګونو پو هانو په منځ کې ددغې شبکې کسان له څلورو تر شپږو پورې کسان وو. خو ثابته شوه چې ډېر نوریې بې خبره شریکان و ، چې دخان د وېنا سره سم به یې کار کاو او دخپل کار له موخو او پایلو نا خبره و.

د شبکې د رهبری برخه په دوبی کې وه. چې د هستوي ټکنالوژی د برابرولو او لېږلو سره یې کار درلود. په شبکه کې څو اروپایي سوداګر او بو شمېر شکمن کسان و.

د هغو پلټنو پر اساس چې مور له ۲۰۰۳ تر ۲۰۰۴ پورې تر سره کړل ټول راټول شوي معلومات د اټومي انرژی د نړیوال سازمان او نړیوالو استخباراتي ادارو سره صادقانه او پوره شریک شوي دي. په باور سره ویلای شم چې نه د پاکستان پوځ او نه هم د پاکستان حکومتونه د هستوي پراختېا په دغه پروګرام کې ګډ یا شریک و. او حتي له هغه یې معلومات هم نه لرل. دا ټوله ننداره د قدیر خان وه. چې د پیسو د ترلاسه کولو لپاره یې تر سره کوله. دخپلو لاس ته راوړنو څخه د نه ساتنې له کبله خان په اسانی سره دملت له پامه ولوېد.

د هستوي زدکړې په برخه کې د خان پټ ګډون کېدای شي هغه سخت غمجن ناوړین وي چې زه ورسره مخا مخ شوی یم. لوېدیځ په ځانړي توګه د امریکا متحده ایالاتو دهغه د بدن پوټکی غوښت. خو د پاکستانیانو لپاره لاهم هغه بو اتل و ، یو په زړه پورې نوم دا چې د پاکستان دغرور پلاریعني ددغه هېواد د اتومي بمب دپلار په توګه پیژندل کېده . خو حقیقت دادی چې هغه یوازې د فلزاتو د وېلې کولو او را وېستلو د فن بو کارپوه او دهستوي انرژی په پیچلي پروګرام کې یوازې بوه وړه برخه وه.

خو خان توانېدلی و ، د البرت انشټین او روبرت اوپنېه مایر د یوه ترکیب په توګه ځان وښیي. ما باېد چټک کار کړی وای چې نړیوالو اندېښنو ته ځواب ویل شوی وای او ورسره جوخت مې ددغه قهرمان په اړه دخلکو داحساساتو د راپارېدو مخه نېوله. په خواشینی سره چې مخالفو ډلو ددې پر ځای چې یو عمومي وحدت دملي غم پر وخت وښیي.

ددغې رسوایي په لړ کې بې پر ما د برېد لپاره ډېره علاقه درلوده.

ما نړی ته ډاډ ورکړ چې نورو هېوادونو ته دهستوي انرژی د پراختېا چاره د یوه کس کار و ، نه د پاکستان پوځ او نه حکومت په دې کې لاس درلود . تر دې سخته مسله د عبدالقدیر خان علني محکمه وه . ځکه خلکو د هغه دجرم د تبوت پر وخت هم اعتراض کاو. زه دحل دداسې لارې د پیدا کولو په لټه کې وم چې ټولو ته دمنلو وړ وي.

له همدې کبله مې غوښتل له قدیر خان سره مخامخ وګورم او خبرې ورسره وکړم. کله مې چې خبرې ورسره وکړې او موجود شواهد مې ورته وښول ،قدیر خان مات شو او وېې منله چې د ګناه د کولو احساس کوي.

خان له ما وغوښتل چې رسمي عفوه ورته وکړم. له هغه مې وغوښتل چې د پاکستان له ملت نه رسمي بخښنه وغواړي.تصمیم ونیول شو ښه لاره داده چې خان د تلوېزیون پر پرده راڅرګند شي او د ملت دشرمولو او نړېوال پرستیج ته بې د زیان رسولو له کبله شخصا بښنه وغواړي.له هغه وروسته مې دهغه د عفوه کولو غوښتنه ومنله. خو هغه مې تر څارنې لاندې ونېولو چې د پاتې پلټنو سره مرسته وکړي او همدارنګه دده شخصي امنیت هم خوندي وي.

دهمدغو موخو لپاره مو هغه یوې خواته کړ او په کور کې مو محدود کړدهغه دفعالېتونو په اړه مو زیات جزبات تر لاسه کړل چې ټول مو د اټومي انرژی د څارنې د نړیوال سازمان او نړېوالو استخباراتي ادارو سره شریک کړل. دغه معلومات ددغې شبکې د له منځه وړلو په نړېوال ډګر کې ښه په درد وخوړل.

هیڅ شک نشته چې د هستوي ټکنالوژۍ د ډېرولو په شبکه کې مرکزي عنصر و. خو د یو شمېر پیسه دوستو کارکونکو د کلونو همکارۍ له برکته د ټولو هېوادونو له هغې ډلې داروپا د هستوي تخنیک د سنټر فېوزونو په برخه کې مواد برابر کړي دي.

د قدېر خان په وینا همکاران یې د سویس، هالنډ ، برتانیا ، او سرېلانکا و. ډېر دغه کسان چې په دوبۍ او اروپا کې میشت و په شخصي سوداګرۍ کې بوخت و. په دوبۍ کې میشتې شبکې همدارنګه زیات هندیان ګمارلي و. چې ځینې یې د پلټنو له پیل وروسته ورک شول. قوي احتمال شته چې د هند د بورانیمو د غني کولو پروګرام هم د دوبۍ په شبکه کې رېښې درلودې او کېدای شي د پاکستان د سنټر فیوز د طرحې کاپي وي. دې موضوع ته همدارنګه په دې وروستیو کې د هستوي وسلو نه خپرېد ا بوه مهم کار پوه اشاره کړېده.

لیبیا ته د نظر ورکولو پر وخت قدېر خان مشوره ورکړې وه چې د سنټر فېوز داسې کارخانې جوړې کړي چې د ژوبو یا اوبنانو له فارمونو سره مشابه وي. او هغوی یې قانع کړي و ، چې د دغه ډول پټن ځایونو جوړول نسبتا ساده دي

جالبه داده له هغه ځایه چې قدېر خان پوهېده لیبیا د ټکنولوژۍ ضعیفه اډې لري .د سنټر فېوز برابرې شوې برخې یې د مختلفو منابعو څخه په دغه هېواد پلورلې وې.

خو په دغو کې د کم اهمېته ټوټو جوړول چې د ماشین چلونکی و هغه یې په خپله لیبیا یانو ته پرا ېښی و چې خپله یې جوړ کړي. د دغو تر تبباتو پر اساس ،په داسې حال کې چې لیبیا یانو د دغې شبکې نه ډېر زیات تجهیزات واخیستل او د ټیم ټولو غړو ډېره ګټه وکړه. دغه هېواد د ماشین د چلونکې دستګا د نه جوړېدو له کبله د سنټر فیوز په فعالولو او جوړولو ونه توانېده. د لیبیا سره د دغه معامله ۱۰۰ میلیون ډالره تخمین شوې وه. د ډاکټر خان بې پروايي له دې معلومیږي چې د لیبیا لپاره د هستوي وسلو برابره شوې طرحه د جامود جوړولو د یوه خیاط په یوه کڅوړه کې چې په اسلام اباد کې فعالېت لري اېښول شوې وه ، چې دغه کڅوړه وروسته له لیبیا څخه ترلاسه شوه.

ډاکټر خان همدارنګه د شمالي کوریا لپاره ۲ درجنه سنټرفېوز p-1__p-2 برابر کړي و. هغه همدارنګه د اندازه کولو او سنټر فېوزد تېلو داندازې ځانګړی میټر هم د شمالي کوریا لپاره برابر کړی و. او هغه د سنټر فیوز د ټکنالوژۍ رهبري او لارښونه کوله ، چې له همدې کبله یې هغوی د پاکستان د سنټر فېوژ سخت محرمو کارخانو ته هم بېولی و.

هغه د لیبیا او ایران لپاره د دوبۍ د شبکې له لارې نژدې ۱۸ ټنه مواد چې د سنټر فېوژ د سټاوو ځینې برخې او د هغه نقشې وي ، برابرې کړې وې. موږ دغه ټول معلومات د دغه کار له اړو ادارو سره شریکې کړي دي . کله مو چې د ۲۰۰۳ کال په نوامبر کې د قدېر خان له خوا د هستوي انرژۍ د خپرولو د فعالیتونو په برخه کې پلټنې پیل کړې ، په همدې لړ کې زموږ استخباراتي ادارو د هغه د ۲ لیکونو د استولو مخه ونیوله.

لومړی لیک د هغه د سوداګرۍ د یوه شریک قاصد لخوا ایران ته لېږل کېده. هغه په ایران کې خپلو ځینو دوستانو ته لیکلي و چې په هیڅ صورت او تر هیڅ ډول شرایطو لاندې د هغه نوم د نړیوال اټومي انرژۍ سازمان ته په ډاګه نکړي. هغه همدارنګه ایرانیانو ته نصیحت کړی و چې د پلټنو پر وخت د مړو شویو کسانو نومونه واخلي. پوره هم هغه کړنه چې خان په پاکستان کې له موږ سره کوله. هغه همدارنګه په بې پروا ډول وړاندېز کړی و چې ایرانیان باید د هستوي تخنیک د پراختیا پړه د اژانس په پلټونکو واچوي ، او ووايي چې د اژانس په شته والي کې نشي کولای په پټه هستوي انرژۍ ته پراختیا ورکړي

هغه ایرانیانو ته وړاندېز کړی و چې (د هستوي وسلو د نه خپریدا یا (NPT له تړونه ووځي. چې د دغو جنجالونو په یو خوا کېدو سره به له دغه هېواد سره زیاتې مرستې وکړي.

دوهم لیک یې خپلې لور ته لیکلی و چې په لندن کې او سېده. دغه لیک د پاکستان د دولت د پلټنو په اړه له نېوکو ډک جملې درلودې. او خپلې لور ته یې لارښونه کړې وه چې په برتانیې کې د ځانګړو خبریالانو له لارې د پاکستان هستوي رازونه افشا کړي.

قدېر خان د کلونو کلونو لپاره ډېر له لښته ډک ژوند درلود ، چې د اداري فساد ، د دولتي شتمنیو بېځایه لول ، د ملکیتونو اخیستل او د پانګې پټول هم د ده د کارونو یوه برخه وه. خو دا ټول قصدا د وخت د حکومتونو لخوا نالېدلي ونیول شول. ځکه چې د قدېر خان تر لاس لاندې کار تر دې زیات اهمیت درلود . خو په پای کې د دغو کارونو لاندې یوه جدي تېروتنه پټه وه .

۲۸ خپرکی

نړیواله ډیپلوما سي.

د سپټامبر تر ۱۱ مخکې زه دداخلي ، اجتماعي او اقتصادي چارو په تېښولو ډېر بوخت وم. خو د سپټامبر ۱۱ نړۍ ته بدلون ورکړ. نړۍ د یوه بد تاو تریخوالي سره مخامخ شوه. ځان وژونکي برېدونه زیات شول. زه هېڅکله په عراق د برېد پلوی نه وم. ځکه ما دا ویره درلوده چې افراطېت به زیات کړي ، هغه څه چې وروسته سم وختل. د عراق جګړې نړۍ ته امنیت نه دی را وستی ، بلکې نړۍ په څو څو ځله خطرناکه شوې. په داسې حال کې چې لوېدیځ د ((تمدونونود جګړې)) د احتمال خبرې کوي ، ایا د حېرانتیا خبره ده چې ځینې مسلمانان د صلیبي جنګ له یوه نوي زمانې څخه ونه ویرېږي ؟
ما په پاکستان دروان تاو تریخوالي ، د سېمې د بې ثباته شرایطو ، د اسلامي نړۍ د بې واکه شرایطو او په ټولې نړۍ کې د تاو ترېخوالي په اړه هر اړخیز فکر کړی دی. ډېر دخواشینی ځای دی چې ټول تا وتریخوالی د مسلمانانو پر محور څرخیږي. دا فکرونه مې په پرله پسې توګه نا ارامه کوي.
یوه شپه مې مطالعه کوله چې د همدې مسلې پر سره ، د ((منځلارې روڼ اندې)) نظریه مې په فکر کې را وګرځېده. مورږ د تاو ترېخوالي د کنټرول لپاره یوې نړیوالې حل لارې ته اړتیا لرو. په اسلامي نړۍ کې ګوښه والی او خفه والی په پیل کې د اوږد مهاله لاینحله سیاسي جنجالونو ریښې لري ،چې په ټولنو کې یې د بې عدالتی ، ګوښه والي ، محرومېت ، ناتوانی او نا هیلی حس رامنځ ته کړی دی. دغه حالت په هره برخه کې په اسلامي هېوادونو کې بد اجتماعي شرایط رامنځ ته کړي دي. سیا سي محرومیت چې له بې وزلی او بې سوادی سره یو ځای شي ، افراطېت او ډار اچونې ته زمېنه برابره وي.
اسلامي ټولنې که له دغو حالاتو او شرایطو څخه دخلاصون او ازادی هېله لري.
باېد ترهري او تندلاري رد کړي. خو ورسره ور سره باېد معېنو سیاسي جنجالونو ته د حل عادلانه لاره پیدا کړي.منځلاري روڼ اندي یوه دوه څنګه ستراتېژي ده چې باور لرم یوه بریالی ستراتیژي د څنګ دواړو غاړو ته اغېزمنه ده.
دیوه څنګ مسولېت چې د اسلامي نړۍ په غاړه دی باېد له تندلارۍ او ترهری سره مبارزه وکړي چې وکولای شي ټولنېز او اقتصادي پر مخټ ته وزګار شو. او بل څنګ د لوېدیځ تر ګورت لاندې دی. په ځانګړې توګه د امریکا د متحدو ایالتونو چې په ټول زور سره د ټولو سیا سي کړکیچونو د عادلانه حل لپاره هڅه وکړي ، چې اسلامي نړۍ یې پر یشانه کړې ده. نه یوازې دې د ټولې نړۍ د مسلمانانو لپاره عدالت تر سره شي بلکه ټول باېد دهغه شاهدان واوسو. د فلسطین کړکیچ او په کشمیر کې هستوې مخامختیا سملا سي حل ته اړتیا لري چې د سویلي اسیا امنیت ډاډ من کړي. دا دنړیوال خفګان په منځ کې ځای لري.
ما پوره هڅه کړې چې دغه نظریه په ټولې نړۍ کې مطرح کړم. پداسې حال کې چې ډېرو کسانو ددغې نظریې په اړه متبت ځواب ورکړی.خو عملي پر مخټ کم تر سره شوی دی.
زما سیاسي هڅې به په دوو جبهو کې جریان ولري:
لومړی: زه په ټېنار سره دنړۍ له ځواکونو غواړم چې د فلسطین، اسراییلو او کشمېر لانجې د فشارونو په راوړلو سره حل کړي. زما په فکر دواړه مسلې د وروستی پریکړې لپاره تیارې شویدي.
دوېم : زه هڅې کوم دامکان تر کچې اسلامي نړۍ وهڅوم چې د ترهری پر ضد عملي ګامونه پورته کړي. که ټول (لوېدیځ او اسلامي نړۍ) یوې موافقې ته ورسېدو ، په پایله کې به یو ګډ همغږی خو ځښت رامنځ ته شي ،او په دواړو څنګونو کې به دهېلو په پوره کولو سره وخوځېږو او نړیوال مسایل به حل کړو. زه ډېر خوښ شوم او ویاړم چې د(منځلاري روڼ اندی) وړاندېز مې د ۲۰۰۴ کال د اسلامي هېوادونو په کنفرانس کې تر بحث لاندې راغی. دغه کنفرانس همدارنګه ترهري او سخت دریځي وغندله. د اسلامي کنفرانس سازمان دجوړښت د ترمیم په اړه زما نظریه هم تر بحث لاندې ونېول شوه چې پکې دغه سازمان د ډله ېېزو اقتصادي او ټولنیزو ستونزو ته د رسېدنې په برخه کې لانور فعال شي. له دې کبله د ۹ غړو هیوادو پوهانو یوه ډله ددغه سازمان په جوړښت باندې په کار پیل وکړ. همدارنګه دغې ډلې دمکې شریفې په ځانګړې ناستې کې چې په۲۰۰۵ کال په مکه شریفه کې د اسلامي کنفرانس د ټولنې د ټلارې د بیا لیېکلو دنده په غاړه واخیسته.نو دهمدې لپاره دڅنګ دوهمه برخه په ښه توګه په خپل کاریز ټلورې درومي. سره له دې چې دا حرکت ورو روان دی خو هغه څه چې زه یې اند ښنمن کړی یم د لومړي څنګ (لوېدیځ) ګامونه دي. ځکه چې د کړکېچونو د حل وخت زمورږ له ځغاستې څخه تېز درومي. که ټول ښکېل اړخونه هغه ونه دروي وخت به تېر شي او په نړۍ کې به د سولې او یوځای ژوند کولو ښه فرصت د لاسه ولاړ شي. دابه داسې ګنا ه وي چې نه به خدای او نه هم تاریخ مورږ وبښي.
ځینې کسان د) منځلاري روڼ اندی) مفکورېې ته کم ارزښت ورکوي. ځکه هغوی پرې نه دي پوهېدلي. او ناوړه انګېرنه یې ځینې کړې ده. ځکه پرې نېوکې کوي چې ګواکې د اسلام له اصلي نظریې څخه ناوړه تفسیر شویدی. په یقین سره چې داسې نه ده. زه ځان ته دیني عالم نه وایم. خو یو مسلمان یم او د اسلام بنسټ او ماهېت ښه پیژنم.حتا که یې له ټولو جزئیاتو سره بلد هم نه یم. په هرصورت منځلاري روڼ اندي د اسلام سره هیڅ اړیکه نه لري. ددغې مقولې اړیکې له مسلمانانو او دهغوی له ازادیو سره دي.

په لوبه کې سوله د اسیا او نړیوال ټیکاو لپاره ،خو په ځانګړې توګه د اسلامي نړۍ د امنیت لپاره ډېره مهمه ده. ما له هند سره د ښو اړیکو د جوړولو په برخه کې مهم ګامونه پورته کړيدي . دهند او پاکستان دلانجې غوځېدل په سویلي اسیا کې اجتماعي او اقتصادي همکاری قوي کوي . لکه څرنګه چې یوه کار پوه ویلي ((د فېلانو د مبارزې په مېدان کې وابنه پا یمالېږي)).ماله هند سره د نېمې پېړۍ نه د زیات وخت خرابې اړیکې له هغې جملې نه د سبا چېن ، کا ر ګیل او دهند ترولکې لاندې کشمېر د ازادی غوښتونکي مبارزې په اړه ژور فکر کړېدی . ددغو ټولو یو ځې عملیاتو ډله ېېزې هڅې دا وې چې دواړه غاړې یو ځل بیا دخبرو د مېز تر شا کیناستو ته مجبوره شوې. نو له دې کبله نو ر پوځې عملیات هېڅ په درد نه خوري
هېڅ پوځې لاره زموږ ستونزې نشي حلولی. د حل یوازینی لاره ډیپلوماسي ده. زه باور لرم چې هند هم پوه شوی چې نور نشي کولای د پاکستان پر وړاند بزله پوځې زور څخه ګټه واخلي. حتا په ۲۰۰۱ کال کې پدې باور وم چې اوس د یوه بلې پاڼې د را اړولو وخت راغلی.
د ۲۰۰۱ کال په لومړیو کې چې کله دهند په ګجرات کې زلزلې درانه زیانونه واړول ، ما داړیکو دښه کولو لپاره سم چانس برابر ولید . دهند دوخت لومړي وزیر اتل بهاري واجپاي ته مې زړه وواهه او دخپلې خواشینې مراتب مې ورته وړاندې کړل. ورسره دپاکستان د مرستې توکي او درمل مې هند ته واستول. دغه کار چوپټیا ماته کړه ، او ددې لامل شو چې هندي چارواکو زه هغه هېواد ته وبللم. د ۲۰۰۱ کال د جولای په ۱۴ نېټه ډهلي ته ورسېدم. عمومي وضیعت مې په هند کې ښه ولېد او په ښه سترګه راته وکتل شو . که هرڅېرته زه او صهبا ولاړو که هغه هوټل و ، که دهندي چارواکو یا عادي خلکو او دهغوی دکورنیو په منځ کې او که زما د نیکونو سېمې نهر والي ته ولاړو یو ډول مینه او محبت مو ولېد . له دواړو هېوادونو څخه روښانه غوښتنې موجودې وې. موږ هم په همغومره ګرمی سره ځواب ورکړ. زه په ډېر ازاد فکر او په ښې روحیې سره هلته تللی وم.
ډهلي ته زموږ د ورننوتو له ټولو تر تیباتو او تشریفاتو وروسته �سبا مود ۲۰۰۱ کال د جولای په ۱۵ له لومړي وزیر واجپایي سره د (اګرې) په تاریخي ښار کې وکتل. اګره هغه سېمه ده چې د مغلي دورې د مېنې مشهوره ودانۍ (تاج محل) د نړۍ د ۷ عجائبو یوه تر ټولو ښکلې ودانۍ پکې ولاړه ده. رسمي خبرې مو د جولای په ۱۲ نېټه پیل کړې. د خبرو اترو پیل ډېر هڅونکی و. خو نا هیلې کونکې پایلې یې درلودې. تر غرمې وړاندې او وروسته د دوځلې خبرو اترو په ترڅ کې مو لومړی یو په یو ، وروسته دبهرنیو چارو د وزیرانو په ګډون د یوې ګډې اعلامېې مسوده برابره کړه.
دغې اعلامېې تر هري غندله ،او په ډاګه شوې وه چې ددوه اړخېزو اړیکو پراختیا ته اړتیا ده ،چې دکشمېر پر سر لانجه پای ته ورسیږي. فکر کوم مسوده ډېره ښه لېکل شوې وه. متوازنه او د دواړو غاړو لپاره د منلو وړهم وه. د ګډې اعلامېې د لاسلیک مراسم له ماسپښېن وروسته د)) جي پي) د هوټل په ماڼۍ کې چې د لومړي وزیر د اوسېدو او زموږ دخبرو اترو ځای هم و ، وځنډېدل. په هوټل کې پوره تیاري نیول شوی وه. دمېز خواته دوه کوچنه هم زموږ د ناستې لپاره کېښودل شوي و ، چې د اعلامېې د لاسلیبک دستوره پرې پیل کړو. دهوټل کار کونکو او ټولو استازو په واقبعت کې ښه خدمت وکړ.
له لومړي وزیره مې اجازه واخېسته چې د خپلې استوګنې ځای د (امېر وېلاس هوټل) ته ولاړ شم او په خپل دود بز کمیس پرتوګ کې به بېرته راشم. داسې پلان مې ونیو چې د اعلامیې تر لاسلیک وروسته به د ډېر ښاغلي (صوفي شاعر اجمیرشریف) زیارت ته ورځم
د امېر وېلاس د هوټل کار کونکي هم ډېر خوښ معلومېدل. دخپل سفر د بریا وروستیو پړاونو ته نژدې کېدم.خو یو ساعت وروسته د بهرنیو چارو وزیر او زما د بهرنیو چارو منشي خبر راکړ ، چې هندیان په شاشوي دي. ډېر خفه شوم. باور مې نه کا و. پوښتنه مې وکړه څه ډول دا کار امکان لري ؟ولې ؟دڅه لپاره ؟ځواب داو چې (ښاغلي : کابېنې رد کړ) پوښتنه مې وکړه کومې کابېنې؟ په اګره کې خو هېڅ کابېنه نشته ؟ډېر عصباني شوم ، او قصد مې داو چې سمدلاسه اسلا م اباد ته ستون شم.۲ ډیپلو ماتانو هڅه وکړه چې په کرار مې کړي او د مسودې د بیا لیکلو لپار ه یې د زیات وخت غوښتنه وکړه. اجازه مې ورکړه او په ډېرې بې میلی سره مې د اجمېر شریف زیارت کول لغوه کړ.
د ټرون لیک بیا لیکنې وخت ونیو چې د کلېمو او جملو پر سر په چنو وهلو سره مل و. په پای کې زما ډله له بریا سره راو ګر ځېده ، هغوی نوي مسوده ماته را وښوده چې ما تائېد کړه. فکر مې وکړ چې د ژبې له بدلولو سره سره زموږ غوښتنې پکې ځای شوې وې. هغوی بل هوټل ته ولاړل چې ددغې مسودې متن کاپي کړي. ما خپلې مېرمنې ته ډاډ ورکړ چې سبا به د ورځپاڼو لومړی کربښې د اګرې په اعلامېې ډکې وي. خو د اهم تر سره نشو. فقط په همغه وخت کې چې ما غوښتل د اعلامېې د لاسلیک لپاره له هوټله بهر شم ،داسې پیغام مو تر لاسه کړ چې هندیانو بیا په شا ټ وکړ. دا نوره خندونکې وه. پرېکړه مې وکړه چې هند سمدلاسه پرېږدم. خو دبهرنیو چارو وزیر مې ټینګار وکړ چې هېواد ته له تلو وړاندې یو ځل واجپایي وګورم . دخپلې خوښې پرته راضي شوم چې دغه ډیپلو ماټیک تشریفات هم تر سره کړم. ورسره جوخت مې خبري رسنیو ته خبرورکړ چې زما د اوسېدا په هوټل کې یو خبري کنفرانس شته . وروسته خبر شو چې هندیانو خبري رسنیو ته هم اجازه نه وه ورکړې ،چې په دغه کنفرانس کې ګډون وکړي. هېڅ یو ه خبریال زما او دواجپایي داوسېدا هوټل ته د راتلو اجازه پیدا نکړه. د بیان ازادي د نړۍ په دې لوبه ډېمو کراسی کې دا ډول وه.
ما په ډېر زړه تنګی او نا ارامه روحیې سره د شپې په ۱۱ بجو له واجپایي سره وکتل او نېغ په نېغه مې ورته وویل : (داسې ښکاري چې پر تاسو له پاسه بل څوک شته ،چې پر موږ دواړو امر چلو . همدا رنګه مې هغه ته وویل چې نن موږ دواړ و ته سپکاوی وشو . هغه بې له کومې خبرې چپ ناست و. له چټکې منڼې وروسته په بېړې سره را ووتم. انسان او وخت له یوه او بل سره یو ځای دي. کله چې انسان او زمان موافقه وکړي تاریخ جوړوي. واجپایي ونه توانېد وخت را ونیسي. ده په تاریخ کې وخت د لاسه ورکړ. کله چې زه او مېرمنه مې له هوټله را بهر شو ، له وراېه د هوټل د کار کونکو په څېرو کې غمګیني ښکارېده. کله چې زموږ موټر پر سړک روان شو ومو لېدل چې د خبري رسنیو په سلونو خبریالان او کار کونکي د سړک دواړو خواو ته صفونه تړلي و. خو په ډېرو سمبالو

پولېسو موږ ته نژدې نه را پرېښول � تقريبا ۱۸۰ متره پدغه ګڼه ګوڼه کې زموږ موټر روان وو. زما مغزو بېرته کرار کرار عادي حالت غوره کاو. دغې غمګينی او خندونکو برخو له هند سره داړيکو د عادي کولو چټکې هڅې له ناکامی سره مخامخ کړې. بيا وروسته په ۲۰۰۲ کال کې چې هندي ځواکونه په پوله را غونډ شول او سره مخامخ شو ،نو يوه سخته ترينګلې دوره مو تېره کړه. موږ هم د خپلو ټولو ځواکونو په خوځولو سره هغوی ته ځواب ورکړ. په پوله کې د سرتېرو حضور ۲ مياشتې دوام وکړ.وروسته هنديان پوه شول او په ډېر شرمونکي ډول يې د پولې له دواړو خوا څخه دځواکونو له وېستلو سره مو موافقه وکړه. په ۲۰۰۲ کال کې د نېپال په کټمندو کې د (سارک) يا د سويلي اسيا د سيمه يېزو همکاريو د سازمان د غونډې په ترڅ کې مې يوځل بيا د ټيپلو ماټېک مانور تر سره کړ. د سيمې ټول مشران دېوه اوږده ميز تر شا د خبرو د نوبت لپاره په هيله و. زما نوبت راغی او دوېنا له پای ته رسېدو سره سم مې په همغه يوه لحظه کې د مخې ميز خوا ته ورغلم او د لومړي وزير واجپايي سره مخامخ ودرېدم. لاس مې ور اوږد کړ چې سترې مشي سره وکړم. هغه بل هېڅ لاره نه درلوده بې له دې چې لاس را کړي. د وېرې او وارخطايي احترام ستر موج د ټول تالار د واکمنو خوښی او تحسين ونيو. کله چې د ((نړۍ دسترې ډيموکراسی)) لومړی وزير غافلېره شوی وه. خو زما قصد د لومړي وزير نا بېره ګيرکول نه و ، بلکې ما غوښتل هغه تباره چې په اګرې کې رامنځ ته شوې وه ،له منځه يوسم. خوښ يم چې دغه لاس ورکولو په زړه پورې پايلې لرلې. لومړي وزير واجپايي تصميم ونيو چې د ۲۰۰۴ کال په جنوری کې د (سارک) د ډلې په غونډه کې له اسلام اباد څخه ليدنه وکړي. موږ دخوښيو په ډکه فضا کې ليدنه کتنه درلوده. او داځل مويو ګډ ليکلی تړون ليک هم لاسليک کړ. چې وروسته د اسلام اباد دتړون په نوم ياد شو. همداړنه موږ ومنله چې د سولې بهير د) ګډو خبرو اترو) له لارې مخ پر وړاندې بوزو. چې په دغه بهير کې د جامو کشمير لانجه هم شامله وه. بله موضوع چې بايد داسې نه وای شوي د ګډو خبرو وړاندې په هند کې له وخته وړاندې ټاکنې وشوې ،چې د واجپايي د (بهاراتا جاناتا) يا BJP ګوند پکې ماتې وخوړه. او د سونيا ګاندي د کنګرې د ګوند لخوا يو ايتلافي حکومت جوړ شو. خو د سونيا ګاندي پر ځای ددغه ګوند څخه (من موهن سنګ) لومړی وزير وټاکل شو. په هند کې دغه سياسي بدلون د سولې ټول بهير ته بدلون ورکړ. ای کاش چې د سولې دغه لاس ته راغلی فرصت يو کال وړاندې په اګرې کې د لاسه نه وای تللی. ما همداړنه د ټيليفون له لارې لومړي وزير (من موهن سنګ) او(سونيا ګاندي) ته د ښه نيت ډيپلو ماټيکې پيروزوينې وړاندې کړې.او احساس مو کړه چې دهغوی چلند ډېر مثبت و. همداړنه مې ښه وبلله چې واجپايي ته هم ټيليفون وکړم ، او د سولې د بهير څخه دهغه د ملاتړ د ابتکارونو په توګه د اپوزيسيون له ځوکی څخه يې وهڅوم. هغه ژمنه وکړه چې ددغه بهير ملاتړ به کوي
له لومړي وزير من موهن سنګ سره مو لومړی کتنه د ۲۰۰۴ کال د سپټامبر په ۲ نيټه په نيويارک کې د ملرو ملتونو د عمومي غونډې پر مهال وشوه. ښاغلی سنګ زما د اوسېدا هوټل ته راغی. ډېره په زړه پورې ناسته وه. دهند لومړی وزير راته ډېر هوښيار شخص معلوم شو. چې له موږ سره يې د جنجالونو دحل او د ښو اړيکو ټينګول غوښتل. زموږ له ليدنې وروسته ګډې بيانيې دا پيغام درلود ، چې د سولې لړۍ ته به دوام ورکوو.
له لومړي وزير سنګ سره مې دوهمه کتنه هغه مهال وشوه چې د پاکستان د کرکټ لوب ډلې په هند کې سيالي درلوده.زه ښاغلي سنګ ور وبللم ، چې له دغو دوو لوب ډلو يوه لوبه ووينم. بلنه مې ومنله او د ۲۰۰۵ کال د اپريل په ۱۸ نيټه په يوه ورځنی لوبه کې د ګډون لپاره ډهلي ته ولاړم. د اجمير شريف له لارې مو سفر وکړ. همغه ليدنه چې داګرې دغونډې پر وخت نيمه پاتې وه. پوره شو. او فکر مې وکړ چې د زيارت کول به ښه پيل وي.
د ۲۰۰۵ کال د اپريل په ۱۸ مو د کرکټ د سيالی په ترسره کولو سره پيل کړه. خو په خواشينی سره چې زما د کوربنو (هنديانو) لپاره سيالي له شرمه ډکه وه. ځکه (شاهد اپريدي) د پاکستان د کرکيټ وتلي بال وهونکي ستوري به دهنديانو هر وراچونکی توپ ډېر لېرې غورځاو. د هغه ډېر توپونه به نيغ په نيغه دمهمو کسانو خونې ته چې موږ هم پکې ناست و ، را رسېدل. ما هم لکه د کرکټ د نورو مينه والو په څېر غوښتل له خپلې ځوکی پورته شم او د لاسونو په پړه کولو خپل لوبغاړي وهڅوم. خو کوربنو ته د داډ ورکولو لپاره مې بايد خپل شوق کنټرول کړی وای. د سيالی له پای ته رسېدو وړاندې د خبرو اترو د پيل لپاره له لوبغالي ووتلو. ويلو ته يې اړيتا نشته چې زړه او دماغ مې په لوبغالي کې پرېښول ، او د سيالی ته د بېرته ورتلو لپاره مړ مړوم.
له همدې کبله مې له (من موهن سنګ(سره په يوازې خبرو کې وړاندېز وکړ چې د لوبې دوروستيو شيبو د ليدلو لپاره لوبغالي ته ولاړ شو. او بريا ليو لوبغاړو او ډلو ته انعامونه وويشو. د امنيت له پلوه له انديښنو سره سره يې ومنله. په همدې حال کې چې رسمي خبرې اترې روانې وې کارکونکو مې راته د لوبې په اړه خبرونه راکول او دهندي لوب ډلې د ماتېدو او د(بيټينګ) يا توپونو د وهلو پر مهال د هغوی د(اوټ کېدو) وروستي معلومات به يې راته راوړل. د لوبې ترپای دمخه د هند دلوب ډلې ټول غړي اوټ يا وسوځېدل. ما په داسې حال کې چې دخپلې خوښی دننه احساسات سخت ځپل لومړي وزير سنګ ته مې خبر ورکړچې د هند لوب ډلې خپل ټول توپونه ضائع کړل. او نور لوبغالي او سيالی ته دور تلو کوم دليل نشته. شايد ځينې وو ايي چې دا ((ماشومانه احساس دی)) خو هغوی دهند او پاکستان د سيالی په اهميت نه دي خبر. سره له هغه زموږ يو په يو خبرې ډېرې اغېزمنې وې او د کشمير په مسلې مو اغېزمنې خبرې وکړې. دواړو موافقه وکړه چې دالانجه بايد حل کړو. لومړي وزير ټينګار وکړ چې د پولو د بيا ويش پر سر موافقه نشي کولای. ما وويل چې زه هم نشم کولای د کشمير د کنټرول ليکه د دايمي کرښې په توګه ومنم. نو اړتيا وه چې دحل داسې لاره پيدا شي چې دواړو غاړو په ځانګړې توګه د کشمير خلکو ته د منلو او قناعت وړ وي. دغه کتنه د يوې اعلاميې په خپرولو سره په ډېره مثبته توګه پای ته ورسېده ، چې لومړي وزير دخبرېالانو پر وړاندې ولوست. موږ تصميم ونيو چې د سولې بهير په خلاص نيت پر مخ بوزو.
د ۲۰۰۵ کال د سپټامبر په ۱۴ نيټه د ملرو ملتونود عمومي غونډې پر مهال لومړي وزير سنګ زه په خپل هوټل کې د ماښام ډوډۍ ته وبللم. دغه ناسته په عمومي غونډه کې زما د وينا څخه د هنديانو دناخوښی له کبله لومړی په سړه فضا کې پيل شوه.

فکر مې وکړ هغوی په غېر ضروري توګه دومره حساس شوي دي. خبرې لړ جدي شوې او کېدای شي لامل يې زما نظامي بدخلقي وي. خو زموږ د بهرنيو چارو وزيرانو ډېر ژر او ضاع عادي کړه.

له دريو ساعتونو بحثونو وروسته د مابنام ډوډۍ په ترېنګلي فضا کې پای ته ورسېده. سره له دې چې تر ډوډۍ وروسته وضيعت ښه شو او وتوانېدو يوه ورځه ګډه بېانيه خپره کړو. خو خبري رسنۍ ډېر ژر د ترينګلو خبرو اترو د وضيعت په اړه وپوهيدل او داسې يې وانېرله چې خبرې اترې په صميمي فضا کې نه دي تر سره شوي. سره له دې ما له لومړي وزير سڼ نه وغوښتل چې پاکستان ته راشي، چې هغه په تېاری سره ومنله. ددغې لېکنې تر لېکلو (۲۰۰۲ له جون) پورې موږ د ښاغي سڼ راتلو ته په تمه يو. د ۲۰۰۲ کال په لومړيو کې دهند د کرکيټ لوبډله پاکستان ته راغله چې د لته د ښاغلي سڼ درا تلو لپاره ښه زمېنه برابره شوه. خو هغه دا کار ددې لپاره ونکړ چې هند ي چاروا کو احساس کړه په نبو ېارک کې زموږ بحث ډېر جدي شوی و او نژدې و چې د کرکيټ دبېهوده لوبې په څېر شي. وروسته هند د **۵** ورځنيو نړيوالو لوبو څخه يې **۴** لوبې وګټلې. لومړي وزير(من موهن سڼ) کولای شول دهند په يوې برېالی لوبې کې برخه واخلي حتی موږ هم کولای شو دهغه سره دغه لوبه ووينو.

له هند سره دغې پيچلې ډيپلو ماسی له ځانه سره ډول ډول پايلې درلودې. زموږ دوه اړخيزې اړيکې له بل هر وخته ښې شويدي. ما په وار وار ويلي :(دوسله والې جړې وخت تېر شوی او ددغې جړې دحل وخت را رسېدلی). چې بايد ژر ترژره ځواب ورکړو. څکه داسې فرصت به زيات وخت ونلري. موږ په ۲ متوازي کرښو حرکت کوو.

يو د باور د رامنځ ته کولو ګامونه دي او دويم د لانجو حل دی. ما تل ترجبع ورکړې چې دواړو کرښو ته په يوه وخت کې دوام ورکړو. خو داسې ښکاري چې هند بيان غواړي په بېړې سره د باور د جوړولو په کرښه حرکت وکړي. خو دلانجې د حل په کرښه پڅ روان دي.

داسې ښکاري چې د من موهن سڼ هغه لومړی اخلاص او نرم والی اوس يو څه مړاوی شوی. فکر کوم د هندي نظام جوړښت لکه بېرو کراټانو، ډيپلوماټانو، استخباراتي ادارو او کېدای شي ان پوځيانو د سڼ له دې ښه صفت ځېنې اخېستې وي. که کوم رهبر وغواړي له يخ وهلو مواضعو او ترلو ايډياګانو ځان لېري کړي بايد زړور واوسي. هغه بايد پر دغه جوړښت باندې واک ولري. نه داچې خپل ځان دهغوی په واک کې ورکړي. زه لاهم د ښاغلي سڼ د ورانديز په هېله يم. په همدې وخت کې مې زياتې نوې نظريې هم پيدا کړې دي.

موږ به د کشمير د لانجې د حل لپاره د متقابل لوري نظريو ته په هېله يو. زه پوره باور لرم چې ددغې لانجې له حل پر ته سېمې ته سوله نشي راتلای.

ما شخصا ساعتونه ساعتونه ددغې لانجې د حل په لارو فکر کړېدی. هغې پايلې ته چې زه رسېدلی يم او البته چې پاکستانيانو �هنديانو او کشمېريانو ته هم بايد قناعت ورکړو. داسې ده چې ټولې ډلې سره نژدې شي. دغه نظريه **۴** عنصره لري چې په لنډ ډول سره يې داسې خلاصه کولای شو.

۱ ---بايد دکشمېر جغرافېايي سېمې او دلانجې د حل اړتباوې په ګوته شي.

دا مهال د پاکستان تر کنترول لاندې کشمېر په ۲ برخو ويشل شوی: شمالي سيمې او ازاد کشمېر. دهند تر واک لاندې کشمېر په دريو برخو ويشل شويدی. جامو �سرېنر او لاداخ. روښانه دې شي چې داټولې سېمې دې د خبرو اترو مېز ته وړاندې شي او که ځېنې سيمې ؟ ايا نژادي، سياسي ملاحظات دغه سېمې د خبرو اترو ميز ته وړاندې کولای شي او که نه؟

۲ ---سېمه اوبا پيژندل شوي سېمې دې غېر پوځي او دازادی غوښتونکې مبارزې د جنيالېو ننبې دې له منځه يوو ړل شي. دا کار کشمېريانو ته دارام کولو زمېنه برابروي چې دجړې او وژلو له کبله د پولې دواړو غاړو ته په عذاب دي.

۳ ---په پيژندل شوي سېمه يا سېمو کې دې خود مختاره حکومت يا ازاده اداره جوړه شي. اوکشمير يان دې خوشې شي چې بې له کوم نړيوال لوبغاړي او يا داچې له ازادی محروم وساتل شي په خپله پرې رضايت ولري.

۴ ---او تر ټولو مهمه داچې د پاکستان، هند او کشمېريانو څخه دې يوه ګډه اداره جوړه شي چې دغه خود مختاره اداره وڅاري. او ټولو هغو مسلو او سېمو ته دې رسېدنه وکړي چې د خپلوا کې اداري له توانه بهر وي.

دا نظريه بېخي شخصي ده، چې جوړېدنې او ښه کولو ته اړتبا لري. همدارنګه بايد د ټولو شريکو غاړو او د سېمې د ټولو خلکو رضايت ددغې طرحې د اجرا لپاره ترلاسه شي.

اوس پرېږدی چې څو جملې د پاکستان د يوه بل ګاونډي افغانستان په هکله ولېکم، چې د سېمې او نړی يوه ترينګلې سر چېنه ده. په وچه پورې ترلی افغانستان نورې نړۍ ته د رسېدو لپاره په پاکستان پورې ترلی. د مرکزي اسيا جمهوريتونه هم د خپلې سوداګری او له نړی سره د سوداګرېزو فعالېتونو لپاره لارې ته اړتبا لري. که افغانستان کې سوله وي او له خپلې خاورې د سوداګرېزو توکو او ټرانزېټ مالونو ته اجازه ورکړي. ټوله سېمه به اقتصادي ګټه وکړي. په دې منځ کې به پاکستان تر ټولو زياته ګټه وکړي. څکه چې دافغانستان د ننه او بهر ته به ټوله سوداګري، هغه که منځنی اسيا ته وي د پاکستان د سړکونو، داوسپنې دلارو او سمندري بندرونو له لارې تر سره شي. زه باور لرم چې يو سوله ييز افغانستان د پاکستان، سېمې او ټولې نړی په ګټه دی. له همدې کبله موږ د زړه له کومې د بن له پروسې ملاتړ وکړ. او په افغانستان کې د سترې بيا رغاونې ملاتړي يو .موږ دافغانستان لپاره د ولسمشر کرزي د سوله ييزو سيا ستونو څخه ملاتړ کو و. زموږ ګډه جړه د ترهرې په وړاندې بايد په ټول زور او همکاری سره دوام پيدا کړي. بله موضوع د اسرا ييلو او

فلسطین ده. د تاریخ په اوږدو کې پاکستان تل د اسرائیلو په وړاندې د عربو او فلسطینیانو طرفداري کړې. له اسرائیلو سره تل زموږ چلند خصمانه دی. د یهودیانو او یهودي حکومت سره راشه درشه منع شوې. سره له دې چې موږ عرب نه یو. او ځینې عرب اسلامي هېوادونه تر یوې کچې اسرائیل په رسمیت هم پیژني. موږ خو په دې مسله کې حتا له خلیفه اعظم نه هم وړاندې یو، او د فلسطین سره مو ښه همدردي کړې ده. ما تل فکر کړی چې په دغې موضعگیری به موږ ته هیڅ شی لاس ته رانشي. روښانه ده چې اسرائیل د امریکا د متحده ایالاتو سره پر یوه قوي ملري سربېره د یوې سترې یهودي ډلې ملاتړ هم له ځانه سره لري. چې کولای شي هره لحظه د پاکستان گټو ته زیان ورسوي. خو که د فلسطینیانو د حقونو د اخیستو موضوع وي، فکر کوم په خبرو اترو کې د گډون له لارې کولای شو تردې زیات څه لاس ته راوړو. دنړۍ او منځني ختیځ په سیاسي حقایقو کې هغه بدلون چې له سړې جگړې او د سپټامبر له ۱۱ وروسته راغلی، داسې وایي چې د اسرائیلو په وړاندې باید د پاکستان په سیاست کې بدلون ته دې بیا کتنه وشي. زه په ملي او د عربي نړۍ په کچه د دغې مسلې له حساسیتونو څخه خبر یم، او پوهېږم چې په دې لاره کې باید په ډېر دقت سره گامونه او چټ کړو. په دې لړ کې ما د پاکستان د ننه حساسیتونه وازموئېل. محطاتانه بیانیه مې صادره کړه. یعنې که چېرې اسرائیل د ټولو فلسطینیانو په خوښه د یو تل پاتې دولت د جوړېدو په لور گام واخلي هغه مهال به پاکستان د اسرائیلو په وړاندې په خپل سیاست کې بیا کتنه وکړي. هغه ډول مې چې هیله درلوده خبري رسنیو او روڼ اندو متبت غبرگون وښود. پداسې حال کې چې دغې بیانیې په واټونو کې عادي کسانو ته کوم خاص اهمیت نه درلود. همغه مهال په امریکا کې د یهودي ټولنې یو شمیر استازي د امریکا د یهودیانو د ټولنې د کړې د مشر (جک روزین) په مشرۍ راته راغلل او زما لخوا یې په نیویارک کې د یهودیانو ټولنې ته د بیانیې د ورکولو غوښتنه وکړه. زیات وخت یې ونه نیو، موافقه مې وکړه. د فلسطین د لانجې په اړه د اسرائیلو د وخت د لومړي وزیر) ایریل شارون) په چلند کې د ښکاره بدلون شاهدان و، هغه د غزې د یهود میشتې ښار گوټي څخه د یهودیانو بااسرائیلو په زور ویستل پیل کړل. کله مې چې په تلویزیون کې دا خبر ولید سمدلاسه مې احساس کړه چې ښه فرصت لاس ته راغلی. فکر مې وکړ ددې وخت رارسیدلی چې د پاکستان او اسراییلود بهرنیو چارو وزیران سره وگوري. ددغه ډول لیدنې لپاره مو ترکیه ښه ځای وباله. او فکر مو وکړ چې د ترکیې دلومړي وزیر ښې اداري به ددغې لیدنې لپاره ښه زمینه برابره کړي. په یوه ورځ کې دا ټولې چارې ترتیب شوې �د اسرائیلو ځواب ډېر روښانه و. او زه د ترکیې له لومړي وزیر او خپل نژدې ملري څخه ډېره مننه کوم.

داسرائیلو او پاکستان د بهرنیو چارو د وزیرانو ترمنځ دا تاریخي او مهمې خبرې د ۲۰۰۵ کال د سپټامبر په لومړۍ نېټه وشوې. دا یوه متبته لیدنه وه چې ورپسې ما د ۲۰۰۵ کال د سپټامبر په ۱۷ د امریکا د یهودیانو ټولنې ته وینا وکړه. چې ډېر تود هرکلی ورته وویل شو. د امریکا د یهودیانو د ټولنې ټول مهم شخصیتونه پکې حاضر و. له رسمي مراسمو وړاندې مې له هریوه سره وکتل. دا لومړی ستر گام وو چې د پاکستان یو مشر دامریکا د یهودیانو سره گډ شي او وروسته هغوی ته وینا وکړي. مراسم په تشریفاتي ډول د یهودیانو د ډوډۍ په ماتولو پیل شو. (جک روزین) په خپلې پرانیستونکي وینا کې زما ستاینه وکړه. ((ټام کنتوز)) د امریکا د کړې غړې د ولسي جرگې ستاینلیک چې) دپاکستان ولسمشر مشرف ته د درناوي) تر سرلیک لاندې لیکل شوی و ولوست او یوه کاپي یې ماته هم راکړه. زما وینا هم له احساساتو ډکه وه. او فکر کوم دهیلې سره سم اغیز یې له ځانه سره درلود. یو لوی پر مختک تر لاسه شوی و. د پاکستان په دننه کې هم غبرگون متبت و، او د نړیوالو غبرگون هم له خوښیو خالي نه و. داسرائیلو د موجودیت حق ته د فلسطین دخپلواکې اداري لخوا ددغه سازمان په منشور کې د رسمیت له ورکولو وروسته اوس پاکستان اسرائیل دیوه یهودي دولت او دیوه نه پټیدونکي حقیقت په توگه پیژني او مني یې. خو د فلسطینیانو دیوه خپلواکه او تل پاتې دولت په ملاتړ ټینار کوي چې ټولو فلسطینیانو ته دمنلو وړ وي. فکر کوم اوس د فلسطین د لانجې دحل او دفلسطینیانو ددولت دجوړولو په برخه کې دیوه اغیزمنن رول د ترسره کولو جوگه شوي یو، چې له اوږدې مودې داهیسې یې غمونه گاللي.

ما دنړۍ، اسلامي امت، د سیمې لپاره د سولې او ټیکاو دراوستلو هڅې کړي چې ټول په سوله ییز ډول د یوه او بل ترڅنگ اوژوند وکړو. زه دهغو هېوادونو سره د دوه اړخیزو اړیکو په قوي کولو باورلرم چې ورسره گډې گټې لرو. دغه اړیکې کیدای شي دهغو هېوادونو اونورو ترمنځ له اړیکو څخه اغیزمنې نشي. ماشخصا هڅه کړې چې دهند وانواود نورو هېوادونو له اړیکو څخه لیري پاتې شم. بې له دې چې د چین مخ پر وده اقتصادي اړیکې له هند سره ښې دي دغه هېواد زموږ ښه دوست دی. موږ په همدې حال کې د هند او امریکا ترمنځ اړیکې تقویه کیږي. له امریکا سره په اوږد مهال کې د خپلو اړیکو په پراخولو بوخت یو.

په خلیج کې هم د ټولو هېوادونو سره د ښو اړیکو په ټینولو موږ تل د سعودي عربستان او متحده عرب اماراتو سره ډېر نژدې اړیکې لرو. او له دغو دو هېوادونو سره به دا اړیکې همداسې روانې وي. ما د خپلو شخصي اړیکو له لارې د سعودي او عرب اماراتو له مشرانو سره گرمې اړیکې ټینې کړي دي. ایران زموږ مهم گاونډی دی. زموږ هڅه تل داوه چې له دغه هېواد سره صمیمي او نژدې اړیکې ولرو. خو په حقیقت کې دغو اړیکو لوړې او ژورې درلودې.. د ایران د هستوي پروگرام پر سر دهغه هېواد او امریکا ترمنځ تربڼلی وضیعت، دهند سره د ایران او پاکستان بېلابېلې اړیکې، او د افغانستان په اړه د دواړو هېوادونو جلا دریځ د ایران او پاکستان په دوه اړخیزو اړیکو کې پیچلتیا را وستې ده. موږ باید د یوه او بل په حساسیتونو ښه پوه شو. او داسې کلکه دوستي چې زموږ تاریخي اړیکې او جغرافیایي موقیعت یې غواړي ټینګ کړو.

۲۱ پیړۍ د ژیو پولیټیک ډگر په پرتله د ((ژیو ایکونومي)) ډگرخواته ډېر میلان لري. د دولتونو ترمنځ اړیکې به په اقتصاد، سوداگریزو راکړو ورکړو، گډو معاملو او پانګونو سره جوړاوټینیږي. باورلرم چې زموږ بهرني ماموریتونه به د سوداگریزو چارو په پراختیا، د پاکستان د صادراتو د ودې او په دغه هېواد کې په پانګونې ولاړ وي. دغو ۲ ډگرونو ته په تېر وخت کې پام نه و شوی.

ټولنيزه برخه:

زه د محدودو مالي سرچينو او ضعيفه اقتصاد د بې وسۍ له کبله په ۱۹۹۹ کال کې په مطلقه دوه لارې کې ودرېدم. چې ايا د روغتيا او ښونې لپاره يوه ټلاره جوړه کړم. ياداچې د اقتصادي پر مختې د پروژو لپاره ډېرې پيسې بېلې کړم ؟ ما تصميم ونيو چې اقتصاد ته پر اختيا ورکړم. ځکه موږ د ټولنيزې برخې د بودجې د زياتوالي لپاره ښه اقتصاد ته اړتيا درلوده. دغې ستراتيژۍ ښه وړتيا درلوده ، او په دوو درېو کلونو کې مو وکولای شو يوه ښه ځای ته ورسيږو چې کولای مو شو د روغتيا او زدکړې د برخو لپاره بودجه ډېره کړو.
زما دولت د ښونې برخې ته ښه پاک نظر درلود چې په بې باکه ډول د تباهۍ ښکار شوی و. تصميم مو ونيو چې په بېلا بېلو برخو کې د ښونې ډگر ته پام وکړو. د ښونې د زېنې په لاندې برخې کې مو تصميم ونيو چې سواد قوي کړو . همدارنگه مو تصميم ونيو چې د نجونو لپاره پوهنتون جوړ کړو او د لويانو باسواده کولو ته ډېر پام وکړو.
د ښونې د زېنې دوېمه پله عبارت له لومړنيو او منځنيو زدکړو څخه وه. ددغو دوبرخو د تقوېې لپاره مو تصميم ونيو چې درسي پروگرام تعدېل کړو. او دازمويني د تر سره کولو لپاره بايد ښه نظام جوړ کړو . همدارنگه د زدکونکو په روزنې باندې مو ټينگار وکړ. دهمدې لپاره مو د دولتي اوخصوصي همکاريو يو سازمان جوړ کړچې ((د بشري قوې د ودې لپاره ملي کميسيون)) نومېده ،چې د روغتيا ، ښونې او روزنې او په بېلابېلو برخو کې د ظرفيتونو د جوړولو لپاره رامنځ ته شو. دغه کيسيون چې د ۲۰۰۲ کال تر دسمبره د پاکستان ۱۱۰ ولسواليو ته درسېدو په خاطر په کار پيل کړی اوتر ټاکل شوي وخته به خپل کار پای ته ورسوي. دغه کمېسېون د سېمه ېيزو خلکو په مرسته (فرعي) ښونځي جوړکړي چې او سپنې او خښتو ته هيڅ اړتيا نه لري ، سېمه ېيز هلکان او نجونې مود ښونکو په توگه گمارلي چې دلوېانو لپاره يې ۲۰۸۰۰ د سواد زدکړې مرکزونه جوړکړي. ددغو لاسته راوړنو ټول وياړ له امرېکې را غلې د پاکستانی ډاکټرې نسيم اشرف دی.چې دغه نظريه يې ماته راکړه ، او اوس يې ددغو هڅو مشري په غاړه ده.
ايالتي حکومتونو هم دغه هڅې پراخه کړې. د بېلې په توگه په پنجاب کې د ټولو دولتي ښونځيو زدکونکو ته د کتابونو ورکول وړيا شو. يو کمپيوټري پروگرام پيل شوی چې ټول ښونځي وارزوي چې څه شي ته اړتيا لري. او دغه درزونه لېرې کړي. د پنجاب په ۱۸ ولسواليو کې د ۵ او ۲ ټولېو د نجونو زدکونکو لپاره چې دهرې زدکونکي حاضري تر اتيا په سلو کې زياته وي ۲ سوه کلداري د هڅونې په نوم ورکول کيږي. د تعجب خبره نه ده چې د نجونو غېر حاضري په حېرانونکي ډول کمه شوې ده.
د ښونې لوړه پله چې جلا پرې بحث شوی لوړې زدکړې دي. موږ پوهنتونونو ته د تلو د شرايطو د برابرولو کميسيون چې له تباهۍ سره مخا مخ و بېخي له منځه يوړ. او دلوړو زدکړو کميسيون ياHECمو رامنځ ته کړ. چې د ښونې د ډگر ديو کار پوه ډاکټر عطا الرحمان لخوا يې مشري کيږي. د لوړو زدکړو کميسيون د پوهنتونونو د نوي نظم پر ځای په پوهنتونونو کې د بدلونونو انقلاب معرفي او د ښونې کيفيت يې قوي کړی.د لوړو زدکړو بودجه له ۱۰ مېلېون روپيو څخه په کال کې ۳۵۰ ميليون روپيو ته لوړه شوه . دځان غوښتنې يو داسې پروگرام په لاره واچول شو چې له ۲۰۱۰ کال وروسته بايد هرکال ۱۵۰۰ کارپوهان د دوکتورا په سويه د انجينرۍ او ساينس په ډگر کې ټولنې ته وړاندې کړي. په تېر وخت کې به هر کال يوازې ۱۲ يا ۲۴ ويشت کسان د دوکتورا په کچه فارغېدل. خو په ۲۰۰۸ کال کې به په نړېوالو معيارونو برابر ۲ پوهنتونونه پرانيستل شي. د لوړو زدکړو کميسيون د لېرې زدکړو يو پروگرام هم تر لاس لاندې ونيو.چې د پاکستان ۵۹ پوهنتونونه يې له يوه او بل سره ونښلول او نژدې ۱۲ زره ارزښتناکه علمي ليکنې يا مجلې يې د ټول هېواد د زدکونکو لپاره د انټرنېټ په پاڼه برابرې کړي. دغه گامونه د لوړو زدکړو په سيستم باندې ښه مهم اغيز شيندلی.
موږ په تېر وخت کې فني زدکړو ته پام کم کړی و. له همدې کبله په هره برخه کې د معينو فني کارکونکو او انساني ځواک د کموالي احساس شوی. او س مو د حرفوی او فني زدکړو ملي کميسيون (NAVTEC) جوړ کړی دی. چې په ټول هېواد کې فني او حرفوي ښونځيو ته پراختيا ورکړي. نو له همدې کبله او س حرفوي زدکړې د لوړو زدکړو له اداري څخه جلا شوې او له مړاوي کيدو ژغورل شوی. يوه عمومي نظريه داده چې زموږ د انجېنري پوهنځيو او حرفوي ښونځيو له زدکونکو سره او سنيو اړتيا و او زموږ د صنايعو راتلونکي ته په کتو سره بايد يوه اړيکه ټينګه شي. دانه يوازې زموږ حرفوي وړتيا پورته بيا يې بلکې د کارموندنې زمينې هم برابروي.
وروستی سرخوږونکې مسله چې غواړم رسېدنه ورته وکړم په دينې مدرسو کې لوست دی. موږ په پاکستان کې ۱۴ زره دينې مدرسې لرو چې يو ميليون فقېر طالبان پکې زدکړه کوي.اتيا په سلو کې دغه مدرسې د وفاق المدارس(دمدرسو څخه دملاتړ) د اداري تر چتر لاندې راغلي.ددې کار اهميت په دې کې دی چې وفاق المدارس د زدکونکو لپاره د اوسېدا ځای برابروي. له دې کبله هغوی د بشري مرستو لوی برابرونکې دي. خوددغو مدرسو ضيعه ټکی دادی چې عموما دينې مضمونونه پکې تدرېسيږي.
چې په پايله کې يې يو شمېر زدکونکي ترهرې او تندلارۍ ته ور دننه کيږي.
ډېر طالبان عموما د نورو مذهبونو د نه منلو اونرمۍ نه ښودل زدکوي. په مدرسو کې دغه نظام هر کال په زرگونو ځوانان تولېدوي.چې کيدای شي يوازې د

جومات ملا بې (امامت) وکړي. موږ د وفاق المدارس سره په خبرو کې باید دغه شرایط بدل کړو . هڅې روانې دي چې موږ مدرسې هم د لوړو زدکړو اصلي نظام ته ور دننه کړو.

اوس مو دټولو مدرسو څخه غوښتي چې له دولت سره ځانونه ثبت کړي. او یوازې د دیني زدکړو پر ځای دې د ښونې داداري لخوا ټول عادي مضمونونه ولولي او ځانړي ازموینې دې واخلي. دولت تصمیم نیولی یوازې هغه مدرسې تمویل کړي چې دغه شرایط ومني. د وفاق المدارس ټولو ۵ ادارو په لویه کې د غه شرایط منلي. په داسې حال کې چې هغوی دعادي دولتي تحصیلي نظام پلي کولو ته تیاری ښولی. خو د دولت د اصلي ښونې د بهیر سره د یوځای کېدو مخالفت کوي. په دواړو خواو کې د بې باوریو سره سره موږ د یوې موافقې په لورې پر مخ روان یو. او زه باور لرم چې ژربه یوې پاېلې ته ورسېږو ، چې د پاکستان او مدرسو ترمنځ د ښو اړیکو ټینګولو ته به لاره هواره کړي.

دهغو شل په سلو کې مدرسو چې د وفاق المدارس تر چتر لاندې نه دې ،یوه وړوکي او مخ په کمیدونکې برخه یې د تندلارو په واک کې ده. غواړم بیا تکرار کړم چې د پاکستان د ۱۵۰ میلیون وګړو یوه کوچنی برخه تندلاري دي. دلته هم ستونزه لکه دنورې نړی په څېر ده. تندلاري داسې له چېغو او زوره ډک دي او داسې زورور کارونه کوي چې ډېره توجه یې ځانته راجلب کړې. په داسې حال کې ډېری منځ لاري خلک داسې غلي او سوله غوښتونکي د ي چې د لږکیو تصویر وړاندې کوي. ډېری پاکستانیان منځ لاري روڼ اندې دي . بیا باېد وواېم چې په هند کې اسلام د صوفیانو په مټ خپور شو ، نه د تورې په څوکه. له همدې کبله زموږ ډېر مسلمانان سوله خوښونکي او ارام دي.

په پای کې د معیاري درسي پروګرام او ازمویني له لارې به د وړتیا او غوښتنې په شرابطو برابر د مدرسو زدکونکي ، کالجونو او پوهنتونونو ته لاره پیدا کړي. په نړی کې ډېر هېوادونه شته چې ټول علوم یې سره ګډ کړي دي او هیڅ دلیل نشته چې پاکستان دا کار ونشي کولای .

۳۰ خپرکی

د ښځو ازادي

د مختار مايئ نوم په ټوله نړۍ کې په يوه اشنا نوم بدل شوی. د ډېر غم او خواشينی ځای دی چې د جنسي تېري ټکان ورکونکي پيښې هغه دې شهرت ته ورسوله. د دغه جنسي تيري په اړه ډېرې ليکنې شوې. ويل شوي او اوريدل شوي دي. خو دا پيښه د هغو نښونو يوه برخه ده چې موږ په پاکستان کې ورسره لاس او گريوان يو.

مختار مايئ د گوجرو د قوم څخه ده. په ۱۹۷۹ کال کې د پنجاب په سويل د مېر والا په کلي کې زيږېدلې. هغه طلاقه شوې وه. او د جنسي تيري پروخت يې خاوند نه درلود. ويل کيږي چې د دې ورور عبدالشکور د (مستويي) د قوم له يوې نجلي نسيمې سره جنسي اړيکې درلودې. دا قوم ځان په گوجرو لوړ بولي ظاهرا عبدالشکور او نسېمه، د نسېمې د ورونو عبدالخلیق او الله دیتا لخوا گير شوي و. عبدالشکور ووهل شو ، تيرى پرې وشو او پوليسو ته وسپارل شو. کليوالو تصميم ونيو چې د سپين ژيرو د يوې سنتي جرگې له لارې دا ستونزه حل کړي. جرگې فيصله وکړه چې شکور بايد له نسېمې سره واده وکړي او مختار مايي دې د نسيمې يو ه ورور ته ورکول شي.

د نسيمې ورو او ځينو نورو دا خبره ونه منله. مختار مايي د نسېمې د دوو ورونو او څو تنو نورو لخوا يوې خونې ته بوتلل شوه ، چې دعېنې شاهدانو په وينا لږ وروسته مختار مايي نيمه لوڅه او ژړېدلې له خونې را ووتله ، نور ويلو ته اړتيا نه لري چې مختار مايي هيڅ گناه نه درلوده او د نسېمې سره د ورور د جنسي اړيکو په گنا بايد جزا نه واى ورکول شوې.

اسلام هم زنا او هم د نورو په گناه يوه بېگناه ته جزا ورکول منع کړې دی. اسلام همدا رنګه په بدو کې د نجلی ورکول هم منع کړي. دا غير اسلامي ، غير قانوني ، غير انساني او له تمدنه ليري کار دی. خو له بده مرغه زموږ په يو شمېر لېرې پرتو سېمو کې د دغه پخوانی دود شتون لري. چې هم يې په اسلامي قانون او هم پر سيکولر نظام سېورى غوړولي. خو دا په دې معنى نه ده چې دولت د دغه دود د له منځه وړلو لپاره هيڅ کار نه دی کړی. دا د دولت دنده ده چې د ټولنې د ناتوانه کسانو لاس نيوی وکړي. خو د ۱۲۰ ميليون وگړو په هېواد کې دداسي پخوانيو دودونو د رښې ويستل چې غټه برخه يې په کليو کې اوسېږي او کم لوستي دي ستونزمن کار دی. خو له دې سره سره موږ خپلې هڅې کړې دي.

خو ۲۰۰۲ کال د جون په ۲۲ قومي نا سته او د کوټې پيښه وشوه. د جون په ۳۰ پوليسو ته شکايت وشو. د خبري رسنيو چيغو نارو زما توجه هم جلب کړه. او سمدلاسه مې مختار مايي ته لس زره ډالره ولېږل او خپل ملاتړ مې ور سره وښود. زه پوهيږم چې هغه ته رسېدلى زيان نه جبيره کيدونکی دی. دغه دوسيه په ډېره غازي خان کې د ترهرى ضد يوې محکمې تر ارزونې لاندې ونيوله. چې د ۲۰۰۲ کال د اگست په ۳۱ ، محکمې د نسيمې ۲ ورونو او څلورو نورو ملزوته د اعدام حکم ورکړ. مجرمو کسانو د لاهور محکمې ته شکايت وکړ چې له عبدالخليق پرته ټولو ته يې برآت ورکړ. او خليق يې د کافي شواهدو د نشتوالي له کبله په عمري بند محکوم کړ. دغه حکم د ۲۰۰۵ کال د مارچ په ۳ نيټه صادر شو.

د محکمې پرېکړه د خبري رسنيو ، د بشري حقونو مدافعانو ، غير دولتي موسسو او د ښځو د حقونو د فعالينو پراخ تبليغات په لاره واچول. د ۲۰۰۵ کال د جون په ۲۲ د لاهور د محکمې په وړاندې مختار مايي د پاکستان سترې محکمې ته غوښتنليک ورکړ. د دغو ټولو کسانو د نيولو امر بيا صادر شو. او ټول يې د زندان د تمبو شاته واچول. او ضمانت يې هم منع شو.

د دغو ټولو جنجالونو په ترڅ کې ما په ډېر احتياط سره د مختار مايي خوا ونيوله. حکومت د مختار مايي په کلي کې د ۳۰۰ زرو ډالرو په لښت ديو ښوونځې ، د پولېسو د يوې پوستې او ناورين ځپلو ښځو ته د رسېدنې يو مرکز پلان کړ. گڼو مرسته کونکو ادارو ، د بيلا بيلو هېوادونو سفيرانو او د بشري حقونو فعالانو له دغه کلي ليدنه وکړه. او مختتار مايي يې مختلفو مراسمو ته وبلله ، او له هغې سره يې روحي او مالي مرسته وکړه. د ۲۰۰۵ کال د اگست په ۱۲ هغې ته د ټولنيزو خدمتونو لپاره د فاطمي جناح طلايي مډال د لومړي وزير د سلاکار لخوا ورکول شو.

مختار مايي بهر ته ډېر سفرونه درلودل. د ۲۰۰۳ کال په فبروری کې اسپانيا ته ولاړه. د ۲۰۰۴ کال د اگست په ۱۲ سعودي عربستان ته ولاړه . د ۲۰۰۴ کال د جنوری په ۱۰ هند ته ولاړه ، د ۲۰۰۵ کال په اکتوبر ، د ۲۰۰۲ په جنوری او مئ کې يې دامريکا متحدو ايالتونو ته سفرونه وکړل. او د ۲۰۰۲ کال په جنوری کي يې له فرانسې ليدنه وکړه. هغه له ډېرو تلوېزونونو سره په خبرو او د نورو رسنيو په لېکنو کې گډون وکړ. او گڼې نړيوالې جايزې هم وگټلې.

مختار مايي اوس ډېره مشهوره شوې.سره له دې چې کومه غمېزه هغې تيره کړې ددغې کلېمې له کارولو سره ډېر احتياط کوم.هغه د يوه ښوونځې او د ناورين ځپلو ښځو دمرکز مشري کوي. يو ه ويب پاڼه هم لري او يومنشي يې هم د خپلو کارونو لپاره گمارلی . که د مختار مايي سره د بد چلند گټه رسېدلې هغه داده چې د پاکستان د کليوالو معصومو ښځوته يې پام ور واړاو.

جنسي تيرى چې د نړى په هر گوټ کې رامنځ ته شي غمجنه پيښه ده او قرباني ته يې ډېره زړه بوږنونکې ده. له همدې کبله زه له مختار مايي او ورته نور ښځو سره د همدردی احساس کوم.

د قرباني شوې ښځې لخوا د ظالمانو او تيري کونکو راکښول کومه عادي خبره نه ده. هره ښځه چې پر دغه لاره گام اوچتوي دهغه په جرآت پورې اړه لري. او

بې له شکه چې مختار مايي ورته ښځه وه. د مايي صبر له موږ سره مرسته وکړه چې اصلاحي پروګرام ته اغېزمن سرعت ورکړو.

د پاکستان ښځې واقعا ځوريږي.او معمولا عدالت دهغوی لپاره نه اجرا کيږي.چې دا په يوه متمدنه ټولنه کې د منلو وړ نه ده. په پاکستان کې تاو تريخوالي له هغې جملې نه جنسي تيری کومه غير عادي خبره نه ده.موږ بايد ددغې غمجنې ناروغې د اصلاح لپاره جدي ګامونه پورته کړو.

له ښځو سره تاو تريخوالی او جنسي تيري يوه نړيواله پديده ده.خو دا ددې دليل نشي کيدای چې په پاکستان کې دې هم حتما وي. ما خپل کورته د نظم د راوستو اړتيا لرو. خو زما نيوکه له پاکستان سره د يو اړخيز چلند له کبله دی. کله چې په پاکستان کې د ښځينه طبقې يوه دوسيه مطرح کيږي، کله هم ربښتيا هغه لومړې تلفات وي. ولې داسې کيږي؟ خبري رسنی معمولا د داسې پيښو لومړی سرچينې وي. د رسنيو کار اغيز من دی. ځکه مسله ښه په ډاګه کوي. او دولت سمدلاسه ګام پورته کولو ته اړ باسي. خو په خواشينی سره چې ځيني رسنی په غېر مسول ډول سره خپل نظريات خپروي. او خپلې شخصي انېرنې د پيښې د اصلي حقيقت له خبرتيا پرته خپروي. نيمه يوه خلک داسې څر ګندونې کوي چې د پديدې حقيقت ببخي اسماني شي. رسمي اژانسونه هم کله کله د بې رحمي او کله هم د معېنو حقايقو دنه په ډاګه کولو او دوسيې ته د زيان رسولو له ويرې پخ غبرګون ښيي. سيا ستوال په ځانړې توګه اپوزيسيون ډېر په منډه غوغا پيل کوي او د حقايقو په خرابولود دولت د بدناملو هڅې کوي. غېر دولتي اداري هم د ښه نيت له کبله غوغا پورته کوي. خو په سلونو کيسې د اسنادو د نشتوالي له کبله قرباني کيږي. له همدې کبله حقايق ترډېره پټيږي. او کله ببا ددوسې او حقايقو د ورکولو لپاره ډېرې پيسې مصرف شي.

حکومت بايد د ښځو دغمجنو او شرمناکو شرايطو د له منځه وړلو لپاره سم عملي ګامونه پورته کړي. د بې عدالتيو د ترسره کيدو پر وخت چارواکي بايد لومړي کسان وي چې سېمې ته ځانونه ورسوي او غبرګون وښيي. هغوی بايد هغه کسان وي چې حقايق روښانه کړي. هغوی بابد د شواهدو د پټولو لپاره ډېره اند ښېنه ونه لري. اوس زموږ هڅه داده چې په دغه لاره حرکت وکړو .دښځو ازادي راته دولسمشری وړاندې يوه مهمه مسله وه. د پوځ د يوه افسر په توګه دداسې شرايطو شاهد وم چې د ټول هيواد ښځې ورسره لاس او ګريوان وې. دغه شرايط راته د منلو وړ نه و ، او بابد ددغو شرايطو د له منځه وړلو لپاره يو څه وکړو.

که داسې وي چې د پاکستان په سيا سي او ټولنيز چوکاټ کې کوم بحث کيږي ، زه تيار يم چې د ټولو جنسي مسلو په اړه چې زموږ په ټولنه اغېز کوي په ملي سطحه بحث او ورته رسېدنه وکړم .زه ددغه کتاب له لارې خپل پوره ملاتړ او کلک هوډ دښځو د غورځنګ سره اعلاموم

د پاکستان د ښځو دحقونو دسېمه يز قهرمان نظريه له ماسره يوډول ده. زموږ اختلاف دغوموخو ته د رسېدو په څرنوالي کې ده. کله چې څوک د ښځو لپاره د برابرو حقونو غوښتنه مطرح کوي بابد په دې پوه وي چې په کومو برخو کې ښځې تر نارېنه و ښې ، په کومو برخو کې له نارينه و سره مساوي او په کومو برخو کې تر نا رينه و نا توانه دي. چې له هغوی سره ښه مرسته وشي. زه شخصا فکر کوم چې بابد تدريجي او پر مختللي پروګرام جوړ ورسره جوخت په هغو سېمو کې د ښځو د ظر فېتونو د لوړولو ګامونه بايد اوچت شي چې ورته اړتيا لري.

زما لپاره لومړی موخه د ښځو دسياسي حقونو قوي کول دي ، داکار له ښځو سره مرسته کوي چې خپل راتلونکی په خپله جوړ او وټاکي. ددغه پروګرام له لارې ښځې ددولت په لوړو څوکيو کې د خپلو غوښتنو لپاره مبارزه کولای شي. وړاندې مې وويل چې د ښځو د سياسي تقويې لپاره په ملي او سيمه ييزه کچه کوم کارونه بايد وشي.

موږ د ۴،۳ مېليون ډالرو په لښت د ښځو يو سياسي ښونځی جوړ کړ چې د سياسي پوستونو لپاره ښځې وروزي. تر کال۲۰۰۷ پورې۲۷۰۰ ښځې روزل شويدي.

موږ همداړنه د ښځو دچارو ملي کميسيون جوړ کړ. چې د ښځو د حقونو څارنه وکړي. همداړنه د پا کستان د حکومت په پيسو دجنسي چارود اصلاح لپاره يو پروګرام جوړ شو ، چې د ښځو تولنېزه ازادي تضمين کړي. دغه کار د ښځو لخوا د سترو ګامونو اوچتولو ته لاره هواره کړه . نن دپاکستان ښځې په بېلا بېلو ادارو کې کارونه کوي. ۷ ښځې د فد رالي حکومت په کابېنه کې حضور لري. ۲ ايالتي وزيرې لرو ، په پارلمان کې د لسو کميسونو مشرانې ښځې او د سنا يا مشرانو په جرګه کې د ۱۲ کميټو مشرانې ښځې دي. په دې سربېره د لومړي ځل لپاره يوه ښځه د پاکستان دمرکزې بانک لوړې څوکی ته رسېدلې. دپوځ يوه تورن جنراله هم ښځه ده. د لومړي ځل لپاره دوه ښځې د سند د ايالت په محکمو کې قاضيانې وټاکل شوې. او يوه بله د لوی څارنوال مرستياله شوې. پدې سربېره يو شمير ښځې د پاکستان پوځ ته ور دننه شوي او د پيلو ټا نو په توګه د دغه هېواد په هوايي ځواکونو کې دندې تر سره کوي.

ښونې او روزنې ته د ښځو د تشويق لپاره ستر پروګرامونه د هڅونې او اسانتيا و د برابرولو له لارې جوړ شوي دي. دا ټول پروګرامونه ګټور دي. د ښارونو نجونې د هلکانو په پرتله ښونې او تحصيل ته ډېرې ژمنې دي ،يعني د لوست پايلې يې تر هلکانو ښې دي.

د ښځو د اقتصاد د ښه کولو لپاره هم هڅې شوي دي. د مختلفو مهارتونو د روزنې پروژې هم د اعتباري اسانتياو له لارې برابرې شوي. د ښځو د سوداګری اتا ق هم فعال شوی. په همدې وروستيو کې په کراچی کې د ښځو د تولېداتو يو ستر نندارتون جوړ شوی و. ما ددغه ننداارتون سره دمرستي افتخار ترلاسه کړ. په دغه ننداارتون کې له۱۰۰ زرو زياتو ښځو ګډون درلود.

موږ بابد دښځو سره د تاو تريخوالي ستونزه حل کړو او د هغو قوانينو سره مبارزه وکړو چې ښځو سره تبعېض شوی دی. ملي شورا داسې لايحه تصويب کړه. چې د(عزت) په نوم د ښځو وژل منع کوي.سره له دې چې دغه ځواب وروستی نه دی. دعزت په نوم د ښځو وژل يو شيطاني کار دی. چې د پاکستان په

وروسته پاتې سیمو کې دپخوانیو دودونو له کبله روان دی. یوازې ښونه او د خلکو د ذهنونو روښانول دا ستونزه پای ته رسوې. دا ستر گام ددولت لخوا پورته شوی خو پلي کول یې وخت ته اړتیا لري. د ښځو سره د تاو تریخوالي د مبارزې یو ه کمیټه هم جوړه شوې. چې له قانونه ملاتړ وکړي او د بدرفتاری له کبله ځوربدلو ښځو ته ډاډ ورکړي. ناورین ځپلو ښځو ته د رسېدنې لپاره د پناه ځایونو یا مرکزونو یو زنځیري کړی جوړه شوي. همدارنګه د پولیسو په پوستو کې د دښځو د شکایتونو لپاره یو خاص ټیلیفون فعال شوی دی.

له ټولو حساسه موضوع د (حدودو) قانون دی، چې دجنرال ضیا لخوا تصویب او محکمو ته یې د مذهبي تندلارو دتلو لپاره لاره هواره کړه. د حدودو قانون د زنا ، جنسي اړیکو او غلا کولو لپاره جزاگانې ټاکلي. مذهبي سیاسي ډلې دغه قانون د اسلامي قانون سره سم بولي. خو ډېرې ښځې ، روڼ اندي او ډېر روڼ اندې دېني عالمان هم فکر کوي چې دغه قانون زموږ دین ناوړه تعبیر کړی او دښځو په وړاندې تبعبض لري. دغه قانون د پاکستان تصویر ډېر تیاره کړی دی. همدا اوس دغه قانون د ښځو د چارو دملي کمیسیون تر بیا کتنې لاندې دی. چې پایلې به یې پارلمان ته وړاندې شي. د ښځو د پراختیا وزارت هڅه کوي چې د ټولود نظر یو والی ددغه قانون د له منځه وړلو لپاره را وپاروي. دا مسله ماهرانه سیاسي او قانوني چلند ته اړتیا لري. خو زه فکر کوم چې د تېرو تېروتنو د له منځه وړلو لپاره زړور توب ولرو.

پدې ټولو سربېره باور لرم چې د ښځو دازادی بنسټ مو د پر مختلونکی غورځنګ له لارې ایښی دی. دا غورځنګ په شا نه راځي. ځکه په خپله ښځې د خپلو حقونو د اخېستو لپاره را پورته شوي او ډېر نارینه پوی شوي چې دا لړی نشي درولای .

۳۱ څپرکی

د پاکستان مهربانه تصویر یا عکس:

ډېر د خواشینی ځای دی چې په نړی کې د پاکستان تصویر ډېر تباره شوی او نړېوال پاکستان یوازې د ترهری او تندلاری سره تړي. ډېر زمونږ ټولنه متعصبه او او وروسته پاتې بولي. زمونږ له ډېر هڅو سره سره چې زمونږ د ټولنې اکثریت مسلمانان منځ لاري دي او یوازې په لویدیځ او ختیځ کشمېر کې کم شمېر تندلارې دي. لامل یې په افغانستان او کشمېر کې نا ارامی دي. نور هیڅ لامل نلري. خودا تورتصویر به هېڅکله لیرې نشي. له همدې کبله ما هڅه کړې د پاکستان رېښتېنی تصویر ننداری ته وړاندې کړم چې هغه مې د دغه هېواد مهربانه تصویر بللی. ترهری مې د فرهنګ او سپورټ له لارې بیان کړې ده.

....

بې له شکه په پاکستان کې د نړی یو شمېر ښه لوړ غرونه شته. همدارنګه د دغه هېواد په سویل کې ډېر لاس نه خوړلي ساحلونه پراته دي ، ځپڅپانده سېندونه ، خړې دښتي ، لوی ځنګلونه. د هندوانو ، سیکانو ، بودایانو ډېرې تاریخي ودانی په پاکستان کې شته. همدارنګه ډېر تاریخي ابدات او لرغوني مو زېمونه لرو. خو په خواشیني سره کم بهرني سیلانیان پاکستان ته راځي. د سپټامبر د ۱۱ مخکې خو موږ بیخي بهرني سیلانیان په اغېز منه توګه نشو راجذبولای. د سیلانیانو لپاره د اسانتیا وو په برابرولو کې پاتې راغلي یو. اوس خو د تندلاری او ترهری له کبله په پاکستان کې د ترهری برخه خواره ده.
زه د پاکستان په ضعیفه او قوي ټکو پوی وم. له همدې کبله مو خپله مخابراتي شبکه قوي کړه او یو ساحلي سړک مو له ختیځ ،کراچی نه نوي جوړ شوي بندر ګوادر ،د لویدیځ خواته وغزاو. دغې پروژې ډېر ساحلي ښارونه او د لېدلو ګنې وړ سیمې سره ونښلولې. موږ همدارنګه د هېواد په شمال کې ۴ اصلي درې د (چترال، کاغان، ګلیت- او ایسکاردو) سره ونښلولې. دغه کار د سیلانیانو ټ راتګ د زمکې له لارې اسانه کړ، چې له یوي ښکلي سېمې بلې ته ولاړ شي. او س موږ هڅې کود کورنیو او بهرنیو سیلانیانو د جذبولو خپله وړتیا ننداری ته وړاندې کړو. خوښ یم چې د کورنیو سیلانیانو په کچه کې یو څه زیاتوالی راغلی. دا کار د هوټلونو او د اوسېدا د سېمو په برابرولو پورې اړه لري. دا کارونه باېد نورهم زیات شي چې بهرني سیلانیان هم زړه ښه کړي.
زه په یوه ډول ورزشکار هم وم. پاکستان د تاریخ په بیلابیلو پړاونو کې د لوبو لپاره منا سب ځای و. چې په کرکټ ، هاکي ، نېزه بازي ، او حتی بیړی ځغلونې. بیلیارد او سنوکر کې نړیوال اعتبار لرو.
بې له شکه د نړی ښه کښتی ځغلونکی پاکستانی ضیا محمود و. هاشم خان ، جهانیر خان او جان شیرخان د نړی ښه نیزه وهونکي و. چې جهانیر یې تر ټولو وتلی و. که هالیوډ دهغه له غمجنې کیسې ، ازار او عزم نه خبر شوی وای نو حتما به یې لکه د ((اور ارابې)) په څېر بل فلم پرې جوړ کړی وای. ځوک چې جهانیر پیژني هغه د نړی ښه لوبغاړی بولي. پاکستان په اسیا یي لوبو کې لوړه درجه لري. ورزش کولای شی ټولنیز غمونه له مینځه یوسي او خلکو ته تفریح شي. خو په ۱۹۹۹ کال کې زمونږ د ورزش کارنامې په ټیټه سطحه وې.له همدې کبله مې د ورزش د تقوېې لپاره پلانونه ونیول.
اولین کار چې باېد شوی وای د ټولو ورزشي جوړښتونو پېژند ګلوي وه چې د تقلب او انډېوالی ښکار شوی و. له همدې کبله مو ټول ورزشي فدراسېونونه ورغول. او کسان مو د وړتیا له مخې وروپیژندل.وروسته مو په دریو پړاونو کې د یوه جذابه رقابتي سیستم یوه ستراتیژي د هېواد لپاره جوړه کړه. دغه سیالی د ښونځېو ، کالجونو ، دولتي او خصوصي ادارو ، د سېمې او ولسوالېو په کچه په لاره واچول شول.موږ همدارنګه خصوصي ډګر د ټېمونو سره دمرستې ، اداره کولو او همدارنګه د سیالیو جوړولو ته وهڅوو. هیله کو دغه هڅې سیمه ییز استعداد ونه راجذب کړي ، خلک د ورزشي سیالیو سره اشنا ، او دهیواد دعمومي ورزش ته به قوت ورکړي ، چې ورسره جوخت د پاکستان ځوریدلو خلکو ته د ساعتېری زمینه هم برابره شي.

....

په نړی کې کم خلک پوهېږي چې پاکستان ډول ډول بډایه فرهنګي میراتونه لري. موږ د تاریخ نه وړاندې د موهنجو دارو او هراپا ، دمهرګړ د تمدن، لوی سکندراو برتانېې د راج کېندنې او پلټنې لرو. هم سکندر او هم برېتانیا زمونږ په هېواد کې د خپلو پښو نه پاکېدونکې نښې زمونږ په خاوره کې پرېښې. ویل کیږي چې د کلاش د قوم خلک چې د چترال د کلاش په دره کې اوسیږي د اسکندر د پوځ پاتې شوني دي. چې دلته پاتې شول. زمونږ په تېر تاریخ کې د مغلو د دورې ابدات ، د مسلمانانو د اهل تصوف زیارتونه او د برتانیي د استعمار نښې شته. په (ټیکسلا ، صوابی او سوات) کې د بودایانو څو مذهبي ځایونه ، په (کټلاس راج) کې دهندوانو ، او په (حسن ابدال او نانکانا صاحب) کې د سیکانود عبادت سېمو زمونږ فرهنګي مېراتونو ته نور رنګ هم ورزیات کړی دی . کله چې زمونږ په خاوره کې ځوک روان وي له تاریخ سره سم ګام پورته کوي. زمونږ هره تېګه ، هره لاره ، د زمکې هره ټوټه او د بوال او د همالیا د غرونو ، هندو کش او قراقرم هره څوکه، ویلو ته یو څه لري.
د پاکستان ۴ ایالته بډایه او یو له بله جلا فرهنګ لري. موسیقي ، نڅا او هنر له زرګونو کلونو راهیسې زمونږ په هېواد کې شته. خو په خواشینی سره چې دا ټول د پاکستان په زړه کې پټ ساتل شوي.تردې بده دا چې تندلارو مذهبیانو دغه کار غېر اسلامي بللی. او هیڅ حکومت په تېر وخت کې جرات نه دی کړی چې دوی ته ووای چې تېر وتي دي.

دا ړتیا مهم شی یو قوي بدلون و ، موږ باید د فرهنګي یو ځای او سپړنې عادي ژوند ته را ګرځولی وای. نو د پاکستان د میراتونو د ژوندي کولو ګامونه مو پورته کړل. له پوځه مې وغوښتل چې په کراچۍ کې دې د قائد اعظم د زیارت باغونه ښکلي کړي. او هغه دې د ملت د پلار سوېې ته برابر کړي. نن سبا په زرګونو کسان له دغه زیارت څخه لیدنه کوي. موږ همدارنګه یو ښکلی منار په اسلام اباد کې جوړ کړ. او د پاکستان ملت ته مو ډالی کړ. دغه منار د پاکستان د غورځنګ او د دغه ملک د ترلاسه کولو لپاره د مبارزو تصویر وړاندې کوي . همدارنګه د لاهور د والټون په سیمه کې دیوې بلې ودانۍ جوړېدو چې موږ ورته (باب پاکستان) وایو کار روان دی. د دغې ودانۍ پراخوالی د هغې سیمې په اندازه دی چې د ملت پلار پکې له هنده راتښتېدلي او ۱۰۰ زرو خلکو ته یې پکې وینا وکړه. پر دغو تاریخي اثارو سربېره موږ په اسلام اباد کې د ملي میراتونو لپاره د یوه موزیم د جوړېدو پلان لرو چې د پاکستان د سیمې فرهنګ او دودونه ننداریې ته وړاندې کړو. دا پروژه د (او کس مفتي) لخوا بشپړه شوې. مفتي په ډېر شور او شوق سره د هېواد د هنر او فرهنګ په ډګر کې بوخت دی. او د دې پروژې په خوا کې یې د ستاینې وړ نور کارونه هم کړي دي. دغه موزیم او س د ډېرو کورنیو او بهرنیو لیدونکو لپاره د لېدو وړ ځای دی.

ما همدارنګه د پاکستان هنر ، موسیقي ، نڅا او تیاتر وهڅاو. موږ په کراچۍ کې د عملي هنر لپاره یوه ملي اکاډمۍ جوړه کړه. او وتلي شاعر ضیا محی الدین مې د دغې ادارې ریس وټاکه . همدارنګه مو په اسلام اباد کې د هنرونو ملي شورا او موزیم پرانیست. د وارو مرکزونو اجرایي هنرونو ته د ځوانو استعدادونو د جذب ،په ځانګړي توګه د موسیقی په برخه کې مهم رول لوبولی.

او لکه څرنګه مې چې وویل په پاکستان کې د مطبوعاتو د ازادۍ په لړ کې ډېرو خصوصي تلویزوني شبکو په کار پیل وکړ. موږ نړۍ ته د خپل ښه تصوېر د وړاندې کولو لپاره جدي کار ته اړتیا لرو. او باید په یوه وخت کې په ټولو جبهو کې حرکت وکړو. موږ باید تندلاری او ترهری ته ماتې ورکړو. ورسره جوخت له اقتصادي او هنري پلوه یوه هوسا او ښه ابه هېواد ولرو. چې نړۍ یې لېدلو ته وهڅېږي. خبري رسنی باید نړۍ ته د پاکستان په ښه ور پېژندلو کې ډېره بیړه وکړي .

۳۲ څپرکی

د رهبری ازموینه ، د پاکستان زلزله:

د ۲۰۰۵ کال د اکتوبر ۸ د سهار ۸:۵۲ بجو د زلزلې ...

توکو راټولو لو ته تیار شول. پدسلونو کورنیو او بهرمیشتو پاکستاني ډاکټرا نو د مرستي رسونې څخه یو ستر جوړښت رامنځ ته شو. د پاکستانیانو او زموږ د بهرنیو ملرو سخاوت دومره قوي و چې دغه ناځاپه افت یې له منځه وړای شو. غیر دولتي موسسو، دملرو ملتونو اړوند ادارو او ټولې نړیوالې ټولنې په پراخه ټنډه له مور سره چلندوکړ. د پاکستان ملت به هیڅکله دهغوی زړه سوی هیر نه کړي.

په دې منځ کې زما دحکومت رول همغږي کول و، موږ پوه شو که زلزلې ځپلو سیمو ته مو دمرستو د سترو کاروانونو بهیر نه وای منظم کړی او خپله پوره بوخته مخابراتي شبکه مو نه وایي فعاله ساتلې، ټوله لړی به له بې نظمی او پاشل کیدو سره مخامخ شوې وای. یوځ یوازینی اداره وه چې دغه ماموریت یې تر سره کولای شو. نو دهمدې لپاره مود یوځ فرقې سره وویشلې. لس لواګانې او تقریبا ۵۰ کنډکونه په مختلفو سیمو کې ځای پر ځای شول. چې اړو کسانو ته رسیدنه وشي.

دغه سیمې په برخو وویشل شوې. د مسولو افسرانو نومونه او دټیلیفون شمیرې د رسنیو له لارې اعلان شوې. چې اړ خلک په اسانی سره له هغوی دمرستو غوښتنه وکړي. له دې کبله یوځ ټول ټ راټ تنظیم کړ، او مرسته شوي توکي یې ډیرو اړمنو کسانو ته د لومړیتوب په ډول وویشل. دغو ډلو همدارنګه د مخابراتي مرکزونو په توګه هم کار کاو. موږدوه هوایي اډې د کومکونو دترلاسه کولو لپاره معرفي کړې. د کومکونو د لیږدولو ۲ اډې مو په غرونو کې جوړې کړې او ددغو توکو د لیږلو د لارښونې لپاره مو په اړو سیمو کې مرکزونه جوړ کړل. دغه مرستې د چورلکو په مټ له پاسه راغورځول کیدل. د اسونو، قچرو او همدارنګه د پیاده لارو څخه لیږدول کیده. بده به وي که په خاص ډول د امریکا دمتحده ایالتونو او برتانیې د شینوک الوتکو له لارې ناورین ځپلو سیمو ته د مرستو د لیږلو له دندې څخه مننه ونه کړم. د ژغورنې او مرستې رسونې د عملیاتو په ټول پړاو کې وخت ډیر مهم وي، او د خپلو شینوک الوتکو له سرعت پرته نشو بریالي کیدی.

زه نه یوازې ددولتونو بلکې دسعودي عربستان او ترکې د خلکو له مرستې څخه مننه کوم. هغوی د خوړو، خیمو او درملو په برخه کې له مو ږ سره ډیره مرسته وکړه. ددغو خلکو دولتونو دخپلو هیوادونو د یوه ملي پروګرام له لارې دخپل هیواد له ګوټ ګوټه مرسته شوي توکي راټول کړل، ددواړو هیوادونو خلکو په خلاص زړه له موږ سره مرستې وکړې.

ترټولو اغیزاچونکي مرستې د ښونځیو د هلکانو دجیبونو پیسې وې چې موږته یې راډالی کړې. د مرستي رسونې د څو اونیو په ترځ کې یو ډیر هوښیار تصمیم مو چې ونیو کیدای شي د (پیسو دویشلو دمرکز) جوړول و. ومو لیدل چې په سلونو زره کسان بې پیسو پاتې دي. هغه ناروغان چې په ګرځنده یا لیرې پرتو اصلي روغتونونو کې تر درملنې لاندې و د بیرته راتګ پیسې یې نه درلودې. په زلزله ځپلو سیمو کې ټول کاروبار او وړې سوداګری له منځه تللې وې.

هیڅ خرڅونکی او پلورونکی نه ښکاریده. نو موږ تصمیم ونیو چې سمدلاسه ټولو ناروغانو، ټپیانو او د وژل شویو د کورنیو پاتې کسانو ته نقدې پیسې ووېشو. په ۳ میاشتو کې ۳۵۰ میلیونه ډالره وویشل شو. دا ګام په ریښتیا سره اغیزمن و. یو ځل بیا سوداګریز فعالیتونه پیل شول. خلکو پخپله بیا رغاونه پیل کړه. او داقتصادي کارونه څرک راښکاره شو.

بد بینو کسانو او عیب پلټونکو فکر کاو چې په لسګونو زره کسان به د ټپونو، په زرګونو نور به د لوږې او ناروغیو د خپریدو له کبله ومري. خو دا وړاند وینې غلطې وختې. هغوی همدارنګه وړاند وینه کړې وه چې په لسګونو زره کسان به دهمالیا په یخو غرونو کې د ژمي د سوړ والي له کبله مړه شي. زه دغه کسان ناپوه خبرداری ورکونکي، ضعیف الفکره، بې زړه او که مبالغه ونکړو احمقان بولم. زه له پیله پو هیدم چې ددوی وړاند وینې بیځایه خبرې دي.

بیا رغاونه یو پیچلی کار او وخت ته اړتیا لري. موږ په تجربې سره ولیدل چې د بیا رغاونې بهیر په نړی، په خاصه توګه د سویلي اسیا د سونامي له وراني او په امریکا کې د کاترینا له طوانونو وروسته څرنګه تر سره شوه. په پاکستان کې د ۴۰۰ زره ښونځیو، کورونو، روغتونونو او دولتي ادارو ته اړتیا وه. د کورونو د بیا رغاونې په اړه مو فکر وکړ دا به سمه نه وي چې دولت دخلکو کورونه ور جوړ کړي، تصمیم مو ونیو چې د خصوصي کور جوړونې یوه ټلاره جوړه کړو، او دخلکو دکورنو د ورانیدو له کبله ورته یوه خاصه اندازه پیسې ورکړو. او ځانګړې نقشې د خلکو دکورنو د جوړولو لپاره ورکړو. د ښونځیو او روغتونونو د بیا رغاونې لپاره مو د اړتیا پر اساس یوه ستراتیژي جوړه کړه. چې له مخې مو په اړو سیمو کې لومړنې، منځنې ښونځي، لیسې، روغتونونه، او کالجونه جوړ کړل.

په مظفراباد کې مو د دولتي ادارو دجوړولو لپار تصمیم ونیو چې ټول په نورو سیمو کې جوړ کړو چې د ښار چاپیریال هم ښکلې او ښه شي. بیوزلو ښځو، معلولو او یتیمانو سره مرسته هم د بیا رغاونې د بهیر مهم ټکي دي. تصمیم مو ونیو چې د یتیمانو سره دمرستې مرکزونه (اشیانې) په اسلام اباد کې جوړه کړو. او وروسته دغه مرکزونه بې وزلو سیمو سرحد او ازاد کشمیر ته ولیږدو. په دې اړه مو یوه اند ښنه په اوږد مهال کې دمالي منابعو پیدا کول دي چې وکولای شو په دوامداره توکو دغو بې وزلو ته مرستې ورسو، او ددوی د ژوند دښه والي لپاره هڅې وکړو. د نړیوال بانک، د اسیا د پرمختیا یې بانک، د ملرو ملتونو داړوندو ادارو او دپاکستان دولت په ګډه سره د زلزلې د زیانونو د معلومولو لپاره پلان جوړ کړ. غوښتل مو چې ټول زموږ د لومړنیو اړتیاو سره موافقه وکړي. اټکل وشو چې ۲،۵ میلیارده ډالره زیان به اوښتی وي. په یوه کال کې ۱،۷ میلیارده ډالره د مرستو بودجه وه، ۳،۲ میلیارده ډالره د بیارغاونې او سل میلیون ډالره. د ناتوانه کسانو د وړتیا د لوړولو لپاره اټکل شوی و. دد غو معلوماتو په ترلاسه کولو سره مې تصمیم ونیو چې په اسلام اباد کې د مرسته ورکونکو هیوادونو نړیوال کنفرانس را وبلم. همدارنګه مې د ولسمشری دمرستو پروګرام په لاره واچاو. په دغه کنفرانس کې دنړیوالو له

سترځواب څخه ډېر خوښ شوم. په دغه کنفرانس کې ۷۲ هېوادونو ګډون درلود. او د ۴،۲ میلیارده ډالرو د مرستې ژمنه یې وکړه ،چې ۲،۱ مېلیاردو ډالرو ته یې زموږ سخته اړتیا وه. ځینې دغه مرستې بلاعوضه او ځینې یې اوږد مهالي پورونه و.د پاکستان ټول ملت په ځانګړې توګه زه د نړیوالې ټولنې له دغې پراخې مرستې څخه چې د پاکستان سره یې په ډېر مهم وخت کې وکړه مننه کوم. د ولسمشری دمرستې موسسې ته ډېرې مرستې را ورسېدې ،چې ډېرې یې د پاکستان داوسېدونکو او له پولو بهر د پاکستانیو موسسو مرستې وې. دغې موسسې ته په ۲۰۰۶ کال کې تر ۱۷۰ مېلیون ډالرو زیاتې پیسې را ورسېدې. زلزله یو خدایي کارو چې د سترغم او زیان لامل شو. خو د بې وزلو او اړو کسانو د پیاوړي کولو پروګرام هم په ښه او منظمه توګه تر سره شو. په دغو ټولو مرستو سره به ناورین ځپلې سیمه او خلک بېرته عادي حالت ته ستانه شي، او موږ به د نړیوالې ټولنې د مرستو پوروړي پاتې شو .

وروستی ۳۳ خپرکی

غبرگونونه

کله چې د خپل ژوند بهیرته له همغه وړوکوالي بیا تر ډېرو حساسو شیبو پورې وگورم ، د خدای له مهربانی مننه کوم. څوک چې په یوه متوسطه کورنی کې پیدا کیږي او د مشر پالونکو په ټولنه کې ژوند کوي باید لوړو دولتي پوړیو ته د رسیدو خپال دې نه کوي.
زه له همغه پیله چې له نوي ډهلي نه کراچۍ ته د گډوالو په خطرناک گاډي کې سپور شوم له جنجاله ډک ژوند مې درلود.ما هیڅله داسې هوښیاري او وړتیا له ځانه نه ده ښولې، چې د یوه روښانه راتلونکي تصویر دې راکړي. په پوځ کې ماته د یوه وخت غوښتونکي ، ازاد او جنې افسر په سترگه کتل کېده. نه د یو جدي مسلکي افسر په توگه. ما هیڅکله ژوند ته په جدې نظر نه دي کتلي. زما خرابه انظباط او تهذیب ته که څوک وگوري فکر نه کیږي چې یو روښانه راتلونکی دې ولرم.
خو خدای پاک تل په ما مهرباني کړې. خدای پاک نه یوازې په۲ مخامخ جړو بلکې په ډېرو ځان وژونکو ، دالوتکې تښتولو او دنورو ټکرونو له کبله له مرگه ژغورلی یم . حېران یم چې ولې یې داسې کړي.
د رتبې ترفیع مې له جنرالی پورته له سیاسي ، او د ځینو مشرانو او افسرانو سره د مخالفت له خنډونو سره مخامخ وه ، خو سره له دې مې هم کارې پر مخت درلود. دا حالت زموږ د ترفیعاتو نظام ته ښه نمره ورکوي. خو زما قوي نقطې د جگړې په کړنو کې وې. د جړې په میدان کې د یوه قوماندان او د ځواکونو د مشر په توگه زما کړنې او له ټولو مهمه هغه اړیکې چې ما له خپلو مشرانو او همکارانو سره درلودې ،ټولې زما د قوت نښې دي. په واقعیت کې زما حرفوي تېز فکر او ذهن د کار پروخت څرگند شو او زه یې د قوي پوځي تاکتیک جوړونکي سطحې ته ورسولم.
زما له ضعیفه او قوي ټکو اخوا د پوځ د مشری د وروستي څوکی له نیولو وروسته زما باور په تقدیر زیات کړ. زه چې کله ډگر جنرال وم دې پایلې ته ورسېدم چې په عزت سره تقاعد واخلم. خو د نواز شریف لخوا پر دولتي ادارو د ولسمشر د واکونو داخیستو تصمیم دې هرڅه ته بدلون ورکړ.
زه پوره باور لرم چې د انسان د ژوند بریا تر ډېره د هغه په شخصیت جوړونې پورې اړه لري.نسبت و فکري روڼتیا ته.
د فزیکي ودې په پراختیا سره فکری پرمختګ تر ډېرې مودې پورې دوام کوي. هرڅوک خپل وړیاتې طبیعي او فکري ظرفیت لري. خو د هغه د په ډاگه کولو لپاره بېلابیلې شخصي هڅې مهمې دي.
روحي پرمختیا د انسان د شخصیت هسته جوړوي.صداقت ، ریښتینولی ، قناعت او انسانیت د یو شخص مهم صفتونه دي.
لومړی: ماخپله تجربه کړې چې صداقت په بده ورځ او بدو شرایطو کې مقابل کس تل تسلیموي.
دوهم: اخلاص د ښه شخصیت مهمه نښه ده.
او دریم: د هرشي په اړه چې ما کومه خوښې درلوده زه یې له حرص او ځان غوښتنې ژغورلی یم. زه بختور یم چې دغې کچې ته رسېدلی یم. خو که زما بخت برعکس وای ، هغه مهال به هم خوښ وم. ما هیڅکله ناتوانه کسانو ته خپل پام نه دی کم کړی. او له دې کبله له خدایه شکر کوم. انسان باید لکه میوه داره ونه غوندې وي. چې هرڅومره وده وکړي سرې راښکته شي.
څلورم:خاکساري انسان ته لوېې ورکوي. انسان باید دنورو کسانو صفتونو ته گوته ونه نیسي. دهغه پر ځای دې اجازه ورکړي چې نو ر کسان د دغو صفتونو برخمن شي. زما د شخصیت څرنګوالی زما د مور او پلار لخوا د مستقیمې روزنې او ژوندیو نمونو له لارې موږ ته راپیچکاري شوی.
....

رهبري یا مشري څه ته وایي؟

د رهبری صفت تر یوې اندازې ذاتي وي ،خو دهغو له لارې هم ترلاسه کېدای هم شي. رهبري یو هنر دی ، چې هېڅکله علم نشي کیدای. زما ملري (کولن پاول) په ډېر ښوټکو کې ویلي((رهبري دهغو چارو له اندازې زیات ترسره کول دي چې مدیریت هغه نا ممکن گڼي . ((رهبري له خلکو سره داړیکو او خبرو اترو هنر دی.رهبري شرایطو ته دغبرگون هنر دی .او رهبري د نیونو سره د مخامختیا هنر دی. د یوه رهبر تر شخصیت زیات هغه څه چې خلکو ته مهم دي هغه قاطیعیت دی.خلک همدارنه په سختو شرایطو کې د یوه رهبر زړورتوب او سړه سینه خوښوي.
یو مشر باید خپل ټول پیچلې شرایط درک کړي. دهغه گوته تل باید د وخت پر سر وي.
کېدای شي د یوه رهبر مهمه دنده له یوې ډلې یا یوه ځایه دیوه تن غوره کول وي. رهبر باید فوقالعاده باتدبیره او پریکنده وي. وفاداري ، صداقت او ښه کار کړنه باید دیوه مشر دهمکارانو اصلي اړتیا ده. د رهبر ملري باید د رهبر تر نظر لاندې کاري وړتیا ، دخدمت اراده او هغه ته د نظر ونو دورکړې توان ولري.
یوه رهبر ته وفاداري کیدای شي په مستقیم او یاغیر مستقیم ډول وي. خو که څوک درهبر د باورونو او موخو پر اساس غوره شوی وي کلکه ژمنه باید ولري

مشر باید د چاپیریال په مطالعې او دخپل ټیم په ټاکنې سره پرتې دندې وارزوي. په دغو دندو کې لومړیتوبونه وټاکې او بیا د ټولو لپاره ټلارې جوړې کړې . دا بهیر باید داسې ترسره شي چې ټول ټیم ته د منلو وړ وي. ددغه بهیر لپاره ښه لاره دیموکراتیک انتخاب دی. نه دا چې رهبر په خپله یوه ټلاره جوړه او په خپلو نورو ملرو یې وروتپې. د خپلو پلویانو او مخالفو ترمنځ د خبرواترو په لاره اچول چې له کبله یې په دې اړه دمخالفینو نظر معلوم کړي ډیر مهم کار دی.

دلته نو بیا د مشر دنده ده چې وروستی تصمیم ونیسي. دا کار باید په اغیزمنه توګه ترسره شي. او چې هر څومره ژر شي ښه به وي. لکه څرنګه چې ریچارډ نکسون د ((رهبر)) په نوم په خپل کتاب کې لیکلي(رهبر باید د تحلیل له لارې کنس نشي) ، زه له هغه سره موافق یم. ناپیلیون ویلي :(د تصمیم غټه برخه په مطالعې ، تحلیل، نتیجه ګیری ، ارقامو او شمیرو نیول کیږي. خو یوه کوچنی برخه یې تل تیاره وي او یو پوخ جرات غواړي. هر څوک چې دغه وروستی برخه په واک کې ولري ډیر بریالی دی. او هر څوک چې په لومړی غټې برخې ولاړ وي رهبر نه دی). له دې سره هم موافق یم. ویلو ته یې اړتیا نشته چې ترډیره با ید رهبران سم تصمیم ونیسي.

کله چې یو مشر ستراتیژي جوړوي او تصمیم نیسي د رهبری دوه نور صفتونه پاتې کیږي.

اول:وروستی تصمیم دی ،چې د ټیم ټول غړي هغه چې دد ې پریکړې مخالف هم دي باید هغه ومني ، د وروستي تصمیم تر نیونې وروسته د نا رضایتي لپاره هیڅ ځای باید نه وي. هر څوک چې ددې تصمیم سره ملری نه وي باید له ټیمه بهر شي.

رهبر باید د ټیم له دغه غړي سره چې پریکړه ورته دمنلو وړ نه وي په قاطع او سړه سینه چلند وکړي.

بله دا چې: یو رهبر باید دخپلې ټلارې داجرا ټول واک ترلاس لاندې ونیسي او په ټول قوت سره له دغې ادارې ملاتړ وکړي. یو رهبر باید ځان په وړو خبرو کې ورګډ نکړي. هغه باید یوازې د لارې نقشه وړاندې کړي ، چې غواړي په بېلا بېلو وختونو کې کوم پر مختګونه وکړي ، او په بېلو وختونو کې دکار د پر مختګ څارنه دې وکړي. دغه ډول څارنه په ځانګړې توګه په پاکستان کې ډیره مهمه ده. ځکه په ټولو مخ پر ودې هېوادونو کې د سیاسي پلان جوړونې او پلې کونې ترمنځ ستر واټن موجود دی.

ټلارې هېڅکله سل په سلو کې بریالۍ یا پوره نه وي. زه دې پایلې ته رسیدلی یم چې که هڅې ښه لوري ته رهبري شي د ډیرې ښې پایلې په هېله باید واوسو.خو نسبي موفقیت باید قبول کړو. ځکه نیمه ډکه پیاله ښه شی دی چې تل هرڅه ورزیاتولای شو.

دملتونو مشران ډیر درانده مسو لیتونه لري. دا سې مسولیت چې خپل ملت او خلک وهڅوي ، انېزه او الهام ورکړي ، په هغوی کې باور رامنځ ته کړي او هغوی ته کاري روحیه او وړتیا ورکړي. دیوه هیواد مشر دا ټول د تمرین او شخصي تجربې له مخې تر سره کولای شي.

ملت باید له شا دخپل رهبر څارنه وکړي. یوازې یو با جوهره او یوه کس کولای شي یو واقعي رهبر شي. یو ریښتینی مشر په خپلو خلکو ګران وي. هغوی تیاردي چې دخپل مشر څخه د احترام او عزت په خاطر پیروي وکړي ، نه ده مقام او منصب په خاطر.

زما کلک باور دادی چې یو رهبر باید دعامه افکارو سره سم په حرکت کې وي . خو کله کله داسې کیږي چې عامه افکار تېروتي وي. په داسې حالاتو کې د یوه رهبر ریښتینې صفتونه غوریږي. ځکه چې رهبر باید دخپلو خلکو دعامه افکارو ټلوری بدل کړي. یو رهبر باید هغه مهال عامه افکارو ته بدلون ورکړي چې د ملي ګټو پر اساس وي.

....

تر کومه چې زه په واک کې وم یو په بل پسې مې بحرانونه ولیدل .زما کار په سترې کورنۍ نېونې پیل شو ، او هغه دا چې د ملت ماته بېړۍ باید ساحل ته سلامته ورسوم.ما په اړو سیمو کې سمونو ته ډیر پام وکړ ، او د ۷ مادو یوه اجنډا مې جوړه کړه. وروسته مې ځانګړې ځایونه د بریډ لپاره په ګوته کړل.د دیموکراسی د پیاده کولو لپاره د لویدیځ له فشارونو سره سره کورنۍ په ښه توګه پر مخ تللې. ما په خپلو مو خو ټینګار وکړ، او په دې خبرې ټینګ وم چې نغواړم تپلې دیمو کراسي وکاروو ،بلکې د ریښتینې د یمو کراسی د پلي کولو په لټه کې یم. ما دغه مبارزه په کورنۍ او بهرنۍ جبهه کې دوه کاله پر مخ یوړه ، او په بریالی توګه مې وکولای شو هېواد له خرابۍ څخه په ښه توګه د پر مختګ په لور بوزم.

وروسته د سپټامبرد ۱۱ پېښه او نور تحولات را غلل چې ټولې نړۍ ته یې بدلون ورکړ. نړیوالو قدرتونو ۵ سیمو ته نوی پام وکړ:

1. د ترهری سره مبارزه.
2. د هستوي وسلو پراختیا.
3. دیموکراسي.
4. د بشر حقونه.
5. او مخدره توکي.

پاکستان هم ددغو ټولو په مرکزکې و او نړیوال فشارونه هم په کور دننه زیات شول. دا په دې معنی نده چې زموږ ډیر خلک دمخدره توکو په قاچاق ، ترهری او دهستوي وسلو په پراختیا کې ښکیل و. وړې وړې ډلې د له ترهری او دمخدره توکو له قاچاقه ملاتړ کوي. او تردې کم بیا د هستوي وسلو د پراختیا

طرفدار دي. خو زموږ ډېر خلک له لویدیځ سره د ترهری پر ضد مبارزه کې زموږ دهمکاری مخالف دي. هغوی د ډاکټر قدیر خان په جزاېې کولو کې هم مخالف و. باور لرم چې ددغو ټولو مسلو په وړاندې زموږ غبرګون د ملي ګټو پر اساس و. خو داسې وختونه راغلي چې زموږ لوېدېځوالو ملرو زموږ یو والی لږ مهم بللی.

دغه ادعا په ځانړي توګه د لوېدېځ لخوا دترهری ضد جړې د سیا ستونو په نیولو کې ښه معلومیږي. لویدیځ په ډاګه د ازادی لپاره سرښندونکي برېدونه ردوي. لویدیځ او دامریکا متحدو ایالتونو د ازادی لپاره سرښندنې له ترهری سره یوشان بللي دي. په ځانړي توګه هغوی د کشمیریانو دازادی مبارزې له ترهری سره تړلي .پاکستان تل دغه ډول له واقیعته لېرې چلند ردکړی. موږ غوښتي چې هرډول ترهري ته باېد پام وشي. دا یوه جدي بیا نیه ده. خو کله چې دولت دازادی غوښتنې لپاره خپل اوسېدونکي ځپي موږ دغه (دولتي ترهري) بولو. زما احساس دادی چې د بې دفاع خلکو وژل که دهر چا لخوا وي ترهري ده. هغه دولت چې بېناه خلک ووژني او هغه هم د دملرو ملتونو دامنیت د شورا د پریکړه لېک خلاف ،یقېنا چې دولتي ترهري ده. البته د یوې موخې لپاره د پوځي برېد پر مهال خلکو ته تلفات نه یادوم. خو قصدا د خلکو وژنه بیخي جلا مسله ده.

کله چې د هند تر کنترول لاندې د کشمېر ي مجاهدینو ازادي غوښتونکې مبارزه په هند او نړی کې د ترهرو پیښنو سره تړې پاکستان په سخت ځای کې راځي.

دا سم تعبېر نه دی چې یوه ډله دېو ه کس لپاره ترهره او دبل کس لپاره ازدی غوښتونکې وي. بلکې یو کس کېدای شي مشروع ازادي غوښتونکی وي. خو که یې کارونه ناسم او غلط وي همدا کس به د ټولو لپاره ترهر وي. زما هڅې د هند سره داړیکو په ښه کولو او دښه نیت د ښولو په برخه کې دي.

ډېموکراسې د سړې جړې وروسته دغرب یو نوی فکر دی. په خواشینی سره چې دغه فکر دلوېدېځ تصوېر ډېر پیکه کړی دی. زه تل په ډېمو کراسي باور لرم. خو د مختلفو هېوادونو لپاره دهمغه یوه فورمول د ډېموکراسی مخالف یم. که غواړو چې د ډېموکراسي اغېزمنه او داجرا وړ وي ، باېد دهمغه هېواد له شرایطو سره پیوند ولري. ما ټولې نړی ته سفر کړی چې د پاکستان شرایط ورته تشریح کړم. او داسې هېوادونه مې ولیدل چې هلته دېمو کراسي له ماتې سره مخا مخ شوې، ځکه دهمغه هېواد له اړتیاو او سېمه ېېزو شرایطو سره یې اړخ نه لاو. ټول ملتونه باېد د ډېمو کراسی له اساساتو څخه پیروي وکړي: د خبري رسنیو او بیان ازادي ، اقلیتونو او ښځو ته دحقونو ورکول ، درائې دورکولو حق ، دبشري هوساېنې چاروته پام کول ، پردې سربېره د یوه نظام ټول خصوصیات ، سیاسي او اداري جوړښتونه باېد د ملي او قومي دودونو پر اساس وي. نه د داسې نظریې تپل چې ملتونو ته بیخي نا اشنا وي. هر څومره ژر چې لوېدیځ دا حقیقت ومني هغومره ژر به په نړی کې ګډ سوله ییز ژوند خوندي شي. زه تر اوسه له لوېدېځ سره په دې لانجه کې یم چې پاکستان نن تر بل هر وخته ډېر ډېمو کرا تیک دی. خو بایېد ووایم چې ددغو شرایطو راوړلو ته اړتیا وه چې زه په پوځي جامو کې پاتې شم.

حتی د ۲۰۰۲ کال د اکتوبر نه وروسته چې کله ملي پارلماني او ایالتي ټاکنې وشوې او ما منتخبو استازو ته واک وسپاره ، دا شکایتونه و. او په خپله لدې کبله چې د وزیرانو او نورو دولتي ادارو د مشرانو ترمنځ مې یو معین انډول تضمین نشو کړی تر نیوکو لاندې وم. حتی زه یې کله کله له بې هدفه او بېکاره ګوندونو سره د ابېتلاف په کولو پړ وبللم. په ډېرو برخو کې دا تورونه رښتیا دي. خو زه دغه تېر وتنې د یوه الترنتېف په توګه ښه بولم.

په بې سواده ، لنډ فکره ، قبېلوي او فیوډالي ټولنوکې ډېمو کراسي کېدای شي بدې پایلې ولري. ځکه کسان د وړتیا له مخې نه غوره کیږي. هغوی د کورنې اړیکو او مالي سرچینو له لارې لوړو سیاسي پوړیو ته رسیږي. ما له ۱۹۹۹ تر ۲۰۰۲ کاله پورې کسان یوازې د وړتیا له مخې غوره کړیدي. اوس خلک هم هغوی پر همدې اساس ټاکي. که ډېموکراسي غواړی باېد سمو کسانو ته رایې ورکړی. که داسې مو ونکړل نو د پارلمان دغړو او وزېرانو دضعېفه پایلو په اړه زړه مه خوری.

په پاکستان دا توردی چې د بشري حقونو وضیت پکې خراب دی، زه له دې سره موافق یم چې د بشري حقونو وضیعت په پاکستان کې هغه ډول نه دی چې ویاړ پرې وکړو. خو تل مې په دې ټینګار کړی چې په دغه هېواد کې د بشري حقونو وضعیت د مخ پر ودې هېوادونو او ځینو پر مختللو هېوادونو په پرتله خراب نه دی. مو ږ دبشري حقونو د وضیعت لپاره ستر ګامونه پورته کړي دي. خبري رسنی مو ازادي کړي او دبیان دازادی لپاره مو زمینه برابره کړې. ښځې مو له سیاسي کبله پیاوړې کړي. د ګډ انتخاباتي قانون په پلې کېدو سره مو په سیاست کې د لږه کیو دورګډېدو لپاره لاره هواره کړې. د عزت په نوم مو دوژنود مخنیوي لپاره یوه لایحه تصویب کړه. دکارګرو ماشومانو مسلې ته مو رسېدنه کړې. دیني مقدساتو ته د سپکاوي پر وړاندې مو په قانون کې اصلاحات راوستل. مهمه او جنجالي مسله د حدودو د قانون ده چې دپارلماني کمیټې تر کار لاندې ده. دا کمې لاسته راوړنې نه دي. مخدره توکو قاچاق یوه نړېواله ناروغي ده. په تېر وخت کې پاکستان د کوکنارو د کرلو او له دغه هېواده بهر دنیشه یي توکو د لېږلو له کبله تورن و. دکوکنارو کرل مو بېخي ختم کړل او دمخدره توکو سره دمبارزې ځواکونه مو قوي کړي دي ، چې په قاطع او اغېزمنه توګه له قاچاق وړونکو سره چلند وکړي. او هېله کوم چې دنړیوالې ټولنې په خوښه خپل پروګرام ښه کړو.

ما دخپل ریاست په لومړي کال ۲۰۰۰ کې په ورځ کې له ۱۵ ساعتونو زیات کار کاو. معمولا به سهار ۹ بجې له کوره تلم، لومړی به مې تر ۲ بجو پورې کار کاو ، بېرته به کورته راتلم چې منډې ووهم او خپلې جامې بدلې کړم. په ۷ بجو به مې له یوې کاري ډلې سره لېدل او تر لسو بجو به مې ورسره کار کاو. کله به مو ډوډی خوړله او کله به مو بې له ډوډی کار کاو . وروسته به مې د شپې په ۱۱ له بلې کاري ډلې سره کتل.او تر ۲ بجو پورې به دغې لېدنې او کار دوام کاو. دېډول کار ته مې تر یوه کاله پورې دوام ورکړ. ددغه جدي کار او ناستو په ترڅ کې مو وکولای شو ډېرو حکومتي ادارو ته ټلاري جوړې کړو ، چې پخوا یې

نه درلودې. هله پوه شو چې پاکستانی دولت بې هدفه ورځ تېروله او بې موخې اداره کېده. دهمدغو ناستو او چټک کارپاېله وه چې دهرشي ، په ځانګړي توګه د اقتصاد په برخه کې مې ډېر څه زده کړل.

لاهم ډېر کارونه پاتې دي چې تر سره کېدو ته اړتیا لري. خو باور لرم چې د پاکستان شرایطو ته په ښه توګه وګورو .هغه کسان چې یوازې نیمه خالي پیاله ویني ، د بدبینی ، منفي کتنې په لور په حرکت کې دي. معقوله داده چې نیمې ډکې پیالې ته وګورو. او سختې هڅې وکړو چې پاتې نیمه پیاله هم ډکه کړو. زه ښه پوهېږم چې کوم نور کارونه باید ترسره شي چې پاکستان د پرمختګ په لور وخوځېږي. خو دغه چارې باید تر سره کړو چې دهېواد وضیعت ښه شي.

-د القاعدې په ناکامولواو د طالباني کیدو په ځپلو باید دسرحد اېالت ته ټیکاو راولو.
-موږ باید نا ارامي ختمه کړو او دهغه ریښې په خپلې ټولنې کې وچې کړو.
-د کرنې او اوبو خور دښه نظام له لارې خپلې اقتصادي پراختیا ته دوام ورکړو. نېغه بهرنی پانګه دخپل صنعت د پر اختیا لپاره زیاته او د صادراتو کچه لوړه کړو.
-همدارنګه باید پاکستان په یوه فعال سوداګریزې او دانرژی په سیمې بدل کړو.
دا ټول کارونه باید داسې وشي چې دخپلې بودجې کسر هم په پام کې ونیسو.
-موږ باید خپلې اقتصادي لاس ته راوړنې د بې وزلی دکموالي ، کار پیدا کولو او دتورم یا انفلاسیون دکنترول له لارې خپلو خلکو ته وړاندې کړو. باید خلکو ته د برېښنا ، پاکو اوبو او طبیعي ګازو په رسولو سره د هغوی ژوند ښه کړو.
-موږ باید خپل ټول زور او پام د روغتیا او ښوونېزو اسانتیا له لارې په مختلفو برخو کې د بشري سرچینو د پرمختیا لپاره متمرکز کړو.
-باید خپله دیموکراسي قوي کړو او داساسي قانون برتري تضمین کړو.
-تر ټولو مهمه دا چې خپلې نړېوالې ډیپلماتیکې اړیکې پراخې او ښې کړو.

پاکستان لاهم اوږده لاره په وړاندې لري. موږ ستړې لاسته راوړنې تر لاسه کړي. خو دا بس نه دي. موږ به انشا الله د کلکې ژمنې ، هیواد پالنې او ریښتینې ارادې په مټ په یوه معتدل ، پرمختللي او فعال اسلامي دولت بدل شو . چې دنړېوالې ټولنې یو ښه غړی وي. داسې یوه نمونه هېواد چې دنړی لپاره بېله وي ،نه دوېرې او ترهې هېواد .